

جلد ثالث مسعودی ٤٥١

لحافظ سبزوار

بسم الله الرحمن الرحيم

(حاشا که من بموسم گل ترك می کنم * من لاف عقل میزنم این کار کی کنم * محصول بیت * حاشا که بن گل موسمنده شرابی ترك ایدم بن عقل لافنی اوررم بو ایشی قچن ایدرم یعنی بن عاقل گچنورکن گل زماننده باده نوشلغی ترك ایدرمیم (مطرب کجاست تا همه محصول زهد و علم * در کار چنگ و بربط و آواز نی کنم * بونك گبی یرلرده بر صرف لفظی تقدیر اولنور صرف کنم معناسنه * محصول بیت * مطرب قنده در تا هب علم و زهد محصولنی چنك و قپوزونی آوازینه صرف ایده یم یعنی بونلرك یولنده بذل ایده یم حاصلی سازنده لره فدا ایده یم (از قال و قیل مدرسه حالی دلم گرفت * یك چند نیز خدمت معشوق و می کنم * گرفت ایکرندی دیمکدر تنه کم خسروك بو بیتنده اولیه در بیت * زدنیا میرود خسرو بزیر لب همی گوید * دلم بگرفت در غربت تمنای وطن دارم * ایکرندی ودلسندی دیمکدر بو لفظ بو معنایه چوق کاور * محصول بیت * مدرسه قیل وقالندن حالیا کوکلم ایکرندی بر نیجه زمان دخی معشوق و میه خدمت ایده یم یعنی معشوق و میله تقید ایده یم (کی بود در زمانه وفا جام می بیار * تا من حکایت جم و کاوس کی کنم * محصول بیت *

از بحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

خطاب عام طریقیله یورر زمانه ده قچن وفا اولمشدر جام می کتور یعنی زمانه قدیمدن بیوفادر جام باده کتور تا که بن سکا جم و کاوس و کیك حکایه سین ایده یم یعنی زمانه ده وفا اولیدی بونلر سلطنتده باقی قلایدیکه هر بریسی زمانه ده براولو پادشاه ایدی خصوصا جم که حضرت سلیمان پیغمبردر که وحوش و طیوره حکم ایدردی (از نامهٔ سیاه نترسم که روز حشر * با فیض لطف او صد ازین نامه طی کنم * نامهٔ سیاهدن مراد دفتر سیئاتدر یعنی گناهلر یازیلان دفتر درازین بونده ادات تشبیه در * محصول بیت * نامهٔ اعمالم سیاه اولمسندن خوف ایلم زیرا جزا و حشر کوننده اللهك لطفی فیضیله یوز بونك گبی نامه یی دوروب بوکرم یعنی دورب دوشررم حاصلی الله تعالی عفو ایدر (کو پیك صبح تا گلههای شب فراق * با آن خجسته طالع و فرخنده پی کنم * پیك صبح بیانیه گلهها گاه نك جمعیدر کاف عجمینك کسریله شکایت معناسنه خجسته مبارك و فرخنده عطف تفسیری پی بونده یول وایز معناسنه در * محصول بیت * قنی صباح پیکی تا فراق کیجه لرینك شکایتلرینی اول خجسته طالع و فرخنده ایزلی جانانه ایده یم یعنی صباح اولنجه جانانه ملاقی اولوب فراق کیجه سنك سرگذشتنی شرح و بیان ایده یم (خاك مرا چو در ازل از می سرشته اند * با مدعی بگو که چرا ترك می کنم * محصول بیت * بنم طپراغمی چونکه ازلده میدن یوغورمشلردر مدعی یه سویله که نیچون می ترك ایده یم یعنی برنسنه که تقدیر ربانیده ثابت اوله آندن نیچون تجنب ایدوب پرهیز ایده یم (این جان عاریت که بحافظ سپرد دوست * روزی رخش ببینم و تسلیم وی کنم * عاریت ضرورت وزن ایچون یا تخفیف قلنمشدر که حرف رابط صفت ببینم اخبار و انشایه تحملی وار یعنی کوردم و کوررسم دیمکدر * محصول بیت * بو جان عاریتی که دوست حافظه تسلیم ایلدی برکون رخینی کوررسم اکا بو جان عاریتی تسلیم ایدرم یعنی جانان یوزینی کوررسم اکا جانمی فدا ایدرم وله ایضا (حجاب چهرهٔ جان میشود غبار تنم * خوشا دمی که ازین چهره پرده برفکنم * حجاب چهرهٔ جان اضافتلری لامیه لردر و یا لامیه و بیانیه در غبار تنم بیانیه خوشا الفی تعجب افاده ایدر نه عجب خوشدر دیمك اولوردمی یا حرف وحدت که حرف رابط صفت * محصول بیت غبار تنم جان چهره سنه حجاب اولور یعنی وصال جانانه تنم روحمه پرده اولور نه عجب خوشدر بردم که بو چهرهٔ جاندن پرده یی براقم یعنی پردهٔ تندن گچوب صافی جان اولامکه وصول جانانه قابل اولم (چنین قفس نه سزای چو من خوش الحانیست * روم بگلشن رضوان که مرغ آن چمنم * قفسدن دنیا مراددر الحان لحنك جمعیدر بونده اواز

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

مراددر گلشن رضوان لامیه جنت مراددر جنتك بوابنه رضوان دیرلر كه
حرف تعلیل * محصول بیت * بونجلین قفص بنم كبی خوش آواز بلبلك
لایقی دكل گلشن جنته كیده یم كه اول چمنك بلبلیم یعنی بنم كبی خوش آواز
حافظك مقام مناسبی دوزخ دنیا دكل گلشن جنت لایقیدر خواجه كندینك
خوش الحان اولدیغن بیان ایدر فی الحقیقه مناقب خواجه ده بیورر كه كندی
عصرنده كندی كبی خوش آواز اهل نغمه یوغیدی بو جهتدن یدی سلاطین
ایلخانیه نك مجالس ومحافلندن بردم خالی دكل ایمش (عیان نشد كه چرا آمدم
كجا بودم * دریغ ودرد كه غافل ز كار خویشتنم * عیان عینك كسریله مفاعله
بابندن مصدردر * محصول بیت * عیان واشكاره اولمدی نیچون بو دنیایه
كلدم وشمدی به دلقنده ایدم حاصلی مبدأ ومعادم معلوم اولمدی دریغ
ودرد كه كندی ایشمدن غافلم یعنی مبدأ ومعادیمی بلمدیكمدن تغابن چكر
خواجه تجاهل عارف صنعتنه سلوك بیورمشدر والا اولیادن بر صاحب
سعادت ایمش (چه گونه طوف كنم در فضای عالم قدس * چو در سراچهٔ
تركیب تخته بند تنم * طوف مصدردر طاف یطوف دن یعنی نصر بابندن
برنسنه نك طولانمق مثلا مكه نك طولانمق كبی فضا میدان وگكش یر عالم قدسه
اضافتی بیانیه در سراچه سرانك تصغیریدر اوجكز دیمكدر تركیبه اضافت
بیانیه در مراد وجوددر یعنی عناصر اربعه تخته بند قفتانلری وقاشلری ایكی
تخته نك اراسنه وضع ایدوب ایكی جانبندن بر [illegible] ایله محكم باغلرلر تا كه
اورسلنمسون دیو اول قفتانلره واول قاشلره تخته بند دیرلر خواجه وجود
جسمانیسنی اول تخته لره وروحانیسنی اول قفتانلره وقاشلره تشبیه ایدر كه
اول تخته لر ایله مقیددر تنه اضافت بیانیه در * محصول بیت * بو بیتی عالم
معاده متعلق بیورمشلردر یعنی نه وجهله عالم قدس میداننده طولانوب سیر
ایدرم یعنی عالم قدسی نیجه تماشا ایلرم چونكه تركیب سراچه سنده یعنی وجود
اونده تن تخته بندی یم یعنی تنله مقیدم حاصلی مادامكه بشریت روحه
چندره در روح عالم قدس فضاسنده طیران ایده مز یعنی وجود عالمندن
كچمینجه عالم ارواحه واصل اولمز (مرا كه منظر حورست مسكن وماوی *
چرا بكوی خراباتیان بود وطنم * منظر حوردن مراد جنتدر * محصول بیت *
بنم كه مسكن وماوام قصر ومنظر حوردر یعنی جنتدر پس نیچون وطن
ومسكنم خراباتیلر محله سی اوله یعنی مقام اعلایی وطن ایدنمك ممكن ایكن
مقام ادنایی نیچون مسكن ایدینم یعنی مؤمنه جنت تحصیلی ممكن ایكن
دوزخه نیچون میل ایلیه (اگر ز خون دلم بوی مشك می آید * عجب مدار كه

همدرد نافهٔ ختنم * محصول بیت * اگر بوركم قانندن مشك قوقوسی گلورسه
عجب طوتمه كه نافهٔ ختنك همدردییم یعنی اهل عشقك خونی مشك ونفسی
مشك اولور یعنی نفسی مشك كبی قوقر (طراز پیرهن زركشم مبین چون شمع *
كه سوزهاست نهانی درون پیرهنم * طراز علمه دیرلر یعنی اول زمانده قفتانلرك
وموزلرینه حریر ایله بعض شكوفه وبعض حیوانات نقش ایدرلردی الآن
سعادتلی پادشاه سراینده ایچ اوغلانلری نه ایدرلر پس اول منقوشلره طراز
دیرلر ایام حالیه ده وازمنهٔ ماضیه ده بو نشانسز قفتان اولمزمش پیرهنه اضافت
لامیه وزركشه بیانیه در پیرهن زركش صرمه ایله اشلنمش كوملك شمعدن مراد
بال مومیدر وموملك اریوب اشاغه اینن یوللرینه طراز بیورمشدر كه حرف
تعلیل * محصول بیت * شمع كبی زركش پیرهنم طرازینی گورمه یعنی
ظاهرمك زیب وزینتنه التفات ایلمه زیرا پیرهنم ایچنده كیزلی آتشلرم وار یعنی
اهل عشقم وآتش عشقم نهانیدر كسه یه اظهار ایلمم زیرا كتم عشق شان
شهدادر (بیا وهستی حافظ ز پیش او بردار * كه با وجود تو كس نشنود ز من كه
منم * محصول بیت * خطاب عام طریقیله بیورر یا خود جانانه خطاب ایدر كه
وحافظك وارلغینی اوكندن قالدر یعنی انانیتنی رفع ایله تا سنك وجودكله
كیمسه ایشتمیه بندن كه بنم یعنی بنم وارلغم قالقسون وارلق همان سنك اولسون
حاصلی جانان آدی اكلسون حافظك آدی اكلمسون غائبدن خطابه التفات
بیوردی وله ایضا (گر دست دهد خاك كف پای نگارم * بر لوح بصر خط — از بحر هزج / مفعول مفاعیل مفاعیل فعول
غباری بنگارم * خاك كف پای نگارم اضافتلری لامیه لردر لوح بصر بیانیه
خط غباری لامیه دریا حرف وحدت بنگارم با حرف تأكید نگارم فعل مضارع
متكلم وحده در نقش ایدرم دیمكدر * محصول بیت * اگر ال ویررسه نگارك
كف پای نگار لوح بصرا اوزره برخط غباری نقش ایدرم (پروانهٔ او گر رسدم در
طلب جان * چون شمع همان دم بدمی جان بسپارم * پروانهٔ او اضافتی لامیه در
مراد پروانه دن تذكره وخط همایون مقوله سیدر رسدم میم معنا جهتندن
جانه مقیددر جانم دیمكدر همان دم مركبدر هم دن وآن دن ودمدن هم اول
ساعت معناسنه در بدمی با حرف ظرف دم نفس یا حرف وحدت بر نفسده
دیمكدر بسپارم فعل مضارع متكلم وحده تسلیم ایدرم دیمكدر جان بسپارمك
مقدم مفعولیدر محصول بیت اگر اول جانان پروانه سی جانم طلبنده ایریشرسه
یعنی بندن جان طلب ایدرسه شمع كبی هم اولدم برساعتده جان تسلیم ایدرم
حاصلی جان طلبیچون جانانه دن بكا برخط گلورسه شمع كبی خط گلدیكی كبی
برساعتده جانم تسلیم ایدرم یعنی بردم توقف ایلمیوب نقد جانی امرینه فدا

ایلرم (کر قلب دلم رانهد دوست عیاری * من نقد روان در رهش ازدیده
شمارم * قلب دل اضافتی بیانیه درر ادات مفعول مراد قلب دلدن صافی
وخالص اولمقدر یعنی مغشوش کوکل قلبك دله اضافتی لطافتدن خالی
دکلدر عیار عینك کسریله معیار معناسنه درکه بونده مقداردن تعبیردر نقد
روان بیانیه روان رایج معناسنه در شمارم فعل مضارع متکلم وحده شماریدندن
صیارم دیمکدر * محصول بیت * بنم قلب کوکلمه یعنی مغشوش ودغل کوکلمه
دوست برمعیار وبرمقدار تعیین ایلمزسه یعنی برقیمت قومازسه حاصلی اعتبار
ایلمزسه بن کوزمدن انك یولنه نقد رایج صیارم یعنی کوکلم قلبدر دیو بکنمزسه
کوزمدن اعلا کچر اقچه ایاغی طپراغنه صیارم حاصلی کریه وبکا ایله یولنه کوزم
یاشنی صچارم قلب ونقد وروان وشمار عبارتلری مراعات نظیر صنعتیدر قلب
ونقد وعیارده بویله در (دامن مفشان ازمن خاکی که پس ازمرك * زین در
نتواند که برد باد غبارم * مفشان فعل نهی مفرد مخاطب در سلکمه دیمکدر
دامن مفشانك مقدم مفعول صریحیدر وازمن غیرصریحی من خاکی بیانیه که
حرف تعلیل پس ازمرك مصراع ثانیه مرهوندر نتوان قادر دکل که حرف
بیان برد فعل مضارع مفرد غائب بریدندن ایلتور دیمکدر باد فاعلی غبار
مفعول صریحی وزین در مقدم غیرصریحی * محصول بیت * بن خاکیدن
اتکك سلکمه یعنی بندن اعراض ایلمه که موتدن صکره بوقپودن یل بنی
ایلتمکه قادر اولمز یعنی سن بندن اتکك سلکوب اعراض ایلسکله آستانکی
ترك ایلمك احتمالی یوقدر زیرا مرکدن صکره بوقپودن یل بیله توزمی ایلتمکه
قادر دکلدر شویله محکم تشبث ایلمشم بوقپویه (بربوی کنار توشدم غرق
امیدست * از موج سرشکم که رساند بکنارم * بوی بونده امید معناسنه در
کنار یان وپهلو معناسنه در واو حرف حال امید مصراع ثانیه مرهوندر موج
سرشك بیانیه ویالامیه درمجازا که حرف بیان رساند فعل مضارع مفرد غائبدر
رسانیدندن الف ونون ادات تعدیه در بونده ایرشدره دیمکدر بکنارم باحرف
صله کنار بونده لب معناسنه در لب دریا کبی میم معنا جهتندن رساند مقیدر
تقدیری رساندم بکناردر * محصول بیت * سنك کنارك امیدیله ایکی معنایه
بیله اشك چشمه غرق اولدم حال بوکه امیدوارم موج سرشکمدن که بنی
کناره ایرشدره یعنی کرچه بالفعل اشکم دریاسنه غرقم اما امیدواردرکه اشك
چشمم دریاسنك موجی بنی کناره ایرشدره حاصلی مرجودرکه کثرت بکابنی
ساحل وصاله ایصال ایلیه (زلفین سیاه تو بدلداری عشاق * دادند قراری
وببردند قرارم * بدلداری عشاق باحرف صله ویا حرف مصدر واضافت

لامیه در قراری یا حرف تنکیر * محصول بیت * سنك ایکی سیاه زلفك عشاقك
دلدارلغنه یعنی عشاقك کوکلنی اله کتورمکه وعده وقرار ویردیلر وبنم قرارم
ایلتدیلر یعنی عشاقك خاطرینی رعایت ایلمکه عهد ایلدیلر اما بنی بیقرار ایلدیلر
(امروز مکش سرز وفای من واندیش * زان شب که من ازغم بدعا دست برارم
* وفای من اضافتی مصدرك مفعولنه ویا فاعلنه واو حرف عطف اندیش فعل
امر مفرد مخاطب در فکر ایله دیمکدر مصراع ثانیه مرهوندر که حرف رابط
صفت * محصول بیت * بوکون بنم وفامدن باش چکمه یعنی بکا وفادارلق
ایلمکدن اعراض ایلمه واول کیجه یی فکر ایله که بن سنك غمکدن دعایه ال
قالدررم یعنی بنم بددعامدن احتراز ایله (ای باد ازان باده نسیمی بمن آور * کان
بوی شفا میدهد از رنج خمارم * محصول بیت * ای باد اول باده دن بکا بر رایحه
کتور زیرا اول قوقو بکا رنج خماردن شفا ویرر یعنی رنج خماری دفع ایلمکه باده نك
قوقوسی کافیدر (با وصف سر زلف تو میشد سخن من * پیوسته ازان همنفس
مشك تتارم * محصول بیت * سنك سر زلفك وصفیله واقع اولدی بنم کلامم
یعنی بنم سوزم سنك سر زلفك وصفیله متصف اولدیغیچون دائما انکیچون
مشك تاتاره همنفسم یعنی متصل مشك تاتاره مقارن ومصاحبم حاصلی
سر زلفك وصفی سببیله دائما ممسك ومعطرم (حافظ لب لعلش چو مرا جان
عزیزست * عمری بود آن لحظه که جان رابلب آرم * محصول بیت * ای حافظ
جانانك لب لعلی چونکه بنم جان عزیزمدر پس برعمر اولور اول لحظه که جانی
طوداغمه کتورم یعنی جانانك لبی که عمر عزیزدر آنی لبه کتورمك عمردر یعنی
عمرارتقلغیدر حاصلی تازه جان کسب ایلمکدر وله ایضا (حالیا مصلحت وقت
دران می بینم * که کشم رخت بمیخانه وخوش بنشینم * حالیا وحالا ایکیسی
برمعنایه در مصلحت وقت لامیه که حرف بیان * محصول بیت * الآن وقتك
مصلحتنی اول معناده کوررم که اسبابمی میخانه یه چکم وکوزل قرار ایدوب
اوتورم یعنی میخانه ده مجاور اولم (جز صراحی وکتابم نبود یار وندیم *
تا حریفان دغا را زجهان کم بینم * دغا حیله ومکر * محصول بیت * میخانه ده
مجاور اولوب صراحی وکتابدن غیری یار ومصاحبم اولمیه ویا اولمسون تاکیم حیله
ومکر حریفلرینی جهاندن کورمیم یعنی مصلحت وقت بودرکه میخانه ده مجاور
اولوب یار وندیم بونلر اوله تاکیم دنیانك حیله باز ومکار وغدارلرینی کوزم
کورمیه حاصلی اهل دنیادن خلاص بولمغیچون میخانه کوشه سنی اختیار
ایدوب بونلرله اکلنه یم دیرم (جام می کیرم وازاهل ریا دور شوم * یعنی ازخلق
جهان پاك دلی بکزینم * محصول بیت * میخانه ده اوتوروب جام می طوتام

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

واهل زیادن ایراق اولم یعنی خلق جهاندن بر پالئ دل اختیار ایدمکه جام می
مراددر مصراع ثانی مصراع اولی بیان ایدر پالئ دل یاسی حرف مصدر طوتلر
مضمون بیته واصل اولمامشلر (بس که در خرقهٔ آلوده زدم لاف صلاح *
شرمسار رخ ساقی ومی رنکینم * شرمسار رخ ساقی اضافتلری لامیه لردر ومی
رنکین بیانیه * محصول بیت * چوق که باده ایله آلوده خرقه ایچنده صلاح
لافنی اوردم یعنی خلقه مرایلق صاتدم. ساقی رخینک ومی رنکینک
شرمساری ومحجوبیم یعنی بونلر بنم باده نوش اولوب مرایی اولدیغمی
بیلدکلرندن شرمنده یم (سر باآزادکی از خلق برارم چون سرو * که دهد
دست که دامن زجهان درچینم * سر برآرمك مقدم مفعول صریحی بازادکی
وازخلق غیر صریحیدر درچینم درحرف تاکید چینم فعل مضارع متکلم وحده
دیرم ودیوشیرم دیمکدر دامن دیوشرمکدن مراد خلقدن انقطاع وانزوادر
* محصول بیت * سروکبی خلقدن باشمی ازادهلکله قالدررم یعنی فراغت
وآسودهلکله ظهور ایدرم اکر ال ویررسه که انکمی اهل جهاندن دیوشرم
یعنی خلقدن کسیلوب فراغت وعزلت بوجغنی اختیار ایدرسم سروکبی
ازاده اولورم سروه ازاده دیدکلری انکچوندر که هرکزا کامیوه ایچون کمسه
طاش واغاج آتماز وسائر اغاجلر کبی یپراغن دوکوب عریان قالمز (بردلم
کردستمهاست خدایا مپسند * که مکدر شود آیینهٔ مهرآیینم * کردستم بیانیه
مپسند لایق کورمه که حرف بیان آیینهٔ مهرآیین وصف ترکیبی درآیین اسلوب
وقانون معناسنه در مهر بونده محبت وآفتاب معناسنه متحملدر * محصول
بیت * کوکلمده ظلملر توزی واریارب لایق وجائز کورمه که مکدر وبولانق اوله
آیینهٔ مهرآیینم یعنی کنش کبی صافی وپاك کوکلم ویا محبت عادتلی کوکلم
حاصلی محبتلی کنش کبی صافی وپاك کوکلمی ظلم غباریله آلوده ایلمه یارب (سینهٔ
تنك من وبار غم اوهیهات * مرد این بارکران نیست دل غمکینم * سینهٔ تنك
من بیانیه ولامیه در بار غم اوده بویله در مراد این بارکران لامیه وبیانیه دردل
غمکین بیانیه * محصول بیت * بنم سینهٔ تنکم انك غمی بوکیله مناسبی بوقدر
یعنی جانانك طاغلرجه غمی بنم تنك سینهمه صغمزا ارالرنده بعد وار هیهات
یوردیغی انکچوندر بنم غملی کوکلم بو آغر یوکك اری دکلدر یعنی دل مسکینم
جانانك غمی یوکنه متحمل دکلدر (من اکر رند خراباتم وکر حافظ شهر * این
متاعم که همی بینی وکمتر زینم * رند خرابات وحافظ شهر لامیه لردر * محصول
بیت * بن اکر رند میخانهام واکر حافظ شهرم یعنی اکر طالح واکر صالح
واکر فاسق واکر عابدم بو قماشم که کوررسن وبوندن کمترم یعنی کوردیکك کبیم

وکوردککدن اکسك مصراع ثانینك معناسی متاعم بودر که کوررسن
دین معانی اضافتدن آکاه دکل ایمش (بندهٔ آصف عهدم دلم آزرده مدار *
که اکردم زنم ازچرخ بخواهد کینم * بندهٔ آصف عهدم اضافتلری لامیه لردر
عهد بونده زمان معناسنه در که حرف تعلیل دم زنم شکایت ایدم دیمکدر
بخواهد کینم کینمی دیلر یعنی انتقام آلور دیمکدر * محصول بیت * زمانه
وزیرینك بندهسی یم کوکلمی آزرده طوتمه یعنی کوکلمی اینجتمه که اکر فلکدن
شکایت ایدرسم انتقام آلور یعنی فلك که بوقدر عظمت وقدرت صاحبیدر
امرینه مطیع وتصرفینه منقاددر فکیف غیریسی حاصلی وزیرك عظمت
وقدرتنی بیاندر وله ایضا (خیز تا خرقهٔ صوفی بخرابات بریم * دلق طامات
ببازار خرافات بریم * خیز فعل امر مخاطبدر خیزیدندن قالق یعنی
طور بوقاری دیمکدر تا حرف تعلیل خرقهٔ صوفی لامیه در خرابات میخانه دلق
طامات بیانیه دلق خرقهٔ فقرا طامات اصطلاحات ورسوم صوفیه در خرافات
خرافه نك جمعیدر خاء معجمه نك ضمیله وخرافه قبیلهٔ عذره دن برشخصك
اسمیدر که آنی جن تصرف ایلدی پس هرنسنه نی که اول حالتده مشاهده
ایدردی بوجانبه خبر ویرردی وعرب بونی اکذاب ایدوب حدیث خرافه
دیرلردی اما حضرت محمد علیه السلام خرافه حق دیمشدر صکره عرب تشبیه
طریقیله کیجه سویلنن افسانه لره خرافات دیدیلر اما بونده بازار خرافاتدن مراد
اسکی بوسکی صاتلان بازاردر روم ده بت بازاری کبی مثلا * محصول بیت *
خطاب عام طریقیله یورر قالق وتاکید یلمز صوفیلر خرقه سنی میخانه یه
ایلتوب رهن باده ایدهلم شطح وطامات خرقه سنی بازار خرافاته ایلتهلم زیرا
بونك کبیلره کیمسه اعتبار ایدوب بر پول ویرمز حاصلی ریا خرقه سیدر آنی بنه
مرایلر آلور بیریا اولنلر آلمزلر دلق وطامات دیو واو عاطفه ایله یازان معنایه وصولی
یوغیمش (کوش بستیم وزافسانهٔ واعظ رستیم * چند چون بیخبران تنك
خرافات بریم * بونده خرافات کیجه افسانه لری معناسنه در * محصول بیت *
قولغمزی باغلدق وواعظ افسانه سندن قورتلدق نیجه یه دك بیخبرلر کبی واعظلر
افسانه سنك عار وناموسنی ایلتهوز یعنی نیجه بر افسانه دیکلمك عارینی چکه وز
حاصلی واعظلرك بارد سوزلرینی نیجه بر استماع ایدهلم بونده ده تنك وخرافات
دیو واو عاطفه ایله یازان خرافه کبی لایعقل ایمش (تا همه خلوتیان جام صبوحی
کیرند * چنك صبحی بدر پیر خرابات بریم * بعض نسخه ده پیر مناجات واقعدر بنه
مراد پیر خراباتدر تا حرف تعلیل چنك صبحی یا حرف نسبت اولیجق اضافت
بیانیه در اما حرف وحدت ویا تنکیر اولیجق لامیه در بدر پیر خرابات با حرف

صله واضافتلر لامیه وبیانیه در چنك بر عمك مقدم مفعول صریحید روبدر
غیر صریحی * محصول بیت * جمیع خلوتیلر جام صبوحی طوتمق ایچون یعنی
باده نوش اولمق ایچون صباح چنکنی پیر خراباتك قپوسنه ایلته لم یعنی
پیر خراباتك قپوسنده چنك وچغانه ایله مجلس پیدا ایده لم تا جمیع عابد وزاهدلر
اطرادا باده نوش اولسونلر (سوی رندان قلندر بره آورد سفر * دلق پشمینه
وسجادهٔ طامات بریم * رندان قلندر بیانیه دره آورد یول ارمغانی پس سفر
ذکری تجرید طریقیله در دلق پشمینه بیانیه پشمینه ده یا حرف نسبت ونون حرف
تأکید وها ادات تشبیه یوکدن خرقه که اکثر فقرا آنی کیر سجادهٔ طامات بیانیه
* محصول بیت * قلندر رندلر جانبنه سفر ارمغانیله دلق پشمینه وطامات
سجاده سنی ایلته لم یعنی سفر ارمغانیله بوریا اسبابنی انلره پیشکش چکه لم
باده بهاسنه بیع ایلسونلر دیمکدر (ورنهد دره ما خار ملامت زاهد *
از کلستانش بر رندان مکافات بریم * خار ملامت بیانیه در کلستانش ضرورت
وزن ایچون نون ساکن اوقنور رندان مکافات بیانیه مکافات جزا وپاداش
معناسنه در محصول بیت رندان قلندرانه لطف واحسان اوزره اولورز اکر زاهد
بزم یولمزه خار ملامت قورسه یعنی رندلره مذکور عطایا ایچون بزی لوم ایدرسه
آنی کلستان ذوق وصفادن رندان مکافات وجزایه ایلتورز حاصلی جزاسی
بنه خار ملامت ایدرزنته که دیمشلر کما تدین تدان وکما تکیل تکال (شرممان
بادز پشمینهٔ آلودهٔ خویش * کر باین فضل وهنر نام کرامات بریم * شرممان
فارسیده ضمایر جمع اولیجق ذوی العقول کبی الف ونونله جمع اولور شرممان
شرمتان شرمشان دیرلر وقس پشمینهٔ آلودهٔ خویش بیانیه ولامیه در مصراع
اول جزا ومصراع ثانی شرط معناسنی متضمندر * محصول بیت * شرمز
وخجالتمز اولسون کندی شراب آلوده پشمینه خرقه مزدن یعنی کیدیکمز فقرا
خرقه سندن اوتنالم اکر بو فضل وهنرله کرامات آدینی ایلتورسك یعنی خرقه
مزدن شرمنده اوله لم اکر بو رندلك وقلندرلکله کرامات آدینی ذکر ایدرسك
شرممان ضمیرینك بیاننده ما بزومان بزلردن ضمائر فارسی یی عجب احاطه
ایلمش ایمش (قدر وقت ارنشناسد دل وکاری نکند * بس خجالت که ازین
حاصل اوقات بریم * قدر وقت لامیه ونشناسدك مقدم مفعول صریحیدر
ودل فاعلی واو حرف عطف کاری یا حرف وحدت بس بسیار معناسنه درکه
حرف بیان حاصل اوقات لامیه در * محصول بیت * کوکل نقد وقتك قدرینی
بیلمزسه وبر ایش ایشلمزسه یعنی حاضر وقته مناسب ایش ایشلمزسه چوق
خجالت که بو اوقاتك حاصلندن چکرز یعنی اوقاتمزی مالا یعنیه صرف

ایلدیکمزه پشیمان اولورز (فتنه میبارد ازین سقف مقرنس برخیز * تا بمیخانه
پناه از همه آفات بریم * سقف مقرنسدن مراد فلکدر واضافت بیانیه در
* محصول بیت * بو سقف مقرنسدن فتنه یغار یعنی فلکدن باران حوادث
یغار قالق تا میخانه یه جمیع آفات وعاهاتدن پناه ایلته لم یعنی بلیات روزکاردن
صقنه لم زیرا انده بلا نازل اولمز (در بیابان هوا کم شدن آخر تا چند * ره بپرسیم
مکر پی بمهمات بریم * بیابان هوا بیانیه کم شدن تمك وضایع اولمق معناسنه در
آخر ادات تأکید تا بونده انتهای غایت ایچون در پی بونده ایز معناسنه در
مهمات تقدیری احوال مهماتدر یعنی موصوف محذوفدر * محصول بیت *
کندی به نصیحت طریقیله بیورر هوا بیاباننده کم اولوب ضایع اولمق نیجه یه دك
یعنی هوایه تابع اولوب ضلالتده دوشمك نیجه یه دك یول صورالم یعنی طریق
مستقیمی صورالم اوله که مهماته ایز سوره وز یعنی لازم ومهم اولان احواله
واصل اوله وز یعنی اوله که طریق حقه صوره صوره واصل اوله وز (با تو آن
عهد که در وادئ ایمن بستم * همچو موسی ارنی کوی بمیقات بریم * وادئ
ایمن شول وادیدر که حضرت حق موسایه انده تجلی ایلدی ارنی کوی وصف
ترکیبیدر ارنی دیه رك دیمکدر ارنی بکا کندك کوستر دیمکدر فعل امر مفرد
مخاطب ونون حرف وقایه ویای متکلمدن مرکب جمله در میقات اسم مکاندر
وقتدن مثلا میقات اهل الشام دیرلر احرام باغلدقلری یره وهر ایشك وقتنه
دیرلر * محصول بیت * سنکله اول عهدی که وادئ ایمنده باغلدم موسا کبی
ارنی دیه رك اول عهدی میقاته ایلته لم وادئ ایمندن مراد کوی جانان در
میقاتده اولدر یعنی کویکده عهد ایلمشیدك که بزه دیدار کوستروب وصال
میسر اوله موسا کبی بکا کندیکی کوستردیو اول عهدی میقاته ایلته لم یعنی
دیدار وصال امیدیله کویکه وارالم (کوس ناموس تو از کنکرهٔ عرش زنیم *
علم عشق تو بربام سموات بریم * کوس ناموس تو بیانیه ولامیه در کنکره
مناره وحصار قورقولغی عرشه اضافت بیانیه در علم عشق تو بیانیه ولامیه در بام
سموات بیانیه * محصول بیت * سنك ناموسك کوسنی عرش کنکره سندن
چلالم وسنك عشقك سنجاغنی افلاك طامی اوستنه ایلته لم یعنی وصالك طلبنده
بویله ایدرز حاصلی وصالك امیدیله پادشاهلقلر ایدرز (خاك کوی تو بصحرای
قیامت فردا * همه بر فرق سر از بهر مباهات بریم * مباهات مفاخرت
معناسنه مصدردر مفاعله بابندن * محصول بیت * سنك محلك طپراغنی
یارین قیامت صحراسنده جمله مز باشمزده سی اوزره مفاخرت ایچون کوتورورز
یاخود قیامت صحراسنه ایلدیرز مفاخرت ایچون حاصلی خاك کوی جاناندر دیو

تفاخر طريقيله تعظيما باشمزى اوزره محشره ايلتورز (حافظ آب رخ خود بردر هر سفله مريز * حاجت آن به كه بر قاضئ حاجات بريم * آب رخ خود لاميه لردر بر حرف صله مريز فعل نهى مفرد مخاطبدر ر بريدنمدن دوكمه ديمكدر كه حرف بيان بر عند معناسنه اسمدر مضاف اولمشدر قاضى به قاضينك حاجاته اضافتى اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر * محصول بيت * اى حافظ يوزك صوينى هر برآلچغك قپوسنده دوكمه يعنى ابتذال قبول ايدوب عرضكى پايمال ايلمه يعنى هر دنى يه عرض حاجت ايدوب عرضكى تلف ايلمه اول يكدر كه حاجتكى قاضئ حاجاته ايلته لم ياخود التفات طريقيله دينله حاجتمزى اول يكدر كه قاضئ حاجات اولان اللهه ايلته وز يعنى اللهدن غيرى كيمسيه عرض حاجت ايلمك سفاهت و اتذالدر وله ايضا (خيز تا از در ميخانه كشادى طلبيم * دره دوست نشينيم و مرادى طلبيم * خيز فعل امر مفرد مخاطب خيزيدندن قالق ديمكدر خطاب عام طريقيله كشادى يا حرف وحدت ويا تنكير طلبيم فعل مضارع نفس متكلم مع الغير ويا فعل امر متكلم مع غيره بوغزلده طلبيم لفظى آخره وار نجه بويله واقع اولمش وياكه بونده حرف وصل واقعدر بعض بيتده حرف وحدت وبعضنده حرف تنكير واقع اولمش غفلت اولنميه هر بيتده حرف وحدت دكلدر بعضلر ظن ايلديكى كبى مرادى يا حرف وحدت ويا حرف تنكير * محصول بيت * قالق تا در ميخانه دن فتح باب طلب ايده لم دوستك بولنده اوتورالم ومراديمزى طلب ايده لم يعنى جانانك بولنده اوتورالم واندن مقصوديمزى طلب ايده لم بو معنالر طلبيم فعل امر متكلم مع غيره اولديغنه كوره در زيرا معناى مضارعت مناسب وملايم دكلدر (زاد راه حرم وصل نداريم مكر * بكدايى زدر ميكده زادى طلبيم * زاد راه حرم وصل اضافتلرى لاميه لردر وبيانيه در بكدايى يا حرف مصاحبت ويا حرف مصدر * محصول بيت * وصل حرمى يولنه زادمز وآز يغمز يوقدر پس ديلنجيلكله ميكده قپوسندن زاد استه يلم يعنى باده نوشلر سخيلردر پس ميخانه قپوسنده اوتوروب بونلردن ازق خرجنى طلب ايده لم يعنى وصل جانانه رندان باده نوشلردن اسباب طلب ايده لم (اشك آلودۀ ما كرچه روانست ولى * برسالت سوى او پاك نهادى طلبيم * اشك آلودۀ ما تقديرى اشك خون آلودۀ مادر ولى ادات استدراكدر مصراع ثانى يه مرهون اوضميرى دلده مركوز اولان جانانه راجعدر پاك نهاد وصف تركيبيدر پاك طبيعتلى ديمكدر زيرا نهاد طبع وخلقت معناسنه در يا بونده حرف وحدت پاك نهاددن مراد پاك كوزياشيدر * محصول بيت * بزم اشك خون آلودمز كرچه روان وجاريدر اما انك جانبنه رسالتله يعنى رسالت

الجيلكله كوندرمكه بر پاك ضمير ايسترز ويا ايسته يلم رسالت مكتوبه والجيلكه ديرلر يعنى قانلى ياش آردنجه صافى ياش آقيده لم ديمكدر پاك نهاددن مراد كوكايدر دين پاك سويلمش (لذت داغ غمت بردل ما باد حرام * اكر از جور غم عشق تو دادى طلبيم * لذت داغ اضافتى مصدرك فاعلنه اضافتى در وغمه اضافت بيانيه در مصراع اول ثانى يه جزا حكمنده واقعدر جور غم اضافتى مصدرك فاعلنه در باقيسى لاميه در دادى يا حرف تنكير اكرچه داد بونده عدل معناسنه در اما تركى لسانه نسبت داده لذت جمعى لطافتدن خالى دكل * محصول بيت * سنك غمك داغنك لذتى بزم دلمزه حرام اولسون اكر سنك عشقك غمى جور وظلمندن عدل وامان طلب ايدرسك يعنى جور وجفاكدن شكايت ايدرسك (نقطۀ خال تو بر لوح بصر نتوان زد * مكر از مردمك ديده مدادى طلبيم * نقطۀ خال بيانيه وتويه اضافت لاميه در لوح بصر بيانيه در مكر ادات استثنادر مردمك ديده لاميه مردمك تصغير مردمدر وديده دن بونده مراد چشمدر مداد مركبدر ويا حرف تنكير * محصول بيت * سنك خالك نقطه سنى لوح بصره اورمق اولمز يعنى ممكن ولايق دكل مكركه كوزك بيكندن مركب طلب ايده وز يعنى لوح ديده ده انى تصوير ايلمكه مردمك ديده دن مداد كرك حاصلى لوح بصرده آنى شكل ايلمكه بويله مداد لابدر (عشوۀ از لب شيرين تو دل خواست بجان * بشكر خنده لبت كفت مزادى طلبيم * عشوه لغتده كوكل الدامقدر اما بونده شيوه وحركت مراددر يا حرف وحدت وهمزه حرف توسل لب شيرين بيانيه در بجان با حرف مقابله ويا حرف مصاحبت شكر خنده طتلى كولش ديمكدر لبت مبتدا وكفت خبرى وبشكر خبره متعلق مزادى مابعديله مقول قول مزاد بونده مصدردر زياده معناسنه در * محصول بيت * كوكل سنك لب شيرينكدن بر عشوه جانه وياجانله ديلدى يعنى بر شيوه سنه جانى بها ويردى اما لبك شكر خنده ايله ديدى زياده ايسترز يعنى لبك بر عشوه سنه جان قليل بهادر اندن زياده بر نسنه ايسترز ديدى مصراع اولك معناسى سنك شيرين لبكدن دل جانه عوض بر بوسه ايستدى دين حق اداسى ايلمش (تا بود نسخۀ عطرى دل سودازده را * از خط غاليه ساى تو سوادى طلبيم * تا ادات تعليل نسخۀ عطرى لاميه در يا حرف تنكير ويا وحدت دل سودازده بيانيه سودا اورمش كوكل يعنى سودايى كوكل خط غاليه ساى بيانيه غاليه ساى وصف تركيبى در غاليه ازيجى ديمكدر زياده قوقودن كنايتدر تويه اضافت لاميه در سواد سياهلق ويا حرف تنكيردر ويا حرف وحدت * محصول بيت * دل سودازده يه برخوش قوقو نسخه سى

ردنمی

اواسون ایچون سنك غالیه سای خطكدن برسواد ایسترز یعنی سواد خطكی
نسخهٔ عطر ایلمك ایسترز دل سودازده به طلب عطردن غرض انی معطر قیلوب
خوش قوقولو ایلمك دكلدر بلكه سوداسنی دفع ایچون توتوزدر مكدر عطری
یاسنی حرف نسبت اعتبار ایلمك معنایه عدم شعوردن كاوردر (چون غمت را ردشمعی
نتوان یافت مكر در دل شاد * ما بامید غمت خاطر شادی طلبیم * محصول
بیت * چونكه سنك غمكی شاد كوكلدن غیری یرده بولمق اولمز بز سنك غمك
امیدیله یعنی غمكی تحصیل ایلمك امیدیله شاد خاطر استرز یعنی غم جانان شاد
خاطرده بولندیغیچون شاد خاطر استرز حاصلی انك غمنه مالك اولان دائما
شادان و فرحاندر زیرا كنج بی پایانه مالكدر (بر در مدرسه تا چند نشینی حافظ
* خیز تا از در میخانه كشادی طلبیم * محصول بیت * مدرسه قپوسنده
نیجه یه دك اوتورورسن ای حافظ یعنی مدرسه یه نیجه یه دك ملازمت ایدرسن قالق
تا میخانه قپوسندن فتح باب و كشایش مال طلب ایده لم یعنی مدرسه ده تحصیل
درس عشق اولمز وار الم پیر مغان ملازمتنده تحصیل فن عشق ایلیه لم بو صنعته ردشمعی
رد مطلع دیرلر ردّ العجز علی الصدر دین اظهار جهل ایلمش و له ایضا (خیال روی
تو چون بكذرد بكلشن چشم * دل از پی نظر آید بسوی روزن چشم * خیال
روی تو لامیه لردر چون ادات تعلیل بكذرد فعل مضارع مفرد غائب در كیچه از بحر مجتث
یعنی مرور ایلیه دیمكدر بكلشن با حرف صله كلشن كلك معناسنه در كلستان مفاعلن فعلاتن
كبی چشمه اضافت بیانیه در دل مبتدا آید خبری باقیسی خبره متعلقدر روزن مفاعلن فعلاتن
باجه و پنجره دیمكدر * محصول بیت * سنك رویك خیالی چونكه كلشن
چشمه اوغرایه واندن كیچه كوكل نظر ایچون یعنی خیال رویكی سیر ایچون
چشم روزنی جانبنه كاورنته كه عادتدر پادشاه كچدیكی یرده باجه دن
و پنجره دن سیر ایدرلر (بیا كه لعل و كهر در نثار مقدم تو * ز كنج خانهٔ دل میكشیم
بمخزن چشم * نثاردن مضاف محذوفدر تقدیری در قصد نثار دیمكدر
ضرورت وزن ایچون حذف اولندی مقدم مصدر میمیدر قدوم معناسنه
اضافتلری لامیه لردر كنج خانه كافك فتحیله خزینه معناسنه در دله اضافت
بیانیه بمخزن با حرف صله مخزن اسم مكاندر نصر بابندن خزینه معناسنه چشمه
اضافت بیانیه در * محصول بیت * ای جانان كل كه سنك قدومك صچیسی
قصدنده لعل و كهری یعنی انواع و الوان كوز یاشلرینی كوكل خزینه سندن
چشم مخزینه چكرم حاصلی كل كه سكا كمال اشتیاقله مشتاقز مصراع
ثانینك معناسی كوكل اوی بوجغندن دین معنایی بیتك بوجغندن ردسروری
اخراج ایلمشدر (سزای تكیه كهت منظری نمی بینم * منم ز عالم و این كوشه

معین چشم * سزا لایق و تكیه كهه اضافت اسم فاعلك مفعول فیهنه اضافتی
قبیلندندر تكیه كردن طیانمقدر كه كاهدن مخففدر بونده ظرف مكان واقع
اولمش مستقر و قرارگاه معناسنه منظر نظر كاهدر یعنی سیرانكاه قصر
و شاهنشین كبی یا حرف وحدت مصراع ثانیده واو مع معناسنه در كوشهٔ معین
چشم بیانیه و لامیه لردر * محصول بیت * ای جانان سكا تكیه كاه و قرارگاه
اولمغه بر سیرانكاهی لایق كورمزم بل كه تمام عالمدن سكا تكیه كاه و سیرانكاه
اولمغه لایق و سزاوار بنم و چشم كوشهٔ معیندر یعنی لایق مقام سكا
بو ایكیسیدر غیریسی دكل مصراع ثانینك نتیجه سنده یعنی عالمدن همان ردشمعی
بو كه مالكم دین نسنه به مالك دكل ایمش (نخست روز كه دیدم رخ تو دل میكفت
* اكر رسد خللی خون من بكردن چشم * نخست اول مراد روز ازلدر كه حرف
بیان دل مبتدا میكفت خبری و جمله مصراع ثانی یه مرهوندر خللی یا حرف
وحدت * محصول بیت * روز ازلده كه سنك یوزیكی كوردم كوكل دیدی اكر
بكا بر خلل و ضرر ایریشورسه بنم قانم كوزلك بوینینه یعنی كوز كورمكله كوكل
سودی پس كوكا نه بلا كاورسه كوزدن كلوردیمكدر (سحر سرشك روانم
سر خرابی داشت * كرم نه خون جكر میكرفت دامن چشم * سحردن مراد
وقت سحردر بر مضاف تقدیریله سرشك روان بیانیه در روان صفت مشبهه در
فارسیده اقیجی معناسنه اما جاری لفظیله تعبیر ایدرلر یعنی آقیجی سرشكم
سر بونده سودا و هوا معناسنه در خرابی یا حرف مصدر داشت می تقدیریله
حكایت حال ماضی مراددر كرم میم ضمیر معنا جهتندن چشمه مقیددر دامن
چشم تقدیرنده نه ادات نفی در معنا جهتندن میكرفت فعلنه مقیددر نمی
كرفت تقدیرنده حكایت حال ماضی مراددر دامن چشم مفعول نمیكرفتدر
كوزلك اتكی دیمكدر مجازا * محصول بیت * سحر وقتنده بنم سرشك روانم
خرابلق سوداسن طوتاردی یعنی راز عشقمی افشا ایدوب بنی رسوا ایلمك قصدلك
ایدردی اكر جكر قانی كوزمده منجمد اولوب دامن چشممی طوتوب بند
ایلمیدی یعنی جكرم قانلری كوزمده پشوب مجاریٔ دمعی سد ایلمیدی اشك
روان بنی رسوا ایدوب خراب ایلمشیدی مصراع ثانینك معناسی صباح جاری
یاشمك خرابلغی باشی وار ایدی دین وار ایسه بو معنایی عالم استغراقده ایكن
سویلمش سحر وقتی جریان ایدیجی كوزیاشی بنی خراب ایلمك هوسنی طوتدی ردسروری
دین دخی معنای مصراعی ایجه اجرا ایلمش (بوی مژدهٔ وصل تو تا سحر شب
دوش * براه باد نهادم چراغ روشن چشم * ببوی با حرف مصاحبت بوی
بونده امید معناسنه در بوی وصل تو اضافتلری لامیه لردر تا انتهای غایت

ایچوندر الحی وحتی معناسنه لفظ شب مستدرکدر ضرورت وزن ایچون دوش
دون کیجه دیمکدر براه بادبا حرف صله چراغ روشن چشم بیانیه لردر * محصول
بیت * ای جانان سنك وصالك مژده سنی امید یله سحره دك دون کیجه چشمك
روشن چراغی باد یولنه قودم یعنی قبل کوی جاناندن هبوب ایدن ریحك یولنه
کوزم آچوب ناظر ومنتظر اولدم باد سنك وصالك مژده سن کتورمك امیدیله
نته که عشاق باد صبایه منتظرلردر خبر جانان امیدیله مصراع اولده یولی قوقو
معناسنه آکوب امید معناسندن غفلت ایلین عجب غافل ایمش (بر انتظار کسی
رحم کن که شب همه شب * برخ روانه کند خون دل ز روزن چشم * کسی
یاسی حرف وحدتدر وکسدن مراد متکلمدر کنایه طریقیله که حرف رابط
صفت برخ با حرف صله * محصول بیت * ای جانان برکسه نك اضطراب
وانتظار واضطرارینه رحم ایله که کیجه بتون کیجه روزن چشمندن خون دلی
یوزینه اقیده یعنی کیجه صباحه دك اغلایی اغلایی قانلی یاش آقیده بو بیت
دیوانلرده بولنیوب قافیه سی مکرر کلدیکندن معلومدر که خواجه نك دکلدر
(بمردمی که دل دردمند حافظ را * مزن بناوك دلدوز مردم افکن چشم *
بمردمی با حرف قسم ویا حرف مصدرکه حرف بیان دل دردمند اضافتی بیانیه
وحافظه اضافتی لامیه دروراضافتدن استفاد اولان تخصیصی تأکیدایدر
اما اولی واحری بودرکه را ادات مفعول اوله تأمل مزن جواب قسمدر فعل
نهی مخاطب اورمه دیمکدر ناولك قوغش اوقی یعنی زنبورك اوقی دلدوزه اضافت
بیانیه در دلدوز وصف ترکیبیدر دوزیدندن بحسب لغت یورك دلیجی دیمکدر
زیرا دوختن ودوزیدن دیکمکدر مثلا درزیلرك وغیریلرك دیکمه سی کبی
اما بونلك کبی یرلرده میخلمق مراد در نته که کلستانده واقعدر قطعه * شریف
اکر متضعف شود خیال مبر * که پایگاه بلندش ضعیف خواهد شد *
ور آستانه سیمین بمیخ زر دوزد * کمان مبر که یهودی شریف خواهد شد * بمیخ
زر دوزد التون میخله میخلیه دیمکدر مردم افکنه اضافتده بیانیه در ووصف
ترکیبی در افکندیدندن اریقیجی دیمکدر شجاعت وشهامتدن کنایتدر چشمه
اضافتده بیانیه در * محصول بیت * مردملك حقیچون که حافظك دردلی
کوکلنی چشمك مردم افکن دلدوز ناوکیله اورمه یعنی اریقیجی یورك میخلیجی
ناولك چشمله اورمه حاصلی تیر چشمله حافظك دردلی یورکنی مجروح ایلمه
وله ایضا (خرم آن روز کزین منزل ویران بروم * راحت جان طلبم وزپی جانان
بروم * خرم شاد دیمکدر روزی خرمله قیدایلمك مجازدر زیرا مراد اول روزده
کندینك شادلغیدر کزین که حرف رابط صفت ویا حرف بیان منزل ویراندن

رد سروری

ازبحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن
فعلن

مراد دنیا اوله ویا آدم عاطر یقیله اولدیغی مکان راحت جان مصدرك فاعلنه
اضافتی قبیلندندر ومقدم طلبك مفعولیدر واو حرف عطف بی بونده ایزواردر
معنارینه متحملدر وبرومك مقدم مفعولیدر * محصول بیت * خرم اول
کون که بو منزل ویراندن کیدم جان راحتن طلب ایدم وجانانك آردنجه کیدم
یعنی جانه راحت طلب ایلمك بو منزل ویراندن کیدوب جانانك اردنجه وارمغله
اولور (کرچه دانم که بجایی نبرد راه غریب * من ببوی خوش آن زلف پریشان
بروم * که حرف بیان بجایی یا حرف وحدت ببوی با حرف مصاحبت خوشه
اضافت بیانیه در آن زلفه لامیه وپریشانه بیانیه * محصول بیت * اکرچه
بیلورمکه غریب بر یره یول ایلتمز یعنی یولنی مراد اولان یره ایلتمز حاصلی مرادینه
واصل اولمز امابن اول زلف پریشانك کوزل قوقوسیله کیدرم یعنی آنی دلیل
وپیشوا ایدوب آردنجه کیدرم (چون صبا با دل بیمار وتن بیطاقت *
بهواداری آن سرو خرامان بروم * چون ادات تشبیه دل بیمار وتن بیطاقت
اضافتلری بیانیه لردر بهواداری با حرف مصاحبت هوادار محب معناسنه در
یا حرف مصدر آن سروه اضافت لامیه در یعنی مصدرك مفعولنه اضافتی
قبیلندندر خرامانه اضافت بیانیه در * محصول بیت * صبا کبی دل بیمار
وتن بیطاقتله یعنی خسته کوکل وطاقتسز تنله اول سرو خرامانك محبتیله
کیدرم یعنی کرچه بنده یورمکه طاقت وقدرت یوق اما محبت جانانله کیدرم
(دلم از وحشت زندان سکندر بکرفت * رخت بربندم وتا ملك سلیمان بروم *
وحشت اورکمکدر زندان سکندر اصفهاندر بکرفت بونلك کبی یرلرده
ایکرندی ومنقبض اولدی معناسنه در نته که مکرر مرور ایلمشدر رخت
اسباب واو حرف عطف تا انتهای غایت ایچوندر ملك سلیمان مملکت فارسدر که
بونده مراد شیراز شهریدر * محصول بیت * کوکلم زندان اسکندر وحشتندن
ایکرندی اسبابمی باغلیم ملك سلیمانه دك کیده یم یعنی اصفهان شهرندن
اوصاندم یوکم باغلیوب شهر شیرازه دك کیده یم سؤال اولنورسه که مشهور
بودرکه خواجه کندی شهرندن شهر یردن غیری یره وارمامش وبو بیت
دلالت ایدر که شهر اصفهانه وارمش اوله جواب بودرکه ممکندرکه اصفهانه
وارمسی ادعائی اوله یاخود اصفهانه ده وارمش اوله زیرا یزد وشیراز واصفهان
بری برینه متقارب شهرلردر غرض بوکه اوزاق سفره کتممش نته که کندی
بیورر بیت * هرکه کوید سفر دور ندارد حافظ * کو درازی سفر سر نبرد از سرما
(تازیانرا چو غم حال کران باران نیست * پارسایان مددی تا خوش وآسان
بروم * تازیان تازینك جمعیدر که سکردیجیلر دیمکدر جوکار وچابکلردن کنایتدر

مصدری تاختن وتازیدندر ترکتازدید کاری بوندندر بونده مراد صالت اتلیلردر
یاخود تقدیری اسبان تازیان اوله عربی اتلرزیرا عربی اتلره یولك اورمازلربلکه
همان بنمك مخصوصدروالعلم عندالله غمك حاله اضافتی مصدرك مفعولنه
اضافتیدروحالك کران بارانه لامیه تقدیری مردان کران باراندر یاخود اسبان
کران باراندر ضرورت وزن ایچون تخفیف اولندی کرانباران کران بارك جمعیدر
آغر یوکلیلردیمکدر پارسادر عابدلر وزاهدلر معناسنه مددی
یاحرف وحدت ویا تنکیر تقدیری مددی کنیددر ضرورت وزن وقرینه قائم
اولدیغیچون تخفیف قلندی * محصول بیت * صالت اتلی اولان چابك
وچالاکلره ویا عربی آتلره چونکه آغر یوکلیلر حالی غمی یوقدر یعنی آغر یوکلیلرك
حال غمینی بیمزلر وانلرك حالینی قایرمزلر ای عابد وزاهد اولان ارنلر برمدد
وهمت ایلك تا آسان وقولای کیده یم یعنی سزلك همتکز معاونتیله کیده یم
(دره او چو قلم کرده سرم باید رفت * بادل زخم کش ودیدهٔ کریان بروم * کربسرم
باید رفت اکر باشمله یورومك لازم اولورسه دیمکدر یعنی باشدن ایق ایلمك لازم
کاورسه زخم کش وصف ترکیبیدر زخم چکیجی یعنی مجروح دل زخم کش
بیانیه دیدهٔ کریانده بویله در * محصول بیت * اول جانان یولنده اکر بکا باشمله
یورومك لازم اولورسه یعنی تمام زحمت ومشقت چکمك لازم کاورسه مجروح
کوکل وکریان کوزله کیدرم یعنی خسته خاطر اولوب اغلیو اغلیو کیدرم
(نذر کردم کر ازین غم بدرایم روزی * تا درمیکده شادان وغزلخوان بروم *
غزلخوان وصف ترکیبیدر غزل اوقی اوقی دیمکدر * محصول بیت * نذر
ایلدم که اکر بو غمدن برکون طشره چیقارسم میکده قپوسنه دلشادان
وغزل اوقیارق کیده یم یعنی کرفتار اولدیغم غمدن خلاص اولورسم بویله ایده یم
منذوری مصراع ثانینك مضمونیدر (به واداری او ذره صفت رقص کنان *
تالب چشمهٔ خورشید درخشان بروم * ذره صفت ذره وش یعنی ذره کبی
دیمکدر رقص کن وصف ترکیبیدر رقص ایدیجی معناسنه الف ونون مبالغه
افاده ایدر رقص ایده ایده دیمکدر لب بونده کنار معناسنه در لب دریا کبی چشمهٔ
خورشید درخشان بیانیه لردر * محصول بیت * اول جانانك محبتیله ذره
کبی رقص ایدرك چشمهٔ خورشید درخشان کنارینه دك واره یم بو بیت دخی
جمله منذورندندر (ور چو حافظ نبرم ره ز بیابان بیرون * همره کوکبهٔ آصف
دوران بروم * بو بیت نذر بیتندن مستثنادر * محصول بیت * واکر حافظ کبی
غم بیابان فراقدن طشره یول ایلمزسم یعنی غم هجراندن خلاص بولمزسم
دوران وزیرینك عسکری وتوابعیله کیدرم حاصلی غم دنیادن وزیرك

معاونتیله کیدرم خواجه کنایتله حسن طلب بیورر وله ایضا (در خرابات
مغان نور خدا می بینم * این عجب بین که چه نوری وکجا می بینم * خرابات
میخانه مغان مغك جمعیدر یعنی کشیشلر * محصول بیت * مغلر میخانه سنده
خدانك نورینی کوررم یعنی میخانه ده باده نوشلرك بری برینه خلوص طویتیله
محبتنی کوررم نور خدادن مراد علتسز محبتدر کورکه نه نوردر ونه یرده کوررم
یعنی مذکور محبت مدرسه لرده وخانقاهلرده اولمیوب انده اولمق غریبدر
مصراع ثانینك معناسی بو عجبی کورکه نه برنوری نه یرده کوررم دین وبو عجبی
کورکه نه عجب برنوری قنده کوررم دین نور معنایی کورمش (کیست
دردی کش این میکده یارب که درش * قبلهٔ حاجت ومحراب دعا می بینم *
این میکده یعنی میکدهٔ عشق یارب عجبا معناسنه در نته که مراراً مرور
ایلمشدر که درش مصراع ثانی یه مرهوندر شین ضمیر مصراع اولنده که یه
راجعدر ویا میکده یه قبلهٔ حاجت ومحراب دعا لامیه لردر * محصول بیت *
عجبا بو میکدهٔ عشقك دردی کشی کیمدر که یعنی اهل محبتی کیمدر که قپوسنی
قبلهٔ حاجت عشاق ومحراب دعا کوررم (منصب عاشقی ورندی وشاهد
بازی * همه از تربیت لطف شما می بینم * منصب عاشقی بیانیه در شاهد باز
وصف ترکیبیدر محبوب دوست معناسنه ویا حرف مصدر تربیت لطف
اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر وشمایه اضافت لامیه در * محصول
بیت * خواجه غیبدن خطابه التفات طریقیله بیورر عاشقلق منصبی
ورندلك ومحبوب دوستلق یعنی بو اوج شریف منصبی جمیعا سزلك لطفکز
تربیه سندن کوررم یعنی بونلری سزدن کسب ایلدم (جلوه برمن مفروش
ای ملك الحاج که تو * خانه می بینی ومن خانه خدا می بینم * جلوه بونده ناز
وشیوه معناسنه در بر بونده بای صله معناسنه در ملك الحاجدن مراد رومده
امیرحاج دید کاریدر که حرف تعلیل تو مصراع ثانی یه مرهوندر خانه خدا
صاحب خانه دیمکدر * محصول بیت * ای ملك الحاج بکا نازلنوب تکبر وتعظم
صاتمه زیرا سن مکه اوینی کوررسن انجق اما بن مکه نك صاحبنی کوررم رقیبه
خطاب ایدوب بیورر ای رقیب کوی جانانه واروب خانهٔ جانانی کورمکله بزه
تکبر صاتمه زیرا سن جانانك خانه سن کوررسین بز جانانی کندینی کوروب دیدارین
مشاهده ایده رز دیمکدر (کس ندیدست ز مشك ختن ونافهٔ چین * آنچه
من هر سحر از باد صبا می بینم * محصول بیت * مشك ختن ونافهٔ چیندن کیمسه
کورمشدر اول نسنه یی که بن هر سحر باد صبادن کوررم یعنی هر سحر بن باد
صبادن بوی زلف جانان کوررم که انلردن بیك مرتبه خوشبو تردر بونده

می بینم می شنوم بل که می بویم معناسنه در زیرا حواس ظاهری بی بری برینڭ
معناسنده استعمال ایدرلرنته که سابقا تنبیه اولمشدر (نیست در دائرهٔ نقطهٔ
وحدت کم وبیش * که من این مسئله بی چون وچرا می بینم * دائره دن مضاف
الیه محذوفدر تقدیری دائرهٔ وجود دیمکدر دائره یه دائره دیدکلری مجازدر
زیرا دائرا اولان پرکاردر یعنی دور ایلین آلت دوردر دائره دکلدر نقطهٔ وحدت
بیانیه که حرف تعلیل چون واو اصلیه ایله عربیه ده کیف معناسنه در نیجه
دیمکدر و چرا جیمڭ فتحی وکسریله عربیه ده لم معناسنه در یعنی نیچون دیمکدر
* محصول بیت * دائرهٔ وجودده نقطهٔ وحدتدن غیری اکسك وارتق یوق
یعنی وحدت صرفدرکه اول نور خدادرکه جمیع اشیاده ساریدر زیرا بن
بو مسئله یی چون وچراسز کوررم یعنی بکا عین الیقین معلومدرکه جمیع اشیاده
ساری اولان بر حقیقتدر نحسب (خواهم از زلف بتان نافه کشایی کردن *
فکر دورست همانا که خطا می بینم * نافه کشا وصف ترکیبیدر و یا حرف مصدر
همانا کانه معناسنه در یعنی بکزرکه * محصول بیت * محبوبلر زلفندن
نافه کشالق ایلمك استرم اوزاق فکردر بکزرکه بو فکرده خطا ملاحظه ایدرم یعنی
بنم کبی تنکدست مفلس بویله معناره قصد ایلمك بکزرکه خطای فاحشدر
زلف ونافه وخطا جمعی مراعات نظیردر (سوز دل اشك روان نالهٔ شب آه سحر *
این همه از نظر لطف شما می بینم * محصول بیت * یورکڭ یانغی اقیجی کوز یاشی
کیجه ناله سی سحر وقتنده آه وفغان بو جمیع هنرلری وفنونی سزڭ لطف نظرکزدن
کوررم یعنی سزه محبت ایلمك سببیله بو فنون بکا ال ویردیکه بونلر اسباب
وصال اولدیغیچون مقبولدر بعض نسخه ده شما یرینه خدا واقعدر اما برا کثر
نسخه یه تابع اولدق اگرچه که قافیه مکرردر (هر دم از روی تو نقشی زندم راه
خیال * با که کویم که درین پرده چها می بینم * نقشی یا حرف وحدت زندم
میم ضمیر معنا جهتندن خیاله مقیددر راه خیالم تقدیرنده راه خیالدن مراد
قوت متخیله در یعنی حاسهٔ خیالدر با حرف صله که اسمدر کیم معناسنه ایکنجی
که رابط مقول قولدر درین پرده یعنی پردهٔ خیال چها چه نڭ جمعیدر ها ایله
* محصول بیت * هر دم وهر ساعت سنڭ رویکدن بر نقش وبر صورت خیالم
یولی اورر یعنی هر بارکه بر معنا خیالمه کتوررم سنڭ رویڭ کوربجه اول معنا
حاسهٔ خیالمده مضمحل اولور رویڭ کورمك دهشتندن یعنی رویڭ کوربجه
بنده قوت وهم وخیال قالمز زیرا تجلینڭ شانی بویله در پس کیمه دیه بیلورم
که بو پردهٔ خیالده نلر کوررم یعنی هر ساعت روی جانان تجلیسنی کوررم
(دوستان عیب نظربازی حافظ مکنید * که من او را ز محبان شما می بینم

* عیب نظربازی اضافتی مصدرڭ مفعولنه در وحافظه اضافت لامیه
مکنید فعل نهی جمع مخاطب که حرف تعلیل * محصول بیت * ای دوستلر
حافظڭ محبوب دوستلغنی عیب ایلمڭ زیرا بن آنی سزڭ محبلر یکزدن
کوررم یعنی ظاهرده انی سزه محب کوررم اگرچه باطنه اطلاع ممکن
دکل حاصلی محبوب سورسه سزیده سور محبتی همان محبوب سوداسنه
مقصوردکل

ازبحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلات

وله ایضا (دوستان وقت گل آن به که بعشرت کوشیم * سخن پیر
مغانست بجان بنیوشیم * دوستان منادی وقت گل لامیه بل که اضافت
بمعنی فی در بعشرت با حرف صله کوشیم فعل مضارع متکلم مع الغیر
کوشیدندن دورشمك وسعی ایلمك معناسنه بنیوشیم بوده فعل مضارع
متکلم مع الغیردر نیوشیدندن دکله مك معناسنه * محصول بیت * ای دوستلر
گل وقتنده اول یکدرکه عیش وعشرته سعی ایده وز یعنی ذوق وصفا ایلیه وز
پیر مغانڭ سوزیدر جان ایله دکلیه لم حاصلی پیرڭ بو پندنی قبول ایلمك کرك (نیست
درکس کرم ووقت طرب میگذرد * چاره آنست که سجاده بمی بفروشیم (محصول
بیت * کمسه ده کرم یوق شنلك زمانی ایسه کچیور چاره اولدرکه سجاده یی میه بیع
ایده وز یعنی سجاده یی بیع ایدوب بهاسنی باده یه ویره وز حاصلی کمسه باده بهاسنی
احسان ایلمیجه سجاده یی باده یه دکشلم (خوش هوا ئیست فرح بخش خدایا
بفرست * نازنینی که برویش می گلگون نوشیم * هوائی یا حرف وحدت فرح
بخش وصف ترکیبیدر بخشیدندن فرح بغشلیجی بفرست با حرف تأکید
فرست فانڭ وراڭ کسریله فعل امر مخاطب کوندر یعنی ارسال ایله معناسنه
فرستیدندن خدایا بفرست مصراع ثانی یه مرهوندر نازنینی یا حرف وحدت
که حرف بیان برویش تقدیری بشوق رویش می گلگون بیانیه * محصول بیت
هوا فرح بغشلیجی بر خوش هوادر یارب بر نازنین محبوب ارسال ایله که انڭ
یوزی شوقنه می گلگون ایچه لم زیرا مجلس باده ده محبوب اولنجه شنلك زیاده
اولور (ارغنون ساز فلك رهزن اهل هنرست * چون ازین غصه ننالیم وچرا
نخروشیم * ارغنون ساز وصف ترکیبیدر سازیدندن ارغنونه دوزن ویریجی یعنی
ارغنون چالیجی وجائزدرکه ارغنون سازدن مراد ارغنون یاپجی اوله
فلکه اضافت بیانیه در تقدیری فلك ارغنون سازدر رهزن وصف ترکیبیدر
یول اوریجی یعنی قطاع طریق حرامی معناسنه چون نیجه دیمکدر کیف
معناسنه نخروشیم فعل نفی مستقبل متکلم مع الغیردر خروشیدندن چوقرامق
معناسنه (محصول بیت) ارغنون دوزیجی فلك اهل هنرڭ یولن اوریجیدر یعنی
اهل هنرڭ دشمنیدرکه مرادینڭ عکسنی ایلر پس بو غصه دن نیجه ایکلمیه لم

ونیچون چو قرامیه‌لم یعنی نیچون فریاد وفغان ایلمیه‌لم ارغنونه ناله وخروش
زیاده مناسبدر زیرا انك آوازی سائر سازلرك آوازینه بکزمز بیتدن مراد دور
فلکدن شکایتدر (کل بجوش آمد وازمی نزدیمش آبی* لاجرم زآتش
حرمان وهوس میجوشیم* بجوش آمد یعنی آچلدی نزدیمش فعل جحد
مطلق متکلم مع الغیر اورمدق دیمکدر شین ضمیر کله راجعدر آبی یا حرف تنکیر
لاجرم بی شك وشبهه دیمکدر آتش حرمان بیانیه‌در حرمان مصدردر محروم
اولمق معناسنه میجوشیم فعل مضارع متکلم مع الغیر جوشیدندن قینامق
معناسنه* محصول بیت* کل اچیلوب قیقزل اولدی اما حال بوکه باده‌دن
اکا صو اورمدق یعنی جوشنی باده ایله سوندرمدك حاصلی کل زماننده باده
ایلمدك پس شکسز حرمان وهوس آتشندن قینارز یعنی باده نوشلقدن
محروم اولدیغمز ایچون مضطرب ومضطر اولورز (میکشیم ازقدح لاله شراب
موهوم* چشم بد دورکه بی مطرب ومی مدهوشیم* قدح لاله بیانیه شراب
موهومده بویله‌در شراب موهوم بیوردیغی انکیچوندرکه لاله شرابله
طلوقدحه بکزر اما شرابدن خالیدر* محصول بیت* قدح لاله‌دن شراب
موهوم چکرز یعنی ایچرز یارامز کوز ایراغ اولسون یعنی دکسون مطرب
ومیسز مدهوشز یعنی حیران ومستانه‌یز حاصلی شراب ایچمکسزین
مستانه‌یز (حافظ این حال عجب با که توان کفت که ما* بلبلانیم که درموسم
کل خاموشیم* محصول بیت* ای حافظ بوعجب حالی کیمه دیمك اولورکه بز
بلبلارزکه موسم کلده خاموشز یعنی کل زمانی که جوش وخروش زمانیدر
بزم کبی لطیف طبع ساکت اولوب ناله وافغان ایلمك غریب وعجیبدر
ولـه ایضا (دی شب بسیل اشك ره خواب میزدم* نقشی بیاد خط توبرآب
میزدم* دی شب دوش دیمك برده دی شب دیمش معنا بردر بسیل باحرف
مصاحبت اشك اضافت بیانیه‌در خوب لامیه ومیزدمك مقدم مفعولی نقشی
یا حرف تنکیر ویا وحدت بیاد با حرف سبب یاد خط تو اضافتلری لامیه‌لردر
محصول بیت دون کیجه اشك سیلیله اویقو یولنی اوروردم یعنی اغلمقدن
اویقوم کلمزدی التفات طریقیله بیورر سنك خطك خیالنی دیدهٔ نمناکده
تصویر ایدردم ضمنا جانانك رونی آیه تشبیه بیورمشدر (ابروی یاردر نظر
وخرقه سوخته* جامی بیاد کوشهٔ محراب میزدم* واو حرف حال خرقه سوخته
های رسمی بونده حرف ترتیبدر خرقه‌یی یاقوب دیمکدر جامی یا حرف وحدت
ویا تنکیر* محصول بیت* یارك ابروسی نظرمده در حال بوکه خرقه‌می یاقوب
کوشهٔ محراب شوقنه ویادینه قدح اوروردم یعنی جانانك محرابه بکزر ابروسی

ازبحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

سیر ایدوب باده نوش ایدردم عادتدرکه محرابلرده سیاه مکه اورتیسی اصارلر
خرقه سوخته عبارتی اول مناسبتله ذکر ایلمشدر یارك ابروسیده سیاه اولمق
معتبردر بو غزلده ردیف واقع اولان میزدم عبارتی حکایت حال ماضیدر ردی
شب بوکه قرینه‌در پس ماضی صرف معناسنی ویروب اوردم دین معنایه
ایو بنیاد اورمش (روی نکاردر نظرم جلوه مینمود* وزدور بوسه بررخ مهتاب
میزدم* واو حرف حال بوسه معنا جهتندن میزدم لفظنه مقیددر بوسه
میزدم تقدیرنده* محصول بیت* جانانك روبی نظرمده جلوه کوستردی
یعنی جانان عرض جمال ایدردی حال بوکه بن انك شوقنه ایراقدن مهتابی
بوس ایدردم یعنی روینی بوس ایلمك آرزوسیله مهتابی بوس ایدردم نورانیتده
وضیا وصفاویرمده رونه بکزر بیتك معناسنی جانان عرض ایتدی انك سببیله
غیریدن فراغت ایتدم زیرا بوسه میزدم بونده وداعدن کنایتدردین کمسه معنای
بیته کلیا وداع ایلمش (چشمم بروی ساقی وکوشم بقول چنك* فالی بچشم
وکوش درین باب میزدم* فالی یا حرف تنکیر درین باب بومعناده وبوخصوصده
دیمکدر* محصول بیت* چشمم روی ساقی‌یه ناظر وقولغم قول چنکی سامع
بومعناده چشم وکوشله فال اوروردم یعنی روی ساقی‌یه باقمق وقول چنکی
دکلمك بابنده چشم وکوشله تیمن ایدردم حاصلی بونلری خیر محض اکاردم فال
دیدیکی بومعنایه‌در (نقش خیال روی تو تاوقت صبحدم* برکارکاه دیدهٔ
بیخواب میزدم* نقشدن بونده مراد صورت وشکلدر تا حرف انتها وقت بونده
مستدرکدر ضرورت وزن ایچون زیرا صبحدم صباح وقتی دیمکدر کارکاه دیدهٔ
بیخواب بیانیه‌لردر کارکاه بونده کارخانه معناسنه‌دکلدر بلکه محل کار مراددر
یعنی اول ایشلنن شیء که بونده دیدهٔ بیخوابدر مصراع اول مصراع ثانی‌یه
مرهوندر* محصول بیت* سنك رویك خیالی شکلنی وصورتنی صباحه دك
دیدهٔ بیخواب کارکاهی اوزره اوروردم یعنی صباحه دك رویك صورتنی اویقوسز
کوزمدن کتمزدی حاصلی شکل رویك صباحه دك چشم بیخوابمده
مصور اولوردی بیتك نتیجه سنده مراد جمال جانان مشاهده سنك خیالیله
صباحه دکین اویوردم دیمکدردین بیتك معناسنی دوشنده سویلمش (ساقی
بقول این غزلم کاسه میکرفت* میکفتم این سرود ومی ناب میزدم* قولدن بونده
مراد اهل نغمه اصطلاحنده واقع اولان قولدر غزلم میم ضمیر معنا جهتنده
میکرفت لفظنه مقیددر ضمیر منصوب متصل معناسنه بکا طوتدی یعنی
صوندی دیمکدر میکفتم میم ضمیر مرفوع اولورسه فعل ماضی متکلم وحده
صیغه‌سی اولور اما ضمیر منصوب اولورسه فعل ماضی مفرد غائب اولوربکا

ردشمی

ردشمی

سو یلردی دیمك اولور بو تقدیرجه میم سروده مقید اولور معنا جهتنده
میکفت این سرودم تقدیرنده سرود بونده اسمدر ایر معناسنه واو حرف عطف
می ناب بیانیه خالص شراب دیمکدر * محصول بیت * ساقی بو یازدیغم قولله
بکا کاسه طوتاردی یعنی بو غزلی صوت وعمله کتوروب بکا قدح صوناردی بنده
بو ایری یعنی قول ساقی ایرنی ایرلاردم می ناب اووردم یعنی صافی شراب
ایچردم یاخود ساقی بکا بو ایری ایرلاردی یعنی قول دیدیکمز ایری ایرلاردی
وبن می ناب ایچردم حاصلی اول خوانندهلك ایدردی وبن باده نوش ایدردم
(هر مرغ فکر کز سر شاخ طرب پرید * بازش ز طرهٔ تو بمضراب میزدم * مرغ
فکر بیانیه سر شاخ طربده بویله در بازش شین مرغه راجعدر بمضراب باحرف
استعانت * محصول بیت * هر فکر مرغی که شنلك شاخی اوجندن اوچدی
یعنی شنلکدن ایرلدی حاصلی هر فکرم که اندن طرب وشنلك قالقوب اکا غم
طاری اولدی یعنی شادان وفرحان ایکن مغموم ومهموم اولدی کیرو آنی
سنك طره کدن مضرابله اووردم بلبل کبی نالشه کلوب فریاد وفغان ایلسون
یعنی سنك طرهك مضرابیله آنی شوقه وذوقه کتورردم حاصلی طرهك مضرابیله
انی نالشه کتورردم مضراب ساز جنسنی آوازه کتوردیکی کبی (خوش بود وقت
حافظ وفال مراد وکام * برنام عمر ودولت احباب میزدم * بود بونده ادات
حکایهدر خوش ایدی دیمکدر واو حرف حال فال مراد وکام مصراع ثانی یه
مرهوندر مراد وکام حشو قبیح صنعتیدر بر بونده بای صله معناسنهدر
* محصول بیت * دون کیجه حافظك وقتی خوش ایدی حال بوکه مراد وکام فالنی
احبابك عمر ودولتی آدینه اووردم یعنی کندی حالی خوش اولدیغیچون احبابك
عمر ودولتی نامنه مبارك فال اووردی بیتده غیبدن خطابه التفات وار معلوم
اوله که غزلده واقع اولان حکایت حال ماضیلردی شبدن حکایهدر یعنی دون
کیجه بویله واقع اولوردی دیمك اولور وله ایضا (دوش سودای رخش گفتم ز سر
بیرون کنم * گفت کو زنجیر تا تدبیر این مجنون کنم * سودای رخش مصدرك
مفعولنه اضافتیدر شین ضمیر دلدهمر کوز اولان جانانه راجعدر بیرون کنم
چیقارم دیمکدر ترك کدن کنایهدر تدبیر این مجنون مصدرك مفعولنه اضافتی
قبیلندندر * محصول بیت * دون کیجه دیدمکه سودای رخنی باشدن طشره
ایدم یعنی محبتنی ترك ایدم جانان دیدی قنی زنجیر تا بو مجنونك تدبیرینی ایدهیم
یعنی بنم محبتمی ترك ایلمك ایستدیکی دلالت ایدرکه دماغی مختل اولمشدر پس
زنجیره محتاج دیوانه اولمش امدی قنی زنجیر باشد که بو مجنونی اوصلدایم
(قامتش را سرو گفتم سر کشید از من بخشم * دوستان از راست میرنجد نگارم

از بحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

چون کنم * راست لفظ مشترکدر صاغ اله وصاغ جانبه دیرلر وطوغری
معناسنه مثلا طوغری سوزه وطوغری نسنهیه دیرلر بونده ظاهرا طوغری
سوز معناسنهدر اما قامت وسرود ذکریله طوغریلق معناسنی ایهام ایدر
میرنجد فعل مضارع مفرد غائب ایجنورد دیمکدر فعل لازمدر (محصول بیت)
جانانك قامتنه سرو دیدم یعنی قامتنی سروه تشبیه ایلدم پس بندن خشم
وغضبله باش چکدی یعنی اعراض ایلدی ای دوستلر نکارم طوغریدن
ایجنور نیجه ایدهیم (نکته ناسنجیده گفتم دلبرا معذور دار * عشوهٔ فرمای
تا من طبع را موزون کنم * نکته کلام دقیقهیه دیرلر اما بونده مطلق سوز مراددر
زیرا ناسنجیده لکله قید ایلدی سنجیده لغتده میزانله وغیریله طارتلمش نسنهدر
اما بونك کبی یرلرده موزونلق مراددر پس ناسنجیده ناموزون دیمکدر عشوهٔ
یا حرف وحدت تا حرف تعلیل (محصول بیت) سوزی ناموزون سویلدم یعنی
سنی موزون کلامله وصف ومدح ایلدم پس ای دلبر معذور طوت بر عشوه
بیور تا که بن طبعمی موزون ایدهیم یعنی بر حالت ایله ناموزونلغم کتسون تا که
سنی موزون کلامله مدح ایدهیم مصراع اولده ناسنجیده بی فکر اولنمامش
معناسنهالان فکرسز سویلمشدر (زرد روئی میکشم زان طبع نازك بیگناه *
ساقیا جامی بده تا چهره را گلگون کنم * زرد رو وصف ترکیبیدر صاری یکزلی
دیمکدر روی یا حرف مصدردر * محصول بیت * جانانك نازك طبعندن بیکناه یکز
صاریلغن چکرم یعنی نازك طبعندن شرمندهلك چکرم پس ای ساقی بر قدح
باده ویر تا کیم ایچوب یکزی سرخ ایدهیم زیرا باده حجابی کوترر بو بیتك مضمونی
بیت سابقك مضمونته قریبدر زرد رویی خوف وخجلت معناسنهدر دینلازم
وملزومی بیلمزایمش (ای نسیم منزل لیلی خدارا تا بکی * ربع را برهم زنم اطلال
را جیحون کنم * نسیم منزل لیلی لامیهلردر خدارا را حرف تخصیص الله ایچون
دیمکدر تا حرف انتهاء بکی یا حرف صله ربع منزل ومحله را ادات مفعول برهم زنم
قرش مورش ایدم دیمکدر اطلال طللك جمعیدر یورت یری جیحون خراسانله سمر
قند بیننده بر بیوك ایرمقدر (محصول بیت) ای لیلی منزلینك نسیمی خدا ایچون
نیجهیهدك منزل ومحلهیی آهمله قرش مورش ایدوب خراب ایدهیم ویورت یرلرینی
کوزم یاشیله ایرمق ایدهیم یعنی نیجهیهدك آه چکوب کریان اولهیم بکا جاناندن
بر مسرت خبرین کتور که کریان ونالان اولمقدن خلاص بولهیم (من که ره بردم
بگنج حسن بی پایان دوست * صد گدای همچو خود را بعد از ین قارون کنم *
ره بردم یعنی وصول بولدم گنج حسن بی پایان بیانیهلردر دوسته اضافت لامیه
* محصول بیت * بن که جانانك گنج حسن بی پایانه وصول بولدم بوند نصکر

ردشمعی

ردشمعی

یوز کندم کبی کدایی قارون ایدرم یعنی هر عاشق که وصال جانانه‌دن محرومدر آنی وصال جانانی طریقنه سوق ایدرم حاصلی اکا وصال جانانه دلیل اولورم بونك کبی کلمات ادعائیه‌در وقوعی دکلدر پس زیاده تأویله محتاج دکلدر (ای مه صاحبقران ازبنده حافظ یادکن * تا دعای دولت آن حسن روز افزون کنم * صاحبقران اول کسه‌درکه سبعهٔ سیاره‌نك ایکیسی بر برجده و بر درجه‌ده ایکن متولد اوله پس اول ایکی کوکبك حکمی اکا ویریلور مثلا مریخله زحل قران ایدرسه زیاده بهادر اولور عطارد له زهره اولورسه بی نظیر کاتب اولور کونشله مشتری اولورسه بی نظیر اهل علم اولوروقس یادکن اکدیمکدر تا حرف تعلیل دعای دولت آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر حسن روز افزون بیانیه‌در روزافزون کوندن کونه زیاده اولیجی نسنه‌یه دیرلر * محصول بیت * ای صاحبقران مه حافظ بنده‌دن یاد ایله یعنی حافظی اونتمه تاکیم اول حسن روزافزونك دعای دولتن ایلیه حاصلی حافظی وصالك تخصیص ایله تاکیم دائما سکا دعاجی اوله بو بیتده‌ده صنعت التفات رعایت ایلدی وله ایضا (دیده دریا کنم وصبر بصحرا فکنم * واندرین کار دل خویش بدریا فکنم * دیده کنمك مفعول اولی ودریا مفعول ثانیسی واو حرف عطف وصبر فکنمك مفعول صریحی وبصحرا غیر صریحی واو حرف عطف اندرین کار این اسم اشارتدر قرینه این کار مصراع اولك مضمونته اشارتدر دل خویش لامیه وفکنمك مفعول صریحی وبدریا غیر صریحی (محصول بیت) کثرت کریه‌دن دیده‌می دریا ایده‌یم وبو دمه دك ایلدیکم صبری صحرایه براغایم یعنی کثرت بکا سبیله کتم ایلدیکم صبری فاش ایلیه‌یم وبو ایکی مصلحتده کندی دلمی رسوالق دریاسنه براغایم حاصلی کوز کوردیکیچون انی اغلمغله دریا ایده‌یم وکوکل سودیکیچون آنی رسوا ایده‌یم (ازدل تنك کنهکار برارم آهی * کاتش اندر کنه آدم وحوا فکنم * دل تنك کنهکار بیانیه‌لردر کاتش که حرف رابط صفت ویا حرف تعلیل اندر بونده ادات صله‌در کنه آدم وحوا اضافتی مجازیدر یعنی انلرك عصیانی کبی عصیان که بنده‌ده حاصلدر دیمك اولورنه که انلرك جنتده ایلدیکی عصیان یاخود صنعت غلو طریقیله انلرك ایلدیکی عصیان مراد اوله * محصول بیت * کنهکار اولان بی صبر وقرار کوکلدن بر آه اخراج ایده‌یمکه آدم وحوا عصیانی کبی عصیانمه ویا انلرك ایلدیکی عصیانته چکدیکم آهله آتش اورایم یعنی بر توبه وندامت اظهار ایده‌یمکه ایلدیکم کناهلری اللهك لطف وعنایتیله اول توبه وندامت محو ایلیه (خورده ام تیر فلك باده بده تا سرمست * عقده در بند کمر ترکش جوزا فکنم * تیر لفظ مشترکدر اوق وعطارد یلدزی وحصه بونده اوق مرادر

ازبحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

بده فعل امر مفرد مخاطبدر خطاب عام طریقیله تا حرف تعلیل سرمست سرخوش معناسنه‌در عقده عینك ضمی وقافك سکونیله دوکم معناسنه‌در بند مطلق باغدر کمر قوشاق ترکش معروف جوزا بر برجك اسمیدر که عربجه ذوالجسدین وعجمجه دو پیکر دیرلر * محصول بیت * فلکك اوقن عیشم یعنی چوق جور وجفاسن چکمشم ای ساقی باده ویرتا مستانه جوزانك ترکشینك قوشاغی باغینه دوکم براغایم که داخی کیسه‌یه اوق آتمغه قادر اولمسون حاصلی بند کمر ترکشینه مضایقه ویره‌یم که تیر اندازلغه مجالی قالمسون (جرعهٔ جام برین تخت روان افشانم * غلغل چنك درین کنبد مینا فکنم * بو بیت بیت سابقك مضمونی تتمه‌سندندر تخت رواندن مراد فلکدر کنبد میناد‌نده مراد اولدر نهایتی اوسی اعتباریله تخت روان الی اعتباریله کنبد میناد‌یمش * محصول بیت) ای ساقی باده ویرتا کیم قدحك جرعه‌سنی بو تخت روان اوزرینه صاچایم چنکك غلغلنی داخی بو کنبد مینایه براغایم یعنی باده ویرتا کیم کامران اولوب بو حالتلری اظهار ایده‌یم تخت رواندن مراد دنیادر دینلر تخت روانی بیلمزایمش (مایه خوشدلی آنجاست که دلدار آنجاست * میکنم جهد که خودرا مکر آنجا فکنم * مایه اصل معناسنه‌در خوشدل وصف ترکیبی ویا حرف مصدر * محصول بیت * کوکل خوشلغی سرمایه‌سی انده‌درکه دلدار انده‌در یعنی دلدار قنده ایسه کوکل خوشلغی انده‌در پس جهد ایدرمکه اوله که کندیمی اورایه براغم یعنی کندیمی دلدار اولدیغی یرده دوشرم که خوشدل اولام (بکشا بند قبا ای مه خورشید کلاه * تا چو زلفت سر سودازده در پا فکنم * بند قبادن مراد انلرك قولتق التنده باغلدقلری باغدرزیرا انلرده دوکمه وایلك اولمز مکر عسکری اوله مه خورشید کلاه بیانیه‌در خورشید کلاه وصف ترکیبیدر تا حرف تعلیل زلفت تاسی معنا جهتندن پایه مقیددر دریا بت تقدیرنده * محصول بیت * ای خورشید کلاهلی ماه قفتانك باغنی چوز تازلفك کبی سر سودازده‌می اباغکه براغایم یعنی لطیف تنکه حیران اولوب بی اختیار باشمی اباغکه براغایم خواجه‌نك بو بیتی وغیر شعرانك یعنی شعرای عجمك ابیاتی دلالت ایدرکه زلف زیاده اوزون اولان صاچده مستعمل اوله حتی کمال اوزونلغندن اباغه اینوب دوشرتته که انس عشاقده تحقیق بیورمشدر (حافظا تکیه برایام چو سهوست وخطا * پس چرا عشرت امروز بفردا فکنم * محصول بیت * ای حافظ ایامه اعتماد چونکه سهو وخطادر پس بوکونکی عشرتی نیچون ایرته‌یه صالایم یعنی دنیا ذوقنی نیچون تأخیر ایده‌یم وله ایضا (دوش بیماری چشم تو ببرد از دستم * لیکن از لطف لبت صورت جان می بستم

ردیف روری
وشمی

ازبحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلان

* بیماریٔ چشم تو لامیه لردر دستم میم معنا جهتندن بربرده مقید در ضمیر
منصوب متصل معناسنه بنی الدن ایلتدی یعنی بنی بی طاقت وقدرت ایلدی
لیکن ادات استدراك لطف لبت مصدرك فاعلنه اضافتیدر صورت جان
بیانیه می بستم حکایت حال ماضی باغلردم بربردا کرچه ظاهرا ماضیٔ خالص
معناسنه در اما دوش قرینه سیله حکایت حال ماضی معناسی یاقشور
* محصول بیت * دون کیجه سنك چشمك خسته لکی بنی بی قدرت وطاقت
ایدردی اما لبکك لطف واحساندن بنه جان صورتن باغلردم یعنی تازه جان
کسب ایدوب حیات بولوردم حاصلی لبك بکا حیات ویرردی (عشق من
باخط مشکین تو امروزی نیست * دیر کاهست کزین جام هلالی مستم *
باخط مشکین تو باحرف صله واضافتلر بیانیه ولامیه در امروزی یاحرف
مصدر ویانسبت دیر کاه دیر لغتده کیج وچوقدن معناسنه مستعملدر بونده
کاهله ترکیب اولوب چوق زمان معناسنه در کزین که حرف بیان هلالی یاحرف
نسبت * محصول بیت * بنم عشق ومحبتم سنك مشکین خطکه همان
بوکونلك دکلدر بلکه نیجه زماندرکه بو هلاله منسوب جامدن مستم یعنی
جانانك خط مدورندن ازلی وازلدن مست وحیرانم جانانك خط مدورینی جام
هلالی یه تشبیه ایلمشدرکه بردورلو بیجه قدحدرکه روم ابداللری کشکول
یرینه استعمال ایدرلر بعض نسخه ده هلالی یرینه هلاهل واقع اولمش وبعض
معوج طبع بو نسخه یه تابع اولوب خط مشکین جانانی سم هلاهلدن مملو جامه
تشبیه ایدوب خیلی نامعقول ترزیفات سویلمش حق بوکه طبعنده ذره مقداری
استقامتی اولان بویله تشبیهی دوشنده کورسه قالقیجق بیك کرا استعاذه ایدر
بویله نامعقول تشبیهدن اغرب بودرکه زهر هلاهل برنوع زهرك آدیدرکه
زیاده قتالدر سروری افندی جام هلاهل یرینه جام هلالی اختیارایتمشدر
لیکن جمیع نسخه ده جام هلاهل واقع اولمش دیو کذب وفریه ایلمشدر زیرا اقل
نسخ هلاهل واقع اولمش (از ثبات خودم این نکته خوش امدکه بجور *
برسر کوی تو ازپای طلب ننشستم * که حرف تعلیل ویاحرف بیان بجور
باحرف سبب که بجور مصراع ثانی یه مرهوندر پای طلب بیانیه در طلبه پای
استعاره ایلدی آصفی ایلدیکی کبی بیت * دررهٔ بادیه شب ناقهٔ لیلی کم شد *
بود در خواب مکر پای طلب مجنونرا * محصول بیت * عشق ایچنده کندی
ثباتمدن بکا برنکته خوش کلدی یعنی عشقده ثابتقدم اولدیغمدن بکا
بو حالت خوش کلدی که جور سببیله سنك سرکویکده پای طلبدن اوتورمدم
یعنی ایلدیکك جور فراوان سببیله سندن اوصانوب تقاعد ایلمدم (عافیت چشم

مدار ازمن میخانه نشین * که دم از خدمت رندان زده ام تا هستم * عافیت
مدارك مفعول اولی وچشم مفعول ثانیسی چشم بونده امید معناسنه در ازمن
مداره متعلقدر میخانه نشینه اضافت بیانیه درکه حرف تعلیل خدمت رندان
اضافتی مصدرك مفعولنه در تا بونده ابتدای غایت ایچوندر زمانده عربیده
منذ کبی تا هستم وار اولالدنبری دیمکدر * محصول بیت * خطاب عام طریقیله
بیورر بن میخانه نشیندن عافیت امیدن یعنی بندن پرهیزکارلق اومه زیرا
وجوده کلالدنبری رندلر خدمتندن نفس اورمشم یعنی انلرك خدمتکارلغنه
اعتراف ایلمشم وجائزدرکه تا توقیت ایچون اوله پس معنا مادامکه وارم یعنی
مادامکه موجودم دیمك اولور ولکل وجهة (دررهٔ عشق ازان سوی فنا
صد خطرست * تا نکویی که چو عمرم بسر آمد رستم * ازان سوی فنا فنانك اوته
جانبنده یعنی موت وفوتدنصکره خطر بونده خوف وخشیت معناسنه در
تا بونده ادات تنبیه در تقدیری زنهار تانکویی درکه حرف رابط مقول قولدر
بسر آمد باحرف صله سر بونده حد وغایت معناسنه در یعنی برنسنه نك اوجی
رستم فعل ماضی نفس متکلم وحده قورتلدم دیمکدر * محصول بیت * عشق
یولنده فنانك اوته جانبنده یعنی موتدنصکره محشر کوننه دك یوزدورلو
حساب وعذاب واردر آکاه اول صقین سویلیه سنکه عمرم باشه کلدیده قورتلدم
یعنی اولدمده قورتلدم مصراع اولك معناسی عشق یولنده اول فنا جانبندن
یوز خطر واردر دین عجب خطر لوادا ایلمش (بعد ازینم چه غم از ناوك آزار ردشمعی
حسود * که بمحبوب کمان ابروی خود پیوستم * ازینم میم معنا جهتندن غمه
مقید درچه غم تقدیرنده ناوك آزار بیانیه وحسوده اضافت لامیه درکه
حرف تعلیل بمحبوب باحرف صله محبوب کمان ابرو بیانیه وخوده اضافت
لامیه در پیوستم فعل ماضی متکلم وحده اولاشدم دیمکدر ابرویه نسبت
پیوسته لك ملایم ومناسبدر * محصول بیت * بوندنصکره بنم نه غمم وار
حسودك ناوك آزارندن یعنی شمدنکرو حسود جفاسندن زحمت چکمم زیرا
کندیمك کمان قاشلی محبوبمه واصل اولدم حاصلی واصل جانان اولدم دخی
اغیار حسدندن پروا چکمم دیمکدر (بوسه بر درج عقیق تو حلالست مرا *
که بافسوس وجفا مهر ووفا نشکستم * که حرف تعلیل بافسوس باحرف
سبب افسوس حیف وظلم معناسنه در * محصول بیت * جانانه خطاب ایدوب
بیورر سنك عقیق حقه سی کبی دهانکه بوسه بکا حلالدر زیرا جور وظلمك
سببیله مهر ووفا کی صیمدم یعنی هرنقدرکه بکا ظلم وجور ایلدکسه عهد ووفا کی
ترك ایلمدم حاصلی وفادارلقده ثابت اولدم (صنمی لشکریم غارت دل کرد وبرفت

آه اگر عاطفت شاه نگیرد دستم * صنمی یا حرف وحدت لشکریده یا حرف نسبت
غارت اصلی اغارتدر اما عجم تخفیف همزه ایله استعمال ایدرده اضافت
مصدرك مفعولنه اضافتیدر عاطفت شفقت ومحبت معناسنه درشاهه
اضافت لامیه در * محصول بیت * عسکره منسوب بر محبوب كوكلمی
یغمالدی وكتدی آه اگر شاهك محبت وشفقتی الم طوتمزسه یعنی اگر شاه بكا
وصلته باعث وبادی اولمزسه حاصلی بكا ترحم ایلمزسه (رتبت دانش حافظ بفلك
برشده بود * کرد غمخواری شمشاد بلندت پستم * رتبت مرتبه معناسنه در
دانشه اضافت بیانیه در دانش اسم مصدر در بیلش معناسنه حافظه اضافت
لامیه بفلك بر بایه معنای استعلایی تضمین ایلدیکیچون بر حرفیله تأکید ایلدی
نته که مواضع متعدده ده وارد اولمشدر بدریادر وبشکراندرش کبی غمخوار
بحسب لغت غم ییجی دیمکدر اما محبت معناسنده مستعملدر یا حرف مصدر
شمشاده اضافت مصدرك مفعولنه اضافتی قبیلندندر وبلنده اضافت
بیانیه در (محصول بیت) حافظك علمی مرتبه سی فلك اوزره چقمشیدی یعنی
بلند مرتبه اهل علم اولمشیدی اما سنك بلند قامتکه محبت بنی پست ایلدی
یعنی سكا عاشق اولمق سببیله ذلیل اولوب خاك برابر اولدم زیرا عشق ومحبتك — رد ـ سروری
مقتضاسی بوقدر علم ایسه وجود وارلق اقتضا ایدر مصراع ثانینك
معناسی سنك بو جه شمشادك مونسلکی اطرافنده الجغین دن عجب آلچق
سویلمش بو بیتده ده صنعت التفات وارولهٔ ایضا (دردم از یارست ودرمان — ازبحر رمل فاعلاتن فاعلاتن فاعلن
نیزهم * دل فدای او شد وجان نیزهم * فدای او مصدرك مفعولنه اضافتیدر
نیز ادات عطفدر واوك معناسی تأکید ایدر وهم لفظی تزیین لفظ وتکمیل وزن
ایچون کلمشدر کلمسه معنایه خلل کلمز * محصول بیت * دردم یاردندر درمانمده
آندندر دل یاره فدا اولدی جان دخی بویله اولدی (این که میگویند آن بهتر
ز حسن * یار ما این دارد وآن نیزهم * مصراع ثانیده این حسنه وآن آنه
اشارتدر وآن اشارتی بونك کبی یرلرده لطافتدن خالی دکلدر * محصول بیت *
بونی که خلق دیرلر که آن حسندن یکرکدر کرچك بویله در اما بزم یارمزك
حسنیده وار آنیده یعنی ایکیسیده بله جامعدر (هر دو عالم یك فروغ روی اوست
* گفتمت پیدا وپنهان نیزهم * گفتمت تا ضمیری عموم خطاب افاده ایدر
* محصول بیت * ایکی عالم بیله جانانك روینك بر ضیاسیدر یعنی ایکی عالم
بر پرتوینك اثریدر بن سكا اشکاره ده کیزلیده سویلدم یعنی مذکور مدعا خفی
دکلدر (دوستان در پرده میگویم سخن * گفته خواهد شد بدستان نیزهم
(محصول بیت * ای دوستلر عشق سوزینی خفی وپنهان سویلرم لیکن اشکاره ده

سو

سویلنیسر درکه قصه ایله وکرکسه افسانه ایله دستاندن ظهور مرادد ر
یعنی سر عشق مستور قالمیوب ظاهرا ولیسر در (خون ما آن نرکس مستانه
ریخت * وآن سر زلف پریشان نیزهم (محصول بیت) بزم قانمزی اول نرکس
مستانه دوکدی واول زلف پریشانك اوجی دخی یعنی شکایتمز نرکس مستانه
ایله اول سر زلف پریشاندندر (اعتمادی نیست بر کار جهان * بلکه بر کردون
کردان نیزهم * اعتمادی یا حرف تنکیر کردان صفت مشبهه در کردیدن دن
دونه کن دیمکدر امادونیجی دیمکله تعبیر ایدرلر * محصول بیت * جهانك
ایشنه اعتماد یوقدر بلکه دونه کن فلکه بله یعنی علویات وسفلیات جمیعا
فنا پذیردر بقاسنه اعتماد یوقدر (یاد باد آنکه بقصد خون ما * عهد را
بشکست وپیمان نیزهم * محصول بیت * یاد اولوب اکسون اول که بزم
قانمز ایچون یعنی بزی هلاك ایلمك ایچون عهدی وپیمانی صدی یعنی ایلدیکی
عهد وپیماندن رجوع ایلدی (چون سر آمد دولت شبهای وصل * بگذرد
ایام هجران نیزهم * محصول بیت * چونکه وصل کیجه لرینك دولتی نهایت
وغایت بولدی یعنی پایانه ایردی ایام هجرانده کچر یعنی اول قالمدی بوده قالمز
(نقش خالش خون چشمم بارها * آشکارا ریخت پنهان نیزهم * محصول
بیت * جانان خالینك نقشی وشکلی کوزمك قانی کرّاتله اشکاره دوکدی
کیزلی دخی (عاشق از قاضی نترسد می بیار * بلکه از یرغوی سلطان نیزهم *
یرغوی یساغه دیرلر * محصول بیت * عاشق قاضیدن قورقمز باده کتور بلکه
پادشاه یساغندن بله (محتسب داند که حافظ عاشقست * واصف ملك سلیمان — ازبحر رمل فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن
نیزهم * محصول بیت * محتسب بیلور که حافظ عاشقدر ملك سلیمانك وزیر
اعظمی دخی یعنی مملکت فارسك وزیریده بیلور وله ایضا (در نهانخانهٔ
عشرت صنمی خوش دارم * کز سر زلف ورخش نعل در آتش دارم * نهانخانه
خزینه وکیلار معنالرنده مستعملدر عشرته اضافت بیانیه در وجائزدر که لامیه
اوله مجازا صنمی یا حرف وحدت خوش صفت صنمدر واو رسمیله خاروم ضمیله
اوقنمق کرك قافیه ضروریچون کز که حرف رابط صفت سر بونده تعلیل افاده
ایدر نعل در آتش اقسام سحردندر که بر کیمسه یی بر کیمسه عاشق ایدوب کوکلنه
آتش محبت دوشرملك ایسته سلر نعلك اوزینه سریانیجه بعض اسما یازوب نعلی
اتشه براغورلر وبعض خواص اوقورلر علی الفور عاشق اولوب کوکلی منوی
اولان کیمسه یه میل ایدر غرائب سحردن بریسی بودر که بونده قلاب زلفی نعله
ورخ جانانی آتشه تشبیه ایلمشدر * محصول بیت * عشرت نهانخانه سنده
بر کوزل محبوبم واردر که سر زلف ورخندن یعنی بو ایکیسی اوجندن

وجهتندن آتش اوزره نعل طوتارم یعنی عشق ومحبتم بو ایکیسی اوجندن
جانانه زیاده در حاصلی زلف ورخنك مسحوریم (عاشق ورندم ومیخواره باواز
بلند * وین همه منصب ازان حور پری وش دارم * باآواز با حرف مصاحبت
میخواره متعلق وجائزدر که اوچینه بیله قید اوله آواز بلند بیانیه حور
پریوشده بویله در * محصول بیت * عاشقم ورندم وآواز بلندله میخواره ام یعنی
بی پروا باده نوشم وبو اوچ منصب اول حور پریوشدندر حاصلی بو منصبلر بکا
جانانك محبتندندر یعنی مقتضای عشقدندر (کرتو زین دست مرا بی سر وسامان
داری * من باه سحرت زلف مشوش دارم * زین دست بونك کبی وبوکونه
سر بونك کبی برلرده سامانله عطف تفسیری واقع اولور بی آرام وقرار وبی
انتظام حال دیمکدر سحرت تاسی معنا جهتندن زلفه مقید در زلفت تقدیرنده
مشوش پریشان دیمکدر * محصول بیت * اکر سن بنی بوکونه بی سروسامان
طوتارسن یعنی شمدی طوتدیغن کبی بن آه سحرله زلفکی مشوش طوتارم
یعنی سن بکا رحم ایلمزسك بن آه سحرکاهله زلفکی تارومار ایدرم یعنی هرنقدر
مظلوم ایسم مستجاب الدعوتم (وربکاشانهٔ رندان قدمی خواهی زد * نقل شعر
شکرین ومی بیغش دارم * وربو شرطیه بیت سابقده اولان شرطیه یه معطوفدر
بکاشانه با حرف صله کاشانه لفظ مشترکدر اما بونده مطلقا خانه مراددر رندانه
اضافت لامیه در قدمی یا حرف تنکیر زد بونده زدن معناسنه در زیرا خواهی
فعل مضارع مخاطبدر نقل نونك ضمی وقافك سکونیله چرزومزه که مجلسده
ینور نقل شعره وشعرك شکرینه اضافتی بیانیه در می بیغش صافی می دیمکدر
* محصول بیت * واکر رندلر کاشانه سنه قدم اورمق یعنی قومق ایسترسك
یعنی بنم خانمه تنزل بیوررسك شکرلی طاتلی شعر چرزم وصافی بیغش باده واردر
یعنی شکر کبی شیرین کلامم وخالص شرابم وار (ورچنین چهره کشاید
خط زنکاری دوست * من رخ خویش بخونابه منقش دارم * چهره
کشاالقدن مراد خوب کورنمکدر خط زنکاری بیانیه در زنکاره منسوب
خط دیمکدر خط جانانی یشللکله وصف ایده کلمشلر وزنکار یشل اولدیغیچون
اکا نسبت ایلمشلردر * محصول بیت * واکر جانانك زنکاره منسوب خطی
بو تجلین مقبول ومطبوع کورنوب کیدرسه بن صاری بکزمی خونابه ایله
منقش طوتارم یعنی قانلی یاشله تزیین وتنقیش ایدرم حاصلی حسرتندن
قانلی یاش دوکرم (ناوك غمزه بیار وزره زلف که من * جنکها بادل مجروح
بلاکش دارم * که حرف تعلیل ومن مصراع ثانی یه مرهوندر * محصول
بیت * غمزه ناوکنی وزلف زرهنی کتور که بن دل مجروح بلاکشله جنکلر

طوتارم یعنی دل مجروح بلاکشله صواشم واردر که نیچون بنی بو بلالره
دوشردی دیو (حافظا چون غم وشادئ جهان درکذرست * بهتر آنست
که من خاطر خود خوش دارم * محصول بیت * ای حافظ چونکه جهانك
غم وشادیلغی کچیجیده در یعنی نه غمده ثبات وارونه سرورده ایکیسیده متعاقب
وکذراندر پس اول یکدر که بن کندی خاطرمی خوش طوتام حاصلی اول
یکدر که نه غمدن متألم ونه شادیدن مسرور اولام وله ایضا (دیدار شد میسر
وبوس وکنار هم * از بخت شکر دارم واز روز کار هم * محصول بیت * دیدار
میسر اولدی بوس وکنار دخی یعنی دلبری پهلویه چکمکده میسر اولدی
کندی طالعمدن شکرم وار دروز کاردنده یعنی طالعمله روزکارم موافق
واکا مساعد اولدی (زاهد برو که طالع اکر طالع منست * جامم بدست باشد
وزلف نکار هم * زاهد منادی جامم میم معنا جهتندن دسته مقید در بدستم
باشد تقدیرنده با حرف ظرف * محصول بیت * ای زاهد وار کیت طالع اکر بنم
طالعم ایسه یعنی طالعم بن بیلدیکم طالع ایسه قدح المده اولور زلف جاناننده
یعنی طالعم بکا مساعد درهر وجهله (ماعیب کس برندی ومستی نمی کنیم *
لعل بتان خوشست ومی خوشکوار هم * عیب کس مصدرك مفعولنه
اضافتیدر برندی با حرف سبب ویا حرف مصدر مستیده بویله در (خوشکوار
خوشدر یعنی بوایکی لذیذ نسنه ایله تقید ایلینه برعیب ایلمزز (ای دل بشارتی
دهمت محتسب نماند * وزمی جهان پرست وبت میکسار هم * میکسار باده
نوش * محصول بیت * ای کوکل سکا مشتلق ویره یم ویاویره یمی محتسب
قالمدی یعنی فوت اولدی جهانده باده دن پردر محبوب باده نوشدنده
(آن شد که چشم بدنکران بود از کمین * خصم از میان برفت وسرشك
از کنار هم * شد بونده رفت معناسنه در تقدیری آن حال رفت درکه حرف
بیان چشم بد بیانیه نکران صفت مشبهه در بقفان معناسنه اما اکثری اسم
فاعل معناسنی ویررلر یعنی باقیجی کمین بوصو سرشك کناردن کتمك ترك
کریه دن کنایه در * محصول بیت * اول حالت کتدیکه بر اماز کوز بوصودن
ناظر ایدی یعنی ناکهانی محتسب پنجه سنه کرفتار اولمق حالتی کتدی خصم
ارادن کتدی کوز یاشیده کنار عزدن اقادن کتدی یعنی محتسب خوفندن
اغلمقدن قورتلدق (خاطر بدست تفرقه دادن نه زیرکیست * مجموعهٔ بخواه
وصراحی بیار هم * تفرقه تفعیل بابندن مصدر دریای مصدر حذف اولنوب
بدلینه تاویرلمشدر بو حذف وبدلینه تاویرمك تفعیل بابنك ناقصنده قیاس
مطرد در اما سالمده سماعیدر فاحفظ * محصول بیت * خاطری پریشانلق

از بحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

(* محصول بیت *
بر کمسیه زندلك ومستلك سبیله عیب
ایلمزز یعنی محبوبلرك لعل کبی قرمزی
دوداغی وباده صحیح

البنه و بوملنزر كلاذ دکلدر یعنی کوکلی مغموم و مهموم طوتمق عاقل ایشی
دکل بر مجموعهٔ غزل ایسته و بر صراحی دخی کتور یعنی بر دیوان غزل
و بر صراحی ایله خاطرك خوش طوت (بر خاکیان عشق فشان جرعهٔ لبش *
تا خاك لعلكون شود و مشکبار هم * خاکیان خاکینك جمعیدر یا حرف نسبتدر
خاکی نهاد و درویش مشرب دیمکدر و جائزدر که خاك اولان موتی مراد اوله
یعنی مرده عاشقلر عشقه اضافت لامیه در فشان فعل امر صاچ یعنی نثار
و بذل ایله دیمکدر جرعهٔ لبش بیانیه در مجازا تا حرف تعلیل لعلکون لعل کبی
مشکبار وصف ترکیبیدر بارید ندن مشك یاغدیریجی معناسنه * محصول بیت *
عشقك خاکی نهادلرینه جانانك و یا مرده عاشقلرینه جرعهٔ لبنی صاچ
تا کیم خاك لعل کبی اوله و مشك یاغدیریجی دخی (چون کائنات جمله ببوی
تو زنده اند * ای آفتاب سایه ز ما بر مدار هم * محصول بیت * چونکه کائنات
یعنی مخلوقات جمله سنك امیدکله زنده در ای آفتاب سایهٔ لطفکی بزدن
قالدرمه یعنی مخلوقات جمله سنك بزده سنك لطفکله حیات بوله لم (چون
آب روی لاله و کل فیض حسن تست * ای ابر لطف بر من خاکی ببار هم
* محصول بیت * چونکه لاله و کلك یوزی صویی سنك حسنك فیضندندر
ای لطف و احسان بلودی بن خاکینك اوزرینه ده باران فیضك یاغدر بنده
فیضکدن محروم قالمیاین (اهل نظر اسیر تو شد از خدا بترس * وز انتصاف آصف
جم اقتدار هم * محصول بیت * جانانه خطاب ایدوب بیورر اهل نظر سنك
اسیرك اولدی اللهدن قورق دخی جم قدرتلی پادشاهك وزیری انتصافندن
انتصاف ظالمه ایلدیکی ظلمك جزاسین و برمکه دیرلر (برهان ملك و دین که ز دست
وزارتش * ایام کان یمین شد و دریا یسار هم * برهان آصفك عطف بیانیدر ملك
و دینه اضافت لامیه درکه حرف رابط صفت دست وزارت بیانیه شین ضمیر
برهانه راجعدر وزارت واوك کسریله لغت مشهوردر اما فتح واوله ده لغتدر ایام
کان بیانیه در و یا لامیه مجازا یمین تقدیری صاحب یمین شد یمین بونك کبی یرلرده
قدرت و قوت معناسنه در دریا یسار یعنی صاحب یسار دیمکدر یسار بونك کبی
یرلرده غنا و مال معناسنه در بو ایکی عبارت قصائد متقدمینده چوق کلور
نته که قوام الدین کنجینك بدیعیه سنده واقعدر بیت) تا یاد تو جود خورد یمین
شد یمین زمانه پر ز یسار * محصول بیت * آصف دیدیکمز برهان الدیندر که
انك وزارتی الندن معادن زمانی صاحب قدرت و قوت و دریا زمانی صاحب
غنا و مال اولدی یعنی انك یمن وزارتیله تمام عالم غنا و ثروت صاحبی (بر یاد رای
انور او آسمان بصبح * جان میکند فدا و کواکب نثار هم * رای انور بیانیه در

بصبح با حرف ظرف صباح وقتنده دیمکدر مصراع ثانی بهمر هوندر * محصول
بیت * برهان الدینك نورانی فکری یادینه آسمان صباح وقتنده جاننی فدا ایدر
و کواکب دخی جاننی بذل ایدر حاصلی آسمان و کواکب آنك رای انورینه جاننی
فدا ایدر صباح ظهور ایدنجه کواکب افول ایلمك ضروریدر بو حالته نثار
دیمش (کوی زمین ربوده چوکان عدل تست * وین بر کشیده کنبد نیلی
حصار هم * کوی زمین بیانیه ربوده رانك فتحی و ضمیله لغتدر قپمش دیمکدر
چوکان عدل بیانیه و ربوده نك فاعلی یعنی فاعلینه مضافدر بر کشیده
قالدرمش یعنی بلند اولمش معناسنه کنبد نیلی حصار بیانیه کنبد قبه نیلی
یا حرف نسبت نیل چویت نیلی حصار وصف ترکیبی اقسامندندر * محصول
بیت * یر طوپی یعنی کرهٔ ارض سنك عدالتك چوکانینك ربوده سیدر یعنی
یر یوزنده اولان مخلوقاتی عدالتکله کندکه مائل ایلمش سین و بو قالدرلمش
چویت رنکلی حصار قبه سنده یعنی نیل رنکلی آسمان قبه سنیده چوکان
عدلکله قپمش سین حاصلی زمین و آسمان سنك عدلك اسیریدر (عزم سبك
عنان تو در جنبش آورد * این پایدار مرکز عالی مدار هم * عزم قصد سبك عنان
وصف ترکیبی اقسامندندر یعنی دیزکنلی ارالزنده مستعمل عبارتدر
چستلکدن و چابکلکدن کنایتدر عزمك اضافتی بیانیه در و تو یه اضافت
لامیه در بونده یای صله معناسنه در جنبش اسم مصدردر جنبیدندن دپرنش
و حرکت معناسنه مصراع ثانی آوردك مفعولیدر پایدار مرکز ثابت معناسنه در
عالی مداره اضافت بیانیه در مدار اسم مکاندر محل دور دیمکدر که آسماندن
عبارتدر زیرا مرکزی ثابت و مداری عالی آسماندر * محصول بیت * سنك
سبك عنان عزمك جنبشه کتورر بو مرکزی ثابت مداری عالی فلکی یعنی
آسمانی تحریك ایدن سنك عزم سبك عنانکدر عالی مداری مرکزه عطف ایدنلر
محصول بیتی بیلمزایمش (تا از نتیجهٔ فلك و طور دور اوست * تبدیل سال و ماه ردسروری
و خزان و بهار هم * تا ادات توقیت طور اسلوب و قاعده مصراع اول ثانی به
مرهوندر * محصول بیت * مادامکه فلکك نتیجه سندن و انك دور و سیری
قاعده سندندر سال و ماهك تبدیلی خزان و بهارکده یعنی الی یوم القیامة
(خالی مباد کاخ جلالت ز سروران * وز ساقیان سرو قد کلعذار هم * کاخ
جلالت بیانیه در ساقیان سرو قد کلعذار اضافتلرنده بیانیه لردر (محصول بیت)
حاصلی قیامته دك خالی اولمسون کاخ جلالك یعنی عظمتك سرایی سرورلردن
و سرو قامتلی کل یکاقلی ساقیلردنده خالی اولمسون حاصلی وزیره تأبیدله دعادر
(حافظ که در ثنای تو چندین کهر فشاند * پیش کفت بود خجل و شرمسار هم

محصول بيت حافظ كه سنك ثنا كده بو قدر كهر صاچدى يعنى سنى مدح وسكا دعا ايلمده بو قدر لطيف ابيات سويلدى سنك سخى آوجك قننده خجل وشرمسار در يعنى سنك الكدن چيقان جواهر واموال قننده وا كا نسبت هيچ نسنه دكادر رواله ايضا (روز كارى شد كه در ميخانه خدمت ميكنم * در لباس فقر كار اهل دولت ميكنم * روز كارى يا حرف وحدت كار اهل دولت اضافتلرى لاميه لردر *محصول بيت* برزمان اولديكه ميخانه ده خدمت ايلرم فقر لباسنده اهل دولتك ايشين ايلرم يعنى زى فقراده اكابر ايشين ايلرم يعنى پيرمغانك خدمتى اولو دولتدر انكچون اكا مشغولم (واعظ ما بوى حق نشنيد بشنو كين سخن * در حضورش نيز ميكويم نه غيبت ميكنم * كين اصلى كه اين ايدى كه حرف تعليل اين سخن مصراع ثانى يه مرهوندر غيبت غينك كسريله شول سوزه ديرلر كه بر كيمسه آرد نجه سويلنجك ايشتسه غمناك اوله اكر اول سوز كرچك اولورسه غيبت ديرلر واكر كذب اولورسه بهتان ديرلر خواجه حضوره مقابل استعمال ايلديكندن ظاهرا متبادر اولان بودر كه غينك فتحيله اوله *محصول بيت* بزم واعظمز حق قوقوسنى ايشتمدى يعنى دويمادى سن ايشيت زيرا بو سوزى حضورنده ده سويلرم غيبت ومساوى ايلمم يعنى اهل حق اولميوب مرايى اولديغى يوزينه سويلرم اغتياب ايلمم (تا كه اندر دام وصل آرم تذروى خوش خرام * در كمينم انتظار وقت فرصت ميكنم * تا حرف تعليل كه حرف بيان اندر ادات صله دام وصل بيانيه آرم فعل مضارع متكلم وحده كتورم ديمكدر تذرو تانك وذال معجمه نك فتحه لريله ورانك سكونيله سوكلون قوشى خوش خرامه اضافتى بيانيه وصف تركيبى اقسامندندر كوزل صالنشلى تذرود ديمكدر كمينم ميم ضمير مستتر كدر ضرورت وزن ايچون انتظار وقت مصدرك مفعولنه اضافتيدر فرصته اضافت لاميه در *محصول بيت* وصل طوزاغنه خوش خرام بر تذروى كتورمكيچون يعنى تذر وصالنشلى بر نكاره واصل اولمق ايچون پوصوده فرصت وقتينه انتظار ايدرم يعنى فرصت وقتنه منتظرم بر نسخه ده دركمين وانتظار وقت فرصت ميكنم بو تقديرجه ميم ضمير مستترك اولمز والكل وجهة (چون صبا افتان وخيزان ميروم تا كوى دوست * وز رياحين كل استمداد همت ميكنم * افتان وخيزان صفت مشبهه لردر دوشه رك وقالقه رق ديمكدر تا حرف انتها در الى معناسنه رياحين جمع ريحاندر خوش قوقولو نباتات كلى رياحينه عطف ايلمك عطف الخاص على العام قبيلندندر استمداد مدد طلب ايلمكدر يعنى همت ديلمك *محصول بيت* صبا كبى دوشه رك وقالقه رق كوى دوسته دك كيدرم يعنى آهسته انده

از بحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

واريرم دخى يول بولداشلرندن يعنى رياحين وكلدن همت مددين طلب ايدرم يعنى آنده وارمغه بونلردن همت ديلرم (زلف دلبر دام راه وغمزه اش تير بلاست * ياد دار اى دل كه چندين نصيحت ميكنم * *محصول بيت* زلف دلبر يول طوزاغيدر وغمزه سى بلا اوقيدر اى كوكل خاطر كده طوت كه سكا بو قدر نصيحت ايلرم يعنى زلف وغمزۀ دلبردن پرهيزايله صقين (خاك كويت بر نتابد زحمت ما بيش ازين * لطفها كردى بتا تخفيف زحمت ميكنم * بر نتابد طاقت كتورمز وتحمل ايلمز ديمكدر بيش ازين بوندن آرتق *محصول بيت* سنك محلاك طپراغى بزم زحمتمزه بوندن آرتق طاقت كتورمز يعنى چوق كلوب كتديكمزه تحمل ايلمز اى بت لطفلر ايلدك زحمتى تخفيف ايده لم شمدنكرو يعنى كويكه چوق وارميه لم كه زحمت چكميه سن (ديدۀ بد بين بپوشان اى كريم عيب پوش * زين دليريها كه من در كنج خلوت ميكنم * ديدۀ بد بين اضافتى لاميه وبيانيه يه متحمل دربد بينك كوزى ويا بد بين كوزى بپوشان ادات تعديه ضرورت وزن ايچون كلمشدر والا بپوش متعديدر كريم عيب پوش بيانيه عيب پوش وصف تركيبيدر عيب اورتيجى يعنى ستار العيوب كه خدادر دليرى دلير بهادر ويا حرف مصدر وها ادات جمع كه حرف رابط صفت *محصول بيت* بد بينك كوزنى اورت يعنى بومدراى ستار العيوب كريم بو بهادرلقلردن كه خلوت بوجغنده ايلرم يعنى بنم خلوت بوجغنده ايلديكم كستاخانه اوضاعى چشم بد بينه كوسترمه بو بيت ضمناصوفيلره تعريضدر (حاش لله كز حساب روز حشرم باك نيست * فال فردا ميزنم امروز عشرت ميكنم * *محصول بيت* بو بيت جواب سؤال مقدردر كانه سائل دير كه ديدۀ بد بيندن تستر طلب ايدوب غفار الذنوب وستار العيوب اولان كريمدن استمداد ايدرسين يا روز حشر قورقوسى يوقميدركه خلقدن قورقوب واوتانوب آندن قورقمزسين جوابنده بيورر حاشا كه روز حساب وعذابدن قورقيم قورقرم اما بوكون عشرت ايدوب يارين الله كريمدر ديرم يعنى اميدمى اللهك كرمندن قطع ايلمزم ديمكدر فال فردا ميزنم يعنى تفأل ايدرم وتطير ايلمزم فالى فردايه اضافت ايلمين استقامت معنادن غافل ايمش (از يمين عرش آمين ميكند روح الامين * چون دعاى پادشاه ملك وملت ميكنم * يمين عرش عرشك صاغ جانبى *محصول بيت* حضرت جبريل امين عرشك صاغ جانبندن آمين ايلر چونكه بن ملك وملت پادشاهنه دعا ايليم يعنى بن كه زمانه پادشاهنه دعا ايليم ملكلر آمين ديرلر (خسروا اميد اوج جاه دارم زين قبل * التماس آستان بوسى حضرت ميكنم * اميدك اضافتى مصدرك مفعولنه اضافتيدر اوج بونده رفعت معناسنده در

ردسرورى

وجاهه اضافت مصدرك فاعلنه اضافتی قبیلندندر قبل قافك كسری وبانك
فتحیله جهت معناسنه در التماس بونده طلب معناسنه درآستان بوسیه
اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر آستان بوس وصف تركیبیدر ویاحرف
مصدر راستان اوپجیلك معناسنه حضرته اضافت لامیه در * محصول بیت *
ای پادشاه رفعت منصب امیدین طوتارم یعنی امیدم رفیع منصبه ایرشمكدر
بوجهتدندركه حضرتك آستان بوسلكی التماس ایدرم یعنی سنك آستانك
بوس ایلمك براولو منصبدر پس بوجهتدن سنك آستانك اوپجیلكنی التماس ایدرم
(حافظم در محفلی دردی كشم درمجلسی * بنگراین شوخی كه چون باخلق
صنعت میكنم * محفل ومجلس مترادفاندر ویالر حرف وحدت شوخ بونده
كستاخ معناسنه در ویاحرف مصدر وجائزدركه شوخ ایسیجق قانلی حشری
معناسنه اوله كه حرف بیان چون واو اصلیه ایله نیجه دیمكدر كیف معناسنه
باخلق باحرف صله صنعت بونده ظرافت ونزاكت معناسنه در وریا
معناسنه ده اولمقده جائزدر * محصول بیت * برمجلسده حافظم وبرمجلسده
دردی كش وباده نوشم بوحشریلغی كوركه خلقه نیجه ظرافت ایدرم یعنی
خلقی نیجه الدارم ویابو كستاخلغی كوركه خلقه نیجه ریا ایدرم یعنی خلقه نیجه ریا
صتارم وله ایضا (زدست كوته خود زیربارم * كه ازبالا بلندان شرمسارم * دست
كوته افلاسدن كنایتدر زیربار بونده بولك معناسنه دركه حرف تعلیل بالا بونده
قامت معناسنه در بلندان الف ونونله جمع اولندی ذوی العقوله صفت
اولدیغیچون تقدیری دلبران بالا بلنداندر شرمسار مبالغه افاده ایدر زیاده
شرمنده دیمكدر * محصول بیت * كندی قصه المدن یعنی تهی دست
اولدیغمدن یولك التنده یم یعنی زیاده مضطربم زیرا بلند قدو قامت محبوبلردن
زیاده شرمنده یم یعنی بونلره برنسنه ویروب وصاللرینه مالك اولمدیغمدن
زیاده خجل وشرمنده یم (مكر زنجیر مویی گیردم دست * وگرنه سربشیدایی
برآرم * گیردم میم معنا جهتندن دسته مقیددركه گیرد دستم تقدیرنده
سربرآرمك مقدم مفعول صریحیدر وبشیدایی غیرصریحی سربشیدایی
برآرم باشمی دیوانه لكله قالدرم كنایتدر خلق اراسنده رسوا القدن زیرا دیوانه
البته رسوادر * محصول بیت * مكر برزنجیر مودلبرالمی طوتوب بكا معاون
اوله والا دیوانه لكله باش قالدررم یعنی دیوانه ورسوا اولورم (زچشم من بپرس
اوضاع گردون * كه شب تاروز اخترمیشمارم * محصول بیت * بنم كوزمدن
صور فلكك اوضاع واطوارینی كه كیجه صباحه دك یلدز صیارم یعنی اویومازم
(بدین شكرانه میبوسم لب جام * كه كرد آگه زراز روز كارم * محصول بیت *

ازبحر هزج
مفاعیلن مفاعیلن فعولن

بوشكرانه ایچون لب جامی اوپوب امرم یعنی باده نوش ایدرم كه بنی راز
روز كاردن آگاه ایلدی یعنی بنی مغیباتدن خبردار ایلدیكیچون لب جامی بوس
ایدر یعنی باده نوش ایدرم (من ازبازوی خود دارم بسی شكر * كه زورمردم آزاری
ندارم * بوبیتك مصراع ثانیسی گلستاندن تضمین در (بیت) كجا خود شكر
این نعمت گذارم * كه زورمردم آزاری ندارم * محصول بیت * بن كندی
بازومدن چوق شكر طوتارم یعنی چوق شكرم واركه آدم انجیتمك زورم یوقدر
یعنی خلق انجیتمكه قادر اولمدیغمه زیاده شاكرم (اگر گفتم دعای میفروشان
چه باشد حق نعمت میگزارم * محصول بیت * اگر میفروشلره دعا وثنا ایلدم
ایسه نه اولور یعنی نه لازم كاور نعمت حقنی ادا ایدرم یعنی اوزرمده نیجه حقلری
وار آنی ادا ایدرم (تو ازخاكم نخواهی بر گرفتن * بجای اشك اگر گوهر ببارم *
ببارم با حرف تأكید بارم فعل مضارع متكلم وحده بونده متعدی واقعدركه
گوهر مفعول صریحیدر وبجای اشك غیرصریحی * محصول بیت * سن بنی
خاكدن قالدرمزسن یعنی بكا اعتبار ایلمزسن گركسه كوزیاشی یرینه گوهر
یاغدیرم یعنی محض گوهرده اولورسم بكا عین عنایتله باقمزسین (مكن عیبم
بخون نخواری درین دشت * كه كار آموز آهوی تتارم) خون خوار وصف تركیبیدر
قان ایچیجی معناسنه ویاحرف مصدر دشت صحرا مراد دشت دنیادركه حرف
تعلیل دركار آموز وصف تركیبیدر ایش اوگردیجی معناسنه در آهویه اضافتی
اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وتتاره اضافت لامیه * محصول بیت * دنیا
صحراسنده بنی خونخوارلقله عیب ایلمه یعنی خون جگر یوتدیغم تعجب ایلمه
زیرا آهوی تاتاره ایش اوگردیجییم یعنی صحرای عالمده جگر قانی یودوب زحمت
چكدیكمچون بندن صادر اولان انفاس وكلمات مقبول اولوب مرغوب عالمدر
پس بوصنعتی آهوی تاتاره تعلیم ایدرمكه چكدیكی زحمتدن یوتدیغی خون
مسك خالص اولوب مقبول ومرغوب اوله (سری دارم چو حافظ مست لیكن
بلطف آن سری امیدوارم * سری یاحرف وحدت ویاتنكیره مست سره مقیددر
یعنی سری مست دارم تقدیرنده لیكن ادات استدراك بلطف باحرف صله
امیدواره متعلق سری بونده اولو عزیز وشریف معناسنه در آن سری
امیدوارك مفعول صریحیدر * محصول بیت * حافظ كبی برمست باشم
واردر یا مست باشم وار یعنی اگرچه مست ورسوایم اما اول اولو عزیزك
لطفنه امیدلیم یعنی مرجودركه بنم مستانه لكم تعییب ایلمیه زیرا عذر كرام
ناس قتنده مقبولدر بن ایسه مدمنم ایچمدن پرهیزه قادر دكلم مصراع
ثانینك معناسی اول برباشك لطفنه امیدلیم دین واول برسرك لطفنه امیدلیم

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

دین سرلرینه صوق کچوب یبانه سو یلمشلر زیرا سری عربیده کیجی وجومرد کیمسیه دیرلر سری سقطی حضرتلرینك اسم شریفی بو معنادن ماخوذدر اما فارسیده سراولوبه وعزیز وشریفه واولولغه دیرلر علی کل حال یانفس کلمه‌دن معدوددر جائزدرکه بونده دارم فعل مضارع متکلم وحده اوله امید طوتارم یعنی امیدم وار معناسنه وله ایضا (درخرابات مغان کرکذر افتد بازم * حاصل خرقه وسجاده روان دربازم * در حرف صله مغان تحسین لفظ وتکمیل وزن ایچون کلمشدر روالا خرابات البته مغانك اولور کذرا اسمدر اوغرامه وکچمه معناسنه بازم میم معناجهتندن کذره مقید اولسه جائز کذرم افتد تقدیرنده یاخود افتده مقید اوله ضمیر منصوب متصل معناسنه کذرافتدم تقدیرنده حاصل خرقه اضافتی لامیه درود ربازمك مقدم مفعولی روان علی الفور دیمکدر سرعتدن تعبیردر حرف تأکید بازم فعل مضارع متکلم وحده بازیدندن بونده متعدیدر اویناددم یعنی میه صرف ایدم (محصول بیت) اکرکبر ومغان خراباتنه اوغرام وکچمم واقع اولورسه خرقه وسجاده‌مك حاصلن وبهاسین علی الفور باده‌یه صرف ایده‌یم یعنی بوصرفده تراخی ایلمم مصراع ثانینك معناسی خرقه وسجاده حاصلن اوینایم دیمك اولور بوجه اوینایه ممشلر (حلقهٔ توبه چو زهاد کرام ور زنم * خازن میکده فردا نکند دربازم * حلقهٔ توبه بیانیه زهاد جمع زاهد در زنم فعل مضارع متکلم وحده زنیدندن بونده فعل شرط واقعدر اورورسم دیمکدر مصراع ثانی جزادر خازن خزینه دار یعنی شاربلردن خراقچه‌سین قبض ایدوب ضبط ایدن کمسنه دربازم دربونده قپو معناسنه دربازآچق معناسنه نکند لك دیر مفعول اولی وبازمفعول ثانیسی * محصول بیت * اکر بوکون زهاد وعباد کبی توبه قپوسنك حلقه‌سنی اورورسم یعنی توبه‌یه مشغول اولورسم میکده خزینه داری یارین بکا میخانه قپوسنی آچماز یعنی سن زهاد وعباددن اولدك دیو بنی قبول ایلمز (ورچو پروانه دهد دست فراغ بالی * جز بران عارض شمعی نبود پروازم * وراصلی واکردر بو شرطیه بیت سابقده کی شرطیه‌یه معطوفدر فراغ بال اضافتی لامیه ویاحرف تنکیر ویاحرف وحدت عارض شمعی بیانیه ویاحرف نسبت پرواز اوچش دیمکدر اما اصلنده قنت اچقدر زیرا پر قنت وواز بازمعناسنه دراوچق معنای لازمیسیدر مصراع اول شرط ومصراع ثانی جزایی متضمندر * محصول بیت * واکربکا پروانه کبی فراغت خاطر ال ویره اول شمعه منسوب عارض اوزرندن غیری‌یه پرواز ایلمزم یعنی پروانه کبی اول شمع کبی عارض اوزرینه پرواز ایدرم وانك اطرافنده طولانورم (همچو چنك ار بکشادی ندهی کام دلم * چون نی آخر زلبانت بدمی بنوازم * بعض نسخه‌ده

بکشاد

بکشادی یرینه بکناری واقعدر کشاد چنکده دوزن ویرمکده مستعملدر اما کناردن مراد یانیدر زیرا چنکی یانینه الوب چکرلر لبانت الف ونونله جمع اولدی شذوذا بدمی با حرف مصاحبت ویا حرف ظرف ویا حرف وحدت ودم بونده نفس ووقت معناسنه اولمق قابلدر بنوازم با حرف تأکید ونواز فعل امر مفرد مخاطب اوخشه دیمکدر اکثری قیللی سازلرده چالمق معناسنه استعمال اولنور امابونده نایده استعمال ایلمش نایه پارمقلرله یاپشدقلرندن حاصلی مراد چالمقدر * محصول بیت * چنك کبی اکر برکشادله ویاکنارکه کتورمکله کوکلم مرادینی ویرمزسك باری نای کبی لبلرکدن برنفسله ویابر نفسده ویا برساعتده بنی رعایت ایدوب اوخشه یعنی برطاتلی کلامله بنی متسلی ایله (صحبت حور نخواهم که بود عین قصور * باخیال توا کر بادکری پردازم * که حرف تعلیل بود عین قصور مصراع ثانی‌یه مرهوندر پردازم فعل مضارع متکلم وحده مقید اولام ومصاحبت ایلیم دیمکدر * محصول بیت * بن حورك مصاحبتنی دیلمم زیرا محض قصوردر سنك خیالکله اکر غیریله مقید اولوب مصاحب اولام یعنی سنك مصاحبتنی ترك ایدوب غیره میل ایدرسم عین قصوردر (ماجرای دل خون کشته نکویم باکس * زانکه جز تیغ غمت نیست کسی دمسازم * محصول بیت * قان اولمش یورکك ماجراسنی کمسیه سویلمم زیراکه سنك غمك تیغندن غیری هیچ برکمسه دمسازم دکلدر یعنی سویلرسم سنك تیغ غمکه سویلرم زیرا مصاحبم واکلنجم اولدر آندن غیری کمسه دکلدر تیغه دمسازلق زیاده مناسبدر (سر سودای تو در سینه بماندی پنهان * چشم تردامن اکر فاش نکردی رازم * محصول بیت * سنك محبتنك سری سینه‌ده کیزلی قالوردی تردامن کوزاکر رازی فاش ایلمسه تردامن اکثریا ناپاك معناسنه مستعملدر امابونده یاش آقمقدن کنایه‌در حاصلی کوزیاشن آقمسه رازم کیزلی قالوردی وکیمسه حالمه مطلع اولمزدی اما کوز غمازلق ایلدیکیچون رازم عالمه فاش اولدی (مرغ سان از قفس خاك هوائی کشتم * بهوائی که مکر صید کند شهبازم * سان کبی دیمکدر قفس خاك بیانیه هوائی یا حرف نسبت (محصول بیت) قفس خاك کوی جاناندن مرغ کبی هوائی اولدم یعنی هواده پرواز ایدرم سر محبت سببیله که اوله که بر شهبازبنی صید ایلیه یعنی خاك نشین ایکن هوا پرواز اولدم اوله که جانان بنی کوروب صیدمه مائل اوله شهبازدن مراد جانان‌در اول جهتدندرکه وحدتله قید ایلمدی (کربهر موی سری برتن حافظ باشد * همچو زلفت همه را در قدمت اندازم * سری یا حرف وحدت (محصول بیت * اکر حافظك تننده هر برقیلنده برباش

اولیدی یعنی مولری عدد نجه تننده باش اولیدی زلفك كبی جمیعنی اباغـكه
اناردم یعنی جملهسنی سنك یولكه فدا ایدردم غیبتدن تكلمه التفات ایلدی

ازبحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

وله ایضا (زلف بربادمده تاندهی بربادم * نازبنیادمنه تانبری بنیادم *
بعض نسخهده نبری یرینه نكنی واقعدر نونك وكافك فتحهلریله كندن وكنیدن
قازمقدر برقازمق وقوپلی قازمق كبی بونده مراد تخریبدر نازمنه كلمهسنك
مفعول اولی وبنیاد مفعول ثانیسی منه میمك فتحی ونونك كسری ایله فعل نهی
مفرد مخاطب قومه یعنی وضع ایلمه معناسنه بنیاد بونده مباشرت وابتدا
معناسنهدر تا حرف تعلیل نبری بانك ضمیله فعل نفی مستقبل بریدندن كسمك
معناسنه یاخود بانك فتحیله بردن وبریدندن ایلتمك یعنی برندن برنسنهیی قلع
وقع ایلمك علی كل حال ایكی وجه اوزره بیله تخریب وفساددن عبارتدر
* محصول بیت * زلفكی بادهویرمه تا كیم بنی بادهویرمهسین یعنی بنی هلاك
ایلیهسین نازه باشلمه یعنی شروع ایلمه تا بنیاد وجودمی خراب ویباب ایلمیهسین
حاصلی بكا لطف واحسان اوزرینه اول تا كیم بنی فنایه وفساده ویرمیهسین
(رخ برافروز كه فارغ كنی ازبرگ گلم * قد برافراز كه ازسرو كنی آزادم *
محصول بیت * رخك یالـكاندر یعنی قزرد تا كه بنی برگ گلدن فارغ ایلیه سین
یعنی گل سیرینه محتاج اولمیهیم قدكده بوجلد یعنی بلند قدیكی كوستر تا كه
بنی سروسیرندن آزاد ایلیهسین یعنی بنی سروسیرندن فارغ ایلمیهسین سروی
وسوسنی آزادلقله وصف ایلدكلرینك بیانی سابقا مرور ایلمشدر (شهرهٔ شهر
مشو تا ننهم سر دركوه * نازشیرین ممنا تا نكنی فرهادم * شهرت مصدر شهر
یشهردن فتح بابندن برنسنه واضح واشكاره اولمق بونده مصدر اسم مفعول
معناسنهدر نازشیرین اضافتی لامیه وبیانیهیه متحملدر * محصول بیت *
شهرك مشهوری اولمه یعنی كندیكی كیمه اولورسه كوسترمه تا باشمی طاغه
قومیم یعنی دیوانه اولوب طاغلره دوشمیم نازشیرینیكی كوسترمه تا بنی فرهاد كبی
طاغهدوشروب خلقدن وحشی ایلمیهسین (می مخور باد گران تا نخورم خون
جگر * یادهر قوم مكن تا نروی ازیادم * محصول بیت * غیریلرله باده ایچمه
تا بن جگر قانینی ایچمیهیم یعنی اضطراب چكمیهیم هرقومی ذكرایدوب اكه
تا كیم یادمدن گیتمیهسین یعنی محبتكی كوكلدن چیقاروب عشقكی ترك ایتمیهیم
زلف را حلقه مكن تا نكنی دربندم * چهره را آب مده تا ندهی بربادم (محصول
بیت * زلفكی دوكوب حلقه ایلمه تا بنی باغه وزنجیره گرفتار ایلمیهسین حاصلی
باغهدوشورمیهسین چهرهكی آبدار وتر وتازه كوسترمه تا بنی باده ویرمیهسین
حاصلی هركسه گولر یوزیكی كوسترمه بنی اغلدوب سیل فنایه ویرمیهسین (یار

یكانه

یكانه مشو تا نبری ازخویشم * غم اغیار مخور تا نكنی ناشادم (محصول بیت)
یكانهیه یار اولمه تا كم بنی كندكدن یكانه ایلمیهسین غم اغیاری یبوب انلرك
حالیله مقید اولمه تا كم بنی ناشاد وگریان ایلمیه سین حاصلی بنی هر وجهله بیحضور
ایلمیهسین (شمع هرجمع مشو ورنه بسوزی مارا * سرمكش تا نكشد سر بفلك
فریادم * محصول بیت * هرجمع ومجلسك شمعی اولمه یعنی هرمجلسه وارمه
بوخسه بزی یقارسین سركشلكده ایلمه تا كم بنم فریادم فلكه باش چكمیه
یعنی فریاد وفغانم كوكلره ایرمیه حاصلی آه وناله ایلمیم (رحم كن برمن مسكین
وبفریادم رس * تا بخاك در آصف نرسد فریادم * محصول بیت) بن مسكینه
رحم ایله وفریادومددمه ایرش تا كیم وزیرلك قپوسی طوپراغنه فریاد وفغانم
ایرشمیه یعنی وزیره سندن شكایت ایلمیهیم (چون فلك جور مكن تا نكشی
حافظ را * رام شو تا بدهد طالع فرخ دادم * محصول بیت * فلك كبی جور
وظلم ایلمه تا حافظی اولدرمیهسین رام اول یعنی حافظه مطیع اول تا كه مبارك
طالعم داد ویره یعنی بكا عدالت ویره یعنی سنك رام اولمك سببیله طالع فرخم
بكا عدالت ایلرداد بونده عدالت معناسنهدر وله ایضا (صنما با غم عشق تو چه

ازبحر رمل فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

تدبیر كنم * تا بكی درغم تو نالهٔ شبگیر كنم * صنما منادی با حرف صله مصاحبت
تا انتهاء غایت ایچوندر بكی با حرف صلهكی قچن دیمكدر قچنهدك دیمكدر نالهٔ
شبگیر بیانیه كیجه نالهسی معناسنهدر * محصول بیت * ای صنم سنك عشقك
غمینده ویا عشقك غمیله نه تدبیر ایلیهیم یعنی نه چاره ایدهیم نیجهیهدك وقچنهدك
سنك غمكده نالهٔ شبگیر ایدهیم یعنی نیجهیهدك كیجهلرله سنك عشقك دردندن
فریاد وفغان ایدهیم نالهٔ شبگیر صباحهدكین اولان ناله معناسنهدر دین شبگیری

رد سروری و شمعی

بلمزامش مصراع ثانینك معناسی تا نیجهیهدك كیجه اویومیان نالهسنی ایدم
دین شبگیری بلـكده لاحقه سابق اولمش (دل دیوانه ازان شد كه پذیرد درمان
* مگرش هم زسر زلف تو زنجیر كنم * شد بونده رفت معناسنهدر كه حرف بیان
پذیرد فعل مضارع مفرد غائب قبول ایلر دیمكدر درمان مفعولیدر مگر بونده
ادات استثنادر شین دله راجعدر * محصول بیت * دیوانه كوكل اولمرتبهدن
گتدی كه درمان قبول ایلیه یعنی برد رده دوشدی كه اكا درمان اولمز مگر اكا
سنك زلفك اوجندن زنجیر ایدم یعنی اكا درمان زلفك زنجیریدر (با سر زلف
تو مجموع پریشانی خود * كو مجالی كه یكایك همه تقریر كنم * مجموع بونده
جمیع معناسنهدر مجالی یا حرف وحدت ویا تنكیر یكایك بربر دیمكدر * محصول
بیت * سنك سر زلفكله بنم جمیع پریشانلغمی واضطرابمی قنی
برمجال كه بربر جمیعنی تقریر ایدهیم یعنی بو مقدار مجال بوله مزمكه احوال

پریشانمی هب تقریرایده یم زیراحددن وحسابدن بیروندرکه نامه لره صغماز
(آنچه در مدت هجر تو کشیدم هیهات * در یکی نامه محالست که تحریر کنم *
محصول بیت * اول نسنه که سنك هجرانك زماننده چکدم هیهات برنامه ده
محالدرکه تحریر ایدم یعنی سنك فراقکده چکدیکم درد وبلا براورانسز قصه
درکه نامه لره صغماز هیهات معنا جهتندن محالی تأکید ایدر (آن زمان کارزوی
دیدن جانم باشد * در نظر نقش رخ خوب تو تصویر کنم * کارزوی اصلی که
آرزوی درکه حرف بیان آرزو یا ایله ویاسز لغتدرایستك ودیلك معناسنه در دیدنه
اضافت لامیه ودیدنك جانه مصدرلك مفعولنه درنقشك رخه لامیه ورخك
خوبه بیانیه وتویه لامیه تصویر صورت دوزمك * محصول بیت * اولزمان که
بکا جانمی کورمك ارزوسی اوله یعنی جانمی کورمك ایستیم سنك کوزل یوزك
نقشینی نظرمده تصویر ایدرم یعنی سنك یوزك بنم جانم مشابه سنده درهمان
یوزیکی کورمك جانمی کورمکدر میم ضمیر جانه مقید اولنجه معنا بویله در
اولزمان که مطلقا جانی کورمك آرزوم اوله دیمکدر حاصلی روح مقدسی کورمك
مراد ایدینم ولکل وجهة (کر بدانم که وصال تو بدین دست دهد * دل ودین را
همه دربازم وتوفیر کنم * بدین لفظیله مصراع ثانینك مضموننه اشارتدر
توفیر اصطلاحلرنده واستعماللرنده فائده ونصیب معناسنه درنته که الف
قافیه سنده تحقیقی کچمشدر * بیت باد بر زلف تو آمد شد جهان بر من سیاه *
نیست ازسودای زلفت بیش ازین توفیرما * فائده ونصیب معناسنه
* محصول بیت * اکر بیلسم که بکا وصالك بونکله ال ویرر یعنی مصراع ثانینك
فحواسیله دل ودینی تمام اویناد رم وتمام فائده ایدرم یعنی وصالکه دل ودینی
صرف ایلکله تمام فائده ایدرم دل ودینی اویناتمقدن مراد فدا ایلمکدر (دور شو
ازبرم ای واعظ بیهوده مکوی * من نه آنم که دکر کوش بتذویر کنم * محصول
بیت * ای واعظ یانمدن ایراغ اول دخی زوائد سوبلمه یعنی یانمه کاوب زوائد کلمات
سویلمه زیرا بن اول کمسه دکلم که تذویره قولق طوتام یعنی بویله نادان دکلم که
تذویره قولق طوتام یعنی بیهوده سوزده کارد کلم بعض نسخه ده ذال یرینه زا واقع
اولمش یعنی تزویر بهتان معناسنه کلام مزور دیرلر دوزمه قوشمه یلان سوزلره
وبعض نسخه ده تذکیر واقع اولمش وعظ معناسنه وبعض ده تشویر واقع
اولمش غوغا معناسنه ولکل وجه (نیست امید خلاصی زفساد ای حافظ *
چونکه تقدیر چنینست چه تدبیر کنم * بعض نسخه ده صلاحی زفساد حافظ
دوشمش خلاصی یاسی حرف تنکیر زفساد خلاصی به متعلق * محصول بیت *
ای حافظ فساددن قورتلمق امیدی یوقدر یعنی نفس البته فساد ایدر زیرا

بوحالت

بوحالت اوزره مجبوله دریس دائما فساد اوزره در یعنی خالق بویله براتدی امدی
بوحالی تقدیری اولور پس چونکه تقدیر بویله درنه تدبیر ایده یم یعنی تقدیر
تدبیری بوزار اما نسخهٔ اخری یعنی صلاحی زفساد حافظ یا حرف تنکیر فساد
حافظ اضافتی لامیه در * محصول بیت * حافظك فسادندن صلاح امیدی
یوق یعنی فسادی صلاحه مبدل اولمز زیرا تقدیر ایدر پس تقدیری اولنجه تدبیر
فائده ویرمز زیرا تقدیر تدبیری بوزار پس حافظك صالح اولمدیغنه عیب ایلمك
اولمزوله ایضا (کر دست رسد در سر زلفین تو بازم * چون کوی چه سرها که

ازبحر هزج
مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن

بچوکان تو بازم * در سر زلفین تو در حرف صله واضافتلر لامیه لر دربازم میم معنا
جهتندن دسته مقید در دستم تقد برنده بونده مبالغه افاده ایدر چه سرها
نه باشلر یعنی مبالغه باشلر که حرف بیان بچوکان تو با حرف استعانت واضافت
لامیه لر دربازم فعل مضارع متکلم وحده در بونده متعدی واقع اولمش مفعول
صریحی چه سرها وغیر صریحی بچوکاندر اویناد رم دیمکدر * محصول بیت *
اکرالم ینه سنك ایکی زلفك اوجینه ایریشورسه یعنی سن وایکی زلفك بنم اولورسه
طوب کبی نه کله لر که سنك چوکانکله اویناد رم یعنی نیچه رقیب کله سنی میدان
عشق ومحبتده یوالرم نیچه اغیار غیرتدن هلاك اولور دیمکدر چوکاندن مراد
خم سر زلفیدر تشبیه طریقیله قافیه ده واقع اولان ایکی بازم تجنیس مرکبدر
بازله میمدن وجائزدر که چه سرها یوردیغی استعاره طریقیله کند ینك سرلری
اوله یعنی ذوق وشوقدن بولکده نیچه باش اویناد م حاصلی بولکه باشلر فدا ایده یم
(زلف تو مرا عمر درازست ولی نیست * در دست سر مویی ازین عمر درازم *
موییده یا حرف وحدتدر * محصول بیت * سنك زلفك بنم عمر درازمدر
اما بو عمر درازدن المده بر قیل اوجنجه حاصل یوقدر یعنی زلف بنم المده دکل
نته که کمسه نك عمری النده دکلدر (پروانه راحت بده ای شمع که امشب *
از آتش دل پیش تو چون شمع کدازم * سابقا ذکر اولدیکه پروانه بونلك کبی
یرلرده خط همایون معناسنه درکه حرف تعلیل امشب مصراع ثانی به
مرهوندر کدازم فعل مضارع متکلم وحده کدازیدن اریمك معناسنه
* محصول بیت * ای شمع بکا حضور وراحت پروانه سنی ویرکه بو کیجه یورك
اتشندن سنك اوکنکده شمع کبی اریریم یعنی بنم راحت وحضورم سنك اوکنکده
شمع کبی اریمکدر امدی بو راحت وحضور ایچون بر خط همایون ویرکه کمسه
مانع اولمیه (آن دم که بیك خنده دهم جان چو صراحی * مستان تو خواهم
که کزارند نمازم * بیك خنده با حرف سبب خنده اسمدر کولمك معناسنه
صراحیده خنده قلقل ایلمسیدر روحان ویرمسی ایچنده که شرابی بذل ایلمسیدر

مستاندن مراد عشاقدر (محصول بیت) اولوقت که سنك برخنده ایلمك سببیله
صراحی کبی جان ویرم یعنی کندمدن کیچم دیلرمکه سنك عشاق مستك نمازمی
ادا ایده لر زیرا سکا نسبت واضافتله نمازلری مقبولدر (چون نیست نماز
من آلوده نمازی * در میکده زان کم نشود سوز وکدازم * نمازیده یا حرف
نسبتدر نمازه منسوب دیمکدر اما پاك معناسنده مستعملدر یعنی طاهر وطیب
معناسنه زان ادات تعلیل * محصول بیت * چونکه بن آلوده نك نمازی
پاك وخالص دکلدر یعنی ریا وسمعه دن خالی دکلدر انکیچون میخانه ده سوز
وکدازم اکسك دکل یعنی نمازم قصور اوزره اولدیغیچون میخانه ده سوز وکدازم
ندامتدن اکسك دکل مصراع اولك معناسی چونکه بن آلوده نك نمازی
بر نماز دکلدر دین نمازی دکل ایش وچونکه بن ملوثك وجودی نمازه منسوب
دکلدر دین ده بویله در (در مسجد ومیخانه خیالت اگر آید * محراب وکمانچه ورد سروری وشمعی
زد و ابروی تو سازم * محصول بیت * مسجدده ومیخانه ده اگر سنك خیالك
دکا کلورسه سنك ایکی ابروکدن محراب وکمانچه پیدا ایده رم یعنی مسجدده
محراب ومیخانه ده کمانچه پیدا ایده رم بیتده لف ونشر مرتب رعایت اولندی
(گر خلوت ما راشبی از رخ بفروزی * چون صبح در آفاق جهان سر بفرازم *
بفروزی فعل مضارع مفرد مخاطبدر یالکلندره سین دیمکدر بفرازم با
با حرف تأکید فرازم فعل مضارع متکلم وحده یوجلدرم معناسنه در
* محصول بیت * اگر بزم خلوتمزی برکیجه رخکدن یالکلندره سین یعنی رخکله
روشن ایلیه سین صبح کبی آفاق جهانده باشمی یوجلدرم یعنی سرفراز
وعالیجناب اولورم زیرا صبح فلك جانبندن روشن اولور یعنی اول افق سماده
ظاهر اولوراندنصکره عالمه منتشر اولور (محمود بود عاقبت کار درین راه *
گر سر برود در سر وسودای ایازم * محصول بیت * بو راه عشقده ایشك صوکی
محمود اولور یعنی مقبول ومرغوب اولور اگر باشم ایازك سر وسوداسنده
کیدرسه یعنی جانانك محبتنده باشم کیدرسه عاقبت کارم محمود اولور ایازدن
مراد جاناندر نهایتی قافیه ضرورتی ومحموده جمع ایلمك ایچون ذکر ایلمشدر
(حافظ غم دل با که بگویم که درین دور * جز جام نشاید که بود محرم رازم *
محصول بیت * ای حافظ کوکل غمنی کیمه دیمك اولور که بو دورده یعنی بو زمانده
جامدن غیری محرم رازم اولمغه برکیمسه لایق وسزا وار دکلدر یعنی رازمه محرم
اولمغه جامدن غیری کیمسه لایق دکل پس کوکل غمنی اندن غیری یه سویلمك
جائز دکل وله ایضا (سالها پیروی مذهب رندان کردم * تا بفتوی خرد حرص از بحر رمل فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن
بزندان کردم * سالها سالك جمعیدر قیاس اوزره الف ونونله جمعی خلاف

قیاسدر سالیان دیرلر پیروی وصف ترکیبیدر اردجه کیدیجیدر یا حرف مصدر
مذهبه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر یای بطنیله رندانه
اضافت لامیه در تا حرف تعلیل بفتوی با حرف مصاحبت فتوی مشهوریای
ثانیه اضافت ایچون کلمشدر خرده اضافت لامیه در حرص کردمك مفعول
صریحی وبفتوی وبزندان غیر صریحلریدر * محصول بیت * ییللر رندلر مذهبنه
پیرولك ایلدم وتابع اولدم تا کم عقل فتواسیله حرصی زندانه ایلته م یعنی نیجه
ییللر رندلر خدمتنده اولدم تا کم کوکلمدن حرصی چقاروب ترك ایلدم زیرا
حرص که برکوکلده متمکن اوله انی اخراج ایلمك خیلی دشواردر (من بسر منزل
عنقا نه بخود بردم راه * قطع این مرحله با مرغ سلیمان کردم * محصول بیت *
بن عنقا سر منزلنه کندمله یول ایلتمدم یعنی دلیل سز اکا واصل اولمدم حاصلی
کوی جانان که سر منزل عنقایه مشابه در اکا بن دلیلسز وارمدم بلکه
بو مرحله یی مرغ سلیمانله قطع ایلدم یعنی جانان که رقیب دیولری تسخیر ایلمده
حکم سلیمانده در انك مرغیله یعنی کبوتری دلالتیله سر کوینه واصل اولدم
گرچه مرغ سلیمان هدهددر اما جانانه نسبت کبوتردر (نقش مستوری ومستی
نه بدست من وتست * آنچه سلطان ازل گفت بکن آن کردم * نقشدن مراد
صورت وشکلدر مستور پرهیزکار ویا حرف مصدر (محصول بیت) پرهیزکارلق
ومستلك صورتی یعنی صلاح وفسق صورتی بنم وسنك الکده دکلدر بلکه
هر نسنه یی سلطان ازل ایله دیدیسه آنی ایلدم یعنی صلاح وفساد ازلی حکمه در
بزم آنده اختیارمز یوقدر بلکه تقدیره تابعز (دارم از لطف ازل جنت فردوس
طمع * گرچه دربانی میخانه فراوان کردم * محصول بیت * لطف ازلدن
فردوس طمع طوتارم یعنی خدانك ازلی لطفندن جنت اعلا امید ایدرم اگرچه
که میخانه قپوجیلغنی چوق ایلدم یعنی اگرچه که فسق اوزره اولوب فسقه یه
خدمت ایلدم بونك برله ینه خدانك لطف ازلیسندن امیدی قطع ایلمزم
(این که پیرانه سرم صحبت یوسف بنواخت * اجر صبریست که در کلبهٔ احزان
کردم * بنواخت فعلنی صحبته اسناد ایلمك مجازیدر اجر صبر اضافتی لامیه در
ویا حرف وحدت کلبهٔ احزانده لامیه در مجازا یعنی شول خانه که آنده احزان
وهموم وغموم چکلور * محصول بیت * بوکه پیرلك وقتنده یوسفك صحبتی
بنی اوخشایوب رعایت ایلدی یعنی صحبتیله که مکرم ومحترم اولدم بر صبرك
اجریدر که کلبهٔ احزانده ایلدم یعنی بکا که صاحبت یوسف میسر اولدی
بر صبرك کراسیدر بیت الاحزانده چکدم جانانی یوسفه وکندینی زلیخایه تشبیه
ایلدی تشبیه محسوس بالمحسوس قبیلندندر (سایهٔ بر دل ریشم فکن ای گنج

مراد * كه من این خانه بسودای تو ویران كردم * محصول بيت * دل رشمه
برسایه صال ای مراد خزینه سی یعنی دل مجروحه مرحمت ایدوب رعایت ایله
زیرا بوخانه یی بن سنك محبتك سببیله ویران ایلدم زیرا كنج ویرانه لرده اولورسنك
محبتك ایسه كنز مخفیدر دل ویرانه ده مخزون ومدفون اولمق لایقدر (توبه
كردم كه نبوسم لب ساقی وكنون * میكزم لب كه چرا كوش بنادان كردم
* محصول بيت * واعظ سوزیله توبه ایلدمكه ساقینك لبنی بوس ایلیم اما حال
بوكه شمدی دوداغمی ایصریرم كه نیچون نادانه قولاق طوتدم یعنی واعظ
دیدیكن نادانك سوزینه نیچون اویوب توبه ایلدم دیو پشیمانم زیرا دوداق
ایصرمق حیرتده وندامتده واقع اولور (ازخلاف آمد عادت بطلب كام كه من
* كسب جمعیت ازان زلف پریشان كردم * امد عادت لامیه در * محصول
بيت * مرادكی عادتك مخالف كلسندن طلب ایله زیرا بن كسب جمعیتی اول
زلف پریشاندن ایلدم یعنی عادته مخالف ایشلردن طلب ایله كوكل مرادینی
زیرا جمعیت پریشانلغه مخالف ایكن بن زلف پریشاندن كسب جمعیت ایلدم
پریشانلقدن جمعیت كسبی خود عادته مخالفدر (كربدیوان غزل صدر
نشینم چه عجب * سالهابندكیء صاحب دیوان كردم * صدر نشین وصف
تركیبیدر صاحب دیواندن مراد پادشاهلر وپاشالر وبكلر صاحب دیوانیدر
* محصول بيت * اكر غزل دیوانده صدر نشین ایسم نه عجب یعنی غزل
كویلقده بی مانند ایسم غریب دكلدر زیرا ییللرله صاحب دیوانك قوللغن
ایلدم حاصلی پادشاهلر دیوانه نیچه ییل خدمت وملازمت ایلمك سببیله دیوان
غزلده صدر نشینم یعنی طرز غزلده سردار وسرفرازم وجائزدركه صاحب
دیواندن مراد دیوان شعر صاحبی اوله یعنی دیوان شعر صاحبلرینه نیچه ییللر
خدمت ایلمك سببیله شعرم بوقدر رونق بولوب بن صاحب دیوان اولدم یعنی
سائر اصحاب دیواندن ممتاز دیوان صاحبی اولدم ولكل وجهة (صبح خیزی
وسلامت طلبی چون حافظ * هرچه كردم همه ازدولت قرآن كردم * صبح
خیز وصف تركیبیدر سلامت طلب ده بویله در ویالر حرف مصدردر * محصول
بيت * صبح خیزلك یعنی اركن قالقیجیلق وسلامت طلب ایدیجیلك حافظ كبی
هرنه كه ایلدم ایسه دولت قرآندن ایلدم یعنی بوایكی حاله مالك اولمق دولت
قرآندندر وجائزدركه سلامت صبح خیزی یه معطوف اوله وطلبی فعل مضارع
مخاطب اولوب معطوف ایله معطوف علیهه توجه ایلیه * محصول بيت) بویله
اولوركه صبح خیزلكی وسلامتی طلب ایدرسك حافظ كبی قرآنه ملازمت ایله
زیرا مداومت ایلدكدن بو دولت بكا ال ویردی بعض نسخه ده مخلص بیتی بویله

واقعدر

واقعدر (هیچ حافظ نكند درخم محراب فلك * آن تنعم كه من ازدولت قرآن كردم
* محصول بيت) فلك محرابی خمنده حفاظدن برحافظ ایلز اول تنعمی كه
بن دولت قرآندن ایلدم یعنی قرآن شریفه وانك تلاوتنه ملازمتدن ایلدیكم
تنعمی برحافظ وقاری ایلمشدر وله ایضا (سرم خوشست وبیانك بلند
میكویم * كه من نسیم حیات ازپیاله میجویم * سرم خوشست یعنی سرخوشم
واو حرف حال بانك بلند بیانیه كه حرف رابط مقول قول نسیم حیات بیانیه
* محصول بيت * سرخوشم یعنی مستم حال بوكه بلند آوازله سویلرمكه
بن حیات نسیمنی یعنی بوی حیاتی پیاله دن ایسترم یعنی باده دن اخذ ایدرم
ذكر محل واراده ٔ حال قبیلندندر (عبوس زهد بوجه خمار ننشیند * مرید خرقه
دردی كشان خوش خویم * عبوس زهد لامیه بوجه خمار تقدیری بوجه
اهل خماردر برمضاف حذفیله مرید خرقه اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر
خرقه نك دردی كشانه اضافتی لامیه در وخوش خویه بیانیه * محصول بيت *
اهل زهدك یوزاكشیلكی اهل خمار یوزینه اوتورمز یعنی اهل زهدك تكبری
وتعبسی باده نوشلرده اولمز یعنی زهاد زهدیله مغرور اولدیغی كبی باده نوشلر دردی
كشلكله اولمز یعنی باده نوشلر اهل تواضع واهل مسكنت اولورلر پس خوش
خویلی دردی كشلر خرقه سنك مریدییم زیرا بونلرده عجب وریا اولمز خرقه
ذكرندن صاحب خرقه مراددر ذكر محل واراده ٔ حال طریقیله حاصلی باده نوشلر
بنده سی یم انلرده زهد غروری اولمز (كرم نه پیر مغان دربروی بكشاید * كدام
در بزنم چاره ازكجا جویم * كرم میم ضمیر معنا جهتندن رویه مقیددر بروی یم
تقدیرنده در نون نافیه كشایده مقیددر ویا حرف تأكید * محصول بيت *
اكر پیر مغان بوزیمه قپویی آچماز ایسه یعنی بكا لطف واحسان ایلمز ایسه قنغی
قپویی قاقایم وچاره قنده ن دیلیم یعنی نه یردن درمان ارایه یم (مكن درین چمنم
سرزنش بخودرویی * چنانكه پرورشم میدهند میرویم * این چمندن مراد
دنیادر سرزنش باشه قاقیق توبیخ معناسنه در بخود با حرف مصاحبت خودرو
وصف تركیبیدر رویدندن بتمك معناسنه ویا حرف مصدر پرورش اسم
مصدردر میم ضمیر معنا جهتندن سرزنشه مقیددر مصراع اولده ومیدهنده
مصراع ثانیده میرویم فعل مضارع متكلم وحده (محصول بيت * دنیا چمننده
بكا خودرولقله یعنی كندی بتیجیلكله سرزنش وطعن ایلمه یعنی عشاق
تربیه سنه مقارن اولوب انلردن بهره الممش سن دیمه زیرا انجلین كه بكا پرورش
وتربیه ویررلرسه بترم یعنی عشاق تربیه سنه مقارن اولمشم ونیجه كه بكا تربیه
ویررلرسه انجلین ظهور ایدرم حاصلی ظهورم انلرك تربیه سنه تابعدر (توخانقاه

ازبحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

وخرابات درمیانه مبین * خدا کواست که هرجا که هست با او یم * کواست
اصلی کواهست در کلمه نك آخرنده واقع اولان هاى اصلیه یی حذف ایلمك
التباس واقع اولمیان یرلرده شایعدر پادشا و کیا و کواد یرلرهایك حذفیله فاحفظ
* محصول بیت * سن خانقاه ومیخانه یی اراده کورمه الله شاهددر که هرمقام
ومنزل که واردرانکله یم یعنی مسجدده ومیخانه ده جانان خیالی ومحبتیله یم
حاصلی هر یرده که اولورم خیال وصال جانان بنمله بیله در پس بکا نسبت مسجد
ومیخانه برابردر (غبار راه طلب کیمیای بهروزیست * غلام دولت آن خاك
عنبرین بو یم * غبار راه طلب لامیه وبیانیه در مجازا غبار مبتدا کیمیا خبری
مضاف اولمشدر بهروزی یه بهروز کوندن کونه یك اولمق معناسنه مستعملدر
آخرنده یا حرف مصدردر وسین وتا ادات خبر غلام دولت ان خاك لامیه لردر
وعنبرین بو یه اضافت بیانیه * محصول بیت * خواجه طلبه ترغیب ایدوب
بیورر طلب یولینك توزی ایلك کیمیاسیدر یعنی کرچکدن طلبه مالك اولان
اکسیر اکبره مالکدر زیرا من طلب وجد وجد امدی اکا مالك اولان کیمسه نك
کوندن کونی یکدر خواجه ترغیبی تکرار ایدوب بیورر اول عنبر قوقولی
خاکك دولتی قولیم یعنی طلب بر شریف نسنه در که انك یولنك توزی سعادت
کیمیاسیدر پس انك دولتنك قولیم (زشوق نرکس مست بلند بالایی *
چو لاله با قدح افتاده برلب جو یم * شوقك نرکسه اضافتی لامیه درونرکسك
مسته ومستك بلند بالایه بیانیه لردر بلند بالا وصف ترکیبیدر ویا حرف
وحدت * محصول بیت) بر قامتی بلند جانانك چشم مستی شوقندن لاله کبی
قدحله ایرمق کنارینه دوشمشم یعنی ایرمق کنارنده باده نوش اولمشم قدحله
لاله کبی ایرمق کنارینه دوشمکدن مراد باده نوش ایلمکدر (شدم فسانه
بسرکشتکی وابروی دوست * کشید درخم چوکان خویش چون کو یم
* محصول بیت * مشهور اولدم سرکشته لکله یعنی عالمه داستان اولدم
سرکردانلقله وسرکشته لکله حال بو که ابروی دوست بنی چوکانی خمنه طوب
کبی چکدی حاصلی ابروی دوست بنی کندی خم چوکانه چکوب ضبط ایلدی
اما بنه سرکردانلقله وسرکشته لکله مشهور افاقم (بیارمی که بفتوای حافظ
ازدل پاك * غبار زرق بفیض قدح فروشو یم * فرو ادات تأکیددر شو یم فعل
امر متکلم وحده یویام دیمکدر * محصول بیت * باده کتور که حافظ فتواسیله
پاك کوکلدن زرق توزینی فیض قدحله یعنی باده ایله یویایم حاصلی ریایی رفع
ایلین باده در امدی باده کتور که ایچوب ریادن قورتیلیم زیرا ایچنجه کیمسه
حقمده حسن ظن ایلمز پس ریادن خلاص بولورم وله ایضا (صوفی بیا که خرقه

ازبحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات

سالوس

سالوس برکشیم * وین نقش زرق را خط بطلان بسر کشیم * بطلان بانك ضمی
وطانك سکونیله مصدردر بطل یبطل دن یعنی نصر یابندن * محصول بیت *
ای صوفی کل که ریا خرقه سنی اوستمزدن چکوب کیدره لم دخی بو ریا نقشنك
اوزرینه خط بطلان چکه لم یعنی ریانك بطالتنه حکم ایده لم ریا فی الواقع باطلدر
بلکه کفردر العیاذ بالله تعالی (نذر وفتوح صومعه در وجه می نهیم * دلق ریا
بآب خرابات درکشیم * نذر بونده منذور معناسنه یعنی مصدر اسم مفعول
معناسنه در یعنی اول نذر ایلدکلری نسنه فتوح صدقه معناسنه در صومعه یه
اضافت لامیه در وجه عبارتنی اکثری نقودده استعمال ایدرلر اما بونده بهای می
معناسنه در میه اضافت لامیه در نهیم فعل امر متکلم مع غیره بو غزلده کشیم
که ردیف واقعدر اکثری فعل امر معناسنی متضمندر دلق ریا لامیه در آب
خرابات با حرف صله واضافت لامیه در بانك معناسنی تأکید ایدر کشیم
فعل امر متکلم مع غیره چکه لم دیمکدر * محصول بیت * صومعه مزه کلن نذر
وصدقاتی باده بهاسنه قویه لم یعنی اکا تعیین ایده لم ریا ایلك خرقه سنی آب
خراباته چکه لم یعنی باده دن یکوره لم که بو نوب آرینوب ژنك ریادن پاك وخالص
اولسون دیمکدر بو خطابلر صوفی یه در (بیرون جهیم سرخوش وازبزم
مدعی * غارت کنیم باده وشاهد بدر کشیم * جهیم جیم عربینك فتحیله
صچرایلم دیمکدر یعنی فعل امر متکلم مع الغیردر ازبزم مدعی مصراع ثانی یه
مرهوندر * محصول بیت * ای صوفی صومعه دن طشره سرخوش صچرایلم
ومدعی ورقیب بزمندن باده یی غارت ایدوب یغما ایلیلم ومحبوبی مجلسدن
طشره چکلم حاصلی ای صوفی رندلك واوباشلق ایده لم عالمه داستان اولسون
(سر قضا که در تتق غیب منزویست * مستانه اش نقاب زرخسار برکشیم * سر
قضا اضافتی لامیه در که حرف رابط صفت تتق ایکی تانك ضمیله پرده معناسنه در
غیبه اضافت بیانیه در منزوی اسم فاعلدر انفعال بابندن کوشه نشین معناسنه
زیرا زاویه بوجغه دیرلر ومنزوی برزاویه یعنی بوجق اختیار ایدیجی کیمسه اما بونده
مراد کیزلی ومختفیدر مستانه اش شین ضمیر سر قضایه راجعدر نقاب
برکشمك مفعول صریحیدر روز رخسار غیر صریحی * محصول بیت * سر قضا
وقدر که غیب پرده سنده مختفی ومستوردر یعنی اندن کیمسه اکاه دکلدر مستانه
نقابنی یوزندن چکلم سر قضایی مستانه کشف ایده لم مختفی قالمسون زیرا
آیق اولان کیمسه وهام اولور پس سری فاش ایلمز قوقرینه که الف قافیه سنده
بیورمشدر بیت * راز درون پرده زرندان مست پرس * کین حال نیست زاهد
عالی مقام را (کاری کنیم ورنه خجالت برآورد * روزی که رخت جان بجهان

دکرکشیم ✱ کاری یا حرف وحدت کاردن مراد عملدر ورنه والا معناسنه در
خجالت برآورد شرمنده لك کتوررد یمکدر روزی یا حرف وحدت برآورد فعلی
روزه اسناد مجازیدر که حرف رابط صفت رخت جان بیانیه در جهان دکردن
مراد آخرت اویدر ✱ محصول بیت ✱ ای صوفی بر عمل خیر ایدملم بو خسه
شرمنده لك کتورر بر کون که جان اسبابنی غیر عالمه چکرز یعنی بو جهانده
عمل خیر ایشلمیجك اول جهانده که دار جزادر شرمنده لك کتورر پس سعی
ایدوب بو مزرع دنیاده دانهٔ خیر اکمك کرك که اول جهانده خرمن خیر تحصیل
ایلیه سین (فردا اگر نه روضهٔ رضوان بما دهند ✱ غلمان زغرفه حور ز جنت
بدر کشیم ✱ روضه لغتده چمن معناسنه در رضوان جنت قپوجی سنه دیرلر
پس روضه نك رضوانه اضافتی ادنی ملابسه ایله در غلمان غلامك جمعیدر
بونده اهل جنته خدمت ایلین اوغلانلردر مراد غرفه دن قصر جنتدر (محصول
بیت ✱ یارین یعنی آخرت کوننده اکر جنتی بزه ویرمزلرسه غلمانی جنت قصرندن
وحوریلری جنتدن طشره چکرز و یا چکلم یعنی مرادمز دیدار جاناندر بونلرله
متسلی دکلوز حاصلی جنت دیلمکدن مراد انده مشاهدهٔ دیدار رحماندر ذوق
نفسانی دکلدر (کو عشوهٔ ز ابروی او تا چو ماه نو ✱ کوی سپهر در خم چوکان
زر کشیم ✱ عشوهٔ ده یا حرف وحدت تا حرف تعلیل کوی سپهر بیانیه خم
چوکان لامیه زره اضافت بیانیه چوکان زردن مراد ابروی جاناندر و یا ماه
نودر ✱ محصول بیت ✱ قنی بر عشوه جانان ابروسندن تا که ماه نو کبی
فلك طوپنی آلتون چوکان خمنه چکلم ابروی جانانی ده ماه نوه تشبیه
ایلمشدر که چوکان زرده مراد اولدر ابروی جاناندن بر عشوه ایسترکه کمال
کامرانلغندن کوی فلکی آلتون چوکان خمنه چکه زیرا کوی میداندن
چوکانلر قپان متفاخردر بو قمی زیاده میمون بیلور (حافظانه حد ماست
چنین لافها زدن ✱ پای از کلیم خویش چرا بیشتر کشیم ✱ محصول بیت ✱
ای حافظ بو نجلین لاف اورمق بزم حد بمزدکلدر ایاغمزی کندی کلیممزدن نیچون
زیاده رك چکرز یعنی کندی حد بمزدن زیاده سوز سویلمك معقول دکلدر
مصراع ثانی بر ضرب مثلی متضمندر نته که ترکیده ایاغکی یورغانکه کوره
اوزاده دیرلر خواجه بو غزلی مقام شکرده سویلمشدر زیرا مقام محمودة بوله
ایده کن دکلدر و له ایضا (عمریست تا من در طلب هر روز کامی میزنم ✱ دست
شفاعت هر زمان در نیك نامی میزنم ✱ عمری یا حرف وحدت بر زماندر
معناسنه تا ابتدای غایت ایچوندر زمانده عربیده منذ کبی کام کاف
عجمیله ادیم دیمکدر و یا حرف تنکیر دست شفاعت بیانیه در نیك نامی در حرف

از بحر رجز مثمن سالم
ستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن

صله نیك نام وصف ترکیبی اقسامندندر ایو آدلی معناسنه و یا حرف وحدت
✱ محصول بیت ✱ بر زماندر که بن طلب وصال جانانده هر کون آدم اورورم
یعنی وصالنی جستجو ایدوب هر کون آشاغی یه و یوقاری یه کزرم شفاعت
الینی هر زمان بر ایو آدلی یه اورورم یعنی ایلکله مشهور اولان کسه یی هر زمان
شفیع طوتارم باشد وصال میسر اوله (بی ماه مهر افروز خود تا بکذرانم
روز خود ✱ دامی براهی می نهم مرغی بدامی میزنم ✱ نکذرانم بعض نسخه ده
نون نافیه ایله و بعضنده بای استقبالیه ایله واقع اولمش ولکل وجهة مهر افروز
وصف ترکیبیدر محبت یالکلندر یجی یعنی زیاده ایدیجی افروز لفظنی اختیار
ایلدیکی مهرك بر معناسی کونش اولمق اعتباریله در مصراع ثانیده واقع اولان
یالر وحدت افاده ایدر (محصول بیت) کندی محبت آتشنی یالکلندریجی ماهمز
اولمقسزن کونمی بچورمك ایچون بر یوله بر طوزاق قورام یعنی قورارم و طوزاغه
بر مرغ اورررم یعنی قورم زیرا عادتدر که بر وحشی مرغی صید ایلمك ایچون
طوزاغه بر قوشی بك قورلر امدی جانان بو حالی سیر ایلمك ایچون کندمی بو کاره
مشغول ایدرم اما بکذرانم بایله اولنجه دیمك اولور که جانانسز کونم بچورمك
ایچون یعنی کندمی اکلندرمك ایچون بو حاللره مشغول اولورم (تا بو که
یابم آکهی زان سایهٔ سرو سهی ✱ کلبانك عشق از هر طرف بر خوش خرامی
میزنم ✱ تا ادات تعلیل بوکه اصلنده بود که ایدی دال تخفیفا حذف اولندی
حاصلی بو فعل مضارعدن دال استقبالی حذف ایلمك مطرددر که لفظنه مقارن
اولدقده یابم فعل مضارع متکلم وحده یافتندن بولمق معناسنه آکهی یا حرف
مصدر کلبانك اولو آوازه دیرلر خوش خرام وصف ترکیبیدر کوزل صالنشلی
معناسنه و یا حرف وحدت (محصول بیت) تا اوله که اول سرو سهی سایه سندن
آکاهلق بولام یعنی آندن آکاه اولام عشق کلبانکنی هر جانبدن بر کوزل
صالنشلی محبوبه اورورم یعنی هر برده که بر کوزل کورم عاشقانه آه و ناله ایدرمکه
دکا بافسون که آکاه اوله یم که جانانمیدر (دانم سر آرد غصه را رنکین بر آرد قصه را
✱ این آه خون افشان که من هر صبح و شامی میزنم ✱ سر آرد باشه کتورر یعنی
دوکدر فاعلی آه خون افشاندر و مفعولی غصه بر آرد ده بویله در حاصلی مصراع
اول مصراع ثانی یه مرهوندر خون افشان وصف ترکیبیدر قان صاچیجی
دیمکدر که حرف رابط صفت ✱ محصول بیت ✱ بیلورمکه غصه د وکدرور رنکین
قصه پیدا ایدر بو قان صاچیجی آه که بن هر صباح و اخشام اوررم یعنی بو
آه آتشبار و خون افشان بیلورمکه غصه می کیدررور رنکین و شیرین قصه اظهار
ایدر حاصلی جانانه تأثیر ایدر البته بنی غم و غصه دن تخلیص ایدر مصراع اولك

ردسروری وشمعی

معناسنی بیلورم غصه یی باشه کتوررم قصهٔ رنکین کتوررد ین مراد جه
فاعلن بیلمش (اورنك کو کلچهره کو نقش وفا ومهر کو* حالی من اندر عاشقی
داو تمامی میزنم* اورنك لفظ مشترکدر اما بونده برعاشقك اسمیدر وکلچهره
معشوقنك وفا دخی برعاشقك اسمی ومهر معشوقنك حالی شمدیکی حالده
دیمکدر حالاده دیرلر داوقمار بازقودیغی مبلغه دیرلر یعنی اول اوج که اوزرینه
اویناراراما بونده دعوی معناسنه درو خصمه ایشته میدان دیمك معناسنه
تمامیده یا حرف تنکیر* محصول بیت* قنی بوعاشقلر ومعشوقلر که انلرك اسمنه
عشق ایچنده کتابلر وداستانلر یازلدی یعنی بونلر میدان کائناتدن کوچدی
وکتدی میدان بکا قالدیکه حالا بن عاشقلقده تمام دعوا ایدرم یعنی بن عاشق
کاملم دیو دعوا ایدرم حاصلی انلر کتدی ایسه ایشته بن شمدی دعوای عشق ایدرم
میدان محبتده تمامینك یاسینی حرف مصدر طوتوب مصراع ثانینك معناسنی
شمدی بن عاشقلقده تاملق داوی ایدرم دین حروف قافیه یی بیلمز ایمش مصراع

ردسروری وشمعی

اولده واقع اولان اسما عاشقلر ومعشوقلر اسملری اولدیغنی بلمیوب زینت قنی
وکل یوزقنی وفا ومحبت نقشی قنی دین عشاق داستانلرندن عجب بی بهره ایمش
(هرچند کان آرام دل دانم نبخشد کام دل* نقش خیالی میکشم فال دوامی
میزنم* نقش خیالی اصلنده نقش خیال وصال ایدی ضرورت وزن ایچون
وقرینه قائم اولدیغیچون حذف اولندی فال دوامی اصلنده فال دوام وصال
ایدی* محصول بیت* هرنقدرکه اول آرام دل بیلورمکه کوکل مرادینی
بغشلمز یعنی کوکل مرادینی احسان ایلمدیکی محققدر اما بن خیال وصال
نقشن اوررم یعنی خیالده وصالن نقش ایدرم ودائمی وصال فالن اوررم
حاصلی وصال دائمی میسر اولوردیو فال اوررم یعنی هرنقدرکه آندن امید وصال
یوغیسه بن خیالده وصالنی تصور ایدوب دوام وصال ایچون تفأل ایدرم
یعنی دوام وصال فالن ایدرم (با آن که از خود غائبم وزمی چو حافظ تائبم*
در مجلس روحانیان که که جامی میزنم* محصول بیت* با خصوص که کندمدن
غائبم یعنی کندی وجودمدن خبردار دکلم دخی میدن حافظ کبی توبه کارم
روحانیلر مجلسنده که که جام اوررم یعنی اکرچه طریق محبتده لایعقلم وعوام
واشخاصله باده نوش دکلم اما محبوبلر مجلسنده کاهی برقدح ایچرم بونده
روحانیاندن مراد دلبرلاندر حاصلی کاهی محبوبلرله صحبت ایدرم وله ایضا

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

(روز عید است ومن امروز دران تدبیرم* که دهم حاصل سی روزه وساغر
کیرم* محصول بیت* بوکون بیرام کونیدر حال بوکه بن اول تدبیرده یم که اوتوز
کونلك رمضانك حاصلنی وثوابنی ویرم وباده آلوب ساغر طوتام یعنی نقده

مالك دکلم که باده یه ویرم بس رمضانك اوتوز کوناك ثوابی حاصلنی باده یه
ویروب ایچرم (دوسه روز ست که دور از می وساغر وجام* بس خجالت که بدید
آمد ازین تقصیرم* محصول بیت* ایکی اوچ کوندرکه بو اوچ شیدن دورم
یعنی میدن وایکی ظرفندن پس امدی چوق خجالت که ظاهر اولور بو تقصیردن
یعنی رندلر بزی تعییب ایدرلر بو بطالت ایچون پس امدی شرمنده لك لازم کلور
(من بخلوت ننشینم پس ازین ور بمثل* زاهد صومعه برپای نهد زنجیرم*
وروا کردن مخففدر ور بمثل مصراع ثانی یه مرهوندر بوند نصکره یعنی روز
عیددنصکره زنجیرم میمی معنا جهتندن پایه مقیددر برپایم تقدیرنده
* محصول بیت* بوندنصکره بن خلوتده اوتورمام واکر مثلا وفرضا
زاهد صومعه آیاغمه زنجیر قویه یعنی اکر زاهد صومعه بنی زنجیره اوره که
خلوتده اوتورا اوتورمام زیرا صومعه بکا زندان کلور پس آنده نیجه قرار ایده یم
خواجه نك بوسوزی دلالت ایدرکه زمان فصل بهار اوله که اول زمانده طبیعت
کشاده یرلره مائل اولور (پند پیرانه دهد واعظ شهرم لیکن* من ندانم که دکر
پند کسی بپذیرم* پیرانه الف ونون ادات جمعدر وحرف های رسمی مناسبت
ولیاقت معناسنی افاده ایدر پیرلره لایق پند دیمکدر بعضلر دیدیلر که الف ونون
وهای رسمی مجموعی بو معنانی افاده ایدر والعلم عند الله شهرم میم متکلم
معنا جهتندن دهد کلمه سنه مقیددر ضمیر منصوب متصل معناسنه بکا ویرر
دیمکدر لیکن ادات استدراك مصراع ثانی یه مرهوندر کسی یا حرف وحدت
بپذیرم فعل مضارع متکلم وحده بای استقبالیه ده کسرده ضمه ده جائز
وبای اصلیه ضرورت وزن ایچون ساکن اوقنور* محصول بیت* بکا واعظ
شهر پیرانه نصیحت ویرر امابن اول دکلم که دخی برکیمسه نك پندنی قبول ایدم
حاصلی بکا نصیحتی محض خیردر امابن انك نصیحتنی طوتمام زیرا بن رندلك
ایسترم اول ایسه زهد وصلاح پس طوتامدیغمی بیلورمکه قبول ایلمم (آن که
برخاك در میکده جان داد کجاست* تانهم برقدمش این سر وپیشش میرم*
این مستدرکدر ضرورت وزن ایچون کلمشدر* محصول بیت* اول کیمسه که
میکده قپوسی طپراغنده جان ویردی قنده در تاکم اباغنه باشم قویه یم
واوکنده اوله یم یعنی انك کبی محترم ومکرم قپونك طپراغنده جان ویردیکیچون
تبرکا وتیمنا باشم اباغنه قویوب تسلیم روح ایده یم (میکشم باده ومجادهٔ تقوی
بردوش* وای اکر خلق شوند آکه ازین تزویرم* میکشم فعل مضارع متکلم
وحده باده مفعول صریحی وواو حرف عطف سجادهٔ معطوفدر باده یه تقوایه
اضافت بیانیه بر حرف استعلا دوش امو زمفعول غیر صریحیدر میکشمك

میکشم اکر طاشمق معناسنه ایسه باده وسجاده بردوشه متوجه اولور یعنی
ایکیسنیده اموزمده کوترورم دیمك اولور اما میکشم اکر چکمك یعنی باده
ایچمك معناسنه اولورسه بو توجه لازم کلمز واو دخی حالیت معناسنی افاده ایدر
* محصول بیت * باده ایچرم حال بوکه تقوی سجاده سی اموزمده در یعنی
سجادهٔ تقوی اموزمده ایکن باده نوش ایدرم وای اکر خلق بنم تزویرمی طویوب
ریامدن اکاه اوله لر یعنی بو ایلدیکم وضع امر ریا ایدر طویولورسه رسوا اولورم
(خلق کویند که حافظ سخن پیر نیوش * سالخورده می امروز به از صد پیرم *
نیوش نونك کسری ویانك ضمیله فعل امر مخاطبدر دکله وایشت دیمکدر
سالخورده لغتده یاشامش معناسنه در اما بونده برقاچ ییللق شراب دیمکدر
می ده یای ثانی حرف وحدت ویا تنکیردر * محصول بیت * خلق دیرلرکه
ای حافظ پیرك سوزینی دکله یعنی نصیحت قبول ایله نیجه ییللق برشراب
بوکون بکا نیجه پیردن یکدر یوز پیردن مراد کثرت عدد معین دکلدر حاصلی بکا
اسکی شراب یوز نصیحت پیردن یکدر وله ایضا (عشقبازی وجوانی وشراب
لعل فام * مجلس انس وحریف همدم وشرب مدام * خواجه نك بو غزلی
بر مجلسك تعریفنده واقعدر عشقباز وصف ترکیبیدر ویا حرف مصدر جوانی
یاسیده بویله در شراب لعل فام بیانیه فام رنك معناسنه لعل رنكلی شراب
دیمکدر انس همزه نك ضمی وکسریله در ونونك سکونیله مخصوص مصاحبده
مستعملدر حریف باده مصاحبی اما لغتده حرفت صنعتنه دیرلر وحریف
صنعتدش معناسنه در حریف همدم انسه معطوفدر شرب مدام مدامده انسه
وحریفه عطف اولنمق قابل * محصول بیت * محبوب دوستلق ویکتلك ولعل
رنكلی شراب ایچمك دوریدر دورانمز مجلسمزده مخصوص مصاحب مجلسی
وحریف همدم وشرب باده مجلسیدر مدامدن مراد بونده باده در اکرچه که
دوام ایهامندن خالی دکلدر حاصلی اهل مجلس هپ معقول کیمسه لردر شرب
مدامی شراب دائمله تعبیر ایلین مدامی بیلمزامش حریفی هم صنعت مصاحبله
تفسیر ایلینده حریفی بیلمزامش (ساقی شکردهان ومطرب شیرین سخن *
همنشین نیك کردار وندیم نیکنام * کردار اصلنده وصف ترکیبیدر کرد ایله آردن
مرکب کافك فتحیله کرد کتوریجی یعنی عمل کتوریجی حاصلی ایشی وجوده
کتوریجی صکره مجموع مرکبی عمله اسم ایلیوب نیك کردار وبد کردار دیدیلر ایو
ایشلی ویرامازایشلی معناسنه کرداری کافك کسریله اوقیانلر بد کردارلردر
* محصول بیت * اهل مجلسی تعریف ایدر یعنی ساقیمز شکردهاندر ومطربمز
شیرین سخن همنشینلرده ایو ایشلی کیمسه لر مصاحبده نیکنامدر حاصلی ارباب

ازبحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات

ردشمعی وغیره

مجلس هپ بری برینه موافق ومناسب کیمسه لردر (شاهدی ازلطف وپاکی
رشك آب زندکی * دلبری در حسن وخوبی غیرت ماه تمام * یعنی بونلرده داخل
اهل مجلسدر * محصول بیت * لطافت وپاکلك جهتندن آب حیات رشك
ایده جك برشاهدده وار حسن وخوبلق جهتندن ماه تمام غیرت چکیجك
بردلبرده وارایدی (بزمکاهی دلستان چون قصر فردوس برین * کلشنی
پیرامنش چون روضهٔ دار السلام * دلستان وصف ترکیبیدر ستانیدندن کوکل
آلیجی دیمکدر بزمکاهه صفتدر کلشنی وبزمکاهی یالری وحدت ایچوندر پیرامن
اطراف معناسنه در وشین ضمیر بزمکاهه راجعدر دار السلام جنتدر (محصول
بیت * بزمکاهده یعنی مجلس یری کوکل آلیجیدر فردوس برین کوشکی کبی
وبزمکاه اطرافنده برکلشن وار جنت کبی (صف نشینان نیکخواه وپیشکاران
باادب * دوستداران صاحب اسرار وحریفان دوستکام) نشینان الف ونونله جمع
اولدی ذوی العقوله صفت اولدیغیچون یاران صف نشینان دیمکدر صف نشین
وصف ترکیبیدر صف مجلسده اوتوریجیلر معناسنه مبتدا واقع اولمش ونیکخواه
خبری بوده وصف ترکیبی دوست معناسنه واو حرف عطف پیشکاران الف
ونون ادات جمعدر صدر مجلسده اوتورانه پیشکار دیرلر مبتدا وباادب خبری
مصراع ثانیده ایکی مبتدا وخبردن مرکبدر * محصول بیت * مجلسك صف
نشینلری ایلك دیلیجی دوستلردر وصدر نشینلر اهل ادب وارکاندر دوستدارلرده
صاحب اسرار اجنبی دکل حریفلرده دوست مرادلیدر یعنی دوستلرك مرادی
اوزره دیرلر (بادهٔ کلرنك تیز تلخ خوشخوار سبك * نقلش ازلعل نکار ونقلش
ازیاقوت خام * بادهٔ ده یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل کلرنك صفت باده
یعنی بو بش عبارت باده نك صفتیدر * محصول بیت * تیز کسکین تلخ آجی
ایچمه سی کوزل وخفیف که باش اغرتمز یعنی خمار ویرمز نقلی یعنی مزه سی
لعل نکاردندر ونقلی یاقوت خامدن یعنی مجلسك باده سی بر بادهٔ کلرنك وتیز وتلخ
وخوشخوار وخفیفدر که خمار ویرمز ومجلسك نقلی لعل یاردن ومصاحبتی
وحکایه سی یاقوت خامدن یعنی ار یکن یاقوتدن که مراد شرابدر بعض نسخه ده
یاقوت جام جیمله واقع اولمش بنه شراب مرادر (غمزهٔ ساقی بیغمای خرد آهیخته
تیغ * زلف جانان ازبرای صید دل کسترده دام * آهیخته ماضیدن برقسمدر
آهیختن دن قلیجی ویا بچاغی ویا خنجری قنندن چکمکه دیرلر کسترده ده
ماضیدن برقسمدر کستردن مصدرندن دوشه مش دیمکدر * محصول بیت *
ساقینك غمزهٔ چشمی عقل یغماسیچون قلج چکمش یعنی عشاقدن خردی
آلمغه یراق چکمش زلف جانانده کوکللر صیدی ایچون طوزاق دوشه مش یعنی

سودی افندی تیز ایله تلخ وخوشخوار
ایله سبك بینلرنده وا ویازمیوب
وبادهٔ نك همزه سنی یای وحدت دیوب
بنه همزهٔ توسله حمل ومحصولنده تیز
کسکین وتلخ آجی ایچمه سی دیمسی
ونقلش ایله نقلش ضمیرلرنی شراب
مذکوره کوندرمیوب مجلسه
کوندرمکله مجلسك نقلی لعل یاردن
ومصاحبتی وحکایه سی یاقوت
خامدن یعنی ار یکن دیدیکنه حافظ
حیاتده اولسه بورکنك یاغی اریردی

عاشقلرکو کانی آلمغه طوزاق قورمش (نکته دانی بذله کو چون حافظ شیرین
سخن * بخشش آموزی جهان افروز چون حاجی قوام * محصول بیت *
حافظ شیرین سخن کبی لطیفه کو برنکته دانده حاجی قوام کبی جهانه ضیا و نور
و صفا ویریجی و بخشش اوکردیجی برکیمسه ده داخل مجلسدر حاصلی غزلده
مذکورلر داخل مجلسدر (هرکه این صحبت نخواهد خوشدلی بروی تباه *
وانکه این عشرت نجوید زندکی بروی حرام * محصول بیت * هرکیمسه که
بو صحبتی دیله مز کوکل خوشلغی آنك اوزرینه فاسد اولسون یعنی هرکز صفای
قلبه مالك اولمسون و اول که بو عشرتی ایستمز دیریلك آنك اوزرینه حرام اولسون
یعنی هلاك اولسون خواجه بو غزلی مجلس مذکورده بداهتله سویلمشدر
اول جهتدندرکه سائر غزللرنده اولان چاشنی بو غزلده یوقدر وله ایضا (ما پیش

از بحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات

خاکپای تو صد رو نهاده ایم * روی وریای خلق بیکسو نهاده ایم * صد رو یعنی
صد بار رو نهاده ایم تقدیرنده دریا خود ادّعا طریقیله مبالغة صد رو دیمش اوله
روی وریا اتباع ومزاوجه قبیلندندر حسن بسن کبی روی وریانك خلقه
اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتی قبیلندن اولنجه معنا خلقه روی وریا
ایلدکی دیمك اولور اما مصدرك فاعلنه اضافتی قبیلندن اولنجه معنا خلقك
ایلدیکی روی وریا یعنی کیمسه نك اوته سیله و بریسیله دکلز دیمکدر بیکسو با حرف
صله یکسو برجانبه دیمکدر * محصول بیت * بزسنك آیغك طپراغی اوکنه
یوز کره یوزمز قومشز یاخود یوز یوزمز قومشز حاصلی سکا چوق تعظیم
و تبجیل ایلمشز خلقك روی وریاسنی برجانبه قومشز یعنی کلیا ترك ایلمشز
حاصلی خلقه توجه و توددن کچمشز یعنی سنك محبتك اظهار ایلدك
شمدنصکره خلق بزی کرك قبول ایلسون وکرك ایلمسون (ناموس چندساله
اجداد نیکنام * در راه جام و ساقی مهرو نهاده ایم * محصول بیت * ابو آدلو
ده ده لرمزك نیچه ییللق نام وناموسنی جامك و آی یوزلی ساقینك یولنه قومشز
یعنی باده ایچمکله بونلرك عرض و آب رویی یوللرده دوکمشز (طاق و رواق
مدرسه و قیل و قال فضل * در راه عیش و شاهد کار و نهاده ایم * محصول بیت *
مدرسه نك چار طاقنی وکرك دخی علم و فضلك قال و قیلنی عیش و صفا
و شاهد کار و یولنه قومشز یعنی باده ایله کل یوزلی دلبرلر یولنه قومشز حاصلی
عاشق اولوب انلردن کچدك شمدنکرو بونلرله ایز (تنها ده ایم بار کران بر دل ضعیف
وین کار و بار بسته بیك مو نهاده ایم * محصول بیت * دل ضعیفك اوزرینه
آغر یوك قومدق یعنی دنیایه تعلق ایدوب مال و منال محبتنه دوشمدك که دائما
غم و غصه یوکنی چکه بلکه بو کار و بار دنیایی بر قیل ایله بغلیوب قومشز یعنی

ترك ایلمشز دنیایه عدم اعتباردن کنایه در یعنی قتمزده هیچ اعتباری یوقدر که
قوتلو ایپلرله بغلیم کار و بار اتباع و مزاوجه قبیلندندر ایش کوج دیمکدر
(ما ملك عافیت نه بلشکر کرفته ایم * ما تخت سلطنت نه ببازو نهاده ایم *
عافیت پرهیزکارلق و سلامت معناسنه در * محصول بیت * مالك اولدیغمز
ملك عافیت و سلامتی لشکرله الماممشز بلکه بو بزه جانب حقدن عطیه در
و بز تخت سلطنت عشقی کندی بازومزله قومدق یعنی کندی قوت قاهره مزله
مرتبهٔ عشاقه واصل اولمدق بلکه خدا بزی اول مرتبه یه ایصال ایلدی
مصراع ثانینك معناسی بز سلطنت تختنی بازویه قوممشزدین حروف
فارسینك معنا نسنه وقوفی یوغیمش (هم جان بدان دو نرکس جادو سپرده ایم *
هم دل بدان دو سنبل هندو نهاده ایم * محصول بیت * بز جانمزی یارك اول
ایکی نرکس جادوسنه یعنی ایکی چشمنه تسلیم ایلمشز کوکلی ده اول ایکی سنبل
هندوسنه قومشز یعنی سنبل هندو کبی ایکی زلفنه ویرمشز حاصلی جانمزی
ایکی چشمنه و کوکلمزی ایکی زلفنه ویرمشز (تا سحر چشم یار چه بازی کند که
باز * بنیاد بر کرشمهٔ جادو نهاده ایم * تا بونده عجبا معناسنه در سحر چشم یار
اضافتلری لامیه لردر بازی اویون معناسنه درکه حرف بیان بازجائزدرکه
ینه معناسنه اوله و جائزدرکه صلات زوائد قبیلندن اوله بنیاد بونده بنا
معناسنه در مضاف الیه محذوفدر بنیاد عشق و محبت دیمکدر کرشمهٔ جادو
تقدیری کرشمهٔ چشم جادودر موصوفی حذف ایدوب صفتی برینه اقامت
ایلمشلردر کرشمه دن بونده مراد چشمدن صادر اولان ناز و شیوه در * محصول
بیت * عجبا یارك چشمنك سحری نه اویون اوینار و عجب نه فتنه قوپارر هله
بز ینه بنیاد عشق و محبتی یارك چشم جادوسی کرشمه سنه قومشز یعنی اول
چشم جادوسی کرشمه سنه محبت ایدوب عاشق اولورز اندنصکره سائر اسباب
حسنه بربر مجموع بیتك معناسی یارك چشمی سحری نه عجب اویون ایدرکه
ایشك بنیادینی جادونك کرشمه سی اوزره قومشزدین کمسه یه صورسك نه
دیمکدر جواب ویرمیوب مبهوت اولوردی (در کوشهٔ امید چو نظارکان ماه *
چشم طلب در آن خم ابرو نهاده ایم * کوشهٔ امید و چشم طلب اضافتلری
بیانیه در و خم ابرو لامیه در ماهدن بونده هلال مراددر یعنی ماه نو قرینه قائم
اولدیغیچون نو حذف اولندی چشم بعض پرده امید معناسنه کلدیکیچون
اکثری امیدله چشمی جمع ایدرلر نته که بیتك شرحنده تحقیق اولندی
محصول بیت * امید کوشه سنده ماه نو ناظرلری کبی طلب کوزینی اول خم
ابروی جانانه قومشز یعنی هرکز هرکس ماه نوه طالب اما بز خم ابروی جانانی

طلب ایدرز حاصلی امیدمز حصول وصول جانانَدر (بی نازنرکس
سر سودایی ازخمار * همچون بنفشه بر سر زانو نهاده ایم * بعض نسخه ده خمار
برینه ملال واقع اولمش جائزدر نازنرکس اضافتی لامیه در سر سودایی بیانیه
یا حرف نسبت بنفشه نك قیوریلوب بوكادیكی باشنی دیزینه قومش كیمسه یه
تشبیه ایلمشلر بلكه تشبیه بر عكسدر علی كل حال ارالرنده بو تشبیه جاریدر *
محصول بیت * اول جانانك نركس چشمی نازوكرشمه سی اولمقسزین سودایی
باشمز خمار عشقدن ویا ملال هجراندن بنفشه كبی دیزمز اوزرینه قومشز
یعنی سر بزانو اولدیغمز حیرتدن وحسرتدندر تعبددن دكلدر (حافظ بعیش
كوش كه ما نقد عقل وهوش * از بهر یار سلسله كیسو نهاده ایم * محصول بیت *
ای حافظ عیش وصفایه سعی ایله زیرا بز نقد عقل وهوشی یارك سلسلهٔ كیسوسی
ایچون قومشز یعنی زنجیر كیسوی یار ایچون عقل وهوشی ترك ایدوب مجنون
صفت اولمشز پس بزدن عیش وعشرت كلمز باری سن نقد صفایه سعی ایله بعض
نسخه ده مخلص بیتی بویله واقعدر (كفتی كه حافظا دل سر كشته ات كجاست *
در حلقهای آن خم كیسو نهاده ایم * بیت جواب وسؤالی متضمندر
(محصول بیت * جانانه خطاب ایدوب بیورركه سن دیدك كه ای حافظ سر كشته
وحیران كوكلك قنده در سنك اول خم كیسوك حلقه لرینه قومشز یعنی
كوكلم سنك خم زلفكده در حاصلی سنده در بیانده دكلدر سؤال تجاهل
طریقیله در وله ایضا (عاشق روی جوانی خوش نوخاسته ام * وزخدا شادی این
غم بدعا خواسته ام * عاشق روی جوانی لامیه در و یا حرف وحدت خوش
واور عیله جوانه صفتدر نوخاسته یه اضافت بیانیه در شادی این غم
اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتی قبیلندندر بدعا باحرف استعانت در مجازا
خواسته واور عیله ایستمك ودیله مك معناسنه در اما واوسز قالقمق معناسنه در
* محصول بیت * تازه یتشمش بر كوزل جوانك رویننه عاشقم وخدادن
بو غمك شادلیغنی دعا ایله دیله مشم یعنی برنورسیده جوانه عاشق اولمغی خدادن
دعا ایله ایستمشم (عاشق ورند ونظربازم ومیكویم فاش * تا بدانی كه بچندین هنر
اراسته ام * فاش روزمره لرنده اشكاره معناسنه مستعملدر یانك حذفیله
وفاش فاشی ایدی یا ایله فشا بفشودن یعنی نصر یابندن صاف ده یانك
حذفیله بونك كبی درصفا یصفودن تا ادات تعلیل * محصول بیت * عاشق
ورند ونظربازم وحال بوكه اشكاره سویلرم بویله اولدیغمی تاكم سن بیله سن كه
بو قدر هنرلر ایله آراسته وپیراسته یم یعنی سكا معلوم اوله كه بو دكلو هنرلره مالكم
(شرمم از خرقهٔ آلودهٔ خود می آید * كه بر وپاره بصد شعبده پیراسته ام * كه

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

حرف

حرف تعلیل ویا رابط صفت شعبده مصدردر حرج باندن حیله بازلغه وحقه
بازلغه دیرلر پیراستن آراستن كبی بزه مك معناسنه در (محصول بیت * بكا كندی
شرم ایله بولاشق خرقه دن اوتانمق كلور زیرا آنك اوزرینه پاره یی یوز حیله ایله
دیكمیشم وبزه میشم یعنی فقرا كبی خرقه می دورلو یاماله بزه میشم امانه فائده
اوستنده شراب بولاشقلرندن ولكه لرندن شرمنده یم (خوش بسوز از غمش
ای شمع كه اینك من نیز * بهمین كار كمر بسته وبرخاسته ام * اینك ایشته
دیمكدر كه حرف تعلیل اینك من نیز مصراع ثانی یه مرهوندر كمر بونده
بل معناسنه در نته كه تركیده فلان ایشه بل بغلدم دیرلر انلرده كمر بستم دیرلر
* محصول بیت * ای شمع جانان غمندن كوزل یان كه ایشته بندخی بو ایشه
بل بغلیوب قالمیشم یعنی بنده سنك كبی یانمغه طورمشم (با چنین حیرتم
از دست بشد صرفهٔ كار * در غم افزوده ام آنچه از دل وجان كاسته ام * چنین
حیرت بیوردیغی حیرت عشقه اشارتدر صرفه فائده وزیاده معناسنه در
* محصول بیت * بو نجلین حیرت عشق ایله المدن مصلحتك فائده سی ونتیجه سی
كتدی یعنی عشق بنی جمیع كار وبارمدن جدا قیلدی پس غم وغصه ده زیاده
اولمشم اولقدر كه دل وجانمدن ناقص اولمشم یعنی دل وجانمده نقصان واقع
اولدیسه غم وغصه ده زیاده م واردر (همچو حافظ بخرابات روم جامه قبا *
بوكه دربركشد آن دلبر نوخاسته ام * قبا بونده چاك معناسنه در جامه قبا جامه
چاك دیمكدر یعنی اوكی یتون قفتانی كوملك كبی چاك ایلمكه قبادمش بوكه
بود كه دن مخففدر نته كه مكرر بیان اولندی بردن بونده سینه مراددر دلبر
نوخاسته تازه یتشمش جوان معناسنه در * محصول بیت * حافظ كبی
میخانه یه جامه چاك كیدرم یعنی قفتانمك اوكنی چاك ایدوب كیدرم اوله كه
بنی سینه سنه چكه اول دلبر نوخاسته یعنی اوله كه سینه سنه مساس ایلیه
زیرا خرقه وقبانی چاك ایلمكدن مرادتن بری برینه طوقونمقدر وله ایضا
(غم زمانه كه هیچش كران نمی بینم * دواش جز می چون ارغوان نمی بینم * كه
حرف رابط صفت كران كاف عربینك فتحیله كنار معناسنه در * محصول بیت)
زمانه غم وغصه سی كه آنك كنارین كورمزم یعنی غم وغصه نك پایانی یوقدر پس
آنك دواسنی می ارغواندن غیری كورمزم یعنی قرمزی شرابدن غیری دواسی
یوقدر حاصلی چاره سی ارغوان كبی قرمزی باده در (بترك صحبت پیرمغان
نخواهم كفت * چرا كه مصلحت خود دران نمی بینم * بترك با حرف زائد ترك
صحبت مصدرك مفعولنه اضافتی قبیلندندر وصحبت پیرمغان اضافتی فاعله
ومفعوله محتملدر * محصول بیت * پیرمغانك صحبتی تركینی سویلمیسرم

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

یعنی پیر مغانك صحبتنی ترك ایلدم ویاترك ایدم دیمزم حاصلی صحبتنی ترك ایلم
زیرا کندی مصلحتمی اول ترك صحبتده کورم یعنی مصاحبتنی ترك ایلمکده
بکازیان ونقصان مترتبدر پس ترك ایلم (درین خمار کسم جرعهٔ نمی بخشد *
ببین که اهل دلی درجهان نمی بینم * محصول بیت * بو خمار عشقده کیمسه
بکا بر جرعه بغشلمز یعنی بنی کیمسه عشق تشنه لکنده اسر کیوب آب ذلال
وصال جانانله قاندرمز کورکه جهانده بر اهل دل قالمش یعنی بر اهل دل
عاشق عالمده کورمزم یعنی هیچ اهل حال یوقدرکه عاشق حالنی اکایه
(ز آفتاب قدح ارتفاع عیش بکیر * چراکه طالع وقت آنچنان نمی بینم *
آفتاب قدح بیانیه ارتفاع عیش مصدرك مفعولنه اضافتیدر ارتفاع کونشك
وباغیر یلدزك افقدن نقدر درجه قالقدیغی بیلمکه دیرلر بونی بیلدیرن آلته
آلت ارتفاعیه دیرلر اسطرلاب وربع دائره کبی * محصول بیت * آفتاب
قدحدن عیش وذوق ارتفاعنی طوت یعنی آفتاب قدحی الدن قومه زیراکه
طالع وقتی اولکی کبی کورمم یعنی وقت قدح طوتمغه مساعده ایلمز یاوقت
صوم کلمکله ویاغیر مانع ایچون امدی قدح آفتابندن ارتفاع طالع عیشی
طوت یعنی ارتفاعنی آل وکور طالع عیش سعدمیدر نحسمیدر اکر سعد ایسه
مداومت ایده لم واکر نحس ایسه فراغت ایده لم حاصلی مقصود طالع عیشك
ارتفاعنی آلمقدر وجائزدرکه آنچنان چندان معناسنده اوله یعنی اولقدر دکل
یعنی اولقدر ایو کورمم دیمك اوله منه سنده وارتفاع وقتك سعد ونحسن طلب
ایتمکدر منجم اصطلاحی اوزره دین ارتفاع وانخفاضی بیلمز ایمش (نشان
اهل دلی عاشقیست باخود دار * که در مشایخ شهر این نشان نمی بینم * دلی
یا حرف مصدردر عاشقی یاسیده بویله در باخود دار کندکده طوت یعنی
عاشقلقدن منفك اولمه که حرف تعلیل * محصول بیت) اهل دل اولمغك نشانی
وعلامتی عاشقلقدر اندن آیرلمه یعنی دائما عشقدن خالی اولمه زیرا شهر
مشایخنده بو نشانی کورمم یعنی انلرده عشقدن نشان یوقدر زیرا بو بر عطیه در
هر کسه میسر اولمز (نشان موی میانش که دل در وبستم * زمن مپرس که
خود در میان نمی بینم * که حرف رابط صفت در وبستم در حرف صله او ضمیری
موی میانه راجع که حرف تعلیل * محصول بیت * جانانك موی کبی اینجه
میانندن که اکا کوکل بغلدم بندن نشان صورمه زیرا کندیمی اورته ده کورمم
یعنی کندمدن خبردار دکلم قنده قالدیکه موی کبی اینجه میانندن ایکی میان
ذکری تجنیس تام صنعتیدر خود در میان نمی بینم ذکرنده لطافت وار تأمل
تدبر (بدین دو دیدهٔ کریان من هزار افسوس * که با دو آینه رویش عیان

نمی بینم * بدین باحرف صله دیدهٔ کریان من بیانیه ولامیه در افسوس بونده
حیف معناسنه که حرف تعلیل عیان عینك کسریله مفاعله بابندن مصدردر
قتال کبی * محصول بیت * بنم بو ایکی کریان کوزیمه بیك حیف که ایکی آیینه
ایله روی جانانی آشکاره کورمم یعنی ایکی کوزله جانانك روینی مرادجه
مشاهده ایده مزم (قد تو تا بشد از جویبار دیدهٔ من * بجای سرو جز آب
روان نمی بینم * تا ابتدای غایت ایچون در زمانده بشد باحرف تا کیدشد
رفت معناسنه در جویبار ایرمق کناری دیده یه اضافتی بیانیه ومنه لامیه
بجای سرو باحرف صله ویا حرف ظرف واضافت لامیه آب روان بیانیه در
* محصول بیت * سنك قامتك جویبار دیده مدن کیدلدنبرو یعنی کوزم
ایرمغندن دور اوله لی سرو یرنده آب رواندن غیری نسنه کورمم یعنی سنك
قدك که جویبار دیده ده ایدی اول کتدکدنصکره یرنده آب رواندن غیری نسنه
کورمم کوزی پرنم اولدیغی بیاندر سرودن مراد قد جانان در حاصلی سن
کوزمدن کیده لی اغلمقدن غیری کارم یوق (من وسفینهٔ حافظ که جز درین دریا
بضاعت سخن دلنشان نمی بینم * واو حرف مقارنت یعنی حرف مع سفینه
وحافظدن مراد دیوانیدرکه حرف تعلیل دریادن مراد بنه دیوانیدر بضاعت
سخن دلنشان اضافتلری بیانیه لردر بونده بضاعتدن مراد قماشدر دلنشان
وصف ترکیبیدر نشانیدندن دکمك یعنی اغاجی یره دکمك خاطرنشان
معناسنه مراد کوکله تأثیر ایدوب اندن کچمیوب قرار ایلمکدر * محصول
بیت * بن حافظك سفینهٔ دیوانیله یم یعنی انك دیوانیله قائمم زیرا بو دریادن
غیریده خاطرنشان سوز قماشی کورمم یعنی کوکلده بیر ایدوب آنده قرار ایدر
سوز حافظ دیواندن غیری یرده بولنمز حاصلی خاطرنشان سوز دیوان حافظه
مخصوصدر اندن غیریده یوقدر وله ایضا (فاش میکویم واز کفتهٔ خود دلشادم
* بندهٔ عشقم واز هر دو جهان آزادم * محصول بیت * آشکاره سویلرم
وسوزمدن دلشادم یعنی سویلدیکم سوزدن مسرورم مقول قول مصراع
ثانینك مضمونیدر عشقك قولیم وایکی عالمدن آزاده وفارغم یعنی عشقك اسیر
کمندیم وغیری اندیشه دن خالیم حاصلی عاشق اولدیغمله مسرورم (طائر کلشن
قدسم چه دهم شرح فراق * که درین دامکه حادثه چون افتادم * طائر بونده
طیر معناسنه در قوش دیمکدر کلشنه اضافت لامیه در وکلشنك قدسه بیانیه
قدس ارواح شهدانك وفرشته لرك مقامیدر شرح فراق مصدرك مفعولنه
اضافتیدرکه حرف بیان دامکه طوزاقلق یعنی طوزاق قوره جق یر حادثه یه
اضافت بیانیه * محصول بیت * کلشن قدسك طائریم نیجه ویره یم فراق

ازبحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

شرحنی که بو طوزاقلق مهلکسنه نیچه دوشدم یعنی مقام ملکلر ایله اولمق
ایدی اولمقامدن ایرلمق شرحنی سکانه دیه یم ونیچه شرح ایده یم که بو حادثهٔ
دنیاداسکاهسنه نیچه دوشدم بوندنصکره کلن بیت فراقی شرح ایدر (من
ملک بودم وفردوس برین جایم بود * آدم آورد درین دیر خراب آبادم * محصول
بیت * بن ملک ایدم ویرم فردوس برین یعنی جنت اعلا ایدی حاصلی مقام
جنت ایدی لیکن آدم حضرتلری بنی بو دیر خراب آباده کتوردی حاصلی
اتانک جنتدن چقماسی اولادلک خروجنه سبب اولدی دنیایه دیرخراب آباد
دیمش یعنی زیاده خرابلقله متصفدر (سایهٔ طوبی ودلجوی حور ولب حوض
* بهوای سر کوی تو برفت ازیادم * دلجو وصف ترکیبیدر جویدندن ایستمک
ودیلک معناسنه ویای ثانیه حرف مصدر کوکل آچیلمق معناسنه حوره
اضافتی مصدرک فاعلنه اضافتیدر لب بونده کنار معناسنه در واضافت
لامیه بهوای سر کوی تو یا حرف سبب واضافتلر لامیه لردر وبونده خاطر
معناسنه در * محصول بیت * طوبی کولکه سی وحورک کوکل آچیلمنی
وحوض جنت کناری سنک سر کویک محبتی سببیله خاطرمدن کتدی
یعنی سکا عاشق اولالی بونلری فراموش ایلدم (کوکب بخت مرا هیچ منجم
نشناخت * یارب ازمادر گیتی بچه طالع زادم * کوکب بخت اضافتی بیانیه
ولامیه یه تحملی وارمرا یه اضافت لامیه دریارب عجبا معناسنه در مادر گیتی
بیانیه محصول بیت) بنم دولتم کوکبنی هیچ بر منجم اکلمدی عجبا جهان اناسندن
نه طالعله طوغدم یعنی منجملر کوکب طالعمی وکوکب ولادتمی بیلمدی پس نه
طالعله بن مادر گیتیدن طوغدم عجب (تاشدم حلقه بکوش در میخانهٔ عشق
* هردم آید غمی ازنو بمبارکبادم * تا ابتداء غایت ایچوندر زمانده منذ کبی
عربیده حلقه بکوش قول معناسنه در زیرا انلر قوللرینک قولقلرینه حلقه
طقارلر بنده لکی ممتاز اولسون دیو دره اضافتی لامیه در درک میخانه یه ده بویله در
عشقه اضافت بیانیه در غمی یا حرف وحدت ازنونک فتحیله یکیدن دیمکدر
بمبارک با حرف صله باد بونده اولسون دیمکدر موقع دعاده واقع اولمش مبارک
اولسون دیمکدر * محصول بیت * عشق میخانه سی قپوسنده قول اولالدنبری
یعنی باب عشق ومحبته اسیر اولوب بنده اولالی حاصلی عاشق اولالی هرساعت
بکا یکیدن برغم کلور مبارکباده یعنی وادیٔ عشقه دوشلدن تازه تازه غملر بکا
تهنیه یه ومبارکباده کلور زیرا عشق موجب غموم وهمومدر حاصلی جنتده
غم یوق اما دنیادا رغموم وهمومدر زیرا عشق ومحبت مقامیدر (میخورد خون
دلم مردمک چشم وسزاست * که چرا دل بجگر گوشهٔ مردم دادم * واو ادات

حال

حال * محصول بیت * بورکم قانی ایچرمردمک چشم حال بو که لایقدر یعنی
هر درد وبلا که چکسه اکا لایق وسزاواردر که نیچون کوکلی خلقک جکر
کوشه سنه ویردم یعنی خلقک اولادینه جکر کوشه سیدر انلره کوکل ویروب
سودیکم ایچون بزه هرنه دکلو جفا ایلسه لر سزاوارز (نیست برلوح دلم جز الف
قامت دوست * چه کنم حرف دگر یاد نداد استادم * الف قامت دوست بیانیه
ولامیه دریاد نداد از برلتمدی یعنی خاطرنشان ایلمدی * محصول بیت * کوکلم
لوحی اوزرنده دوستک الف قامتندن غیری نسنه یوقدر یعنی کوکلم بو الفدن
غیریدن ساده در نیچه ایده یم استادم بوندن غیری حرف یادمه ویرمدی یعنی
اوکرتمدی واز برلتمدی حاصلی الف قامت جانندن غیری سبق ودرس ویرمدی
(پاک کن چهرهٔ حافظ بسر زلف زاشک * ورنه این سیل دمادم ببرد بنیادم *
سیل سینک فتحیله طاشان صویه دیرلر ومصدرده کلور سال یسیل دن ضرب
بابنک اجوف یائیسندن مصدری سیلان ده کلور سیل دمادم ارابی کسلمین
سیله دیرلر (محصول بیت) زلفک اوجیله حافظک چهره سنی کوز یاشندن پاک ایله
یعنی کوزینی زلفک اوجیله سیل پاک ایله والا بو سیل بنیادم کتورر یعنی
حافظی اغلتمه فراقکله وصالکله کولدر بوخسه کوزینک یاشی بنیاد وجودنی
فنایه ویرر حاصلی اغلتمه یوخسه کوزیاشینه غرق اولور خواجه غیبتدن تکلمه
التفات ایلدی وله ایضا (فتوی پیر مغان دارم وقولیست قدیم * که حرامست
می انجا که نه یارست ندیم * محصول بیت * پیر مغانک فتواسن طوتارم یعنی
پیر مغاندن فتوام وار حال بو که اسکی سوزدر حاصلی قدیمدن سویلنی کلمش
سوزدر بو مذکورلر مصراع ثانینک مضمونیدر که می انده حرامدر که مصاحب
یار اولمیه یعنی بر باده مجلسنده که آنده جانان مصاحب اولمیه می آنده حرامدر
حرامدن مراد مهنا وکوارا اولمقدر یعنی جانان سز ایچلن باده سکمز بلکه ضرر
وزیان کتورر یاخود کلام ادعائی اوله کانه که باده ادعاء حلالدر اما جانانسز
اولیجق حرامدر (چاک خواهم زدن این دلق ریائی چه کنم * روح را صحبت
ناجنس عذابیست الیم (محصول بیت) بوریایه منسوب خرقه یی چاک ایده یم
نیچه ایده یم روحه صحبت ناجنس عذاب الیمدر یعنی ریا خرقه سی ناجنسدر رند
عاشقلر آندن الم چکر پس اکا مقارنت ومصاحبت ناجنسه مصاحبتدر امدی
چاک اولمق کرکدر که خرقه لقدن چقوب کیمکه قابل اولمیه (تامگر جرعه فشاند
لب جانان برمن * سالها تاشده ام بر در میخانه مقیم * تا ادات تعلیل مگر ادات
تمنی جرعه فشاندک مفعول صریحیدر وبرمن غیر صریح ولب جانان فاعلی
سالها تقدیری سالهاستدر ضرورت وزن ایچون ادات خبر حذف اولندی

ازبحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلات

تا حرف ابتدادر منذ کبی عربیده (محصول بیت) تا اوله که لب جانان بنم اوزریمه
جرعه صاچه یعنی لب جاناندن بر رشحهٔ می حاصل اولمق ایچون نیجه ییلدرکه
میخانه قپوسنه ملازم وانده مقیم (مکرش خدمت دیرین من از یاد برفت *
ای نسیم سحری یاددهش عهد قدیم * مکرش شین ضمیر جانانه راجعدر
دیرین من لامیه سحری یا حرف نسبت عهد قدیم بیانیه در (محصول بیت) بنم
اسکی خدمتم کانه یارك یادندن وخاطرکدن کتدی یعنی بنم قدیمی خدمتلرم
فراموش ایلدی ای سحر نسیمی یاره آکی و بر عهد قدیمی حاصلی جانانه اخطار
ایله قدیمی دوستلغمزی وخدمتمزی یعنی خاطرینه کتور (بعد صد سالم اکر
بوی تو بر خاك وزد * سر برآرد زکلم رقص کنان عظم رمیم * سالم میم ضمیر معنا
جهتندن خاکه مقیددر وزد فعل مضارع مفرد غائبدر وزیدندن اسمك معناسنه
رقص کن وصف ترکیبیدر الف ونون مبالغه افاده ایدر رقص ایدرك دیمکدر
عظم کمکدر استخوان معناسنه رمیم چورومش بوسیده معناسنه * محصول
بیت * یوز ییلدنصکره اکر سنك بویك بنم ترابمه یعنی قبرمه اسرسه باشنی قالدرر
بالجیغمدن یعنی قبرم طپراغندن رقص ایدرك چورومش استخوانم یعنی سنك
بویکدن حیات بولوب رقصه وحرکته کلور بوسیده استخوانم (دلبر ازما بصد امید
ستد اول دل * ظاهرا عهد فرامش نکند خلق کریم * ستد فعل ماضی مفرد
غائبدر مصدری ستدن وستانیدن کلور خلق کریم اضافتی لامیه وبیانیه یه
متحملدر یعنی کریمك خلقی ویا کریم خلق * محصول بیت * دلبر اول یوز امیدله
بزدن کوکلی آلدی ظاهر بودرکه کریم الخلق اولان کیمسه عهدی فراموش ایلمز
یعنی بزه عهد وصال ایدوب امیدوار ایلدی بزده عهد وصال امیدیله کوکل
ویردك جانان ایسه کریم الخلقدر ایلدیکی عهدی فراموش ایلمز پس وصالنه
امیدوارز (غنچه کو تنکدل از کار فروبسته مباش * کز دم صبح مدد یابی
وانفاس نسیم * محصول بیت * غنچه یه سویله که باغلنمش ایشدن تنکدل اولمه
یعنی یوملوب درلدیککدن حاصلی قات قات یپراق ایچنده پرده نشین
اولدیغندن مضطرب وتنکدل اولمه زیرا صبح نفسندن ونسیم انفاسندن مدد
بولورسین یعنی انفاس نسیم کوکلك آچار حاصلی جمیع غنچه نك شکوفه لرینی
انفاس نسیم آچارسنی ده آچار غنچه یه نسبت تنکدللك وفروبستهلك زیاده
لطیف واقع اولمش زیرا هم تنکدل وهم فروبسته در (فکر بهبود خود ای دل
زدر دیکر کن * درد عاشق نشود به بمداوای حکیم * به بونده یك دیمکدر بود بونده
بودن معناسنه دریك اولمق دیمکدر مراد صحتدر درد دیکر اضافتی لامیه وبیانیه یه
متحملدر یعنی غیرینك قپوسنی ویا غیر قپوسی مداوا مفاعله بابندن مصدردر

لیکن دأب اعجامدر بو مصدری تانك حذفیله استعمال ایلمك معتل اللام
اولدقده مداوا ومواسا کبی * محصول بیت * ای کوکل کندی صحتك فکرینی
غیر قپودن ایسته زیرا عاشقك دردی حکیم مداواسیله وعلاجیله صحت پذیر
دکلدر حاصلی مرض عشق طبیب علاجیله درمان قبول ایلمزانك درمانی
وصال جاناندر خدا میسر ایلیه (کوهر معرفت اندوزکه باخود ببری *
که نصیب دکرانست نصیب زر وسیم * اندوز فعل امر مفرد مخاطبدر
اندوزیدندن قزانمق وکسب ایلمك که حرف بیان ایکنجی که حرف تعلیل نصاب
مالك زکات مترتب اولان مقداری نه دیرلر مثلا ایکیوز درهم کومشه مالك
اولان کمسه یه زکات لازمدر باقی زکات بوکا کوره در * محصول بیت * معرفت
کوهرینی قزان که کندکله آخرته ایلته سین زیرا اقچه والتون نصابی غیریلرك
نصیبیدر یعنی نصابه مالك اولمق اهل دنیا حالیدر معرفته مالك اولمق عارفلر
حالیدر امدی آخرته معرفة الله فائده ویرر زر وسیم فائده ویرمز زیرا حلالنده
حساب وحرامنده عذاب وار (دام سختست مکر یار شود لطف خدا * ورنه آدم
نبرد صرفه ز شیطان رجیم * دام اصلنده دام مکر ویا دام شیطان ایدی ضرورت
وزن وقرینه قائم اولدیغی ایچون ترك اولندی سخت قتی دیمکدر * محصول
بیت * دام مکر شیطان قویدر مکر اللهك لطفی یار اوله والا آدم شیطان
رجیمدن فائده ایلمز یعنی اکا ظفر بولیماز یعنی شیطان که انبیا مکرندن امین
دکللردر انك اغواسندن ظفر بولوب خلاص اولمق مشکلدر مکر خدانك لطفی
یار اوله که انسانه بر طریقله تداخل ایلمیه (حافظ ار سیم وزرت نیست چه شد شاکر
باش * چه به از دولت لطف وسخن طبع سلیم * محصول بیت) ای حافظ اکر سیم
وزرك یوق ایسه نه اولدی شاکر اول دولت لطف سخن وطبع سلیمدن یك نه وار
یعنی بو دولت سکا بترکه لطف کلام وطبع سلیمه مالکسین سیم وزر اولمزسه
اولمسون زیرا بو کذران واول پایدار مصراع آن که آن داد بشاهان بکدایان این
از بحر خفیف
فاعلاتن مفاعلن فعلات
داد وله ایضا (کرچه ما بندکان پادشهیم * پادشاهان ملك صبحکهیم * محصول
بیت * کرچه بز پادشاهك بنده لری بز اما صباح ملکنك پادشاهلری بز یعنی
صباح وقتنده ایلدیکمز دعا مستجابدر حاصلی مقبول حضرت حقز (کنج
در آستین وکیسه تهی * جام کیتی نما وخاك رهیم * جام کیتی نما بیانیه کیتی نما
وصف ترکیبیدر جهان کوستریجی جام که عالمده جمدن یادکار قالمشدر (محصول
بیت * خزینه آستینمزده حال بو که کیسه مز تهیدر یعنی کنج علوم ومعارف
مهیا وحاضر اما مال دنیامز یوقدر حاصلی نقد علوم ومعارف حاصل
اما نقد سیم وزردن خالی یز رفعت مرتبه ده جام کیتی نمایز یعنی عزیز ومحترمز

دخی خاك رهز یعنی تواضعده خاك رهز یعنی بوقدر علوم ومعارفله مغرور ومتكبر
دكلوز حاصلی خاكی نهاد درویش سیرتز (هوشیار حضور ومست غرور * بحر
توحید وغرقهٔ كنهیم (محصول بیت) عیش وحضور ایلكده اوصلی یز اما غرور
بزی مست ایلمشدر حاصلی غرورك مستی ایز بحر توحیدایز یعنی موحدز
وغرقهٔ كنهز یعنی خدایك بریلوررزوط اغلرجه كناهمزه معترفز یعنی كثرت ذنوبمزه
معترفز بو بیتك مصراع اولنی هوشیار غرور ومست حضور یازوب معناسی
غرورهوشیاری وحضورك مستیزدین تركیبده ومعناده خطا ایلمش (شاهد
بخت چون كرشمه كنند * ماش آینهٔ رخ چو مهیم * شاهد بخت بیانیه
ماش شین ضمیر شاهده راجعدر آینهٔ رخ چو مهیم لامیه لردر * محصول
بیت * طالع محبوب چونكه نازو كرشمه ایله كله بز آنك آینه داری بز حاصلی
آثاری بزده ظهور ایدر (شاه بیدار بخت را هر شب * تا نكهبان افسر وكلهیم *
شاه بیدار بختدن مراد شاه منصوردر كه تصریح ایده جكدر بیدار بخت
دولت ورفعت حضوردن كنایتدر نته كه سابقا تكرار ذكر اولنمشدر كلاهدن
مراد تاجدر (محصول بیت) بیدار بخت پادشاهك بز هر كیجه افسر وتاجنی
نكهبانز یعنی حافظز حاصلی دعالریمز بركاتیله سلطنتی حراست ایدرز دیمكدر
(كو غنیمت شمار همت ما * كه تو در خواب وما بدیده كهیم * كو خطاب عام
یعنی پادشاهه سویله دیده كه دیده كاهدن مخففدر بكجی طوردیغی یره دیده كاه
دیرلر عربجه مرباء مرقب دیرلر * محصول بیت * پادشاهه سویله بزم همتمزی
غنیمت صای زیراسن اویقوده وبز سكا پاسبان مقامنده یز یعنی بز سنی بكلرز
حاصلی همتمز سكا ناظردر (شاه منصور واقفست كه ما * روی همت بهر كجا كه
نهیم (محصول بیت) شاه منصور واقفدر كه بز همت یوزینی هر نره یه كه قورز یعنی
همتمز هر نره یه كه حواله ایلسك (دشمنان را ز خون كفن سازیم * دوستان را قبای
فتح دهیم (محصول بیت) دشمنلره قاندن كفن ایلرز یعنی قانه غرق ایدرز دوستلره
فتح قباسین ویررز یعنی فتح لباسین كیدیررز حاصلی همتمزله وارد قلری یری
فتح ایدرز (رنگ تزویر پیش ما نبود * شیر سرخیم وافعیٔ سیهیم * رنگ تزویر
بیانیه مصراع ثانیده اضافت بویله در * محصول بیت * بزم قتمزده حیله
وتزویر اولمز قرمزی ارسلانز وقره انكرك یلانی یعنی بكرنك ایز اهل ریا وتزویر
دكلیز (وام حافظ بكو كه باز دهند * كردهٔ اعتراف وما كوهیم * كوه كواهدن
مخففدر طانق دیمكدر شاهد معناسنه * محصول بیت * شاه منصوره خطاب
ایدوب بیورر پادشاهم بیور كه حافظك دینی ادا ایلسونلر زیرا اعتراف
ایلمش سن وبز اعترافكه شاهدز وله ایضا (آن كه پامال جفا كرد چو خاك راهم *

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

خاك میبوسم وعذر قدمش میخواهم (محصول بیت) اول جانان كه بنی خاك راه
كبی جفا پامالی ایلدی یعنی جفا ایله بنی خاكه برابر ایلدی باصدیغی طپراغی
اوپرم وقدم رنجیده قیلدیغنك عذرین دیلرم (من نه انم كه بجور از تو بنالم حاشا *
چاكر معتقد وبندهٔ دولتخواهم * محصول بیت * بن اول دكلم كه جور وجفا
سببیله سندن ایكلیوب فریاد وفغان ایدم حاشا بویله دكلم بلكه چاكر محبم
وبندهٔ دولتخواهم یعنی خلوص طویتله سنی سونلردنم (بسته ام در خم كیسوی
تو امید دراز * آن مبادا كه كند دست طلب كوتاهم * در خم كیسوی
تودر حرف صله واضافتلر لامیه لردر امید دراز بیانیه مبادا ادات دعادر نیله كه
حرف بیان كند فعل مضارع غائب اسمی خم كیسویه راجع تحتنده ضمیر مستتر
ودست طلب مفعول اولی وكوتاه مفعول ثانی ومیم متكلم معناده طلبه
مقیددر * محصول بیت * سنك خم كیسوكه امید دراز باغلمشم اول اولمیه كه
سنك غم كیسوك بنم طلبم النی كوتاه ایلیه یعنی اولمیه كه بنی ناامید ایلیه زیرا
دست طلب كوتاه اولمغه قطع امیدله اولور وامیدله طلب زیاده اولور (ذرهٔ
خاكم ودر كوی توام وقت خوشست * ترسم ای دوست كه بادی ببرد ناكاهم *
ذرهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل واو حرف عطف توام میم متكلم معناده
وقته مقیددر وقتم خوشست تقدیرنده كه حرف بیان بادی یا حرف وحدت
ویا تنكیر ناكاه آكسزین فجاءة معناسنه * محصول بیت * بر ذره طپراغم
یعنی طپراق كبی حقیرم وسنك محلكده ده وقتم خوشدر یعنی حالم ایلیدر
اما ای دوست قورقرمكه بر بادنا كهانی بنی كویكدن ایلته یعنی كویكده قرار
ایلمكه بر نسنه مانع اوله (صوفیٔ صومعهٔ عالم قدسم لیكن * حالیا دیر مغانست
حوالتكاهم * صوفینك صومعه یه اضافتی لامیه در وصومعه نك عالم قدسه
بیانیه در وصومعه لامیه میم معناده صوفیه مقیددر حوالتكاه شول یره دیرلر كه
سنی آنده اولمغه حواله ایده لر بونده مراد منزلكاهدر * محصول بیت * عالم
قدس صومعه سی صوفیسیم اما شمدی حوالتكاه ومنزلم دیر مغاندر (پیر میخانه
سحر جام جهان بینم داد * واندران آینه از حسن تو كرد آكاهم * محصول
بیت * پیر میخانه سحر وقتنده بكا جام جهانبین ویردی دخی اول آینه ده سنك
حسنكدن آگاه ایلدی یعنی آینه كبی صافی قلب ویردی وبو آینهٔ قلبده سنك
حسنكدن بنی آگاه ایلدی یعنی قلبده سنك حسنك تجلی سن كوستردی
(با من راه نشین خیز وسوی میكده آی * تا ببینی كه در آن حلقه چه
صاحب جاهم * راه نشین دیلنجی وحقیر كسنه حلقه دن مراد مجلسدر جاه
منصب معناسنه در * محصول بیت * بن راه نشینله قالق میخانه جانبنه

کل تاکیم کوره سن اول حلقه ده نه صاحب منصبم یعنی انده حرمتم وعزتم
زیاده ظاهر وراه نشین اولدیغمه باقمه حاصلی رندلر اراسنده اعتبارم زیاده در
(مست بکذشتی واز حافظت اندیشه نبود * آه اکر دامن حسن تو بکیرد آهم *
محصول بیت * مست کچدک وحافظدن اندیشه وفکرک اولمدی یعنی حافظ
جانبنه التفات ایلمدک یعنی حافظی قایروب بر سلام وکلام ایلمدک آه اکر سنک
حسنک دامنی آهم طوتارسه حسن پاککه تأثیر ایدوب بکز یکی صولدررسه
پس اعتبار والتفاتدن قالورسین (خوشم آمد که سحر خسرو خاور میکفت *
باهمه پادشهی بندهٔ تورانشاهم * خاور مشرقه دیرلر خسرو خاور کونشه اطلاق
ایدرلر تورانشاه سلطان منصورک وزیر اعظمی اولمشدر وینه اقربا سندندر ردشمی
شاه منصورک * محصول بیت * بکا خوش کلدی سحر وقتنده که خسرو خاور
سویلردی جمیع پادشاهلغمله تورانشاهک بنده سیم حاصلی وزیر اعظمک
قولیم مراد پادشاهی مدحدر دین تورانشاهی بیلمزامش بیتک معناسنده مراد ازبحر رمل
ظاهره نظر توران ولایتی پادشاهنی مدحدر ویا توران شاه نام پادشاهی مدحدر فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن
دین غریب تصرف ایلشدر وله ایضا (کرچه از آتش دل چون خم می در جوشم
* مهر بر لب زده خون میخورم وخاموشم * کرچه صورت تسلیمدر در جوشم
قینامقده یم زیرا شیرهٔ انکوری وغیریسنی خمیه ویا کوپه قویسک برقاچ کون
طوردقدنصکره قینامغه باشلسه کرکدر وکوپک آغزینه یومرتمه یه واردقده خمر
اولوب شربی حرام اولور مهر بر لب زده کنایه در کوپک آغزینی کرچ ایله ویا چامور
ایله صوادقلرندن نته که اشعار عجمدن فهم اولنور خون میخورم دیدیکی شرابی
خونه تشبیه ایلمک طریقیله در * محصول بیت * اکرچه که یورک آتشندن
شراب کوپی کبی جوشده یم یعنی قینامقده یم حاصلی اضطراب ومشقتده یم لبمه
مهر اوروب قان ایچرم وخاموشم یعنی بوقدر اضطراب واضطرار که جکرم هیچ
طنم (قصد جانست طمع در لب جانان کردن * تو مرا بین که درین کار بجان
میکوشم * شعرا لب جانانه تشبیه طریقیله جان دیرلر بونده ده ایهام وجهیله
بومعنایی قصد ایدر بجان باحرف جر مصاحبت میکوشم فعل مضارع متکلم
وحده در سعی ایدرم دیمکدر * محصول بیت * لب جانانه طمع ایلمک جانه قصد
ایلمکدر یعنی هلاکنه سعی ایلمکدر سن بنی کور که بو ایشده ویا بو ایشه
طوغری چالیشرم یعنی جانله سعی ایدرم دیمکدر بجانک باسی حرف صله اعتبار
ایدنجه جانه سعی ایلدم دیمک اولور ینه لب جاناندن مراد اولور حاصلی بیتده
ایهام وار (من کی آزاد شوم از غم دل چون هردم * هندوی زلف بتی حلقه
کند در کوشم * آزاددن مراد خلاصدر هندوی زلف بیانیه در بته اضافت

لامیه ویا حرف وحدت * محصول بیت * بن کوکل غمندن نچون ازاد اولورم
یعنی نچون خلاص بولورم چونکه هر نفس وهر ساعت بر محبوبک هندوی
زلفی قولغمه حلقه ایدر یعنی قولغمه حلقه چکورر حاصلی بنی قول ایدر بونده
بتدن مراد اسم خدا اولمق ممکن دردین خطا ایلمش زیرا اسماء الله توقیفیدر یعنی
اجازت شرعه موقوفدر شریعتده ایسه خدایه بت دیمک وارد اولمامش (خرقه
پوشی من از غایت دینداری نیست * پردهٔ بر سر صد عیب نهان می پوشم *
خرقه پوش وصف ترکیبیدر ویا حرف مصدر وهمزه حرف توسل دیندار وصف
ترکیبیدر ویا حرف مصدر پردهٔ یا حرف وحدت ویا تنکیر وهمزهٔ وصل توسل
* محصول بیت * بنم خرقه پوشلغم غایت دیندارلغمدن وکمال مسلمانلغمدن
دکلدر بلکه یوز کیزلی عیبمه پرده اورترم حاصلی خرقه پوش اولدیغم زهد
وتقوامدن دکلدر بلکه عیوبمی ستر ایلمک ایچوندر (من که خواهم که ننوشم
بجز از راوق خم * چه کنم کر سخن پیر مغان ننیوشم * راوق واولک فتحیله
صافی معناسنه درواوی مفتوح اوقیوب اعلال ایلمک تصرفات اعجامدندر
حاتم وکافر وعارض کبی عرب رایق دیر صافی معناسنه راوق خمدن مراد صافی
شرابدر * محصول بیت * بن که دیلرمکه شرابک صافیسندن غیرینی ایچمیم
یعنی دردیسنی نوش ایلمیم نیجه ایده یم اکر پیر مغانک سوزینی دیکلمیم یعنی
پیر مغان سوزینی ایشتمیمکه قادر دکلم حاصلی بنی دائما صافیسنه ترغیب ایدر
یا معنا بویله اوله که پیر مغان بکا ایچ الکه نه کیررسه اکر صافی اکر دردی زیرا
هر برنده بر کیفیت خاص وار دردیمک اوله (حاش لله که نیم معتقد طاعت
خویش * این قدر هست که که که قدحی مینوشم * محصول بیت) حاش لله که
بن کندی طاعتمه معتقد اولمیم یعنی معتقدم بوقدر وار که کاه کاه بر قدح نوش
ایدرم حاصلی نفسمک مغلوبیم کاهی باده ایچممکه قادر دکلم یعنی شراب
ایچدیکم اعماله عدم اعتقادمدن دکلدر اعماله غرورمدن دکلدر (هست
امیدم که علی رغم عدو روز جزا * فیض عفوش ننهد بار کنه بر دوشم * رغم
دشمنک بورنک یره سورتمکه دیرلر یعنی تحقیر وتذلیل ایلمکدن کنایه در فیض
بونده لطف واحسان معناسنه در عفوش شین ضمیر خدایه راجعدر بار بونده
یوکدر بار کنه بیانیه در دوش بونده اموز معناسنه در * محصول بیت * امیدم
واردر که عدو کورلکینه جزا وحشر کوننده اللهک عفوی لطف واحسانی
کناه یوکنی اموزمه قومیه یعنی امیدم واردر که کناهلری عفو ومغفرت ایلیه
هر نقدر کناهم چوق ایسه ده (پدرم روضهٔ رضوان بدو کندم بفروخت *
ناخلف باشم اکر من بجوی نفروشم * بعض نسخه ده مصراع ثانی بویله واقعدر

امن چراباغ جهانرا بجوی نفروشم * محصول بيت * بابام يعنى حضرت آدم
روضهٔ رضوانى يعنى جنتى ايكى بغداى دانه سنه صاتدى ناخلف اوليم بن اكر
براپه يه صاتمزسم يعنى بنم مرادم ديدار در جنت دكلدر جنتيده ديدارايچون
ايسترز زيرا جنت ديدارسز اولمز وديدار جنت سز حاصلى متلازماندر (كرازين
دست زند مطرب مجلس ره عشق * شعر حافظ ببرد وقت سماع ازهوشم *
ازين دست بونك كبى ديمكدر ره عشق تقديرى پردهٔ ره عشقدر (محصول بيت)
اكر مطرب مجلس پردهٔ راه عشقى بونك كبى چلارسه وحافظك شعرينى بيله
اوقورسه بلاشك وشبهه حافظك شعرى سماع وقتنده بنى عقلمدن آيرر ذكر
اولان معناشعر مبتدا وببرد خبر اولديغى تقديرجه در اماشعر ببردك مقدم
مفعولى اولديغى تقديرجه (محصول بيت * اكر مطرب مجلس پردهٔ راه عشقى
بونك كبى چلارسه انك سماعى وقتنده يعنى چالغيسى وقتنده حافظك شعرينى
عقلدن ايلتور سماع چالغى معناسنه اولديغى تقديرجه معنا بويله اولور اما
استماع معناسنه اولديغى تقديرجه مطرب مجلسى ديكلمك وقتنده حافظك
شعرينى هوشمدن ايلتور ازهوشم مفعول غير صريحيدر ببردك وجائزدركه
ره عشقدن مراد پردهٔ عشق اوله پس مضاف تقديرينه احتياج اولمز معناى
بيتى شعر مبتدا اولمسنه قصر ايدنلر تقصير ايتمشلر وله ايضا (كرمن ازسرزنش
مدعيان انديشم * شيوهٔ رندى ومستى نرود ازپيشم * سرزنش باشه قاقمقدر
عربجه توبيخ ديرلر شيوه بونده پيشه معناسنه در يعنى صنعت رندى ومستى
يالرى مصدريه لردر * محصول بيت * اكر بن مدعيلر طعن وتوبيخندن انديشه
چكرسم يعنى بيم ايدرسم رندلك ومستلك شيوه سى اوكمدن كتمز يعنى بندن
اول صنعت صادر اولمز حاصلى حقندن كله مزم (زهد رندان نوآموخته راهى
بدهيست * من كه بدنام جهانم چه صلاح انديشم * راهى بدهيست يالرى
حرف وحدت وياتنكيردر ارالرنده ضرب مثلدر عدم اعتباردن كنايتدر يعنى
نوآموخته رندلرك زهدى كه قوى ومستمردر چندان معتبر دكلدر * محصول
بيت * تازه رندلكه هوس ايدنلرك زهدى نامعقولدر بويله محكم وقوى ايكن
بن كه بدنام جهانم نه صلاح فكر ايدرم يعنى انلرك رندلكى ومستانه لكى هنوز
شهرت بولمامشيكن زهدلرينه چندان اعتبار اولمجق ايبن كه عالمه رسوا ايلغله
داستان اولمشم نه صلاح فكر ايدرم يعنى بنم حقمده كمسه زهد وصلاح فكرينى
ايلمز پس اول فكردن نچرم مصراع اولك معناسنى بكى اوكرنمش رندلر يولى
براماز يول دكلدر دين بيتك يولنه كيرمش مصراع اولك معناسنى نوآموخته
رندلرك زهدى كويه منسوب بر يولدر دين نسبتده خطا ايلمش (شاه شوريده

ازبحر رمل
فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

رد سرورى وشمعى

سران خوان من بى سامانرا * زانكه دركم خردى ازهمه عالم بيشم * شوريده سران
الف ونونله جمع اولدى ذوى العقوله صفت اولديغيچون شوريده سر ديوانه
ديمكدر زان ادات تعليل * محصول بيت * بن بى سامانه ديوانه لر ومجنونلر
شاهى اوقى يعنى بكا بويله دى زيرا عقل اكسكلكنده جميع عالمدن زياده يم يعنى
عالمده بنم كبى عقلسز يوقدر پس بكا ديوانه لر شاهى ديمك لايقدر (برجبين
نقش كن ازخون دل من خالى * تا بدانند كه قربان تو كافر كيشم * خالى
يا حرف وحدت كيش مذهب وملت معناسنه در كافر كيش كافر مذهبلى
ديمكدر * محصول بيت * بنم خون دلمدن جبينكه بر خال نقش ايله يعنى آلنكه
بربك نقش ايله تا بيله لركه سن كافر كيشك قربانيم يعنى سنك قربانك اولديغم
معلوم اولسون بوعادتدركه خسته ايچون بر قربان ايلسه لر آلننه قربان
قانندن بربك قورلر (اعتقادى بنما وبكذر بهر خدا * تاندانى كه درين خرقه
چه نادرويشم * اعتقادى يا وحدت ويا تنكير تا حرف تعليل كه حرف بيان
* محصول بيت * بكا براعتقاد كوستر وكچ الله ايچون يعنى بنم احوالمه مقيد
اولمه تا كيم بيلميه سن كه بوخرقه ده نه نادرويشم يعنى فقرا خرقه سنده درويش
اولمديغمى بيلميه سن (شعر خونبار من اى باد بر يار بخوان * كه زمژكان سيه
بررك جان زد نيشم * شعر خونبار بيانيه خونبار وصف تركيبيدر
باريدندن قان ياغدريجى معناسنه بريار اضافى لاميه كه حرف رابط صفت
مژكان سيه بيانيه رك جان لاميه در مجازا رك كاف عجميله طمر ديمكدر نيشم
ميم معناده جانه مقيدر بررك جانم تقديرنده بونده نيش نشتردر يعنى قان
آلدقلرى آلت اكرچه نيش زهرلى حيواناتك صوقديغى آلته ده ديرلر مثلا
آرينك وچيانك وعقربك صوقديغى آلته ده نيش ديرلر * محصول بيت * بنم
قان ياغدريجى شعرمى اى باد يارك قتنده اوقى انجلين ياركه سياه كربكلرندن
جانم طمرينه نيش اوردى يعنى شول ياركه كربكلريله جانمى مجروح ايلدى
وجائزدركه كه حرف تعليل ايچون اوله پس معنا زيرا مژكان سياهندن بنم جانم
طمرينه نيش اوردى ديمك اولور (دامن ازرشحهٔ خون دل من درهم چين *
كه اثر در تورسد كر بخراشى ريشم * رشحه صيزندى يعنى صو وياغيرى نسنه كه
برنسنه دن صيزر درهم چين ديوشر ديمكدركه حرف تعليل در تو در حرف صله
بخراشى ريشم يا حرف تأكيد خراشى فعل مضارع مفرد مخاطبدر طرملميه سن
ديمكدر ريشم مفعول بهى * محصول بيت * اتككى بنم يوركم قانى
رشحه سندن ديوشر زيرا سكا تأثير ايدر اكر يارهمى طرملرايسك يعنى يارهمى
خراش ايدرسك رشحهٔ خون دلم سكا تأثير ايدر يعنى سبلر پس امدى دامنكى

رشحهٔ خون دلمدن ایراق طوت (من اکر رندم وکر شیخ چه کارم با کس * حافظ
راز خود وعارف وقت خویشم * محصول بیت * بن اکر رند باده نوشم واکر
شیخ صومعه دار نه ایشم وار کیمسه ایله یعنی کیمسه حالیله مقید دکلم بلکه کندی
رازمك حافظی وکندی وقتمك عارفی یم یعنی سری نااهلدن حفظ ایدرم وکندی
وقتمی بیلورم یعنی اوقاتمی ضبط ایدوب تضییع اوقات ایلمزم حاصلی کیمسه ایله
علاقه م یوق وکیمسه نك حالیله مقید دکلم بلکه کندی حالمله مقیدم فقط
وله ایضا (کر ازین منزل غربت بسوی خانه روم * دکر انجا که روم عاقل وفرزانه — از بحر رمل فاعلاتن فعلاتن فعلن
روم * محصول بیت * خواجه بو غزلی یزد شهرنده بیورمشدر اکر بو غربت
منزلندن خانه جانبنه کیدرسم یعنی غربتدن خانه یه واررسم بردخی اول یره که
وارم عاقل ودانا وارم فرزانه عاقل دیمکدر یعنی شمدنکرو غربت اونه کیدرسم
تدارکله کیدرم خواجه شهر یزده پادشاهدن جائزه آلمق امیدیله وارمش ایمش
اما جائزه حاصل اولمیوب سفر وغربت زحمتلری یاننه قالور (زین سفر کر بسلامت
بوطن باز رسم * نذر کردم که هم از راه بمیخانه روم * محصول بیت * اکر سلامتله
بو سفردن وطنمه ینه ایریشرسم یعنی سلامتله اوه واصل اولورسم نذر ایلدم که
یولدن میخانه یه وارم یعنی اول میخانه یی زیارت ایدوب آندن اوه وارم
(تا بکویم که چه کشفم شد ازین سیر وسلوك * بدر میکده با بربط وپیمانه روم *
تا حرف تعلیل مصراع ثانی یه مصراع اول حکم تعلیلده در بربط ایکی بانك
فتحیله قپوزه دیرلر * محصول بیت) بو سیر وسلوکدن بکا نه حالت کشف اولدی
دیو سویلمك ایچون میخانه قپوسنه قپوزله وپیمانه ایله کیدرم حاصلی ساز ایله وباده
ایله کیدرم یعنی بو سفرده نه استفاده ایلدم بیان ایلمك ایچون میخانه یه بو وضعله
کیدرم (آشنایان ره عشق کرم خون بخورند * ناکسم کر بشکایت بر بیکانه
روم * آشنایان ره عشق اضافتلری لامیه لردر کرم میم معناده خونه مقیددر
بر بیکانه لامیه * محصول بیت * عشق طریقنك آشنالری اکر قانم ایچرلرسه
ناکسم اکر شکایتله بیکانه یاننه واررسم یعنی عاشقلر بکا نه قدر جفا واذی
ایدرلرسه نامردم اکر مدعیلره واغیاره شکایت ایدرسم (بعد ازین دست من
وزلف چو زنجیر نکار * چند چند از پی کام دل دیوانه روم * محصول بیت *
بوندنصکره بنم الم ونکارك زنجیر کبی زلفی یعنی جانانك زلفیله یم بوندنصکره
حاصلی انکلدا کانورم نیجه نیجه تکرار تأکید ایچوندر یعنی نیجه بر دیوانه
کوکل مرادی آردنجه کیدیم حاصلی نیجه بر آرزوی نفس وهوای دل آردنجه
کیدم (کر ببینم خم ابروی چو محرابش باز * سجدهٔ شکر کنم وز پی شکرانه روم *
محرابش شین ضمیر دلده مر کوز اولان جانانه راجعدر باز بونده جائزدر که کیرو

معناسنه اوله وجائزدر که محض تأکید ایچون کله (محصول بیت) اکر جانانك
محراب کبی خم ابروسنی کیرو کوررسم سجدهٔ شکر ایدرم وشکرانه یه تابع اولوب
آردنجه کیدرم یعنی بو شکرانه ایچون نیجه صدقه لر ویره یم یعنی نذر اولسون
دائما طریق شکره کتمك (خرم آن دم که چو حافظ بتولای وزیر * سرخوش
از میکده با دوست بکاشانه روم (محصول بیت * خرم وشاد اول ساعت که حافظ
کبی وزیرك صحبتیله سرخوش اولوب میخانه دن دوست ایله خانه یه کیدم یعنی
وزیرك الطاف واحسانیله میکده ده باده نوش اولوب وسرخوش اولوب جانانله
کاشانه یه وارم سرور وشادمانلغی دمه اسناد مجازیدر وله ایضا (کرچه افتاد
ز زلفش کرهی در کارم * همچنان چشم کشاد از کرمش میدارم * کرهی — از بحر رمل فاعلاتن فعلاتن فعلن
یا حرف وحدت در کارم در حرف صله همچنان آنجلین کذلك معناسنه درچشم
کشاد لامیه چشم بونده امید معناسنه درکشاد اسمدر مصدر معناسنه امید
فتح دیمکدر * محصول بیت * اکرچه جانانك زلفندن ایشمه بر دوکم دوشدی
یعنی زلفنه کرفتار اولدیغمدن ایشم منعقد اولوب ایلری کلمدی انجلین امید
فتحیده انك کرمندن طوتارم یعنی جانان کرمندن ویا زلفی کرمندن ضمیر غائب
ایکسنه ده راجع اولمق ممکندر یعنی کارم زلفندن منعقد اولدیغی کبی امید
کشایش کاریده آندن طوتارم ویا جاناندن (بطرب حمل مکن سرخی رویم که
چو جام * خون دل عکس برون میدهد از رخسارم * محصول بیت * بکزمك
قزللغنی شنلك وشادمانلغه حمل ایلمه یعنی یوزم قزردیغی سرورمدن دکلدر
بلکه یورکم قانی یوزمدن طشره عکس ویرر که یوزمك قزردیغی آندندر
شنلکدن دکل (پردهٔ مطربم از دست برون خواهد برد * آه اکر زان که درین
پرده نباشد بارم (محصول بیت) مطربك پرده سی بنی المدن طشره ایلدیسردر
یعنی بنی بی اختیار ایدیسردر آه اکرشویله که بو پرده یه اجازتم اولمزسه یعنی
پردهٔ عشاقه دخول ایلمکه بکا بار اولمزسه یعنی اجازت اولمزسه واحسرتا پردهٔ
اولدن مراد سازلر پرده سیدر وثانیدن طریق وقانوندر یعنی پردهٔ عشق
وطریق عشق دیمکدر (پاسبان حرم دل شده ام شب همه شب * تا درین پرده
جز اندیشهٔ او نکذارم * پاسبانك حرمه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی
قبیلندندر وحرمك دله بیانیه تا حرف تعلیل پرده دن مراد دلدر * محصول
بیت * کوکل حرمنه پاسبان اولمشم کیجه بتون کیجه یعنی نبی خواطرله
مقیدم تا که بو پرده یه انك فکرندن غیری نسنه قومازم یعنی کوکل حرمندن
جانان فکرندن غیری خواطری اخراج ایدرم که انك اندیشه سنه مزاحمه
ومضایقه ویرمیه (دیدهٔ بخت بافسانهٔ او شد در خواب * کو نسیمی ز عنایت

که کند بیدارم * دیدهٔ بخت لامیه بافسانه باحرف سبب شد رفت معناسنه در ا
نسیمی یاحرف وحدت ز عنایت مضاف الیه محذوفدر تقدیری ز عنایت
خدادر که حرف تعلیل * محصول بیت) بخت کوزی جانان افسانه سیله خوابه
واردی قنی عنایت خدادن برنسیم یعنی برفیض ربانی که بنی بیدار ایلیه قیاس
ضمیر غائب کتوروب بیدارش دیمك ایدی میم ایراد ایلمك قافیه ضرورتیدر
وجائزدر که میم برمضاف تقدیرایده وز یعنی کندی بیدار بختم پس کندك بخت
مفعول اولی وبیدار مفعول ثانیسی اولور (منم آن شاعر ساحر که بافسون
سخن * از نی کلك همه قند وشکر میبارم * قند وشکر مترادفاندر کلك بونده
قلمدر نی کلك قلم قمیشی * محصول بیت * بن اول شاعر ساحرمکه سوز سحریله قلم
قمیشندن هب شهد وشکر یاغدیررم یعنی قلمدن صادر اولان اشعار شکر کبی
لذیذدر (بصد امید نهادیم درین بادیه پای * ای دلیل دل کم کشته فرومکذارم
* بادیه دن مراد صحرای عشقدر فرو بونده تأکیدا افاده ایدر انجق مکذارم
فعل نهی مفرد مخاطب بنی قومه یعنی ترك ایلمه * محصول بیت * یوز امیدله
بووادئ عشقهایاق قودم یعنی یوز امیدله عاشق اولدم ای کم اولمش کوکلك
دلیلی بنی ترك ایدوب اهمال ایلمه یعنی امیدوار ه برمدد ایدوب امیدنه یعنی
وصال جانانه ایصال ایله (چون منش در کذر باد نمی یارم دید * با که کویم که
بکوید سخنی با یارم * منش شین ضمیر اضمار قبل الذکر طریقیله بیتك آخرنده یاره
راجعدر نمی یارم قادر دکلم دیمکدر با بونده حرف صله درکه ایمدر کیم معناسنه
ایکنجی که حرف رابط مقول قولدر سخنی یا حرف وحدت بایارم با حرف صله
ایکی یرده واقع اولان یارم عبارتلری تجنیس تامدر بلکه تجنیس مرکب
* محصول بیت * چونکه بن جانانی یل کچیدنده کورمکه قادر دکلم یعنی باد کبی
سرعتله کچدیکنده آنی کورمکه قادر دکلم پس کیمه سویلیه یم که برسوز سویلیه
یارمه یعنی بن که انی ممر باده کوره مم یا غیری کیمسه نیجه کوره بیلور که
اکا سوز سویلمکه قادر اوله (دوش میکفت که حافظ همه رویست وریا * بجز
از خاك درت با که بکو در کارم * روی وریا اتباع ومزاوجه قبیلندندر همان
ریادن عبارتدر در کار مقید معناسنه در * محصول بیت * دون کیجه جانان
سویلردیکه حافظ هب روی وریادر یعنی ایشی مرایلقدر جواب ویرکه سنك
قبولك طپراغندن غیری کمکله مقیدم یعنی مرایلق ایکی یوزلولکدر بن خود
سنك قبولك طپراغندن غیری یه توجه ایدوب التفات ایلمم حاصلی کوزم وکوکلم
سنك آستانك خدمتنه مقیددر ریا خود ایکی یوزلولکدر پس یکرو ویکجهت
اولان کیمسهٔ مرایی اولمزوله ایضا (من دوستدار روی خوش وموی دلکشم

از بحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

ردسروری

مدهوش چشم مست ومی صاف بیغشم * دوستدار وصف ترکیبیدر
دوست طوتیجی معناسنه معنای لازمیسی محبدر روی خوش وموی دلکش
بیانیه لردر مدهوش علم بابندن اسم مفعولدر اما بناء مفعول صیغه لرنده
استعمالی اکثردر مثلا دهش الرجل فهو مدهوش دیرلر متحیر اولدی دیمکدر
زیرا دهشت حیرت معناسنه در چشمه اضافتی لامیه وباقیسی بیانیه در
بیغش می صافی تأکید ایدر (محصول بیت) بن کوزل رویك وکوکل آلیجی مویك
محبیم چشم مستك ومی صاف بیغشك حیرانی یم بیغش صاف معناسنه یعنی
بومذکورلرك عاشق وطالبی یم (کفتی زسر عهد ازل یك سخن بکو * آنکه
بکویمت که دو پیمانه درکشم * بیتده سؤال وجواب صنعتی وار وسیاقة الاعداد
* محصول بیت * جانانه خطاب ایدوب بیورر که سن دیدك که عهد ازل
سرندن بکا برسوز سویله یعنی ابتداء محبتده وفادار اولمغه عهد ایلمشیدك اندن
بکا برسوز سویله جواب ویرر که اول وقت سویلرمکه ایکی قدح چکم یعنی ایکی
قدح باده ایچدکدنصکره عهد ازل سرندن سنی خبردار ایده یم (در عاشقی کزیر
نباشد زسوز وساز * استاده ام چو شمع مترسان ز آتشم * کزیر عربیده بد
معناسنه درونا کزیر لابد معناسنه در پس بونده کزیر نباشد لابد معناسنه در
کلستانك * چو جنك آوری با کسی برستیز * بیتنك شرحنده کزیر لفظنی
تحقیق ایلمش ایزمر ادایدن آنده کورسون مترسان فعل نهی مفرد مخاطب
قورقتمه دیمکدر * محصول بیت * عاشقلقده ساز وسوزدن بد یوقدر یعنی
عاشقه آتش محبته یانوب درد عشقله قانع وصابر اولمق لازم ولابددر پس بن شمع
کبی یانمغه طورمشم بنی آتش عشقله قورقتمه کزیری بونده کریختن دن قاچمق
معناسنه اخذ ایلین کزیر ایله نا کزیر معناسنك تحقیقنه واصل اولمامش ایمش
(من آدم بهشتیم اما درین سفر * حالی اسیر عشق جوانان مهوشم) درین سفردن
مراد دنیا اوینه کلمکدر حالی وحالیا شمدیکی حالده دیمکدر * محصول بیت *
بن جنت آدمیسیم اما بو دنیاده حالیا مهوش جوانلر عشقنه اسیرم یعنی محبوبلر
محبتیله دنیاده قرار ایلمشم والا شمدی جنتده اولوردم (بخت ار مدد دهد که کشم
رخت سوی دوست * کیسوی حور کرد فشاند ز مفرشم * بعض نسخه ده سوی
دوست یرینه ازین دیار دوشمش * محصول بیت * بخت اکر مدد ویررسه که
اسبابمی یار جانبنه چکم یعنی یار جانبنه وارم کیسوی حوربنم مفرشمدن
غباری سلکر یعنی دوست یانبنه وارسم حور وغلمان خدمتکارم اولورکه اهل
جنتك خدمه سیدر (شیراز معدن لب لعلست وکان حسن * من جوهری
مفلس ازان رومشوشم * محصول بیت * شهر شیراز لعل کبی قرمزی دوداق

معدنی وحسن کانیدر یعنی قزل دوداقلی کوزل محبوبلر کانیدر اما بن مفلس
جوهری ام انکیچون مشوشم یعنی مفلس اولدیغمیچون تشویش وزحمت
چکرم حاصلی محبوبلره رعایت ایلمکه قادر اولمدیغمیچون مشوش خاطرم
(ازبس که چشم مست درین شهر دیده ام * حقا که می نمی خورم اکنون
وسرخوشم * چشم مست بیانیه اما مضاف اولمسه ده جائزدر جوانان چشم
مست یعنی مست چشم معناسنه * محصول بیت * بوشهرده چوق مست
چشم کوردیکمدن حق بودرکه شمدی شراب ایچم حال بوکه سرخوشم یعنی
چوق مستانه چشم کوردکمدن مست اولمشم (شهریست پرکرشمهٔ خوبان
زشش جهت * چیزیم نیست ورنه خریدار هر ششم) شهریست یا حرف وحدت
کرشمهٔ خوبان لامیه چیزیم یا حرف وحدت خریدار اصلنده وصف ترکیبیدر
خرید کتوریجی معناسنه صکره مشتری یه خریدار دیدیلر (محصول بیت) شیراز
آلتی جهتدن خوبلر نازوشیوه سندن طولو برشهردر برنسنه م یوقدر یوخسه
آلتی سنی بیله صاتون آلوردم یعنی نسنه یه قادر دکلم یوخسه شهرک جمیع
خوبلرینی آلوردم مصراع اولک معناسی برشهردر ناز نظری ایله مالامال
وخوبلر جهات ستدن واردین الفاظده ومعناده خطا ایلمش (حافظ عروس طبع
مرا جلوه آرزوست * آیینه ندارم ازان آه می کشم * عروس طبع بیانیه آیینه
یا حرف وحدت ویا تنکیر وهمزه حرف توسل ازان ادات تعلیل * محصول بیت *
ای حافظ بنم طبعم عروسنک جلوه آرزوسی وار یعنی عشاقه عرض جمال آرزو
ایدر اما بنم آیینه م یوقدر انکیچون آه چکرم یعنی جلوه ایلمک ایچون دوزنوب
کندینی تزیین ایلمکه محتاجدر بوکه ایسه آیینه لازمدر بنده ایسه
آیینه یوق انکیچون آه چکرم آه ایله آیینه قصه سی مشهوردر یعنی آیینه آهدن
پاسلنور بعض نسخه ده مخلص بیتنی بویله یازر (حافظ ز تاب فکرت بی حاصلان
بسوخت * ساقی کجاست تا زند آبی بر آتشم * تاب بونده قزغن وحرارت
معناسنه در فکرت ده تا علامت نقلدر یعنی عربیدن نقلک نشانیدر آبی
یا حرف وحدت ویا تنکیردر (محصول بیت) حافظ حاصلسزلر فکری حرارتندن
یاندی یعنی ناقابللری فکر ایلدیکندن یاندی حاصلی قابل فیض اولمدقلرندن
بحضوردر ساقی قنده درکم آتشمه صو اوره یعنی حرارتمی باده ایله سوندره زیرا
باده ایچنجه قابل وناقابل قنده برابر اولور کندی ذوق وشوقنه مشغول اولور
انجق وله ایضا (ما برآریم شبی دست دعایی بکنیم * غم هجران ترا چاره ز جایی
بکنیم * برآریم بونده لفظ مشترکدر یعنی فعل مضارع متکلم مع الغیر فعل امر
متکلم مع غیره اولکینک معناسی قالدرورز وایکنجینک معناسی قالدرالم درشبی

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلات

یاحرف

یا حرف وحدت دعایی یا حرف وحدت ویا تنکیر بکنیم بوده بونده اشتراک طریقی
ایله مذکوردر یعنی فعل مضارع وفعل امر بیننده نته که بیان اولندی زجایی
یا حرف وحدت بکنیم نه فعل مشترکدر * محصول بیت * بز برکیجه ال
قالدررز ودعا ایدرز یاخود ال قالدیرالم ودعا ایده لم سنک هجرانک غمینه بریردن
چاره ایدرز یا چاره ایده لم دیمکدر یعنی دعا سببیله وصال که برچاره ایده لم
(دل بیمار شد از دست رفیقان مددی * تا طبیبش بسر آریم ودوایی بکنیم *
دل بیمار بیانیه شد رفت معناسنه در رفیقان منادی مددی یا حرف وحدت
ویا تنکیر تا حرف تعلیل طبیبش ضمیری دله راجع ومعناده بسره مقید در بسرش
تقدیرنده آریم کتوریرز یا کتوره لم ودوا وعلاج ایده رز یا ایده لم * محصول بیت)
دل بیماراولدن کتدی ای رفیقلر برمدد ایلک ویا مدد ایلک تا کیم یانی اوزرینه
طبیب کتوره لم وبر دوا ایده لم یعنی دردینه دوایه سعی ایده لم طبیبدن
مراد جاناندر (آن که بیجرم برنجید وبتیغم زد ورفت * بازش آرید خدارا که
صفایی بکنیم * محصول بیت * اول که کناهسز وصوچسز اینجندی وبنی
تیغله اوردی وکتدی آنی ینه کتورک الله ایچون که صفا ایده لم یعنی خاطرمز
خوش اولمق ایچون آنی ینه کتورک دیمکدر برنجید لازم اولنجه معنا بویله اولور
اما متعدی اولنجه معنا بویله اولور اول که بنی کناهسز اینجتدی وتیغله اوردی
وکتدی آنی ینه کتورک الله ایچون که مصالحه ایدوب صفا ومصافات اوزره
اوله لم (مدد از خاطر رندان طلب ای دل ورنی * کار صعبست مبادا که خطایی
بکنیم * محصول بیت * مددی وعنایتی رندلر خاطرندن ایسته ای کوکل والا
کار عشق مشکل کاردر مبادا که عشاق همت ایلمیجک خطا ایده رز (در ره نفس
کز وسینهٔ ما بتکده بود * تیر آهی بکشاییم وغزایی بکنیم (محصول بیت) نفس
یولنده که آندن بزم سینه مز بتکده در برآه اوقنی آچالم وغزا ایلیه لم یعنی براوقه
کشاد ویروب غزا ایده لم حاصلی نفس ظالمه غزا ایدوب آنی هلاک ایده لم (خشک
شد بیخ طرب راه خرابات کجاست * تا دران آب وهوا نشو ونمایی بکنیم) بیخ یانک
کسریله کوک یعنی آغاجک وسائرنسنه نک کوکی تا حرف تعلیل نشو ونما نونلرک
فتحه لریله آرتمقدر یعنی زیاده اولمق بومکلده اکثری نبا تاتده مستعملدر بونده
مراد حضور وصفا ایده لم دیمکدر * محصول بیت * شادلق کوکی قورودی
یعنی غم وغصه غلبه ایلدی میخانه یولی قنده در تا کم اول آب وهواده نشو ونما
ایدوب ذوق وصفا ایده لم زیرا باده طاغلرجه غملری کیدررر (سایهٔ طائر کم حوصله
کاری نکند * طلب سایهٔ میمون همایی بکنیم * طائر بونده طیر معناسنه در
کم حوصله حوصله سز دیمکدر زیرا کم بونک کبی یرلرده نفی صرف ایچوندر نته کم

سابقاً مكرر تنبيه اولنمشدر وحوصله قوشك قورسغنه ديرلر طلب سايه
مصدرك مفعولنه اضافتي قبيلندندر وميم ونه اضافت بيانيه وهمايه لاميه
ويا حرف وحدت * محصول بيت * حوصله سز مرغن سايه سي براديش ايشلمز
يعني انك سايه سي مفيد اولمز همانك سايه سي كبي پس بر همانك مبارك
سايه سني طلب ايليه لم يعني هر كسك مقارنتي وملازمتي مفيد اولمزامدي هما
سايه سي كبي بر بلند همت كمسه نك تقربني طلب ايليه لم يعني هر دلبردن وفا
كلمز پس عالي نظر صاحب سعادت كه مقادير عشاقي بيله وا كليه طلب ايليه لم
حاصلي هر خسيس ودوندن مروت كلمز بلكه سخي النفس وكريم الخلق اولاندن
كلور (دلم از پرده بشد حافظ خوش لهجه كجاست * تابقول وغزلش
سازونوايي بكنيم * از پرده بشد تقديري از پرده صبر بشد يعني برفت لهجه
بونده دلدر لسان معناسنه خوش لهجه وصف تركيبيدر طاتلي ديللي ديمكدر
تا حرف تعليل بقول وغزل با حرف سبب بونده مراد اهل نغمه اصطلاحي اوزره
قول وغزلدر كه سابقا مفصل ذكر اولنمشدر وساز ونوا بوكا قرينه در اگرچه كم
ايهام طريقيله مذكوردر زيرا ساز دوزن وآلت لهوه واوغعه ديرلر ونوا نغمت
وبر نغمه نك اسمي نوايي ياسي وحدت ويا تنكير * محصول بيت * كوكلم صبر
پرده سندن چقدي وكتدي خوش لهجه حافظ قنده در تا انك قول وغزلي
سببيله دوزنلك وتنعم ايده لم يعني حافظك كوزل اوقوماسي سببيله ذوق وصفا
ايليه لم وله ايضا (ما زياران چشم ياري داشتيم * خود غلط بود آنچه ما
ازبحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
پنداشتيم * چشم بونده اميد معناسنه درياري يا حرف مصدر (محصول بيت)
بز ياراندن يارلق اميديني طوتدق يعني ياراندن يولداشلق اميد ايلدك اما بز ظن
ايلديكمز غلط ايمش يعني ياراندن يارلق ودوستلق كلمز ايمش (تا درخت دوستي
كي بردهد * حاليا رفتيم وتخمي كاشتيم * تا عجبا معناسنه درد رخت دوستي
بيانيه دركي چن بر بونده ميوه معناسنه در تخمي يا حرف وحدت ويا تنكير
* محصول بيت * عجبا دوستلق درختي چن يمش ونتيجه ويرر يعني دوستلق
نه وقت ظهور ايدر حاله شمدي كتدك وتخم اكدك يعني بز دوستلغي موجب
اسباب مودت اظهار ايلدك تا نه وقت ظهوره كله حاصلي بزم جانبمزدن لازم
اولان اظهار مودت ومحبتدر تا كوره لم ياران نه ايشلر يعني بز وفادارلق ايلدك
دوستلر نه ايشلر كوره لم (نكتها رفت وشكايت كس نكرد * جانب حرمت
فرونكذاشتيم * نكتها بونده دقايق كلمات معناسنه ودخل وتعرض ايلمك رفت
صادر وواقع اولدي ديمكدر واو حرف حال شكايت مبتدا كس نكرد خبري
فرونكذاشتيم فرو ادات تأكيد نكذاشتيم ترك ايلمدك ديمكدر * محصول بيت *

نجه نكته لر واقع اولدي حال بوكه كيمسه شكايت ايلمدي وحرمت جانبني ترك
ايلمدك يعني نجه وفاسزلقلر وغدارلقلر آرامزده واقع اولدي اما كيمسه شكايت
ايلمدي كيمسه دن مراد كنديدر حكايت طريقيله يعني بزه بوقدر جور وجفالر كه
اولدي هيچ شكايت ايلمدك حرمت جانبني ترك وجانانه حرمت وعزتي ترك ايلمدك
حاصلي ايجنوب ترك وفا ايلمدك (كفت وكو آيين درويشي نبود * ورنه بانو
ماجراها داشتيم * ماجراها ادات جمعدر ذوي العقولك غيرنده * محصول
بيت * كفت وكو يعني سوز وصدا ودرويشلك آييني وقانوني دكلدر يوخسه
سنكله ماجرالرمز وار ايدي يعني فقرا طريقي ترك ماجرا در واكر بويله اولمسه سنكله
چوق دعوالرمز وار ايدي حاصلي طريقمز ترك دعاوي وكتمان معانيدر (شيوه
چشمت فريب جنك داشت * ما ندانستيم وصلح انكاشتيم * محصول بيت *
چشمك شيوه سنك جنك فريب وخدعه سي وار ايمش يعني شيوه چشمك مكار
وغدار ايمش * الحرب خدعة * حديثيله عاملدر حاصلي مرادي جنكدر اما بز
بيلمدك وصلح ظن ايلدك يعني جنك فكرنده اولديغني بيلمزدك ومرادي صلح
اولديغني اكلردق انكاشتن ظن ايلمكدر (كلبن حسنت نه خود شد دلفريب *
مادم همت بروبكماشتيم * كلبن كل اوجاغي (محصول بيت) سنك حسنك كلبني
كندي كنديه دلفريب اولمدي يعني كوزللكي ذاتي دكلدر بلكه بز همت نفسيني
اكا حواله ايلدك يعني بزم همتمزايله كوزللندي حاصلي حسن معشوقه باعث
عشق ومحبت عشاقدر (كفت خود دادي بما دل حافظا * ما محصل بركسي
نكماشتيم * محصل خلقك حقوقني تحصيل ايلين كيمسه در چاوش ومحضر
وقپوجي كبي * محصول بيت * جانان ديديكه اي حافظ كوكلكي بكا كندلك
ويردك بز بر كيمسه اوزرينه محصل حواله ايلمدك يعني سني كوجله كنديمزه
عاشق ايلمدك بلكه سن كندلك عاشق اولدك يعني كندي اختيارك له وله ايضا
ازبحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلات
(مرحبا طائر فرخ پي فرخنده پيام * خير مقدم چه خبر يار كجا راه كدام *
طائر منادي مراد پيك جانانه دركي بونده اير معناسنه در فرخنده فالك وخالك
فتحه لريله مباركدر قوتلي معناسنه فرخنده پيام مبارك خبرلي ديمكدر خير
مقدم قدومك خيرلي اولسون ديمكدر اما اسلوب عربيت اوزره برفعل
وبر مصدر تقديرينه محتاجدر تقديري قدمت قدوما خير مقدم ديمكدر
* محصول بيت * مرحبا اي شاد ايزلي مبارك خبرلي طائر يعني اي
روشن ايزلي مبارك خبرلي پيك كلمكك قوتلي وخيرلي اوله نه خبر يار قنده
وجانبنه وسمتنه يول قنغيسيدر يعني ياره ايصال ايدن راه قنغيسيدر ويا قنده در
(يارب اين قافله را لطف ازل بدرقه باد * كه ازو خصم بدام آمد ومعشوقه بكام *

* بدرقه قولاغوز و بکجی که حرف تعلیل ویا رابط صفت * محصول بیت *
یا الله بو قافله نك لطف ازل بدرقه سی اولسون زیرا اندن خصم و دشمن طوزاغه
کلدی یعنی بند بلایه کرفتار اولدی و معشوق مرادینه واصل اولدی یعنی
بو قافله دن ایکی ایلك ظهور ایلدی خصمك کرفتارلغی و جانانك کام النغی
(ماجرای من و معشوق مرا پایان نیست * هرچه اغاز ندارد نپذیرد انجام
* محصول بیت * بنمله معشوقك ماجراسنك پایانی یوقدر یعنی حدی یوقدر
زیرا هر نسنه نك که اولی اولمیه آخر قبول ایلمز یعنی آخری اولمز امدی بنمله جانانك
ماجراسنك نه ابتداسی وار و نه انتهاسی جانانك کثرت جفاسندن شکایتدر
(زلف دلدار چو زنار همی فرماید * برو ای خواجه که شد بر تن ما خرقه حرام *
محصول بیت * زلف دلدار چونکه زنار بیوروب کفره دعوت ایدر ای
خواجه وار کیت بزم تنمز اوزره خرقه حرام اولدی یعنی یار کفره دعوت ایدنجه
خرقه و کسوهٔ فقرا کیمك جائز دکلدر زیرا صورت نفاق و ریادر بو خود کفردر
(مرغ روحم که همی زد ز سر سدره صفیر * عاقبت دانهٔ خال تو فکندش در دام
* محصول بیت * بنم روحم مرغی که سدرة المنتهی اوزرندن صفیر اوروردی
یعنی سدره دن صقلق ویروردی حاصلی مقام و قرارکاهی سدرة المنتهی ایدیکه
جبریل امینك مقامیدر عاقبت سنك دانهٔ خالك آنی دامه براقدی یعنی مقامی
سدره ایکن دانهٔ خالك آنی خراب آباد دنیایه کرفتار ایلدی حضرت آدمی دانهٔ
کندم ایلدیکی کبی (کل ز حد برد تنعم ز کرم رخ بنما * سروی می نازد و خوش
نیست خدارا بخرام * محصول بیت * کل تنعمی و تعظمی حددن آشردی
یعنی زیاده رعنالق صتار کرمکدن رخکی کوستر حدینی بیلوب شرمندهٔ رویك
اولسون و دخی باغده تنعم اوزره اولمسون سروده نازلنور حال بو که نازی
خوش دکل الله ایچون صالن یعنی موزون قامتکی خرامان ایله که حجاب ایدوب
نازی ترك ایلسون (چشم خونبار مرا خواب چه در خور باشد * من له یقتل
داء دنف کیف ینام * درخور لایق داء درده دیرلر دنف دالك و نونك فتحه لریله
مرض ملازم یعنی ممتد اولان مرض بویله اولنجه مفرد و تثنیه و جمع و تذکیر
و تأنیث برابر کلور مثلا رجل دنف و امرأة دنف دیرلر اما نونك کسریله اولیجق
برابر کلمز مثلا رجل دنف و امرأة دنفة دیرلر پس بونده ایکی وجه اوزره اوقومق
جائز ینام فعل مضارع مفرد مذکر غائب اویورد یمکدر * محصول بیت *
بنم قان یاغدیریجی کوزومه اویقو نه لایق اوله یعنی کوزومه اویقو کیرمك لایق
دکل زیرا بر کیمسه که مرض ممتد و مهلك قتل ایلمك قصد ایلسه نیجه اویور یعنی
شول کیمسه که مرض مدنف ادناف و زبون و نحیف ایلیه اکا نوم حرام اولور

(تو ترحم نکنی بر من بیدل کفتم * ذاك دعواى وها انت وتلك الايام *
ذاك اسم اشارتدر مبتدا ویا مقدم خبر و دعوای تقدیرا مرفوع خبری
ویا مؤخر مبتدا و ها حرف تنبیه انت محلا مرفوع مبتدا خبری محذوف
تقدیری حاضر و تلك الایام انت ضمیرینه معطوفدر نهایتی خبرینی جمع اعتبار
ایدرز تقدیری وانت حاضر و تلك الایام حاضرات دیمکدر * محصول بیت *
جانانه دیدمکه سن بن بیدلك اوزرینه هرکز رحم ایلمزسن زیرا ظالمسن دعوامده
بودر یعنی بو دعوایی ایدرم ایشته سن و ایشته شول کوردیکك ایام یعنی بنم
بو سوزمی مرور ایام ایله تصدیق ایدرسن حاصلی بو دعوی سنك مصدقك اولوب
ظهوره کلوران شاء الله تعالی حاصلی ترحم ایلمدیکك برزمان نادم اولورسن
زماندربو (حافظ ار میل بابروی تو دارد شاید * جای در کوشهٔ محراب کنند
اهل کلام * محصول بیت * جانانه خطاب ایدوب بیورر حافظ اکر سنك ابروکه
میل ایدرسه لایق و حری در زیرا اهل رمز و کلام کوشهٔ محرابده مقام ایدینورلر
پس حافظ سنك کوشهٔ ابروکه مائل اولسه لایق زیرا اولده اهل رمز و کلامدر
خواجه ابروی جانانی کوشهٔ محرابه تشبیه بیورمشدر و له ایضا (ما بیغمان
مست دل ازدست داده ایم * همراز عشق و همنفس جام باده ایم * ما مبتدا
بیغمان مست صفت دل داده ایمك مقدم مفعول صریحیدر و ازدست غیر
صریحی و مجموعی خبر مبتدادر و مصراع ثانی خبر بعد الخبردر یعنی تعدد خبر
قبیلندندر همراز عشق اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر واو حرف
عطف همنفس جام باده همراز عشق کبیدر اعرابده * محصول بیت *
بز سرخوش غمسزلر کوکلمزی الدن ویرمشز یعنی آلدرمشز عشقه همراز
و جام باده یه دمساز اولمشز حاصلی هم عاشق و هم فاسقز یعنی رند عالمز
بی پروا کچنورز (بر ما بسی کمان ملامت کشیده اند * تا کار خود ز ابروی جانان
کشاده ایم * بسی یایله چوق معناسنه در کمان ملامت بیانیه تا ابتداء
غایت ایچوندر کار خود و ابروی جانان لامیه لردر * محصول بیت * عوام بزم
اوزریمزه چوق ملامت یایی چکمشلردر او وقتدنبری که کندی ایشمزی
ابروی جاناندن آچمشز یعنی ابروی یاردن ایشمز ایلری کلوب فتح باب بولدنبری
عوام و مدعیلر بزی لوم ایدرلر حاصلی ابروی جاناندن مرادمز ال ویرلدنبری
خلق بزه طعن و تشنیع ایدر (ای کل تو دوش داغ صبوحی کشیدهٔ * ما آن
شقایقیم که باداغ زاده ایم * شقایق لاله یه دیرلر زاده ایم طوغمشز دیمکدر
* محصول بیت * ای کل سن دون کیجه داغ صبوحی چکمش یعنی غنچه دن
چیقوب صبوحی داغنی دون کیجه چکمش سن یعنی آچیلوب قرمزی داغه

ازبحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات

بکزمك دون کیجه اولمشدر امابز اول لاله ایزکه داغله طوغمشز یعنی بزداغدار
ازل ایز وسنك داغك دون کیجه لکدرکلی قرمزی داغه تشبیه ایلمش
(پیر مغان ز توبهٔ ما کر ملول شد * کو باده صاف کن که بعذر ایستاده ایم * کو
خطاب عام (محصول بیت) اکر پیر مغان بزم توبه مزدن ملول اولدیسه یعنی باده
ایچمکدن فراغت ایلدیکمزه ملول اولدیسه پیر مغانه سویله که باده یی صاف
ایله که بز توبه نك عذرینه طورمشز یعنی توبه مز اختیاری دکلدر اضطراریدر
اختیاری اولمیان توبه یه اعتبار اولمز (کار از تو میرود نظری ای دلیل راه *
کانصاف میدهیم ز کار اوفتاده ایم * میرود واقع وحاصل اولور نظری ده
یا حرف وحدت تقدیری نظری کن درکه حرف تعلیل * محصول بیت * ای یول
قولاغوزی ایش سندن حاصل اولور بزه بر التفات ایله یعنی بزه مدد ایله زیرا
انصاف ویررز که ایشدن محکم دوشمشز یعنی زیاده دوشکنز که الیمزدن بر ایش
حاصل اولمز امدی ای دلیل آه ایش بتر سه سندن بتر غیریدن دکل مصراع ثانینك
مضمونی بیتاب وطاقت اولدیغی بیان ایدر (چون لاله می مبین وقدح در میان
کار * این داغ بین که بر دل پر خون نهاده ایم * مبین فعل نهی مفرد مخاطبدر
کورمه و باقمه دیمکدر * محصول بیت * لاله کبی اورتهده باده وقدح کورمه
یعنی باده نوشلغمزه وقدح کردانلغمزه بقمه یعنی لاله کبی قدح کیر اولدیغمزه
باقمه ظاهرا بلکه بو داغی کور که دل پر خونمزه قومشز یعنی ظاهرا لاله کبی
جام باده طوتدیغمزه باقمه که دل خونینمز داغدار در لاله کبی (کفتی که حافظ
این همه رنك خیال چیست * نقش غلط مخوان که همان لوح ساده ایم
* محصول بیت * سن دیدك که ای حافظ بو قدر رنك ندر یعنی اشعارکده بو قدر
اینجه خیال ندر جواب ویر رکه غلط نقش اوقومه که بز بیلدیکك لوح ساده ایز
یعنی اشعارمی غلط اوقومینجه خیال بولمزسین بلکه کلام ساده بولورسین حاصلی
کمال خجندی کبی اشعارمده بن خیال قصد ایلمزم که معناسنه صعوبتله انتقال
اولنه یعنی بنم شعرمده اغلاق یوقدر ساده درکه هر کس فهم ایلمکه قادر در
ولة ایضا (مژن بر دل ز نوك غمزه تیرم * که پیش چشم بیمارت بمیرم * تیرم میم
از بحر هزج
مفاعیلن مفاعیلن فعولن
معناده دله مقیددر نوك نونك فتحیله وضمیله لغتدر هر نسنه نك سیوری اوجی
مثلا نوك سنان دیرلر مژن اوجنه که حرف تعلیل * محصول بیت) بورکه نوك
غمزه دن تیر اورمه یعنی نوك غمزه ایله بنی هلاك ایلمه تا که چشم بیمارك اوکنده
اوله یم یعنی نوك غمزه ایله بنی هلاك ایلمه که چشمك اوکنده فدا اوله یم یعنی چشمکه
فدا اوله یم (نصاب حسن در حد کمالست * زکاتم ده که مسکین وفقیرم (محصول
بیت) کوزللك نصابی حد کمالده در یعنی حسنده قصورك یوق اسباب

حسن هب برلو بر نده امدی بکا زکات ویر که مسکین وفقیرم * محصول بیت *
یعنی نصاب کامل اولنجه مستحقنه زکات ویرمك فرض اولور حال بو که
حسن زکاتنه بندن مستحق اولمز پس زکاتنی بکا تعیین ایله (من آن مرغم که
هر شام وسحرگاه * ز بام عرش می آید صفیرم * صفیرم میم ضمیر منصوب اولنجه
بکا صفیر کلور دیمك اولور ضمیر مرفوع اولنجه بنم صفیرم کلور دیمك اولور ولکل
وجهة * محصول بیت * بن اول مرغم که هر صباح واخشام عرش اوزرندن
کلور صقلغم یعنی مقام پروازکاهم عرشدر که صیت وصدام آندن کلور
(قدح پر کن که من در دولت عشق * جوانبخت جهانم کرچه پیرم * محصول
بیت * خطاب عام طریقیله بورر قدحی طولدر که بن عشق دولتنده جهانك
جوانبختیم کرچه ذاتمده پیرم یعنی صورتا پیرم اما بختم وطالعم جواندر کانه
جواب سؤال مقدردر یعنی سؤال کلدیکه سن پیرسن نیچه نکر وقدحی وباده یی
بیلرسن جواب ویررکه کرچه بن پیرم اما بختم جواندر جوانلغیله ایچرم (چنان
پر شد فضای سینه از دوست * که فکر خویش کم شد از ضمیرم (محصول بیت)
سینه صحراسی دوستدن انجلین طوبطلو اولدیکه کندی فکرم خاطرمدن
کم اولدی یعنی کندمی بیله اونتدم دکل که اغیاری حاصلی درون وبیرونمی
دوست محبتی قاپلدی شویله که کندی وجودم خاطرمه کلمز (مبادا جز حساب
مطرب ومی * اکر حرفی کشد کلك دبیرم * مبادا نهی مفرد غائب اولمسون
دیمکدر (محصول بیت) مطرب ومی حسابندن غیری اولمسون اکر کاتبمك قلمی
بر حرف چکرسه یعنی کراما کاتبین اکر حساب دفترینه برنسنه یازارسه
مطرب ومیدن غیری نسنه یازمسون (دران غوغا که کس کس را نپرسد
* من از پیر مغان منت پذیرم * منت پذیرم صیغه سنك مفعول صریحی
وازپیر مغان غیر صریحی وجائزدر که منت پذیر وصف ترکیبی اوله (محصول
بیت * اول غوغاده که کمسه کمسه یی صورمازیعنی حشر کوننده بن پیر مغاندن
منت قبول ایدرم یا خود منت قبول ایدیجییم یعنی اول کونده نعمتیچون منت
پذیرم حاصلی نعم کثیره سیچون ممنونم ومعترف احسانی (چو طفلان تا کی
ای زاهد فریبی * بسیب بوستان وشهد وشیرم) فریبی فعل مضارع مفرد مخاطب
الدارسن دیمکدر * محصول بیت * ای زاهد اوغلانجقلر کبی بنی نیجه یه دك
الدارسن جنت الماسیله وبالیله وسودیله یعنی جنتده فلان واردر دیو دنیا
ذوقلرندن بنی اوصاندررسن (قراری کرده ام با می فروشان * که روز غم بجز
ساغر نکیرم * محصول بیت) باده فروشلرله عهد وپیمان ایلمشم که غم کوننده
ساغردن غیری الیمه الوب طوتمیه یم یعنی روز غمده باده نوش اوله یم (خوشا

آن دم که استغنای مستی * فراغت بخشد از شاه و وزیرم * محصول بیت *
نه عجب خوشدر اول دم و اول ساعت که مستلك استغناسی شاه و وزیردن
بکا فراغت بغشلیه یعنی مستانه للك وقتنده دنیا و ما فیها ادمك کوزینه
چوبجه کورنمز قنده قالدیکه شاه و وزیر (فراوان کنجها در سینه دارم *
اکرچه مدعی بیند حقیرم * فراوان چوق دیمکدر * محصول بیت) سینه ده
چوق خزینه لرم واردر یعنی سینه مده معارف و علوم خزینه لرم واردر اکر
مدعی بنی حقیر کورر یعنی ظاهرا صورت فقرده اولدیغمچون اغیار
و مدّعی بنی فقیر و حقیر اعتبار ایدر اما سینه خزینه سی جواهرله طولیدر
(من انکه بر کرفتم دل ز حافظ * که ساقی کشت یار نا کزیرم * که حرف بیان
نا کزیر ضروری دیمکدر عربیده لابد دیرلر نته که بوندن اسبق بیان اولنمشیدی
* محصول بیت * بن حافظدن کوکلمی اول وقت قالدردم یعنی انك سلامت
و عافیتندن کوکلم الدم امیدمی کسدم که یار نا کزیرم اکا ساقی اولدی یاخود
ساقی اکا یار نا کزیرم اولدی یعنی ضروری و سوکلی یارم اکا ساقی اولدیغندن
بیلوردمکه رسوای عالم اولیسردر وله ایضا (من ترك عشق و شاهد و ساغر
نمی کنم * صد بار توبه کردم و دیکر نمی کنم * محصول بیت) بن عشق و شاهد
و ساغر ترکنی ایلمم یوز کره توبه ایلدم دخی ایلمم یعنی توبه ایلمم و یا ترك
مذکورات ایلمم (باغ بهشت و سایهٔ طوبی و قصر حور * با خاك کوی دوست

بحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

برابر نمیکنم * محصول بیت * جنت باغنی و طوبی کولکه سنی و حورك
قصرینی دوستك محله سی ترابنه برابر ایلمم یعنی خاك کوی جانانی ترجیح ایدرم
بونلردن (تلقین درس اهل نظر یك اشارتست * کفتم کنایتی و مکرر نمی کنم *
تلقیندن مراد تعلیمدر درسه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر و اهل نظره
لامیه تلقین مبتدا یك اشارت خبری (محصول بیت) اهل نظرك یعنی عاشقلك
درس تعلیمی بر اشارتدر یعنی انلرك تعلیمی رمز و ایما ایله در بر کنایت سویلدم
مکرر ایلمم یاخود اشارتی بر ایلدم آرتق ایلمم دیمك اوله (شیخم بطیره کفت
برو ترك عشق کن * محتاج جنك نیست برادر نمیکنم * ترك عشق مصدرك
مفعولنه اضافتیدر و محتاج جنك اسم فاعلك مفعولنه در (محصول بیت) شیخ
بکا غضبله وار عشقی ترك ایله دیدی ای برادر جنکه احتیاج یوق عشقی ترك ایلمم
یعنی غضبله سویلمکه احتیاج یوق ترك ایلمم حاصلی عاشق کلدم عاشق کیدرم
و بو بندی قبول ایلمم (این تقویم تمام که با شاهدان شهر * ناز و کرشمه بر سر منبر
نمی کنم * محصول بیت * بو تقوی بکا یتر که شهرك دلبرلریله منبر اوزره ناز و کرشمه
ایلمم یعنی واعظلر کبی منبره چیقوب کیمنی مدح ایلیوب کیمنی ذم ایلمم

حاصلی منبره چیقوب مرایلق ایلمم پس بنم کبی رنددن بو قدر زهد و تقوی یتر
(هرکز نمی شود ز سر خود خبر مرا * تا در میان میکده سر بر نمی کنم *
محصول بیت) هرکز بنم کندی باشمدن خبرم اولمز مادامکه میخانه اورته سنده
باش قالدرمم یعنی آنده پیدا اولوب ظاهر اولمینجه حاصلی اول دولتخانه یه
واروب عیاش رندلرله حشر اولمینجه عقلم باشمه کلوب کندمدن خبردار اولمم
یعنی بر ایکی قدح باده ایله عقلم باشمه کلور (ناصح بطنز کفت حرامست می مخور *
کفتم بچشم کوش بهر خر نمی کنم * محصول بیت * ناصح بکا طعن طریقیله
دیدی شراب حرامدر آنی ایچمه دیدم علی الرأس والعین قولغمی هر اشکه
طوتمام یعنی هر خرك سوزینی دیکلمم خواجه واعظی خر ایلدی اولزمانك
واعظلرینی خر ایلین بو زمانه نك واعظلرینی کورسه عجب نه دیردی اوله مصراع
ثانیده کوشی چشمه عطف ایلیین مقصود بیته واصل اولمامش (پیر مغان
حکایت معقول میکند * معذورم ار محال تو باور نمی کنم * محصول بیت *
ناصح سابقه بیورر که پیر مغان معقول حکایت ایدر پس انك معقول حکایه سنی
قویوب اکر سنك محالاتکی اینانمزسم معذورم یعنی انك کرچکی طورر کن سنك
افترالریکه اینانمزسم غریب دکل (حافظ جناب پیر مغان جای دولتست *
من ترك خاکبوسیٔ این در نمی کنم * بونده جنابدن مراد آستانه در ترك
خاکبوسی اضافتی مصدرك مفعولنه در خاکبوسی وصف ترکیبیدر طپراق
اوپجی دیمکدر و یا حرف مصدر تراب بوس ایدیجیلك معناسنه این دره اضافتی
اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر * محصول بیت * ای حافظ پیر مغانك
آستانه سی دولت یریدر یعنی آنده دولتلر کسب اولنور زیرا انده وار انك قوپینی
بکه یتر اولود دولتلو اولور پس امدی بن بو قپونك خاکبوسلغنی ترك ایلمزم یعنی
دائما بو سعادتخانه نك آستانه سنی بالین ایدینورم و ملازمتنی ترك ایلمم

بحر هزج
مفاعیل مفعول مفاعیل مفاعیل

دیمکدر وله ایضا (ما درس سحر در سر خمخانه نهادیم * محصول دعا در ره
جانانه نهادیم * سر بونده سودا و هوا معناسنه در * محصول بیت * بز سحر
درسنی میخانه هواسنه قودق یعنی درسی ترك ایدوب میخانه یه دوشدك حاصلی
باده یه دکشدك دعا محصولنی ده جانانه یولنه قودق ایلدیکمز دعالری جانانك
یولنه فدا ایلدك یعنی جانانه بغشلدق حاصلی ثوابنی اکا هبه ایلدك (در خرمن
صد عالم عاقل زند آتش * این داغ که ما بر دل دیوانه نهادیم * در حرف صله
* محصول بیت * یوز عالم عاقلك خرمننه آتش اورر بو داغ که بز دیوانه کوکله
اوردق یعنی هر عالم عاقل که بزم دلمزك داغنی کورر آجیدیغندن یورکی یانار
(سلطان ازل کنج غم عشق بما داد * تا روی درین منزل ویرانه نهادیم * محصول

بيت* ازل پادشاهی عشق غمی خزینه‌سنی بزه ویردی اولوقتدنبری که
بومنزل ویرانه‌یه توجه ایلدك یعنی دنیایه یوز قویالدنبری حاصلی دنیایه
کلالدنبری خداغم عشقی بزه نصیب ایلدی (درخرقه ازین بیش منافق نتوان
بود* بنیادش ازین شیوهٔ رندانه نهادیم* ازین از حرف ابتدا واین اسم اشارتدر
قرینه وجائزدرکه ازین ادات تعلیل اوله بونك ایچون معناسنه* محصول
بيت* خرقه‌ده بوندن ارتق منافق اولمز یعنی فقیر لباسنی کیوب اکا شایسته
عمل ایلمك منافقلقدر پس فقرا خرقه‌سنك بنیادنی بو رندانه شیوه‌دن قودق
یاخود بنیادنی بونکچون شیوهٔ رندانه قودق یعنی نفاق اکلمسون دیو خرقه‌ده
رندانه طوره بنیاد اوردق یعنی رندلکه باشلادق وتستردن فراغت ایلدك
دیمکدر (دردل ندهم ره پس ازین مهر بتان را* مهر لب او بر در این خانه
نهادیم* در حرف صله* محصول بيت* بوندنصکره محبوبلر محبتنه کوکله
یول ویرمم یعنی شمدنصکره دلبر سومم جانانك لبی مهرنی بو خانه‌نك قپوسنه
قودق یعنی کوکل خانه‌سنك قپوسنه جانان مهرنی اوردق که اندن غیری
کیمسه‌نك حکمی نافذ اولمسون اول خانه‌ده (ان بوسه که زاهد زپیش دست
بماداد* از روی صفا بر لب پیمانه نهادیم* بی بونده ادات تعلیلدر اجل
معناسنه انکیچون دیمکدر (محصول بيت) اول بوسه که زاهد النی بزه اول بوسه
ایچون ویردی یعنی الین بزه صوندیکه بوس ایده‌وز اما بز الین بوس ایلمیوب
بلکه صفا یوزندن اول بوسه‌یی لب پیمانه‌یه قودق یعنی تبرکا لب پیمانه‌یی بوس
ایلدك انك النی بوس ایلمدك اکرچه که النی بزه ویرمکدن مرادی بوس
ایتدرمك ایدی بی لفظی بونده آردوصولك معناسنه اخذ ایلینی مؤاخذه ایلمك
کرك (المنة لله که چو ما بیدل ودین بود* انرا که خرد پرور وفرزانه نهادیم*
خرد پرور وصف ترکیبیدر عاقل معناسنه فرزانه عاقل* محصول بيت*
منت خدانکدر که بزم کبی بیدل ودین امش اول کیمسه که خرد پرور وفرزانه
قودق یعنی عاقل ودانا تعیین ایلدیکمز کیمسه بزم کبی رسوای عالم امش
(چون میرود این کشتی سرکشته که آخر* جان در سران کوهر یکدانه نهادیم
*چون بونده کیف معناسنه در کشتی سرکشته‌دن مراد وجوددر وکوهر
یکدانه‌دن جانانی* محصول بيت* بو کشتی سرکشته نیجه کیده بیلور که
جانی اول کوهر یکدانه‌نك سوداسنه قودق یعنی جانان سوداسی ومحبتی
وار ایکن وجودمز غیری یره کتمکه قادردکل حاصلی جانان سوداسنی ترك ایدوب
بر غیری یره کیده‌مز مصراع اولك معناسی چونکه بو سرکشته کشتی عاقبت
کیدر یعنی غرق اولوردن عجب سرکشته وجود امش (قانع بخیالی ز تو بودیم

چو

چو حافظ* یارب چه کدا همت وبیکانه نهادیم* نهاد بونده طبع معناسنه‌در
* محصول بيت* حافظ کبی سندن بر خیال ایله قانع وراضی ایدك یارب نه کدا
همت وبیکانه طبعز یعنی خیال جانانله قانع اولوب وصالنه طالب اولمامق
زیاده‌دون همت واجق طبیعتلی لکدندر حاصلی وصال قابل ایکن خیالیله
قانع اولمق دناءت وناکسلکدر دوله ایضا (خیال روی تو بر کارکاه دیده کشیدم
* بصورت تو نکاری ندیدم ونشنیدم* خیال روی تو لامیه‌لردر کارکاه دیده
بیانیه نکاری یا حرف وحدت* محصول بيت* سنك رویك خیالنی دیده
کارکاهنه چکدم سنك صورتکله بر نکاری نه کوردم ونه ایشتدم (امید
خواجکیم بود بندکی تو جستم* هوای سلطنتم بود خدمت تو کزیدم (محصول
بيت* بنده خواجه‌لك امیدی وارایدی سنك قوللغکی ایستدم یعنی سنك
بنده‌لکك خواجه‌لکدر حاصلی سکا قول اولمق افندی اولمقدر بنده سلطنت
آرزوسی وار ایدی سنك خدمتك اختیار ایلدم یعنی سنك خدمتك سلطنتدر
(اکرچه در طلبت همعنان باد شمالم* بکرد سرو خرامان قامتت نرسیدم*
محصول بيت* اکرسنی طلب ایلمکده باد شماله همعنانم یعنی دیرکیندشم که
بویله یلر یوریرم بونك بریله سنك سرو خرامان کبی قامتك غبارینه ایرشمدم
یعنی سنك قامتکه واصل اولمدم (امید در شب زلفت بروز عمر نبستم* طمع
بدور دهانت زکام دل ببریدم* محصول بيت) سنك شب زلفکده عمر کوتنه
امید باغلمدم یعنی عمرمه اعتمادم یوق وسنك دهانك دورنده کوکل مرادندن
طمعی کسدم یعنی سنك دهانك دورنده بکا کوکل مرادی حاصل اولمز
(کناه چشم سیاه تو بود وکردن دلخواه* که من چو آهوی وحشی ز ادمی
برمیدم* کناه چشم لامیه‌در وسیاهه اضافت بیانیه وتویه لامیه واو حرف
عطف کردن دلخواه بیانیه دلخواه وصف ترکیبیدر خواهیدندن کوکل دیلکی
یعنی کوکل ایستیوب آرزو ایلدیکی نسنه که حرف بیان آهوی وحشی
بیانیه آدمی یا ایله انسان دیمکدر* محصول بيت* سنك قاره کوزك وکوکل
آلیجی کردنك کناهیدر که بن آهوی وحشی کبی آدمدن اورکدم یعنی چشم سیاه
وکردن دلخواهك محبتی بنی آهوی وحشی کبی مردمدن اورکدوب طاغلره
دوشوردی (زشوق چشمهٔ نوشت چه قطرها که فشاندم* ز لعل باده
فروشت چه عشوها که خریدم* چشمهٔ نوش بال چشمه‌سی دیمکدر که دهان
جاناندن کنایتدر قطره‌دن مراد اشك قطره‌لریدر کثرت کریه‌دن کنایتدر شوق
چشمهٔ نوش لامیه وبیانیه در لعل باده فروش بیانیه* محصول بيت* سنك
چشمهٔ نوشك شوقندن نه قطره‌لر که صاچدم یعنی نه کریه‌لر که ایلدم باده فروش

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلاتن

لبکدنده نه عشوه لرکه صاتون آلدم یعنی نه الدانشلر که الداندم حاصلی بادهٔ لعلك
صاتون المق سوداسنده زیاده الداندم (زغمزه بردل ریشم چه تیرها نه کشادی *
زغصه برسر کویت چه بارها که کشیدم * محصول بیت * مجروح یورکه
غمزه دن نه اوقلر که اوردك یعنی مبالغه اوقلر اوردك سرکویکده غم وغصه دن
نه یوکلر که چکدم یعنی نه زحمتلر چکدم دیمکدر (زکوی یار بیارای نسیم صبح
غباری * که بوی خون دل ریش ازان تراب شنیدم * محصول بیت *
ای نسیم صبح کوی یاردن برغبار کتور زیرا مجروح دلك قانی قوقوسنی
اول ترابدن ایشتدم (چو غنچه بر سرم ازکوی او کذشت نسیمی * که پرده بردل
مسکین بوی او بدریدم * محصول بیت * غنچه کبی باشم اوزرندن جانان
کویندن بر نسیم کچدیکه دل مسکینك اوزرنده انك قوقوسی سببیله پرده یی
یرتدم یعنی انك قوقوسیله بی اختیار اولوب پردهٔ دلی چاك ایلدم حاصلی نسیم
بوی جانانی کتورمك سببیله پردهٔ دلی چاك ایلدم (بخاك پای تو سوکند و نور دیدهٔ
حافظ * که بی رخ تو فروغ از چراغ دیده ندیدم * محصول بیت * سنك خاك پایکه
یمین ایدرم و حافظك نور دیده سنه که سنك رخك سز چراغ دیده دن فروغ وضیا
کورمدم یعنی سنك رخك سز کوزمی روشن کورمدم حاصلی کوزم آیدینی
سنك رخکدر و له ایضا (ما بدین در نه پی حشمت وجاه آمده ایم * از بد حادثه
اینجا بپناه آمده ایم * پی ادات تعلیل حشمت حای مهمله نك کسریله عجم
عظمت معناسنه استعمال ایدر جاه منصب * محصول بیت * بز بو جانان
قپوسنه عظمت و منصب ایچون کلمش ایزبلکه حادثه ظلمندن بونده صغنمغه
کلمشز حادثه نك تقدیری حادثهٔ بددر ضرورت وزن ایچون تقدیم وتأخیر
اولندی (رهرو منزل عشقیم وز سرحد عدم * تا باقلیم وجود این همه راه
آمده ایم) رهرو وصف ترکیبیدر یوله کیدیجی منزله اضافتی اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر و عشقه اضافت لامیه در ادات تکلمه ده یوله در واو حرف عطف
سرحد عدم لامیه تا انتهای غایت ایچون الی معناسنه در باقلیم وجود
با حرف صله و اضافت بیانیه و یا لامیه در مجازا این همه بو قدر دیمکدر ز سرحد
عدم مصراع ثانی یه مرهوندر (محصول بیت عشق منزلینك رهرویز و سرحد
عدمدن اقلیم وجوده دك بو قدر یول کلمشز یعنی عدمدن وجوده کلمشز (سبزهٔ
خط تو دیدیم وز بستان بهشت * بطلبکاری این مهر کیاه آمده ایم * سبزهٔ خط
تو بیانیه و لامیه در ز بستان بهشت مصراع ثانی یه مرهوندر مهر کیاه براوتدر
یعنی نباتات جنسندن بر نباتك اسمیدر اصلنده کیاه مهر ایدی اضافتله صکره
اضافتدن قطع ایدوب ترکیب مزجی ایلدیلر حاصلی محبت اوتی دیمکدر یعنی

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلات

آنی

آنی بیله کتورن محبوب القلوب اولورمش روی محبوبه ده مهر کیاه دیرلر و بعضلر
دیدیلر که شمسی دیدکاری نباتدر که شمس یعنی کونش نه جانبده ایسه چچکی اول
جانبه دونر پس بنه اصلی کیاه مهر ایدی کونش اوتی معناسنه ادنی ملابسه ایله
یعنی شمسك چچکی حرکتنه تابع اولدیغیچون (محصول بیت) سنك سبزهٔ خطکی
کوردك و بستان جنتدن بو مهر کیاهك طلبکارلغنه کلمشز یعنی سبزهٔ خط
جانان طلبکارلغنه خط جانانه مهر کیاه دیمش انکچون سبزه ذکر ایلدی پس سبز
خطدین های رسمی سزمذکور نکته یه واصل اولمامش و جمیع نسخه لره مخالف
یازمش (با چنین کنج که شد خازن او روح امین * بکدایی بدر خانهٔ شاه آمده ایم *
کنجدن مراد حضرت قرآندر و سائر علوم و معارف که قرآنه تابعدر * محصول
بیت * خواجه حفاظه و سائر علمایه تعریض طریقیله بیورر بو تجلین
خزینه ایله که خزینه داری حضرت جبریل اولدی کدالغله شاهك سرایی
قپوسنه کلمشز (لنکر حلم تو ای کشتی توفیق کجاست * که درین بحر کرم
غرق کناه آمده ایم * لنکر حلم تو بیانیه و لامیه در کشتی توفیق بیانیه که حرف
تعلیل بحر کرم بیانیه غرق کناه مصدرك مفعولنه اضافتیدر * محصول بیت *
توفیق خدایه ندا ایدوب بیورر که ای کشتی توفیق خداسنك حلمك
لنکری قنده در که بو دنیا بحرنده کناهه غرق کلمشز یعنی دنیا مقام کسب
ثواب و کناهدر لیکن بز بحر کناهه غرق اولمشز امدی ای کشتی توفیق خدا حلم
کوستروب بزی بحر عصیان و خطادن تخلیص ایله و جائزدر که معنا بویله اوله که
ای کشتی توفیق خدا لنکر حلم قنده در که بحر کرم خداده غرق کناه کلمشز یعنی
بحر کرمه طالمق امدیله پس بزی تخلیص ایله (اب رو میرود ای ابر خطا شوی
ببار * که بدیوان عمل نامه سیاه آمده ایم * ابر خطا شوی بیانیه در خطا
آریدیجی ابر دیمکدر ببار فعل امر مفرد مخاطب یاغدر دیمکدر که حرف تعلیل
بدیوان عمل باحرف صله و اضافت بیانیه در نامه سیاه وصف ترکیبی اقسامندندر
محصول بیت * یوزمز صویی کیده یورای خطا یویجی ابر باران رحمتکی
یاغدر زیرا عمل دیوانینه نامه سیاه یعنی کناهکار کلمشز ابر خطا شوی مذکور
توفیق خدادر و جائزدر که دیوان عملدن مراد دفتر اوله پس اول زمان باحرف
مصاحبت اولور معناده دفتر عمل ایله کناهکار کلمشز دیمك اولور (حافظ این خرقهٔ
پشمینه بینداز که ما * از پی قافله با آتش آه آمده ایم * که حرف تعلیل
مامصراع ثانی یه مرهوندر با حرف مصاحبت آتش آه بیانیه * محصول بیت)
ای حافظ بو خرقهٔ پشمینه یی براق یعنی ترك ایله زیرا بز اهل ریا قافله سنك آردندن
آه آتشیله کلمشز یعنی امدی بو خرقهٔ پشمینه یی ترك ایله که جامهٔ ریادر بو خسته

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلات

آه آتشبارم سنیده خرقه ٔیده یاقریاندر حاصلی خرقه ٔپشمینه اسباب ریاندر آنی
ترك ایله که آتش دوزخدن سالم اوله سن زیرا ریا کفردر کافر ایسه اهل دوزخدر
وله ایضا (ما نکوییم بد ومیل بناحق نکنیم * روی کس راسیه ودلق خود
ازرق نکنیم * بو غزلده ردیف واقع اولان افعال اکثر فعل امر متکلم مع الغیردر
بعضسی فعل مضارع متکلم مع الغیردر بعضسی فعل مشترکدر بینهما امدی
مطلعده نکوییم ونکنیم لر مشترکلر واقع اولمشلر بد نکوییم مفعولی یعنی مقول
قولیدر واو حرف عطف میل مفعول صریحیدر نکنیمك وبناحق غیرصریحی
وبا حرف صله ناحق نا حرف نفی توصیف یعنی مدخولینك وصفیتی حکمنی ایدر
ناحق حق دکل دیمکدر حق صفت مشبهه در ناایله منفی نکنیم ایلمزز ویا ایلمیه لم
اشتراك اوزره روی کس لامیه را ادات تأکید یعنی اضافتدن مفهوم اولان
معنای مفعولیتی تأکید ایدر نته که دلق خود اضافتی بوکه قرینه در فتأمل
روی کس ودلق خود نکنیمك مفعول اوللریدر روسیه وازرق مفعول ثانیلری
(محصول بیت * بز برامازسو یلمزز ویا سویلمیه لم یعنی شرعا وعقلا مذموم اولان
نسنه لری سویلمزز وحق اولمیان احوالی وحالاتی ایلمزز ویا ایلمیه لم یعنی امور
باطله یه میل ایلمزز وکسه نك یوزینی سیه وکندی خرقه مزی کوك رنك ایلمزز
ویا ایلمیه لم یعنی کسه نك ریاسن اظهار ایدوب رسوای ایدوب یوزین قاره ایلمزز ونه
کندیمز خرقه سنی ازرق رنك ایدوب مرائی اولورز ویا خود اوله لم حاصلی
نه کسه نك ریاسن اظهار ایدرز ونه کندیمز مرائی اولورز خواجه حضرتلرینك
دلق خود ازرق نکنیم له ازرق پوشلره تعریضدر نته که سابقا تفصیلی کچمشدر
ادعا بیورر که ازرق پوشلر مرائیلردر پس بزانلر کبی اولمیه لم یعنی ازرق رنك خرقه
کیمیه لم زیرا ریا شعاریدر بعض نسخه ده خانه ٔ کس سیه ودلق خود ازرق نکنیم
واقع اولمش خانه سیه وخانه سیاه ماتمزده یه دیرلر یعنی کسه یی ماتمزده ایلمزز
حاصلی کسه یه مصیبت ایرشدرمزز دیمکدر بر نسخه ده جامه ٔ کس سیه واقع
اولمش یعنی کسه یه ماتم لباسن کیدرمزز حاصلی کسه یی متضجر ومتضرر ایلمزز
خرقه یه جامه نسخه سی زیاده مناسبدر فتأمل (عیب درویش وتوانکر بکم
وبیش بدست * کاربد مصلحت آنست که مطلق نکنیم * عیب درویش اضافتی
مصدرك مفعولنه در وتوانکر درویشه معطوف بکم با حرف مصاحبت کم
اکسك وبیش ارتق عیب مبتدا وبدست خبری کاربد بیانیه ونکنیمك مقدم
مفعولی مصلحت آنست مبتدا وخبر جمله ٔ ابتدائیه وکاربدك معنا جهتندن
مقامی حرف بیاند نصکره در تقدیری مصلحت آنست که کاربد مطلق
نکنیمدر * محصول بیت * خواجه لف ونشر طریقیله بیورر درویش وتوانکری

اکسك وآرتقله تعییب ایلمك یرامز دریعنی درویشی صغایر سیله وتوانکری
کبائر سببیله عیبلمق یرامز دریعنی طریقده هیچ کسه یی عیبلمیه لم مطلق قیدی کم
وبیشه نسبتدر وجائزدر که لف ونشر اعتبار ایلمیوب وهر برینه کم وبیشی
صرف ایلیه وز یعنی فقیر وغنی یی صغائر وکبائر له تعییب یرامز در کسه یه دخل
وطعن جائز دکلدر پس مصلحت اولدر که مطلقا یرامز ایش ایشلمیه لم یعنی صغائر
وکبائر ایشلمیه لم یعنی هیچ بر وجهله کسه یی تعییب ایلمیه لم (خوش برانیم
جهان در نظر راهروان * فکر اسب سیه وزین مغرق نکنیم * جهان جیمك
فتحیله صفت مشبهه در جهیدندن صیچرامق وقالقیق معناسنه نته که
کلستانده واقعدر (بکفت احوال ما برق جهانست * دمی پیدا ودیکردم
نهانست * راهروان وصف ترکیبیدر یولجیلر معناسنه فکر اسب سیه لامیه
وبیانیه قاره آت فکری یوسوزآنی کوستررکه قاره آت ارالرنده معتبر اوله بعض
اعجام یونده برسوز سویلدی اکر صحیح ایسه وجهدن حالی دکل دیدیکه
اسب سیه دکلدر بو اسب سپه دریعنی عسکر آتی حاصلی ایرآتی دیمکدر واو حرف
عطف زین مغرق بیانیه در مراد مرصع ایردر * محصول بیت * یولجیلر
نظرنده قالقیجی قالغیجی کوزل سوره لم یعنی اهل سلوك نظرنده ایو جه سلوك
ایده لم حاصلی طریق حقه خوش خوش کیده لم دیمکدر اسب سیه ومرصع ایر
فکرینی ایلمیه لم تحمل وتکلف قصد ایلمیه لم مصراع اولك معناسنی خوش سوره لم
سکردیجی یولجیلر نظرنده دین ایوجه سکرده مش (رقم مغلطه بر دفتر دانش
نکشیم * سر حق باورق شعبده ملحق نکنیم * مغلطه علی بابندن اسم مکاندر
غلط اید جك مکان یعنی یا کلجق یر مصدر میمی اولمقده جائز غلط معناسنه رقم
مغلطه بیانیه دفتر دانشده بویله در سر حق لامیه با حرف صله ورق شعبده بنه
بیانیه ملحق اسم مفعولدر افعال بابندن (محصول بیت) دانش دفترینه غلط
رقم چکمزز یعنی علمزه اغلوطه قرشدرمزز حاصلی کسه یی یا کلتمزز الدایوبده
سر خدا یه ده حقه بازلق ورقنه الحاق ایلمزز یعنی حقی باطله خلط ایلمزز حاصلی
کسه یی الدامق ایچون باطلی حق صورتنده اظهار ایلمزز (زاهد ار منع من
از باده کند آن بهتر * کالتفاتش بمی صاف مروق نکنیم * یانمزده واقع اولان
نسخه لرده بو وضع اوزره در پس بو بیتك مصراع ثانیسی شاه بیتنه مصراع
ثانی وشاه بیتنك مصراع ثانیسی بو بیته مصراع ثانی وضع ایلمك زیاده قلت
تأملدندر فتأمل زاهد مبتدأ وجمله ٔ شرطیه خبری منع من مصدرك مفعول
صریحنه اضافتیدر واز باده منعه متعلقدر یعنی مفعول غیرصریحی دران بهتر
مصراع ثانی به مرهوندر که حرف بیان التفاتش شین معنا جهتندن مروقه

ردسروری

مقيددر صاف بر وقش تقديرنده صاف عامدر ومروق خاصدر يعنى
برنسنه دن بحرمكله خالص اوله بمى صاف مروق اضافتلرى بيانيه لردر يمى
باحرف مصاحبت التفاته ونكنيم كلمه لرينه متعلق اولمق ممكندر ✻ محصول
بيت ✻ اكرزاهد بزى باده دن منع ايدرسه اول يكدركه اكامى صاف مروق ايله
التفات ايليه لم يعنى صاف مروقله اكا حرمت ايليه لم حاصلى مى نابى اكا تكليف
ايدوب رعايت ايليه لم (شاها اكر جرعهٔ رندان نه بحرمت نوشد ✻ هيچ كارش زسر
صدق برونق نكنيم ✻ محصول بيت ✻ پادشاها اكر رندلر جرعه سنى حرمتله
نوش ايلمزسه يعنى بونلرك كلامنى تعظيم وتبجيل ايله اصغا ايلمزسه هيچ برايشنى
صدق جهتندن رونقله ايلمزز ويا ايليه لم يعنى رندلره دوشن ايشلرينى صفاى
خاطر له لطيف زبالك ايلمزز حاصلى هر ايشنى اهمال ايدرز يعنى اكا عن صميم
القلب همت ايلمزز (آسمان كشتىٔ ارباب هنر مى شكند ✻ تكيه آن به كه برين
بحر معلق نكنيم ✻ محصول بيت ✻ آسمان ارباب هنرك كشتى سنى صنر يعنى
پاره لر حاصلى ارباب هنرك عدوسيدركه مراد ينك عكسنى ايشلر وهنر سزلرك
مرادنجه درپس اول يكدركه بو معلق دريايه تكيه ايليه لم يعنى هيچ برحالنه
اعتماد ايليه لم زيرامتلون وكرداندركه اعتماده واتكايه لايق وسزاوار دكلدر
فلكى بونده بحر معلقه تشبيه ايلمش (كربدى كفت حسودى ورفيقى رنجيد ✻
كوتوخوش باش كه ما كوش باحمق نكنيم ✻ مصراع اولده يالر وحدت افاده
ايدركو خطاب عام ✻ محصول بيت ✻ اكر برحسود بر يرامز سوز سويليوب
يارانك بريسى سوزندن رنجيده خاطر اولديسه سن رفيقه خوش اول دى كه
براحقه قولق طوتمزز يعنى سوزينه اعتبار ايلمزز پس بزه يار ايسك سنده سوزينه
اعتبار ايلمه كه احمقك سوزينه اعتبار اولنمز (حافظا رخصم خطا كفت نكيريم
برو ✻ وربحق كفت جدل با سخن حق نكنيم ✻ نكيريم برو يعنى آنى تخطى ايدوب
مواخذه ايلمزز وربحق كفت باحرف تأكيد باسخن حق باحرف مصاحبت
ويا حرف صله ✻ محصول بيت ✻ اى حافظ اكر خصم خطا سويلديسه بز آنى
مواخذه ايلمزز يعنى سويلديكى سوزى اوزرينه طوتوب خطا سويلدك ديمزز
واكرحق وصواب سويلديسه حق سوزه جدل ايلمزز يعنى ناحق وناصواب
سويلديسه كندى يه ضرردر سكادكل وله ايضا (مرا عهديست با جانان كه تا جان
دربدن دارم ✻ هواداران كويش را چو جان خويشتن دارم ✻ عهديست
ياحرف وحدت ويا تنكيركه حرف بيان تا حرف توقيت هواداران احبا كويه
اضافت لاميه درشين ضمير جانانه راجعدر جان خويشتن لاميه ✻ محصول
بيت ✻ بنم جانانله عهدم واردر مادامكه جانم بدنده در محله سنك احباسنى

بحر هزج مثمن سالم
مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن

كندى جانم كبى طوتام يعنى محله سنك عاشقلرينى جانم كبى سوكلى طوتام
(صفاى خلوت خاطر ازان شمع چكل بينم ✻ فروغ چشم ونوردل ازان
ماه ختن دارم ✻ صفاى خلوت خاطر لاميه وبيانيه در شمع چكل لاميه چكل
جيم عجميله وكافيله تركستانده يعنى خطا وختن جانبنده بريرك اسميدركه
ارككى وديشى سى غايت كوزل اولورمش اصلنده بر كليسانك اسميدر صكره
اول كليسا اولان مملكته اطلاق ايلديلر فروغ چشم لاميه درنوردلده بويله در
ماه ختن لاميه درمجاز افروغ چشم شمع چكل كبى ✻ محصول بيت ✻ خلوت
خاطر صفاسنى اول شمع چكلدن كوررم يعنى خاطرمزك صفاسى چكل
محبوبى كبى محبوبلردر كوزمك آيدنيده وكوكلمك نورى دخى اول
ماه ختندندر يعنى ختن محبوبى كبى محبوبلردندر (بكام وارزوى دل چو دارم
خلوتى حاصل ✻ چه فكر از خبث بدكويان ميان انجمن دارم ✻ بكام باحرف
مصاحبت واو حرف عطف آرزوى دل لاميه خلوتى ياحرف وحدت ويا تنكير
خبث خانك ضمى وبانك سكونيله مراد بمكدر طيبك ضديدر انجمن درنك
يعنى جمعيت ✻ محصول بيت ✻ كوكل مرادنجه وآرزوسنجه چونكه بكا
برخلوت حاصلدر يعنى برخلوتم واردرپس بويله اولنجه درنك اورته سنده بدكولر
خباثتندن نه فكر واند يشه م وار يعنى بكا صفاى خاطر حاصل اولدقدنصكره
بدكولر هرنه ديرسه ديسون حاصلى جانانله خلوت خاصه مالك اولديغمدنصكره
بدكو وخبيثلر حقمزده نه ديرلرسه ديسونلر بيت ✻ اكر يارم بنمله يار اولورسه
نه غم عالم ثوا غيار اولورسه ✻ مصراع اولك معناسنى كوكل مرادى
وآرزوسى ايله چون برخلوت طوتام دين ادابى اوجه طوتامش ومعنايى
بجرمش (كرم صد لشكر از خوبان بقصد دل كمين سازند ✻ بحمد الله والمنه بتى
لشكرشكن دارم ✻ كرم ميم معناده دله مقيددر بقصد باحرف صله ويا حرف
تعليل دله اضافت مصدرك مفعولنه اضافتيدر بتى ياحرف وحدت لشكرشكن
وصف تركيبيدر ✻ محصول بيت ✻ اكريوز لشكر محبوبلردن بنم كوكلم
المق قصدينه پوصو قوررلرسه يعنى بنى عاشق ايلمك قصد ايدرلرسه حمد ومنت
اللهه دركه لشكر صيجى بر بتم وار يعنى برجانانم واردركه اسباب حسنده جميعنه
غالب وخوبلرهب صحبتنه راغب وطالبدر حاصلى بوكونش سائر خوبلر
نجوم مدرپس هربار كه آفتاب طلوع ايليه نجوم مضمحل اولوب ناپيد اولور
نته كه خواجه بيورمشدر بيت ✻ چندان بود كرشمه ونازسهى قدان
كايد بجلوه سر وصنوبر خرام ما (خدارا اى رقيب امشب زمانى ديده
برهم نه ✻ كه من باالعل خاموشش نهانى صد سخن دارم ✻ زمانى ياحرف وحدت

دیده برهم نه کوزی بری بری اوزرینه قو یعنی اویو دیمکدرنه فعل امر مفرد
مخاطب قود یمکدر که حرف تعلیل لعل خاموشش بیانیه مراد دوداقدر نهبانی
یا حرف نسبت ✲ محصول بیت ✲ الله ایچون ای رقیب بو کیجه برزمان کوزك
یوم یعنی اویو زیرا لعل خاموشیله کیرزلین یوزسوز طوتارم یعنی لبیله یوزسوزم
وارامدی اویو که سرلبنه مطلع اولمیه سن (چودر کازار اقبالش خرامانم
بحمدالله ✲ نه میل لاله ونسرین نه برك نسترن دارم ✲ کازار اقبال لامیه در
صحاح عجمده نسرین ونسترین ونسترون ونستردن دال مهمله ایله هب برمعنایه
دردیدی برخوش قوقولی چچکدر اما خواجه نك کلامی ترادف معناسی
ویرمز برك آرزو وقونقلق اسبابی ویبراق معناسنه در ✲ محصول بیت ✲
چونکه جانانك اقبالی کازارنده خرامانم یعنی صالنرم بحمدالله نه لاله ونسرینه
میلم ونه نسترینه آرزوم وار یعنی کازار اقبال جانان بنی بونلردن فارغ البال ایلدی
یعنی جانانك دولت واقبالی اسباب سیر وتفرجدن بنی بی نیاز ایلدی (آلا ای
پیر فرزانه مکن منعم زمیخانه ✲ که من در ترك پیمانه دلی پیمان شکن دارم ✲
آلا حرف استفتاح ویا حرف تنبیه پیر فرزانه بیانیه در فرزانه عاقل دیمکدر
منع مکنك مفعول صریحی وزمیخانه غیر صریحی ومیم متکلم معناده میخانه یه
مقیددر که حرف تعلیل ترك پیمانه مصدرك مفعولنه اضافتیدر دلی یا حرف
وحدت ویا تنکیر پیمان شکن وصف ترکیبیدر شکنیدندن عهد وپیمان صیجی
معناسنه ✲ محصول بیت ✲ ای پیر فرزانه بنی میخانه دن منع ایلمه زیرا بن پیمانه
ترکنده پیمان شکن بر دل طوتارم یعنی پیمان شکن بر دلم واردر یعنی توبه
ایدوب پیمانه یی ترك ایلسم پیمان شکن کوکلم توبه یی شکست ایدوب ترك
پیمانه عهدنی ترك ایدر پیمانه ترك ایلمز حاصلی پیمانه کشلکی وباده نوشلغی
ترك ایلمز مصراع اولك معناسی اکاه اول ای فرزانه پیربنی میخانه ده
تعییب ایلمه دین بای حرف ظرف طوتمقده غریب ظرافت ایلمش (شراب
خوشکوارم هست وباری چون نکارم هست ✲ ندارد هیچ کس باری
چنین باری که من دارم ✲ شراب خوشکوار بیانیه خوشکوار وصف
ترکیبیدر ایوسکیجی شراب یعنی هضم اولینجی معناسنه حاصلی صداع ویرمز
باری برمصاحب دیمکدر نکاردن جانان مراد در باری بای عربیله حاصل
معناسنه در باری یا حرف وحدت ویا تنکیر که حرف رابط صفت (محصول بیت)
خوشکوار شرابم وار وجانانم کبی برمصاحبم وار یعنی مصاحبم جاناندر
نته که عرب مثلك لا یبخل دیر مخاطبك عدم بخلندن کنایت ایدر یعنی انت
لا تبخل معناسنه بونده ده نکارم کبی بر یارم وار یعنی یار ومصاحبم

نکارمدر حاصلی هیچ کمسه طوتمز بو نجلین بر یار که بن طوتارم یعنی هیچ کمسه نك
بنم یارم کبی بر یاری یوقدر دیمکدر بعض نسخه ده باری یرینه یاری دوشمش ایکی
نقطه ایله پس معنا بنم یارم کبی هیچ کمسه نك یاری یوقدر یعنی بنم یارم کبی یاره
کمسه مالك دکلدر بونده نکار نقش معناسنه دردین نکاری بیلمزایمش (مرا
درخانه سروی هست کاندر سایهٔ قدش ✲ فراغ از سرو بستانی وشمشاد چمن
دارم ✲ سروی یا حرف وحدت کاندر که حرف رابط صفت سایهٔ قد لامیه
سرو بستان لامیه ویا حرف نسبت واو حرف عطف شمشاد چمن اضافتی اضافة
الخاص الی العام قبیلندندر رادنی ملابسه ایله زیرا شمشاد اقسام چمندندر
سروی بستانه وشمشادی چمنه نسبتده تفنن قصد اولنمش ✲ محصول بیت ✲
بنم خانه مده بر سرو واردر که قدی سایه سنده بستان سروندن فراغم وار
یعنی بر جانانم واردر که باغ وبستان سیرندن بکا فراغ ویرر یعنی دلبرلکی
وکوزللکی سیری غیری سیرانلری اونوتدرر (سزد کز خاتم لعلش زنم لاف
سلیمانی ✲ چو اسم اعظم باشد چه باك از اهرمن دارم ✲ سزد فعل مضارع
مفرد غائب که حرف بیان خاتم لعل بیانیه در زنم فعل مضارع نفس متکلم
وحده در لاف سلیمانی بیانیه یا حرف نسبت لاف سلیمانیدن مراد دعوای
سلیمانیدر یعنی وحوش وطیوره حکم دعواسن ایلمك اسم اعظم جواب سؤال
مقدردر یعنی خاتم لعلنه مالك اولمقدن سلیمانلق دعواسنی ایلمك کرك جواب
ویرر که جانانك خاتم لعلی مهر سلیماندر که نکیننده اسم اعظم منقوش ایدی که
انك خاصه سی حضرت سلیمان النده اولمق شرطیله وحوش وطیوری
تسخیردر اهرمن وآهرمن الف مقصوره وممدوده ایله شیطان علیه اللعنه یه
دیرلر وبیابان آدمی که خلق اکا دیو دیرلر ✲ محصول بیت ✲ جانانك لعل کبی
لبی خاتمندن یعنی اکا مالك اولمقدن سلیمانلق دعواسن ایلسم لایقدر زیرا
چونکه اسم اعظم وار شیطاندن نه باك یعنی نه پروا ویادیو سلیماندن حاصلی
بودعواده بکا انس وجندن کمسه معارض اوله مز زیرا جانانك خاتم لعلی که
اسم اعظمدر المده در پس بکا دیو وشیطان کار ایده مز (برندی شهره شد حافظ
پس از چندین ورع لیکن ✲ چه غم دارم چو در عالم امین الدین حسن دارم
✲ محصول بیت ✲ خواجه بیتده صنعت التفات رعایت ایدوب بیورر بوقدر
ورع وتصکره حافظ رندلکله مشهور اولدی لیکن نه غمم وار چونکه عالمده امین
الدین حسنم وار مناقب خواجه ده بیورمشدر که امین الدین حسن
سلطان اویسك نشانجیسیدر پس امین الدین حسندن مراد حاجی
قوامدردین افترا ایلمش وله ایضا (من که باشم که بران خاطر عاطر کذرم

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلن
ردشمعی

لطفها میکنی ای خاك درت تاج سرم که اسم درکیم معناسنه وایکنجی که حرف بیان بران خاطر عاطر کذرم یعنی خاطر جانان واضافتی بیانیه درای حرف ندا منادی محذوف تقدیری ای جانان در خاك درت تاج سرم اخبار وانشایه متحملدر* محصول بیت* جانان خواجه یه لطفلر کوستروب سلام وکلام ارسال ایدوب احوالنی تفقد ایلمش وخواجه بیوررکه بن کیم که اول خاطر عاطره اوغرایم یعنی اول طبع پاکه اوطیبدن کچم یعنی سنك کبی عالی مقدار بنم کبی کدایی آکوب سلام وکلام ارسال ایلمك بکا زیاده تعظیمدر لطفلر واحسانلر ایدرسن ای جانان که قبولك ترابی تاج سرمدر وتاج سرم اولسون مصراع ثانینك معناسنی لطفلر ایدرسن ای کسه که سنك خاك درك بنم تاج سرمدر دینلر حق اداسی ایلمشلر (دلبر ابنده نوازیت که آموخت بکو
ردسروری وشمعی
* که من این ظن برقیبان تو هرکز نبرم* دلبر امنادی بنده نواز وصف ترکیبی قول اوخشایجی یعنی قوله رعایت ایدیجی ویا حرف مصدر ویا ضمیر خطاب که اسمدر کیم معناسنه آموخت فعل ماضی مفرد غائب اوکرتدی دیمکدر بونده متعدیده لازمده کلور که حرف تعلیل برقیبان تو با حرف صله واضافت لامیه نبرم فعل نفی مضارع متکلم وحده ایلتم دیمکدر یعنی ایلم* محصول بیت* سلام ارسال ایلین جانانه بیوررای دلبر بنده نوازلغی سکا کیم اوکرتدی سویله یعنی عاشقلره رعایتی سکا کیم تعلیم ایلدی زیرا بن سنك رقیبلریکه بوظنی هرکز ایلتم یعنی رقیبلر سکا بنده پرورلکی تعلیم ایلمدیکنی بیاورم پس کیمدن اوکرندك (همتم بدرقهٔ راه کن ای طائر قدس* که درازست ره مقصد ومن نوسفرم* همتم میم معناده راهه مقیددر بدرقهٔ راهم کن تقدیرنده بدرقهٔ راه اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر طائر قدس اصلنده حضرت جبریلدر اما بونده سلام ارسال ایلین کسه مراددر که حرف تعلیل ره مقصد لامیه نوسفر ایلك سفره چیقان کسیه دیرلر* محصول بیت* ای طائر قدس همتکی بکا یول قولاغوزی ایله زیرا یول اوزاقدر وبن ایسه یکی سفره چیقمشم یعنی بوندن اول سفر کورمش دکلم مرادی جانان جانبندن کندوبی دعوتدر (ای نسیم سحری بندکیٔ من برسان* که فراموش مکن وقت دعای سحرم* نسیم سحری بیانیه در ویا حرف نسبت بندکی یا حرف مصدر منه اضافت لامیه در برسان با حرف تأکید ایرشدر دیمکدر که حرف بیان بنده لکی بیاندر یعنی جانانه مصراع ثانینك مضمونی تمنی ایدر* محصول بیت* ای سحر نسیمی بنم بنده لکمی یعنی عبودیتمی جانانه ایرشدر اول ایرشدردیکی بودر که سحر دعاسی وقتنده بنی دعادن اونتمه

حاصلی دعالرمقبول اولجق زماندر پس بنی اولوقت دعادن فراموش ایلمه وجائزدر که معنا بویله اوله که سحر وقتنده بنم دعامی اونتمه یعنی سحرده ایلدیکم دعایی فراموش ایلمه (خرم آن روز کزین مرحله بربندم رخت* وزسر کوی تو پرسند رفیقان خبرم* خرمی روزه اسناد مجازیدر کزین که حرف رابط صفت مرحله قوناجق یر بر حرف تأکید بندم رخت رختمی بغلیم یعنی بوندن کوچوب کیدم خبرم میم معناده پرسند کلمه سنه مصروفدر* محصول بیت* خرم اول کونکه بومرحله دن اسبابمی بغلیوب کوچم کیدم ویاران سر کویك خبرینی بندن صورالر یعنی جانانك سر کوینده نه خبردیه لر یاخود معناسنك کوینکده اولان عشاقدن بنم خبرمی صورالر یعنی حافظ سر کوی جاناننده کورنمز عجب نیجه اولدی زیرا انك مقیم ملازملرندندر پس کورنمدیکنه باعث ندر دیه لر (راه خلوتکه خاصم بنما تا پس ازین* می خورم با تو ودیکر غم دنیا نخورم* محصول بیت) جانانه خطاب ایدوب بیوررکه خلوت خاصکه بکا یول کوستر تا کیم بوندنصکره باده یی سنکله ایچم ودخی دنیا غمنی یمیه یم یعنی بکا خلوت خاصکه اجازت ویر تا کیم سنکله عشرت ایدوب دنیا غمنی یمیه یم مصراع ثانینك معناسنی سنکله شراب ایچم وکیرو دنیا غمنی یمیه یم دینلر ایلریدن وکیرودن خبردارد کلمش (پایهٔ نظم بلندست وجهانکیر بکو* تا کند پادشه بحر دهان پرکهرم* پایهٔ نظم لامیه جهانکیر وصف ترکیبیدر کیریدندن جهان طوتیجی یعنی شهرت ویریجی بکو خطاب عام تا حرف تعلیل پادشه بحردن مراد هرمز پادشاهیدر که خواجه یه غائبانه احسان اوزره ایمش نته که برقطعه ده بیوررکه بیت* شاه هرمزم ندید وبکزمان صدلطف کرد* شاه یزدم دید ومدحش کردم وهیچم نداد* دهان کندك مفعول اولی ویرکهر مفعول ثانیسی کهرم میمی معناده دهانه مصروفدر دهانم تقدیرنده* محصول بیت* نظم کلامك مرتبه سی بلند وجهانکیردر هرمز پادشاهنه سویله که دهانمی پرکهر ایلسون زیرا بنم نظمم سائر نظمدن بلندتر وجهانکیرتردر شاه هرمزی مخصوص بالذکر ایلدی زیرا هرمز دکزندن اینجو چیقار وخواجه نك قدرینی اول ابو بیلورمش نته که سبق ایلدی بعض نسخه ده بحر برینه دهر دوشمش وبعضلر آنی اختیار ایلمش حق بودر که کهرلك بحرله معناسی زیاده در وعلی الخصوص که پادشاه بحردن هرمز پادشاهی مراد اوله فتأمل (حافظا شایدا کردر طلب کوهر وصل* دیده دریا کنم از اشك ودرو غوطه خورم* طلب کوهر مصدرك مفعولنه اضافتیدر وکوهر وصل بیانیه در او ضمیری دریایه راجعدر غوطه غینك فتحیله موج وصویه

طالمق غوطه خورم یعنی طالم ویاموج بیم علی کل حال طالمق مراددر * محصول بیت * ای حافظ لایقدرا کر وصل کوهری طلبنده اشکدن دیده می دریا ایدوب آنده غوطه بیم یعنی کوزم یاشی دریاسنه طالم یعنی وصال جانان ایچون کثرت بکاوکریه دن دیده می دریا ایدوب آنده طالسم لایقدر

بحر هزج مثمن سالم
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

وله ایضا (مرا می بینی ودردم زیادت میکنی دردم * ترا می بینم ومیلم زیادت میشود هردم) دردم میم ضمیر متکلم بنم دردم دیمکدر در حرف ظرف ودم نفس دردم فی الحال دیمکدر تقریرلرک عکسیده جائزدر مصراع ثانیده زیادت ایکی معنایه متحملدر بری زیاده ارتق معناسنه بریده یاد اله ضمیر خطابدن مرکب اوله یعنی سنک خاطر کدن میشود دده ایکی معنایه متحملدر بری اولور وبری کیدر معناسنه واو حرف حال میلم میمی ضمیر مفعول وفاعل اولغه قابلدر یعنی سکا میلم ویا بکا میلک * محصول بیت * بنی کوررسن یعنی بکا نظر صالارسن وفی الحال دردمی زیاده ایدرسن یاخود دردمی فی الحال زیاده ایدرسن بنده سنی کورورم ومیلم زیاده اولور هردم یاخود بکا میلک یاد کدن وخاطر کدن هردم کیدر اولدیغی حالده کورورم سنی (بسامانم نمی پرسی نمیدانم چه سر داری * بدرمانم نمی کوشی نمیدانی مکر دردم * بسامانم با حرف مصاحبت وسامان صلاح حال وآرام صوری سر سینک فتحیله اولیجق سودا وهوا معناسنه در وسر کسر سینله اولیجق راز معناسنه در * محصول بیت * بنی صلاح حالله صورمازسن یعنی نه در حالن دیمزسن بیلمزم نه سودالک وهوالک واروبانه سرلک واردرمانمه ده کوشش ایلمزسن مکر دردمی بیلمزسن حاصلی بیلمزمکه دردمی بیلوب بیلمزلنورسن یوخسه کرچکدن بیلمزسن (نه راهست اینکه اندازی مرا بر خاک وبکذاری * کذاری آروبازم پرس تا خاک رهت کردم * نه حرف نفی راه بونده انصاف معناسنه در ترکیده یول دکلدر دیرلر یعنی انصاف وقانون دکلدر که حرف بیان اندازی فعل مضارع مفرد مخاطبدر مرا مفعول صریحی وبرخاک غیر صریحی واو حرف عطف وبکذاری اندازی یه معطوف قویه سن یعنی ترک ایلیه سن کذار اسمدر کچمه واوغرامه معناسنه ویا حرف وحدت ویا تنکیر آر فعل امر مفرد مخاطبدر آریدندن اوغرامه کتور دیمکدر معنای لازمیسی اوغره دیمکدر باز ادات تأکیددر پرس فعل امر مفرد مخاطبدر صور دیمکدر تا حرف تعلیل کردم فعل مضارع متکلم وحده اولام دیمکدر خاک رهه نسبت کردم مناسب دوشمش * محصول بیت * انصاف دکلدر که بنی خاکه براغه سن وقویوب کیده سن یعنی بنی اول حالده ترک ایلیه سن بر کذار کتور یعنی اوغره وحالم

صورتا که خاک رهک اوله یم یعنی یولک طپراغی اوله یم (ندارم دست از دامن مکر در خاک وآندم هم * چو بر خاکم روان کردی بکیرد دامنت کردم * دست تای ضمیر معناده دامن کلمه سنه مصروفدر در خاک یعنی در قبر واو حرف عطف اندم دم وقت معناسنه در آندم هم مصراع ثانی یه مرهوندر چو ادات تعلیل روان صفت مشبهه رویدندن یوروکن معناسنه کردی فعل مضارع مفرد مخاطب بونده اولورسن یعنی روان اولورسن دیمکدر صیرورت معناسنه بکیرد طوتار کرد توز در غبار معناسنه کردی وکردم تجنیس مطرف اولورا کر ضمیرلری جزء کلمه اعتبار ایلمسک اما اعتبار ایلمسک تجنیس تام اولور * محصول بیت * جانانه خطاب ایدوب بیورر اتککدن الم طوتم یعنی اتککدن صالی ویرم مکر قبرده اولوقت دخی چون خاکم وقبرم اوزره روان اوله سن بنم توزم دامانکی طوتار حاصلی سکا تعلقم وتعشقم بر مرتبه ده در که اولدیکمدنصکره غبارمده دامانکی الدن قومن (فرو رفت از غم عشقت دمم دم میدهی تا کی * دمار از من بر آوردی نمیکویی بر آوردم * فرو رفت طالدی وباتدی معناسنده مستعملدر دم نفس دم میدهی فریب ویررسن یعنی الدارسن تا کی معناده تأخیر وتقدیمه محولدر تقدیری تا کی دم میدهی دمار انتقام وهلاکدر بر آوردی یوقاری کتوردک یعنی چیقاردک وحاصل ایلدک حاصلی بندن انتقام الدک دیمکدر بر آور فعل امر مفرد مخاطب چقار وکتور معناسنه دم مفعول بر آوردر نفس معناسنه نفس چقار یعنی تنفس ایدوب حضور ایله معناسنه * محصول بیت * سنک عشقک غمندن نفسم باتدی یعنی چقماز اولدی نته که ترکیده سسی چقمز اولدی دیرلر یعنی عشقک غمندن بر مرتبه ضعیف وزبون اولدمکه نفسم آله مز اولدم پس بنی وصالک وعده لریله نیجه بر الدارسن یعنی جان ویرمکه قریب اولدم دخی بکا مرحمت ایلمزسن بندن دمار حاصل ایلدک یعنی انتقام الدک ودیمزسن تنفس ایدوب حضور ایله یعنی بر پاره صولخلن نته که صولغم الایم دیرلر یعنی راحت اوله یم مصراع اولده تا کی برینه چون نی یازوب معناسنی طالدی وباتدی کتدی سنک عشقک غمندن بنم نفسم اوررسن نی کبی دین کندی بیلورانجق معناسنی ومعناسی سنک عشقک غمندن بنم نفسم اشاغه کتدی دین دخی فی اشاغه کتمش ومصراع ثانینک معناسنی بنی هلاک ایلدک دیمزسن که نفس یوقاری کتور دین اونفس کتورمش (شبی دلرا بتاریکی ز زلفت باز میجستم * رخت میدیدم وجامی ز لعلت باز میخوردم * شبی یا حرف وحدت بتاریکی با حرف ظرف تاریک قرا کلق ویا حرف مصدر زلفه اضافت لامیه در باز ادات تأکید

ردشمعی

میجستم ایستردم واراردم دیمکدر جامی یا حرف وحدت ویا تنکیر زلعلت یعنی زلبت بازینه ادات تأکیددر * محصول بیت * بر کیجه کوکلی زلفك قراکلغنده آراردم بو حالده ایکن رخکی کورردم ولبکدن جام باده ایچردم حاصلی بر کیجه بو حاللر واقع اولوردی مصراع اولك معناسنی بر کیجه کوکلی قراکولقده سنك زلفك ایستدم دین وبر کیجه قراکولقده کوکلی سنك زلفکدن ایستدم دین یعنی آلمغه قصد ایلدم دینلر لفظیده معنا یده ابو آلامامشلر

ردشعی وسروری

(کشیدم در برت ناکاه وشد درتاب کیسویت * نهادم بر لبت لب را وجان ودل فدا کردم * شد درتاب یعنی بوکلدی وبورولدی حاصلی پر پیچ اولدی نه که کیسونك حالی پر پیچ وتاب اولمقدر * محصول بیت * سنی ناکاه سینه مه چکدم وکیسولك پر پیچ وتاب اولدی لبمده لبك اوزرینه قودم وجان ودلمی فدا ایلدم یعنی سنی سینه مه چکدیکم ایچون کیسولك مشوش اولدی ولبمی لبك اوزرینه قودیغمدن یعنی قودیغمچون سکا جان ودلمی فدا ایلدم (بعزم سبزه وصحرا چو میکردی روان بی ما * سرشك سرخ میکردد روان بر چهرهٔ زردم * چو حرف تعلیل میکردی اولورسن روان یوروکن یعنی کیدیجی میکردی روان یوریجی اولورسن دیمکدر میکردد روان یوریجی اولوردیمکدر محصول بیت) سبزه وصحرا قصدینه چونکه بزسز روان اوله سن یعنی سیره کیده سن قزل کوزیاشی بنم صاری چهره م اوزره روان اولور یعنی قانلی یاش صاری بکزم اوزره اقار حاصلی سیره بزسز اغیار ایله واردیغك ایچون غیرتدن قانلی یاش آقیدیرم (تو خوش میباش با حافظ برو کو خصم جان میده * چو کرمی از تو میبینم چه غم از خصم دم سردم * بعض نسخه ده میده یرینه میکن دوشمش جان چکش معناسنه جان کندن دیرلر جان چکشمکه کرمی ایسیجقلق یعنی ملایمت وملاطفت دم سرد نفسی صوغوق * محصول بیت * سن حافظله ابو اول خصمه دی جان ویر یعنی هلاك اول چونکه سندن ملایمت ولطف کورورم صوغوق سوزلی خصمدن بکا نه غم یعنی سن بمله ایسیجق اولیجق صوغوق سوزلی دشمندن غم چکمم وله ایضا (من نه آن رندم که ترك شاهد وساغر کنم * محتسب داند که من کاری چنین کمتر کنم * ترك شاهد مصدرك مفعولنه اضافتیدر واو حرف عطف کاری چنین یا حرف وحدت ویا تنکیر وچنین کارك صفتی کمتر کنم هیچ ایلمم دیمکدر نته که مکرر ذکر اولندی * محصول بیت) بن اول رند دکلم که شاهد وساغری ترك ایلیم یعنی محبوب ومیدن کچمم محتسب بیلور که بن بو نجلین ایشی هیچ ایلمم یعنی بنم عیاش اولدیغمی محتسب بیلور اما بکا رعایت ایدوب طعنز (من که عیب توبه کاران کرده باشم سالها * توبه از می

بحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

وقت

وقت کل دیوانه باشم کر کنم * بعض نسخه ده سالها یرینه بارها واقعدر نیجه کره دیمکدر عیب توبه کاران مصدرك مفعولنه اضافتیدر کار کاف عجمیله یجی معناسنه در توبه کار توبه ایدیجی * محصول بیت * بن که ییللرله توبه کارلره وپرهیزکارلره عیب ایلمش اولام امدی کل وقتنده میدن توبه ایدرسم دیوانه اولمش اولورم یعنی دیوانه یم (عشق دردانست ومن غواص ودریا میکده * سر فرو بردم در آنجا تا کجا سر بر کنم) عشق مبتدا ودردانه خبری اینجو دانه سی دیمکدر من معطوف عشقه مبتدا وغواص خبری ودریا میکده مبتدا وخبر معطوفدر ماسبقه سر فرو بردمك مفعولی لغتده فرو بردن بوتقومق وطالدرمق وفرو رفتن طالمق وفرو خوردن بوتقومق یعنی حلم کوسترمك در انجا یعنی میکده ده تا کجا معناسنه در سر بر کنمك مفعولیدر سر بر کردن باشن قالدرمقدر بونده چقارمق معناسنی متضمندر باشم نه یرده چقارم دیمکدر * محصول بیت * عشق اینجو دانه سیدر یعنی بر ذی قیمت کوهر درون ایسه بو دردانه یه طالب غواص ومیکده بو دردانه محلیدر امدی دریای میکده یه باشمی طالدردم عجبا نه یرده بو دریادن باشمی چیقارم یعنی قالدرم حاصلی دریای میکده یه طالدم تا نه یرده اندن باش قالدیرم زیرا طالغج بر یرده طالار وبر غیری یرده چیقار طالدیغی یرده چقماز (من که از یاقوت ودر اشك دارم کنجها * کی طمع در فیض خورشید بلند اختر کنم * فیض خورشید بلند اختر لامیه وبیانیه در بلند اختر وصف ترکیبی اقسامندندر یوکسك بلدزلی دیمکدر (محصول بیت) بنم که کوزیاشی درو یاقوتدن خزینه لرم وار یعنی قانلو یاشدن یاقوت وصافی یاشدن اینجو خزینه سی وار بلند اختر خورشیدك فیضنه نیچون طمع اوله زیرا یاقوت ولعل رنکی کونشدن آلور یعنی ذاتی رنکلی جواهرم وار ایکن خورشید فیضنه احتیاجم یوق (من که دارم در کدایی کنج سلطانی بدست * کی طمع در کردش کردون دون پرور کنم * کدایی یا حرف مصدر سلطانی یا حرف نسبتدر با حرف صله کردش اسم مصدردر کردونه اضافت لامیه دردون پرور وصف ترکیبیدر آلچق بسلیجی دیمکدر * محصول بیت * بنم که فقر طریقنده پادشاه کنجی المده در یعنی پادشاهه منسوب خزینم واردون پرور وسفله نواز کردونك کردشنه نیچون طمع ایدرم حاصلی بن که توکل وقناعت خزینه سنه مالکم کردون دون پروره نیچون احتیاجم اوله یعنی کدا صورتنده پادشاهم فلکه احتیاجم یوق سلطانی یاسی حرف مصدر اعتبار ایدن بی اعتبار امش (لاله ساغر کیر ونرکس مست وبر من نام فسق * داوری دارم بسی یارب کرا داور کنم * ساغر کیر وصف ترکیبیدر قدح طوتیجی داوری یا حرف

مصدر حكومت دیمكدر داور حاكم معناسنه * محصول بیت * لاله ساغر
طوتیجیدر نركس ایسه مست حال بوكه فسق آدی بنم اوزرمده یعنی ساغر
طوتوب مست اولان غیریلر وفاسقلق آدی بنم اوزرمده در پس نیجه حكومتم
وار عجبا كیمی حاكم اتخاذ ایده یم یعنی عجبا بو قضیه ده بكا كیم حاكم اولور كه
انصاف وعدالتله حكم ایلیه (وقت كل كوید كه زاهد شو بچشم وسر ولی *
میروم تا مشورت با شاهد وساغر كنم * محصول بیت * خطاب عام طریقیله
بیورر كل وقتنده بكا دیرسن كه زاهد اول یعنی بادهٔ حمرا نوش ایلمكدن فارغ اول
جواب ویررم كه بر سرو چشم یعنی سوزكی قبول ایلدم اما واره یم تا شاهد
وساغرله مشورت ایده یم یعنی شاهد وساغر اجازت ویررلرسه دیدیكك ایده یم
حاصلی بهار وكل زماننده شاهد وساغرسز اولمق زیاده مشكلدر اكر صبر ایده
بیلورسم سوزك طوته یم (عاشقانرا كر در آتش میپسندد لطف دوست * تنك
چشمم كر نظر در چشمهٔ كوثر كنم * تنك چشم قاصر النظر وخسیس البصر
یعنی اج كوزلو حاصلی سفله ولئیم معناسنه در حرف صله چشمهٔ كوثر
بیانیه * محصول بیت * اكر عاشقلری دوستك لطفی آتش اوزره لایق كوررسه
یعنی آتشده یانمغه لایق كوررسه خسیس ودون نظر اوله یم اكر چشمهٔ كوثره
نظر ایدرسم یعنی آتشمی اطفا ایلمك ایچون آب كوثر ایسه ده التفات ایلیم
چونكه دوستك مرادی بنی یاقمقدر حاصلی هر وجهله رضای دوستی
رعایت ایده رم (كرچو بید بی ثمر تا كه چنین صافی شوم * بعد ازین از شرم
روی كل بكجا سر بر كنم * ثمر میوه (محصول بیت * اكر میوه سز سكوت اغاجی
كبی ناكهان بویله صافی قالم یعنی عشق جانادن خالی ازلام بوندنصكره روی
كل شرمندن قنغی باشم قالدیرم یعنی كل یوزینه باقمغه قادر اولم اوتاندیغمدن
كه عشقدن بی بهره سن دیو بكا طعن ایدر (چون صبا مجموعهٔ
كل را باب لطف شست * كج دلم خوان كر نظر در صفحهٔ دفتر كنم * محصول
بیت * چونكه صبا كل مجموعه سنی لطافت صویله یودی یعنی كلی آچوب
اوستنه چه دوشدی بنی كج دل اوقو اكر صفحهٔ دفتره نظر ایدرسم یعنی
كل زماننده كتابه نظر ایدرسم بكا كج طبع دی زیرا كل زمانی در وخوش طبع
عاشقلر كل وقتنده باده نوش اولورلر ودرس وتدریسه مقید اولمزلر (كرچه كرد
آلود فقرم شرم باد از همتم * كر باب چشمهٔ خورشید دامن تر كنم * كرد آلود
وصف تركیبیدر توزه بولشمق معناسنه فقره اضافتی لامیه وبیانیه در * محصول
بیت * كرچه فقر كرد آلودیم یعنی فقر توزینه بولاشمغم حاصلی كرچه فقیرم
همتمدن اوتانایم اكر چشمهٔ خورشید صویله دامنی تر ایدرسم خورشیددن

مراد

مراد پادشاهدر یعنی اكرچه كه فقیرم لیكن پادشاهدن اموال واسباب
ایستم آبدن مراد منبل غبار فقردر (عهد وپیمان فلك را نیست چندان اعتبار
* عهد با پیمانه بندم شرط با ساغر كنم * محصول بیت * فلكك عهد وپیمانته
اولقدر اعتبار یوقدر یعنی فلك پیمان شكندر عهدینه اعتماد جائز دكلدر پس
شمدنكرو عهدی پیمانه ایله باغلرم وهرنه كه شرط ایدرسم ساغرله ایلرم حاصلی
عهد وپیمانم شمدنكرو ساغر وپیمانه ایله در یعنی بونلردن منفك ومنفصل اولمام
(باز كش یكدم عنان ای ترك شهر آشوب من * تا ز اشك وچهره راهت پر زر
وزیور كنم * كش فعل امر مفرد مخاطب چك دیمكدر عنان اویانك دیزكنی
وكشك مفعولی شهر آشوب وصف تركیبیدر آشوبیدندن شهری دلبر دیمجی
معناسنه منه اضافتی لامیه در تا حرف تعلیل * محصول بیت * ای بنم ترك
شهر آشوبم عنانكی كیرو چك یعنی كتمه بر مقدار طور تا كم یولكی اشك وچهره دن
پر زر وزیور ایده یم یعنی قانلو یاشدن پر زر وزیور وزینت ایده یم بعض نسخه ده
پر زر وكوهر واقعدر پس زردن مراد چهره وكوهردن اشك چشم (شیوهٔ
رندی نه لایق بود وضعم را كنون * چون در افتادم چرا اندیشهٔ دیكر كنم *
كنون ابتدای كلام ومصراع ثانی یه مرهون * محصول بیت * بنم
وضعمه رندلك شیوه سی لایق دكل ایدی اما چونكه شمدی رندلكه
دوشدم اندن غیری فكری نیچون ایلیم یعنی غیر فكری ترك ایلمك كركم
كنونی مصراع اولدن اعتبار ایدنلر معتبر بد ایمشلر (دوش میكفتند
لعلت قند می بخشد ولی * تا نبینم در دهان خود بكجا باور كنم * محصول بیت *
جانانه خطاب ایدوب بیورر كه دون كیجه دیدیلر كه لعل لبك قند بغشلر
اما كندی آغزمده كورمینجه قنده اینانرم یعنی المایجه اینانمم زیرا
من لم یذق لم یعرف در (كوشهٔ محراب ابروی تو میخواهم ز بخت * تا در آنجا
صبح وشامی درس عشق از بر كنم * كوشهٔ محراب ابروی تو لامیه وبیانیه در
شامی یا حرف تنكیر * محصول بیت * طالعمدن سنك كوشهٔ ابروكی ایسترم
تا كیم آنده صباح واخشام عشق درسنی ازبرلیم یعنی كوشهٔ ابرویی طلبدن
مراد انده علم عشق تحصیلدر زیرا علوم ومعارف كوشه لرده وزاویه لرده
تحصیل اولنور (من كه امروزم بهشت نقد حاصل میشود * وعدهٔ فردای واعظ
تا بكجا باور كنم * كه حرف بیان * محصول بیت * بن كه بو كون بكا نقد جنت
حاصل اوله یعنی بوكونكه بكا حاضر جنت میسر اوله واعظك ایرته وعده سنه
قنده اینانورم یعنی فردوس برین اكا ووصال جانان بكا كه جنت دیدیكمز
وصال جانادن كنایه در (من غلام شاه منصورم نباشد دور اكر * از سر تمكین

تفاخر برشه خاور کنم * سر تمکین لامیه تمکین قدرت معناسنه در
شه خاور کونشدر واضافت لامیه در (محصول بیت) بن شاه منصورك قولی یم
پس بعید دکادر اکر تمکین وقدرت جهتندن پادشاه خاور اوزره فخر ایلسه م
یعنی انك بنده سی اولمق سببیله شاه خاور اوزره تفاخر ایلسه م غریب دکلدر
(دوش لعلت عشوهٔ میداد حافظ را ولی * من نه آنم کز وی این افسانها
باور کنم * عشوه کوکل الدامق ویا حرف تنکیر وهمزه حرف توسل * محصول
بیت * دون کیجه سنك لعل لبك حافظه عشوه ویردی یعنی کوکلنی الدردی
اما بن اول دکلم که آندن بو افسانه لره اینانم یعنی نیجه کره وصال وعده سنی
ایدوب خلف وعده ایلمشدر امدی انك افسانه سنه اینانور دکلم که ایشی
عشاق الدامقدر یعنی بکا نیجه کره فریب ویرمشدر بعض نسخه ده مخلص بیتی
بویله واقع اولمش (زهد وقت کل چه سودایست حافظ هوش دار * تا اعوذی
خوانم واندیشهٔ دیکر کنم * محصول بیت * ای حافظ کل وقتی زاهدلك
نه سودای باطلدر عقلك اویار تا کم اعوذ اوقویم وغیر فکر واندیشه ایلیم یعنی
تعوذ ایدوب سنی بو سودادن بکورمه که براوزکه تدارك تعلیم ایلیم حاصلی کل
زمانی عیش ونوش وقدح پیمالك زمانیدر زهد وتقوی زمانی دکل پس
بو زمانده توبه وتقوی سودای خامدر امدی بو سودایی رفع ایلمکه تعوذ ایدوب
بعض تدارکه مشغول اولمق کرکدر ولها ایضا (مژدهٔ وصل تو کو کز سر جان برخیزم

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

* طائر قدسم واز دام جهان برخیزم * مژدهٔ وصل تو لامیه لردر کو قنی دیمکدر
کز که حرف تعلیل سر سودا وهوا معناسنه در طائر قدس لامیه دام جهان
بیانیه (محصول بیت) سنك وصلك مژده سی قنی تا کیم جان سوداسندن قالقم
یعنی جانمی مژدکانه یه بذل ایده یم طائر قدسم ودام جهاندن قالقم یعنی
جانی فدا ایلمکله جهان اضطرابندن خلاص اولوب قورتولم (بولای تو که
کر بندهٔ خویشم خوانی * از سر خواجکی کون ومکان برخیزم * بولای تو
با حرف تخصیص ویا حرف قسم واضافت مصدرك مفعولنه درکه
حرف بیان بندهٔ خویش لامیه خویش بونده کندی دیمکدر سر سودا وهوا
معناسنه در خواجه افندی وکاف حرف توسل ویا حرف مصدر بولای تو
واز سر خواجکی برخیزم فعلنه متعلقدر * محصول بیت * سکا محبتم ایچون
ویا محبتم حقی ایچون که اکر بکا کندی قولم دیواوقوسك یعنی بکا قولم دیسك
تمام عالمه افندی اولمق سوداسندن قالقرم یعنی عالمه پادشاهلق آرزوسندن
کچرم حاصلی سنك بنده لککی جهانك سلطنتنه دکشمم (یارب از ابر هدایت
برسان بارانی * پیشتر زان که چو کردی زمیان برخیزم * ابر هدایت بیانیه در

برسان با حرف تأکید رسان فعل امر مفرد مخاطب ایرشدر دیمکدر
الف ونون ادات تعدیه در بارانی یا حرف وحدت ویا تنکیر چو ادات تشبیه
کرد توز ویا حرف تنکیر * محصول بیت * یا الله هدایت بولودندن بر یغمور
ایرشدراندن اول که توز کبی ارادن قالقم زیرا باران توزی اوتوردر یعنی
تسکین ایدر حاصلی اولمزدن اول بکا هدایت ایله دیمکدر (بر سر تربت من بی می
ومطرب منشین * تا ببویت ز لحد رقص کنان برخیزم * تا ادات تعلیل بوی
بونده قوقو وامید معناسنه در لحد قبر معناسنه در رقص کن وصف ترکیبی
الف ونون ادات مبالغه در رقص ایده رك معناسنه * محصول بیت * بنم قبرم
اوجنده می ومطربسز اوتورمه تا کم سنك بویك سببیله قبردن رقص ایده رك
قالقم (کرچه پیرم تو شبی تنك در آغوشم کیر * تا سحر که ز کنار تو جوان برخیزم
* بعض نسخه ده تنك برینه نیك واقعدر یا اوزره تونك تقدیمله ایکیسنکده
معناسی بردر محکم دیمکدر آغوش الف ممدوده ایله قوجق معناسنه در کنار
یان معناسنه در بونده مراد پهلودر (محصول بیت) کرچه پیرم اما سن بنی محکم
قوجغکه طوت یعنی بنی محکم پهلویه چك تا کم سحر وقتنده سنك یانکدن
یعنی پهلوکدن جوان قالقم یعنی بنی محکم سینه یه چك تا کم یکیدن جوان
اوله یم (خیز وبالا بنمای ای بت شیرین حرکات * که چو حافظ ز سر جان وجهان
برخیزم * بالا بونده بوی معناسنه درکه حرف تعلیل * محصول بیت * قالق
وبوی کوستر ای مقبول حرکتلی جوان تا کم حافظ کبی جان وجهان
سوداسندن قالقم یعنی جان وجهانه تعلقم قالمیه حاصلی قدك کوروب حیران

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

اوله یم وجان وجهان هواسندن کچم دیمکدر وله ایضا (نماز شام غریبان
چو کریه آغازم * بمویهای غریبانه قصه پردازم * نماز شام غریبان
اضافتلری لامیه لردر بر مضاف تقدیریله تقدیری وقت نماز شام غریباندر
غریبلرك اخشام نمازی وقتنده معلوم اوله که غریبلرك اخشام نمازینك
بشقه وقتی اولمز اما غربا اکثرا اخشام وقتنده متحزن اولغاندر پس اول جهتدن
نماز شام غریبان دیدی کریه اصلنده بکریه ایدی با ضرورت وزن ایچون
حذف اولندی کریه باشلیم دیمکدر بمویهای با حرف مصاحبت مویه ده
کریه در اما ماتمزده لر کریه سیدرکه ترکیجه اکاساغودیرلر یعنی میت اوزرینه
اغلمق وها ادات جمعدر غریبانه به اضافت بیانیه قصه پردازم قصه پیدا ایدرم
قصه دن مرادم ثیه در پردازیدن لغتده تمام ایلمکدر اما اکثرا ایجاد واختراع
معناسنده استعمال ایدرلر نته که قصه پرداز دیرلر قصه خوانه پردازم فعل
مضارع متکلم وحده در * محصول بیت * غریبلرك اخشام نمازی وقتنده

چونکه کریه و بکایه باشلیم غریبانه مویه لرله قصه و افسانه پیدا ایدرم یعنی
غریب مرثیه لر پیدا ایدرم مصراع اولڭ معناسی غریبلرڭ کیجه اخشامی
نمازایچون چونکه اغلمغه باشلیم دیْن و غریبلرڭ اخشام نمازنده چونکه کریه یه
باشلیم دیْن مقصود بیته واصل اولماسلر (بیاد یار و دیار انچنان بگریم زار *
که ازجهان ره و رسم سفر براندازم * بیاد یار و دیار با حرف مصاحبت
و یا حرف صله دیار دارڭ جمعیدر اما بونڭ کبی یرلرده مملکت معنالرنده
مستعملدر که حرف بیان ره و رسم عطف تفسیری قبیلندندر سفره اضافت
لامیه در بر حرف تأکید اندازم فعل مضارع مفرد متکلم بونده اتام و براغم
دیمکدر * محصول بیت * یار و دیار یادیله یاخود یادینه انچلین زار اغلیم که
جهاندن سفر قانون و قاعده سنی براغم یعنی بنم فریاد و فغانمی کوروب ایشیدن
متأثر اولسون و سفره کیتمکی ترڭ ایلسون که سفر دوستلر فراق و هجرانی مورثدر
بوایسه مقدور بشر دکلدر پس بو خوفدن سفری ترڭ ایدر بیت * فراق
دوستان دیدن نشانی باشد از دوزخ * معاذالله غلط گفتم که دوزخ زو نشان باشد
(من ازدیار حبیبم نه از بلاد غریب * مهیمنا برفیقان خود رسان بازم *
مهیمنا منادی مهیمن شاهد عدل درفارسیجه کواه راست دیرلر بونده مراد
خدادر برفیقان با حرف صله رسان فعل امر مفرد مخاطب ایرشدر دیمکدر
الف و نون ادات تعدیه در بازم میم معناده رسانه مصروفدر تقدیری رسانم بازدر
* محصول بیت * بن دیار حبیبدنم دیار غریبدن دکلم یعنی مرد غریب
دیارندن و یا غریب دیاردن دکلم اضافت لامیه و بیانیه درای خدا بنی
کندی رفیقلریمه ایصال ایله دیار غربتده قالمیم (خدا را مددی ای دلیل ره
تا من * بکوی میکده دیگر علم برافرازم * مددی یا حرف وحدت و یا تنکیر
تا حرف تعلیل تا من مصراع ثانی یه مرهوندر دیگر ینه بر حرف تأکید افرازم
فعل مضارع متکلم وحده علم مفعول صریحی و بکوی میکده غیر صریحی
* محصول بیت * خدا ایچون ای یول قولاغوزی بر مدد ایله تا که
بن میخانه محله سنده ینه سنجاق قالدیرم یعنی میخانه یه واروب عیش و عشرت
ایده یم سنجاق قالدرمقدن مراد آنده ثبوت و قراردر (خرد ز پیری من کی
حساب برگیرد * که باز با صنمی طفل عشق میبازم * با حرف
مصاحبت صنمی یا حرف وحدت طفل صنمدن بدل و یا صفتی عشق میبازم
عاشقلق ایدرم دیمکدر * محصول بیت * عقل بنم پیرلکمدن نیچون حساب
طوتر یعنی پیرلکمدن نیجه خبر آلور که ینه بر طفل محبوبله عاشقلق ایلرم یعنی
پیرلك وقتنده جوانلق ایشنی ایشلرم پس عقل بنم پیرلکم مقدارینی نیجه

بیلسون (بجز صبا و شمالم نمی شناسد کس * عزیز من که بجز باد نیست
دمسازم * عزیز من منادی که حرف تعلیل دمساز مصاحب (محصول بیت)
ای بنم عزیزم بنی صبا و شمالدن غیری کمسه بلمز زیرا باددن غیری مصاحبم یوقدر
یعنی اسرار جانانی صبا و شمالدن غیری یه افشا ایلمزم زیرا مصاحب و همرازم
انلردن غیری کمسه یوقدر انلر ایسه جانان سرینه مطلعدر و عاشقلرڭ امینی
(هوای منزل یار آب زندگانی ماست * صبا بیار نسیمی ز خاڭ شیرازم * منزل
یاردن مراد شیراز درتته که کندیلری بورر نسیم بونده قوقو ایچون تجرید
قلنمشدر و یا حرف وحدت * محصول بیت * یارڭ منزلی هواسی بزم آب
حیاتمزدر امدی ای صبا بکا خاڭ شیرازدن بر قوقو کتور یعنی کوی جانان دن
بنی بر قوقو ایله مسرور و مشرف ایله (سرشکم آمد و عیبم بگفت روبروی *
شکایت از که کنم خانگیست غمازم * محصول بیت * سرشکم چشممدن
کلدی و عیبمی رو برو سویلدی پس کیمدن شکایت ایده یم که غمازم اوندندر
یعنی غمازم اودن اولنجه خارجدن کمسه یه شکایت جائز دکلدر زیرا ارازم زیاده
فاش اولمق لازم کلور (ز چنگ زهره شنیدم که صبحدم میگفت * مرید حافظ
خوش لهجهٔ خوش آوازم * لهجه دلدر لسان معناسنه * محصول بیت *
صباح وقتنده زهره چنکندن ایشتدم که سویلردی خوش آواز و خوش لهجه
حافظڭ مریدی یم یعنی حافظ خوشکوینڭ محبی یم وله ایضا (هرچند پیر و خسته
دل و ناتوان شدم * هرگه که یاد روی تو کردم جوان شدم * محصول بیت *
هر نقدر که پیر و خسته دل و ضعیف اولدم ایسه هر وقت که سنڭ رویڭ
یاد ایلدم ایسه جوان اولدم حاصلی سکا بر مرتبه محبتم واردر که هر بار که رویکی
اکدم عشقڭ بنی جوان ایلدی (شکر خدا که هر چه طلب کردم از خدا
* بر منتهای همت خود کامران شدم * منتها اسم مفعولدر افتعال بابندن
همته اضافت لامیه در * محصول بیت * شکر الله در هر نسنه که اللهدن
طلب ایلدم ایسه نهایت همتم اوزره کامران اولدم یعنی کندی همتمڭ غایتنه
ظفر بولدم حاصلی هر نه که خدادن دیلدم ایسه مقتضای همتم اوزره ویردی
(در شاهراه دولت سرمد بتخت بخت * با جام می بکام دل دوستان شدم *
مصراع اولده اولان اضافتلر بیانیه لردر سرمد بی اول و بی آخر * محصول
بیت * دولت سرمد شاهراهنده بخت تختنده یعنی دولت تختنده
جام میله دوستلرڭ کوڭلی مرادنجه اولدم یعنی دوستلرڭ مرادنجه
اولدم زیرا طالع بکا مساعده ایلدی (ای کابن چوان بر دولت بخور که من *
درسایهٔ تو بلبل باغ جهان شدم * کابن گل اوجاغی جوان صفت کلبندر

از بحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

بر دولت بیانیه که حرف تعلیل من مبتدا و مصراع ثانی یه مرهوندر (محصول
بیت ای تازه کل اوجاغی دولت میوه سن بی یعنی دولتدن بهره مند و برخوردار
اول زیرا بن سنك سایهٔ دولت و حمایتکده جهان باغنده بلبل اولدم یعنی سن
بکا التفات ایلمك سببیله شاعر لکده داستان عالم اولدم (اول ز حرف و صوت
جهانم خبر نبود * در مکتب غم تو چنین نکته دان شدم * محصول بیت * اول
جهانك حرف و صوتندن خبرم یوغیدی سنك غمك مکتبنده بونجلین نکته دان
اولدم یعنی جهانك اول خرد و بزرکندن خبردار دکل ایدم اما سکا عاشق
اوللی نکته دان جهان اولدم حاصلی بنی پیر عشقك ذوفنون عالم ایلدی (از آن
زمان که فتنهٔ چشمت بمن رسید * ایمن ز شر فتنهٔ آخر زمان شدم * محصول
بیت * اول زماندنکه چشمك فتنه سی بکا ایرشدی یعنی اول زماندنبریکه
چشمك بنی مفتون ایلدی آخر زمان فتنه سنك شرندن امین اولدم یعنی
چشمك مفتونی اوللی غیر فتنه دن سالم اولدم دیمکدر (آن روز بر دلم در معنی
کشاده شد * کز ساکنان درکه پیر مغان شدم * محصول بیت * اول کون بنم
کوکلمه معنا قپوسی آچلدیکه پیر مغانك درکهی ساکنلرندن اولدم یعنی
پیر مغانه ملازم اوللی معانی قپوسی کوکلمه مفتوح اولدی (قسمت حوالتم
بخرابات میکند * چندانکه اینچنین زدم و آنچنان شدم * قسمت یعنی
قسمت ازلی بخرابات با حرف صله * محصول بیت * قسمت ازلی بنی میخانه یه
حواله ایلر یعنی نصیبم میخانه یه صلار هر نقدر که صلاح اوزره اولمغه فال
اوردم ایسه و بی صلاح اولدم ایسه نته که ترکیده هر نقدر اشاغه اوردم
و یوقاری اوردم دیرلر یعنی هر نسنه که تقدیر ازلی تعیین ایلمشدر اول
البته اولور هر نقدر که اشاغی اورم و یوقاری اورم (من پیر سال و ماه نیم
یار بی وفاست * بر من چو عمر میکذرد پیر از آن شدم (محصول بیت) بن ییل و آی
قوجه سی دکلم یعنی چوق یاش یشامش قوجه دکلم بلکه یار بی وفادر که بنم
یانمدن عمر کبی کچر انکچون پیر اولدم حاصلی یار وفاسز اولوب یانمدن التفاتسز
کچدیکیچون بنی پیر ایلدی (دوشم نوید داد عنایت که حافظا * باز آ که من بعفو
کناهت ضمان شدم (محصول بیت) دون کیجه عنایت خدا بکا مژده ویردیکه
ای حافظ هوا و هوسدن رجوع ایله که بن کناهلرك عفوینه کفیل اولدم یعنی
معاصیدن توبه و رجوع سندن و عفوینه کفالت بندن حاصلی سن توبه ایله الله
تعالی توبه کی قبول ایلر وله ایضا (این چه شورست که در دور قمر می بینم * همه
آفاق پر از فتنه و شر می بینم * شور نیجه معنایه کلور بونده قرشقلق مراددر یعنی
غوغا و فتنه که حرف رابط صفت آفاق اطراف دیمکدر (محصول بیت) بونه غوغا

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

و قرشقلقدر که قمر دورنده کوررم جمیع آفاقی فتنه و شردن طولو بطلو کوررم
خواجه بو غزلی خروج تیمور ده بیورمشدر که بر عظیم فتنه درکه اندن اوزکه اولمز
(دختران را همه جنکست و جدل با مادر * پسران را همه بدخواه پدر می بینم *
بدخواه وصف ترکیبیدر عدو معناسنه پدره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی
قبیلندندر می بینمك پسران مفعول اولی و بدخواه مفعول ثانیسی * محصول
بیت) قزلرك انالری ایله ایشی هپ جنك و جدلدر و اوغلانجقلری جمیعا باباریننك
دشمنی کوررم حاصلی عالمك قرشقلغندن کنایتدر (ابلهان را همه شربت
ز کلابست و شکر * قوت دانا همه از خون جکر می بینم * محصول بیت *
ابلهلرك شربتی کلاب آمیز شکردندر اما دانالرك قوتی و آزغی خون جکردن
کوررم (اسب تازی شده مجروح بزیر پالان * طوق زرین همه در کردن
خر می بینم * پالان سمره دیرلر طوق حلقه یعنی بوینه طاقدقلری نسنه (محصول
بیت * عربی ات مجروح اولمش سمر آلتنده یعنی یاغر اولمش اما التونلی حلقه یی
هپ حمار بوینده کوررم یعنی اعالی یی ادانی مقامنده و ادانی یی
اعالی مقامنده کوررم (پند حافظ بشنو خواجه برو نیکی کن * که من این پند به
از کنج کهر می بینم * محصول بیت) حافظك پندنی ایشت ای عزیز وار ایلك ایله
زیرا بن بو پندی کوهر خزینه سندن یك کوررم یعنی سوز کهری طاش کهرندن
عزیز و شریفدر وله ایضا فی حرف النون (افسر سلطان کل پیدا شد
از طرف چمن * مقدمش یارب مبارك باد بر سرو و سمن * افسر سلطان کل
اضافتلری بیانیه لردر طرف چمن لامیه مقدم مصدر میمی در قدوم معناسنه
بوذکر اولان قصه شاه منصورك ینه تخته جلوس ایلدیکندن کنایتدر زیرا شاه
منصوردن ترکه شیراز مملکتنی برکره المشلر ایدی تکرار عسکر عظیم جمع
ایدوب عدوسنی قهر ایدوب تخت سلطنته جلوس ایلدی سرو و سمندن مراد
اعیان مملکتدر * محصول بیت * کل سلطانینك تاجی چمن طرفندن پیدا
اولدی یارب قدومی سرو و سمنه مبارك اولسون معلوم اوله که شکوفه نك
پادشاهی کلدر اول جهتدندر که خواجه اکا افسر اثبات ایلدی (خوش
بجای خویشتن بود این نشست خسروی * تا نشیند هر کسی اکنون بجای
خویشتن * بجای خویشتن با حرف ظرف و اضافت لامیه در خویشتن
کندی بو دادات خبر کندی یرنده در دیمك اولور نشست لفظ مشترکدر
اوتورش و فعل ماضی بیننده اما بونده نشستکاهدن مخففدر تخت معناسنه
خسروی یا حرف نسبت تا حرف تعلیل * محصول بیت * خوب کندی
یرنده در بو پادشهه منسوب اوتورش و یا اوتوراجق تا هر کس شمدی کندی

بحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

برنده اولوره یعنی ترکه امور سلطنتی بیلیوب تخته مستحق دکللرایدی
اما شمدی تخت لایق ومستحقی بولدی پس هرکس برنده اوتورسون یعنی وزرا
وقضاة وعساکرو دفتردارلر وسائر ارباب دیوان هرکس برنده اوتورسون
دیمکدر (خاتم جم رابشارت ده بحسن خاتمت * کاسم اعظم کرداز وکوتاه
دست اهرمن * خاتم جمدن مراد مهر سلیماندرکه دیولک بریسی برحیله ایله انی
سلیماندن آلمشیدی بعده الله تعالی ینه آنی حضرت سلیمانه میسر ایلدی
نته که بعض قصص انبیاده مفصل بیان ایلمشلر حاصلی خواجه شاه منصورک
تختندن جدا دوشوب ینه مالک اولدیغی حضرت سلیمانک مهردن آیریلوب
ینه مالک اولدیغنه تنظیر بیورر بونده اهرمندن مراد دیودر * محصول بیت *
حضرت سلیمانک خاتمینه حسن خاتمت وعاقبت خیرلغنه بشارت ویر زیرا اسم
اعظم اول خاتمدن دیولک النی کوتاه ایلدی یعنی دیوه لایق اولمدیغی ایچون ینه
سلیمانه میسر اولدی بونده ده ترکه بر دیوه مشابه اولدیغی ایچون ملک شیرازی
الله تعالی انلردن تخلیص ایدوب شاه منصوره عطیه ایلدیکه لایق ومستحقیدر
(تا ابد معمور باد این خانه کز خاک درش * هرنفس بابوی رحمان میوزد باد یمن)
تا ابد تا انتهاء غایت ایچوندر ابد بی انتها خانه دن مراد شاه منصورک سراییدر
کز که حرف تعلیل ومابعدی مصراع ثانی یه مرهون ضمیر خانه یه راجعدر نفس
مقام ایهامده واقعدر با حرف مصاحبت بوی رحماندن مراد ریح رحماندر نته که
حدیث شریفده واقعدر * انی لاجد ریح الرحمان من قبل الیمن * خواجه شاه
منصوری اویس قرنی حضرتلرینه تشبیه ایدوب بو حدیث شریفی ترجمه
طریقیله ایراد بیورمشدر زیرا شاه منصور علمادن ایمش بوی رحمان وباد یمن
لامیه لردر می وزد می بونده حرف استمرار وزد فعل مضارع مفرد غائب بوی
رحماندن مراد بوی حقدر نته که حدیث شریفده بویله بیورمش اهل تأویل
خواجه نک بوی رحمان بیوردیغی دلالت ایدرکه حدیث شریفده ریح بوی
معناسنه در * محصول بیت * ابده دک معمور اولسون بو سرای زیرا بو سرایک
قپوسی طپراغندن دائما بوی رحمانله باد یمن اسر یعنی بوی عدالت وکرامت ظاهر
اولور (شوکت بور پشنک وتیغ عالمکیراو * در همه شهنامها شد داستان
انجمن * شوکت لفظ عربیدر شدت خوفه درلر اما بویله یرلرده کاه حدت
وکاه عظمت معنالرنده استعمال ایدرلر بوره اضافتی وبورک پشنکه لامیه لردر
بور مرادف فرزند در اوغل معناسنه پشنک بای عجمینک وشینک فتحه لریله
اعلام رجالدندر برمشهور وعیار اوغر بنک اسمیدر وبو پشنکک برزاده بهادر
اوغلی ظهور ایلدی ایام سابقه ده تیمور کبی وقزلباش کبی ازاجق زمانده

چوق

چوق مملکته مالک اولدی پس بونک سلطنتی زماننده واندن صکره بونک عظمتی
وشوکتی خصوصنده کتب تواریخ یازلدی وشاهنامه لر بغلندی مذکور تیمور
وقزلباش خصوصنده بغلندیغی کبی تیغ عالمکیر بیانیه در عالمکیر وصف
ترکیبیدر کیریدندن عالم طوتیجی معناسنه یعنی عالمی آلوب مالک اولمق دیمکدر
* محصول بیت * پشنک اوغلنک شوکت وعظمتی وانک عالم فتح ایدیجی قلجی
جمیع کتب تواریخده وشاهنامه لرده مجالس داستانیدر یعنی مجالسده
اوقنور وسویلنور خواجه ظرافتله شاه منصوری ترکمه فتحنه ترغیب بیورر
یعنی سنده ده انلرده اولان قدرت ومکنت وار همان همت کرک که تواریخ
وشاهنامه لرده داستان انجمن اوله سن (خنک چوکانی چرخت رام شد
در زیر زین * شهسوارا چون بمیدان آمدی کویی بزن) خنک بوز آت وکوک آت
معناسنده مستعملدر چوکانی یا حرف نسبت چوکانه منسوب آت که
آنکله چوکان اوینی اوینارلر مصر آتی وشام وبغداد آتلری که جرید اوینی انلرله
اوینارلر هر آتله چوکان وجرید اوینانمز خنک چوکانی چرخ اضافتلری
بیانیه لردر چرخت تا سی معنا جهتندن رامه مصروفدر ویا زینه در حرف
تأکید زیر زین اضافتی فی معناسنه در در زیر زینت تقدیرنده شهسوارا منادی
چون حرف تعلیل چونکه معناسنه در بمیدان با حرف صله کویی
یا حرف وحدت کویدن مراد برعملدر یعنی برعمل طوپنی چال حاصلی برایش
ایشله که عالمده داستان اوله سن * محصول بیت * فلک خنک چوکانیسی یعنی
فلک آتی سنک ایرک آلتنده رام اولدی یعنی فلک سکا مطیع اولدی وسندن
یکادر امدی ای پادشاه چونکه چوکان اوینایجق میدانه کلدک یعنی چونکه
تخت سلطنته قدم بصدک فتح ممالکه مشغول اول تا که عالمده سنکده آدک
تواریخ وشاهنامه لرده مسطور ومذکور اوله حاصلی شاه منصوری فتح
ممالکه ترغیب ایدر (جویبار ملک را آب روان شمشیر تست * تو درخت عدل
بنشان بیخ بدخواهان بکن * جویبار لغتده ایرماق کناری درخت عدل
بیانیه بنشان فعل امر مفرد مخاطب با حرف تأکید عدالت درختنی دیک
یعنی عدالت ایله وبدخواهلرک یعنی ترکمه نک کوکنی قاز حاصلی بیخ وتباری
فاسد ایله * محصول بیت * مملکت ایرماغنک صویی سنک شمشیرکدر یعنی
مملکت تیغدن حیات بولور زیرا ظالملرک اصلنی وکوککنی قمع وقلع ایلرپس
بویله اولنجه عدالت درختنی دیک وبدخواهلرک کوکنی قاز یعنی عدولرک
وظالملرک اولادو انسابنی هلاک ایله که عالمده اثر ونشانی قالمسون بو بیت فتح
ممالک وعدالته ترغیب ایدر (بعد ازین نشکفت اکر با نکهت خلق خوشت *

خیزداز صحرای ایرج نافهٔ مشك ختن * نشکفت نون حرف نفی شکفت شینك
کسری وضمیله لفظ مشترکدر چچك اچلمق وعجبلمق مصدری شکفتن
وشکفیدن کلور با حرف سبب ویا حرف استعانت نکهت نونك فتحی
وکاف عربینك سکونیله وهانك فتحیله آغزك طاتلی قوقوسی که اطفالده واقع
اولور علم وحسب بابندن مستعمل لغتدر خلقه اضافتی لامیه در مجازا
وخلقك خوشه بیانیه خیزد فعل مضارع مفرد غائب قالقار یعنی پیدا اولور
معناسنه صحرای ایرج بیانیه ایرج کسر همزه وجیم معجمه ایله شیراز ایله لار
ما بیننده بر صحرانك اسمیدر که طپراغی شوردر که نباتات بتمز حاصلی براوتسز
صوسز بردر * محصول بیت * بوندنصکره عجب دکلدر که سنك کوزل قوقولی
خلقك سببیله ایرج صحراسنده نافهٔ مشك ختن پیدا اولسه یعنی سنك خلقك
سببیله صحرای ایرج صحرای ختن کبی نافهٔ مشك اظهار ایده جك براولسه
غریب دکل (کوشه کیران انتظار جلوهٔ خوش میکنند * برشکن طرف
کلاه وبرقع از رخ برفکن * کوشه کیر وصف ترکیبیدر کوشه طوتیجی یعنی
کوشه نشینلر حاصلی اولیا ومشایخ انتظار جلوهٔ خوش میکنند انتظارك
جلوه یه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر وخوشه اضافت بیانیه
بر حرف تأکید شکن فعل امر مفرد مخاطب قیو ردیمکدر طرف کلاه لامیه
واو حرف عطف برقع یوزاورتوسی بر حرف تأکید فکن فعل امر مفرد
مخاطب براق دیمکدر * محصول بیت * اهل الله ومشایخ سنك کوزل
جلوه که منتظرلردر پس کلاهك طرفنی قیوبر ویوزکدن برقعی براق یعنی احبا
ودوستلر جمال با کمالکه منتظرلردر امدی عرض جمال ایله که زیاده دعالره سبب
اوله سن پادشاهی اولیا ومشایخ ملازمتنه ترغیبدر (مشورت با عقل کردم
کفت حافظ باده نوش * ساقیا می ده بقول مستشار مؤتمن * قول مستشار
مصدرك فاعلنه اضافتیدر مؤتمنه اضافت بیانیه در مستشار اسم مفعولدر
استفعال بابندن مشورت ایلدیکك کسه ومؤتمن صفتی بوده اسم مفعولدر
افتعال بابندن احوالکه امین اعتقاد ایلدیکك کسه (محصول بیت) کندی
احوالمده عقلله مشورت ایلدم دیدیکه ای حافظ باده ایچ پس ای ساقی می
ویر یعنی باده صون امین مستشار قولیله یعنی عقل که امین مستشاردر انك
امریله باده ویرنوش ایده لم (المستشار مؤتمن) ضرب مثل وحدیث شریفدر
جمیع نسخه لرده مستشار لام تعریفدن معرا واقعدر پس معرف باللام ایراد
ایلینلر نسخه لره مخالفت ایلمشلر (المستشار مؤتمن) مشاوره اولنمش کسه
ضرر وبلادن امین درکه صکره پشیمان اولمزدین کسه بو حدیث شریفك

معناسنه واصل دکل ایمش (ای صبا بر ساقی بزم اتابك عرضه دار * تا ازان جام
زرافشان جرعهٔ بخشد بمن * اتابك لغتده جلة الملك معناسنه در اما اولو
پادشاه معناسنه ده استعمال ایدرلر عرضه هاسی حرف نقلدر تا حرف تعلیل
جام زرافشان بیانیه جرعه یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل (محصول بیت)
ای صبا اتابك بزمنك ساقیسنه حافظ جانبندن عرضه ایله تاکیم اول
زرافشان جامدن بکا بر جرعه بغشلیه بیتدن مراد حسن طلبدر وله ایضا
(ای نور چشم من سخنی هست کوش کن * چون ساغرت پرست بنوشان
ونوش کن * محصول بیت * ای بنم کوزم نوری بر سوزوار در دکله اول سوز
مصراع ثانینك مضمونیدر چون ساغرك طلودر ایچ وایچور یعنی چونکه
سکا دولت ال ویرمشدر همی ویدر خواجه نك ارباب دولته پندیدر (پیران
سخن بتجربه کویند کفتمت * هان ای پسر که پیر شوی پند کوش کن * پیران
مبتدا سخن کویندك مفعولی بتجربه با حرف تخصیص کوینده متعلق کویند
خبر مبتدادر کفتمت تا ضمیر خطاب مقول کفتمت جائزدر که جمع ماقبلی اوله
وجائزدر که مصراع ثانی اوله سحر حلال طریقیله هان اسم فعل درزود باش
معناسنه یعنی تیز اول که پیر شوی حشو ملیح قبیلندندر * محصول بیت *
پیرلر سوزی تجربه ایله سویلرلر یعنی برایشده تجربه سز سوز سویلزلربن
سکا سویلدم یعنی سکا سویلدیکم سوزبنم مجربمدر امدی صقین ای اوغل که
پیر اوله سن یعنی تته که پیر اوله سن نصیحت دکله حاصلی ترك نصیحتدن صقین
بونده پندن مراد مطلعك مصراع ثانیسیدر (بر هوشمند سلسله ننهاد دست
عشق * خواهی که زلف یار کشی ترك هوش کن * دست عشق لامیه در مجازا
ترك هوش مصدرك مفعولنه اضافتیدر * محصول بیت * عشق الی عاقل
کمسه یه اورمدی یعنی عشق وعقل اضداددندر پس امدی عاقل عاشق اولمز
یعنی عشق عاقل کمسیه تعلق ایلمز زیرا عاشقك مزاجی عاقل مزاجندن غیریدر
امدی ایسترسك که یارك زلفنی چکه سن یعنی زلف یارسنك الکده اوله عقلی
ترك ایله حاصلی عاشق اول (تسبیح وخرقه لذت مستی نبخشدت * همت درین
عمل طلب ازمی فروش کن) لذت مستی لامیه ویا حرف مصدر همت طلب کنك
مفعول صریحی وازمی فروشك غیر صریحی طلب مصدردر معناده کنه مقیددر
طلب کن تقدیرنده * محصول بیت * تسبیح وخرقه یعنی صوفیلر کسوه سی
مستانه لك لذتنی بغشلمز بو عملده همتی میفروشدن طلب ایله یعنی مستلك
لذتی خماردن حاصل اولور زهاد وعباددن حاصل اولمز عملدن مراد مستلك
لذتیدر (بادوستان مضایقه در عمر ومال نیست * صد جان فدای یار نصیحت

ازبحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

نیوش کن * عمردن مراد جاندر فدای یار مصدرك مفعولنه اضافتیدر
ویارك نصیحت نیوشه بیانیه نصیحت نیوش وصف ترکیبیدر نیوشیدندن
دیکلمك معناسنه فدای یار معناده کنه مقیددر فدای یار کن تقدیرنده
* محصول بیت * جان ومال خصوصنده دوستلرله مضایقه یوقدر یعنی
دوستلره مال وجان فدا ایلمکده مضایقه جائزدکلدر بوزجان نصیحت دیکلیجی
یاره فدا ایله یعنی دوستلردن مال وجان دریغ ایلمه بندن نصیحت ایشت که
بوزجان سکا فدا اولسون * درراه عشق وسوسهٔ اهرمن بسیست * هش دار
وگوش دل بپیام سروش کن * هش هوشدن مخففدر واوك حذفیله هش دار
عقلك اویار واو حرف عطف گوش دل لامیهدر مجازا بپیام سروش
با حرف صله واضافت لامیهدر سروش فرشتهیه دیرلر گوش دل کنك
مفعول صریحی وبپیام سروش غیر صریحی * محصول بیت * عشق یولنده
شیطان وسوسهسی چوقدر عقلك اویار وکوکل قولغنی فرشته خبرینه
ایله یعنی فرشتهنك خبری کلام منزلدرکا قولاق طوت وانی دیکلیوب انکله
عمل ایله وشیاطین وساوسندن حذر ایله حاصلی جانان خبرین دیکله ورقیب
سوزین ایشتمه (برك ونوا تبه شد وساز طرب نماند * ای چنك ناله برکش
وای دف خروش کن * برك ونوا بونده مترادفاندر آزق ونعمت معناسنه تبه شد
فاسد اولدی تباهدن مخففدر که فساد معناسنهدر ساز طرب لامیهدر
ساز دوزن ویراق طرب شنلك * محصول بیت * برك ونوا فاسد اولدی وشنلك
اسبابی ویراغی قالمدی پس ای چنك ناله چك یعنی ناله ایله وای دف خروش
ایله حاصلی برك ونوا فاسد اولدیغنه وساز واسباب طرب قالمدیغنه مصیبت
چکوب فریاد وفغان ایلك یعنی ذوق وشوق وطرب اسبابی قالمدیغنه
ماتم چکك نوا وساز وطرب وچنك وناله ودف وخروش مراعات نظیر صنعتیدر
بو بیتك تحقیقنده بعضلرك زیاده بارد تأویلاتی واردر که هیچ بر وجهله التفاته
لایق دکل (ساقی که جامت از می صافی تهی مباد * چشم عنایتی بمن
درد نوش کن * ساقی منادی ومبتدا ومصراع ثانی خبری که جامت از می تهی
مباد حشو ملیح صنعتیدر چشم عنایت بیانیه ویا حرف وحدت ویا تنکیر
بمن درد نوش کن با حرف صله واضافت یای بطنیله بیانیه چشم کنك مفعول
صریحی وبمن غیر صریحی * محصول بیت * ای ساقی که قدحك می صافیدن
خالی اولمسون بر عنایت نظری بن درد نوشه ایله یعنی بن درد نوشه عین عنایتله
نظر ایله (سرمست در قبای زرافشان چو بگذری * یك بوسه نذر حافظ
پشمینه پوش کن * قبای زرافشان بیانیه زرافشان وصف ترکیبیدر

افشا

افشانیدندن آلتون سپلمش دیمکدر نذر حافظ مصدرك مفعولنه اضافتیدر
پشمینه پوشه اضافت بیانیهدر پشمینه یوکدن یعنی یپاغیدن اولان لباسه دیرلر
محصول بیت) زرافشان لباس ایچنده چونکه سرمست کچهسن یعنی اوزریمه
مستانه اوغرایهسن بر بوسه حافظ پشمینه پوشه نذر ایله یعنی بر بوسه عطا قیل
وله ایضا (بالا بلند عشوه کر نقش باز من * کوتاه کرد قصهٔ زهد دراز من *

از بحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

بالا بونده قد وقامت معناسنهدر بلند یوجه عشوه کره وعشوه کرك نقشبازه
اضافتی بیانیهلردر نقشباز حیلهباز دیمکدر بالا بلند مبتدا وکوتاه کرد خبری
قصهٔ زهد دراز لامیه وبیانیهدر وکردك مفعولی (محصول بیت) بنم بلند قامت
عشوه کر نقشباز محبوبم بنم اوزون واوزاق زهدم قصهسنی کوتاه ایلدی یعنی
بنی زهد وتقوادن اوصاندردی وعشق هواسنه دوشردی ذکریله زیاده
مشغول ایتدی (دیدی دلا که آخر پیری وزهد وعلم * با من چه کرد دیدهٔ
معشوقه باز من * دیدی فعل ماضی مفرد مخاطب معنای استفهامی متضمن
کوردکمی دیمکدر دلا منادی که حرف بیان آخر مصراع ثانیده کردك مفعول
فیهیدر یعنی ظرفیدر پیره اضافتی فی معناسنهدر ویا حرف مصدر اخر پیری
معطوفلریله مصراع ثانییه مرهوندر با حرف صله با من کردك مفعول غیر
صریحی دیدهٔ معشوقه باز بیانیه ووصف ترکیبیدر بازیدندن معشوقه باز
کوردکنی سویجی محبوب دوست معناسنه محصول بیت کوردکمی ای کوکل که
پیرلك وزهد وعلم اخرنده بکا نه ایش ایشلدی معشوقه باز دیدهم یعنی زهد
وتقوی وعلم وپیرلك صوکنده دیدهم جانانی کوردی وسن عاشق اولدك ای کوکل
وبنم باشمه بلالر کتوردی بکز (از آب دیده بر سر آتش نشستهام * کو فاش کرد در
همه آفاق راز من) بر سر آتش آتش اوزرنده دیمکدر کو که حرف تعلیل (محصول
بیت * کوزم یاشندن آتش اوزره اوتورمشم یعنی کوزم یاشندن محنت وغمه
دوشدم زیرا بنم راز نهانمی جمیع آفاقه یعنی عالمه فاش ایلدی حاصلی محنت وغم
آتشنه دوشدوکم آب چشمم راز نهانمی فاش ایلدیکیچون یعنی خلق اغلدیغمی
کوروب عشقمی اشکاره ایلدیکیچون کونك کافی عجمی اعتبار ایلیوب کرد
لفظیله فعل امر طوتان ومعناسنی دی بنم رازم دوکای عالمه فاش اولسون دین
کمسه کبی طبع اولدیغنك رازینی فاش ایلمش (گفتم بدلق زرق بپوشم نشان
عشق * غماز بود اشك وعیان کرد راز من * محصول بیت * دیدمکه زرق وریا
خرقهسیله عشق نشانی ستر ایدهیم اشك چشم غمازلق ایلدی وراز عشقمی
فاش ایلدی حاصلی اشك چشمك غمازلغندن شکایتدر (دست یار وباد
حریفان نمی کند * ذکرش بخیر ساقی مسکین نواز من * ذکرش شین ضمیر اضمار

قبل الذکر طریقیله ساقی یه راجعدر یاخود یاره بویله اولنجه ساقی منادی
اولور مسکین نواز وصف ترکیبیدر نوازیدندن مسکین اوخشایجی
معناسنه * محصول بیت * یار مستدر و باده مصاحبلری اکزذکری خیرله
اولسون بنم مسکین نواز ساقیمک که اول دائما یارانی بادهٔ خوشگوارله اکار
یعنی بونلره دائما فیضی واصلدر یاخود یارلر ذکری بخیر اولسون بنم مسکین نواز
ساقیم یعنی یاربزی اکزسه صاغ اولسون بزانک دعاجیسی یز (می ترسم
از خرابیٔ ایمان که می برد * محراب ابروی تو حضور نمازمن * خرابیٔ ایمان
لامیه که حرف تعلیل می برد مصراع ثانی یه مردون * محصول بیت *
ایمانمک خرابلغندن قورقرم زیرا سنک محراب ابروک نمازمک حضورینی ایلتور
یعنی سنک محراب ابروکه مائل اولدیغمدن بندن صفای عبادت کتدی پس
بوجهتدن ایمانمک خرابلغندن قورقرم زیرا عبادته نقصان کلنجه ایماندن
کمال کیدر (برخود چو شمع خنده زنان گریه میکنم * تا با تو سنکدل
چه کند سوز و سازمن * خنده زنان وصف ترکیبیدر الف و نون مبالغه
افاده ایدر کوله رک دیمکدر تا بونده عجبا معناسنه در با حرف صله سنکدل
وصف ترکیبی اقسامندندر شمعه نسبت خنده زنانلک پارلایی پارلایی
یانماسیدر و شاعره نسبت سوینی سوینی اغلاماسیدر و کوله کوله گریه سیدر
و سوز شمعه نسبت بدیهیدر و شاعره نسبت حرارت واضطرابیدر و ساز شمعه
نسبت چتردایی چتردایی یانمسیدر و کندی یه نسبت ایخقری گریه
ایلمسیدر * محصول بیت * کندیمه شمع کبی کوله رک اغلرم عجبا سن طاش
کوکللو یه نه ایلیسردر بنم سوز و سازم یعنی بنم یانوب گریه ایلدیکم سکا البته
تأثیر ایدر (نقشی بر آب میزنم از گریه حالیا * تا کی شود قرین حقیقت مجازمن *
نقشی بر آب یا حرف وحدت و یا تنکیر نقش میزنمک مفعول صریحی و بر آب
غیر صریحی و از گریه ده اکا متعلق حالیا و حالا الان یعنی شمدی معناسنه در
گریه دن آب اوزره نقش اورمدن مراد تزویر و یا و حیله ایله گریه سیدر تا عجبا
معناسنه در کی قچن مجازدن مراد مذکور تزویر و ریا ایله گریه سیدر
* محصول بیت * حالیا گریه دن صو اوزره نقش اورورم یعنی مصنع اغلرم
حاصلی گریهٔ مجازی ایلرم شمدیکی حالده ایا بنم بو مجازم قچن حقیقتله مقارن
اولور یعنی بو حیله و مکر ایله اغلرم قچن حقیقته مقارن اوله حاصلی قچن مجاز
و حقیقتم بر اوله یعنی گریهٔ مجازیم قچن حقیقی اوله مصراع ثانینک تحقیقنده
مراد المجاز قنطرة الحقیقة حسبنجه بنده اولان عشق مجازی قچن حقیقته
مبدل اولوردیو گریه و تفکر ده یم دیمکدر دین معنای بیتدن مجاز و حقیقت

مابینی مقداری دور دوشمشدر (یارب کی آن صبا بوزد کز نسیم او * گردد شمامهٔ
کرمش کارساز من * یارب لفظی ارباب فرس بونک کبی یرلرده عجبا معناسنه در
دیرلر ظاهر بودرکه تعجب معنای لازمیسی و یا مجازیسی اوله و معنای
حقیقیسی یارب دلنا علی الخیر اوله بوزد فعل مضارع مفرد غائب اسرد یمکدر
باده کسره و ضمه لغتدر کز که حرف رابط صفت نسیم بونده صرف قوقو ایچون
تجرید قلنمشدر او ضمیری صبایه راجعدر کز نسیم او مصراع ثانی یه مرهوندر
گردد کاف عجمینک فتحیله فعل مضارعدر صیرورت معناسنه اولور دیمکدر
شمامه لفظ مشترکدر قوقو معناسیله یلغج بیننده یلغج قاون قاربوز زمانتده
اوفاجق قاونجقلردر المادن ایریجه اولور و المادکلی قاون کبی کوزل قوقوسی وار
کارساز وصف ترکیبیدر ایش دوزیجی یعنی مصلحت بتریجی * محصول
بیت * عجبا اول صبا قچن اسر که انک نسیمندن کرمی شمامه سی بنم کارسازم
اوله یعنی قبل جاناندن اسمک سببیله بکا درمان اوله (زاهد چو از نماز تو کاری
نمیرود * هم مستیٔ شبانه و سوز و نیاز من * محصول بیت * ای زاهد چونکه
سنک نماز کدن بر ایش حاصل اولمز یعنی ریا ایله قیلدیغک نمازک چونکه فائده سی
یوقدر بنم بزم کیجه مستلکمز و سوز و نیازمز خوشدر یعنی سنک ریا ایله
قیلدیغک نمازدن چونکه فائده یوقدر کیجه بزم مستانه سوز و نیازمز یکدر هم
لفظی بونک کبی یرلرده بنه یک معناسنی افاده ایدر مصراع ثانیده هم یرینه ور
کتوروب معناسنی و بنم کیجه لرله اولان مستلکمدن و سوز و کدازدن
یعنی بونلردن دخی نسنه حاصل اولمز ایلیه مغرور اولمه دین هم لفظده وهم
معناده خطا ایلمش فتأمل (حافظ زغصه سوخت بگو حالش ای صبا *
باشاه دوست پرور دشمن گداز من * دوست پرور دشمن گداز وصف ترکیبلردر
* محصول بیت * حافظ غم و غصه دن یاندی ای صبا حالنی سویله بنم دوست
رعایت ایدوب دشمن اریدیجی شاهمه یعنی ای صبا پادشاهه حالنی اعلام
ایله که حالنی تفقد و تدارک ایلسون حاصلی فقر و بردیکی کسری جبر ایلسون
بنه بیت حسن طلبی متضمندر وله ایضا (چندانکه گفتم غم با طبیبان *
درمان نکردند مسکین غریبان * مسکین غریباندن مراد جائزدرکه مغموم
اولان عاشقلر اوله که خواجه انلردندر و جائزدرکه طبیبلر اوله و انلره مسکین
غریبان بیوردیغی تخفیفا اوله و جائزدرکه مسکین غریبان مستقل کلام
اوله و ماقبلنه ارتباطی اولمیه و تحسر و تحزن طریقیله بویله بیوره نته که ترکیده
تحزن مقامنده هی مسکین غریبلر هی دیرلر غریباندن مراد مغموملر اولنجه
مسکین غریبانرا تقدیریله نکردندک مفعولی اولور غریبا نرا معناسنه

ردشمعی

ازبحر متقارب
فعلن فعولن فعلن فعولن

محصول بيت اولقدر كه غم وغصه مى طبيبلره سويلدم درمان ايلمديلر بو مسكين غريبلره يعنى غمناك عاشقلره ياخود مسكين طبيبلر غمه علاج بيلمديلر انكچون درمان ايلمديلر وياخود هى مسكين غريب عاشقلر كه علاجسز قالديلر
(درج محبت بر مهر خود نيست * يارب مبادا كام رقيبان) درج محبت بيانيه درج لغتده حقه يه ديرلر مهر ميمك ضمى وهانك سكونيله فارسيده رعر ياسى خاتمدر خوده اضافت لاميه در يارب بونده منادى در ياالله معناسنه مبادا فعل نهى غائبدر دعا مقامنده مستعملدر اولمسون واولميه معناسنه كام رقيبان لاميه *محصول بيت* درج محبت جانان كندى مهرى اوزره دكل يعنى مهريله دكل ديمكدر حاصلى جانانك مهر ومحبتنه نقصان طارى اولمش اولكى كبى دكل مكر رقيبلر اغوا ايلمش ايمش ياالله رقيبلرك مرادى اولمسون زيرا انلرك مرادى جانانى بزدن صوغوتمقدر پس انلرك مرادى اولمسون حقيقة جانانك صوغوتماسندن كنايه‌در (ان كل كه هردم در دست خاريست * كو شرم بادت ازعندليبان * كو خطاب عام باد فعل امر غائبدر مقام دعاده مستعمل اولسون ديمكدر وتا ضمير خطاب *محصول بيت* اول كل كه هردم وهرساعت برديكن النده‌در يعنى اول دلبر كه هردم برنا كس دنينك مصاحبى وهمنشينى اوله سن اول كله ديكه‌اوتان بلبللردن يعنى اول دلبره ديكه‌اوتان عاشق صادقلردن زيرا ناسزالرله مصاحبسن (يارب امان ده تا باز بيند * چشم محبان روى حبيبان * باز بونده ادات تأكيددر مصراع ثانيده اضافتلر لاميه لردر (محصول بيت) ياالله عمره امان وير اوقدر كه محبلرك كوزى محبوبلرك يوزينى كوره يعنى يوزينى كورنجه اجلدن امان وير يارب ديمكدر (ما درد پنهان بايار كفتيم * نتوان نهفتن درد از طبيبان *محصول بيت* بز كيزلى دردمزى ياره سويلدك زيرا طبيب بيماران عشقدر پس طبيبلردن دردى كزلمك جائز دكلدر زيرا كورمينجه خسته‌يه نيجه علاج ايلر طبيب (اى منعم آخر بر خوان وصلت * تا چند باشيم از بى نصيبان * منعم ميمك ضمى وعينك كسريله نعمتلى كسه‌يه ديرلر آخر ادات تأكيددر برخوان وصلت مصراع ثانى يه مرهوندر تا بونده الى معناسنه‌در تا چند نيجه‌يه دك ديمكدر *محصول بيت* اى منعم يعنى اى جانان سنك وصلك سفره سنده نيجه‌يه دك نصيبسزلردن اولاوز يعنى نعمت وصلكدن نجه دك بى نصيب اوله‌وز حاصلى نيجه بر مهجور اوله‌وز بزى بركون وصلك نعمتيله طويله ديمكدر (حافظ نكشتى شيداى كيتى * كر مى شنيدى پند اديبان * نكشتى وشنيدى يالرى جائزدر كه حكايه ايچون اوله وجائزدر كه ضمير خطاب اوله (محصول بيت) حافظ جهان شيداسى اولمزدى اكر اديبلر پندنى ديكليدى يعنى عاقل

از بحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعيل فاعلات

استادلر سوزون ديكلسك شيداى عالم اولمزدك وله ايضا (اى روى ماه منظر تو نوبهار حسن * خال وخط تو مركز لطف ومدار حسن * روى ماه منظر بيانيه وتويه اضافت لاميه ماه منظر وصف تركيبى اقسامندندر ماه كورنشلى يعنى آى نظركاهلى حاصلى آى كبى نوبهار حسن لاميه در مجاز امركز دائره اورته سنده بركارك اياغى طورديغى نقطه‌يه ديرلر مركز لطف لاميه در مجازا واو حرف عطف مدار حسن ده لاميه در مجازا (محصول بيت) اى جانان سنك ماه منظر رويك حسن نوبهاريدر يعنى كوزللكك تازه بهاريدر و خالك لطف محلى وخطك حسن مقاميدر يعنى هر برك لطيف وحسندر مصراع ثانيده لف ونشر رعايت ايلمش (در چشم پر خمار تو پنهان فسون سحر * در زلف بيقرار تو پيدا قرار حسن * محصول بيت) سنك پر خمار كوزكده سحر افسونى كيزليدر يعنى سحر نسخه‌سى مستوردر وسنك قرارسز زلفكده كوزللك ثبوت وقرارى ظاهردر يعنى زلفكده حسن ولطافت هويدادر (ماهى نتافت همچو تو از برج نيكويى * سروى نخاست چون قدت از جويبار حسن * محصول بيت * كوزللك برجندن سنك كبى بر ماه تابان اولمدى يعنى لطافت برجندن سنك كبى بر آى طلوع ايلمدى وحسن جويبارندن قدك كبى بر سرو قالقمدى يعنى نتيجه‌دى حاصلى نه سنك كبى بر ماه ظاهر اولدى اوج لطافتدن ونه قدك كبى بر سرو بتدى جويبار حسندن (خرم شد از ملاحت تو عهد دلبرى * فرخ شد از لطافت تو روزكار حسن * محصول بيت * دلبرلك زمانى سنك ملاحتكدن خرم وشاد اولدى يعنى سن مليح اولديغكدن دلبرلك زمانى شادان وفرحان اولدى وحسن ايامى سنك لطافتكدن مبارك اولدى يعنى سن لطافت صاحبى اولدلدن روزكار حسن قوتلى اولدى (از دام زلف ودانهٔ خال تو در جهان * يك مرغ دل نماند نكشته شكار حسن * دام زلف ودانهٔ خال ومرغ دل بيانيه لردر * محصول بيت * سنك دام زلفكدن ودانهٔ خالكدن جهانده بر كوكل مرغى قالمدى حسنك شكارى اولمدق يعنى سنك دام زلفك ودانهٔ خالك اسباب حسندن اولديغيچون مرغ دل عشاق حسنك شكارى اولدى يعنى حسنه عاشق اولدى (كرد لبت بنفشه ازان تازه وترست * كاب حيات ميخورد از چشمه سار حسن * محصول بيت * لبك اطرافنده بنفشهٔ خط انكچون تر وتازه‌در يعنى انكچون پژمرده اولمز كه آب حيات ايچر حسن پيكارى باشندن يعنى حسن ولطافت چشمه سارندن نشو ونما بولديغيچون تازه وتر قالوب صولمز (دائم بلطف دايهٔ طبع از ميان جان * مى پرورد بناز ترا در كنار حسن) دايهٔ طبع بيانيه او غلنجقلرى امزيرن خاتونه

دایه دیرلر میان جان لامیه کناربونده یان وقوجاقدر * محصول بیت * دائما
لطف ؤ احسانله طبع دایه سی جان اورته سندن یعنی جان ز کوکلدن سنی حسن
قوجاغنده نازله بسلر یعنی سنی ذوق وصفا ایله حسن کنارنده تربیه ایلر (حافظ
طمع برید که بیند نظیر تو * دیار نیست جز رخت اندر دیار حسن * دیار احد
معناسنه درودیار دالک کسریله دارلک جمعیدر اولر معناسنه * محصول بیت *
حافظ امیدینی قطع ایلدیکه سنک نظیرک کوره یعنی سنک نظیرک کورمکدن
قطع طمع ایلدی زیرا نظیر عالمسن سنک رخکدن غیری دیار حسنده براحد
یوقدر یعنی ممالک حسنده بی نظیر سن پس نظیرک کورمکدن انکچون حافظ
امیدینی کسدی وله ایضا (بهار وکل طرب انکیز کشت وتوبه شکن * بشادی
رخ کل بیخ غم زدل برکن * جائزدر که بهار فعل محذوفک فاعلی اوله آمد بهار
تقدیرنده وجائزدرکه بهاره مبتدا وکل اکا معطوف ومابعدی خبر مبتدا اوله
بشادی باحرف سبب ویاحرف مصدر رخه ورخک کله اضافتلری لامیه لردر
مجازا بیخ غم بیانیه برکن قوپارد یمکدر * محصول بیت * بهار کلدی وکل طرب
قوپاریجی اولدی یعنی سرور پیدا ایدیجی وتوبه شکن اولدی امدی کل رخنک
شادلغی سببی ایله غم کوکنی کوکلکدن قوپار یعنی کل زماننده مینوش اولوب
کوکلکدن غمی کیدر (رسید بادصبا غنچه از هواداری * زخود برون شد
وبرخود درید پیراهن * محصول بیت * بادصبا ایرشدی حال بوکه غنچه کمال
محبتدن کندیدن طشره کندی یعنی غنچه لکدن چقدی واوزرنده پیراهنی
یرتدی یعنی آچیلوب کل اولدی زیرا غنچه آچلمق سببیله کل اولوب غنچه لکدن
چقار حاصلی بادصبا امکله غنچه آچیلوب کل اولدی وغنچه لکدن چقدی
دیمکدر (طریق صدق بیاموز از آب صافی دل * براستی طلب آزادکی
زسرو چمن * طریق صدق بیانیه آب صافی دلده بویله در صافی دل وصف ترکیبی
اقسامندندر براستی با حرف ظرف ویاحرف مصاحبت ویاحرف مصدر طلب
فعل امر مخاطب طلب ایله یعنی استه * محصول بیت * صداقت طریقنی
صافی دل صودن اوکرن یعنی صفای باطن استرایسک آب صافیدن
طلب ایله زیرا ظاهری وباطنی بردروا کربرنسنه سی وارایسه ظاهرنده در
باطننده دکل راستلقده ده ویاراستلغله ازادهلکی سرو چمندن طلب ایله یعنی
آزادهٔ عالم اولمق استرایسک هرخصوصده سروکبی استقامت اوزره اول یعنی
سرو راست اولوب میوه وباردن بری اولدیغیچون اکا کمسه سنک وچوب آتمز
آزاده در (عروس غنچه بدین زیور وتبسم خوش * بعینه دل ودین میبرد بوجه
حسن * عروس غنچه بیانیه زیورزینت معناسنه در تبسم خوش بیانیه در

ازبحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

بعینه یعنی اشکاره وجه حسن بیانیه * محصول بیت * غنچه عروسی
بوزینتله وبوکوزل تبسمله ووجه حسن ایله یعنی کوزل شکل وشمایل ایله اشکاره
دل ودینی ایلتوریا خود وجه حسنله یعنی معقول طریقیله دل ودینی آلور کتورر
زیوردن مراد التون کبی ایچنده کی صاریسی وقرمزیسی ویشل یپراغی
وظرفی وتبسمی خود بدیهیدر که هرکس غنچهٔ خندانی بیلور (صفیر بلبل
شوریده ونفیر هزار * برای وصل کل آمد برون زبیت حزن * حزن حانک وزانک
فتحه لریله غم وغصه در حزن کبی حانک ضمی وزانک سکونیله بیت حزن لامیه در
مجازا یعنی غم وغصه چکلن اوطه یه دیرلر * محصول بیت * بلبلک صقلغی
وهزارک ناله وافغانی وصل کل ایچون بیت الحزندن طشره کلدی یعنی بونلرک
فریاد وفغانی که بیت حزندن چیقار وصال کل ایچوندر حاصلی عاشق
اولدقلریچون وصال کل ایچون فریاد ایدرلر (زدستبرد صبا کرد کل کلاله نکر *
شکنج کیسوی سنبل ببین بروی سمن * دستبرد غلبه معناسنه در اما بونده
دستدرازلق مراددر یعنی تعدی حاصلی ال اوزونلغی کلاله قیوریجق
صاچه دیرلر وعربجه مجعد وپهلویجه نغوله دیرلر شکنج بوکلم کیسو جانانک
قولنی بوزندن اینوب کردنه طولانان صاچه دیرلر شکنج کیسوی سنبل
بیانیه در سمندن مراد روی جانادر * محصول بیت * صبا دستدرازلغندن
کل اطرافنده کلاله یی کور یعنی روی جانان اطرافنده پرشکن صاچنی سیرایله
کیسوی سنبل شکننی دخی سمن یوزنده کور یعنی بادصبا روی جانان
اطرافنده کاکل وکیسوسنی پریشان ایلدیکنی سیرایله بستک فحواسی
اکلنلر بونده انواع تصرفات ایلمشلرکه التفاته سزاوار دکل (حدیث قصهٔ
دوران زجام جو حافظ * بقول مطرب وفتوی پیر صاحب فن * حدیث قصهٔ
دوران اضافتلری لامیه لردر جو فعل امر مفرد مخاطبدر جویدندن استه
دیمکدر بقول باحرف مصاحبت مطربه اضافت مصدرک فاعلنه درواو حرف
عطف فتوی پیر صاحب فن لامیه وبیانیه در (محصول بیت) ای حافظ دوران
قصه سنک خبرینی جام باده دن دیله مطرب قولیله وپیر صاحب فن یعنی
پیر مغان فتواسیله یعنی احوال عالم خبرینی جام باده دن طالب اول بونلرک
قول وفتواسیله حاصلی جام باده جام کیتی نمادر مغیباتی اشکاره ایدر پس
اسرار عالمی اندن استه معلوم اوله که خواجه بوغزلی ایام بهارده بیورمشدر
وله ایضا (چوکل هردم ببویت جامه درتن * کنم چاک از کریبان تا بدامن *
ببویت بونده قوقو وامید معناسنه متحملدر درتن قیاس برتن دیمک ایدی لیکن
یانمزده واقع اولان نسخه لر جمیعا بویله واقع اولمغین تقلیدا بونی اختیار ایلدک

ردسروری وشمعی

ازبحر هزج
مفاعیلن مفاعیلن فعولن

اما بنه بر معناسنی ویرر جامه درتن مصراع ثانی به مرهوندر جامه مبتدا کنم
چاك خبری ودرتن خبره متعلقدر از کریبان وبدامن ده اکا متعلقدر * محصول
بیت * کل کبی دائماسنك بویکله جامه یی تنده ویاتن اوزرنده یقه دن اتکمه دك
چاك ایدرم (تنت رادید کل کویی که درباغ * چومستان جامه رابدرید برتن *
بو بیتده برتن واقعدر جمیع نسخه لرده غالبا تفنن قصد ایدر * محصول بیت *
کو یا کل باغده سنك تنکی کوردیکه مستلر کبی جامه سنی تنی اوزره برتدی
قیاس کل برینه غنچه یی ذکرایلمك ایدی زیراغنچه جامه سنی چاك ایدنجه کل ولور
اما کلك جامه سی بوقدرکه چاك ایلیه مکرکه کله غنچه معناسنی تضمین ایده وز
ویا کلك یپراق اولدیغنی چاك ایله تعبیر ایده وز تخییل طریقیله واکل وجهة
(من ازدست غمت مشکل برم جان * ولی دل راتو آسان بردی ازمن) دست غم
بیانیه ویالامیه در مجازا مشکل برم یعنی نمی برم مراد نفی در (محصول بیت)
بن سنك غمك الندن مشکل جان قورتاریرم یعنی غمکدن جان قورتارام
اما کوکلی سن بندن آسان ایلتدك یعنی قولای آلدك حاصلی سنك ایشك
قولای اما بنم ایشم کوج (بقول دشمنان برکشتی ازدوست * نکردد هیچ کس
بادوست دشمن * بر حرف تاکید کشتی فعل ماضی مفرد مخاطب دوندك
معناسنه یعنی اعراض ایلدك دیمکدر نکردد اخبار وانشایه متحملدر یعنی
اولمز ویا اولمسون دیمکدر * محصول بیت * دشمن قولیله دوستدن اعراض
ایلدك هیچ کسه دوستله دشمن اولمسون ویا اولمز کرکسه دشمن قولیله وکرکسه
غیر سببله نکردد صیغه سنی اخباره تخصیص ایدنلر تخصیص بلامخصص
ایلمشلر (مکن کز سینه ام آه جکرسوز * برآید همچو دود ازراه روزن * مکن
تقدیری کاری مکن درویا برکشتن مکن که سابقا کجدی کز که حرف تعلیل
ویا حرف بیان آه جکرسوز مصراع ثانی به مرهوندر جکرسوز وصف ترکیبی
جکر یاندریجی معناسنه * محصول بیت * برایش ایشلمه ویا دوستلردن دونمك
ایلمه که بنم سینه مدن جکر یاندریجی آه باجه دن توتون چقدیغی کبی چیقار
ویا چیقا یعنی بکا آه آتشین چکدرمه که سکا ضرری واردر زیرا آه عاشقان
مؤثردر واصل اولدیغی یری یاقوب یاندرر مجموع بیتك معناسنی مخالفت
ایلمه که سینه مدن جکرسوز آه یوقاری کاوررورزن یولندن توتون یوقاری
کلدیکی کبی دین حق ادایی ایده ممش (تنت درجامه چون درجام باده * دلت در
سینه چون درسیم آهن * محصول بیت * سنك تنك نازك ولطیف جامه ایچنده
جامده باده کبیدر یعنی مرجه قدحده شراب کورندیکی کبی کورینور لباسك
لطافتندن یورککده سینه ده دمور ایچنده سیم کبیدر یعنی بیاض سینه کده

ردستروری وشمعی

بیك یورکك سیم ایچنده آهن کبیدر (بیارای شمع اشك ازدیده چون میغ *
که شد سوز دلت برخلق روشن * محصول بیت * ای شمع کوز کدن کوزیاشنی
بولود کبی یاغدر زیرا سوز دلك خلقه روشن اولدی یعنی سر عشقك خلقه
عیان واشکاره اولدیغیچون کریان وسوزان اول (دلم رامشکن ودرپا مینداز
* که دارد در سرزلف تومسکن * محصول بیت * کوکلمی صیمه وایاغه براقمه
زیراسنك سرزلفکده درمسکنی یعنی کوکلم سنکدر غیرینك دکلدر امدی
قیمه اکا حاصلی صیوب ایاغه براقمه (چودل در زلف توبستست حافظ *
بدین سان کار او درپا میفکن (محصول بیت) چونکه حافظ کوکلنی سنك زلفکه
باغلمشدر بونك کبی ایشنی ایاغه صالمه یعنی بووجهله اکا تحقیر ایلمه چونکه
سکا متعلقدر حاصلی حافظ سنك بنده کدر ارتق جفایه حری ولایق دکل اکا
قیمه وله ایضا (چون شوم خاك رهش دامن بیفشاند زمن * وربکویم
دل بکردان رو بکرداند زمن * چون ادات تعلیل بعض نسخه ده چون یرینه
حرف شرط واقعدر دامن بیفشاند اعراضدن وانحرافدن تعبیردر دل
بکردانك مفعولیدر بکردان فعل امر مفرد مخاطبدر کوکلکی دوندر یعنی
کوکلکده اولان شدت قهر وعداوتی ترك ایله دیمکدر * محصول بیت * چونکه
ویا اکرکه جانانك خاکرهی یعنی یولی طپراغی اولام اتکینی بندن سیلکر حاصلی
بندن نفرت ایدر واکرکه دیرم ای جانان کوکلکی دوندر یوزینی بندن دوندرر
یعنی یوزیمه باقمز حاصلی هیچ بروجهله بکا میلی والتفاتی یوقدر (عارض رنکین
بهرکس مینماید همچو کل * وربکویم بازپوشاند زمن * عارض
رنکین بیانیه * محصول بیت * کل کبی عارض رنکینینی هرکسه کوسترر
واکرکه ای جانان یوزیکی اورت دیسم یوزینی بندن اورتر یعنی یوزینی بندن
نهان ایدر (کرچو شمعش پیش میرم برغمم خندد چو صبح * وربرنجم
خاطرنازك برنجاند زمن) شمعش شین ضمیر معناده پیشه مقیددر پیشش
تقدیرنده در برغمم خندد غمیمه کولر یعنی بنم مغموم اولدیغمه کولر چو صبح
یعنی صبح کبی کولر صبحه کولمك اسنادی آچلوب آغاردیغی جهتدندر
حاصلی اسناد مجازیدر * محصول بیت * اکر شمع کبی جانانك اوکنده اولورسم
یعنی مغموم ومحزون اولورسم صبح کبی غمیمه کولر یعنی مسرور اولور واکر غمیمه
صبح کبی کولدیکنه انجنسم یعنی آینوب بیحضور اولسم نازك خاطری بندن
انجیدر یعنی انجندیکمه انجنور حاصلی بنم لطیفه طریقیله کولدیکمه
انجنورسن دیمکدر (دیده را کفتم که آخر یکنظر سیرش ببین * کفت میخواهی
مکرتا جوی خون راند زمن * محصول بیت * دیده مه دیدم البته برنظر یعنی

ازبحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

بركره اول جانانی طویججه سیرایله حاصلی روی پاکنه وا فرباق دیده دیدیکه مکر
استرسنکه بندن قان ایرماغی سوره یعنی اقیده حاصلی بنی قان اغلتمق
استرسن زیرا نظره دو محبوب بحضور اولوربکا جفا ایدردیمکدر (او بچونم
تشنه ومن بر لبش تا چون شود * کام بستانم ازو یا داد بستاند زمن *
مصراع ثانی معنای استفهامی متضمندر * محصول بیت * اول جانان بنم
قانمه تشنه در وبن انك لبنه عجبا نیجه اولور بن اندن مرادمی الام یوخسه اول
بندن انتقامنی اله یعنی عجبا بنم مرادمی حاصل اولور یوخسه انكمی حاصلی
لبندن حیاتمی بولام یوخسه حسرتندن مماتمی (دوستان جان دادم از بهر
دهانش بنكرید * كو بچیزی مختصر چون باز میماند زمن * دوستان منادی
بنكرید مصراع ثانی یه مرهوندركه كو كه حرف بیان بچیزی مختصر یا حرف
وحدت مراد دهانیدر واختصاردن مراد خرده لكدر باز میماند لغتده كیرو
قالوردیمكدر اما اصطلاحده عجزدن عبارتدر یعنی برجانه بر بوسه ویرمده
عاجز اولوب ویرمز * محصول بیت * ای دوستلر دهاندن بر بوسه ایچون
جان ویردم اما اول قائل دكل نظر ایدلككه بر مختصر نسنه ایچون بنمله
مبایعه ده نیجه عاجز قالور یعنی مقابله ایده مز (كرچو فرهادم بتلخی جان
برآید باك نیست * بس حكایتهای شیرین باز میماند زمن * بتلخی یا حرف مصدر
میماند بونده لغت معناسنه دریعنی قالوردیمكدر * محصول بیت * اكر فرهاد
كبی جانم آجیلغله چقارسه باك دكلدر یعنی فرهاد كبی زهر قهر ایله
هلاك اولورسم قایرمزم زیرا بندن چوق طاتلی حكایتلر قالیسر در فرهاددن
قالدیغی كبی یعنی جانان یولنده اولدیكمه آجیمام تك عالمده فرهاد كبی داستان
اولهیم (ختم كن حافظ كه كر زین كونه خوانی درس عشق * عشق در هر كوشهٔ
افسانهٔ خواند زمن * حافظ منادی زین كونه بونك كبی دیمكدركه كوشهٔ
وافسانهٔ یالری وحدت ایچوندر * محصول بیت * سوزیكی ختم ایله ای حافظ كه
اكر عشق درسنی بونك كبی اوقورسك یعنی بو یوزدن اوقورسك عشق
هر بر كوشه ده بندن بر افسانه اوقور یعنی بنی عالمه داستان ایدر بیتده صنعت
التفات وار وله ایضا (خدارا كم نشین با خرقه پوشان * رخ از رندان بی سامان
مپوشان * خدارا را حرف تخصیص كم بونك كبی یرلرده ترك كلیدن عبارتدر
هیچ اوتورمه دیمكدر * محصول بیت * الله ایچون خرقه پوشلرله اوتورمه یعنی
صورت پرست صوفیلرله اوتورمه اما یوزكی بی سامان رندلردن اورتمه یعنی
كیزلمه حاصلی مرائی خرقه پوشلره قرشمه وصافی دل رندلردن صاقنمه یعنی انلرله
اختلاط ایله (درین خرقه بسی آلودكی هست * خوشا وقت قبای باده نوشان

ازبحر هزج
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیل

* الود

آلودكی یا حرف مصدر خوشا نه عجب خوش در وقت قبای باده نوشان
اضافتلری لامیه وبیانیه در وقت مبتدا وخوشا مقدم خبری خوشلغی وقته
اسنادایلمك مجازیدر زیرا حقیقتده خوش اولان باده نوشلردركه قبانك
مظروفیدر حاصلی مجاز مرسل قبیلندندر * محصول بیت) بو مذكور خرقه ده
چوق آلوده لك یعنی بولشقلق وتلوث واردرنه خوشدر باده نوشلر قباسنك
وقتی یعنی انلرك قباسی پاك وطاهردر حاصلی اول خرقه یی كینلر مرائیلردر
وبو قبایی كینلر مخلصلردر (تو نازك طبعی وطاقت نداری * كرانیهای مشتی
دلق پوشان * كرانی یا حرف مصدر مشتی یا حرف وحدت * محصول بیت *
زیرا سن نازك طبعسن وطاقت كتورمزسن یعنی متحمل اولمزسن بر اوج
دلق پوشلر ثقلتنه بو بیت مطلع بیتنه مقام تعلیلده در (درین صوفی وشان
دردی ندیدم * كه صافی باد عیش درد نوشان) دردی یا حرف تنكیركه حرف رابط
* محصول بیت * بو صوفی كبیلرده هركز درد كورمدم یعنی بونلرده اهل درد
كورمدم شاله صافی اولسون درد نوشلر عیش وصفاسی یعنی انلر بربولك
بی دردمرائیلردر صوفی وش دیمكله مقلد مرائیلردن كنایت اولدیغی
ودرد نوشلره دعا ایلدیكی صافی دل وبیریا اولدقلری ایچوندر (بیا وز غبن این
سالوسیان بین * صراحی خون دل وبربط خروشان * غبن غین معجمه نك فتحی
وبانك بر نقطه ایله سكونیله زیان وخسران معناسنه در سالوس مرائی دیمكدر
ویا حرف نسبت والف ونون ادات جمع بین فعل امر مخاطب كورد یمكدر
خون دل وصف تركیبی اقسامندندر واو حرف عطف بربط ایكی بانك فتحه لریله
ورانك سكونیله قپوز خروشان صفت مشبهه در خروشیدندن چوقرغان
یعنی نالان دیمكدر * محصول بیت * خطاب عام طریقیله بیوررر كه كل
وبو سالوسیلرك غبن فاحشندن صراحی بی قان یوركلی یعنی صراحینك یوركی
پرخون وقپوزی نالان كور یعنی بونلرك ریاسبیله مغبون اولدیغی آجیوب
خون دل ونالاندرلر (چومستم كردهٔ مستور منشین * چو نوشم دادهٔ زهرم
منوشان * محصول بیت * چونكه بنی مست ایلمشسن مستور اوتورمه
یعنی پرهیز ایدوب بندن فارغ اولمه وچونكه بكا طاتلی شربت ویرمشسن
اردنجه زهر ایچرمه یعنی بكا لطف واحسان ایتدكدنصكره جور وجفا ایلمه دیمكدر
(لب میكون وچشم مست بكشای * كه از شوقت می لعلست جوشان *
بكشای مشتركدر لب میكون وچشم مست بیتنده لب میكونی آچمق
تكلمدن كنایتدر وچشم مستی آچمق عین عبرتله نظردن كنایتدركه حرف تعلیل
جوشان صفت مشبهه در جوشیدندن قیناغان معناسنه * محصول بیت *

لب میکون وچشم مستکی اج یعنی تکلمه کلوب عین عبرتله نظر ایدوب کورکه
سنك شوقکدن بادۀ حمراجوشاندر یعنی سکا مشتاق اولوب جوش وخروش
ایدر عشاق مشتاقان کبی بو بیتك مخلص بیتیله قافیه سی براولوب اکثر دیوانده
بولنمدیغندن معلومدرکه خواجه نك اولمیه (زدل کرمئ حافظ برحذرباش * که
دارد سینهٔ چون دیك جوشان * دل کرم وصف ترکیبی اقسامندندر ویاحرف
مصدر وهمزه اضافت ایچون کلمشدر حافظه اضافت لامیه درکه حرف تعلیل
سینهٔ یاحرف تنکیر چون ادات تشبیه دیك جوشان بیانیه در * محصول بیت)
حافظك یورکی قزغنلغندن حذراوزره اول تاکه سنی یاقمسون زیراسینه سی
دیك جوشان کبیدر یعنی قینایجی چوملك کبیدر حاصلی حافظه جفا ایلمه که ردشمعی
یورکی یانغندن سکا آه ایدوب کل رویکی پژمرده ایلمیه مصراع اولك معناسی
حافظك حدت وتیزلکندن حذراوزره اول دین کمسه نك عجب کسکین طبعی ردسروری
وارایمش ومصراع ثانینك معناسی که واردر برسینه سی قینایجی چوملك ازبحر رمل
کبی زیرا جوش ایدیجی چوملك کبی برسینه سی واردر دیلر خوب ادا ایده مشلر فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن
وله ایضا (خوشتر از فکر می وجام چه خواهد بودن * تا ببینم که سرانجام چه
خواهد بودن * فکر می اضافتی مصدرك مفعولنه درتا انتهای غایت ایچوندر
الی معناسنه سرانجام هرنسنه نك اخرینه وعاقبتنه دیرلر * محصول بیت *
می وجام فکرندن ایورك وخوشرك نه اولیسردرکورنیجه که بوفکردن خوشرك
فکراولمز (غم دل چند توان خورد که ایام نماند * کونه دل باش ونه ایام چه
خواهد بودن) ایام نماند تقدیری ایام ذوق وصفا نماند درکو خطاب عامدرنه
دل باش تقدیری نه باشد دراکرچه باش فعل امر مخاطب صیغه سیدر دوام
معناسنی ویرملك ممکندر کانه که دله خطاب ایدوب بیوررکه ای کوکل نه سن
اول ونه ایام فنا دل * محصول بیت * کوکل غمنی نیجه بر یمك اولورکه ایام
حضور وصفا قالمدی دیوای یارسن دیکه نه کوکل اولسون ونه ایام یاخود
ای کوکل نه سن اول عالمده ونه ایام نه اولسه کرکدر مصراع اولی غم ایام مخور
یارکه ایام نخواهد ماند بران غریب موزون یازمش طیب الله انفاسه (باده
خور غم مخور وپند مقلد مشنو * اعتبار سخن عام چه خواهد بودن
* محصول بیت * باده ایچ غم یمه ومقلد پندینی دیکلمه زیرا عوام سوزینك
اعتباری نه اولیسردر یعنی مقلد عوامدندر پس انك سوزینه نه اعتبار (مرغ کم
حوصله را کو غم خود خور که بره * رحم ان کس که نهد دام چه خواهد بودن
حوصله لغتده قوش قورسغیدر اما بونك کبی یرلرده عدم صبردن کنایه در
کوخطاب عامدرکه حرف تعلیل بروواو ضمیری مرغه راجعدر ومصراع ثانی یه

مرهوندر * محصول بیت * حوصله سز مرغه سویله که کندی غمنی یسون
یاخود کندی غمکی یی دیو سویله زیرا بو مرغك اوزرینه اول کمسه نك مرحمتی که
دوزاق قورارنه اولیسردر یعنی رحم ایدوب آنی ازاد ایلمزکم حوصله بیوردیغی
انکیچوندرکه بکامیل ایلمکده بی صبر وآرامدر پس دامه کرفتار اولمسی
ضروریدر امدی صبر ایدوب بکامیل ایلمسون که کرفتار اولمیه حاصلی طالب
دنیایه نصیحتدرکه دنیایه زیاده متهالك اولمسون که عاقبتی نقمت وندامتدر
(دست رنج تو همان به که شود صرف بکام * دانی آخر که بنا کام چه خواهد
بودن) دست رنج ترکیب مزجی ال امکی دیمکدر بنا کام بالضروری معناسنه در
* محصول بیت * خطاب عام طریقیله بیوررکه سنك الك امکی اول یکدرکه
کوکلك مرادینه صرف اوله زیرا بیلورسنکه بالضروری نه اولیسردر یعنی سن
فنا بولوب مالکی اغیار ییجکدر حاصلی صاغلغکده سن یی که سندنصکره اغیار
بیمسون (پیرمیخانه همی خواند معمایی دوش * از خط جام که فرجام
چه خواهد بودن * که حرف بیان فرجام انجام کبی آخر وعاقبت معناسنه در
محصول بیت * پیرمیخانه دون کیجه خط جامدن برمعما اوقودیکه عاقبت
کارنه اولیسردر دیو یعنی اول معما دنیانك اخری فنا اولدیغنی بیان ایدر
(بردم از ره دل حافظ بدف وچنك وغزل * تا جزای من بدنام چه خواهد بودن
* محصول بیت * حافظك کوکلنی دف وچنك وغزلله یولدن ایلتدم یعنی یولدن
چقاردم عجبا بن بدنامك جزاسی نه اولیسردر یعنی برحافظقران مسلمانی اضلال
ایلدیکمك پاداشی عجبانه اولیسردر وله ایضا (دانی که چیست دولت دیدار
یار دیدن * درکوی او کدایی برخسروی کزیدن * دانی استفهامی متضمن وکه
حرف بیان وبیت سؤال وجواب صنعتنی مشعردر * محصول بیت * خواجه
بیوررکه بیلورمیسنکه دولت ندر جواب ویررکه دیدار یاری کورمکدر
حاصلی دیدار جانانی کورمك دولتدر وانك محله سنده کدالغی پادشاهلق اوزرینه
اختیار ایلمکدر (ازجان طمع بریدن آسان بود ولیکن * از دوستان جانی
مشکل توان بریدن * جانی یاسی حرف نسبتدر * محصول بیت * جاندن رجایی
قطع ایلمك اساندر اما جاندن سوکلی دوستلردن کسلمك اولمز یاخود جان کبی
عزیز دوستلردن منقطع اولمق مشکلدر یعنی کسلمك اولمز (خواهم شدن
بوستان چون غنچه با دل تنك * وانجا بنیکنامی پیراهنی دریدن * بستان
واوله وواوسز لغتدر بنیك یاحرف سبب ویاحرف تخصیص نامی یاحرف مصدر
نیکنام وصف ترکیبیدر ایو آدلی معناسنه یایله ایو آدلیلق معناسنه در پیراهنی
یاحرف تنکیر * محصول بیت * بوستانه کتمك استرم غنچه کبی تنك دلله وآنده

ازبحر مضارع
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

آدایلمکیچون پیراهنم یرتمق دیلرم یعنی قلق واضطراب دل ایله بوستانه واروب
جانان حسرتندن پیراهنمی کل کبی چاك ایلمك استرم غنچه یی تنك دللکله
وصف ایدرلر بورکه مشابه اولوب دورلمش وقیورلمش اولدیغیچون مصراع
ثانینك معناسی آنده ایو آدلولق ایله برکوملك یرتمق واندهٔ یکاملق ایله
برپیراهن یرتمق دیلر بیتك معناسنی چاك ایدوب خراب ایلمشلردر (که چون
نسیم با کل رازنهفته کفتن * که سر عشقبازی از بلبلان شنیدن * نسیدن ردمسروری وشمعی
بونده مطلقا بادمراددر نهفته کیزلی دیمکدر * محصول بیت * بوستانه واروب
کاهی نسیم کبی کله کزلی رازی سویلمك وکاه محبوب دوستلق سرینی بلبللردن
ایشتمك استرم حاصلی بوستانه وارمقدن مرادکوکله تسلیدر هرنه وجهله
اولورسه (بوسیدن لب یار اول زدست مکذار * کاخر ملول کردی ازدست
ولب کزیدن * مکذار قومه یعنی الدن صالیورمه کاخر که حرف تعلیل آخر بونده
اول مقابلیدر کردی کاف عجمینك فتحیله فعل مضارع مخاطبدر
اولورسن معناسنه حاصلی صیرورت معناسنی افاده ایدر کزیدن اصرمق
* محصول بیت * اول یارك لبنی اوپمکی الدن قومه فرصت ال ویررسه یعنی
لب یاری بوس ایله فرصت ایله زیرا یارك لبنی اوپمزسك ملول اولورسن لبکله
دوداغك اصرمقدن یعنی لب یاری بوس ایلمکی فوت ایدرسك ندامتدن کندی بعض نسخه ده ازدست لب گزیدن
لب ودستکی اصررسن نته که برایشده پشیمان اولان بویله ایدر (فرصت شمار دوشمش اضافتله یعنی دوداغك
صحبت کزاین دوراهه منزل * چون بکذریم دیکر نتوان بهم رسیدن * شمار ایصیرمق الندن
فعل امر مفرد مخاطبدر صای یعنی فرصت بیل کز که حرف تعلیل راهه های
رسمی بونك کبی یرلرده نسبت واختصاص معناسنی افاده ایدر ایکی یوللی دیمکدر
* محصول بیت * خطاب عام طریقیله بیورر که دوستلرله مصاحبتی فرصت
صای یعنی غنیمت بیل زیرا دنیانك بو ایکی یوللی منزلندن چونکه کچوب کیده وز
یعنی آخرت اوینه واراوز بردخی بری بریمزه ایرشمك اولماز یعنی دوستلرله
مصاحبتی غنیمت بیلمك کرك زیرا اولیجك بردخی ملاقات احتمالی یوق مکردار
آخرتده (کو یی برفت حافظ از یادشاه منصور * یارب بیادش آور درویش
پروریدن * کو یی ایکی معنایه متحملدر بری کانه معناسنه درکویا کبی دیری
فعل مضارع مفرد مخاطب دیرسن معناسنه خطاب عام طریقیله برفت با حرف
تاکید اکثر نسخه بو یله واقعدر وبعضنده بارنده که واقعدر ایکیسیده جائزدر
یادشاه منصور اضافتی لامیه دریارب منادی بیادش با حرف صله وضمیر شاه
منصوره راجعدر آور الف ممدوده ایله وواوك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر
آوریدندن کتورد یمکدر پروریدن بسلمك * محصول بیت * دیدك ویادیرسن که

حافظ شاه منصورك خاطرندن کتدی یعنی پادشاه اونتدی حافظی سلطان
مرادسودی دعا کوینی اونتدیغی کبی یاالله پادشاهك خاطرینه کتوردرویش
تربیه ایلمکی یعنی درویش احوالنی تفقد ایلمکی پادشاهك یادینه کتوروله ایضا
(زدر درآو شبستان ما منور کن * هوای مجلس روحانیان معطر کن * درآ ازبحر مجتث
بونك کبی یرلرده درصیغه سی درون معناسنه درآ الف ممدوده ایله آیدن مخففدر مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات
آی فعل امر مفرد مخاطب کل دیمکدر آیندندن درایله ترکیب اولنجه ایچری
کیر معناسنه اولور شبستان ظرف مکان کیجه ایچك یر معناسنه در بونده خانه
مراددر منور اسم مفعولدر تفعیل بابندن هوای مجلس روحانیان لامیه لردر
بونده هوادن مراد کرهٔ هوادر هوای مجلسدن مراد مجلسی احاطه ایلین هوادر که
قوقو آندن منتشردر یعنی ریح بویی آندن نشر ایدر که دماغلر آندن معطر اولور
حاصلی ریحك حرکتی سببیله قوقولر کرهٔ هوادن منتشر اولور که دماغلری
معطر ایدر روحانیان روحانینك جمعیدر روحانی رانك ضمیله روحك اسم
منسوبیدر خلاف قیاس اوزره زیرا قیاس روحی ایدی اما عرب بعض اسمالی
شذوذله نسبت ایدر صنعانی وبهرانی کبی اصلی صنعا وبهرا ایدی همزه ایله
پس قیاس صنعاوی وبهراوی ایدی امدی ما نحن فیه ده الف ونون نسبتده
شذوذله زیاده اولمش اما روحانی رانك فتحیله روحاء اسمینه منسوبدر که بربلده
ویا برقبیله نك اسمیدر بوده صنعانی وبهرانی کبی خلاف قیاسله نسبت اولمش
معلوم اوله که هرنسنه نك که روحی اوله مثلا انس وجن وملك کبی انك نسبتی
روحانی کلور رانك ضمیله (محصول بیت * قبودن ایچری کیر وبزم شبستانمزی
یعنی خانه مزی منور ایله وروحانیلر مجلسنك هواسنی معطر ایله حاصلی بزی
قدومکله مشرف ایله (بچشم وابروی جانان سپرده ام دل وجان * بیا بیا وتماشای
طاق ومنظر کن) بچشم با حرف صله سپرده ام تسلیم ایلمشم طاق کمر ومنظر باجه
وپنجره * محصول بیت) لف ونشر طریقیله بیورر جانانك چشم وابروسنه دل
وجانی تسلیم ایلمشم امدی کل کل وطاق ومنظر تماشاسن ایله یعنی جانانك چشم
وابروسنی سیر ایله که طاق ومنظره بکزر منظر چشمه نسبت زیاده خوب واقع
اولمش (زخاك مجلس ما ای نسیم باغ بهشت * ببر شمامه بفردوس وعود مجمر کن
* محصول بیت * بزم مجلسمز خاکندن ای جنت باغنك نسیمی شمامه ایلت
فردوسه ومجمرینه عود ایله یعنی مجلسمز شمامه سیله فردوسی معطر ایله بعض
نسخه ده بو بیت بو یله واقعدر که (بکو بخازن جنت که خاك این مجلس * بتحفه
برسوی فردوس وعود مجمر کن) بکو خطاب عامدر بتحفه با حرف مقابله ویا حرف
زائد * محصول بیت * جنت خزینه دارینه سویله که بو مجلسك طپراغنی فردوس

جانبنه تحفه بدلی ویا تحفه دیو ایلت ومجمرینه عود ایله یعنی مجلسمز خاکیله
فردوسی معطر ایله مصراع ثانینك معناسی تحفه ایله فردوس جانبنه ایلت
ومجمرده عود ایله دین معنایی او وجه ایلته ممش (حجاب دیدهٔ ادراك شد شعاع
جمال * بیا و خرگه خورشید را منور کن * حجاب دیدهٔ ادراك لامیه لردر شعاع
جمال تقدیری شعاع جمال جاناندر ویا شعاع جمالدر پس اولکی وجه
اوزره غائبدن مخاطبه التفاتدر وثانیده دکلدر خرگه خرگاهدن مخففدر
قاره اوکه عرب صحرانشینلك واکرادك اولور خورشیده اضافتی بیانیه در
* محصول بیت * ادراك دیده سنه حجاب اولور شعاع جمال دلبر یعنی ادراك
کوزینی جمال جانانه نظر ایلمك قماشدر رامدی ای جانان کل وخورشید
خرگهنی منور ایله یعنی کونش آیی منور ایلدیکی کبی سن جمالکله کونشی
منور ایله (ستارهٔ شب هجران نمی فشاند نور * بیام قصر برآ و چراغ مه برکن *
ستارهٔ شب هجران لامیه و بیانیه در نمی فشاند فعل نفی استقبال صاچماز
دیمکدر نور مفعولی بیام باحرف صله قصره اضافت لامیه برآ الف ممدوده ایله
چیق دیمکدر در آیچری کیر دیدکاری کبی حاصلی آ الف ممدوده ایله فعل امر در
کل معناسنه واو حرف عطف چراغ مه بیانیه برکن اویار یعنی شعله لندر حاصلی
یالکلندر * محصول بیت * هجران کیجه سنك یلدزی نور صاچماز یعنی ضیا
ویرمز ستاره دن بونده ماه مراددر یا خود شب هجرانه بر ستاره استعاره ایلیه
پس امدی کوشکك دامنه چیق ومه چراغنی روشن ایله ماهی کونش روشن
ایلدیکی کبی روی جانانی کونشه تشبیه ایلمش وجائزدرکه چراغ مهدن روی
جانان مراد اوله مصراع ثانینك معناسی کوشکك دامنه چیق وآی چراغن
یوقاری قیل دین وقصرك دامنه کل وماه چراغنی رفع ایله یعنی سن کلمکله اکا
احتیاج قالمزدین عندیات سویلمکده عجب بری برینه پیرو اولمشلر (چو شاهدان
چمن زیردست حسن تواند * کرشمه بر سمن وناز بر صنوبر کن * محصول بیت *
چونکه چمن محبوبلری سنك حسن وجمالك التنده درلر سمنه کرشمه
وصنوبره ناز وشیوه ایله یعنی اوزرلرینه تفاخر ایله (فضول نفس حکایت بسی
کند ساقی * تو کار خود مده از دست ومی بساغر کن * فضول نفس اصلی نفس
فضولدر اضافتله ایکی صورتده بله ضرورت وزن ایچون تقدیم وتأخیر اولندی
الحق نفس معناسنه ساقی منادی ومصراع ثانی به مرهون در بحر حلال طریق
اوزره * محصول بیت * نفس فضول چوق زوائد حکایت ایدر امدی ای ساقی
سن کندی ایشکی الدن صالیویرمه وساغره باده طولدر یعنی نفسك فضوللغنه
التفات ایلیوب کندی ایشکه یعنی ساقیلق آدابنه مشغول اول (طمع بنقد

وصال تو حد ما نبود * حوالتیم بدان لعل همچو شکر کن) بنقد وصال باحرف
صله واضافت بیانیه وتو یه لامیه حوالتیم متکلم مع الغیر بزی حواله دیمکدر
بدان باحرف صله لعل همچو شکر بیانیه (محصول بیت * نقد وصاله طمع ایلمك
بزم حدّمز دکلدر پس بزی اول شکر کبی لب لعلکه حواله ایله یعنی نقد وصال
امید ایلمك بزم مقدارمز دکلدر پس بزی لبك بوسه سنه حواله ایله که اندن متمتع
اوله وز (لب پیاله ببوس آنکهی بمستان ده * بدین دقیقه دماغ خرد
معنبر کن * لب بونده دوداقدر یعنی پیاله نك کناری واضافت لامیه در ببوس
باحرف تاکید دقیقه نکته وظرافت دماغ خرد لامیه مجاز معنبر اسم مفعولدر
درج باغدن * محصول بیت * پیاله نك دوداغنی اوپ اندنصکره مستلره ویر
عادتدرکه بر تعظیمی لازم کسنه یه بر نسنه ویردلی اولسه لر اوّل اول نسنه یی
اوپرلر اندنصکره صونارلر امدی بیورر که مستلره تعظیم ایچون اوّل لب پیاله یی
بوس ایله اندنصکره انلره ویر بو دقیقه ونکته ایله دماغ عقلی معنبر ایله یعنی
پیاله نك لبنی بوس ایلمك سببیله مشام خردی معنبر ومعطر ایله (اگر فقیه نصیحت
کند که عشق مباز * پیاله بدهش کو دماغ را تر کن * محصول بیت * اگر فقیه
نصیحت ایدرسه که محبوب دوستلق ایلمه بر پیاله ویرا کا دماغکی تر ایله دی
یعنی فقیه دیدی که دماغك یابس اولمشدر بو نکته ده دماغك تر ایله یوسی کتسون
حاصلی باده ایچ عقلك باشکه کلسون (ازان شمائل والطاف خلق خوش که
تراست * میان بزم حریفان چو شمع سر برکن * شمائل جمع شمال درکه بونده
خلق معناسنه در واو حرف عطفدر الطاف خلق خوش اضافتلری بیانیه
لردرکه حرف رابط صفت سر برکن باشك قالدر یعنی کندیکی اظهار ایله
* محصول بیت * اول شمائل خوش واول الطاف خلق که سنکدر یعنی سن
مالك اولدیغك اخلاق طیبه سببیله باده نوش یاران ارا سنده شمع کبی سرافراز
اول (ازین مزوّجه وخرقه نیك در تنگم * بیك کرشمهٔ صوفی کشم قلندر کن *
مزوّجه رومده مجوزه دیدکاری نسنه در تعریفه احتیاج یوق اما بونده مراد
صوفیلرتاجیدر خرقه قرینه سیله نیك بونك کبی یرلرده محکم معناسنه در
بیك باحرف مصاحبت صوفی کش وصف ترکیبی صوفی اولدیریجی میم معناده
قلندره مصروفدر * محصول بیت * بو مزوجه وخرقه دن محکم طارلقده یم
یعنی صوفیلر کسوه سندن قتی اضطرابده یم پس ای جانان بر صوفی قتل
ایدیجی کرشمه ایله بنی قلندر ایله یعنی صوفیلغه مانع بکا بر حالت ایله که صوفیلق
اسبابنی پیرمغانه رهن شراب ایده یم حاصلی صوفی کش صوفیلغه
مانع ایشدر مصراع اولك معناسی بو مزوجه وخرقه دن او طارلقده یم دین

ابوسو يلمش مصراع ثانيده كش پر ينه وش يازوب معناسنى برصوفيانه
كرشمه ايله بنى قلندر ايله دين بيتك مراد ينه واصل اولمديغندن غيرى
مصراعك معناسى فاسد اولور (پس ازملازمت عيش وعشق مهرويان *
زكارها كه كنى شعرحافظ ازبركن * ملازمت عيش مصدرك مفعولنه اضافتى
قبيلندندر وعشق معطوفدر ماقبلنه ومهرويانه اضافتى لاميه كه
حرف رابط صفت * محصول بيت * ذوق وصفا وعيشه ومهرولر عشقنه
ملازمتدنصكره ايشلديكك ايشلردن حافظك شعرينى ازبر ايله يعنى اول
ملازمتدنصكره ايشك حافظك شعرينى ازبرلمك اولسون حاصلى اندنصكره

ازبحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات

بوكه مشغول اول ديمكدر وله ايضا (شراب لعل كش وروى مه جبينان بين *
خلاف مذهب آنان جمال اينان بين * محصول بيت * شراب لعل چك ومه
جبينلر يوزينه باق يعنى باده ايچ ومحبوبلرى سير ايله صورت پرست صوفيلر
مذهبنك خلافنجه دلبرلر جمالنه باق يعنى روى محبوبانى سير ايله (بزيردلق
ملمع كمندها دارند * درازدستئ اين كوته آستينان بين * دلق ملمع انواع رنكلى
يمه لرله يماغمش خرقه يه ديرلر كمندها دارند بيورديغى سارقلقدن كنايه درزيرا
قديم الايامده اوغريلر كمند واسطه سيله اوغريلق ايدرلرايمش مثلا اولكبر بينه
كمند اتارلرمش واول كمند ايله اولك اوستنه چقوب ينه كمند له اشاغه اينرلرمش
وال ويرديكى دكلو اشيايى اوغريليوب كيدرلرمش درازدستى مذكور تقريرى
تاكيد ايدر ال اوزونلغى ديمكدر اين كلمه سنه اضافت لاميه در كوته استين
وصف تركيبى اقسامندندر قصه يكلى ديمكدر الف ونون ادات جمعدر
* محصول بيت) ملمع خرقه التنده اوغريلركمندين طوترلر يعنى يانلرنجه اسباب
سرقه وفسادكزدررلر بو قصه يكليلرك ال اوزونلغى كورسيرايله يعنى ظاهرلرى
صوفى وباطنلرى سارقدرمذكور تقريرى بلمينلر بو بيتك معناسنده خيلى
عنديات سويلمشلر (بخرمن دوجهان سرفرونمى آرند * دماغ وكبر كدايان
خوشه چينان بين * بخرمن باحرف صله خرمن دوجهان اضافتى لاميه در
ويا بيانيه سرفرونمى آرند باش ايندرمزلر ديمكدر يعنى تنزل ايلمزلر دماغ وكبر
عطف تفسيريدر كبر كدايان خوشه چينان لاميه وبيانيه در * محصول بيت *
وقتا كه صوفيلره بعض عيوب وقبايح اثبات ايتديسه كدا صفت اولان عشاقك
استغناسنى ذكر ايدوب بيوررايكى عالم خرمننه باش اكمزلر يعنى استغنا ايدوب
تنزل ايلمزلر خوشه چين كدالرك دماغ وكبرينى كورسيرايله خوشه چينلكدن
مراد جانانك التفات ونظرينه احتياجدر يعنى جانان التفاتندن غيرى يه تنزل
ايلمزلر بلكه دنيا واخرادن مستغنيلردر خوشه چينانى كدايانه عطف ايدنلر

دماغلرينه مذاق فارسى كبرمشدر (كره زابروى پرچين نمى كشايد يار * نياز اهل
دل ونازنازنينان بين * بعض نسخه ده پرچين يرينه پرخم دوشمشدر ايكيسنك
معنالرى بردر زيرا چين ده خم ده بوكلم معناسنه در اما امعان نظر اولنسه چين
اعم درخمدن * محصول بيت * يار پرچين ابروسندن كرهى آچماز يعنى خشم
وغضبنى ترك ايلمز يعنى عشاق جانبندن هرنقدركه نياز ومسكنت واقع اولسه
جانان اندن منبسط اولوب چين ابروبى كيدرمز پس اهل دلك نيازنى ونازنين
محبوبلرك ناز واستغناسنى كورحاصلى عشاقه نياز ومحبوبلره ناز لازم اولديغن
بياندر (حديث عهد محبت زكس نمى شنوم * وفاى صحبت ياران وهمنشينان
بين * حديث عهد محبت لاميه لردر وفاى صحبت لاميه وياراته اضافت
مصدرك فاعلنه ويامفعولنه اضافتى قبيلندندر واو حرف عطف همنشينان
يارانه معطوفدر * محصول بيت) عهد ومحبت سوزينى كيمسه دن ايشتمم يعنى
محبته ووفاوعهد ايدر كيمسه ايشتمم ياران وهمنشينانك وفاى صحبتنى كور
يعنى كيمسه صحبت حقنى رعايت ايلمز جميع ياران وهمنشينلر بيوفالردر
ديمكدر ياخود صحبته وفا ايلمك ياران وهمنشينانك حاليدر غيرينك دكل
(اسير عشق شدن چاره خلاص منست * ضمير عافيت انديش پيش بينان بين
عافيت فايله اولنجه سلامت معناسنه در وقافله اولنجه صولك معناسنه در
بونده ايكيسنه ده تحملى وارپيش بينان الف ونونله جمع اولدى ذوى العقوله
صفت اولمغله پيش بين وصف تركيبيدر اوكك كوريجى يعنى صوكك فكرايديجى
كه كندينك وصفيدر * محصول بيت * عشقه اسيراولمق بنم دنيا ابتلاسندن
خلاصمه چاره در يعنى عشق سببيله دنيا اضطرابندن قورتلمامه چاره در حاصلى
بن عاشق اولمغله قيود دنيادن خلاص بولدم پس پيش بين عاشقلرك عافيت
انديش فكرينى كوروياصوكك كوروب كوزديجى وايلريسين وعاقبتن انديشه
ايلين عاشقلرى كوريعنى قوت فاكره لرينى كورحاصلى بن پيش بين وعاقبت
انديش اولمق سببيله عاشق اولدم ودنيا عذابندن خلاص بولدم ديمكدر (غبار
خاطر حافظ ببرد صيقل عشق * صفاى آينه پاكديدنان بين * غبار خاطر
حافظ لاميه لردر صيقل عشق بيانيه صفاى آينه پاك لاميه وبيانيه در
ويا كديدنانه اضافت لاميه در * محصول بيت * حافظك خاطرى غبارينى عشق
صيقلى ايلتدى يعنى عشق صيقلى خاطرندن كدورتى ايلتدى پاك ديدنلرك
آينهٔ پاك صفالرينى كوريعنى پاكدللرينك صفاسنى كور آينه دن بونده
مراد قلبدر يعنى حافظ پاكدللى اولديغيچون پاك ديدنلدر ودلنك صفاسنه
سبب عشقدر پاكديدنان يرينه پاك بينان يازانلر تكرار قافيه عيبنه مطلع دكل

از بحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلات

ایمش وله ایضا (نکتهٔ دلکش بکویم خال آن مهرو ببین * عقل وجان را بستهٔ
زنجیر آن کیسو ببین * نکتهٔ دلکش بیانیه مهرو وصف ترکیبیدر بستهٔ
زنجیر آن کیسو لامیه لردر * محصول بیت * کوکل چکیجی یعنی کوکل آلیجی
وجذب ایدیجی نکته سویلیم یا خود اضافتدن منقطع اوله ویا حرف وحدت
وهمزه حرف توسل وتوسط اوله پس معنا بر دلکش نکته دییم اول مهرونك
خالنی کور وسیر ایله یعنی نکتهٔ دلکش اول جانانك خالنی کورد یمکدر عقل
وجانی اول زنجیر کیسونك بغلنمشی کور یعنی عقل وجان جانان کیسوسنك
مقیدیدر مصراع ثانی نکتهٔ دلکش تتمه سیدر (عیب دل کردم
که وحشی وضع وصحرایی مباش * کفت چشم نیم مست ترك آن آهو ببین *
عیب دل اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر وکردمك مفعولیدر که حرف
بیان وحشی وضع وصف ترکیبی اقسامندندر وضعدن مراد طبعدر وحشی
طبیعتلی دیمکدر صحرایی یا حرف نسبت مباش فعل نهی مخاطب اوله دیمکدر
چشم نیم مست بیانیه قتی سرخوش اولمیانه نیم مست دیرلر ترکه اضافتده
بیانیه در آنه اضافت لامیه در آهودن مراد جاناندر * محصول بیت * کوکله
عیب ایلدمکه وحشی طبیعتلی وصحرایی اولمه یعنی مجنون کبی داغلره دوشمه
دیدیکه اول آهونك نیم مست ترك چشمنی کور یعنی بنی کوهی وصحرایی ایلین
اول آهونك ترك چشم نیم مستیدر (حلقهٔ زلفش تماشا خانهٔ باد صباست
جان صد صاحب دل انجا بستهٔ هر مو ببین * محصول بیت * جانانك زلفی
حلقه سی باد صبانك تماشا خانه سیدر یعنی سیرانکاهیدر یوز صاحب دلك
جانی آنده هر بر مویك مقیدی کور یعنی هر بر قیلنده یوز صاحب دلك جانی
کرفتاردر سیر ایله کور (عابدان آفتاب از دلبر ما غافلند * ای ملامتکو
خدا را رو مبین وروبین * عابدان آفتاب اسم فاعلك مفعولنه اضافتی
قبیلندندر از دلبر ما لامیه عابدان مبتدا وغافلند خبری رومبین وروبین
ضرب مثلدر یعنی صورته بقمه سیرته بق دیجك برده استعمال ایدرلر نته که
خسرو بیوردر بیت * زاهدا بهر خدا نور ومبین وروبین * کر کند دعوی
بروبش ماه روی ازمبین * محصول بیت * آفتابه عبادت ایدوب طبانلر بزم
جانانمزدن غافللردر یعنی بزم جانانمز ماهیتندن آکاه دکلروا لا آکا طباپارلردی
پس ای ملامت ولوم ایدن کیمسه الله ایچون هر کوزلك رویته بقمه بزم جانانمز
یوزینه بق که آفتابدن اعلادر پس تپشه لایق وسزاواردر امدی بز آنی
سودیکمز ایچون لوم ایلمه که حسنده بی نظیردر وآنی سومده اختیارمز
یوقدر (زلف دل دزدش صبا را بند بر کردن نهاد * با هوا خواهان رهرو حیلهٔ

هندو ببین * دل دزد وصف ترکیبیدر دزدیدندن کوکل اوغریسی دیمکدر
شین جانانه راجعدر هوا خواه وصف ترکیبیدر خواهیدندن محب ودوست
معناسنه رهروه اضافتی بیانیه در رهرو وصف ترکیبیدر یوله کیدن
کمسیه وسیاحه رهرو دیرلر حیلهٔ هندو لامیه هندو هنده منسوب دیمکدر
واوله ویا ایله لغتدر اما واوله هند مملکتنده متولد وحاصل اولنه دیرلر ویا ایله
عامدر کرك هندیارنده حاصل اولسون کرك اولمسون لیکن بونده ضرورت
قافیه ایچون واوله اولمق لازمدر * محصول بیت * جانانك کوکل اوغریسی
زلفی صبانك بوینه بند براقدی یعنی بوینه زنجیر اوردی یولجی محبه هندونك
حیله سنی کور یعنی صبا که یولجیدر وزلفه یار وهمراهدر حیله ایله کردننه
زنجیر اوردی رهرودن مراد صبادر وهندودن زلف جاناندر وصبایه کردن
وزلفه بند استعاره ایلدی معلوم اوله که هندیلر خائن وکربز یعنی چفغان
ومسافر کش وحیله باز اولغاندر انکیچون حیلهٔ هندو بیوردی (آن که من
در جست وجوی او ز خود بیکسو شدم * کس ندیدست ونبیند مثلش از هر سو
ببین * محصول بیت * اول جانان که بن آنی ارایوب ایردمده کندمدن برجانبه
کتدم یعنی انك طلبنده کندمدن کچدم کمسه انك مثلنی نه کورمشدر نه
کوره جکدر هر جانبدن سیر ایله (حافظ ار در کوشهٔ محراب رو مالد رواست * ای
ملامتکو خدا را آن خم ابرو ببین (محصول بیت) اکر حافظ محراب کوشه سنده
یوزین سورترسه روادر یعنی جائزدر ای ملامت سویلیجی الله ایچون اول خم
ابروی جانانی کور که نیجه کوشهٔ محرابه مشابهدر پس اول وجهله که کوشهٔ
محرابه یوزم سورترم امدی ای بنی لوم وملامت ایلین کیمسه بنی بو ایشده معذور
طوت (ازمرادشاه منصور ای فلك سر بر متاب * تیزی شمشیر بنکر قوت
بازو ببین (محصول بیت) ای فلك شاه منصورك مرادندن باشك دوندرمه یعنی
سرکشلك ایلمه قلجك کسکینلکنی کور وقوت بازوبی کور یعنی قلجی کسکین
وبازوسی قویدر امدی صقین امرینه مخالفت ایلمه حاصلی امرینه مطیع
ومنقاد اول دیمکدر وله ایضا (شاه شمشاد قدان خسرو شیرین دهنان *
که بمژکان شکند قلب همه صف شکنان * شاه شمشاد قدان لامیه شمشاد قد
وصف ترکیبیدر شمشاد قامتلی دیمکدر شمشادشینك فتحی وکسریله چمشیر
اغاجی الف ونون ادات جمعدر خسرو شیرین دهنان بوده لامیه در شیرین دهن
وصف ترکیبیدر طاتلی آغزلی دیمك اولور والف ونون ادات جمعدر شاه مبتدا
وخسرواندن بدل وبیت ثانی خبر مبتدا ومصراع ثانی صفت مبتدا که حرف
رابط صفت قلبدن مراد بونده لشکرك اورته سیدر که پادشاهلر وسردارلرك

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلات

یریدر قلب همه اضافی لامیه درهمه صف شکنانی تاکیدایدر فارسیده ادات
تاکید مقدم اولمق جائزدر صفدن مراد عسکر صفیدر یعنی عسکر صفنی
هزم وکسر ایدیجی صف شکن وصف ترکیبیدر ✻ محصول بیت ✻ شمشاد
قامتلیلرک شاهی شیرین دهنلرک پادشاهی انجلین شاه که مژکانیله جمیع
صف شکنلرک قلبنی هزم وکسر ایدر یعنی آلایلر صیر (مست بکذشت ونظر
برمن درویش انداخت ✻ کفت کای چشم وچراغ همه شیرین سخنان ✻ مست
بکذشت خبر مبتدا واو حرف عطف نظر انداختک مفعول صریحی وبرمن غیر
صریحی من درویش بیانیه ✻ محصول بیت ✻ شاه مست کچدی وبن درویشه
نظر صالدی ودیدیکه ای جمیع طاتلی سوزلیلرک کوزی وکوزینک نوری وآیدینی
(تا کی ازسیم وزرت کیسه تهی خواهد بود ✻ بنده من شو وبرخور زهمه
سیم تنان ✻ بو بیت مقول قولک تتمه سیدر یعنی اول بیت بو بیته مرهوندر
✻ محصول بیت ✻ شاه بن درویشه دیدی نجنه دک کیسه ک سیم وزردن خالی
اولیسردر یعنی نیجه بر افلاس وفقر چکرسن بنم قولم اول وجمیع سیم تنلردن
برخوردار وبهره مند اول یعنی بنم قولم اولمق سببیله جمیع محبوبلر سکا مطیع
ومنقاد اولور زیرا بن هب خوبلرک شاهی یم (کمتر از ذره نه پست مشو مهر بورز ✻
تا بخلوتکه خورشید رسی چرخ زنان ✻ بو بیتده تتمه مقول قولدر ✻ محصول
بیت ✻ ذره دن اکسک دکلسن الچق اولمه یعنی الچقده قالمه محبت اوزره اول
یعنی محبته سعی ایله تاکه خلوتکه خورشیده ایریشه سن رقص ایده رک
یعنی بکا عاشق اول تاکه مرتبه خورشیده ایریشه سن دونه دونه ذره لر یردن
فالقوب خورشیده ایرشدیکی کبی حاصلی بنم محبتم سنی چرخ چارمینه ایرشدرر
(بر جهان تکیه مکن در قدحی می داری ✻ شادی زهره جبینان خور ونازک
بدنان ✻ قدحی یا حرف وحدت ومی داری ایکی وجهه محتملدر بریسی می میمک
فتحیله شراب وبریسی ده میمک کسریله ادات حال اوله پس اولکی وجه اوزره
می منفصل یازلمق کرک وایکنجی وجه اوزره متصل زهره جبین ونازک بدن وصف
ترکیبلردر زهره آلنلی ونازک بدنلی دیمکدر زهره یلدزی بر براق کوکب
اولدیغیچون آکن اثبات ایدرلر یعنی براق آلنلی ✻ محصول بیت ✻ بو بیتده
مقولندر جهانه طیانمه یعنی اعتماد ایلمه واکر بر قدح شرابک وار ایسه
زهره جبین ونازک بدن محبوبلر عشقنه ایچ ودنیانک وفاسنه اینانمه حاصلی
عیش ونوشه مشغول اول ودنیا حالنه معتمد اولمه زیرا دنیانک بقاسی
یوقدر یعنی دنیا کمسنه یه باقی دکل (پیر پیمانه کش ما که روانش خوش باد ✻
کفت پرهیز کن از صحبت پیمان شکنان ✻ پیمانه کش وصف ترکیبیدر

کشیدندن

کشیدندن پیمانه چکیجی یعنی قدح ایچیجی که روانش خوش باد حشو ملیح
صنعتیدر پیمانه شکن وصف ترکیبیدر عهد صیجی یعنی وفاسز وغدار
✻ محصول بیت ✻ بزم پیمانه کش وباده نوش پیرمز که روح روانی خوش
اولسون دیدیکه پیمانه شکنلر صحبتندن پرهیز ایله یعنی مصاحبتلرندن اعراض
ایله حاصلی وفاسز وغدارلره مقارنت ایلمه (بصبا در چمن لاله سحر میکفتم ✻
که شهیدان که اند این همه خونین کفنان که حرف رابطه مقول قول شهیدان که
اضافی لامیه وکه اسمدر کیم معناسنه واند آنک جمعی خونین کفن وصف
ترکیبیدر قانلی کفنلی دیمکدر ✻ محصول بیت ✻ سحر وقتنده لاله چمننده
صبایه دیدمکه کیمک شهیدلریدر بوقدر قانلی کفنلیلر لاله لری خونین کفن
شهدایه تشبیه ایلمش تجاهل طریقیله (کفت حافظ من وتو محرم این راز نه ایم ✻
زمی لعل حکایت کن وسیمین ذقنان ✻ محصول بیت ✻ صبا دیدیکه ای حافظ
بن وسن بو رازک محرمی دکاز پس قرمزی شرابدن حکایت ایله وسیمین ذقن
پسرلردن یعنی محسوساتی ترک ایدوب مغیباتدن بحث قوکه غائبی
خدا بیلور انجق حاصلی بونک کبیلر قضا وقدره وعلم خدایه مفوضدر بونلردن
بحث منهیدر (دامن دوست بدست آر ز دشمن بکسل ✻ مرد یزدان شو وایمن
کذر از اهرمنان ✻ محصول بیت ✻ بو بیتده صبانک مقولندندر دوستک
اتکنی اله کتور ودشمندن کسل یزدان یعنی خدا اری اول ودیولردن
وشیاطیندن امین کچ یعنی خدا پرست اول وشیطانلردن سالم ومسلم کچ
زیرا خدا دوستلرینی حفظ ایدر انلردن وله ایضا (کابرک راز سنبل مشکین نقاب
کن ✻ یعنی که رخ بپوش وجهانی خراب کن ✻ کلبرک کل یپراغی مراد رخ
جاناندر سنبل مشکین کاکل وکیسو وزلف اولمق جائز نقاب یوز اورتسی جهانی
یا حرف تنکیر ✻ محصول بیت ✻ کل یپراغنه سنبل مشکیندن نقاب ایله یعنی
یوزکی زلفکله وکیسو یا کاکلکله اورت کمسه کورمسون یعنی که یوزک اورت
وجهانی خراب ایله حاصلی جمیع عالم سنک یوزکی کورمکه مشتاقدر پس یوزک
بونلرله ستر ایدنجه عالم حسرت واشتیاقدن خراب اولور (بفشان عرق ز چهره
واطراف باغ را ✻ چون شیشهای دیده ما پر کلاب کن ✻ بفشان فعل امر مفرد
مخاطب سلک وصاچ معناسنه اصلی بیفشان ایدی ضرورت وزن ایچون
تخفیف قلندی عرق تر واو حرف عطف اطراف باغ مصراع ثانی یه مرهون
شیشهای دیده بیانیه وما یه اضافی لامیه ✻ محصول بیت ✻ چهره کدن عرقی
صاچ وباغک اطرافنی بزم کوزمز شیشه لری کبی پر کلاب ایله کوز یاشنه بونده
کلاب اطلاق ایلدی زیرا کلاب کبی صافی وشوردر بو بیت جانانک عرقینک

از بحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

کثرتی ویرر (بکشا بشیوه نرکس پرخواب مست را * وز رشك چشم نرکس
رعنا بخواب کن * شیوه بونده ناز معناسنه در نرکس پرخواب مست
بیانیه لردر مراد بونده چشم جاناندر تشبیه کنایه طریقیله وز رشك واو حرف
عطف رشك حسد وغبطه یه ده دیرلر چشم مبتدا نرکسه اضافتی لامیه در مجازا
ورعنایه اضافت بیانیه بخواب با حرف صله خواب اویقو بخواب کن اویوت
دیمکدر * محصول بیت * چشم مست پرخوابکی شیوه ونازله آچ اندنصکره
نرکس رعنا چشمکی خوابه ایله یعنی چشم نرکسی اویوت حاصلی سنك مستانه
چشمك شیوه ونازندن حجاب ایدوب رشکدن کندینی اویقویه اوره مصراع
ثانینك معناسی نرکس رعنا کوزلك اویقوده قیل دین ورشکدن رعنا نرکسك
چشمنی خوابده ایله دین کوزلرین یوموب عندیات سو یلمشلر (ایام کل چو عمر
برفتن شتاب کرد * ساقی بدور بادهٔ کلکون شتاب کن * برفتن با حرف صله
ساقی سنادی بدور بادهٔ کلکون با حرف صله واضافتلر لامیه وبیانیه در
* محصول بیت * کل زمانی عمر کبی کتمکه شتاب ایلدی یعنی عجله ایلدی
چونکه بویله در ای ساقی سنده بادهٔ کلکون دورنه شتاب ایله یعنی عجله ایله
حاصلی سنده قرمزی شراب قدحنی تیزجك دوره کتور یعنی دورمه دوندر
قدحی نوش ایده لم بادهٔ کلکون (بوی بنفشه بشنو وزلف نکار کیر * بنکر برنك
لاله وعزم شراب کن * بوی بنفشه لامیه وبشنولك مقدم مفعولی بونده بشنو
بیوی معناسنه در یعنی حواس ظاهره بری برینك معناسنه کلور واو حرف
عطف زلف نکار لامیه وکیرلك مقدم مفعولی عزم شراب مصدرلك مفعولنه
اضافتیدر * محصول بیت * بنفشه قوقوسنی ایشت ونکارلك زلفنی طوت
زیرا انکده دخی بو ایده بنفشه یه بکزر لاله رنکنه ده نظر ایله یعنی لاله یی سیر ایله
اندنصکره شرابه عزم ایله یعنی اول اوچه بودردنجی یی یار ایله حاصلی بهار زماننده
باده نوش اول دیمکدر (همچون حباب دیده بروی قدح کشا * وین خانه را قیاس
اساس از حباب کن * حباب حای مهمله نك فتحیله صو یك قبرجغی اما حانك
ضمیله قرا بلان جنسنه دیرلر دیده یی حبابه تشبیه ایلدی بروی قدح با حرف
صله واضافت لامیه وین خانه را واو حرف عطف وخانه دن مراد جهاندر
ورا حرف تخصیص قیاس اساس مصدرلك مفعولنه اضافتیدر (محصول بیت)
کوزکی حباب کبی قدحك یوزینه آچ یعنی قدحك یوزینه باق حباب کبی زیرا
حباب قدحك یوزنده اولور اندنصکره بو جهانك تملنی وبقاسنی حبابدن قیاس
ایله یعنی حباب بی بقا اولدیغی مشخصدر پس اساس جهانیده بو خانه دن قیاس
ایله یعنی ثباتی یوق حباب کبی حاصلی باده نوش اول ودنیایی حباب کبی ضعیف

بنیه وسریع الزوال اعتبار یله (زانجا که رسم وعادت عاشق کشی تست *
با دشمنان قدحکش وبا ما عتاب کن * زانجا که بو ترکیبك معناسی اول
مرتبه دن واول مقامدن دیمکدر عادت ورسم بر معنایه در عاشق کش وصف
ترکیبیدر عاشق اولدیریجی معناسنه وبا حرف مصدر با دشمنان با حرف
مصاحبت وبا ما عتاب با حرف صله عتاب آزارلمق وفاقیمق * محصول بیت) اول
مرتبه دن که سنك عاشق اولدیریجیلك رسم وعادتکدر یعنی عاشق کشلك
سکاخوی اولدیغی جهتدن دشمنلر ایله باده ایچ وبزه عتاب ایله یعنی بزی
بیحضور ایله حاصلی دشمنلر ایله باده ایچوب وبزی معاتب ایلمك بزی اولدررزیرا
عاشقز سنك ایسه عاشقلری اولدرمك خویکدر (حافظ وصال میطلبد از ره دعا
یارب دعای خسته دلان مستجاب کن * از ره دعا دعا جهتندن یعنی دعا ایله
* محصول بیت * حافظ دعا ایله وصال استر یا الله خسته دللر دعاسنی مستجاب
ایله یعنی حافظ خسته دل دعا ایله وصال دیلر یارب دعاسنی قبول ایله یعنی
ازبحر مجتث
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن
جانانه ایصال ایله وله ایضا (صبحست ساقیا قدحی پر شراب کن * دور فلك
درنك ندارد شتاب کن * درنك دالك فتحی وکسریله اکلنمك معناسنه در
* محصول بیت * ای ساقی صباحدر برقدحی شراب ایله پر ایله ایچه لم زیرا دور
فلك درنك طوتمز یعنی درنك ایلمز شتاب ایله یعنی اکلنمه باده ویر نوش ایده لم
حاصلی فرصت غنیمتدر تأخیر جائز دکل (زان پیشتر که عالم فانی شود خراب *
ما را ز جام بادهٔ کلکون خراب کن * محصول بیت * ای ساقی آندن اول که
عالم فانی خراب اولور یعنی عالم فانی خراب اولمزدن اول بزی جام بادهٔ کلکوندن
خراب ایله حاصلی دنیا ییقلمزدن اول بز مست اولوب ییقلالم (خورشید می
ز مشرق ساغر طلوع کرد * کر برك عیش میطلبی ترك خواب کن * خورشید می
ومشرق ساغر بیانیه لردر برك بونك کبی یرلرده سبب حوایج معناسنه در
مثلا برك راه وبرك سفر دیرلر برك عیش لامیه وترك خواب مصدرلك مفعولنه
اضافتیدر * محصول بیت * ای ساقی باده خورشیدی مشرق ساغردن
طلوع ایلدی امدی سبب ذوق وعیش دیلرسك اویقویی ترك ایله یعنی باده
ذوقنی ایلمك استرسك کیجه اویومیوب ایچکیه مشغول اولمق کرك زیرا
کندینك مقبولی کیجه ایچکیسیدر نته که دال قافیه سنده کچمشدر (روزی که
چرخ از کل ما کوزها کند * زنهار کاسهٔ سر ما پر شراب کن * روزی یا حرف
وحدت که حرف رابط صفت کوزه های رسمیله فارسیدر وها جمع عربی
کاسهٔ سر ما بیانیه ولامیه در (محصول بیت) شول برکون که فلك بزم وجودمز
بالچغندن برداقلر ایلیه یعنی وجودمز چوریوب طپراق وبالچق اولدیغی کون

البته بزم کاه مز کاسه سنی پرشراب ایله یعنی اولزمانده ده باده دن خالی اولمیه لم
(ما مرد زهد و توبه وطامات نیستیم * باما بجام باده‌ٔ صافی خطاب کن
* محصول بیت * بز زهد و توبه وطامات اری دکاز بزمله جام باده ایله خطاب ایله
یعنی بزه جام باده‌ٔ صافی خبر ین ویر بز صوفیلق اری دکاز دیمکدر (کار صواب
باده پرستیست حافظا * برخیز وروی عزم بکار صواب کن * کار صواب بیانیه
باده پرست وصف ترکیبید رباده یه طاپیجی یعنی هدمن خمر معناسنه ویا حرف
مصدر روی عزم بیانیه ویالامیه استعاره طریقیله * محصول بیت * ای حافظ
باده پرستلك او ایشدر یعنی طوغری طریقدر پس امدی قالق وعزم ونیت
یوزینی کار صوابه ایله یعنی قصدلك ونیتك باده پرستلك اولسون بونیتدن ایرلمه

از بحر رجز
مفتعلن مفاعلن مفتعلن مفاعلن

وله ایضا (فاتحهٔ چوامدی برسر خستهٔ بخوان * لب بکشا که میدهد
لعل لبت بمرده جان * فاتحهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل خستهٔ ده
بویله در برسر آمدی یه وبخوانه متعلق اولمق قابلدر * محصول بیت * چونکه
خسته نك باشی اوزرینه کلدك برفاتحه اوقو لبك آچ که سنك لعل لبك مرده یه
جان ویرسون ویاخود ویررخواجه خسته اولوب پیرکارنك عیاده سنه
کلدکده بوغزلی بیورمش (انکه بپرسش آمد وفاتحه خواند ومیرود *
کو نفسی که روح را میکنم از پیش روان * پرسش اسم مصدر در صورش
معناسنه کو خطاب عامدر نفسی یا حرف وحدت تقدیری نفسی صبر کن در
ضرورت وزن ایچون حذف اولندی که حرف بیان * محصول بیت * اول
کیمسه که عیاده یه کلدی وفاتحه اوقودی وکتدی اکادی که بر نفس صبر
ایلسون که روحمی آردنجه روان ایده یم روح روان جمعنده لطافت وار زیرا
روح انسانی یه روان دیرلر بونده ایسه روان یورمك وکتمك معناسنه در
پس روان ایده یم یعنی ارسال ایده یم دیمکدر (ای که طبیب خستهٔ روی
زبان من ببین * کین دم ودود سینه ام بار دلست بر زبان * ای حرف
ندا اسنادی محذوف تقدیری ای آن کس که در طبیب خسته اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر خستهٔ ده یا ضمیر خطابدر روی زبان من لامیه لردر
کین اصلی که این در که حرف تعلیل دم بونده نفس درود ودتوتون سینه یه
اضافت لامیه باردل ده بویله در بار یوکدر بونده ثقلت مراددر * محصول
بیت * ای اول کیمسه که خسته نك طبیبی سن بنم دلمك یوزینی یعنی اوستنی
کورکه بونفسله بو سینه مك توتونی دلمك اوزرنده کوکل یوکیدر یعنی دلدن
تصاعد ایدوب دیلده قرار ایدر حاصلی کوکلك ثقلتی نفس وتوتون ایله تصاعد
ایدوب دیلمه بار کران اولور (کرچه تب استخوان من کرد ز مهر کرم ورفت) همچو

تبم

تبم نمی رود آتش مهر از استخوان * تب ایسته مبتدا استخوان من لامیه کرد
خبر مبتدا تبم میمی معناده استخوانه مصروفدر آتش مهر لامیه در مجازا
اولکی مهر کنش معناسنه در وایکنجی سی محبت * محصول بیت * اکرچه حمی
بنم کمیکمی کنشدن ایسیجق ایلدی یعنی کنش ایسیجغندن زیاده ایلدی یعنی
استخوانمی محکم قیزدردی وکتدی اما ایسته کبی محبت آتشی استخوانمدن
کتمز یعنی هر نقدر که مرضم شدت ایلسه مهر جانان استخوانمده تا بدر
مغز کبی همچو تبم نمی رود ایکی وجهه متحملدر یعنی ایسته کتمدیکی کبی کتمز
ویا ایسته کتدیکی کبی کیتمز تأمل (حال دلم چو خال تو هست بر آتشش وطن *
جسمم ازان چو چشم تو خسته شدست وناتوان * محصول بیت * بنم کوکلك
حالی سنك بکك کبیدر که آتش اوزره در وطنی یعنی بنم کوکلم عشق ویا حمی
آتشی اوزره در سنك خالك آتش رخسار اوزره اولدیغی کبی یعنی ایکیسیده
آتشی وطن ایلمشدر پس تنم انکیچون سنك چشمك کبی خسته وناتواندر
یعنی آتشده وطن ایلدیکیچون چشمك کبی خسته وناتواندر محبوبلر چشمنه
ضعف ومرض اضافتی مشهوردر زیرا بعض کوزلك باقشنده نوعا فتور
ملحوظدر (باز نشان حرارتم زاب دو دیده وببین * نبض مرا که میدهد هیچ
ز زندکی نشان * باز ادات تأکید نشان فعل امر مفرد مخاطب در نشانیدندن
لفظ مشترکدر آتش سوندرمکه وبرنسنه یی یره دکمکه دیرلر ببین مصراع
ثانی یه مرهوندر نبض مرا لامیه که حرف بیان میدهد فعل مضارع مفرد
غائب معنای استفهامی متضمندر ویررمی دیمکدر زندکی دیرلکدر یعنی
حیات نشان علامت ایکی نشان تجنیس تام صنعتیدر * محصول بیت *
خطاب عام طریقیله بیورر حرارتمی سوندر ایکی کوزم یاشیله ونبضمی کور که
هیچ حیاتدن نشان ویررمی یعنی کور که بنده هیچ حیاتدن نشان وارمیدر
حاصلی مرض بنده حیاتدن اثر قومدی (آن که مدام شیشه ام از پی
عیش داده بود * شیشه ام ازچه میبرد پیش طبیب هر زمان * مدام بونده دائم
معناسنه در وشیشه قرینه سیله باده ایله مناسبتی وار بونده شیشه دن صرچه
قدح مراددر بی ادات تعلیلدر عیشدن مراد باده ذوق وصفاسیدر ایکنجی
شیشه دن مراد قاروره در که ایچنه بول ایدرلر وطبیبه مریضك بولنی انکله
کوستررلر * محصول بیت * اول کیمسه که بکا دائما باده ایچمك ایچون صراحی
شیشه سنی ویرمشیدی هر زمان طبیب اوکنه شیشه می یعنی قاروره می نه
ایچون ایلتور حاصلی بنم مرضم زیاده مشتد اولدیغیچون اولمك قورقوسندن
قاروره می طبیبه کوسترر (حافظ از آب زندکی شعر تو داد شربتم * ترك طبیب

کن بیانسخهٔ شربتم بخوان * ترك طبیب مصدرك مفعولنه اضافتی قبیلندندر
نسخهٔ شربت لامیه * محصول بیت * ای حافظ سنك شعرك بكا آب حیاتدن
شربت ویردی یعنی سنك شعرك آب حیاتدر حافظ بیورر پس امدی طبیبی
ترك ایله کل بنم شربتم نسخه سنی اوقو یعنی بنم شعرم آب حیاتدر کل آنی اوقو که
حیات ابدی بوله سین خواجه خطابدن تکلمه التفات ایلدی وله ایضا (منم که — از بحر مجتث / مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن
شهرهٔ شهرم بعشق ورزیدن * منم که دیده نیالوده ام ببد دیدن * شهرهٔ شهر لامیه
ورزیدن برنسنه یی عادت وخوی ایدنمك وچالشمق یعنی ایمك بیمك نیالوده ام
فعل ماضی نفی متکلم وحده بولاشدرمدم دیمکدر ببد دیدن با حرف مصاحبت
محصول بیت * بنم که شهرك مشهوری یم عشق ومحبته چالشمغله یعنی عاشقلغله
مشهورم بنم که کوزمی یرامز کورمکله بولاشدرمدم یعنی حرامه بقمغله کوزمی
حرامله ملوث ایلمدم یعنی کناهکار ایلمدم (وفا کنیم وملامت کشیم وخوش
باشیم * که در شریعت ما کافریست رنجیدن * کنیم وکشیم وباشیم فعل مضارع
متکلم مع الغیر اولمق جائز وهر بریسی ماقبلیله وصف ترکیبی اولمق جائز شریعت
بوله یعنی طریقه دیرلر رنجیدن اینجنمك واینجتمك لازمله متعدی بیننده
مشترکدر * محصول بیت * وفا ایدهرز یعنی وفادارز ولوم وملامت چکرز یعنی
ملامتکش ایز وایلکله بچینورز یعنی اوقات وایامزی خوشلغله بچیریرز زیرا
بزم طریقمزده خلقی اینجتمك وخلقدن اینجنمك کافرلکدر یعنی طریقمزده
ممنوعدر زیرا عاشقه جفایه تحمل لازمدر (به پیرمیکده کفتم که چیست راه
نجات * بخواست جام می وکفت راز پوشیدن * محصول بیت * میکده پیرینه
دیدمکه جهانده طریق نجات ندر یعنی الم وبلادن خلاص اولمغه چاره ندر پیر
دخی جام می دیلدی ودیدیکه رازاورتمك یعنی حضور وصفا حفظ اسرار خلقدر
حاصلی سر صقلق جام می دیلمکدن مرادی یعنی ایچنلرك سرینی کزلمکده راه
نجاتدر (مرادما ز تماشای باغ عالم چیست * بدست مردم چشم از رخ تو کل
چیدن * بدست مردم چشم با حرف مصاحبت واضافتلر لامیه لردر مردمه
دست اثباتی استعاره طریقیله در * محصول بیت * سؤال وجواب طریقیله
بیورر بزم مرادمز باغ عالم تماشاسندندر کوز بیکی الیله سنك رخکدن کل
دیرمکدر یعنی مردم چشم له سنك کل کبی رخکی سیر ایلمکدر حاصلی سنك
جمال جمیلکی کورمکدر (بمی پرستی ازان نقش خود برآب زدم * که تا خراب
کنم نقش خود پرستیدن * محصول بیت * می پرستلکله یعنی باده نوشلغله
انکیچون کندی نقشمی صواوزره اوردم یعنی وجودم نقشنی بی ثبات وبقا
اعتبار ایلدم صواوزره نقش کبی تا کیم خراب ایدم کندیمه طاپمق نقشنی یعنی

غرور وانانیتمی افنا ایلمك ایچون وجودم نقشنی صواوزره نقشه بکزتدم عدم
ثبات وبقاده (برحمت سر زلف تو واثقم ورنی * کشش چو نبود از آن سو چه سود
کوشیدن * برحمت سر زلف تو با حرف صله واضافتلر لامیه لردر واثق اسم
فاعلدر طیانیجی معناسنه ورنی یوخسه دیمکدر کشش اسم مصدردر چکش
یعنی جذبه معناسنه * محصول بیت * سنك سر زلفك مرحمتنه معتمدم یوخسه
چونکه اول جانبدن جذبه اولمیه نه فائده چالشمق یعنی سنك سر زلفك قلابنه
اعتمادم وارکه بنی سندن یکا جذب ایلیه یعنی چکه یوخسه اول جانبدن که
چکش وجذبه اولمیه چالشمق نه فائده ویرر یعنی قلاب زلفك که بزی سندن یکا
چکمیه بزم جانبمزدن سعی فائده ویرمز (ز خط یار بیاموز مهر بارخ خوب *
که کرد عارض خوبان خوشست کردیدن * مهر محبت بارخ خوب با حرف صله
واضافت بیانیه در که حرف تعلیل کرد بونده اطراف معناسنه در عارضه اضافت
لامیه در وخوبانه کذلك کردیدن چکزینمك * محصول بیت * رخ خوبه محبتی
خط یاردن اوکرن زیرا خوبلر عارضی اطرافنده چکزینمك خوشدر یعنی خط
خوبان عارض خوبانه محبت ایدوب اطرافندن کنمز کرد عارض خوبان خطه
زیاده ملایمدر که خط دائما اطراف رخسارده اولور (عنان بمیکده
خواهیم تافت زین مجلس * که وعظ بی عملان واجبست نشنیدن * تافت بونده
فعل ماضیدر مصدر معناسنه دوندرمك دیمکدر که حرف تعلیل * محصول بیت
بو مجلسدن عنانمزی میخانه یه دوندرمك دیلرز یعنی میکده جانبنه کتمك استرز
زیرا عملسز واعظلرك نصیحت وپندینی دکلمك واجبدر یعنی بر واعظ که کندی
سوزیله عمل ایلمیه انك وعظنی دکلمك کرکمز زیرا سامعینه تأثیر ایلمز * مبوس
جزاب معشوق وجام می حافظ * که دست زهد فروشان خطاست بوسیدن
محصول بیت * ای حافظ لب معشوق وجام می لبندن غیریبی بوس ایلمه زیرا
زهد صتان مرائیلرالنی اوپمك خطادر زیرا شریعتده عزیزلر النی اوپمکه
اجازت وار اما زراق واعظلر الینی اوپمکه برملتده جائز دکلدر وله ایضا (میفکن — از بحر رمل / فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلات
بر صف رندان نظری بهتر ازین * بر در میکده میکن کذری بهتر ازین) میفکن می
بونده حرف تأکیددر زیرا فکن انسز معناو بر حالدر بوکه امر استقبال ایچون
موضوعدر پس تأکید ایچون طوتلمسه اجتماع ضدین لازم کلور مصدری
افکندن وافکنیدن کلور تخفیف همزه ایله ده لغتدر بر نسنه یی براقمق
اکثرالده مستعملدر مثلا الدن براق دیرلر صف بونك کبی یرلرده آلای و بلوك
معناسنه در نظری یا حرف وحدت ویا تنکیر به یك وترفارسیده ادات تفضیلدر
بهتر یکرکدر دیمکدر ازین اشارتدر بالفعل اولان نظره بر در میکده بر حرف صله

میکن ده میفکن کبی درمذکور قواعده کذری یا حرف وحدت ویا تنکیردر
محصول بیت * ای جانان رندلر آلاینه نظری بوندن ایورلک براق یعنی بالفعل
اولان نظردن یکرلک بر نظر صال میکده قپوسنه بوندن ایورلک کذر ایله یعنی
بالفعل یکدیککدن یکرلک کیج واوغره حاصلی مذکور مدعالرده ترقی وتصاعد
بیور دیمکدر (در حق من لبت این لطف که میفرماید * سخت خوبست
ولیکن قدری بهترازین * لطفدن مراد افسوسدر که لب دلبران انکله
موصوفدر سخت بونده زیاده معناسنه در قدری دالک فتحیله وقدری سکونیله
مقدار معناسنه در و یا حرف وحدت * محصول بیت * بنم حقمده سنک لبک
بولطف واحسانی که بیورر زیاده خوبدر ومقبولمزدر اما بر مقدار بوندن یکرلک
کرک یعنی لبک بالفعل ایلدیکی افسوسی قبول ایلدک اما یکرکنی دیلرز حاصلی
لبکدن زیاده انواع فسوس مأمولدر زیرا عاشق اندن متلذذ اولور (آن که
فکرش کره از کار جهان بکشاید * کو درین نکته بفرما نظری بهترازین * آن که
اصلنده آنکس که ایدی ضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی فکرش فکر بونده
ترتیب امور معلومه معناسنه در نظره ده دیرلر روشین ضمیر معهود کسه راجعدر
کره کاف عجمینک وراینک کسریله دوکم معناسنه در عربجه عقده دیرلر عینک
ضمیله از کار جهان اصلنده از مشکلات کار جهاندر قرینه قائم اولدیغیچون
ترک ایتدیلر بکشاید با حرف تأکید کشاید فعل مضارع مفرد غائب فاعلی
تحتنده مستتر کسه راجعدر آچار دیمکدر کو خطاب عام نکته دقیق یعنی اینجه
سوزه دیرلر درین نکته این اسم اشارتدر قرینه ونکته دن مراد کار جهاندن
کره اچمقدر نظردن بونده مراد تعریف اولان فکردر و یا حرف وحدت ویا تنکیر
محصول بیت * اول کیمسه که فکری جهان ایشندن دوکی اچارسن اکا دی که
بو نکته ده یعنی مشکلات کار جهانی اچق نکته سنده بوندن یکرلک ترتیب امور
معلومه ایلک یعنی بو ترتیب که ایلمش سکز مسلمه مزدر اما بوندن ایورلک ترتیب
دیلرز حاصلی جانان که انک فکری عشاق جهان کارندن کرهی فتح وکشف
ایلرسن جانانه دی که بو ترتیب ایو منتج ترتیبدر اما بزدخی یکرلک ترتیب استرز
بو تقدیر وتقریر جه اصلنده از کار عشاق جهان اولور پس عشاقی طرد وطرح
ایلدیلر (دل بدان رود گرامی چه کنم گر ندهم * مادر دهر نزاید پسری بهترازین *
رود بونده کوزل اوغلان معناسنه در حاصلی دلبر مراد در گرامی کاف عجمینک
کسری وضمیله لغتده عزیز معناسنه رود گرامی پسر عزیز دیمکدر چه کنم
گر ندهم بو یله ترکیبلر سؤال معناسنی متضمندر نته که موارد واستعمالاتی
کورن کیمسه یه معلومدر * محصول بیت * اول عزیز پسره کوکل

ویرمیه یم نیجه ایده یم یعنی ویرمکه قادردکلم زیرا دهر انا سی بوندن یکرلک اوغل
طوغرماز پس بوکا کوکل ویرمکه کیم قادردرکه بن قادر اولم (ناصحم گفت که
جز غم چه هنر دارد عشق * گفتم ای خواجهٔ عاقل هنری بهترازین * محصول
بیت * ناصح بکا دیدی که عشقک غمدن غیری نه هنری وار یعنی عشق درد وبلا
ومحنتدن مرکب بر مرضدر ناصحه دیدم که ای خواجهٔ عاقل بوندن یکرلک
بر هنرلک وارمیدر یعنی عشق ومحبتدن یکرلک ایش اولمز وغم جانانه که بونلره
مترتبدر بر عظیم عطیه درکه اندن مقبول هنر اولمز (من که گویم که قدح گیر ولب
ساقی بوس * بشنو ای جان که نگوید دگری بهترازین * بعض نسخه ده من که
کویم یرینه من چو گویم واقعدر بو یله اولنجه چو ادات تعلیلدر چونکه
معناسنه * محصول بیت * خطاب عام طریقیله بیورر بن که سکا دییم که قدح
طوت یعنی باده نوش ایله وساقینک لبنی اوپ بندن بو سوزی ایشت ای جان که
بر غیری کیمسه بوندن یکرلک وایورلک سوزسویلمز یعنی بندن بو پندی طوت که
سکا بوندن یکرلک پند کیمسه ویرمز (کلک حافظ شکرین میوه نباتیست بچین *
که درین باغ نبینی ثمری بهترازین * بونده کلکدن مراد قلمدر شکرین شکرلی
دیمکدر نباتدن مراد چمن جنسیدر و یا حرف وحدت بچین فعل امر مخاطبدر
دوشر معناسنه که حرف تعلیل درین باغدن مراد دنیادر ثمر میوه
معناسنه در * محصول بیت * خواجه نزاکتله شعرلک وصف ایدر حافظک
قلمی شکر میوه لی بر نباتدر دوشر وروحکه غدا ایله زیرا بو باغ عالمده بوندن
یکرلک میوه بولمزسن حاصلی اشعار حافظدن یکرلک اشعار بولمزسن همان
طور میوب ازبرله وله ایضا (میسوزم از فراقت روی از جفا بگردان * هجران
بلای ما شد یارب بلا بگردان * محصول بیت * جانانه بیورر سنک فراقکدن
یناورم رویکی جفادن دوندر یعنی جفایی ترک ایله زیرا هجران بزم بلامزدر یعنی بزه
بلا اولدی بالله بلایی بزدن دوندر یعنی بزی بلادن صقله (مه جلوه مینماید
بر سبز خنگ گردون * تا او بسر درآید بر رخش پا بگردان) سبز خنگ زانک سکونی
وخانک کسریله کوک آت ویا غزآت ترکیب مزجی قبیلندندر گردونه اضافتی
بیانیه در تا ادات تعلیل بسر درآید دپه سی اوزره کلسون دیمکدر یعنی ییقلسون
دوشسون دیمکدر رخش بونده بوز آت وابرش آت در * محصول بیت * مه فلک
آتی اوزره جلوه کوستررا اول دپه سی اوزره کلسون ایچون رخش اوزرینه
ایاغک دوندر یعنی رخشکه سوار اول حاصلی آتکه بین تا که ماه مغلوب ومنهزم
اولوب مغربه دلک قاچه (یغمای عقل ودین را بیرون خرام سرمست * بر سر
کلاه بشکن در بر قبا بگردان * یغمای عقل ودین مصدرک مفعولنه اضافتی

از بحر مضارع
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

قبیلندندر ورا ادات تعلیل کلاه بشکن کلاهکی قویر یعنی لوندانه کی بونک کبی
برلرده شکستن وشکنیدن قویرمق معناسنه دردر برقبا بکردان قبانی دوندر
دیمکدر عجم وتاتار لوندلری فراجه سنک برتکمه سنی ایلکاروبکلرک کییوب
برمقدار فراجه سنی اوکنه کتورر وصاغ الی فراجه دن طشره قالور پس
قبا بکردان یوردیغی بووضع اوزره قباکی کی دیمکدر حاصلی کلاه وقباکی
لوندانه کی معناسنه در * محصول بیت * عقل ودین عشاقی یغمالمق ایچون
طشره سرمست صالن یعنی مستانه خرام ایلیوب کلاهکی قویر وفراجه کی
لوندانه دوندر حاصلی لوندانه کی (مرغول را برافشان یعنی برغم سنبل * کرد
چمن بخوری همچون صبا بکردان * مرغول میمک فتحی وضمیله پهلوچه کاکله
دیرلر برافشان بر حرف تاکید افشان فعل امر مفرد مخاطب سلک دیمکدر
برغم با حرف صله رغم نسبت وکورلک دیدکاری معنایه در سنبله اضافت لامیه
برغم سنبل مصراع ثانی یه مرهوندر کردچمن لامیه چمن اطرافی دیمکدر
بخوری بانک فتحیله بوتسی وبردکاری نسنه حاصلی کوزل قوقولی جنسندن
مشهور نسنه در ویا حرف وحدت ویا تنکیر * محصول بیت * کاکلکی سلک یعنی
سنبلک کورلکنه چمن اطرافنده صبا کبی بربخور طولاندر چمنک اطرافنی
مبخر ومعطر ایله بعض نسخه ده مصراع ثانی کرد بخور عنبر کرد صبا بکردان
محصول معنای مصراع عنبر بخوری توزینی صبا اطرافنده طولاندر تا که
صبا عالمی اندن معطر ومبخر ایلسون تتمه که صبانک شانیدر عالمه قوقولر
نشر ایلمک یعنی یایمق (ای نور چشم مستان درعین انتظارم) چنک حزین وجامی
بنواز یا بکردان * عین انتظاردن مراد محض انتظاردرا کاغیر نسنه قرشمیه
حزین بونده نرم معناسنه در یعنی ملایم بنواز فعل امر مخاطبدر لغتده
اوخشا دیمکدر اما بونک کبی برلرده چالمق معناسنه در چنکی وجامی یالری
وحدت ایچوندر * محصول بیت * ای مستلرک کوزی نوری عین انتظارده یم
برملایم چنک چال ویا باده قدحن دوندر یعنی یا چنک چال اکلنه لم ویا قدح
دوندر ایچوب اکلنه لم حاصلی بو ایکیسندن بریله مصراع ثانیده لف ونشر
وار (دوران چو مینویسد برعارضت خطی خوش * یارب نوشته بد از یار ما
بکردان * محصول بیت * چونکه دوران عارضک اوزره خوب خط یازار
یارب یارامزیازیی برزم یارمزدن دوندر یعنی دوران عارضنه خوب خط یازسون
بد خط یازمسون حاصلی خط کوزل عارضنه کدر ویرمسون یعنی لطافتنی
بوزمسون * حافظ زخوبرویان بختت جز آن قدر نیست * کرنیستت رضایی
حکم قضا بکردان * رضایی یای تنکیر ایچوندر * محصول بیت * ای حافظ

کوزللردن سنک طالعک بومقداردن غیری دکلدر یعنی طالعک شمدی اولاندن
غیری دکلدر اکر بو طالعه رضا یوغیسه حکم قضا وقدری دوندر حاصلی سکا
ازلده خوبلردن جفا چکمک ویرلدی بکنمزسک حکم ازلیی دوندر رودبلدیکک
کبی ایله بونک کبیلر محاله حواله درو له ایضا (کرشمهٔ کن وبازار ساحری بشکن *
بغمزه رونق ناموس سامری بشکن * کرشمهٔ یا حرف وحدت سامری یا حرف
مصدر رونق ناموس لامیه ناموس بونک کبی برلرده عرض معناسنه در
* محصول بیت * برکرشمه وناز وشیوه ایله سحارلق بازاریی صی یعنی سحارلغی
ابطال ایله وغمزه ایله سامرینک ناموسی رونقنی ولطافتنی کسر ایله یعنی عرض
ووقاریی بوز سامری قصه سی سابقا مفصل ذکر اولنمش حاصلی برکرشمه ایله
عالمی مسحور ایله ساحرلر سحر ایله ایلدیکی کبی وسحره وجود ویرمه بلکه
کرشمه ایله ابطال ایله (بباد ده سر ودستار عالمی یعنی * کلاه کوشه بآیین
دلبری بشکن * عالمی یا حرف تنکیر یعنی مصراع ثانی یه مرهوندر بآیین
با حرف مصاحبت آیین رسم وقانون معناسنه در * محصول بیت * خلق
عالمک سر ودستاریی باده ویر یعنی سرافکنده وپریشان دستار ایله یعنی کلاه
کوشه یی دلبرلک رسم وقانونیله قیر حاصلی کلاه کوشه یی دلبرلک آیین واسلوبیله
قیوروب عشاقی خراب ایدوب دستاریی پریشان ایله یعنی اهل عالمی دیوانه
ومجنون ایله (بزلف کوی که آیین سرکشی بکذار * بغمزه کو که سپاه ستمکری
بشکن * محصول بیت * زلفکه دی که سرکشلک رسمنی ترک ایله غمزه که ده دی که
ستمکرلک وظلم عسکرینی کسر ایله یعنی سرکش وظالم اولمه دیمکدر (برون
خرام وببر کوی خوبی ازهمه کس * سزای حور بده رونق پری بشکن
* محصول بیت * طشره چیقوب صالن وکوزللک کوینی هرکسدن ایلت
یعنی جمیع کوزللره حسن ولطافتده غالب اول حورک لایقنی ویر وپرینک
رونقنی صی وشکست ایله یعنی حور وپرینکده رونق ولطافتنی کسر ایله خلق
قتنده اعتباری قالمسون (باهوان نظر شیر آفتاب بکیر * بابروان دوتا قوس
مشتری بشکن * آهوان جمع آهو مراد کوزللردر نظره اضافت بیانیه در
شیر آفتاب لامیه بونده شیردن مراد برج اسددر که افتابه منسوب برجدر
ابروان ابرونک جمعیدر دوتایه اضافت بیانیه در قوس مشتری لامیه مراد
برج قوسدر که مشتری یه منسوب برجدر * محصول بیت * نظر آهولریله شیر
آفتابی شکار ایله یعنی شیر آفتابه برنظر صال که مفتونک اولوب صید وشکارک
اولسون دوتا ابرولر ایله ده مشترینک قوسنی کسر ایله یعنی قدر وقیمتنی و رونق
واعتبارینی کسر ایله حاصلی ابرولرک قوسی وار ایکن اکا اعتبار واحتیاج

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات

بوقدر (چو عطرسای شود زلف سنبل از دم باد * تو قیمتش بسر زلف عنبری
بشکن * عطرسای عطرازیجی دیمکدر وصف ترکیبیدر زیرا بعض عطری
ازیجک زیاده قوقو ویرر خصوصا مسك وعنبرو لخلخه (محصول بیت) چونکه
زلف سنبل باد نفسندن عطرسای اوله یعنی کوزل قوقولر ویره سن انك
قیمتنی عنبرلی زلفك اوجیله کسرایله یعنی اکا اعتبار قومه (چو عندلیب
فصاحت فروشد ای حافظ * تو قدر او بسخن کفتن دری بشکن * محصول بیت
چونکه عندلیب فصاحت صاتدی ای حافظ سن انك قدرینی دری سوزسویلکله
کسرایله یعنی فارسی شعرسویلکله قدرینی ورونقنی کسرایله دری یا حرف
نسبتدر دره منسوب یعنی قپویه منسوب معناسنه زیرا بهرام کور سلطنتنه دلك
احکام وبروات پهلوی دلیله ایدی اندنصکره یساغ ایلدیکه بنم قپومده
شمدنکیرو امور سلطنته متعلق مصالح فارسی دلیله یازلسون پس انك قپوسنه
از بحر منسرح
مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن
منسوب اولدیغیچون دری دیدیلر فارسی دله وله ایضا (مرغ دلم طائریست
قدسی عرش آشیان * از قفس تن ملول سیرشده از جهان * مرغ دلم بیانیه در
طائریست یا حرف وحدت قدسی یا حرف نسبت عرشه اضافتی بیانیه در
عرش آشیان وصف ترکیبیدر قفس تن بیانیه سیرشده طویمش یعنی اوصانمش
محصول بیت) بنم مرغ دلم عرش آشیانلی بر طائر قدسیدر یعنی بر پاك مرغدر که
پرواز کاهی عرش عظیمدر یعنی مرغ بلند پروازدر که عرشدن غیری یرده قرار
ایلمز تن قفسندن ملول اولوب جهاندن اوصانمشدر حاصلی عالم صغرادن بیزار
اولوب عرشده قرار ایدر (از سر این خاکدان چون بپرد مرغ جان * باز نشیمن
کند بر در آن آستان * خاکدان چوپلکدر نشیمن نونك فتحیله وکسریله
اوتوراجق یر وارسلان یتاغی وکیجه قوشلر مکان ایدندیکی یردر * محصول بیت
بو دنیا خاکدانندن چونکه مرغ جان اوچه بنه قرارکاه ایدر اول درکاهك
قپوسنی یعنی عرش عظیمی حاصلی دنیادن قالقجق عرشده قرار ایدر (چون بپرد
مرغ دل سدره بود جای او * تکیه نه بازما کنکره عرش دان * تکیه که بونده
قرارکاه معناسنه در تکیه که بازما الامیه لردر کنکره کاف اول عربیدر ومضموم
وکاف ثانی عجمی ومضموم حصاربدنی ومناره شرفه سی وکو پریلر قورقولغی
وبونلر کبی نسنه لر کنکره بونده مجازا ذکر اولنمشدر زیرا عرش اهل شرع قتنده
فلك الافلاکه دیرلر انده ایسه کنکره متصور دکلدر * محصول بیت * چونکه
مرغ دلمز پروازایلیه بو دنیا خاکداندن انك مقامی وجایکاهی سدرة
المنتهی درامدی بزم باز دلمزك تکیه کاهی وقرارکاهی عرش بیل حاصلی دلمزك
مقامی عرش عظیمدر (سایه دولت فتد بر سر عالم همه * کر بکشند مرغ ما بال

وپری

وپری بر جهان * بال قنادر اما پر قنادو یلکدر * محصول بیت * جمیع
عالمك باشنه دولت کولکه سی دوشرا کر بزم مرغ دلمز جهان اوزره بال
وپرچکرسه یعنی طیران ایدرسه حاصلی بزم مرغ دلمز همایون آثاردر هرنه
یرده که طائر اولوب کولکه سی کیملك اوزرینه دوشرسه پادشاه ویا بر صاحب
دولت اولور نته که همانك خاصه سیدر (در دو جهانش مکان نیست بجز فوق
چرخ * جسم وی از معدن ست جان وی از لامکان * معدن دالك کسریله
کاندر پس تقدیری از معدن ارواحست (محصول بیت) بزم مرغ دلمزك مکانی
فلك اوستندن غیری دکلدر یعنی مکانی عناصردن یوقاریدر انك جسمی معدن
ارواحدن وجانی لامکاندندر یعنی عرش رحماندندر (عالم علوی بود جلوه که
مرغ ما * ابخور او بود کلشن باغ جنان * آبخور صوادیعنی صولنه جق
یر * محصول بیت * بزم مرغ دلمزك جلوه کاهی عالم علویدر وانك صوادی باغ
جنان کلشنیدر یعنی نعیمی جنت کلشنندندر (تادم وحدت زدی حافظ
شوریده حال * خامه توحید کش بر ورق انس وجان * حافظ منادی * محصول
بیت * تاکیم وحدتده نفس اوردك ای حافظ شوریده حال توحید قلمنی چك انس
وجان ورقنه یعنی انس وجان تعدد اقتضا ایدر وحدت خود برلکدن عبارتدر
پس امدی انلره توحید خامه سن چك برغلط نسنه یه چکدیکك کبی زیرا
توحید صرف تعددی مانعدر معلوم اوله که بو غزل یا نمزده اولان دیوانلرده
بولنمدی اما شارحلر شرح ایلدیکیچون بو مقدار ایله اکتفا ایلدك اکرچه
از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلات
خواجه کلماتنه بکزمز وله ایضا (یارب آن آهوی مشکین بختن بازرسان *
وان سهی سرو روانرا بچمن بازرسان * آهوی مشکین مسك آهوسنه دیرلر
محصول بیت * یا الله اول مشکین آهویی بنه ختنه ایرشدر واول طوغری
سرو روانی چمنه بنه ایرشدر ختندن وچمندن مراد کندی شهریدر خواجه نك
جانانی غربته کتمش ایمش که تمنی ایدر کیرو کلمسنی (بخت پژمرده ما را بنسیمی
بنواز * یعنی آن جان زتن رفته بتن بازرسان * محصول بیت * بزم پژمرده
طالعمزی بر نسیم ارسال ایلمك سببیله اوخشه یعنی جانان جانبنه بر خبرجی
کوندرمکله طالعمزی سعد ایله مصراع ثانی مقصودی شرح ایدر یعنی اول
تندن کتمش جانی بنه تنه ایرشدر حاصلی بن تن بی جانم جانی تنه ایرشدر یعنی
جانانی بکا ایرشدر دیمکدر (ماه وخورشید بمنزل چو بامر تو رسند * یار مهروی
مرا نیز بمن بازرسان * یار مهروی بیانیه مهروی وصف ترکیبیدر * محصول
بیت * یارب ماه وخورشید منزلنه چونکه سنك امرکله واروب ایریشرلر بنم آی
یوزلی یارمیده بکا ایرشدر (دیده ها در طلب لعل یمانی خون شد) یارب آن کوکب

رخشان یمن بازرسان ✻ عمانی یمنه منسوب دیمکدر خلاف قیاس اوزره یمنه
لعل اضافتی ادعائیه در زیرا یمنده لعل اولمز بلکه عقیق اولور رخشان صفت
مشبهه در پاراداغن معناسنه ✻ محصول بیت ✻ کوزلر یمن لعل عمانی طلبنده
قان اولدی یارب اول رخشان کوکبی یمنه ایرشدر یعنی شهر شیرازه کوندر
(سخن اینست که مابی تو نخواهیم حیات ✻ بشنوای پیک خبر گیر سخن
بازرسان ✻ خبر گیر وصف ترکیبیدر خبر طوتیجی یعنی خبر آلیجی معناسنه
محصول بیت ✻ غائبده اولان جانانه خطاب بیورر سوز بودر که بز سنسز
دیرلک دیلمزز ای خبرجی پیک سو یلدیکم سوزی ایشت وجاناندن یینه بزه
برخبر ایرشدر (بر وای طائر میمون همایون آثار ✻ پیش عنقا سخن زاغ وزغن
بازرسان ✻ زاغ قرغه وقوزغون زغن چیلاق ✻ محصول بیت ✻ خواجه پیک
جانانه خطاب ایدوب بیورر وارای مبارک اثرلی طائر عنقا قتنه زاغ وزغن
سوزینی ایرشدر یعنی جانان که عنقا مثابه سنده در وبن اکا نسبت زاغ وزغن
مرتبه سنده یم امدی بنم سوزمی اکا ایرشدر (انکه بودی وطنش دیدهٔ حافظ
یارب ✻ بمرادش زغریبی بوطن بازرسان ✻ محصول بیت ✻ اول جانان که وطنی
دیدهٔ حافظ ایدی یارب اول جانانی کندی مرادنجه ویا حافظک مرادنجه ینه
وطننه ایرشدر یعنی سلامتله شهر شیرازه ایصال ایله وله ایضا (در بدخشان لعل
اگر از سنگ می آید برون ✻ آب رکنی چون شکر از تنگ می آید برون ✻ بدخشان
ترکستانده بر شهرک اسمیدر یانده بر طاغده لعل معدنی وار آب رکنی شیرازک
یانده بر صویک اسمیدر که چقدیغی یرک آدی تنگدر وهر صرب دره یه تنگ دیرلر
تنگ شکر اول قالبه دیرلر که شکری ایچنده اوبودرلر ✻ محصول بیت ✻ بدخشان
ولایتنده اگر لعل طاشدن چقارسه آب رکن آباد شکر کبی تنگدن طشره
چقار (در درون شهر شیراز از در هر خانهٔ ✻ دلبری رعنای شوخ شنگ می آید برون
محصول بیت ✻ شهر شیرازک ایچنده هر برخانه قپوسندن بر کوزل شوخ
رعنا دلبر طشره چقار شنگ کوزل معناسنه در (از سرای قاضی ومفتی وشیخ
ومحتسب ✻ باده های بی غش کارنگ می آید برون ✻ سرایدن بونده خانه مراددر
محصول بیت ✻ قاضی ومفتی وشیخ ومحتسب خانه سندن چرکسز کارنک یعنی
قرمزی شراب طشره چقار (بر سر منبر بوقت وجد وزراقی حال ✻ از سر
دستار واعظ بنگ می آید برون ✻ محصول بیت ✻ منبر اوزرنده وجد وقتنده
وزراقلق حالتنده واعظک دستاری اوجندن بنگ طشره چقار یعنی واعظلر
منبرده وجد وحال ایدرکن دلبندی اوجندن بنگ کاغدلری دوشر حاصلی
ظاهرلری باطنلرینه اویمزدیمکدر (در درون باغها آواز مطرب صبح وشام ✻

ازبحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلات

وای بلبل بانوای چنگ می آید برون ✻ وای بونده فریاد وفغان معناسنه در
محصول بیت ✻ باغلر ایچنده مطرب آوازندن صباح واخشام بلبلک وایی
یعنی فریاد وفغانی چنگ آوازیله طشره چقار یعنی باغلرنده بلبللر مطربلرک
چنگ وچغانه آوازندن جوشه کلوب فریاد وفغان ایدرلر (در چنین شهری
بهجر یار وانده وه فراق ✻ حافظ از خانه چنین دلتنگ می آید برون ✻ محصول
بیت ✻ بو یله شهرده یارک هجری وفراق غصه سیله حافظ خانه سندن بو یله
دلتنگ طشره چقار یعنی غمناک ودردناک چقار خانه سندن دیمکدر
وله ایضا فی حرف الواو (ای قبای پادشاهی راست بربالای تو ✻ زینت تاج
ونگین از گوهر والای تو ✻ قبای پادشاهی بیانیه پادشاهی یاسی حرف
نسبتدر راست بونده تمام معناسنه در یعنی نه اوزون ونه قصه بالا بونده بویدر
قد وقامت معناسنه زینت تاج لامیه نگین لغتده یوزک قاشنه دیرلر اما بونده
خاتم سلطنت مقصود در گوهر والا بیانیه در گوهردن مراد اصل وذاتدر
والا بلند یعنی اعلا معناسنه در ✻ محصول بیت ✻ ای پادشاه لباس سلطنت
تمامدر سنک قامتکه یعنی زیبا ویاراشقدر حاصلی پادشاهلق سکا لایقدر تاج
وتخت ونگینک زینتی سنک بلند اصلکدن وذاتکدندر حاصلی سلطنتک زیب
وزینتی سنک شاه منصور ایکنجی کره تخته چقدکده بو غزلی نظم ایلمشدر (آفتاب
فتح را هر دم طلوعی میدهد ✻ از کلاه خسروی رخسار مه سیمای تو ✻ آفتاب
فتح بیانیه را ادات مفعول طلوعی یا حرف تنکیر میدهدک فاعلی رخساردر
از کلاه میدهده متعلقدر خسروی یا حرف نسبت رخسار مه سیما بیانیه
وتویه اضافت لامیه درمه سیما وصف ترکیبیدر مه نشانلی ✻ محصول بیت
فتح افتابنه دائم طلوع ویرر پادشاهانه کلاهدن سنک مه نشانلی رخسارک
یعنی ماه کبی یوزک (گرچه خورشید فلک چشم وچراغ عالمست ✻ روشنایی
بخش چشم اوست خاک پای تو ✻ روشنایی بخش وصف ترکیبیدر بخشیدندن
ویا حرف مصدر آیدنلق بغشلیجی دیمکدر چشمه وچشمک اویه اضافتی لامیه لردر
محصول بیت ✻ گرچه خورشید فلک عالمک چشم وچراغیدر یعنی آیدنلغیدر
اما انک کوزینه آیدنلق بغشلیجی سنک خاکپایکدر یعنی ماه خورشیددن ضیا
آلدیغی کبی خورشید سنک خاکپایکدن آلور (جلوه گاه طائر اقبال گردد
هر کجا ✻ سایه انداز همای چتر گردون سای تو ✻ طائر اقبال بیانیه هر کجا
مصراع ثانی یه مرهوندر همای چتر گردون سای تو بیانیه ولامیه در چتر بردرلو
کولکه لکدر که سفرلرده یازکونلرنده پادشاهلر اوزره طوتارلر گردون سای
وصف ترکیبیدر ساییدندن ازمک وسورتمک وسورشدرمک معناسنه گردونه

ازبحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

سورتنجی چترپادشاهك رفعت مرتبه سندن عبارتدر بلند چترد بمكدر
محصول بیت * دولت واقبال مرغنك جلوه كاهی وسیر انكاهی اولور
هر برده كه سایه صاله سنك كردون سای همای چترك یعنی هماخاصه لی
چتر كردون سایك هرنه مملكتده كه اوغرایوب سایه صاله دولت واقبال
طائری انده جلوه ایدر حاصلی دولت واقبال چتر كردون سایكه تابعدر مصراع
ثانینك معناسی كوالكه اتسه سنك فلكه سورتنجی چادرك دین چتری بیاز ایش
وكردون سای فلكی آشندر یجی معناسنه دردین محله مناسب سو یلمشدر

(درسوم شرع وحكمت باهزاران اختلاف * نكته هرگزنشد فوت ازدل ردسروری
دانای تو * رسوم رسمك جمعیدر قانون وقاعده معناسنه هزاران اختلاف ردشمعی
اشعارتدر بوایكی علمده اختلافات كثیره اولدوغنه نكته یا حرف وحدت
وهمزه حرف توسل در * محصول بیت * قواعد شرع وحكمتده نیجه بیك
اختلافله سنك دانادلكدن هركز برنكته فوت اولمدی یعنی بوایكی علمده اواقدر
چوقدر اختلافات كه حصره واحاطه یه ممكن دكل بویله ایكن سنك دانادلكدن
برنكته سی فوت اولمدی بلكه جمیعنی ضبط واحاطه ایلدك (آب حیوانش
زمنقار بلاغت میچكد * طوطی خوش لهجه یعنی كلك شكرخای تو * آب
حیوانش بیانیه شین ضمیر اضمار قبل الذكر طریقیله طوطی یه راجعدر
منقار قوش بورنیدر برلو نقردن مشتقدر كه برنسنه یی اوعقدر اصلنده اسم
آلتدن منقولدر بلاغته اضافت بیانیه در میچكد فعل مضارع مفرد غائب
طماردیمكدر خوش لهجه وصف تركیبی اقسامندندر لهجه دیله دیرلر
لسان معناسنه پس طوطی خوش لهجه اضافتی بیانیه در طاتلو دیللی
طوطی دیمكدر كلكدن بونده قلم مراددر شكر تشدید ضرورت وزن ایچوندر
شكرخا وصف تركیبیدر خاییدندن شكرچینیجی معناسنه كلك شكرخا
بیانیه در * محصول بیت * سنك طوطی خوشلهجه لك كه شكر
چینیجی قلمكدر منقار بلاغتندن آب حیوان طمار منقاردن مرادنولك
قلمدر یعنی قلمك یازی یازان اوجی یعنی طوطی قلمك نوكندن آب حیوان كبی
شعر وانشا صادر اولور دیمكدر قلمی طوطی یه ونوكنی منقار طوطی یه
تشبیه ایلمش معلوم اوله كه ابتداء شرحدن بومحله كلنجه ابیاتك انجق معانی
منطوقیسی شرح اولندی وصنایع شعریه یه تعرض اولنمدی مكرنادر زیرا
غرض بونلك كبی كتابلرك شروحندن تحصیل فارسیدر وعلی الخصوص كه
مشروح كتابی شرحدن تحصیل صنایع بیان وبدیع دكلدر انلرك تحصیلی
كتابلرندن اولمنجه اولمز (انجه اسكندر طلب كرد ونداد ش روزكار * جرعه بود

اززلال جام جان افزای تو * جرعه یا حرف وحدت بود حكایت حال ماضیدر
زلال زای معجمه نك ضمیله طاتلی صو یعنی كرك اژلمیه معناسنه در بونده
مراد شراب نابدر جامه اضافتی لامیه در وجان افزایه بیانیه جان افزا وصف
تركیبیدر افزاییدندن ارترمق معناسنه جان آرتریجی دیمكدر * محصول بیت
اول نسنه كه اسكندر طلب ایلدی وروزكار آنی اكا ویرمدی سنك جام
جان افزا زلالكدن برجرعه ایدی حاصلی سنك قدحك شرابندن برجرعه ایدی
طلب ایلدی لیكن میسر اولمدی والا اژلمیوب حضرت خضر كبی حیات ابدی
بولوردی * عرض حاجت درحریم حضرتت محتاج نیست * راز كس مخفی
نماند بافروغ رای تو * عرض حاجت مصدرك مفعولنه اضافتیدر در حریم
حضرتت حریم حولی یه دیرلر واضافتی فی معناسنه درو تایه لامیه در یا حرف
مصاحبت فروغ ضیا یعنی آیدنلق رایه اضافت ورایك تویه لامیه لردر
محصول بیت * خواجه حسن طلب طریقیله بیورر كه سنك حضورك
حریمنده یعنی سعادتخانه كده عرض حاجته احتیاج یوقدر زیرا كمسه نك رازی
كیزلی قالمز سنك رایك ضیاسیله یعنی سنك رای روشنكه هركسك رازی
روشن وباهردر عرض حاجته احتیاج یوقدر پادشاهك قوت فاكرسنه
اشارت بیورر (خسروا پیرانه سر حافظ جوانی میكند * برامید عفو جانبخش
كنه بخشای تو * خسروا منادی پیرانه سر پیرلك وقتی جوانی یا حرف مصدر
امید عفو جانبخش لامیه وبیانیه در جانبخش وصف تركیبیدر بخشیدندن
جان بغشلیجی معناسنه كنه بخشای وصف تركیبیدر بخشاییدندن مشتركدر
اسركمك وعفو ایلمك بیننده پس كنه بخشای كناهی عفو ایدیجی معناسنه در
محصول بیت * ای پادشاه حافظ پیرلك وقتنده جوانلق ایلر یعنی یكتلك
مقتضاسنجه د پرنور سنك كناه بغشلیجی جانبخش عفوك امیدیله یعنی جوانلق
ایشنی ایشلدیكی سنك كنه بخشای جانبخش امیدكاه دروله ایضا (ای ازبحر مضارع
خونبهای نافه چین خاك راه تو * خورشید سایه پرور طرف كلاه تو * ای حرف مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن
ندامنادی محذوفدر خونبها تركیب مزجیدر نافه چینه اضافتی لامیه در
سایه پرور وصف تركیبیدر كوالكده بسلیجی معناسنه طرف كلاهه اضافتی
لامیه طرفك كلاهه اضافتیده بویله در * محصول بیت * ای جانان نافه چینك
قانی بهاسی سنك یولك طپراغیدر یعنی عزوشرفده نافه چین كبی مقبولدر
خورشید سنك كلاهك كوشه سنك سایه پروریدر یعنی طرف كلاهك
سایه سنده مرتادر روی جانانی خورشیده تشبیه ایلمش مصراع اولك
معناسی ای كسه كه سنك خاك راهك چین نافه سنك خون بهاسیدر دین اداده ردشمعی

خطا ایلمش (نرکس کرشمه میبرد از خط برون خرام * ای جان فدای شیوهٔ چشم
سیاه تو * کرشمه میبرد کلام مجازیدر زیرا کرشمه ایلتورولکتور رنسنه دکلدر
پس کرشمه میکند معناسنی متضمندر نهایتی ازحد عبارتنه میبرد ملایمدر برون
عبارتی ماقبلنه ومابعدینه صرف ایلمکه قابلدر ای حرف ندا منادی محذوف
تقدیری برون خرام ای جانان جان فدای شیوهٔ چشم سیاه تو باد جملهٔ دعائیه
حشو ملیح قبیلندندر (محصول بیت) نرکس ناز وشیوه لی حددن ایلتور یعنی
حددن آشر پس ای جانان طشره صالن یعنی ترکستان سیرینه کل تاکیم سنك
چشمك کرشمه سن کوروب ناز وشیوه سن فراموش ایلیه حاصلی شرمندهٔ چشم
مستك اوله امدی ای جانان طشره یور جان چشم سیاهك شیوه سنه فدا
اولسونکه نرکس حدینی بیلسون دیمکدر مصراع اولك معناسنی نرکس کرشمه
وشیوه لی حددن زیاده ایلتور صالن دین ضعیف صالنمش ومصراع ثانینك
معناسنی ای کیمسه که جان سنك سیاه چشمك شیوه سنه فدا اولسون دین ردشمعی
اداده خطا ایلمش (خونم بخور که هیچ ملك با چنین جمال * از دل نیایدش که ردشمعی
نویسد کناه تو * که حرف تعلیل هیچ ملك یعنی ملائکه دن هیچ برملك دیمکدر
با چنین جمال با حرف مصاحبت چنین جمال مصراع ثانی یه مرهوندر ازدل
نیایدش ضمیر غائب ملکه راجعدر کوکلندن کلمز دیمکدر یعنی کمال کوزللکندن
کناهك یازمغه اقدام ایده مز * محصول بیت * ای جانان بنم قانمی ایچ زیرا
ملکلردن هیچ برملك کوکلندن کلمز که سنك کناهك یازه یعنی بنم دمم سکا هدردر
بنی قتلدن اوشنمه (ارام خلق وخواب جهان راسبب تویی * زان شد کنار دیده
ودل تکیه کاه تو * آرام خلق لامیه خواب جهانده بویله در زان ادات
تعلیل کنار دیده لامیه در * محصول بیت * خلقك آرام وحضورینه وجهانك
خواب وقرارینه سبب سنسن انکچون دیده ودل کناری سنك تکیه کاهکدر
یعنی کوزدن وکوکلدن کتمزسن هرکز * با هرستارهٔ سروکاریست هرشبم
از حسرت فروغ رخ همچو ماه تو * ستارهٔ یا حرف وحدت سروکاریست ایش
کوچ دیمکدر رویا حرف وحدت حسرت فروغ رخ همچو ماه تو لامیه لر وبیانیه
ولامیه در (محصول بیت) هر برستاره ایله هر کیجه بنم برایشم کوجم واردر یعنی
هر برینه علاقه م وار سنك ماه کبی رخك فروغی حسرتندن حاصلی ماه کبی
رخسارك حسرتندن ستاره لرله اکلنورز (یاران همنشین همه ازهم جدا شدند
ماییم وآستانهٔ دولت پناه تو * محصول بیت * همنشین یاران جمیعا بری
برندن جدا اولدیلر اما بز سنك دولت وسعادت صغنجی آستانکله بز یعنی
یاران بری برندن آیرلشدیلر اما بز آستانهٔ دولتما بکدن جدا اولوب ملازمتنی

ترك ایلمدك حاصلی محبتده ثابت قدم اولوب وفادارلغنی بیان ایدر (حافظ طمع
مبرز عنایت که عاقبت * آتش زند بخرمن غم دود آه تو * زعنایت تقدیری
زعنایت خدادر که حرف تعلیل عاقبت مصراع ثانی یه مرهوندر خرمن غم
بیانیه (محصول بیت) ای حافظ عنایت خدادن طمع کسمه زیرا عاقبت سنك
دود آهك غم خرمننه آتش اورر یعنی سنك آه آتشبارك سبب ترحم جانان
اولوب وصوله وسیله اولور وغمدن خلاص اولورسن دیمکدر مصراع ثانینك
معناسنی سنك آهك خرمن غم تو توتنه اتش اورر دین بیتك معناسنی غم تو تو یله
روسیاه ایلمش وله ایضا (آی افتاب آینه دار جمال تو * مشك سیاه مجمره کردان ردشمعی ازبحر مضارع
خال تو * ای حرف ندا منادی محذوف آینه دار وصف ترکیبیدر معناسی مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن
سابقا مفصل بیان اولنمشدر جماله وتو یه اضافتلر لامیه لردر مشك سیاه بیانیه
ومبتدا مجمره کردان وصف ترکیبیدر وخبر مبتدادر مجمره کردانکده معناسی
سابقا بیان اولنمشدر خاله وتو یه اضافتلر لامیه لردر * محصول بیت ای جانان
آفتاب سنك جمالك آینه داریدر یعنی آفتاب جمالکه آینه در مشك سیاه ده
سنك خالك مجمره کردانیدر یعنی مشك سیاه خالکه مجمره طوتار کهانکله
مبخر اولوب دودندن سیاه اولمشدر حاصلی جمالك آفتاب وخالك مشك سیاهدر
یاخود آفتاب آینه دار خدمتکارکدر ومشك سیاه مجمره کردان خدمتکارکدر
(صحن سرای دیده بشستم ولی چه سود * کین کوشه نیست در خور خیل
خیال تو * صحن سرای دیده لامیه وبیانیه در ولی چه سود مصراع ثانی یه
مرهوندر کین که حرف تعلیدر درخور لایق وسزاوار معناسنه دردر خور خیل
خیال تو اضافتلری لامیه وبیانیه ولامیه در خیل بلوك وعسکر معناسنه در
محصول بیت * سرای دیده میدانی یودم آرتدم امانه فائده که بو کوشهٔ دیده
سنك خیل خیالکه لایق دکل یعنی کریه ایله صحن دیده یی پاك یودم بونك بریله سنك
خیالك عسکرینك نزولنه لایق وسزاوار دکلدر زیرا خراب اولمشدر بومغله
معمور اولمز * این نقطهٔ سیاه که آمد مدار نور * عکسیست در حدیقهٔ بینش
زخال تو * نقطهٔ سیاه بیانیه که حرف رابط صفت مدار نور لامیه سبب نور
دیمکدر حدیقهٔ بینش بیانیه حدیقه باغچه اما حدقه یاسز کوزك قاره سنه دیرلر
بینش اسم مصدردر بینیدندن کورش دیمکدر نقطهٔ سیاه بیکدر مدار نورده
اولدر * محصول بیت * بو سیاه نقطه که مدار نور کالدی یعنی باعث نور اولمشدر
یعنی هر دیده وراشیایی انکله کوروب تشخیص وتمیز ایدر پس بومذکور نقطه
برعکسدر بینش باغچه سنده سنك خالکدن یعنی بصر باغنده بنم سیاه بیکم
سنك خالکك عکسیدر حاصلی مردم چشم سنك خالك عکسیدر برمستقل

عضو دکل دیمکدر (تا پیش بخت باز شوم تهنیت کنان * کو مژدهٔ ز مقدم عید
وصال تو) مصراع اولك حقی ثانیدن مؤخر اولمقدر لیکن ضرورت قافیه و ردیف
ایچون مقدم واقع اولمشدر تا حرف تعلیل پیش بخت لامیه اوکنه وقرشوسنه
معناسنه در باز ادات تأکید شوم فعل مضارع متکلم وحده روم معناسنه در
تهنیت تفعیل بابندن مصدر در یعنی هنی یهنی دن یای مصدر حذف اولنوب
بدلنه تاء ویرلمشدر تفعیل بابنك ناقصندن مصدر بویله کلور رفتا ٔمل تهنیت کنان
الف ونون مبالغه افاده ایدر زیرا تهنیت کن وصف ترکیبیدر تهنیه ایدیجی
دیمکدر یعنی برکسه یه برخصوصده مبارك اولسون دیمکدر نته که فارسیده
مبارك باد دیرلر پس تهنیت کنان تهنیه ایدرك دیمکدر کو کاف عربینك ضمیله
قنی دیمکدر عربیده این معناسنه ادات استفهامدر مژدهٔ یا حرف وحدت
ویا تنکیر مقدم مصدر میمیدر قدوم معناسنه کلمك دیمکدر عید وصال تو بیانیه
ولامیه در * محصول بیت * سنك عید وصالك قدومندن قنی بر مشتلق
تا کم تهنیت ایده رك طالعمك قرشوسنه وارایم یعنی طالعمه عید وصال
مبارك اولسون دیه یم نته کم عادتدر برخصوصده دیرلر * تا آسمان
زحلقه بکوشان ما شود) کو عشوهٔ ز ابروی همچون هلال تو) تا حرف تعلیل
حلقه بکوش وصف ترکیبی اقسامندندر قولغی کوپه لی دیمکدر اوصاف
بند کاندندر الف ونون ادات جمعدر عشوهٔ یا حرف وحدت ویتده ده مصراعلر
تقدیم وتأخیره حمل اولمق کرك علت سابقه ایچون * محصول بیت * سنك
هلال کبی ابرولرکدن قنی بر ناز وشیوه تا کم آسمان بزم قوللریمزدن اوله
یعنی سنك ابرولرك شیوه سنی کوروب آسمان بکنه وبالضرور وبی اختیار
بزه کندینی تسلیم ایدوب قوللرمز اوله سنی سود یکمز ایچون (در اوج ناز و نعمتی
ای آفتاب حسن * یارب مباد تا بقیامت زوال تو * محصول بیت * ای حسن
آفتابی ناز و نعمت اوجنده سن یعنی کمال نعمتده سن اللهدن دیلرمکه
قیامته دك زوالك اولمسون حاصلی استرمکه مؤبد اولوب قیامته دك باقی قاله سن
(در چین زلف ش ای دل مسکین چه کونهٔ * کاشفته کفت باد صبا شرح حال تو
محصول بیت * ای دل مسکین چین زلف جاناندهٔ نیجه سن حالك ندر زیرا
باد صبا حالك شرحنی زیاده پریشان سویلدی یعنی چین زلف جاناندهٔ کوکلك
حالی زیاده آشفته دردیدی (مطبوع تر ز نقش تو صورت نبست باز * طغرا نویس
ابروی مشکین مثال تو * طغرا نویس وصف ترکیبیدر ابرویه اضافتی
اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر مشکین مثاله اضافت بیانیه در
محصول بیت * سنك نقشکدن مطبوعرك ومقبولرك صورت باغلمدی سنك

مشکین مثال ابروکك طغرا نویسی یعنی سنك ابروکی چکن نشانجی رویك
نقشندن مطبوعرك صورت باغلمدی حاصلی خلاق عالم سنکدر ویك نقشندن
کوزلرك نقش باغلمدی (برخاست بوی کل ز در آشتی در آی * ای نوبهار ما رخ
فرخنده فال تو * آشتی بارشقلقدر در آی ایچری کیر ای حرف ندا منادی
محذوفدر رخ فرخنده فال تو بیانیه ولامیه در فرخنده فال وصف ترکیبی
اقسامندندر مبارك فاللی دیمکدر * محصول بیت * بوی کل قالقدی یعنی
بهار کلدی صلح قپوسندن ایچری کیر ای جانان بزم نوبهارمز سنك مبارك
فاللی رخکدر یعنی کل وقتی کلدی بزمله صلح اوزره اول ای بزم نوبهارمز
یوزی مبارك فاللی اولان جانان مصراع ثانینك معناسی ای کیمسه که بزم
نوبهارمز سنك فرخنده فال رخکدر دین اداده خطا ایلمش (در پیش خواجه
عرض کدامین جفا کنم * شرح نیازمندیٔ خود یا ملال تو * خواجه دن مراد
وزیر اعظمدر عرض کدامین مصدرك مفعولنه اضافتی قبیلندندر کدام قنغی
ویا حرف نسبت ونون حرف تأکید کدام وکدامین معناده جفا یه مضافدر
یعنی نته که عربیده ای لازم الاضافهدر فارسیده کدام وکدامین اویله در نهایتی
اضافتی لفظی دکل تقدیریدر شرح نیازمندیٔ خود لامیه لردر ملال وملالت
کوسوب انجنمکدر * محصول بیت * ای جانان وزیر اعظم اوکنده قنغی
جفایی عرض ایده یم کندی نیازمندلکم شرحنی می یوخسه سنك انجنوب
کوسمك شرحنی می زیرا سنك کوسوب انجنمك بکا جفادر (حافظ درین کمند
سر سرکشان بسیست * سودای کج مپز که نباشد مجال تو * درین کمنددن
مراد عشقدر سر سرکشان لامیه سرکش وصف ترکیبیدر کشیدندن باش
چکیجی یعنی کیمسه یه سر فرو ایلمین کیمسه دیرلر الف ونون ادات جمعدر بسیست
یا حرف تنکیر سودای کج بیانیه مپز فعل نهی مفرد مخاطب پزیدندن پشورمه
دیمکدر که حرف تعلیل نباشد مجال تو یعنی سنك حدك دکل دیمکدر
محصول بیت * ای حافظ بو کمند عشقده چوق سرکشلر باشی وار یعنی چوق
فدایی پهلوانلر بوکه کرفتار درامدی اکری سودا پشورمه که عاشقلق سنك حد
ومقدارك دکلدر یعنی سرکشلر مغلوب عشق اولنجه سنك مجالك دکلدر عاشق
اولمق وله ایضا (بجان پیر خرابات وحق نعمت او * که نیست در سر من
جز هوای خدمت او * بجان با حرف تخصیص ویا حرف قسم بجان پیر خرابات
لامیه لردر حق نعمت ده بویله در که حرف بیان هوا محبت خدمته اضافتی
مصدرك مفعولنه اضافتی قبیلندندر تمام غزلده او لفظنه اضافت لامیه در *
محصول بیت * پیر خرابات جانیچون وانك نعمتی حقیچون که بنم باشمده آنك

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

خدمتی محبتندن غیری نسنه یوقدر یعنی اکا خدمت ایلکدن غیری مرادم
یوقدر (بهشت اکرچه نه جای کناهکارانست) بیار باده که مستظهرم برحمت او
* که حرف تعلیل مستظهر استفعال بابندن اسم فاعلدر آرقه لنجی معناسنه
برحمت با حرف صله * محصول بیت * جنت اکرچه کناهکارلر یری دکل باده
کتور که بن خدانك رحمتنه مستظهرم یعنی عفو وغفرانه امیدوارم زهد
وتقوامه مستظهر دکلم (چراغ صاعقهٔ آن سحاب روشن باد * که زد بخرمن ما
آتش محبت او) چراغ صاعقهٔ آن سحاب لامیه لردر صاعقه یلدرمدر (محصول
بیت * اول سحابك یلدرمی چراغی روشن اولسون یعنی هرکز سونمسون که
جانانك محبتی آتشنی بزم وجودمزه اوردی وجائزدر که چراغ صاعقه دن
رخسار مراد اوله وسحابدن زلف وکاکل وکیسو مراد اوله واو ضمیری ینه
جانانه راجع اوله یعنی جانانك صاعقهٔ رخی چراغی سحاب زلفنده دائما روشن
اولسون که اول صاعقهٔ رخی چراغی بزم خرمن وجودمزه آتش محبت جانانی
اوردی یعنی وجودمزه وکوکلمزه جانانك آتش عشقنی براقدی (بیار باده که
دوشم سروش عالم غیب * نوید داد که عامست فیض رحمت او * که حرف
تعلیل سروش فرشتهٔ وحیه دیرلر نوید مشتلق که حرف بیان فیض بونده
یغموردر رحمته اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتی قبیلندندر * محصول
بیت * باده کتور که دون کیجه بکا عالم غیب فرشته سی مشتلق
ویردی که اللهك رحمتنك یغموری عامدر وجمیع اشیایی شاملدر پس بزم باده
نوشلغمزی ده شاملدر امدی باده کتور نوش ایده لم وعالم غمنی فراموش ایده لم
ورحمت وعفونه امیدوار اوله لم (بر آستانهٔ میخانه کر سری بینی * مزن بپای که
معلوم نیست نیت او * محصول بیت * میخانه آستانه سنده اکر بر باش
یعنی بر کله کوررسك اياغكله اورمه یعنی دپمه زیرا نیتی معلوم دکلدر یعنی
میخانه یه وارمقدن مرادی نه ایدوکنی کیمسه بیلمز (مکن بچشم حقارت نکاه
درمن مست * که نیست معصیت وزهد بی مشیت او * معصیت مصدر
میمیدر عصیان معناسنه مشیت ده بویله در ارادت معناسنه * محصول بیت
خطاب عام طریقیله بیورر بن مسته حقارتله نکاه ایلمه زیرا معصیت وزهدانك
یعنی خدانك اراده سنسزدکلدر حاصلی کیمی عاصی وکیمی مطیع ایلین خدادر
منه سنده نکاه بونده حفظ معناسنه دردر لغات عجمی ابوجه حفظ ایلامش
(نمی کند دل ما میل زهد وتوبه ولی * بنام خواجه بکوشیم وفر دولت او *
میل زهد مصدرك مفعولنه اضافتیدر ولی مصراع ثانی یه مرهوندر بکوشیم
با حرف تاکید کوشیم فعل امر متکلم مع الغیردر فر بونده قوت معناسنه در

* محصول بیت * بزم کوکلمز زهد وتوبه یه میل ایلمز اما خواجه نك مبارك
اسمی ایله وانك دولتی قوتیله زهد وتوبه یه کوشش ایلیه لم خدا میسر ایلیه
مصراع ثانینك معناسی خواجه آدینه وانك دولتی قرینه سعی ایده لم دینلر
ردسروری وشمعی
بی فرامشلر (دلا طمع مبر از لطف بی نهایت دوست * که میرسد همه را لطف
بی نهایت او (محصول بیت) ای کوکل دوستك نهایتسز لطفندن طمع کسمه
یعنی رجاکی قطع ایلمه زیرا جمیع مخلوقاته لطف بی نهایتی ایریشور پس سکا ده
ایریشور (مدام خرقهٔ حافظ بباده در کروست * مکر زخاك خرابات بود فطرت او
ازبحر رجز
محصول بیت * حافظك خرقه سی دائما باده ایچون رهنده در مکر انك
مفتعلن مفاعلن مفتعلن مفاعلن
طینتی وخلقتی خاك خراباتندندر یعنی میخانه ترابندن خلق اولمشدر وله ایضا
(تاب بنفشه میدهد طرهٔ مشکسای تو * پردهٔ غنچه میدرد خندهٔ دلکشای تو
تاب اسم مصدردر بنفشه یه اضافتی مفعولنه اضافتیدر ومیدهده مقیددر
تقدیری بنفشه را تاب میدهد طرهٔ مشکسای بیانیه مشکسای وصف ترکیبیدر
سایندن مشك ازیجی دیمکدر مجازا زیاده قوقودن تعبیردر زیرا مشك وعنبر
ولخلخه ازلدکده زیاده قوقو ویرر پردهٔ غنچه لامیه خندهٔ دلکشای تو بیانیه
ولامیه در دلکشای وصف ترکیبیدر کوکل آچیجی معناسنه * محصول بیت
بنفشه یه تاب ویرر یعنی بنفشه یی دوررو بوکرسنك طرهٔ مشکسایك یعنی رشك
وحسددن بنفشه بور بلور وبوکاور پردهٔ غنچه یی یرتار یعنی عرض وناموسی
پاره لر سنك کوکل اچیجی کولشك حاصلی بنفشه زلفك رشکندن پرتاب وپیچ
وغنچهٔ خندان تبسمکدن پردهٔ ناموسی پاره لنمش بررسوادر مصراع اولك
معناسی بنفشه یوکلن ویررسنك مشك ازیجی صچك بلوکی یعنی سنك صچك
ردسروری
بلوکی که مشك ازمش کبی رائحهٔ طیبه ویررپامشکی ازوب محو ایدر بنفشه یی بوکر
ودوررر دین معنای بیتدن هرکز بوی المامش وسنك مشك رائحه لو طره ك
ردشمعی
بنفشه یه حرارت واضطراب ویرردین غریب حرارتی وارایمش * ای کل
خوش نسیم من بلبل خویش را مسوز * کز سر صدق میکند شب همه شب
دعای تو * محصول بیت * ای بنم خوش قوقولی کلم کندی بلبلکی یاقمه زیرا
صدق جهتندن بتون کیجه سکا دعا ایدر یعنی بن که سنك بلبلکم بنی یاقوب
یاندرمه زیرا صباحه دك سنك دعا که مشغولم (دولت عشق بین که چون
از سر فخر واحتشام * کوشهٔ تاج سلطنت می شکند کدای تو * محصول بیت)
عشق دولتنی کور که نیجه فخر واحتشام جهتندن سلطنت تاجنك کوشه سنی
سنك کدالرك قیرر یعنی ای جانان سنك عشقك دولتنی کورسیر ایله نیجه
ونه وجهله فخر وعظمت جهتندن سلطنت تاجنی سنك کدالك کسر ایدر

حاصلی بن که سنك کدا کم تاج سلطنتی باشمه کیمکه عار ایدەرم یعنی پادشاهلغه
تنزل ایلمم کدای تو برینه برای تو یازوب بیتك معناسنی عشقك دولتنی کورکه
فخر واحتشام اوجندن نیجه سنك ایچون سلطنت تاجنك کوشه سنی صردین
معنای بیتی کسر ایلمش (من که ملول کشتمی ازنفس فرشتکان* قال ومقال
عالمی میکشم از برای تو* عالمی یا حرف تنکیر* محصول بیت* بن که فرشته لر
نفسندن ملول اولوب بیحضور اولوردم عالمك یعنی خلق عالمك قال ومقالنی یعنی
سوزینی صاویی سنکچون چکرم یعنی یانمده فرشته نفس آلسه الم چکردم شمدی
سنکچون خلق عالمك غوغاسنی چکرم مصراع اولك معناسنی بن که فرشته لر
سوزندن ملول اولدم دین سوزی برنده سو یلمش (عشق تو سرنوشت من
خاك در تو بهشت من (مهر رخت سرشت من راحت من رضای تو* سرنوشت
باشه یازیلاندر سرشت خلقت وطینت معناسنه در* محصول بیت* سنك
عشقك باشمه یازیدر یعنی ازلدن بکا مقدر در قپوك طپراغی جنتمدر رخك محبتی
خلقت وطینتمدر یعنی ازلده وجودم مهرکله خلق اولمش بنم راحتم سنك
رضا کدر حاصلی عشق ایچنده سنکله هر نه که واقع اولورسه ازلدن مقدر در
تقلیدی وعارضی دکلدر (خرقهٔ زهد وجام می کرچه نه درخور هم اند* این
همه نقش میزنم ازجهت رضای تو* درخور واورسمیله لایق معناسنه در
نقشدن مراد صورتدر جهت رضای تو مصدرك فاعلنه ویا مفعولنه اضافتی
قیلنلندر رضای تو ده بو یله در* محصول بیت* زهد وتقوی خرقه سیله
جام می بری برینه لایق دکلدر یعنی الضدان لایجتمعاندر اما بن بو قدر نقش
وصورت اوررم سنك رضاك ایچون یعنی سنك راضی اولمالك ایچون ویا بنی
راضی ایلمکم ایچون حاصلی سنك رضاك ایچون بن خرقهٔ زهدی وجام میی جمع
ایدرم ویاسنی ارضا ایلمك ایچون هم زاهدم وهم باده نوش نقش وصورت
اورمقدن مراد بو ایکی ضدی جمع ایلمکدر (دلق کدای عشق را کنج بود در آستین
زود بسلطنت رسد هر که بود کدای تو (محصول بیت) عشق کداسنك خرقه سی
یکنده خزینه اولور یعنی کدای عشقك آستین دلقی مخزندر پس سلطنته تیز
ایریشور هر کیمسه که سنك کداك اولور یعنی سکا عاشق اولان آززمانده پادشاه
اولور (شاه نشین چشم من تکیه که خیال تست* جای دعاست شاه من بی تو
مباد جای تو* شاه نشین چشم من بیانیه تکیه که ظرف مکان سویکنوب
طیانجق یر یعنی معتمد خیاله وتو یه اضافت لامیه لردر وجای دعاست لامیه
محل دعادر دیمك اولور شاه من لامیه ومنادای تو مباد جای تو خبر منادی یعنی
مقصود بالنداء در* محصول بیت* ای جانان بنم چشمم شاه نشینی سنك خیالك

تکیه کاهیدر دعا محلیدر ای بنم شاهم سنسز اولمسون سنك یرك یعنی چشمم
تکیه کاهی سندن خالی اولمسون حاصلی کوزمدن ونظرمدن خالی اولمه شاه من
بحر حلال طریقیله ماقبلنه ومابعدینه مصروف اولمق قابلدر فتأمل (شور
شراب وسر عشق آن نفسم رود زسر* کین سر پرهوس شود خاك در سرای تو
محصول بیت* شراب غوغاسی وسر عشق غوغاسی اول نفسده وساعتده
باشمدن کیدرکه بو پرهوس باشم سنك سرایك قپوسنك طپراغی اوله یعنی کوکلم
سنك قپوك طپراغی اولمغله آسوده حال اولوب جمیع شور وتشویشدن فارغ
البال اولور* خوش چمنیست عارضت خاصه که در بهار حسن* حافظ خوش
کلام شد مرغ سخن سرای تو* عارض بونده کندی معناسنه در یعنی صقال که
بونده خط جانان مراددر اما اکثر اشعارده معروض معناسنده مستعملدر خاصه
بونده مصدر در خصوص معناسنه که حرف بیان در بهار حسن بیانیه در
ومصراع ثانی بمرهوندر حافظ خوش کلام بیانیه خوش کلام وصف ترکیبی
اقسامندندر کوزل سوزلی دیمکدر مرغ سخن سرای تو بیانیه ولامیه در
سخن سرا وصف ترکیبیدر سرایدندن ایرلمق معناسنه سینده وخاده فتحه
وضمه جائزدر علی التعاکس فتأمل* محصول بیت* سنك عارضك یعنی تازه
خطك بر کوزل چمندر خصوصا که سنك حسنك وکوزللکك بهارنده حافظ
خوش کلامده سوزایرلیجی مرغك اولدی یعنی بلبل سخن سرایك اولدی حاصلی
عارضك وخطك بر زیبا چمندر خصوصا حسنك بهارنده حافظ شیرین کلامده
بلبل دستان سرایك اولدی یعنی سن کوزلسن وبو یله بی نظیر عاشقك وار وله ایضا — از بحر مضارع / مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن
(خط عذار یار که بکرفت ماه ازو* خوش حلقه ایست لیك بدر نیست راه ازو
خط عذار یار لامیه لردر عذار صقال بتن یردر بعضلر صقال ایله قولق اراسنه دیرلر
دیدی که حرف رابط صفت بکرفت با حرف تأکید کرفت بونده ایهام طریقیله
واقعدر بری آی طوتلمق خسوف معناسنه وبریسی دیتسمك یعنی منفعل
وشرمنده اولدی معناسنه بکرفت ماه ایکی وجهله در بری ادعا طریقیله ماهك
خسوفی مراد اوله وبریده ماهدن مراد رویی اوله وطوتلمقدن مراد خط احاطه
ایلمکدر پس خط عذار ماه کبی رویی خسف ایلدی یعنی آلتنه الدی* محصول
بیت* یارك خط عذاری که اندن ماه طوتلدی کوزل حلقه در اما اندن طشره
چقمغه یول یوقدر یعنی اکا کرفتار اولان هرکز خلاص بولمز (ابروی دوست
کوشهٔ محراب دولتست* انجا بمال چهره وحاجت بخواه ازو* کوشهٔ محراب
دولت لامیه لردر مجازا بمال با حرف تأکید مال فعل امر مفرد مخاطبدر
مالیدندن اومق وسورتمك* محصول بیت* دوستك ابروسی کوشهٔ محراب

دولتدر یعنی محض دولتدر انده چهره‌کی سورت واندن حاجت دیله که سکا
دولت وصلت میسر اوله معلومدر که دعالر مستجاب اولان مبارك یرلره یوز
سوروب حاجت دیلرلر اما ابروی جانانه رومال اولمق ظاهرا مخالفدر اکرچه
کلام ادعائیدر * ای جرعه‌نوش مجلس جم سینه پاك دار * کاینه‌ایست جام
جهانبین که آه ازو * جرعه‌نوش وصف ترکیبیدر مجلسه ومجلسك جمه
اضافتلری لامیه‌لردر سینه دارك مفعول اولی وپاك مفعول ثانیسی کاینه
که حرف تعلیل آیینه‌ایست یا حرف وحدت جام جهانبین بیانیه جهانبین
وصف ترکیبی بینیدندن جهان کوریجی معناسنه یعنی جهان انك سببیله
کورلدیکیچون جهانبین دیرلر اکثر استعمالده جهانما در جهان کوستریجی
دیمکدر * محصول بیت * ای جم مجلسنك جرعه‌نوشی سینه‌کی پاك طوت
یعنی درونکده مخالف فکر اضمار ایلمه زیرا جام جهانبین بر آیینه‌درکه آه اول
اینه‌دن که هیچ برنسنه‌یی کیزلمیوب اشکاره ایدر یعنی پادشاهلك جامی مذکور
صنعتلی بر آیینه‌درهرنه که کوکلکدن کچرسه آنی کوستررا اینه ایله آهی جمع
ایلدکلری اول جهتدندرکه آیینه آهدن پاس طوتار (کردار اهل صومعه‌ام
کرد می پرست * این دود بین که نامهٔ من شد سیاه ازو * کردار کاف عربینك
فتحیله وصف ترکیبیدر عمل معناسنه زیرا کرد بونده اسمدر فعل معناسنه
وآر آریدندن مخفف اسم فاعل کتوریجی معناسنه‌در یعنی فعل وعملی وجوده
کتوریجی دیمکدر کردارك معناسی صکره مطلق عمله تخصیص ایلدیلر
کردار خوب وکردار زشت دیدیلر کوزل عمل وچرکین عمل معناسنه صومعه‌ام
میم ضمیر معناده می پرسته مقیددر می پرستم دیمکدر دوددن مراد کردار
اهل صومعه‌درکه حرف بیان * محصول بیت * اهل صومعه‌نك عملی بنی
می پرست ایلدی یعنی انلرك عملیله عامل اولمق بنی رسوا ایلدی بو کردار اهل
صومعه‌یو تونی کورکه بنم نامهٔ عملم اندن سیاه اولدی یعنی اهل صومعه‌نك
عملی بنی کناهکار ایلدی حاصلی می پرست اولمه باعث اولدی (شیطان غم
هر انچه تواند بکو بکن * من برده‌ام بباده‌فروشان پناه ازو * شیطان غم
بیانیه بکو خطاب عام بکن ده بویله‌در * محصول بیت * غم وغصه شیطانی
هرنسنه‌یه که قادر ایسه ایله‌دی بن اندن خوف ایلمم زیرا بن باده فروشلره اندن
پناه ایلتمشم یعنی بن میکده‌یه صغنمشم اندن امینم حاصلی باده نوشه غم طاری
اولمز (ساقی چراغ می بره آفتاب دار * کو برفروز مشعلهٔ صبحگاه ازو * ساقی
منادی چراغ می صبحگاه بیانیه افتاب لامیه کو خطاب ساقی‌یه‌در بر حرف
تأکید فروز فعل امر مفرد مخاطب یا الکاندردیمکدر مشعلهٔ صبحگاه بیانیه

محصول بیت * ای ساقی چراغ می افتابك یولنه طوتوبدی صبحگاه
مشعله‌سنی چراغ میدن روشن ایله یعنی افتابه سویله عالمی چراغ میدن
پرضیا ایله دیو (آبی بروزنامهٔ اعمال ما فشان * بتوان مکر سترد
حروف کناه ازو * ابی یا حرف وحدت ویا تنکیر بروزنامهٔ باحرف صله
روزنامه‌دن مراد دفتردر روزنامهٔ اعمال ما لامیه‌لردر فشان فعل
امر مفرد مخاطب صاچ یعنی سپ سترد بونده ستردن معناسنه‌در حروف
کناه بیانیه‌در * محصول بیت * ای ساقی بزم اعمالمز روزنامه‌سنه
بر صو سپ یعنی روزنامهٔ اعمالمزی باده ایله ایصلت اوله که کناه حرفلرینی
اندن یولمك اوله یعنی اوله که حروف کناهی اندن تراش ایدوب محو ایده‌وز
(ایا درین خیال که دارد کدای شهر * روزی بود که یاد کند پادشاه ازو *
ایا عجبا معناسنه‌در * محصول بیت * عجبا بو خیالده که شهرك کداسنك
واردر برکون اولورمیکه پادشاه اندن یاد ایلیه یعنی کدانك خیالی بودرکه
پادشاه آنی تذکر ایلیه یعنی اکه عجبا برکون اولورمیکه پادشاه آنی یاد ایلیه
یعنی عجبا جانان بیچاره عاشقنی برکون یاد ایدرمی (حافظ که ساز مجلس عشاق
راست کرد * خالی مباد عرصهٔ این بزمکاه ازو * که حرف رابط صفت ساز
مجلس عشاق اضافتلری لامیه‌لردر راست کرد تکمیل ایلدی یعنی دوزدی
عرصه سرای اورته‌سنده اولان میدانه دیرلر اما بونده مجلس عشاق میدانیدر
عرصهٔ این بزمکاه بیانیه‌در * محصول بیت * حافظ که عشاق مجلسنك اسبابنی
ترتیب وتکمیل ایلدی خالی اولمسون عشاق بزمکاهی میدانی اندن یعنی دائما
بو خدمت اوزرینه اولسون ساز وعشاق وراست مراعات نظیر قبیلندندر

ازبحر رجز
مفتعلن مفاعلن مفتعلن مفاعلن

وله ایضا (کابن عیش میدمد ساقی گلعذار کو * باد بهار میوزد بادهٔ
خوشکوار کو * کابن کل اوجاغی عیشه اضافت بیانیه‌در میدمد فعل مضارع
مفرد غائب بونده دلورر وبتر معناسنه‌در ساقی گلعذار وصف ترکیبی
اقسامندندر کل یکاقلی دیمکدر باد بهار لامیه میوزد فعل مضارع مفرد غائب
اسر معناسنه بادهٔ خوشکوار بیانیه خوشکوار ایوسکیجی باده * محصول بیت
عیش وصفا کابنی ظاهر اولیور ساقی گلعذار قنی که خدمتنده اولسون
بهار یلی اسیور ایوسکیجی باده قنی که نوش ایده‌لم (هر کل نوز کلرخی یاد
همی دهد ولی * کوش سخن شنو کجا دیدهٔ اعتبار کو * کل نو بیانیه کلرخ
وصف ترکیبی اقسامندندر کل یکاقلی معناسنه یا حرف وحدت کوش سخن
شنو بیانیه سخن شنو وصف ترکیبیدر شنویدندن سوز ایشیدیجی دیمکدر دیدهٔ
اعتبار بیانیه * محصول بیت * هر تازه کل بر کلرخدن یاد ویرر یعنی هر تازه

کل بر کوزلی اکدیر اما سوز ایشیدیجی قولاق قنده اعتبار کوزی قنی که تازه
کلدن عبرت آله یعنی اعتبار کوزیله نظر ایدنجه یردن بتن نباتک هر بردن
بر عبرت و پند آلنور (مجلس بزم عیش را غالیهٔ مراد نیست * ای دم صبح
خوش نفس نافهٔ زلف یار کو * مجلس بزم عیش لامیه لردر بزم صحبت
معناسنه درر ادات تخصیص غالیهٔ مراد بیانیه غالیه قلیه مسک دیدکاریدر دم
صبح خوش نفس لامیه و بیانیه در خوش نفس وصف ترکیبیدر نافهٔ زلف یار
بیانیه ولامیه در (محصول بیت) بزم عیش مجلسنک غالیهٔ مرادی یوقدر یعنی
مجلس بزم عیش مرادچه دکل ای خوش نفس صبح دمی نافهٔ زلف یارقنی که
مجلس بزم عیشمزه غالیه لك ایلسون یعنی ای خوش نفس صبح وقتی بزه نافهٔ
زلف یار کرك (حسن فروشئ کلم نیست تحمل ای صبا * دست زدم بخون
دل بهر خدا نکار کو * حسن فروشی وصف ترکیبیدر کوزللك صاتیجی
معناسنه و یا حرف مصدر کله اضافت لامیه در تقدیری حسن فروشئ کلرا
تحمل نیست در ضرورت وزن ایچون ترك اولندی * محصول بیت * کلك
کوزللك صاتیجیلغنه تحمل یوقدر ای صبا یورکم قانه ال اوردم الله ایچون
نکارقنی یورك قانه ال اورمق الم و محنتدن کنایه در یعنی فراق جاناندن المی
یورکم قانیله یودم نکاردن بر خبر و برای صبا زیرا نکار حاضر اولنجه کل حسن
فروش اولمز (شمع سحر خبرکی لاف زعارض تو زد * خصم زبان دراز شد خنجر
آبدار کو * شمع سحر لامیه خبرکی قاشمق اما بونده دونقلق معناسنه در یعنی
ضیاویرمك عارض تو لامیه در خصم مبتدا زبان دراز شد خبری زبان دراز
وصف ترکیبیدر او زون دیللی دیمکدر خنجر آبدار بیانیه آبدار وصف ترکیبیدر
ابدار بونده ایکی معنایه درفتأمل * محصول بیت * سحر شمعی دونقلغندن
وضیاسزلغندن سنك عارضکدن لاف اوردی یعنی عارضکه کندینی بکزتدی
خصم زبان دراز اولدی یعنی دیلی اوزادی خنجر آبدارقنی که باشنی قطع ایده لم
خنجردن مراد مقراضدر (کفت مکر زلعل من بوسه نداری آرزو * مردم ازین
هوس ولی قدرت و اختیار کو * محصول بیت * جانان دیدیکه بنم لعل لبمدن
مکر بوسه آرزو طوتمزسن یعنی لبم اوپمك آرزو ایلمزسن بن دیدمکه بو هوس
و آرزودن اولدم اما قدرت و اختیار قنی یعنی لبك بوس ایلمکه قدرت و اختیارم
یوق والا هوس و آرزو کمالده در و عاشقلك اندن اوزکه مراد و مقصودی یوقدر
(حافظ اکرچه در سخن خازن کنج حکمتست * از غم روز کار دون طبع
سخنکزار کو * خازن کنج اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در و حکمته اضافت
بیانیه در طبع سخنکزار بیانیه سخنکزار وصف ترکیبیدر سوزادایجی دیمکدر

محصول بیت * اکرچه سوزده حافظ حکمت خزینه سنك خزینه داریدر یعنی
سوزده اهل حکمتدر اما غم روزکاردن سوزادا ایدیجی طبع قنی یعنی حکیمانه
سوز سویلمکه غم ایام مانعدر بو خسته قدرت و وسعت کمالده در وله ایضا

بحر هزج مثمن سالم
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

(مرا چشمیست خون افشان زدست آن کمان ابرو * جهان پر فتنه خواهد شد
ازان چشم و ازان ابرو * چشمیست یا حرف تنکیر * محصول بیت * اول کمان
ابرونك الندن بنم چشمم خون افشاندر یعنی قان صاچیجیدر حاصلی کوزم قان
اغلر جهان پر فتنه اولیسر در اول چشم جاناندن و اول ابروسندن (غلام
چشم آن ترکم که در خواب خوش مستی * نکارین کلشنش رویست و مشکین
سایبان ابرو * غلام چشم آن ترکم لامیه لردر که حرف رابط صفت خواب
خوش مستی بیانیه ولامیه در نکارین یا حرف نسبت و نون حرف تأکید کلشنش
رویست تقدیری کلشنست رویش در ضرورت وزن ایچون تقدیم و تأخیر اولندی
محصول بیت * اول جانانك چشمنك قولییم که مستلکك طاتلی اویقوسنده
رویی منقش و مزین کلشندر و ابروسی مشکین سایباندر شین ضمیر ترکه
راجعدر (هلالی شد تنم زین غم که با طغرای مشکینش * که باشد مه که بنماید
ز طاق آسمان ابرو * هلالی یا حرف تنکیر که حرف بیان طغرای مشکینش
بیانیه طغرا احکام و بروانه چکلن نشاندر اما بونده ابرو مراددر که اسمدر کیم
معناسنه که حرف بیان طاق کمر آسمانه اضافت بیانیه در * محصول بیت *
تنم هلال اولدی بو غمدن که جانانك مشکین طغراسیله یعنی مشکین ابروسی
سبیله مه کیمدر که طاق اسماندن ابروسنی کوستره مه دن مراد هلالدر حاصلی
ابروی جانان وار ایکن هلالك نه حدیدر که طاق آسماندن کندینی کوستره
(تو کافر دل نمی بندی نقاب زلف و میترسم * که محرابم بکرداند خم آن
دلستان ابرو * کافر دل وصف ترکیبیدر بی رحم و بی شفقت معناسنه
نقاب زلف بیانیه واو حرف حال میترسم مصراع ثانی یه مرهوندر که حرف بیان
خم ان دلستان ابرو لامیه و بیانیه در زیرا تقدیری خم آن ابروی دلستاندر
ضرورت وزن و قافیه و ردیف ایچون تأخیر قلندی فتأمل * محصول بیت
سن بی رحم نقاب زلفکی بغلمزسن یعنی رویکی نقاب زلف ایله ستر ایلمزسن
اما قورقرمکه اول دلستان ابرونك خمی محرابمی دوندره یعنی محراب
مساجددن بنی کندی یه مائل ایلیه محرابی دوندرمکدن مراد معهود محرابی
ترك ایتدیروب کندوبی اول خم ابرویکا محراب ایلمکدر (روان کوشه کیرانرا
جبینش طرفه کلزاریست * که بر طرف چمنزارش همی کردد چمان ابرو *
کوشه کیر وصف ترکیبیدر الف و نون ادات جمعدر و را حرف تخصیص جبین

آلندر طرفه عجب دیمکدر که حرف رابط صفت طرف چمنزار لامیه کرد دفعل
مضارع مفرد غائب چمان فاعلی کرد لفظ مشترکدر اولوروچکز بنور بیننده
چمان صفت مشبهه در صالنغان وتفرج ایده کن معناسنه * محصول بیت *
کوشه کیرلره یعنی اهل عزلت عزیزلره جانانك آلنی عجب کلزاردرکه چمنزاری
جانبندن ابروسی صالنراق چکز بنوروبا ابروسی چمان اولور یعنی صالنغان اولور
حاصلی چمنزاری طرفندن صالینور یعنی ابروسی جانانك خطی جانبنده
جلوه کردر (همیشه چشم مستت را کمان حسن در زه باد * که از شست
تو تیرا و کشد برمه کمان ابرو * محصول بیت * دائماسنك مست چشمك حسن
کمانی زهنده اولسون یعنی قورلمش حاضر اولسون حاصلی دائما حسندار
اولسون دیمکدر زیراسنك شستکدن چشمك تیری مهه کمان ابرو چکر (رقیبان
غافل وما را ازان چشم وجبین هردم * هزاران کونه پیغامست وحاجب
درمیان ابرو * حاجب قاش وقپوجی * محصول بیت * رقیبلر غافللردر
حال بوکه بزم چشم وجبین جاناندن هردم بیك دورلو خبرمز واردر وارادده
حاجب یعنی واسطه ابرودر حاصلی جانان ایله خبرلشمکده واسطه مز ابروسیدر
(دکر حورو پریرا کس نکوید با چنان حسنی * که این را اینچنین چشمست وانرا
آنچنان ابرو * حسنی یا حرف تنکیر که حرف بیان (محصول بیت) جانانك حسنی
کبی حسنله کمسه حورو پری یه دیمزکه بونك بو نجلین چشمی وانك انجلین
قاشی واردر حاصلی جانانك حسنی قتنده کیمسه حورو پرینك چشم وابروسنی
بکنمز بیتده لف ونشر مرتب رعایت اولنمشدر (اکرچه مرغ زیرك بود
حافظ درهواداری * بتیر غمزه صیدش کرد چشم آن کمان ابرو * محصول بیت
اکرچه حافظ هوادارلقده یعنی محبتده مرغ زیرك ایدی اما تیر غمزه ایله آنی صید
ایلدی اول کمان ابرونك چشمی یعنی مرغ زیرك ایکن چشم جانانه شکار اولدی
وزیرکلك فائده ویرمدی وله ایضا (ای پیك راستان خبر یار ما بکو * احوال

ازبحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

کل به بلبل دستانسرا بکو * دستان داستاندن مخففدر حکایه وقصه معناسنه
محصول بیت * ای طوغریلرك وکرچکلرك پیکی بزم یارمزك خبرن
سویله دخی کلك احوالنی بلبل دستانسرایه سویله یعنی معشوقك احوالنی
عاشق بیچاره یه سویله (ما محرمان خلوت انسیم غم مخور) با یار آشنا سخن آشنا
بکو * محرمان خلوت انس لامیه لردر یار اشنا بیانیه سخن اشنا لامیه در
* محصول بیت * پیکه خطاب ایدوب بیوررکه بزانس خلوتنه محرملربز غم
یمه یعنی یارك خبرینی بزه سویله قورقمه که بز یارك محرملری یز آشنا یاره آشنا
سوزینی سویله غم یمه * بر این فقیر نامه آن محتشم بخوان * با این کدا حکایت

آن پادشا بکو * محصول بیت * ای پیك بو فقیره اول عظمت صاحبنك
نامه سنی اوقو بو کدایه اول پادشاهك حکایه سنی سویله (دلها ازدام طره
چو برخاك میفشاند * با آن غریب ما چه کذشت از هوا بکو * میفشاند
بونده ماضی صرفدر سلکدی دیمکدر غریب ما لامیه غریبدن مراد دلدر
هوادن مراد محبتدر * محصول بیت * چونکه جانان دللری طره سندن خاکه
اوزرینه سلکدی اول بزم غریب کوکلمزه هوادن نه کچدی سویله یعنی طره دن
خاکه دوشنجه حالی نیجه اولدی (کر دیکرت بدان در دولت کذر بود *
بعد از ادای خدمت وعرض دعا بکو * محصول بیت * ای پیك اکر بردخی
اول در دولته کذرك اولورسه یعنی اول در دولته اوغررسك ادای خدمتدن
وعرض دعادنصکره سویله (در راه عشق فرق غنی وفقیر نیست * ای پادشاه
حسن سخن با کدا بکو * محصول بیت * بو بیت مقول قولدر عشق یولنده
غنی وفقیر بیننده فرق یوقدر ای حسن پادشاهی کدایه سوز سویله یعنی بو یله
اولنجه بن کدا ایله مصاحبت ایلمکدن عار ایلمه (هرکس که کفت خاك
در دوست توتیاست * کو این سخن معاینه در چشم ما بکو * کو خطاب
عام * محصول بیت * هرکسه که دیدیسه خاك در دوست توتیادر سن
اکا دی که بو سوزی اشکاره بزم کوزمزه اوکنده سویله یعنی خاك در دوست
اکسیردر بلکه اکسیردن عزیز چشم وتوتیا ومعاینه خوب واقع اولمش
(صوفی که منع ما ز خرابات میکند * کو در حضور پیر من این ماجرا بکو *
کو بنه خطاب عام منع ما مصدرك مفعولنه اضافتیدر * محصول بیت
صوفی که بزی خراباتدن منع ایدرا کادی که بو ماجرایی بنم پیرم حضورنده
سویله وکور که نه جواب ایشیدرسن یعنی سنك منعکی معقول ادله ایله دفع
ایدر (آن می که در سبو دل صوفی بعشوه برد * کی در قدح کرشمه کند ساقیا بکو
* محصول بیت * خواجه ادعا طریقیله بیوررکه اول می که سبوده ایکن عشوه
ایله صوفینك کوکلنی الدی وکوتردی قدحده نیجه کرشمه ایدر ساقیا سویله
یعنی نه زمان بزمه کاوب ایجلور تعیین ایله * برهم چو میزد آن سر زلفین مشکبار
با ما سرچه داشت بیای صبا بکو * برهم قرش مورش دیمکدر میزد جائزدرکه
حکایت حال ماضی اوله وجائزدرکه ماضی صرف اوله داشت ده بو یله در
* محصول بیت * چونکه مشکبار ایکی زلفك اوجنی قرش مورش ایدردی
یاخود ایلدی بزمله نه سودا طوتاردی ویا نه سودا طوتدی ای صبا سویله
یعنی بزه نه ایش ایشلمك مرادی ایدی ای صبا سویله یعنی سر زلفینی برهم
ایلمکدن مرادی دلمزی پریشانحال ایلمکدر (مرغ چمن زناله من دوش

میکریست * آخر تو واقفی که چه رفت ای صبا بکو * مرغ چمن یعنی بلبل رفت بونده واقع وصادر اولدی معناسنه در واقفی یا ضمیر خطاب * محصول بیت * بلبل بنم ناله مدن دون کیجه اغلردی ویا اغلدی سن واقفسن نه واقع اولدی ای صبا سویله یعنی بلبل بنم ناله مدن نیچون اغلردی سن بیلورسن ای صبا سویله حاصلی سبب کریه سی ندر بزه خبر ویر بو بیتک بیت سابقله قافیه سی بر اولوب وبیت سابق دواوینده نایاب اولدیغندن حضرت خواجه نک اولمیه (جان پرورست قصهٔ ارباب معرفت * رمزی برو بپرس وحدیثی بیا بکو * محصول بیت * صبایه خطاب ایدوب بیورر که ارباب معرفتک قصه سی جان پروردر امدی ای صبا اهل معرفتدن وار بر رمز صور وکل بزه بر خبر سویله (هرچند ما بدیم تو ما را بدان مکیر * شاهانه ماجرای کناه کدا بکو * محصول بیت * هر نقدر که بز بد ایرسن بزی اول بر امازلق سببیله مؤاخذه ایلمه بلکه پادشاهانه کدانک کناهی ماجراسنی سویله یعنی خطاب وعتاب ایله عقوبت ایلمه (حافظ کرت بمجلس او راه میدهند * می نوش وترک زرق ز بهر خدا بکو * او ضمیری شاهه راجعدر * محصول بیت * ای حافظ اکر شاهک مجلسنه سکا یول ویررلرسه یعنی شاه مجلسنه محرم اولورسک باده ایچ وزرق وریانک ترککنی الله ایچون سویله یعنی زرق وریایی ترک ایلدم دی بکو بونده بکن معناسنه در ترکه استعمال اولندیغندن دین بویله عندیاتی ترک ایلسه اولی ایدی وله ایضا * مزرع سبز فلک دیدم وداس مه نو * یادم از کشتهٔ خویش امد وهنکام درو * مزرع سبز فلک بیانیه لردر وداس مه نوده بویله در کشتهٔ خویش لامیه هنکام درووده بویله در درو دالک فتحی وکسریله ورانک فتحیله اسمدر درویدندن مشتق بچم معناسنه محصول بیت * یشل فلک تارلاسنی یا فلکک یشل مزرعنی وهلال اوراغنی کوردم کندی اکینم وبچم وقتی یادمه کلدی یعنی دنیاده عملم وآخرتده جزا وپاداشم خاطرمه کلدی حاصلی فلکی کوکرمش اکینه وهلالی اوراغه تشبیه ایلمش * کفتم ای بخت بخسبیدی وخورشید دمید * کفت با این همه از سابقه نومید مشو * بخسبیدی با ایله مؤکد فعل ماضی مفرد مخاطبدر خسبیدندن یاتمق واویومق معناسنه واو حرف حال خورشید مبتدا ودمید خبری دمیدندن ظاهر اولدی یعنی طلوع ایلدی معناسنه با این همه عربیده مع ذلک معناسنه در ترکیده بونک بریله دیرلر سابقه یعنی رحمت سابقه اشارتدر سبقت رحمتی علی غضبی کلامنه نومید مشو مأیوس اولمه دیمکدر * محصول بیت * خواجه بیورر که بخته خطاب وعتاب طریقیله

بحر رمل ردشمی
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

دیدمکه ای بخت یاتدک اویودک حال بو که کونش طوغدی یعنی سن حضوره واویقویه وار نجه بن محنت والمده اولورم زیرا بیان اولدیغی که طالع خوابده اولسه صاحبی الم ومحنتده اولور اما بیدار اولسه صاحبی آسایش وارامدا اولور بخته بویله خطاب وعتاب ایدنجه جواب ویردیکه بونک بریله خدانک رحمت سابقه سندن مأیوس اولمه زیرا سبقت رحمتی علی غضبی انک شانیدر بخسبیدی فعلنی تونله یازوب مصراعک معناسنی ایتدم ای بخت اویومدک وآفتاب طلوع ایتدی یعنی عمل ایتمدک وعمر آخره ایرشدی دین مسکین دخی اویورمش تقریر اولان وجه او زره بیتک معناسی مکرر دوشنده کوره منه سنده سابقه لطف ونصیب معناسنه استعمال اولنوردین عندیات سویلکده عجب ماهردر با این همه نک معناسنی بودکلی ایله دین مع ذلک معناسنه واصل دکل ایمش (کر روی پاک ومجرد چو مسیحا بفلک * از چراغ تو بخورشید رسد صد پرتو * روی فعل مضارع مخاطبدر رویدندن حرف شرطله کیدر رسک دیمکدر پاک ومجرد عطف تفسیری شکلیدر چو ادات تشبیه مسیحا حضرت عیسادر معلوم اوله که عیسا ومسیحا ویا مسیح ذکر اولسه تجرد بیله ذکر اولنور زیرا حضرت عیسا تمام عمرنده تأهل ایلممشدر سودیٔ دعا کوی کبی بلکه عمری تجردله کچمشدر چراغ تو لامیه تقدیری از چراغ عشق تودر ضرورت وقرینه قائم اولدیغیچون حذف اولندی (محصول بیت) اکر حضرت عیسا کبی لوث دنیادن پاک وعلایق وعوایق نفسانیدن مجرد فلکه عروج ایدرسک سندن کونشه یوز پرتو ایرشور یعنی کونش ماهی ضیادار ایلدیکی کبی سن خورشیدی مضی ایدرسک حاصلی عاشق که آرزوی طبع وهوای نفسدن قورتلمش اوله البته جانانه پرتو عشقی تأثیر ایدوب اندن مستنیر اولور مصراع ثانینک معناسی سنک چراغکدن خورشیده یوز پرتو ایرشور مراد بودر که عشق الهی سببیله آفتابدن روشن وبلند اولورسن دین معنانی روشن بیان ایلممش (تکیه بر اختر شب دزد مکن کین عیار * تاج کاوس ببرد وکمر کی خسرو * تکیه مکنه مقیددر تکیه ایلمه یعنی سو یکنمه وطیانمه یعنی اعتماد ایلمه دیمکدر اختر یلدزدر شب دزده اضافتی بیانیه ویا لامیه در شب دزد کیجه اوغریسی ترک اکا قره اوغریسی دیرلر کین که حرف تعلیل عیاردن کیجه اوغریسی مراددر تاج کاوس لامیه کاوس زمان قدیمده بر اولو پادشاه آدیدر کیده دیرلر کیکاوسده دیرلر وکیخسرو اولده کیکاوس کبی صاحب تخت وکمر بر عظیم پادشاهدر کمر کیخسرو دیدکاری اول قوشقدر که نصف دنیا خراجی دکردی * محصول بیت اختر شب دزده اعتماد ایلمه زیرا او عیار کاوسک تاجنی وکیخسروک کمرنی

ردشمی

ردشمی

قایمشدر یعنی بونلری هلاك ایدوب سلطنتدن دور ایلمشدر جائزدر که اختردن
مراد ماه اوله وشب دزد اولدیغی اوغریلر کبی کیجه دوروسیر ایلدیکیچون اوله
وجائزدر که اختردن مراد طالع اوله وشب دزددن فلك وبادیه مراد اوله تشبیه
طریقیله کیمسیه مرحمت ایلمیوب هرکسی هلاك ایلدیکیچون پس اضافت
لامیه اولور حاصلی فلکك طالع وبختنه اعتماد ایلمه یعنی سکا برقاچ کون معین
وظهیر اولوب سنی صاحب دولت ایلدیکنه اعتماد ایلمه زیرا عاقبت سنی هلاك
ایدیسردرنته که حضرت شیخ عطار بیوررر بیت * چرخ مردم خوار
اکر روزی دو مردم پرورست * نیست از شفقت مکر پرواره اولاغرست
(آسمان کو مفروش این عظمت کندر عشق * خرمن مه بجوی خوشهٔ
پروین بدو جو * کندر که حرف تعلیل خرمن مه بیانیه بجوی با حرف مقابله
جو جیمك فتحیله آرپه دیمکدر یا حرف وحدت خوشهٔ پروین بیانیه خوشه
اوزم سالقمی وبغدایك وارپه نك وغیرینك بشاغنه دیرلر پروین وپرن بانك
فتحه لریله اولکر یلدزینه دیرلر * محصول بیت * خطاب عام طریقیله بیورر
آسمانه دی بو عظمتی وتکبری صاتمه زیرا عشقده آی خرمنی برآرپه یه وپروین
خوشه سی ایکی آرپه یه در یعنی عاشق قتنده معشوقدن غیرینك اعتباری
یوقدر (کوشوار زر ولعل ارچه کران دارد کوش * دور خوبی کذرانست
نصیحت بشنو * کوشوار کاف عجمینك ضمیله کوپه کراندن بونده مراد قولق
آغرلغی عربیده اکا قرط دیرلر واولك فتحی وقافك سکونیله بونده سوزایشتمکدن
کنایتدر دور خوبی لامیه ویا حرف مصدر کذران صفت مشبهه درکچکن دیمکدر
محصول بیت * زر ولعل کوپه سی کرچه قولغی آغرلندرر یعنی انك صاحبی
مغرور ایدوب سوزدیکلمیجی اولور اما کوزللك زمانی کچه کندر نصیحت ایشت
یعنی نصیحت پذیر اولوب متنصح اول حاصلی صاحب مکنت وقدرت مغرور
اولوب سوزدیکلمزلر اما دیکلمك کرك زیرا احوال عالم برقرار دکل متغیردر
خواجه جانانه بنداید رکه خوبلغکه اعتماد ایلمه که کذراندر * چشم بد دور
زخال تو که در عرصهٔ حسن * بیدقی راندکه برد ازمه وخورشید کرو * چشم
بد دور جملهٔ دعائیه چشم بد دور باد تقدیرنده دربراماز کوز ایراق اولسون
دیمکدر خال تو لامیه عرصهٔ حسن بیانیه عرصه دن مراد اوزرینه شطرنج
اوینادقلری نسنه دربزکبی وغیریسی بیدقی یا حرف وحدت که حرف رابط
صفت کرو کاف عجمینك کسری ورانك فتحیله لفظ مشترکدر بونده اوج مراددر
یعنی اول نسنه که اوج شیء ایچون اورته یه قورلر اقچه واسباب کبی * محصول
بیت * سنك خالکدن براماز کوز ایراق اولسون که حسن بساطنده بربیدق

سوردی که مه وخورشیددن کرو آلدی یعنی خالك حسن بساطنده برایش
ایشلدیکه برانشقله دمه وخورشیده غالب اولدی زیرا کروی یککن آلور
(آتش زرق وریا خرمن دین خواهد سوخت (حافظ این خرقهٔ پشمینه بینداز وبرو
آتش زرق بیانیه خرمن دین ده بویله در خرقهٔ پشمینه ده بینداز بابله مؤکد فعل
امر مخاطب براق دیمکدر (محصول بیت) زرق وریا آتشی دین خرمنی یاقیسردر
ای حافظ بو خرقهٔ پشمینه یی براق وکیت یعنی کسوهٔ زرق وریادر آنی ترك ایله

از بحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

یوخسه دینك خرمنی یاقریاندرر وله ایضا * کفتا برون شدی بتماشای ماه نو
ازماه ابروان منت شرم بادرو * بتماشای ماه نو با حرف صله ویا حرف تخصیص
واضافتلر لامیه وبیانیه لردر ماه ابروان منت اضافتلری بیانیه ولامیه لردر
* محصول بیت * جانان دیدیکه طشره کتدك ماه نو تماشاسنه ویا تماشاسیچون
بنم ابرولرم ماهندن سکا شرم وحجاب اولسون وارکیت یعنی بنم ابرولرم هلالی
تماشاسی وارایکن هلال فلك تماشاسنه وارمق اوتانمزلقدندر (عمریست
تادلت زاسیران زلف ماست * غافل زحفظ جانب یاران خود مشو * عمریست
عمر لغتده مدت حیاتدر اما اصطلاحده زماندن کنایتدر ویا حرف وحدت حفظ
جانب یاران خود حفظ جانب مصدرلك مفعولنه اضافتیدر وباقی اضافتلر
لامیه لردر مشو فعل نهی مفرد مخاطب شویدندن اولمه دیمکدر * محصول
بیت * جانان بیوردیکه برزماندرکه ای خواجه سنك کوکلك بزم زلفمز
اسیرلرندندر امدی کندی یارانك جانبنی حفظ وصیانت ایلمکدن غافل اولمه
یعنی بزم زلفمزده کوکلك کبی اسیر اولان یاران حقنی رعایت وصیانت ایلمکدن
غافل اولمه حاصلی زلفمده اسیرلرك حالنی تفقد ایله (مفروش عطر عقل بهندوی
زلف یار * کانجا هزار نافهٔ مشکین بنیم جو * مفروش خطاب عام فعل نهی
مفرد مخاطب صاتمه دیمکدر عطر عقل بیانیه عطر عینك کسری وطانك
سکونیله خوش قوقویه دیرلر بهندوی زلف یار با حرف صله
واضافتلر بیانیه ولامیه لردر کانجا که حرف تعلیل آنجا ظرف مکان مراد
زلف یاردر نافهٔ مشکین بیانیه بنیم جو با حرف مقابله یارم آرپه یه * محصول
بیت * عقل عطرینی یارك هندوی زلفنه صاتمه زیرا زلف یارده بیك نافهٔ
مشکین یارم آرپه یه در یعنی یارك زلفی ایله معطردرکه انده نافهٔ مشکینه کیمسه
اعتبار ایتمز (تخم وفا ومهر درین کهنه کشتزار * انکه شود عیان که رسد
موسم درو * تخم وفا بیانیه مهر محبت کشتزار اکینلك عیان عینك کسریله
مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر * محصول بیت * بو اسکی اکینلکده که
دنیادر مهر ووفا تخمی یعنی ثمره ونتیجه سی اول وقت ظاهر اولورکه موسم

دروا اوله یعنی تخم وقتی ایریشه حاصلی قنغی عاشقده مهر ومحبت وار ایدوکی
اولوقت ظاهر اولورکه موسم وصال جانان ایریشه نته که بو بیتده بیورر بیت
کیمده کیم عشقک نشانی وار دررر * عاقبت معشوقه آنی ایرکورر (ساقی بیار
باده که رمزی بکویمت * از سر اختر کهن وسیر ماه نو * اختر کهندن مراد قمردر
وماه نودن هلال (محصول بیت) ای ساقی باده کتور که سکا بر رمز دیه یم اسکی
آی سرندن وماه نو سرندن یعنی آی که هلال وگاه بدر وگاه محاق اولدیغنک
سرندن سنی آگاه ایده یم حاصلی سبعهٔ سیاره نک احوال واحکامندن سنی
خبردار ایلیه یم (شکل هلال هر سرمه میدهد نشان * از افسر سیامک
وترک کلاه زو * سیامک بعضلر دیدیلر که افراسیاب اوغلیدر وبعضلر دیدیلر
کیومرث آدلی بر پادشاهک اوغلیدر والعهدة علی الراوی زو وزای عجمینک
فتحیله رستم زالک برادریدر بعض نسخه ده زو بر نته کو واقعدر کاف عجمینک
فتحیله بر بهادر پهلوانک اسمیدر * محصول بیت * ساقی یه سو یلیه جکی رمز
بو بیتک مضمونیدر هلال شکلی هر آی باشنده نشان ویرر سیامکک تاجندن
وزووکو کلاهی ترکندن یعنی سیامکک تاجی هلال کبی مدور ایدی وزولک
وکولک تاج وکلاهنک ترکی نته هلال کبی نیجه پاره دندر یعنی هلال کبی نیجه
پاره دن مجتمع بر کلاه ایدی عاقبت مرور ایام ایله نه تاج قالدی نه ترک کلاه نه
صاحبلری بلکه هب بادفنایه واردیلر * حافظ جناب پیر مغان
مأمن وفاست * درس حدیث عشق بروخوان وزو شنو * حافظ منادی
جناب پیر مغان بیانیه لردر ومبتدا مأمن وفاست لامیه وخبر مبتدا
درس حدیث عشق لامیه وبیانیه در بروخوان اوز رینه اوقو یعنی تقریر ایله
دیمکدر بر قرینه سیله * محصول بیت * ای حافظ جناب پیر مغان
وفا مأمنیدر یعنی مکان امن وامان در عشق حدیثی درسنی اکا تقریر ایله وآندن
ایشت واوکرن حاصلی عشق سوزنی پیر مغان او بیلور آندن ایشیدوب اوکرنمک
کرک وله ایضا فی حرف الهاء (ای که با سلسلهٔ زلف دراز آمدهٔ * فرصتت باد که — از بحر رمل فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن
دیوانه نواز آمدهٔ * ای حرف ندا منادی محذوف نته که مر ار ایسان اولنمشدر
که حرف بیان سلسلهٔ زلف دراز بیانیه لردر که حرف تعلیل دیوانه نواز وصف
ترکیبیدر نوازیدندن اوخشمق معناسنه رعایت وتعهددن عبارتدر (محصول
بیت * ای شول جانان که دیوانه نواز کلمش سن یعنی سلسلهٔ زلف دراز ایله کلمک
کوکلی اکابند ایلمک مرادر بو خودا کا رعایت وتعظیمدر امدی بو ایشی
اینلمکه فرصت اولسون که معقول مصلحتدر (ساعتی ناز مفرما وبکردان عادت
چون بپرسیدن ارباب نیاز آمدهٔ * ساعتی یا حرف وحدت * محصول بیت

برساعت ناز بیورمیوب عادتکی دوندر یعنی تغییر ایله چونکه ارباب نیازک
خاطرینی صورمغه کلمش سن یعنی ارباب نیازک پرسشنه کانجه رفق ولطف ایله
کل که آسوده حال اوله قهر وغضب ایله کلمه که مجروح خاطر اوله دیمکدر (پیش
بالای تو نازم چه بصلح وچه بجنگ * که بهر حال برازندهٔ ناز آمدهٔ * نازم فعل
مضارع متکلم وحده قربان اوله یم دیمکدر چه بصلح وچه بجنگ بو عبارتلر
روزمره لرندندر حالت صلحده وجنکده دیمکدر که حرف تعلیل برازندهٔ ناز اسم
فاعلک مفعولنه اضافتیدر نازک براشغی یعنی نازه لایق ومناسب معناسنه
محصول بیت * سنک قدلک اوکنده قربان اوله یم حالت صلحده وجنکده یعنی
حالت رضا وسخطده سنک قامتکه فدا اوله یم زیرا هر حالده یعنی صلح وجنکده
نازه یراشق ویاقشق کلمش سن حاصلی رضا وسخطده نازسکا لایقدر دیمکدر
(آب وآتش بهم آمیختهٔ زان لب لعل * چشم بد دور که خوش شعبده باز آمدهٔ
بهم آمیختهٔ قرشدرمش سن دیمکدر (محصول بیت) لب لعلکدن آب وآتشی
مزج ایلمش سن یعنی قارشدرمش سن یرامن کوز ایراغ اولسون که خوش
حقه باز وعیار واقع اولمش سن خواجه لبک طشره سنی آبه والجریسنی آتشه
تشبیه بیورمش آمدهٔ لفظنده واقع اولان همزه یی ضمیر خطاب دین معتوه عجب
زوایدکواعش که قابل خطاب دکل (آفرین بر دل نرم تو که از بهر ثواب * کشتهٔ
غمزهٔ خود را بنماز آمدهٔ * دل نرم تو بیانیه ولامیه در که حرف تعلیل از بهر ثواب
مصراع ثانی یه مرهوندر کشتهٔ غمزهٔ اسم مفعولک قائم مقام فاعلنه اضافتیدر
همزه لر اضافت ایچون کلمشدر خوده اضافت لامیه در بنماز با حرف صله
محصول بیت * آفرین سنک ملایم کوکلکه که ثواب ایچون کندی
غمزه لک مقتولینک نمازینه کلمش سن یعنی تحسین سنک مرحمتلی کوکلکه که
ثواب قصد ایچون استنکاف ایتمیوب شمشیر غمزه لک کشته سنک نمازینی
ادا ایلمک ایچون کلمش سن (زهد من با تو چه سنجد که بیغمای دلم * مست
وآشفته بخلوتکه راز آمدهٔ * زهد من لامیه با حرف صله چه سنجد نه وزن
وقیمت کتورر که حرف تعلیل بیغمای دلم با حرف سبب واضافت مصدرک
مفعولنه در ومصراع ثانی یه مرهوندر آشفته قرش مورش بخلوتکه راز
با حرف صله واضافت بیانیه در * محصول بیت * بنم زهدم سکانه وزن وقیمت
کتورر یعنی بنم زهدمک سنک قتکده نه وجودی وار زیرا کوکلم یغما ایچون
مست وپریشان راز خلوتکاهنه کلمش سن یعنی عشاقله اسرار عشقی کفت وکو
ایلدیکمز خلوته کوکلم یغماسیچون کلمش سن پس بنم زهدم سکانه کار ایدر
حاصلی زهدمه التفات ایلمیوب کوکلی یغما ایدرسن البته مصراع اولک معناسی

بنم زهدم سکا نیجه مقابل اولورکه کوکلم یغماسنه کلمش سن دین عندیات ایله
معناسی بدنی یغما المش (کفت حافظ دکرت خرقه شراب آلودست * مکر از مذهب
این طائفه بازامدهٔ * شراب آلود وصف ترکیبیدر مکر بونده کا نه معناسنه در
بازآمدهٔ رجوع ایلمش سن دیمکدر * محصول بیت * جانان دیدیکه ای حافظ
سنه خرقه لك شراب آلوددر یعنی شرابله بولشقدر کانه صوفیلر مذهبندن رجوع
ایلمش سن یعنی زراق صوفیلر مذهبندن عدول ایدوب رندلر طریقنه سلوك
ایلمش سن وله ایضا (ازخون دل نوشتم نزدیك یارنامه * انی رأیت دهرا
من هجرك القیامه * خون دل لامیه یورك قانی نزدیك نونك فتحیله یونده قیت
معناسنه در عربیده عند کبی کافسزده اغتدرنزد دیرلر نزدیك یار لامیه نامه
نوشتمك مفعول صریحی واز خون غیر صریحی ونزدیك مفعول فیهی انی ان کسر
همزه ایله حرفدر حروف مشبهه بالفعلدن ویا ضمیر متکلم وحده محلا منصوب
اسم ان ورأیت مابعدیله محلا مرفوع خبر ان فعلدر افعال قلوبدن ایکی مفعوله
تعدیه ایدر بونده مفعول اولی دهرا در وایکنجیسی قیامه در ومن هجرك مفعول
غیر صریحی * محصول بیت * خون دلدن یارك حضورینه بر نامه یازدم یعنی
پاره یورك قانیله بر مکتوب یازدم اول مکتوب مصراع ثانینك مضمونیدرکه
ای جانان تحقیق سنك هجرانکدن عالمی قیامت کوردم یعنی عالم بکا سنسز
قیامت کورندی حاصلی هجرانك بنی هلاك ایلدی دیمکدر (دارم من ازفراقت
در دیده صد علامت * لیست دموع عینی هذا لنا العلامه * دارم من بنم وار
دیمکدر لیست لامك وسینك فتحه لریله فعلدر افعال ناقصه دن دموع لفظا
مرفوع اسمی جمع دمعدر کوز یاشلری دیمکدر عینی تقدیرا مجرور اضافتله
ویا ضمیر متکلم وحده هذا اسم اشارتدر دموعه ومعنا جهتندن تعبیدرلیکن
قیاس هذه ایدی زیرا دموع جمعدر عینه اشارتده ده محذور وار زیرا تأنیث
معنویدر هذا دنصکره برلفظ تقدیر ایلمك کرك که معنا مستقیم اوله لنا جار مع
المجرور مقدم خبر العلامه مؤخر مبتدا تقدیرا مرفوع جمله اسمیه محلا منصوب
خبر لیست در * محصول بیت * بو بیتده مذکور مکتوبك مضمونیدر خواجه
بیوررکه سنك فراقکدن ای جانان دیده مده یوز علامت عشق وار همان
کوز یاشلری علامت عشق دکلدر بزده حاصلی بزده همان اشك چشم دکلدر
علامت عشق بلکه دیده ده اندن غیری یوز علامت دخی واردر مثلا خون دیده
وخوناب دیده وبونلردن غیری نیجه علامت دخی وار محصول بیتی واردر بنم
کوزمده انك فراقندن یوز علامت دکلدر بوکوزمك یاشلری بکا علامت بویله
تقریرایلین وبن انك فراقندن کوزده یوز علامت طوتارم دین عزیز زیاده مغلق

از بحر مضارع
مفعول فاعلات مفعول فاعلاتن

سویلمشلر

سویلمشلر که معناسی اکا غزمنه سنده عینی اصلنده عینین ایدی اضافتله نون
ساقط اولمشدر دین فاضل عجبا نیه اضافت ایدرکه معلوم اولسه تا اکا نسبت
قال وقیل اولیدی زیرا هذا یه اضافت فاسددر (هرچند کازمودم ازوی نبود
سودم * من جرب المجرب حلت به الندامه * ازوی ضمیری جانانه راجعدر
حلت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه حلول ایلدی یعنی نزول ایلدی حاصلی
قوندی دیمکدر به ضمیری منه راجعدر جار مع المجرور حلته متعلق مفعول به غیر
صریحیدر * محصول بیت * هرنقدر که صنه دم ایسه اول جاناندن بکا هرکز
فائده اولمدی زیرا برکیمسه که تجربه اولنمشی تجربه ایلسه اول کیمسه یه پشیمانلق
قونار یعنی پشیمان اولور حاصلی جانانك وفادار اولمدیغنی بیلدکدنصکره تکرار
تجربه ندامت ویرر علی کل حال برکیمسه برکیمسه یی ویا برنسنه یی برکره تجربه
دنصکره تجربه ایلسه لابد پشیمانلق کتوررر بو مصراع اصلنده ضرب مثلدر
مجربك یاسنی اسکان ایلمك ایله موزون ایدوب مصراع ثانی ایلمش (پرسیدم
ازطبیبی احوال دوست کفتا * فی قربها عذاب فی بعدها السلامه * طبیبی
یا حرف وحدت قربها وبعدهاده اولان ضمیر مؤنث دوسته راجعدر معشوقه
اعتباریله * محصول بیت * دوستك احوال واطوارینی بر طبیبدن صوردم یعنی
دوست ایله اختلاط وامتزاج نه وجهله اولمق کرك جواب ویردیکه قربنده
عذاب بعدنده سلامت وعفت وار یعنی معشوقه یه قریب اولمقده اغیار
واضداد ورقبا مزاحمه سی وار اما بعید اولیجق سنکله کیمسه نك کاری یوقدر
دوستدن بونده مراد نفس اولمق روشندر دین دوستی بیلمزایمش (بادصبا زماهم
ناکه نقاب برداشت * کالشمس فی الضحاء تطلع من الغمامه * زماهم ماهمدن
یعنی جانانمدن ضحاء ضادك فتحی والف ممدوده ایله قباقوشلق مذکردر الفی تأنیث
ایچون دکلدر تطلع سکون عینله ضرورت وزن ایچون اکرچه که دأب شعرای
عرب عامل سز فعل مضارعی جزم ایلمك دکلدر غمامه غمامك مفردیدر که اسم
جنسدر بولود معناسنه (محصول بیت) بادصبا ماهمدن یعنی روی جانانمدن
ناکاه نقابنی رفع ایلدی وروی جان ظاهر وباهر اولدی کونش کبی که قباقوشلق
وقتی بولوددن طلوع ایلیه یعنی روی جاناندن نقاب مرفوع اولنجه قوشلق
زماننده بولوددن طلوع ایلین کونش کبی واضح وروشن اولدی مصراع اولك
معناسنی بادصبا بزدن هم نقاب قالدردی دین کون کبی روشن خطا ایلمش
(کفتم ملامت آرد کرکرد کوت کردم * والله ما رأینا حبا بلا ملامه * حب
حانك ضمیله محبت کبی اسمدر ملامت ولوم برکیمسه یی ازارلمق مصراع ثانی
بر مقدر کفت فعلنك مقولیدر * محصول بیت * جانانه دیدم که اکر محلك

رد شمعی

اطرافنی طولانرسم بکاملامت کتورریعنی رقبا واغیاربنی ازارلیوب رنجیده
خاطر ایدرلرجانان جواب ویروب دیدیکه والله برملامتسز محبت کورمدك
یعنی عاشق ملوم اولمقدن خالی دکلدر (حافظ چو طالب آمد جامی بجان شیرین
حتی یذوق منه کأسا من الکرامه) چو بونده ادات تعلیلدر جامی یا حرف وحدت
تقدیری جامی بده در بجان شیرین با حرف تخصیص واضافت بیانیه در تقدیری
بجان شیرین بتدر حتی بونده ادات تعلیلدر رفا رسیده تا کبی یذوق حتی دنصکره
مقدر ان ایله منصوب فعل مضارع اجوف کأسا مفعول صریحی منه جار مع
المجرور غیر صریحی من الکرامه کأسا لفظنك صفتی کرامت ایلکدر سخاوتده ده
مستعملدر رخصت مقابلی * محصول بیت * چونکه حافظ طالب عشقك
کلدی یعنی چونکه محبتکه طالبدر جان شیرنکیچون اکا برجام اعطا ایله تا کیم
اعطا ایلدیکك جامدن کرامتدن بر کأس طاته یعنی نوش ایلیه یعنی سنزك جام
کرامتکزدن بر کأس نوش ایلیه مجموع بیتك معناسی حافظ چون طالبدر
برقدحه جان شیرینله حتی طاته اندن برچناق کرامتدن هرکز معنای
مستقیمدن طاد المامش وله ایضا (ازمن جدا مشو که توام نور دیدهٔ * آرام جان
ومونس قلب رمیدهٔ * که حرف تعلیل ارام جان لامیه رمیده اورکمش * محصول
بیت * ای جانان بندن جدا اولمه که سن نوردیده مسن جانمك آرام وحضوری
واورکمش کوکلك مونسی سن حاصلی بندن آیرلمه که بکا زیاده لازمسن نسخه لر
بویله بولندی اما قیاس ارامی نوردیده یه عطف ایلمك ایدی فتأمل (ازچشم
زخم خلق مبادت کزند از آنك * دردلبری بغایت خوبی رسیدهٔ) چشم زخم
خلق لامیه لردر کوزدکمکه چشم زخم دیرلر مبادت تا معناده کزنده مقیددر
دلبری وخوبی یالری مصدریه لردر بغایت خوبی با حرف صله واضافت
لامیه در قافیه ده واقع اولان همزه حرف توسل ویا ضمیر خطابدر (محصول بیت
خلقك یرامز کوزندن سکا ضرر اولمسون یعنی سکا یرامز کوزدکمسون
انکیچون که دلبرلکده نهایت خوبلغه ایرشمش سن حاصلی غایتله کوزلسن الله
تعالی سنی یرامز کوزدن صقلسون (ازدامن تو دست ندارند عاشقان *
پیراهن صبوری ایشان دریدهٔ * دست ندارند ال طوتمزلر یعنی ال چکمزلر
پیراهن صبوری ایشان بیانیه ولامیه در صبوری یاسی حرف مصدر * محصول
بیت * عاشقلر سنك اتککدن ال چکمزلر زیرا انلرك صبرلق کوملکینی
یرتمش سن یعنی عشاقی عشق ومحبتله بی صبر وقرار ایلمش سن که سنی ترك ایلمزلر
(دل بدمدار هان که رسی هم بروز وصل * شبها چو زهر فرقت جانان چشیدهٔ
همان بونك کبی یرلرده ادات تنبیه در که حرف تعلیل بروز وصل با حرف صله

ازبحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

واضافت لامیه در زهر فرقت جانان بیانیه ولامیه در چشیدهٔ طاتمش سن
محصول بیت * اکاه اول کوکلکی مضطرب طوتمه زیرا روز وصله
ایریشرسن چونکه کیجه لر زهر فرقت جانانی طاتمش سن یعنی (فراقه صبر
ایدن ایررو صاله) که بیمار اولانه تیمار ایدرلر (منعم مکن زعشق وی ای مفتیٔ زمان
معذور دارمت که تو اوراندیدهٔ * محصول بیت * ای مفتیٔ زمان بنی اول جانانك
عشق ومحبتندن منع ایلمه یعنی اول جانانك عشقنی ترك ایله دیمه پس هرنه که
سویلرسك سنی معذور طوتارم زیراسن اول جانانی کورمامش سن یوخسه
کورسك بنی منع ایلمزدك بلکه سنده اکا عاشق اولوردك (این سرزنش که
کرد ترا دوست حافظا * بیش از کلیم خویش مکرپا کشیدهٔ * محصول بیت
بوتوبیخ که سکا یار ایلدی ای حافظ عبث یره دکلدر اباغکی مکر کندی کلیمکدن
زیاده اوزاتمش سن یعنی حدکدن ومقدارکدن زیاده حرکت ایلمش سن که سنی
توبیخ ایلدی بعض نسخه ده دوست یرینه دوش واقع اولمش بو تقدیرجه کردك
فاعلی مفتیٔ زمان اولور الله اعلم وله ایضا (ای از فروغ رویت روشن چراغ
دیده * مانند چشم مستت چشم جهان ندیده * ای حرف ندا منادی محذوف
ای جانان دیمکدر فروغ رویت لامیه در رویك ضیاسی دیمکدر چراغ دیده بیانیه
مانند چشم اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر مستت اضافت بیانیه چشم جهان
لامیه مجازا تقدیری چشم اهل جهاندر ندیده نون حرف نفی ودیده ماضیدن
برقسمدر کورمش دیمکدر وندیده کورمامش چشم جهان مؤخر مبتدا
وماننده مقدم خبر * محصول بیت * ای جانان سنك رویك ضیاسندن بزم
چراغ دیده مز روشندر یعنی کوزمز سنك رویك فروغندن آیدین در آی کونشدن
آیدین اولدیغی کبی حاصلی کوزمك آیدیغی سن ای جانان سنك چشم مستك
ماندی ومشابهی جهان خلقنك کوزی کورمامشدر یعنی بی ماننده سن
مصراع ثانی اولدن بدلدر (همچون تو نازنینی سرتا بپا الطافت * کیتی نشان
ندیده ایزد نیافریده * نازنینی یا حرف وحدت سرتا بپا باشدن اایاغه دیمکدر
کیتی کاف عجمینك کسریله جهان دیمکدر ایزد همزنك وزایك کسریله خدا
دیمکدر (محصول بیت) باشدن اایاغه دك لطافت سنجلین بر نازنین جهان نشان
ویرمامش وخدا خلق ایلمامش یعنی سنجلین لطیف وشریف وجودی نه دنیا
کورمش ونه الله یراتمش (برقصد خون عشاق ابرو وچشم مستت) کاه این کمین
کشاده کاه آن کمان کشیده * قصد خون مصدرك مفعولنه اضافتیدر
عشاقه اضافت لامیه در چشم مست بیانیه * محصول بیت * خون عشاقه
قصد ایچون سنك ابروکله چشم مستك که چشم مستك بوصوابجش یعنی

ازبحر مضارع
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

بوصو قورمش وكاه ابرولرك كمان چكمش يعني عشاق قتليچون
هر بريسي بر سبب پيدا ايلمش بيتده لف ونشر وصنعت اشتقاق رعايت ايلمش
(تا كى كبوتر دل چون مرغ نيم بسمل * از زخم تير چرخت در خاك وخون
طپيده * تا انتهاى غايت ايچون كى قچن ديمكدر ايكيسنك مؤداسى قچنه دلك
ديمكدر عربيده الى متى كبى كبوتر دل بيانيه مرغ نيم بسملده بويله در نيم بسمل
يارم بوغزلنمش زيرا بسمل كردن بوغزلمقدر چون مرغ نيم بسمل مصراع ثانى يه
مرهوندر زخم تير چرخ لاميه لردر شول ياى كه كريشى الندقدنصكره چنبر
كبى ايكى باشى بر يره جمع اولورا كا چرخ ديرلر طپيده طلپمش ديمكدر * محصول
بيت * نيجه يه دلك كوكل كبوترى مرغ نيم بسمل كبى كمان ابرولك زخمندن
طپراغله قان ايچنده طلپمش اوله يعنى نيجه يه دلك آلوده خاك وخون اوله مرغ
نيم بسمل كبى بنم كبوتر دلم سنك ابرولرك تيرندن (از سوز سينه هر دم دودم بسر
برآيد * چون عود چند باشم در آتش آرميده) دودم ميم معناده بسره مقيددر
بسرم تقديرنده برآيد چقار ديمكدر عود لغتده هر اغاجه ديرلر وهندستان
جانبندن كلن معهود اغاج كه انكله تبخر ايدرلر يعنى اسبابى انكله توتوزدررلر
اكا ده لغتده عود ديرلر بونده مراد بو عوددر آرميده بونده ثابت وقرار
ايديجى معناسنه در باشمه مقيددر باشم آرميده تقديرنده بيت سابقده طپيده
باشده مقيد اولديغى كبى * محصول بيت * سوز سينه مدن هر دم باشمه توتون
چقار عود كبى نيجه يه دلك آتشده آرميده اولم يعنى نيجه يه دلك آتشده قرار
ايدوب ثابت قدم اوله يم عود قارى كبى خواجه فراق جاناندن شكايت ايدر
(كر زان كه رام كردد بخت رميده بامن * هم زان دهن برآرم كام دل رميده *
كرزان كه اكر شويله كه ديمكدر رام كرددرام مطيع ومنقاد معناسنه در كردد
كاف عجمينك فتحيله اولور واوله ديمكدر صيرورت معناسنه كرديدن مشتق كه
اصلنده دونمك معناسنه در نته كه سابقا مفصل ذكرى كچمشدر بخت رميده
بيانيه در بامن باحرف صله برآرم چقاررم يعنى تحصيل ايدرم كام دل رميده
لاميه وبيانيه در كام برآرمك مفعول صريحى رميده اوركمش * محصول بيت
اكر شويله كه رام اوله بكا رميده طالعم يعنى طالع بكا يار اولورسه اول دهن جاناندن
دل رميده نك مرادينى حاصل ايدرم يعنى وحشى كوكلك مرادينى دهن
جاناندن پيدا ايدرم ديمكدر (ميلى اكرندارد با عارض تو ابرو * پيوسته از چه
باشد چون قد من خميده * ميلى يا حرف تنكير با عارض تو با حرف صله واضافت
لاميه در ابروندارد لك فاعلى خميده بوكلمش ديمكدر * محصول بيت *
سنك ابرولرك عارضكه اكر ميلى يوغيسه يعنى عارضكه مائل دكل ايسه دائما

بنم قدم كبى ندن خميده در يعنى اول جانبه اكلمشدر حاصلى ابرونك اوچى
عارض اوزرنده در (كر برلبم نهى لب يابم حيات باقى * آن دم كه جان شيرين
باشد بلب رسيده * محصول بيت * اكر لبكى لبم اوزره قورسك حيات
باقى بولورم اولوقت كه جان شيرينم لبمه ايرشمش اوله يعنى حالت نزعده لبكى
اغزمه وبرسك حيات ابدى بولورم (تا كى فروكذارى چون زلف خود دلم را *
سركشته وپريشان اى نور هر دو ديده * فروكذارى ترك ايدرسن ديمكدر
مصراع ثانى يه مرهوندر * محصول بيت * نيجه يه دك كندى زلفك كبى
كوكلمى سركشته وپريشان قورسن يعنى ترك ايدوب اهمال ايلرسن اى
ايكى كوزمك نورى يعنى كوكلمه هيچ مرحمت وشفقتك يوقدر مصراع اولك
معناسى نيجه يه دك كندى زلفك كبى بنم كوكلمى اشفته قورسن دين معنانى قتى
اشاغه قومش ومصراعك معناسنى تا نيجه اشاغه يه ايليه سن كندى زلفك كبى
كوكلمى ديمك دين چوق اشاغه يه قومش (درپاى خار هجران افتاده در كشاكش *
وز كلشن وصالت هركز كلى نچيده * جائزدر كه پاى خار هجرانه مضاف اوله پس
پايدن مراد ديب اولور يعنى خار هجران هجران دبنده وجائزدر كه خار هجران
مؤخر مبتدا ودرپاى مقدم خبر اوله اياغنده هجران ديكنى ديمك اوله افتاده
دوشمش فاعلى دلمدر در حرف صله كشاكش چكمه چويرمه معناسنه در كلشن
وصال بيانيه * محصول بيت * دلم خار هجران اياغنده كشاكشه دوشمش يعنى
هجران اضطرابنه دوشمش وسنك وصالك كلشنندن هركز بر كل ديوشرممش
يعنى وصالكدن هركز متمتع اولميوب دائما هجرانك المن چكر ديمكدر
(ما را بضاعت اينست كر در مذاقت افتد * در هاى شعر حافظ بنويس
در جريده * بضاعت سرمايه درهاى شعر حافظ بيانيه ولاميه در كر در مذاقت
افتد مصراع ثانى يه مرهون جريده بردرلو جنكدر مشرزا اولمز بلكه ايكى
جانبندن اوقونمق قابلدر * محصول بيت * بزم سرمايه مز بو شعر آبداردر
اكر مذاقكه دوشرسه يعنى ذوق ايدرسك حافظك جواهر شعرينى جريده يه
يازحاصلى بزم سرمايه مز نظم كلامدر اكر حظ ايدرسك حافظك نظمى
درلرينى مجموعه كه يازوب ازبرله خواجه متكلمدن غائبه التفات بيوردى
(كر دست من نكيرى با خواجه باز كويم * كز عاشقان مسكين دل برده بديده
* محصول بيت * اكر بنم الم طوتمزسك يعنى بكا معين وظهير اولمزسك وزير
اعظمه شكايت ايدرمكه مسكين عاشقلردن كوكللرينى چشم فتانله ايلتمشسن
يعنى كوكللرينى آلمشسن بوغزل يا نمزده اولان ديوانلرده بولنمدى ليكن
شارحلر يازمشلر اول جهتدن انلره تقليدا يله يازدق اكرچه كه خواجه نك

ازبحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات

کلامنه بکزمز وله ایضا * خنك نسیم معنبر شمامهٔ دلخواه * که در هوای
تو برخاست بامداد پکاه * خنك لفظ مشترکدر مبارك وصوغوق بیننده
بونده ایهام طریقیله مذکوردر نسیم بویدن تجرید اولنمشدر معنبر اسم مفعولدر
دحرج بابندن شمامه بونده بوی معناسنه در دلخواه وصف ترکیبیدر
خواهیدندن کوکل دیلیجی نسنه یعنی شول نسنه که آنی کوکل دیلر نسیم معنبر
شمامهٔ دلخواه اضافتلری بیانیه لردر که حرف رابط صفت ویا حرف تعلیل هوای
تو مصدرك مفعولنه اضافتیدر برخاست قالقدی یعنی ظاهر وهویدا اولدی
بامداد وبامدادان ایرته معناسنه در پکاه بو لفظی اعجام بای عجمینك فتحی وکاف
عجمیله اوقورلر ورومیلر بای عربیله ایرکن معناسنه بامداد پکاه ایرته ایرکن
معناسنه در * محصول بیت * کوکل دیلیجی معنبر قوقولی نسیم قوتلیدر یعنی
میموندر که سنك محبتکده ایرته ایرکن پیدا اولدی یعنی سنك هوا وآرزوکده
ایرته ایرکن اسن نسیم قوتلی وهمایوندر حاصلی بو اوصافله متصف اولان نسیم
بختلو وسعادتلو نسیمدر (دلیل راه شوای طائر خجسته لقا * که دیده آب شد
ازشوق خاك آن درگاه * دلیل راه اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر شو شینك
فتحیله فعل امر مفرد مخاطب اول دیمکدر عربجه کن دیرلر طائر بونده جانانه
کندی بیننده واسطه اولاندر پیك وکبوتر کبی خجسته لقا وصف ترکیبیدر
مبارك صورتلی دیمکدر که حرف تعلیل دیده مبتدا آب شد خبری شوق خاك
اضافتی مصدرك مفعولنه در آن درگاهه اضافت لامیه * محصول بیت
ای مبارك لقالی طائر بزه یول قولاغوزی اول زیرا کوزمز اریدی صو اولدی
جانان درگاهنك طپراغی شوقندن یعنی اول جانبدن برخبر انتظارنده
کوزلرمز درت اولدی دیمکدر حاصلی طائردن جانان قبلندن
برمسرت خبرینی طلب ایدر یعنی جانان جانبندن اجازت وار ایسه بزه دلیل
اول اول جانبه که شوقندن دیده مز اریوب صو اولدی (بیاد شخص نزارم که
غرق خون دلست * هلال راز کنار شفق کنند نگاه * بیاد شخص
نزارم با حرف مصاحبت واضافتلری لامیه وبیانیه در یاد اکمقدر ذکر
معناسنه در شخصدن مراد وجودیدر ونزار آرق معناسنه در که غرق
خون دلست که حرف رابط صفت واضافتلری لامیه لردر هلال را رادات
مفعول در کنار افق بیانیه کنند بونده فعل مضارع جمع غائب وفعل امر جمع
غائب معناسنه محتملدر یعنی ایدرلر وایلسونلر معناسنه نگاه بونده نظر
معناسنه در * محصول بیت * بنم آرق تنم ذکریله که خون دله غرقدر
شفق کنارندن هلاله نظر ایدرلر ویا ایلسونلر یعنی بنم خون دله مستغرق

آرق تنم کورمك استینلر شفق کنارندن هلاله نظر ایلسونلر کندویی هلاله
وخون دلی شفقه تشبیه ایلمش شفق یرینه افق یازانلر تشبیهدن غافل اولمشلر
(بعشق روی تو روزی که ازجهان بروم * زتربتم بدمد سرخ کل بجای کیاه
محصول بیت * سنك رویك عشقیله برکونکه جهاندن کیدم بنم
قبرمدن بیتشل اوت یرینه قزل کل بتر زیرا سنك رویك کلدر (منم که بی تو نفس
میزنم زهی خجلت * مکر تو عفو کنی ورنه چیست عذر کناه (محصول بیت) بنم که
سنسز نفس اورورم یعنی دیری کزرم زهی خجلت یعنی عجب شرمنده لك که
سنك فراقکله صاغ کزرم کناهمی مکر سن عفو ایلیه سن یوخسه عذر کناه ندر
یعنی مکر سن کناهمی عفو ایلیه سن یوخسه بنده تقصیرات وکناهه عذر یوقدر
دیمکدر حاصلی سنسز صاغ اولمق عظیم کناهدر (زدوستان تو آموخت
در طریقهٔ مهر * سپیده دم که هوا چاك زد شعار سیاه * شعار سیاه بیانیه شعار
کوده یه یقین لباس یعنی ایچ لباسی کوملك وزیبون وغیریسی ودثار اوست
لباسی فراجه وکورك کبی * محصول بیت) محبت طریقنده سنك دوستلرکدن
اوکرندی صباح وقتنده که هوا سیاه لباسنی چاك ایلدی یعنی هوا کیجه نك سیاه
لباسنی چاك ایلمکی طریق محبتده سنك دوستلرکدن اوکرندی حاصلی سنك
دوستلرك عشق ومحبت غلبه سندن جامه سنی چاك ایلدیکنی هوا کوردی که
کیجه نك سیاه لباسنی وقت صباحده چاك ایلیوب عالمی بیاض ایلدی مجموع
بیتك معناسی سنك دوستلرکدن اوکرندی محبت طریقنده طاك یری
اغاردیغی وقت که هوا سیاه شعارینی چاك ایلدی دینلر بیتك معناسنی عجب
ایهامله چاك ایلمشلر (مده بخاطر نازك ملالت ازمن زود * که حافظ تو خود این
لحظه کفت بسم الله * محصول بیت * نازك خاطریکه بندن تیز ملالت ویرمه
یعنی بندن فوری اوصانمه حاصلی سکا چوق شکایتمدن تیز طارلمه یعنی
بیحضور اولمه زیرا سنك حافظك خود بو لحظه ده بسم الله دیدی یعنی شکایته
هنوز باشلدی اوصانجق وقت اولمدی امدی صبر ایله که بلای هجرانی تمام سکا
ادا ایلسون مصراع اولده زود یرینه راه یازان بیتك معناسنه یول بولمش
ومصراع ثانینك معناسی که سنك حافظك خود بو لحظه بسم الله دیدی یعنی
جمیع امریکه مطیعم دین بیتك امرینه اطاعت ایلمش وله ایضا (در سرای
مغان رفته بود وآب زده * نشسته پیر وصلایی بشیخ وشاب زده * محصول بیت
مغانك سرایی قپوسی سپورلمش وصولنمش ایدی یعنی میخانه قپوسی پاك
ولطیف کوردم پیر مغانده اوتورمش وپیر وجوانه باده یه صلا اورمش یعنی باده
ایچمکه صلا ایلمش شیخ وجه یه وشاب جوانه دیرلر (سبوکشان همه در بندکیش

ازبحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

بسته کمر * ولی زترك كله چتر بر سحاب زده * سبوكشان وصف تركیبیدر دستی چكیجی یعنی طاشیجی همه ادات تأكید بندكی یا حرف مصدر قوللق دیمكدر وشین ضمیر پیره راجعدر بسته كمر قوشق بغلمش یعنی بل بغلمش ولی ادات اضراب ترك كله لامیه چتر سابقا مذكور اولان كولكه لكدركه سلاطین اوزره طوتارلر سحاب بولادر * محصول بیت * سبوكشلر باده نوشلر جمیعا پیرك بنده لكنده خدمته بل بغلمشلردر یعنی هب خدمتكارلریدر اما پیر كلاهی تركندن سحاب اوزره چتر اورلمش یعنی پیرمغان زیاده رفعت مرتبه ده ایدیكه چتری سحابدن یوجه ایدی (فروغ جام وقدح نورماه پوشیده * عذار مغبچكان راه آفتاب زده * فروغ جام لامیه نورماهدر بویله در عذار مغبچكان ده * محصول بیت * پیر مذكورك جام وقدحنك ضیاسی صفای باده ایله نورماهی ستر ایلمش ومیخانه ده اولان مغبچه لرك عذاری آفتابك یولن اورمشلر یعنی صفای عذارلری آفتابك ضیاسنه غالب اولمش حاصلی باده‌سی وساقیلری صافی ونوربخشدر (زنازو عربده ساقیان شیرین كار * شكر شكسته سمن ریخته رباب زده * عربده سرخوش غوغاسنه دیرلر شیرینكار كاف عجمیله شیرینی دیمكدر * محصول بیت * پیرمغانك مجلسنك بیان ایدر شیرینكار ساقیلرك ناز وعربده سندن مجلسده شكر شكسته اولمش وسمن دوكلمش ورباب چالنمش حاصلی ساقیلرك عربده سندن مجلس پریشان طور اولمش (عروس بخت دران حجله با هزاران ناز * شكسته وسمه وبرزلف مشكناب زده * بعض نسخه ده كشیده وسمه وبر برك كل كلاب زده عروس بخت بیانیه در حجله دن مراد سرای مغاندر شكسته وسمه دن مراد استق طاشنی ومازوسنی سحق ایدوب قاشنه چكمكدر نته كه بعض نسخه ده كشیده واقعدر زلف مضاف اولمقده جائز اولمقده واكل وجهه * محصول بیت * طالع كانی اول حجله ده بیك ناز ایله وسمه‌یی كسر ایلیوب قاشلرینه چكمش وزلفنه مشكناب اورمش ایدی یعنی زلفی سیاه ایدی مشك كبی یاخود مشكناب كبی زلفنه اورمش اول شكست ایلدیكی وسمه‌یی حاصلی عروس بخت كمال حسنله آراسته وپیراسته ایدی بونك كبی كلامه كلمانه ادعائی دیرلر مقصود طالعندن عرض رضادر یعنی طالعمزك ابلكی وار ایدی دیمكدر برك كل اوزره كلاب اورمقدن مراد كل بپراغی كبی رخنی درلكدر كه دری كلابه تشبیه ایدرلر ورخی برك كله تأمل (كرفته ساغر عشرت فرشتهٔ رحمت * زجرعه بررخ حورو پری كلاب زده * كرفته‌ها حرف ترتب طوتوب دیمكدر ساغر عشرت بیانیه وكرفته نك مفعول صریحی فرشتهٔ رحمت فاعل كرفته وبیانیه مراد بونده فرشتهٔ رحمتدن ساقی پیرمغاندر زجرعه

تقدیری زجرعهٔ ساغر عشرتدر رخ حورو پری اضافتلری لامیه لردر (محصول بیت * فرشتهٔ رحمت عشرت ساغرین طوتوب جرعه سندن حورو پری كبی محبوبلرك یوزینه كلاب اورمش یعنی یوزلرین درلتمش حاصلی ساقی جانان یعنی پیرمغانك ساقیسی ساغر عشرتی پیردن طوتوب بر جرعه سندن حوروش وپری پیكر محبوبلری انك شدت حیاسندن درلتمش زیرا حرارت خمر البته درلدر خصوصا كه پیرمغانه مخصوص اوله كه اول دائما كزیده وچكیده سن ایچر (سلام كردم وبا من بروی خندان كفت * كه ای خماركش مفلس شراب زده باحرف صله بروی خندان با حرف مصاحبت واضافت بیانیه در كفت فاعلی تحتنده پیره راجع ضمیردر بوندنصكره ایكی بیت دخی مقول پیردر كه حرف رابط مقول قولدر ای حرف ندا خماركش وصف تركیبیدر مخمورلق چكیجی معناسنه واضافتلری بیانیه لردر مفلس بونده فقیر معناسنه شراب زده شدت خماردن كنایه در شراب اورمش دیمكدر شینك وسینك اضافتلرندن یای بطنی متولددر محصول بیت) پیره سلام ویردم پیرده بكا كولر یوز ایله دیدی ای مخمورلق چكیجی شراب زده مفلس (كه این كند كه تو كردی بضعف همت ورأی * زكنج خانه شده خیمه بر خراب زده * كه بونده استفهام انكاریدر كیم معناسنه وایكنجی كه حرف بیان بضعف همت ورأی ایكی فعله بیله متعلق اولمغه قابل كنج خانه فتح كاف عجمیله خزینه معناسنه دروجائزدر كه ضم كاف عربیله مضاف اوله یعنی خانه بوجاغی شده‌ها حرف ترتب خیمه زده نك مفعول صریحی وبر خراب غیر صریحی تقدیری برجای خراب دیمكدر * محصول بیت * كیم بونی ایلر كه سن ایلدك ضعف همت ورأیله نخزندن خانه بوجغندن كیدوب خیمه‌یی خرابه یره قوردك یعنی وصال جانان میسر اوله جق یری قویوب اولمیجق یرده یوطن چادرین قوردك حاصلی وصال جانان بیانلرده بولنمز آنی بیانلرده ارامه مصراع ثانینك معناسنی او خزینه سندن كیتمش اولاسن خراب اوزره چادر اورمش دین غریب تصویر معنا بیورمش كه انجق كندی اكا روكنج خانه دن كیتمش خرابده چادر قورمش دین عجب ربط كلامه مالكدر (وصال دولت بیدار ترسمت ندهند * كه خفته بودر آغوش بخت خواب زده * وصال دولت اضافتی مصدرك مفعولنه در وبیداره اضافت بیانیه در وصال دولت بیدار جانان وصالیدر ترسمت تا معناده ندهنده مقیددر ندهندت تقدیرنده كه حرف تعلیل خفته فعل ماضیدن برقسمدر همزه حرف توسل ویا ضمیر خطاب توما قبلندكی یای خطابی تأكید ایدر آغوش قوجق بخته اضافت لامیه وخواب زده بیانیه * محصول بیت * بو بیتده مقول قول پیردر قورقرمكه سكا دولت بیدار وصالنی ویرمیه لر زیرا

ردسروری
وشمعی

خواب آلود بختك قوجاغنده یاتمش اویومش سن یعنی مادامکه طالعك خوابده در سکا وصال دولت جانان میسر اولمز حاصلی بختك بیدار اولمینجه سکا مراد ال ویرمز زیرا خوابنا کدن عون ونصرت متصور اولمز (فلك جنیبه کش شاه نصرت الدین است * بیا ببین ملکش دست در رکاب زده * جنیبه یدك آتی کدا کابر اوکنجه چکلور جنیبه کش وصف ترکیبیدر یدك چکیجی یعنی یدکجی شاهه اضافت لامیه در وشاهك مابعدینه بیانیه دست در رکاب زده اوزنکی سنی طوتمش دیمکدر عادتدرکه رعایتی لازم اولان کیمسنك آتنه بندکده اوزنکی سنی طوتارلر * محصول بیت * شاه نصرت الدینك فلك جنیبه کشی درانیا تمزسك کل کور فرشته اوزنکی سینه ال اورمش یعنی اوزنکی سنی طوتمش پادشاهك رفعت شانی بیاندر (خردکه ملهم غیبست بهر کسب شرف * زبام عرش صدش بوسه بر جناب زده * که حرف رابط صفت ملهم افعال بابندن اسم فاعلدر الهام ایدیجی یعنی اعلام ایدیجی غیبه اضافتی مفعولنه اضافتیدر بهر کسب شرف مصراع ثانی یه مرهوندر بهر ادات تعلیل کسبه اضافتی لامیه در وکسبك شرفه مصدرك مفعولنه در بام طام اوستی عرشه اضافت لامیه در صدش ضمیری معناده جنابه مقیددر جنابش دیمکدر * محصول بیت * عقل که غیبی بیلدر یجیدر شرف کسبیچون عرش اوستندن جنابنه یوز بوسه اورمشدر یعنی تشرفیچون دائما جنابنی بوس ایدر حاصلی عقل بر شریف جوهر ایکن کسب دولت وسعادتیچون آستاننه یوز بوسه ویرر ظاهر عقلدن مراد عقل اولدرکه حکما قتنده اول مخلوقاتدر (بیا بمیکده حافظ که بر تو عرض کنم * هزار صف زدعاهای مستجاب زده * محصول بیت * ای حافظ میکده یه کل که مقبول دعالردن بیك صف قورلمش سکا عرض ایده یم یعنی میخانه ده مستجاب دعالردن صفوف کثیره سکا عرض ایده یم کوستره یم حاصلی میکده ده هر نه خصوص ایچون دعا اولنسه مقبول ومستجاب در زیرا خلوص طبع وصفای باطندن صادر اولور وله ایضا (دوش رفتم بدر میکده خواب آلوده * خرقه تردامن وسجاده شراب الوده * تردامن لغتده اتکی اصلاق دیمکدر اما استعمالده ملوث معناسنه در * محصول بیت * دون کیجه میکده یه خواب آلوده کتدم یعنی اویقویه بولشق واردم خرقه ملوث وسجاده شراب آلوده کتدم یعنی خرقه وسجاده شرابله بولشق کتدم (آمد افسوس کنان مغبچهٔ باده فروش * کفت بیدار شوای رهرو خواب آلوده * افسوس همزه ایله وهمزه سز بونده طعن وطنز معناسنه در افسوس کن وصف ترکیبیدر والف ونون مبالغه افاده ایدر طعن ایدرك معناسنه مغبچهٔ باده

ازبحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلن

فروش بیانیه بیدار شوا اویان دیمکدر رهرو خواب آلوده بیانیه رهرو بونده سالك طریق عشق مراددر خواب آلوده غفلتدن عبارتدر * محصول بیت * برباده فروش مغبچه طعنله کلدی یعنی طعن ایدرك کلدی ودیدی اویان ای خواب آلوده رهرو یعنی ای طلب وصال جاناندن غافل عاشق که اویقو ایله دامن مراد ال ویرمز (شست وشویی بکن انکه بخرابات خرام * تا نکردد زتو این دیر خراب آلوده * محصول بیت * مغبچه دیدیکه شست وشو ایله یعنی یونمق وآریتمق ایله حاصلی یون وآرین اندنصکره خراباته صالین یعنی میخانه یه کل تاکیم بو دیر خراب سندن آلوده اولمسون یعنی پاك کل که میخانه من سندن ملوث اولمسون حاصلی عاشق آرزوی طبع وهوای نفسدن پاك اولمق کرك عشق دیر خرابنی ملوث وآلوده ایلمیه بونده دیردن مراد دنیادر دین سباق وسیاق کلامی تدبر ایدرد کل ایمش (بطهارت کذران منزل پیری ومکن * خلعت شیب بتشریف شباب آلوده * بعض نسخه ده چو تشریف واقعدر ادات تشبیهله معنالر متقاربدر بطهارت باحرف مصاحبت کذرانه متعلق والف ونون کذران ادات تعدیه در زیرا کذشتن وکذریدن کچمك دیمکدر اما کذرانیدن کچورمکدر منزل پیری بیانیه وکذرانك مفعول صریحی واو حرف عطف مکن فعل نهی مفرد مخاطب ایله دیمکدر مصراع ثانی یه مرهوندر خلعت شیب بیانیه پیرلك خلعتی دیمکدر بتشریف شباب باحرف مصاحبت واضافت بیانیه در معلوم اوله که بونلرك اصطلاحنده خلعت وتشریف بر معنایه در نته که خواجه بیورمشدر بیت * هرچه هست از قامت ناساز بی اندام ماست * ورنه تشریف تو بربالای کس کوتاه نیست * محصول بیت * مغبچه دیدی پیرلك منزلنی پاکلکله کچور یعنی فسوق وجدالدن خالص ایله حاصلی پیرلکك مقتضاسنی ویرو پیرلك خلعتنی جوانلق تشریفیله آلوده ایلمه یعنی جوانلقده پیرلکده اللهك بر احسانیدر اما پیرلکی جوانلقدن آیردی وجوانلق مقتضالرینی پیرلك مقتضالرندن تمییز وتشخیص ایلدی امدی ایکی مقتضالی بری برینه خلط ایدوب پیرلکك جوانلغك کبی غفلتله کچمسون دیمکدر (بهوای لب شیرین دهنان چند کنی * جوهر روح بیاقوت مذاب آلوده * بهوای لب شیرین دهنان باحرف مصاحبت واضافتلر لامیه لردر شیرین دهن وصف ترکیبیدر طاتلو آغزلی معناسنه والف ونون ادات جمعدر چند کنی مصراع ثانی یه مرهوندر جوهر روح بیانیه بیاقوت مذاب باحرف مصاحبت یاقوت مذاب بیانیه مذاب اسم مفعولدر افعال بابندن یعنی اذاب یذیب دن بونده یاقوت مذابدن مراد قرمزی شرابدر * محصول بیت * بو بیتده مقول مغبچه

ردشمی

دندردیرکه شیرین دهنلرلی آرزوسیله نیجه یه دلٔ جوهر روحی یاقوت مذابله آلوده ایلرسین یعنی روحڭ نیجه یه دلٔ یاقوت مذاب کبی باده ایله ویا یاقوت ناب کبی لب دلبرلرله آلوده ایلرسین حاصلی دائما روحڭ بو آرزوایله آلوده در زیرا فکرڭ بوکامصروفدر مجموع بیتڭ معناسی شیرین پسرلرین لبی آرزوسنده جان جوهرینی شرابله نیجه بر آلوده ایدرسین دین یاقوت مذابدن بونده مقصودی بیلمکدن کاورزیرا تخصیص بلامخصص ایلمشدر (آشنایان ره عشق درین بحر عمیق) غرقه کشتند ونکشتند باب آلوده * آشنایان جمع آشنادر آشنا لفظ مشترکدر بیلش وصوده یوزکچ بیننده آشنایان ره عشق اضافتلری لامیه لردر بحر عمیق بیانیه دریك دریادیمکدریعنی دریای عشق محصول بیت طریق عشقڭ آشنالری بو دریای عمیق عشقه غرق اولدیلر اما آب دریای عشقله آلوده اولمدیلر یعنی عاشقلر دریای عشقده شویله طالدیلرکه کیمسه انلرڭ حالندن آگاه اولمدی حاصلی بی نشان اولدیلرشویله که کیمسه انلرده عشق اثری اولدیغنی بیلمدی آشنا وبحر عمیق وغرقه وآب مراعات نظیر قبیلندندر مصراع اولڭ معناسی راه عشقڭ آشنالری بو عمیق بحرده که مراد دنیادردین بحر عمیق بیلمش (پاكٔ وصافی شو واز چاه طبیعت بدرای * که صفایی ندهد آب تراب آلوده) چاه طبیعت بیانیه در بدرآی چیق دیمکدرکه حرف تعلیل صفایی یا حرف تنکیر آب تراب آلوده بیانیه در * محصول بیت * پاكٔ وصافی اول وطبیعت قیوسندن چیق یعنی طبیعتڭ مقتضاسندن چیق زیرا آب تراب آلوده صفاویرمز یعنی سن بر آب صافیسن کندیکی تراب طبیعتله آلوده ایلمه که عالمه صفا وضیا ویره سین (گفتم ای جان جهان دفتر گل عیبی نیست * کرشود فصل بهار ازمی ناب آلوده) جان جهان لامیه در دفتر گل بیانیه ومبتدا عیبی نیست خبری وجملهٔ اسمیه شرطله مقیدمی ناب بیانیه * محصول بیت * جانانه دیدمکه ای جهانڭ جانی عیب دکلدرکه گل دفتری بهار فصلنده میدن آلوده اوله یعنی فصل بهارده گل ایله باده ایچمك عیب دکلدر (گفت حافظ لغز ونکته بیاران مفروش * آه ازین لطف بانواع عتاب آلوده * حافظ منادی لغز ونکته بونده کلام دقیق معناسنه در بیاران با حرف صله مفروش فعل نهی مفرد مخاطب درصاتمه دیمکدر لطف بانواع عتاب بیانیه لردر * محصول بیت * جانان جوابنده دیدیکه ای حافظ یارانه لغز ونکته ومعما صاتمه یعنی باده نوشلغه آشکاره اشارت ایله وتعمیه والغازله اشارت ایله خواجه بیوررکه آه بو انواع عتابله آلوده لطفدن یعنی آه بو عتاب آمیز لطفدن که جاناندن صادر اولدی وله ایضا * دامن کشان همی رفت درشرب زرکشیده * صدماه روز رشکش جیب قصب دریده * دامن کشان

ردشمعی

ردشمعی

ازبحر مضارع
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

وصف ترکیبیدر والف ونون مبالغه افاده ایدر راتکین چکرك دیمکدر همی رفت حکایت حال ماضیدر کیدردی دیمکدر بعض نسخه ده همی شد واقعدر معنالری بردر شرب شینڭ فتحی وراناڭ سکونیله بردورلو اینجه کتانه دیرلر مصرده خمسینی کبی صکره اول کتاندن اولان درلکلره وسایه لره اطلاق ایلدیلر بعض اطفالك وتازه خاتونلرڭ مذکور درلکلرینڭ یقه سنی صرمه ایله وکلابدونله ایشلرلرا کا شرب زرکشیده دیرلر اضافت بیانیه ایله قصب ده بردورلو اینجه کتاندن اولان لباسه دیرلر اما قصب شربدن غیریدر * محصول بیت * شرب زرکشیده ده اتکین چکرك کابرانه کیدردی ویا کندی یوز آی یوزلی کوزل اکارشکندن قصب قفتان یقه سنی چاك ایلمش یعنی جانانڭ بویله لباسله کندوکنی کورن کوزل قصب قفتانینڭ یقه سنی بی اختیار چاك ایلمش بو بیتڭ معناسی مولانا مصلح الدین لاری بویله بیوردی ودیدیکه بو زمانده مذکور لباس قبای ترکسی کبی مهجور ومتروکدر پس مصراع اولڭ معناسی اتکنی سوری یرك کیدردی آلتون چکلمش قطیفه ده یعنی آلتونلی قطیفه قفتانده دین شربڭ معناسنی بیلمزایمش وشرب زرکشیده شیب معناسنه دردین نه شربی بیلور ایمش ونه زرکشیده یی (ازتاب آتش می برگرد عارضش خوی * چون قطرهای شبنم بربرك گل چکیده * تاب قزمق یعنی حرارت تاب آتش می اضافتلری لامیه وبیانیه در گرد کاف عجمینڭ کسریله اطراف معناسنه در عارضش ضمیری جانانه راجعدر خوی خانڭ فتحی وواو رسمیله دردر یعنی عرق چکیده طامش معناسنه در فاعلی خویدر (محصول بیت) شراب آتشنڭ حرارتندن عارضی اطرافنده عرق گل یپراغنه طامش شبنم قطره لری کبیدر حاصلی عارضنی برك گله وعرقنی شبنم قطره لرینه تشبیه ایلمش (لفظی فصیح وشیرین قدی بلند وچابك * رویی لطیف ودلکش چشمی خوش کشیده * لفظی یا حرف تنکیر حاصلی بیتده واقع اولان یالر حرف تنکیر دریا برینه شین ضمیر اولسه مبتدی فهمنه آسان ایدی خوش کشیده بیانیه انیس عشاقده کشیده تاتار کوزیدرکه قپقلری کوزی طارلغندن کویاکه بری برینه متصلدر کاف کوفی کبی که اکا کاف مسطح دیرلر بونڭ کبی (ک) نته که بعض نازلی دلبرلر کوزینی سوزه سوزه بقارلر کویاکه کوزلرنده برفتور وار * محصول بیت * مذکور دلبرڭ لفظی فصیح وشیرین وقدی بلند وچابك ورویی لطیف ودلکش وکوزی کوزل سوزمه در حاصلی بو وصفلرایله موصوف ایدی (یاقوت جانفزایش ازآب لطف زاده * شمشاد خوش خرامش درناز پرورده * یاقوت جانان فزایش بیانیه در

جانفزا وصف ترکیبیدر جان آرتریجی معناسنه شمشاد خوش خرامش
بیانیه خوش خرام وصف ترکیبیدر کوزل صالنیجی دیمکدر * محصول بیت *
یاقوت کبی جان آرتریجی لبلری آب لطفدن طوغمش یعنی آب حیاتدن حاصل
اولمش کوزل صالنشلی شمشاد کبی قامتی نازده بسلنمشدر یعنی ذوق وصفا ایله
تربیه اولمش (آن لعل دلکشش بین وآن خندهٔ پرآشوب * وان رفتن خوشش
بین وآن کام آرمیده * محصول بیت * جانانك اول کوکل چکیجی لعل لبنی کور
واول پرآشوب خنده‌سنی واول کوزل یورومسنی کوروا‌ول یواش آدمنی
یعنی دیکلنی آدم آدملمسنی کورحاصلی نازله رفتارینی سیرایله (آن آهوی
سیه چشم ازدام ما برون شد * یاران چه چاره سازیم بااین دل رمیده * محصول
بیت * اول قاره کوزلو آهو بزم طوزاغمزدن چیقدی قورتلدی ای یاران نه چاره
ایده‌لم بو اورکمش کوکله یعنی کیدن قاره کوزلو آهو فراقندن توحش ایلین
کوکله نه چاره ایده‌لم (زنهار تاتوانی اهل نظر میازار * دنیا وفاندارد ای
نور هر دو دیده * محصول بیت * زنهار مادامکه قادرسن اهل نظر عاشقلری
اینجتمه زیرا دنیانك وفاسی یوقدر ای ایکی کوزمك نوری جانان (تاکی کشم
عتابت زان چشم دلفریبت * روزی کرشمهٔ کن ای یار برکزیده * زان چشم
دلفریبت مصراع ثانی‌یه مرهوندر (محصول بیت) عتابکی نیجه‌یه دك چکه‌یم
ای جانان اول دلفریب چشمکدن برکون برکرشمه ایله ای برکزیده یار یعنی
دائما جفا کار اولمه کاهی وفادار اول دیمکدر (کرخاطر شریفت رنجیده شد
زحافظ * بازآ که توبه کردیم ازکفته وشنیده * محصول بیت * اکر خاطر شریفك
حافظدن رنجیده اولدیسه اینجنمدن رجوع ایله که بز توبه ایلدك دیدیکمزدن
وایشتدیکمزدن یعنی ارامزده کچن کفت وکودن بزنجدك معنی مامضی
سنده کچ حافظ جانانندن مصالحه طلب ایدر (بس شکرها که کویم ازبندکیٔ
خواجه * کراوفتد بدستم آن میوهٔ رسیده * اوفتد واوله وواوسزلغتدر بونده
دوشه دیمکدر یعنی واقع اوله میوهٔ رسیده‌دن مراد جانان‌در * محصول بیت *
چوق شکرلر که سویلیم خواجه‌نك بنده‌لکندن یعنی وزیراعظمه قول
اولدیغمدن نه شکرلر که ایدرم اکرالیمه اول تازه ایرشمش میوه دوشرسه یعنی
جانان بنم اولورسه وزیره قول اولدیغمدندر زیراانلره انتسابله معزز ومحترم
اولمشم وله ایضا (سحرکاهان که مخمور شبانه * کرفتم باده باچنك وچغانه
سحرکاهان جمع سحرکاهدر الف ونون ادات جمعدر امامقام افراده استعمال
اولنور سحرکاه وسحرکه کبی نته‌که بامدادان بامداد مقامنده مستعملدر
مخمور شبانه اضافتی بیانیه کیجه‌یه منسوب مخمور دیمکدر کرفتم

ازبحر هزج
مفاعیلن مفاعیلن فعولن

فاعلندن حال واقع اولمش چغانه لفظ مشترکدر ساز آلتلرندن برینه
دیرلر که دائره یوللری کبی یوللری اولور کمانچه‌یه‌ده دیرلر قصیدهٔ شعره‌ده
محصول بیت * سحر وقتنده کیجه مخمور ایکن الیمه باده آلدم چنك وچغانه ایله
یعنی سحر وقتنده که سازله باده ایچدم بو بیت بیت اتی‌یه مرهوندر
(نهادم عقل را ره توشه ازمی * بشهر مستیش کردم روانه * عقل را نهادمك
مفعول اولی ره توشه ثانیسی ازمی غیر صریحی ره توشه اصلنده توشهٔ ره ایدی
اضافتله تقدیم وتأخیرله ترکیب مزجی ایلدیلر یول آزغی معناسنه
بشهر مستیش کردم روانه باحرف صله واضافت بیانیه وشین عقله راجعدر
تقدیری بشهر مستی کردمش روانه درپس شین مفعول اولی وروانه ثانیسی
وبشهر غیر صریحی * محصول بیت * سحر وقتنده که مخمور شبانه اولوب چنك
وچغانه ایله باده ایچدم عقلمه یول یراغنی باده‌دن قودم یعنی یول یراغنی باده
ایلدم وانی مستانه‌لك شهرینه روانه ایلدم یعنی ارسال ایلدم حاصلی عقلمه
باده‌یی یار ایلمك سببیله عالم مستانه‌لکه کوندردم آنی زیراباده ایچن البته مست
اولور خواجه اول سحرده مست اولدیغن بیان ایدر بو بیتك مصراع ثانیسی
مختلف واقع اولمش اما بنده بونسخه‌یی اختیار ایلدم زیرامبتدی‌یه نسبت
بونسخه آساندر (نکارمی فروشم عشوهٔ داد * که ایمن کشتم ازمکر زمانه
نکارمی فروش بیانیه ویالامیه‌در میم ضمیر معناده داد فعلنه مقیددر دادم
تقدیرنده که حرف تعلیل ایمن همزه‌نك ومیمك کسره‌لریله امین معناسنه‌در
عربیده مکر زمانه لامیه‌در * محصول بیت * بو بیتك معناسی بیت سابقه
مناسبدر میفروش نکار ویا میفروشك نکاری بکابر عشوه ویردی یعنی کوکلمی
برآلدایش آلدادیکه زمانه مکرندن امین اولدم یعنی بکا برباده ایچوردی
ولا یعقل ایلیوب دنیا مکرندن فارغ وآزاده ایلدی (زساقیٔ کمان ابرو شنیدم
که ای تیر ملامت رانشانه) محصول بیت * کمان ابرو ساقیمزدن ایشتدم بکا
دیدیکه ای ملامت اوقنه نشانه اولان عاشق (نه بندی زان میان طرفی کمروار
اگر خود را ببینی درمیانه * بو بیت نسخه‌لرده ایکی وجهله واقعدر نه بندی
و نه بینی نون نافیه‌نك ویانك تقدمیله وعکسنجه یعنی ببندی ونه بینی یعنی یانك
ونونك تقدمیله * محصول بیت * جانان میانندن قوشق کبی برفائده بغلمزسن
اکر کندیکی اورته‌ده کورورسك یعنی کندوکه اورته‌ده وجود وغرور ویررسك یعنی
خودبین اولورسك جانان میانندن کمری کبی برفائده بغلمزسن حاصلی کمری
فائده بغلمدیغی کبی سنده بغلمزسن یاخود معنا عکسنجه اوله یعنی میان جاناندن
کمری کبی فائده بغلرسن اکر اورته‌ده کندیکی کورمزسك یعنی کندیکه وجود

وغرورو یرمزسك حاصلی خودبین اولمزسك جانان سکا التفات ایدوب وصالن
میسر ایدردیمکدر واکل وجهه ساقیٔ کمان ابرودن ایشتدیکی بو بیتك مضمونیدر
(بروان دام برمرغ دکرنه * که عنقارا بلندست آشیانه * دامدن بونده مراد
مکروحیله در که حرف تعلیل عنقادن مراد جاناندر * محصول بیت * بو بیتده
ساقیدن مسموعدر بو طوزاغی وار بر غیر مرغه قور زیرا عنقانك آشیانی
بلنددر یعنی بو مکروحیله ایله سن وصال جانانه ال اوره مزسن زیرا اول
عالیجنابدر هر مکروحیله یه میل ایلمزامدی بو دام مکری وار جاناندن غیری یه
قورکه سکا ال ویره (ندیم ومطرب وساقی همه اوست * خیال آب وکل دررہ
بهانه * آب وکلدن مراد وجودلریدر * محصول بیت * ندیم که مصاحب
مجلسدر ومطرب وساقی همه اولدر یعنی هب جاناندر حاصلی جانان بونلردن
عبارتدر پس آب وکل خیالی یعنی هر برینك وجودی طریق عشقده بهانه در
حاصلی ندیم وساقی ومطرب تشخیص وتمیزینه بهانه عناصردروالا روحده
فرق یوقدر بلکه فرق بو اعراض اعتباریله در والله اعلم (بده کشتیٔ می تا خوش
برآییم * ازین دریای ناپیدا کرانه * کشتیٔ می قدحدر تا حرف تعلیل برآییم
چقالم دیمکدر دریای ناپیدا کرانه غم دریاسیدر (محصول بیت) باده کشتی سنی
ویرتا که کوزل چقالم بو کناری کورنمز دریادن یعنی باده ویر که مست اولوب
عالمك بیحد غمندن خلاص بولالم دیمکدر (که بندد طرف حسن از وصل شاهی
که باخود عشقبازد جاودانه * که اسمدرکیم معناسنه طرف حسن بیانیه وصل
شاه لامیه ویا حرف وحدت که حرف رابط صفت با حرف صله عشقبازد محبوب
دوستلق ایدر دیمکدر جاودانه ابدی * محصول بیت * بر پادشاهك وصلندن
حسن فائده سنی کیم بغلیه بیلور یعنی کیم قادردر وصلندن منتفع اولمق که
کندی یه عشقبازلق ایدر دائما یعنی کندیٔ سون جانان کمسه نك عشقنه
محتاج دکل پس آندن کمسه وصل فائده سنی باغلیه مز (وجود ما معما ییست
حافظ * که تحقیقش فسونست وفسانه * محصول بیت * بزم وجودمز بر
معمادر ای حافظ که اول معمانك تحقیقی افسانه در یعنی فانیدر بقاسی
یوقدر یعنی وجود باقی خدانك وجودیدر و بزم وجودمز ظل زائل کبیدر که
هیچ اعتباری یوقدر پس فسون وفسانه دردیدیکی حقدر وله ایضا (چراغ
روی ترا کشته شمع پروانه * مرا ز حال تو با حال خویش پروانه * چراغ جیم
عجمینك فتحیله شمعك فتیله سنده نشان آتشه دیرلر رویه اضافت بیانیه در
ترا به لامیه در قافیهٔ مصراع ثانیده واقع اولان پروانه مرکبدر پروا ایله نه دن
پس محسنات لفظیه دن تجنیس مرکب اولور * محصول بیت * سنك رویك

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

چراغنه شمع پروانه اولمش یعنی عاشق اولمش سنك حالکدن کندی حالمه بنم
پروام یوقدر یعنی سنك حالك بنی کندمدن اوصاندردی (خرد که قید مجانین
عشق میفرمود * ببوی حلقهٔ زلف تو کشت دیوانه * که حرف رابط صفت
قید مجانین عشق لامیه لردر میفرمود حکایت حال ماضی بیورردی دیمکدر
ببوی حلقهٔ زلف تو لامیه وبیانیه ولامیه لردر کشت دیوانه اسمی تحتنده
خرده راجع ضمیردر وخبری دیوانه در وببوی کشته متعلق بوی بونده ایهام
طریقیله مذکوردر * محصول بیت * عقل که عشق دیوانه لرینه حبس وقید
بیوررردی سنك زلفك حلقه سی امیدیله وقوقوسیله دیوانه اولدی بوی بونده
امید معناسنه در رایحه معناسنه دکلدر که حلقه بو کافرینه دردین حبس
ردشمعی وقیده لایق دیوانه ایمش زیرا حلقه بونده قیده مناسبدر بویه وامیده نسبتی
یوقدر اصلا (بمژده جان بصبا داد شمع در نفسی * ز شمع روی تواش چون
رساند پروانه * بمژده با حرف صله جان دادك مفعول صریحی وبصبا غیر
صریحی وشمع فاعلی در نفسی فی الحال دیمکدر شمع روی تو بیانیه ولامیه
شین ضمیر معناده رساند فعلنه مقیددر رساندش دیمکدر شمعه راجعدر پروانه
بونده سابقا مکرر ذکر اولان خط هما یوندر * محصول بیت * صبایه شمع
مشتلغه جان ویردی فی الحال سنك شمع رویکدن چونکه شمعه بر خط همایون
ایرشدردی شمعك جان ویرمسی سونمسیدر زیرا بادشمع اوزرینه اوغراسه
سونمسی لازمدر پس بو معنایی جانی مشتلغه ویرمکله تعبیر ایلدی (ببوی
زلف تو گرجان بباد رفت چه شد * هزار جان گرامی فدای جانانه * ببوی
زلف تو با حرف مصاحبت واضافتلر لامیه لردر وبوی بونده ایهام طریقیله
مذکوردر بباد با حرف صله گرامی کاف عجمینك کسری وضمیله ویای اصلیه
ایله لغتدر عزیز معناسنه * محصول بیت * سنك زلفك بوییله جان یله کتدیسه
یعنی هلاك اولدیسه نه اولدی یعنی نسنه لازم کلمز بیك عزیز جان جانانه فدا
اولسون حاصلی جانان یولنه بیك عزیز جان فدا اولمغه لایقدر (بر آتش رخ زیبای
او بجای سپند * بغیر خال سیاهش که دید به دانه * آتش رخ زیبای او
لامیه وبیانیه ولامیه در بجای سپند با حرف صله واضافت لامیه در بغیر
خال سیاهش با حرف تاکید واضافت لامیه وبیانیه در سابقا ذکر اولدیدی که
ضمائره اضافت لامیه در که اسمدرکیم معناسنه به دانه اوه چکردکیدر
* محصول بیت * جانانك زیبا رخنك آتشی اوزره سپند یرینه خال سیاهندن
غیری به دانه کیم کوردی یعنی یارمز کوزدکسون ایچون یوزرلك یقارلر اما
جانانك رخی آتشی اوزرینه یوزرلك یرینه خالندن غیری به دانه یاقدقلرینی کیم

کوردی یعنی خالی ایوه چکردکیدرکه رخی آتشی اوزره عین کمال دکمک ایچون
سپند برینه قونمشدر مجموع بیتک معناسی سنک براشق یوزلک آتشی اوزره
یوزرلک برینه اول رخک قاره خالندن غیری کیم کوردی ایودانه دین وزیبا
یوزی اتشی اوزره یوزرلک برینه انک سیاه خالندن یک دانه کیم کوردی
دین به دانه یی بیلمشلر (من رمیده زغیرت فتادم ازپادوش * نگار خویش
چودیدم بدست بیگانه * من رمیده بیانیه نگار خویش لامیه بدست بیگانه
باحرف ظرف واضافت لامیه در * محصول بیت * بن رمیده دون کیجه غیرتدن
اباقدن دوشدم یعنی سورچدم و بیقلدم چونکه کندی نگارمی بیگانه النده
کوردم حاصلی نگارمی بیگانه لرایله کوردیکمدن زیاده مضطرب اولدم
(چه نقشها که برانگیختیم وسود نداشت * فسون ما براو گشته است افسانه
چه بونده مبالغه افاده ایدر نقشها نقشلردن مراد حیله لردرکه حرف بیان
برحرف تأکیدانگیختیم فعل ماضی متکلم مع الغیردر بونده پیدا واظهار
ایلدک معناسنه در واو حرف حال فسون فانک ضمیله افسوندن مخففدر
سحر وحیله ومکر معناسنه در براولامیه * محصول بیت * نه حیله لرکه پیدا
ایلدک حال بوکه فائده ویرمدی پس بزم حیله ومکرمز انک قتنده افسانه اولدی
یعنی برامر زائد اولدی (مرا بدور لب دوست هست پیمانی * که برزبان نبرم
جز حدیث پیمانه * بدور لب دوست باحرف ظرف واضافتلر لامیه لردر
پیمانی یا حرف وحدت ویا تنکیر که حرف بیان نبرم فعل نفی استقبال متکلم
وحده ایلتمم دیمکدر * محصول بیت * بنم دوستک لبی دورنده برعهدم واردرکه
دیلم اوزره ایلتمم قدح سوزندن غیری یعنی دیلم اوزره جاری اولمسون الا پیاله
وپیمانه سوزی (حدیث مدرسه وخانقه مگوی که باز * فتاد در سر حافظ
هوای میخانه * مگوی خطاب عام که حرف تعلیل باز بونده ادات تأکیددر
کبر ومعناسنه ده اولمغه قابلدر در سر حافظ در حرف صله سر حافظ لامیه
هوای میخانه مصدرک مفعولنه اضافتیدر * محصول بیت * بکا مدرسه
وخانقاه سوزینی سویله زیرا حافظک باشنه میخانه سوداسی وارزوسی دوشدی
پس مدرسه وخانقاه زمانی دکل خطابدن غیبته التفات بیوردی وله ایضا
(عیشم مدامست زان لعل دلخواه * کارم بکامست الحمد لله * مدام ایهام
طریقیله مذکوردر لعل دلخواه بیانیه دلخواه وصف ترکیبیدر خواهیدندن
کوکل ایستیجی ویا کوکلی ایستیجی یعنی کوکل آلیجی معناسنه * محصول بیت
بنم عیش وذوقم مدامدر اول کوکل آلیجی لب لعلدن یعنی لب جاناندن
مرادمجه یم وایشم مرادمجه در الحمد لله (ای بخت سرکش تنگش برکش

از بحر متقارب
فعلن فعولن فعلن فعولن

که جام

که جام زرکش که لعل دلخواه * بونده تنک محکم معناسنه در وبردن مراد
سینه در * محصول بیت * ای سرکش بختم یعنی بکا مطاوعت ایلمین بختم اول
جانانی محکم سینه یه چک یعنی کندوکه مائل وراغب ایله که التون قدح چک
وگاه کوکل دیلدیکی لب لعل جانانی اگر میسر اولورسه مذکور خصوصلرده
طالعندن معاونت طلب ایدر (مارا بمستی افسانه کردند * پیران جاهل شیخان
گمراه * محصول بیت * بزی مستلکله داستان ایلدیلر جاهل پیرلر وگمراه
شیخلر یعنی طریق حقدن آزان یعنی ضال اولان شیخلر (ازقول زاهد کردیم توبه
وزفعل عابد استغفر الله * محصول بیت * زاهدک قولندن توبه ایلدک
وعابدک فعلندن استغفار ایلرز حاصلی نه انک قولیله ونه بونک فعلیله عمل ایدرز
(جانا چه گویم شرح فراقت * چشمی وصد نم جانی وصد آه * چشمی
وجانی یالری وحدت ایچوندر * محصول بیت * ای جانان سکا فراقک دردینی
ومحنتنی نه شرح ایده یم یعنی نه وجهله بیان ایده یم چشم بر ویوز نم وجان
بر ویوز آه وناله یعنی چشممدن یوز گریه وبکا وجانمدن یوز آه وناله پیدا اولور
(کافر مبیناد این غم که دیدست * از قامتت سرو از عارضت ماه * مبیناد
فعل نهی غائب موقع دعاده واقع اولمش گورمسون دیمکدر * محصول بیت
کافر گورمسون بوغمی که قامتکدن سرو وعارضکدن ماه گورمشدر
دیدست اصلنده دیده است در ضرورت وزن ایچون های رسمیله همزهٔ مجتلبه
ترک اولنمشدر (از صبر عاشق خوشتر نباشد * صبر از خدا خواه صبر از خدا خواه
صبر عاشق لامیه در * محصول بیت * عاشقک صبرندن ایورک اولمز یعنی
عاشقه صبردن یکرک اولمز امدی صبری خدادن دیله یعنی سن عشق دردینه
صبر ایده مزسن خدادن دیله صبری تکرار تأکید لفظی قبیلندندر (دلق ملمع
زنار راهست * صوفی بیندازاین رسم واین راه * دلق ملمع بیانیه درشول
خرقه یه دیرلرکه نیجه رنکلی پاره لردن دیکلمش اوله بعض هندیلرک
خرقه سی کبی * محصول بیت * ملمع خرقه طریق حقک زناریدر یعنی ریانشانیدر
پس ای صوفی بورسم وبوآیینی براق یعنی ملمع خرقه که زنار راهدر ونشان
ریادر آنی ترک ایله که اهل توحید اوله سن مصراع اولی دلق ملمع چون
زنار راهست یازوب معناسنی ملمع خرقه یی چون یول زناریدر دین هم وزنده
خطا ایلمش وهم معناده ومصراع ثانی یی صوفی ندارد این رسم واین راه یازوب
معناسنی صوفینک اولماز بورسمی وبو یولی دین لفظده ومعناده خبط عشوا
ایلمش (وقتی بدرویش خوش بود وقتم * از وصل جانان صد لوحش الله لوحش الله
اصلنده لا اوحش الله ایدی عربلر تخفیف ایدوب لوحش الله دیدیلر معناسی

رد سروری
رد سروری

الله تعالی وحشت ویرمسون یعنی وصال جاناندن بزی بعید ایلمسون دیمکدر
* محصول بیت * برزمان جانانك رویله وقتمز خوش ایدی یعنی وصالیله
حالمز اوایدی پس الله تعالی وصال جاناندن بزه وحشت ویرمسون یعنی بزی
وادئ هجرانه صالمسون صد لفظی تکثیر دعا ایچوندر مصراع ثانینك
معناسنی جانانك وصالندن یوزلو وحش الله یعنی وصال جانانه یوز تحسین
لوحش الله تحسین معناسنه استعمال اولنور دین تحسینه لائق سوز
سویلمش (رخ بر نتابم از راه خدمت * سر برندارم از خاك درگاه * محصول
بیت * یوزمی خدمت طریقندن دوندرم یعنی خدمت جاناندن اعراض ایلمم
باشمده قالدرم خاك درگاه جاناندن (شوق رخت برد ازیاد حافظ * ورد شبانه
درس سحرگاه * شبانه ده کی های رسمی تخصیص افاده ایدر * محصول بیت *
سنك رخك شوقی حافظك خاطرندن ایلتدی حاصلی خاطرندن چقاردی
وکیدردی کیجه وردینی وسحرگاه درسنی یعنی حافظه عبادت وطاعتنی
اونوتدردی دیمکدر وله ایضا (گر تیغ بارد درکوی آن ماه * گردن نهادیم
الحکم لله * بو ایکی غزل بری برینه نظیره واقع اولمش یعنی ایکیسی بیله بروزنده
وبرقافیه ده دوشمش * محصول بیت * اگر اول ماهك محله سنده قلچ یغارسه
بویغز قومیشز الحکم لله یعنی تیغ جاناندن قاچمزز زیرا جاناندن هرنه کلورسه
عین سعادتدر (آیین تقوی ما نیز دانیم * لیکن چه چاره با بخت گمراه * محصول
بیت * تقوی آیین واسلوبنی بزده بیلورز اما بخت گمراهه نه چاره یعنی عمله بخت
مساعده ایلمز بوخسه تقوی طریقنی خوب بیلورز (ما شیخ وواعظ کمتر شناسیم
* یا جام باده یا قصه کوتاه * کمتر شناسیم هیچ اکلمزز دیمکدر نته که مراتله مرور
ایلمشدر * محصول بیت * بز شیخ وواعظ اکلمزز یعنی انلرك ملازمتنه مقید دکلز
پس بزه یا جام باده ویرویا قصه یی کوتاه ایله حاصلی بزه یا جام باده صون ویا اوزاتمه
مقالاتی (من رند وعاشق انگاه توبه * استغفر الله استغفر الله * محصول
بیت * بن رند وعاشق اولم وتوبه کار اولمق استغفر الله یعنی بن بو ایله ایش ایشلمم
دیمکدر یعنی رندلکدن وعاشقلقدن فراغت ایدوب توبه ایلمم (عکسی ز مهرت
برما نیفتاد * آیینه رویا آه از دلت آه * عکسی یا حرف وحدت ویا تنکیر مهر بونده
ایهام طریقیله واقعدر * محصول بیت * سنك کونش یوزکدن ویا محبتندن
بزم اوستمزه عکس دوشمدی یعنی بزه نظرك واقع اولمدی ای آیینه یوزلی جانان
آه سنك پولاد کبی پك یورککدن یعنی آه سنك مرحمتسز کوکلکدن (الصبر مر
والعمر فان * یا لیت شعری حتام القاه * مصراع اول ایکی جمله اسمیه دن
مرکبدر وضوحندن اعراب ایلمکه احتیاجی یوق اما مصراع ثانیسنی

ازبحر متقارب
فعلن فعولن فعلن فعولن

ان شاء الله اعراب ایلیه لم یا حرف ندا منادی محذوفدر بعضلر قوم واصحاب
وصحب وبونلردن غیری الفاظ تعیین بیوردیلر وبعضلر صاح لفظی تعیین
ایلدی کسر حاله خلاف قیاس اوزره صاحبی دن مرخم صاحب یار
معناسنه در ویا ضمیر مجرور متصل کنایتدر متکلمدن پس یا صاح دیمك ای یار
دیمکدر لیت لامك وتانك فتحه لریله وسکون یا ایله حرفدر حروف مشبهه
بالفعلدن تمنی معناسنی افاده ایدر یعنی برنسنه یی آرزو ایله دیلمك شعری تقدیرا
منصوب اسمی شعر وشعور مصدرلردر علم معناسنه یعنی برنسنه یی بیلمك پس
لغتده شاعر دیمك عالم دیمکدر ویا ضمیر مجرور متصل متکلم واحددن کنایتدر
حتی بونده حرف جردرکی معناسنه یعنی حرف تعلیلدر ومیم مفتوحه ماء
استفهامدن مجرور اولوب الفی حذف اولدقدنصکره خالی اوزرینه قالدی
اصلنده حتی ما ایدی معلوم اوله که ماء استفهام مجرور اولسه الفنك حذفی
واجبدر نته که نظم شریفده بلقیس قصه سنده واقعدر (فناظرة بم یرجع
المرسلون) بم اصلنده بما ایدی با ایله مجرور اولدیغیچون الفی ساقط اولدی ودخی عم
یتساءلون اصلنده عن ما ایدی مجرور اولدیغیچون الفی دوشوب عم قالدی معلوم
اوله که حتی نك وعلی نك والی نك آخرلری میمه اتصال حیننده الف شکلنده یازیلور
یا شکلنده یازلماز حتام وعلام والام دیرلر خواجه بیوردیغی کبی القاه فعل
مضارع متکلم وحده درلقی یلقی بابندن یعنی علم بابنك ناقص یائی سندن بولمق
معناسنه (محصول بیت) عاشقه عشق ومحبتك بلاسنه صابر اولمق اجیدر یعنی
مشکلدر وعمر ده فانیدر یعنی صبره زمان مدید کرك عمر ده ایسه امتداد یوق که
عاشق آنده صبرله امید وصال ایلیه حاصلی عشق دردینه صبرك آجیلغندن
وعمرك سرعت مرورندن شکایتدر نه اولیدی بنم علمم اولیدی جانانی بولمق
ایچون حاصلی صبر اجی وعمر فانی پس نه اولیدی بیلکم اولیدی یعنی علمم اولیدی
اول جانانی بولمق ایچون یعنی جانان نیجه بولنور دیو علمم اولیدی مصراع ثانینك
معناسنی نه اولیدی علمم اولیدی نه وقت حصول بولور علمم اولیدی دین عجب
بوادرلر نه معنا قصد ایدر حتام القاه یرینه متام القاه یازوب معناسنی
نه اولیدی بنم شعورم اولیدی نه وقت بن اکا ملاقی اولورم متی ما القاه دن
مخففدر دین غریب موزون عالم وفاضل ایمش طیب الله انفاسه (حافظ چه نالی
گر وصل خواهی * خون بایدت خورد درگاه وبیگاه * محصول بیت) ای حافظ
نه ایکارسن اگر وصل جانان دیلرسك قان ایچمك گرکسن وقتلی وقتسز حاصلی
وصل جانان استرایسك هر زمان درد وبلا اختیار ایلمك گرکسن وله ایضا
(عیدست وموسم گل ساقی بیار باده * هنگام گل که دیده بی می قدح نهاده

ازبحر مضارع
مفعول فعلاتن مفعول فعلاتن

* محصول بیت * بیرامدو وگل زمانی ای ساقی باده کتور گل وقتنده
کیم کورمشدر قدح میسز قونلدیغنی یعنی قدح باده سز اولدیغنی گل زمانتده
کیم کورمشدر (زین زهد و پارسایی بگرفت خاطر من * ساقی بده شرابی
تا دل شود کشاده * بگرفت ایکرندی دیمکدر شرابی یا حرف تنکیر تا حرف
تعلیل * محصول بیت * بو زهد و عابدلکدن بنم خاطرم ایکرندی ای ساقی
شراب ویر تا کیم کوکلم کشاده اوله یعنی آچیله (صوفی که دی نصیحت میکرد
عاشقانرا * امروز دیدمش مست تقوی بباد داده * محصولی بیت * صوفی که
دون عاشقلره نصیحت ایدردی بوکون آنی مست کوردم تقوایی یله ویرمش
یعنی فاسق اولمش (این یک دو روز دیگر گل را غنیمتی دان * گر عاشقی طرب جوی
با ساقیان ساده * غنیمتی یا حرف تنکیر عاشقی یا ضمیر خطاب جوی فعل امر
مخاطب دیله معناسنه و طرب مقدم مفعولی * محصول بیت * بو بر ایکی کون
دخی گلی غنیمت بیل اگر عاشق ایسک طربه طالب اول ساده روساقیلرله یعنی
گل زماننی رایکان کچورمه بلکه ساده روساقیلرله باده ایچمکله کچور
(گل رفت ای حریفان غافل چرا نشینید * بی بانگ رود چنگ و بی یار و جام باده
رود بونده ساز قبیلی معناسنه در * محصول بیت * گل کتدی ای یاران نیچون
غافل اوتوررسز چنگ قبیلی آوازینسز و یارسز و جام باده سز یعنی گل زمانی
کچدی سز نیچون بویله اوقاتکزی غفلتله کچوررسز سازو سوزسز و یار و جام
باده سز (در مجلس صبوحی دانی چه خوش نماید * عکس عذار ساقی
در جام می فتاده * دانی استفهامی متضمن فعل مضارع مفرد مخاطبدر عکس
عذار ساقی لامیه لردر * محصول بیت * صبوحی مجلسنده بیلورمیسن
نه کوزل کورینور جام میه دوشمش ساقینک عذاری عکسی یعنی زیاده لطیف
کورینور (مطرب چو پرده سازد شاید اگر بخواند * از طرز شعر حافظ در بزم
شاهزاده * پرده دن مراد ساز دوزیدر شاید اگر بخواند مصراع ثانی یه
مرهوندر طرز اسلوب و قاعده شاهزاده دن مراد سلطان منصورک اوغلیدر که
سابقا جوزا سحر قصیده سنده ذکری کچمشدر * محصول بیت * مطرب چونکه
سازینه دوزن ویره لایقدر اگر شاهزاده مجلسنده حافظک شعری طرزندن
برنسنه اوقوسه دیمکدر یعنی حافظک شعری طرزنده عاشقانه سوزنک
برشعر اوقوسه مرادی شعر حافظ اوقوسه دیمکدر وله ایضا (نصیب من
چو خرابات کرده است اله * درین میانه بگو زاهدا مرا چه گناه * محصول بیت
بنم نصیبم چونکه الله میخانه ایلمشدر ای زاهد سویله بو اورتاده بنم نه گناهم وار
یعنی قسمت ازلده چونکه بنم نصیبم باده نوشلقدر پس باده ایچمکده بنم

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات

نه گناهم

نه گناهم وار (کسی که در ازلش جام می نصیب افتاد * چرا بحشر کنند این گناه
ازو درخواه) کسی یا حرف وحدت ازلش شین معناده نصیبه مقید درخواه
طلب معناسنه در * محصول بیت * بر کیمسه که ازلده اکا جام می نصیب واقع
اولدی نیچون حشرده بو گناهی آندن طلب ایدرلر یعنی بر مصلحت که ازلده مقدر
و معین اوله اول خصوصده قولک نه گناهی وار که اکا خطاب و عتاب ایلیه لر
(بگو بصوفی سالوس خرقه پوش دورو * که کرده دست درازی و آستین کوتاه *
بگو خطاب عام بصوفی سالوس خرقه پوش دورو با حرف صله و اضافتلری
بیانیه لردر که حرف رابط صفت دست دراز وصف ترکیبی ال اوزونلغی ویا حرف
مصدر کرده نک مفعولی واو حرف عطف آستین معطوفدر دسته تقدیری
و آستین کوتاه کرده است (محصول بیت) ایکی یوزلو خرقه پوش سالوس صوفی یه
سویله انجلین صوفی که ال اوزونلغی و آستینی کوتاه ایلمش یعنی بو ایکی ایشی
ایلین صوفی یه سویله مقول قول کلجک بیتدر (تو خرقه را ز برای ریا همی پوشی
که تا بزرق بری بندگان حق از راه * که حرف بیان و تا حرف تعلیل بزرق با حرف
سبب بری فعل مضارع مفرد مخاطب ایلتهسن دیمکدر بندگان مفعول
صریحی و بزرق غیر صریحی از راه ده بویله در * محصول بیت * ای صوفی سن
خرقه کی ریا اشلمک ایچون کیرسن تا که الله قوللرینی یولدن ایلتهسن یعنی
ریا خرقه سنی کیدیکک بندگان خدایی اضلال ایلمک ایچوندر بلکه خدایی یله
الدامق قصد ایدرسن کندی زعم فاسدکله (غلام همت رندان بی سر و پایم *
که هر دو کون نیرزد به پیش شان یک کاه * غلام همت رندان بی سر لامیه
و بیانیه در بی سر و پا کندیله مقید اولمیوب بی پروا و لاابالی کزن کیمسه یه دیرلر که
حرف تعلیل نیرزد فعل نفی استقبال مفرد غائب دکمز دیمکدر به حرف ظرف
پیش شان اضافتی لامیه در شین ضمیر غائب و الف و نون ادات جمع ضمائر الف
و نونله جمع اولور مثلا پیش شان و پیش مان و پیش تان دیرلر و ضمایرک ماقبلی
مفتوح اولور دائما الا ضرورت وزن ایچون بعض مقامده ساکن اوقنور نته که
حضرت مولانا جامی سبحة الابرارده ایکیسنی بیله بر بیتده جمع ایلمش بیت *
عشق بحر از دلشان سر برزد * و آتش شوق بجان شان در زد * محصول بیت
لاابالی و بی سر و پا رندلرک همتی قولی یم که ایکی عالم انلرک قتنده بر صمان چوپنه
دکمز یعنی ایکی جهانی بر چوپه آلمزلر دنیایه کمال استغنالرندن (مراد من
ز خرابات چون که شد حاصل * دلم ز مدرسه و خانقاه گشت سیاه * محصول
بیت * بنم مرادم چونکه میخانه دن حاصل اولدی کوکلم مدرسه و خانقاه دن
قرردی یعنی صوغودی و اوصاندی دیمکدر (برو گدای در هر کدام شو حافظ)

مرادخویش نیابی مکر بشی لله * کداد یلنجی وفقیر کیمسیه دیرلر * محصول
بیت * ای حافظ وارهر فقیرك قپوسنك دیلنجیسی اولمه یعنی هر محتاجه محتاج
اولمه زیرا کندی مرادیکی بولمازسن مکرشی للهله یعنی مرادکی اغنیای
معانیدن بولورسن معانیدن عریان وخالیدن بولمزسن یعنی وصول الی الله
دیلرسك واصل اولنلردن دیله که فیض بولهسن شی للهك اصلی شیأ لله در
برمقدر فعلك مفعولیدر اعطنی واحسن لی شیئاد یمکدر پس کثرت استعماله

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

عامل متروك ومهجور اولدی وله ایضا (نا کهان پرده براند اختهٔ یعنی چه *
مست ازخانه برون تاختهٔ یعنی چه * پرده دن مراد حجابدر قافیه ده واقع اولان
یا ضمیر خطابدر وهمزه حرف توسل * محصول بیت * نا کهان پردهٔ حجابی
براقمش سن یعنی نه حاصلی بویله ایلمکدن غرضك ندر دیمکدر خانه دن مستانه
طشره سکرتمش سن یعنی نه دیمك ایسترسن حاصلی بویله ایلمکدن غرضك نه
(زلف دردست صبا کوش بفرمان رقیب * اینچنین باهمه درساختهٔ یعنی چه
درساختهٔ امتزاج واختلاط ایلمش سن دیمکدر * محصول بیت * زلفك
صبا الندە وقولغك رقیب قولنه درهرکسله بوتجلین امتزاج واختلاط
ایلمش سن یعنی نه دیمك ایسترسن یعنی بوندن غرضك ندر (شاه خوبانی
ومنظور کدایان شدهٔ * قدراین مرتبه نشناختهٔ یعنی چه * خوبانده
وشدهٔ ده یالر ضمیر خطابدر * محصول بیت * سن محبوبلر شاهی سن وکدالرك
منظوری ومقبولی اولمش سن بومرتبه نك قدرینی بلمش سن نه دیمك
ایسترسن (نه سرزلف خود اول توبدستم دادی * بازم ازپای دراند اختهٔ
یعنی چه * محصول بیت * کندی زلفك اوجنی اوّل بنم الیمه ویرمدکمی
استفهام انکاریدر یعنی ویردك ینه بنی ایاغمدن براقدك یعنی نه دیمك ایسترسن
حاصلی اول بکا رعایت ایلدك صکره اهانت پس بویله ایلمکدن مرادك ندر
(سخنت سردهان کفت وکرسرمیان * وزمیان تیغ بمن آختهٔ یعنی چه *
سخنت تای خطاب معناده دهانه مقیدر آختهٔ فعل ماضی مفرد مخاطب
آختن دن مشتق براغی قیندن چیقارمغه دیرلر * محصول بیت * کلامك
سر دهانك سویلدی وقوشغك سر میانك وبوایکیسنك اراسنده قلیجك بکا
چکمش سن یعنی نه دیمك ایسترسن یعنی بونلرك سرینی بن فاش ایلدم
بکا قلیج چکمه نك اصلی ندر (هرکس ازمهرهٔ مهرتو بنقشی مشغول *
عاقبت باهمه کج باختهٔ یعنی چه * بونده مهره دن مراد نرداوبونده طاسه
قودقلری زاردرو نقشدن مراد زارك نقطه لریدر مهردن مراد بونده محبتدر
* محصول بیت * هرکیمسه سنك محبتك مهره سندن برنقشه مشغولدر یعنی

کیمی پنج وکیمی شش نقشنه مشغولدر عاقبت جمیع مشغوللرله اکری
اوینامش سن یعنی نه دیمك استرسن یعنی احبابه جفا اوینی اوینادك حاصلی
سکا محبت ایلینه جفا ایلدك اصلی ندر (حافظا دردل تنکت چوفرود آمدیار *
خانه ازغیر نپرداختهٔ یعنی چه * فرود آمد قوندی دیمکدر پرداختن لفظ
مشترکدر برنسنه یی تمام ایلمك وبوشالتمق یعنی خالی قیلمق پس نپرداختهٔ خالی
قیلمش سن دیمکدر * محصول بیت * ای حافظ سنك تنك دلکه چونکه
یار قوندی خانهٔ دلکی اغیاردن خالی قیلمش سن یعنی نه دیمك استرسن
فارسیده یعنی چه دیدکاری مقامده ترکیده یعنی نه دیرلر پس معناسنی

از بحر هزج ردسروری وشمعی
مفاعیلن مفاعیلن فعولن

بانلدك دینلره یعنی بیلدك دیمك کرك وله ایضا (وصال اوزعمر جاودان به *
خداوندا مرا آن ده که آن به * محصول بیت * جانانك وصالی عمر جاوداندن
یکدر یعنی عمر باقیدن یکدر یارب بکا انی ویرکه اول یکدر یعنی جانانك وصالنی
ویرکه عمر جاوداندن یکدر یاخود معنا یارب بکا اول نسنه یی ویرکه اول یکدر
یعنی قنغیسی یك ایسه بکا انی ویردیمك اوله (بشمشیرم زدو باکس نکفتم *
که راز دوست ازدشمن نهان به * محصول بیت * بنی شمشیر ایله اوردی وکیمسیه
سویلدم زیرا دوستك سری دشمندن کیزلی اولمق یکدر یعنی جانانك رازی فاش
اولمق یکدر (دلا دائم کدای کوی اوباش * بحکم آنکه دولت جاودان به
* محصول بیت * ای کوکل دائما جانان محله سنك کداسی اول اول حکمله که
دولت ابدی اولمق یکدر یعنی جانان محله سنك کداللغی دولت جاویدانیدر
بحکم آن بسبب آن دیمکدر (بخلدم دعوت ای زاهد مفرما * که این سیب
ذقن زان بوستان به * محصول بیت * ای زاهد بنی خلده دعوت بیورمه زیرا
جانانك سیب زنخی اول بوستاندن یکدر یعنی نسیهٔ باغ جنتدن نقد وصال
جانان یکدر دیمکدر ذقن وزنخ برمعنایه درا کاك دیمکدر (بداغ بندکی مردن
درین در * بجان اوکه ازملك جهان به * محصول بیت * بو قپوده قوللق داغیله
اولمك اول جانانك جانیچون که ملك جهاندن یکدر یعنی جانانه قول اولمق جهان
پادشاهلغندن یکدر ملك میمك ضمی ولامك سکونیله مملکت وپادشاهلق
معناسنه در (کلی کان پایمال سروما شد * بود خاکش زخون ارغوان به *
لغتده کل مطلق چیچکدر اما بونده مشهور کل مرادد روسرودن مراد جاناندر
* محصول بیت * برکل که بزم سرومزك پایمالی اوله یعنی جانان آنی چکنیه
اول کلك طپراغی خون ارغواندن یکدر بکلکی خونه اسناد مجازیدر لیکن
مراد نفس ارغواندر (خدارا ازطبیب من بپرسید * که آخر کی شود این
ناتوان به * خدارا رادات تخصیص بپرسید بای تأکیدله فعل امر مخاطبدر

صورتك دیمكدركه حرف بیان آخرادات تأكیدكی قچن دیمكدر * محصول بیت *
الله ایچون بنم طبیبمدن سؤال ایلك كه بو ناتوان قچن یك اولور یعنی قچن مرضدن
خلاص بولور دیمكدر حاصلی مرض عشقدن نه وقت صاغلنور طبیبدن مراد
جانانیدر (جوانا سر متاب از پند پیران * كه رأی پیر از بخت جوان به * جوانا
منادی ای جوان دیمكدر متاب فعل نهی مخاطب دوندرمه سر مقدم
مفعول صریحیدر واز پند غیر صریحی كه حرف تعلیل رأی مهموز العین
معتل اللام رانك فتحی وهمزه نك سكونیله فكر دیمكدر عربیده تلیین همزه ده
جائزدر رأس كبی اما عجم تلیین ایدر دائما وپیره اضافتی لامیه در رأی پیر مبتدا
مابعدی خبری از بخت به كلمسنه متعلقدر وجوانه مضاف اضافت بیانیه
ویا لامیه ایله در یعنی تازه بخت ویا تازه نك بختی * محصول بیت * ای جوان
پیرلر نصیحتندن باشكی چویرمه یعنی پندلرندن اعراض ایلمه زیرا پیرلك رأی
وتدبیری تازه طالعدن وتازه نك طالعندن یكدر یعنی قوتلو طالعدن
ویا قوتلینك طالعندن یكدر حاصلی پیرلك پندیله متنصح اولمق طالعنه اعتماد
ایلمكدن یكدر (شبی میگفت چشم كس ندیدست * ز مروارید گوشم
در جهان به * مروارید میمك ضمی ورانك سكونیله اینجویه دیرلر گوشه اضافتی
لامیه در * محصول بیت * جانان بر كیجه سویلردیكه جهانده بنم قولاغم
اینجوسی كبی اینجویی كیمسه نك گوزی گورممشدر یعنی بنم مرواریدم بی نظیر
عالمدر پس خواجه بیورركه (سخن اندر دهان دوست گوهر * ولیكن گفتهٔ
حافظ ازان به * دوستدن مراد میگفتك فاعلی اولان جانادر گوهرك اصلی
گوهرست در ضرورت وزن ایچون تخفیف قیلندی گفتهٔ حافظ لامیه مقول
حافظ دیمكدر یعنی نظم شریفی ازان اشارتی مروارید جانانه یه در (محصول بیت
دوستك آغزنده سوز گوهردر زیرا مروارید گوشم دیمش ایدی پس یارك
سوزی گوهر اولدی اما نظم حافظ جانان ذكر ایلدیكی مرواریددن یكدر زیرا
باقیدر الی یوم القیامه وله ایضا (ای دل بگوی دوست گذاری نكردهٔ *
فرصت ز دست داده وكاری نكردهٔ * بو غزلی عینیله تبدیل ردیفله حرف یاده
ایراد ایلمشلر بیت * ای دل بگوی دوست گذاری نمی كنی * فرصت ز دست
داده وكاری نمی كنی * ویا نمزده اولان دواوینك جمیعنده حرف یاده موجود
وحرف هاده هیچ برنده موجود دكل الا سروری افندی شرحنده پس
شرحنی ان شاء الله حرف یاده ایدوب ایكی ردیفیله بیله ایراد ایدرز حرف لام
الف بو حرفده بر غزل گلمش آنی ده دیوانلرده حرف الفك اواخرنده ایراد ایلمشلر
پس انده شرح اولندی وله ایضا حرف الیاء * ای دل بگوی دوست گذاری

از بحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

نمیكنی

نمیكنی * اسباب جمع داری وكاری نمیكنی * بگوی دوست یا حرف صله
واضافت لامیه در گذار اسم مصدر در اوغرمه وكچمه معناسنه ویا حرف
وحدت ویا تنكیر نمیكنی اخباره وانشایه محتملدر ایلمزسن ویا ایلمزمیسن
استفهام طریقیله اسباب جمع بیانیه مراد مساعده در كاری یا حرف وحدت
ویا تنكیر نمیكنی بونده ده اخباره وانشایه تحملی وار * محصول بیت * ای گوكل
محلهٔ جانانه گذار ایلمزسن یا خود ایلمزمیسن اسباب جمعك ومساعدلك
وار برایش ایلمزسن ویا ایلمزمیسن دلنه توبیخ ایدوب كوی جانان ملازمتنه
ترغیب ایدر اما نكردهٔ ردیفنده اخباردر المحقق ایلمامش سن دیمك اولور اسبابی
جمعه مضاف ایلمین اسباب جمعه مالك دكل ایمش (چوگان كام در كف
وگویی نمی زنی * بازی چنین بدست وشكاری نمیكنی * چوگان كام بیانیه
كام بونده مراد معناسنه در در كف بونده آیه در وگویی یا حرف وحدت
ویا تنكیر در نمی زنی فعل مضارع مفرد مخاطب اخباره وانشایه محتملدر
اورمزسن ویا اورمزمیسن دیمكدر بازی یا حرف وحدت بدست با حرف ظرف
واولر حرف حالدر ویا حرف عطف شكاری یا حرف وحدت ویا حرف تنكیر نمیكنی
اخباره وانشایه محتملدر ایلمزسن ویا ایلمزمیسن * محصول بیت * دلنه خطاب
ایدوب بیورر مراد چوگانی الینده حال بو كه طوب اورمزسن یعنی گوی
مقصودی چلمزسن ویا چلمزمیسن بو نجلین طوغان الكده در حال بو كه شكار
ایلمزسن ویا شكار ایلمزمیسن یعنی چوگان فرصت الكده ایكن گوی
مرادی قاپمزسن ویا قاپمزمیسن بو نجلین برباز الكده در وشكار دولت
ایلمزسن ویا ایلمزمیسن یعنی باز مساعده الكده در اما شكار وصال جانان
ایلمزسن ویا ایلمزمیسن چنین الفاظ كنایه دندر یعنی فرصت ومساعده حاصلی
مرادك حصولنه قدرت وقوت وار اما سعی جمیلده اهمال وار (این خون كه
موج میزند اندر جگر ترا * در كار رنگ روی نگاری نمیكنی * كه حرف بیان
ویا حرف رابط صفت در كار رنك روی نكاری در حرف صله واضافتلر لامیه لردر
نكاری یا حرف وحدت نمیكنی اخباره وانشایه محتمل * محصول بیت *
بو قان كه سنك جگركده موج اورر آنی بر نگارك رنك رویی ایشنه صرف
ایلمزسن یعنی بر نكاره مبتلا اولوب انك محبتیله گوزكدن قان دوكوب
آنی سرخ رو ایلمزسن ویا ایلمزمیسن حاصلی خون جگری جانانك ایشنه صرف
ایلمك گرك (مشكین ازان نشد دم خلقت كه چون صبا * بر خاك كوی دوست
گذاری نمیكنی * ازان ادات تعلیل انكچون دیمكدر دم نفس
خلق خوی معناسنه در كه حرف تعلیل چون صبا مصراع ثانی به

مرهوندر کذاری یا حرف وحدت ویا تنکیر نمیکنی بونده اخبار معناسنه در
انجق * محصول بیت * سنک خلقک نفسی انکچون مشکین وخوشبوی
اولمدی زیرا خاک کوی دوسته کذر ایلدک صبا کبی یعنی صبانک نفسی
خوشبوی اولدیغی خاک کوی دوستدن مرور ایدوب آندن کسب رایحهٔ طیبه
ایلدیکیچوندر (ترسم کزین چمن نبری آستین کل * کز کلشنش تحمل خاری
نمیکنی * ترسم فعل مضارع متکلم وحده در قورقرم دیمکدر کزین که حرف بیان
نبری فعل نفی مستقبل آستین کل بیانیه کز که حرف تعلیل کلشنش شین چمنه
راجعدر تحمل خاری مصدرک فاعلنه اضافتیدر نمیکنی اخباردر * محصول
بیت * قورقرمکه بو چمن دنیادن ویا چمن عشقدن کل یکنی ایلتمزسن یعنی
کلندن منتفع اولمزسن زیرا کلشنندن بر خاره تحمل ایلمزسن یعنی سکا وصال
جانان میسر اولمز زیرا اغیار ورقبا زحمتنه تحمل ایلمزسن (ساغر لطیف ودرمی
ومی افکنی بخاک * واندیشه از بلای خماری نمیکنی * ساغر لطیف مبتدا وخبر
واو حرف عطف واو ثانی حرف حال می افکنی فعل مضارع مفرد مخاطب
براغرسن دیمکدر وبلای خمار بیانیه * محصول بیت * ساغر لطیف وباده ایله
طولو حال بوکه سن آنی خاکه براغرسن کوکله خطاب ایدوب بیورر که سن باده
ایله طولو بر ساغر لطیفه یکزرسن اما قدرکی بلیوب کندکی خاکه دوشررسن
وخمار بلاسندن اندیشه ایلمزسن یعنی کندکی ضایع ایدوب صولک پشیمانلقدن
اندیشه ایلزسن که اهمالده ندامت عظیم وار (در آستین جان تو صد نافه
مدرجست * وانرا فدای طرهٔ یاری نمیکنی * در آستین جان تو بیانیه ولامیه در
فدای طره مصدرک مفعولنه اضافتیدر ویاره اضافت لامیه ویا حرف وحدت
* محصول بیت * سنک جانک یکنده یوز نافه مندرجدر یعنی جانکده یوز نافه
ثابتدر حال بوکه آنی بر یارک طره سنه صرف ایلمزسن یعنی سنده یوز دورلو علوم
ومعارف وار اما آنی محلنه صرف ایلزسن دیمکدر (حافظ برو که بندکی بارکاه
دوست * کر جمله میکنند تو باری نمیکنی) حافظ منادی که حرف تعلیل باری هله
معناسنه در * محصول بیت * ای حافظ وار کیت که دوستک بارکاهی قوللغنی
کر جمله عشاق ایدرسه سن هله ایلزمیسن یعنی انلر ایدرسه سنده ایله انلردن کیرو
قالمه دیمکدر مجموع بیتک معناسی ای حافظ یورو که دوست درکاهی قوللغنی
اکر جمله ایدرلرسه سن حیف یا بر کره ایتمزمیسن دین بیتک معناسنه حیف ایلمش
ومصراع ثانینک معناسی اکر جمله ایدرلرسه حیف سن ایلزسن دین اثر نجه
کتمش وله ایضا * ای دل آندم که خراب ازمی کلکون باشی * بی زر و کنج بصد
حشمت قارون باشی) خراب اصلنده مست خراب ایدی کثرت استعمال ایله مست

ردسروری

از بحر رمل ردشمی
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

ترک

ترک اولندی خصوصا می کلکون قرینه سیده وار باشی فعل مضارع مخاطب
حشمت قارون لامیه * محصول بیت * ای کوکل اول وقت که می کلکوندن
مست وخراب اولورسین زر وخزینه سز یوز قارون حشمتیله اولورسین
یعنی یوز قارون دکلو حشمت وعظمت صاحبی اولورسین حاصلی مستانه لک
سببیله دنیا ومافیهادن بی نیاز اولورسین دیمکدر (در مقامی که صدارت
بفقیران بخشند * چشم دارم که بجاه ازهمه افزون باشی * مقامی یا حرف
وحدت که حرف رابط صفت صدارت صدر هر نسنه نک اولنه دیرلر بوندرکه
مجلسک باشنه صدر مجلس دیرلر مصدری صدارت کلور اما بونده حشمت
وعظمت معناسنه در چشم امید معناسنه در که حرف بیان بجاه با حرف
ظرف جاه منصبدر * محصول بیت * بر مقامده که عزت وحرمتی فقیرلره بغشلرلر
امیدم وار که منصبده جمیعندن زیاده اوله سین یعنی فقری زیاده اولنه رعایت
زیاده اولنجه پس بن افقرناسم بکا رعایت زیاده اولمق کرک (در ره منزل لیلی که
خطرهاست در آن * شرط اول قدم آنست که مجنون باشی * که رابط صفت
ویا حرف بیان خطر بونده خوف معناسنه در * محصول بیت * لیلینک منزلی
یولنده که انده نیجه درلو خطرلر واردر اول یولده اول قدمک شرطی اولدرکه
مجنون اوله سین یعنی جانانک عشقی یولنده اول قدمک شرطی جنوندر وایکنجی
شرطی سردن کچمکدر (نقطهٔ عشق نمودم بتو هان سهو مکن * ورنه چون
بنکری از دائره بیرون باشی * نقطهٔ عشق نمودم اضافت بیانیه ومفعول صریحی
نمودمک وبتو غیر صریحی هان ادات تنبیه سهو مکنک مقدم مفعولی ومکن
فعل نهی مفرد مخاطبدر ورنه واکرنه دن مخفف ادات استثنادر والا معناسنه
بنکری فعل مضارع مفرد مخاطبدر نظر ایلیه سین دیمکدر * محصول بیت *
سکا عشق نقطه سنی ومرکزنی کوستردم یعنی عشقک عین الفعلنی سکا تعلیم
ایلدم بیت سابقده امدی اکاه اول غفلت ایلمه والا چونکه نظر ایلیه سین
دائره دن طشره قالورسین یعنی نقطهٔ عشقی بنم سوزمدن آکله والا دائرهٔ
عشقدن خارج قالوب محروم اولورسین (کاروان رفت وتو در خواب وبیابان
در پیش * کی روی ره زکه پرسی چه کنی چون باشی * کاروان واو ایله وبا ایله لغتدر
زیرا واو ایله بانک بیننده تبادل وار کارواندن مراد بونده موتا ومردکاندر واو لو
حرف حال بیاباندن مراد سرای آخرتدر زیرا کیمسه بیلمز که آنده حالی
نه اوله جغین که اسمدر کیم معناسنه پرسی فعل مضارع مخاطب چون واو اصلیه
ایله کیف معناسنه اسمدر * محصول بیت * کاروان کتدی حال بوکه سن خواب
غفلتده سین واوککده بی نهایت وپایان بر بیابان وار پس کیدن کاروان آردنجه

كتملك لازم اماسن محض غفلتكدن تاسل ايلمزسين تچن كيدرسين وبوبى حد وغايت بى اپانده يولى كيمدن صورر سين وبونده ياالكزنه ايليه جكسين ونيچه اوله جقسين حاصلى غفلتكدن زاد آخرته مشغول دكلسين ديمكدر (ساغرى نوش كن وجرعه برافلاك افشان * چند چند ازغم ايام جكر خون باشى * ساغرى يا حرف وحدت چند چند تأكيد لفظى قبيلندندر غم ايام لاميه جكر خون وصف تركيبى قائلى جكرلى ديمكدر * محصول بيت * برساغر باده نوش ايله وذوق وصفادن افلاك اوزره برجرعه صاچ يعنى برساغر بادهٔ عشق ومحبت نوش ايله مقامك افلاكدن يوقارى اولوب ذوق بادهٔ عشقدن اوزركه جرعه صاچ زيرا افلاك اولدم سكانسبت زمين اولور نيچه برغم ايامدن جكرخون اوله سين يعنى جكرك خون اوله حاصلى بادهٔ عشقى نوش ايديجك غم ايامى فراموش ايدرسين (تاج شاهى طلبى جوهر ذاتى بنماى * ورخود ازجوهر جمشيد وفريدون باشى * تاج شاهى بيانيه يا حرف نسبت شاهه منسوب تاج يعنى پادشاهلر كيديكى مرصع ومجوهر تاج طلبى فعل مضارع مفرد مخاطبدر معناى شرطى متضمن ومابعدى جوابى جوهر ذاتى بيانيه بنماى فعل امر مخاطب دركوستر ديمكدر وروا كردن مخففدر خودادات تأكيد جوهر بونده اصل ونسل معناسنه در وجمشيده اضافت لاميه فريدون جمشيده معطوف * محصول بيت * اكرشاهانه تاج طلب ايدرسك يعنى تاج دولت وسعادت ايسترسك ذاتك جوهرينى كوستر يعنى ذاتك ماملككى ومكسوبكى اظهار ايله كرچه جمشيد وفريدون اوغلى اول كركسه اولمه يعنى انسابكى اظهار ايلمه معرفت وكمال مكسوبكى اظهار ايله زيرا انساب ايله فخر كشينك ذاتنه فضيلت اولمز وذاتنده فضيلت دكل خواجه حضرتلرينك بو بيتى زياده لطيف پندى متضمندر طاب ثراه (حافظ ازفقر مكن ناله كه كرشعر اينست * هيچ خوشدل نه پسندد كه تو محزون باشى) حافظ منادى مكن فعل نهى مخاطب درناله مفعول صريحى وازفقر غير صريحى كه حرف تعليل كرشعر اينست تقديرى شعر توا كراينست ياخود اكراينست شعر تو مصراع ثانيه مرهوندر خوشدل وصف تركيبيدر نه پسندد فعل نفى استقبال بكنمز يعنى لايق كورمز كه حرف بيان محزون اسم مفعولدر حزندن مغموم ديمكدر * محصول بيت * اى حافظ فقر وافلاسدن ناله ايلمه يعنى شكايت ايلمه حاصلى فقردن مضطرب اولمه زيرا اكر بو يازديغك شعر سنك ايسه هيچ برعاقل خوش طبع لايق وجائز كورمز كه سن محزون ومغموم اوله سين يعنى بويله معرفت وكماله سكا محزون اولمق جائز دكل بلكه بو نعمت عظمى وعطيهٔ كبرايه شاكر

ازبحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

اولوب بونكله قانع اولمق كرك حاصلى سيم وزرك يوق ايسه بويله فاخر جواهر نظمك وارنه بحضور اولورسين ديمكدر وله ايضا (احمد الله على معدلة السلطانى * احمد شيخ اويس حسن ايلخانى * احمد الله فعل وفاعل ومفعول صريح يعنى احمد فعل مضارع متكلم وحده علم بايندن ولفظة الله لفظا منصوب مفعول صريحى معدلت ميمك فتحى ودالك فتحى وكسريله عدل معناسنه مصدر ميميدر سلطانه اضافت لاميه در سلطانى ده الف حرف ردف ونون حرف روى ونونك كسره سندن متولد اولان ياى ساكن حرف وصل احمد سلطانك عطف بيانيدر وابن لفظى ايكى يرده بله محذوفدر تقديرى احمد ابن شيخ اويس بن حسن ايلخانى درترا كيده ابن لفظى حذف ايلمك شايع درنته كه كلستانده واقعدر مصراع * بنام سعد ابى بكر سعد بن زنكيست تقديرى بنام سعد بن ابى بكر بن سعد بن زنكيست در ايلخانى يا حرف نسبت هلاكو نسلندن اولان سلاطين اسلاميه يه ايلخانيان ديرلرنته كه بزم پادشاهلر بزه عثمانيان ديرلر محصول بيت * الله تعالى يه حمد ايدرم پادشاهك عدالتى اوزره يعنى پادشاهك عدالتنه حمد وشكر ايدرم اول پادشاه سلطان حسن اوغلو شيخ اويسك اوغلو سلطان احمددر مجموع بيتك معناسى حمد ايدرم سلطان عدلنه كه حسن اوغلو احمد شيخ اويس دركه ايلخانيدر دين احمد شيخ اويسدر ديد يكنده ابهام ايلمش (خان بن خان شهنشاه شهنشاه نژاد * آن كه مى زيبد اكر جان جهانش خانى * شهنشاه اصلنده شاهنشاه ايدى وبونك اصلى شاهانشاه ايدى وبونك اصلى شاه شاهان ايدى پادشاهلر پادشاهى معناسنه رومده پاشالره بكلربكى ديدكلرى كبى نژاد نونك فتحى وكسريله اصل معناسنه دركه حرف رابط صفت وپايان مى زيبد فعل مضارع مفرد غائب ياراشر ديمكدر جان جهانش اضافتى لاميه در خانى فعل مضارع مخاطب دراوقو ياسين * محصول بيت * مذكور خان احمد خان اوغلو خان وشهنشاه اصللى شهنشاهدر يعنى اباواجدادى سلاطيندر اول خان احمد اكر جهانك جانى وروحى ديسك ياراشر يعنى بولقبه ارزانى ولايقدر (ديده ناديده باقبال تو ايمان آورد * مرحبا اى بچنين لطف خدا ارزانى * ديده لفظ مشتركدر كوز معناسنه وكورمش معناسنه ناديده كورمش معناسنه در باقبال تو با حرف صله واضافت لاميه آورده متعلق يعنى مفعول غير صريحيدر وايمان صريحى مرحبا مفعول مطلق عاملى مقدردر نته كه نحو كتابلرنده مبيندر اى حرف ندا مناداسى احمددر ليكن تمام بيتدن صكره تقدير اولنور نته كه تصوير معناده معلوم اولور بچنين با حرف صله ارزانى يه متعلق لطف خدا لاميه ارزانى لايق ديمكدر

محصول بيت كوز كورمش ايكن سنك دولتكه ايمان كتوردى يعنى شاهزاده ايكن خلق سنى كورمكسزين دولت سلطنت سكا نصيب اوله جغنه اقرار ايدوب حكم ايدرلردى ياخود بروا تقديريله معنا بويله اوله كه سنى كورن وكورمين دولت شاهى سنك اوله جغنه اقرار ايلدى يعنى هنوز چلبى ايكن سندن اول اقدر الطاف واعطاف صادر اولدى كه كورن وايشيدن حكم ايلديكه دولت سلطنت سنكدر ردبوم حبا اى اللهك بو تجليى لطف واحسانته لايق خان احمد يعنى سلطنته لايق احمد (ماه اكر بى تو برآيد بدو نيمش برتند* دولت احدى ومعجزۀ سبحانى* برآيد بونده طلوع ايدر معناسنه در بدو نيمش باحرف تأكيد دو نيم ايكى پاره ديمكدر برتند بكنند معناسنى متضمندر دولت احدى بيانيه احددن بونده مراد حضرت محمددر عليه السلام واو حرف عطف معجزۀ سبحانى بيانيه يالر حرف نسبتدر *محصول بيت* ماه فلك اكر سنك امركسز طلوع ايدرسه آنى ايكى پاره ايدرلر دولت محمديه ومعجزۀ صمديه يعنى سنك امريكه اطاعت ايلمين اللهه وپيغمبرينه صلى الله عليه وسلم عاصيدر زيرا سن برعادل پادشاهسين پس سكا مخالفت سبب خزى وخذلاندر والله وپيغمبرينه صلى الله عليه وسلم عصياندر (جلوۀ بخت تو دل ميبرد ازشاه وكدا* چشم بد دوركه هم جانى وهم جانانى جلوۀ بخت تو لاميه لردر سنك طالعك عرض جمال ايلمسى ديمكدر جلوه مبتدا ودل ميبرد خبرى كه حرف تعليل جانى وجانانى يالرى خطاب ايچوندر* محصول بيت* سنك بختك عرض جمال ايلمسى شاه وكدادن كوكلى ايلتور يعنى سنك دولت وسعادتك جمالى وكوزللكى تمام عالمى سكا مطيع ومنقاد ايدر براماز كوزسندن ايراغ اولسون زيرا تمام عالمك هم جانى وهم جانانى سين منه سنده جانى وجانانيده اولان يالر نسبت ايچوندر دين معلومدركه نه ياى خطابى يلورونه ياى نسبتى (برشكن كاكل تركانه كه درطالع تست* بخشش وكوشش خاقانى وچنكيزخانى* برشكن پرچين ايله ديمكدر كاكل تركانه تركه منسوب كاكلى پرشكن ايله ديمكدركه حرف تعليل چين پادشاهلرينه خاقان ديرلر بونده قطع نظر ازمنۀ سابقه ده خاقان آدلى بر يحيى پادشاه كلمشدر وچنكيز هلاكونك جدّ اعلاسيدركه سلاطين ايلخانيه اكا منسوبدر *محصول بيت* اترالك كاكلى كبى كاكلكى پرشكن ايله زيرا سنك دولت وطالعكده در بخشش خاقانى وسعى وكوشش چنكيزخانى چنكيز خانك سعى وكوششى تواريخ ايلخانيه دن معلومدركه نسل سلاطين دن دكل ايكن تمام عالمى فتح ايدوب تصرفنه آلدى انك خروجى عالمه برفتنه

صالمشدركه قيامته دك سويلنور حاصلى خان احمده دركه تفاخر ايله كه سنك طالعنده ايكى عظيم پادشاهك اخلاق واطوارى مندرجدر سخا وكرم خاقانى وكوشش وفتح چنكيزخانى كافر ايدى امابعض انسالى اسلامه كلوب عظيم عادل پادشاهلر اولديلر (كرچه دوريم بياد تو قدح مى نوشيم* بعد منزل نبود در سفر روحانى* محصول بيت* كرچه سندن ايراغز اما سنك عشقكه قدح نوش ايدرز يعنى ظاهرا سندن بعيدز اما غائبانه ذكر جميلكه مشغولز زيرا سفر روحانيده بعد منزل اولمز يعنى ارواحه نسبت قرب وبعد متصور اولمز يعنى تنم بونده اما جانم آنده در سلاطين ايلخانيه يازكونلرنده شيرازده وقيش كونلرنده بغدادده اولورلرايمش زيرا شيراز ييلاق نسبتلى مملكتدر وبغداد خود زياده ساحل پس خواجه بوغزلى سويلدكده خان احمد بغدادده اولورمش وغزلى بغداده ارسال بيورمش (ازكل فارسيم غنچۀ عيشى نكشفت* حبذا دجلۀ بغداد ومى ريحانى* كل فارسى بيانيه مراد آب وهواى فارسدر ويا حرف نسبت غنچۀ عيش بيانيه ويا حرف وحدت ويا تنكير حبذا افعلدر افعال مدحدن حب فعل وذا فاعلى دجلۀ بغداد لاميه ومخصوص بالمدح مبتدا جملۀ فعليه مقدم خبرى حاصلى اقسام اعرابندن برقسمى بودر دخى اقسامى وار امابومقام اقسام اعرابى استيفامقامى دكل دجله يى بغداده اضافت ايلدى زيرا شط ايرماغنه بغداددن غيرى يرده دجله ديمزلر مى ريحانى بيانيه برنوع شرابدر* محصول بيت* فارس كلندن بكا عيش وصفا غنچه سى آچلمدى يعنى فارسك آب وهواسى بكا ذوق وصفا ويرمدى نه خوش در بغداد ايرماغى وبادۀ ريحانيسى حاصلى شاه احمد شيرازده اولمغله آنده حضورم يوق پس بغدادى آرزو ايدرم كه خان احمد انده در وجميع مرادات انك وجود شريفيله متحصلدر (سرعاشق كه نه خاك در معشوق بود* كى خلاصش بود از محنت سركردانى* سرعاشق لاميه كه حرف رابط صفت نه ادات نفى معناده بود فعلنه مقيددر ضرورت وزن ايچون منفصل اولديغيچون هاى رسميله يازلدى قاعده لرى مقتضاسنجه خاك در معشوق لاميه لردر خلاصش شين ضمير سرعاشقه راجعدر محنت سركردانى بيانيه سركردان لغتده باشى چكزينن كيمسه دربوكا حيرت لازم اولديغيچون حيران ديجك يرده سركردان ديرلر ويا حرف مصدر* محصول بيت* عاشق كله سى كه جانان قپوسنك ترابى اولميه اول كله سركردانلق محنتدن نجن خلاص اولور يعنى قورتلمز استفهام انكارى طريقيله زيرا مادامكه كله صاغدر چكزنمكدن خالى دكل اما تراب اولنجه چكزنمكدن خلاص بولور پس سائر يرده تراب

اولمقدن درجاناندە اولمق اولی واحرادر مصراع ثانینك معناسنی قچن خلاص
اولورا کا سرکردانلق محنتندن دین ادادە خیلی سرکردانلق ایلمش وسرکردانلق
محنتندن ا کا قچن خلاص اولوردین سابقك اثرنجه کتمش (ای نسیم سحری
خاك در یار بیار * تا کند حافظ از ودیدۀ دل نورانی * خاك دریار لامیه لردر
تا حرف تعلیل از وضمیری خاکدره راجعدر دیدۀ دل لامیه نورانی اسم منسوب
نورلی دیمکدر * محصول بیت * ای سحر نسیمی خاك درباری کتور
تا کیم حافظ اندن کوکلی کوزینی روشن ومجلا ایلیه زیرا کیم اول خاك کحل
بینشدر وله ایضا (ای پادشه خوبان داد از غم تنهایی * دل بی تو بجان آمد
وقتست که باز آیی * پادشه خوبان لامیه داد بوندە تظلم وشکایت معناسنه در
غم تنهایی لامیه ویا حرف مصدردل مبتدا بجان امد خبری با حرف صله جاندن
بیزار اولدی دیجك بردە بجان آمد دیرلر که حرف بیان بازبوندە تأکید ایچوندر
آیی فعل مضارع مفرد مخاطب کله سن دیمکدر * محصول بیت * ای کوزللر
پادشاهی داد وفریاد تنهالق غمندن کوکل سنسز جاندن اوصاندی وبیزار
اولدی وقتیدرکه کله سن یعنی دل بیچارە سنك فراقکدن زیادە مضطربدر پس
وقتیدرکه وصالکله شادان وفرحان اوله مصراع ثانینك معناسندە وقتیدرکه
کیرو کله سن دیدکدنصکرە خطاب خدایه دردین نا خداشناسلر خدانك
کلمه دن وکتمه دن منزه اولدیغنی بیلمزلر ایمش ونحن اقرب آیت شریفك مضمونی
اکلمزلر ایمش (مشتاقی ومهجوری دور از تو چنانم کرد * کز دست بخواهد شد
پایاب شکیبایی * مشتاقی ومهجوری یالری مصدریه لردر پایاب قدرت وطاقت
معناسنه در شکیبا صفت مشبهه در ویا حرف مصدر صبورلق دیمکدر
محصول بیت * ای جانان سندن ایراق اشتیاق وهجران بنی انجلین ایلدیکه
المدن صبورلق طاقت وقدرتی کیدیسردر یعنی صبر وطاقت المدن کیدیسردر
(ای درد توام درمان در بستر ناکامی * وی یاد توام مونس در کوشۀ تنهایی *
ای حرف ندا منادی محذوفدر بستر ناکامی بیانیه بستر دوشکدر ناکام
نامراد دیمکدر ویا حرف مصدر روی واو حرف عطف اصلندە وای ایدی همزە
وصلله ساقط اولدی یاد آکمقدر ذکر معناسنه تو یه اضافتی مصدرك مفعولنه
اضافتیدر مونس اسم فاعلدر آنس یونس دن یعنی افعال بابندن کوشۀ تنهایی
بیانیه * محصول بیت * ای جانان مرادسزلق دوشکندە سنك دردك
بنم درمانمدر دخی ای جانان سنی آکمق بنم مونسمدر تنهالق کوشه سندە یعنی
سنی آکمغله اکلنرم تنهالق بوجغنده حاصلی سنك ذکرك بکا یار ومونسدر ایکی
مصراعك بیله معناسندەکه لفظی ایراد ایلین ادایه خلل ویرمشدر

از بحر هزج
مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن

رد سروری وشمعی

(در دائرۀ قسمت ما نقطۀ پرکاریم * لطف آنچه تو اندیشی حکم آنچه تو فرمایی
دائرۀ قسمت بیانیه در مراد قسمت ازلیدر ما مبتدا نقطۀ پرکار خبری
واضافت لامیه در (محصول بیت) قسمت ازلی دائرەسندە بز پرکار نقطه سی ایز
یعنی خدمتکدە ثابت قدم اولوب مطیع ومنقادز پس لطف اولدرکه سن فکر
ایدرسن وحکم اولدرکه سن بیوررسن یعنی حکمکه وامریکه هر وجهله محکوم
ومنقاد وفرمانبرز (فکر خود ورای خود در عالم رندی نیست * کفرست
درین مذهب خودبینی وخودرایی * فکر خود ورای خود لامیه لردر اصلندە
خودفکر وخودرای ایدی ضرورت وزن ایچون تقدیم وتأخیر قیلندی
عطف تفسیرلردر خودبین وخودرای وصف ترکیبلردر ویالر حرف مصدرلردر
محصول بیت * خودفکر وخودرای رندلك عالمندە یوقدر زیرا بو مذهبدە
خودبینلك وخودرایلك کفردر یعنی رندلك طریقنده غرور نامعقولدر زیرا
خودبینلك وخودرایلك غروردن ناشی اولور (یارب بکه شاید کفت این نکته که
در عالم * رخساره بکس ننمود آن شاهد هرجایی * یارب عجبا دیمکدر بکه
با حرف صله که اسمدرکیم معناسنه شاید لایق معناسنه درکفت بوندە کفتن
معناسنه درکه حرف بیان * محصول بیت * عجبا بو نکته یی کیمه دیمك اولورکه
عالمدە کیمسیه یوز کوسترمدی اول هرجایی شاهد یعنی هرجایی اوله وکیمسیه
یوز کوسترمیه بوغریب قصه در بوندە شاهد هرجاییدن مراد ذات باریدر
جل وعلا (دی شب کلۀ زلفش با باد صبا کفتم * کفتا غلطی بکذر زین فکرت
سودایی * کلۀ زلفش لامیه در غلطی یا ضمیر خطاب سودایی یا حرف نسبت
محصول بیت * دون کیجه زلفنك شکایتنی یعنی زلفندن شکایتی باد صبایه
سویلدم یعنی باد صبایه زلفندن شکایت ایلدم که بکا سرکشلك ایدوب جانمه
میل ایلمز باد صبا دیدی غلطسن یعنی غلط ایدرسن بو سودایی فکردن کچ یعنی
زلفی مرغ هوا ایدرکیمسیه میل ایلمز بو سودای جنوندن کچ حاصلی بو بر میسر
اولمز سودادر بوندن فارغ اول دیمکدر منه سنده کلۀده اولان همزە وحدت
ایچوندر دین اضافتدن بی خبر ایمش بلکه حرف وحدتدن (صد باد صبا اینجا
با سلسله میرقصد * اینست حریف ای دل تا باد نه پیمایی * اینجا یعنی زلف
جانانده حریفدن مراد جانانه در تا ادات تنبیه نه پیمایی فعل نفی استقبال مفرد
مخاطبدر باد پیمالقدن مراد امر محاله کوشش ایلمکدر * محصول بیت *
زلف جانانده یوز باد صبا زنجیرله رقص ایدر یعنی زلف جانانده رقاصلق ایدر
ای کوکل جانان ایشته بودر اکاه اول زائد سودایه دوشوب یلوب یوبرمه یعنی
زلفی آرزوسی اولمز هوادر کچ آندن دیمکدر (ساقی چمن کل را بی روی تو

رد شمعی

رنکی نیست * شمشاد خرامان کن تا باغ بیارایی * ساقی منادی چمن
وکل شارحلر واو عاطفه ایله یازمشلر اما بانمزده اولان متون جمیعا اضافت ایله
واقع اولمش تأمل رنکدن مراد صورت وشکلدر ویا حرف تنکیر شمشاد کن
فعلینک مفعول اولی وخرامان مفعول ثانیسی مراد قامتیدر تا حرف تعلیل
بیارایی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بزه یه سن یعنی مزین ایلیه سن باغ مقدم
مفعول * محصول بیت * ای ساقی کل چمننک سنک رویکسز رنک وروبی
یوقدر یعنی رونقی سنک رویکله درامدی قدک شمشادینی باغ طرفنه خرامان ایله
تا کیم باغی رویک کبی مزین ایلیه سن که باغک صفاسی انکله در مصراع اولک
معناسی ای ساقی چمنه وکله سنک یوزکسز بر رنک یوقدر دین وسنک یوزکسز
چمن وکلک بر رنکی یوقدر دین معنایه براوزکه رنک وبرمشلر (دائم کل این بستان
شاداب نمی ماند * درياب ضعيفان را در وقت توانایی * شاداب تازه وصوبه ردسروری وشمعی
قانمش درياب تفقد وتدارک ایله دیمکدر ضعیفان مفعولی * محصول بیت *
دائما بستان رویک کلی تازه وطری قالمز یعنی مرورایامله پژمرده اولیسر در
پس ضعیفلری قدرت وتوانالق وقتنده تفقد وتدارک ایله حاصلی کوزللکک
وقتنده دلخسته عشاقی رعایت ایله که صکره پشیمان اولمیه سن (زین دائرهٔ
مینا خونین جکرم می ده * تا حل کنم این مشکل در ساغر مینایی * دائرهٔ مینا
بیانیه بونده مینا فلکدر آسمان معناسنه خونین جکر جکری قانلی محنت
والمدن کنایتدر تا حرف تعلیل ویا حرف تنبیه ساغر مینایی بیانیه مینا بونده
بلل صرچه در * محصول بیت * بو دائرهٔ مینادن یعنی فلکدن خونین جکرم
یعنی ممتحن والمزده یم ای ساقی باده ویرتا کیم بو مشکلی ساغر مینا ده
حل ایده یم یعنی فلکدن نازل اولان بلایایی شرح وبیان ایده یم (حافظ شب
هجران شد بوی خوش صبح آمد * شادیت مبارک باد ای عاشق شیدایی
حافظ منادی شب هجران بیانیه بوی خوش صبح بیانیه ولامیه در شد بونده
رفت معناسنه در شادیت یا حرف مصدر عاشق شیدایی بیانیه ویا حرف
نسبت * محصول بیت * ای حافظ هجران کیجه سی کتدی وصباح وقتنک
کوزل قوقوسی کلدی یعنی صباح وصال ظاهر اولدی پس شادیلک سکا
مبارک اولسون ای شیدایی عاشق یعنی وصال سروری سکا مبارک اولسون
ای دیوانه عاشق وله ایضا (اتت روائح رند الحمی وزاد غرامی * من المبلغ عنی ازبحرمجتث
الی سعاد سلامی * اتت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه مهموز الفاء معتل مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلاتن
اللام اتی یاتی دن یعنی ضرب بابندن کلدی دیمکدر روائح لفظا مرفوع فاعل
اتتدر رائحه نک جمعی کوزل قوقولر دیمکدر مضاف در رنده اضافت

معنویه

معنویه ایله رندر انک فتحی ونونک سکونیله بادیه ده بر خوش قوقولو اغاجک
اسمیدر اصمعی دن منقولدر که عود ده رند دیرلر مضافدر حمایه اضافت
حقیقیه ایله وحمی حانک کسری ومیمک فتحیله قوری یه دیرلر یعنی قورتدقلری
نسنه چایر ومشیستان کبی اما بونک کبی یرلرده کوی جانان مراددر واو حرف
عطفدر زاد فعل ماضی مفرد مذکر غائب ضرب بابندن اجوف یائیدر لازمله
متعدی بیننده مشترکدر لازم اولیجق غرامی تقدیرا مرفوع فاعلی اولور غرام
بونده عشق ومحبت معناسنه در اما متعدی اولیجق فاعلی اتت فعلندن
مستفاد اتیان اولور یعنی اتیان روائح عشق ومحبتمی زیاده ایلدی دیمک اولور
من ادات استفهام واستخبار در مبلغ اسم فاعلدر تفعیل بابندن ایرشدریجی
یعنی ایصال ایدیجی معناسنه من صدر کلامی مقتضی مبتدا ومبلغ خبری عنی
جار مع المجرور مبلغه متعلق الی سعاده مبلغه متعلقدر سعاد سینک ضمیله
اسم معشوقه غیر منصرفدر تأنیث وعلمیت ایچون سلامی تقدیرا منصوب
مفعول صریحی مبلغک یا ضمیر متکلم یا الرحرف وصلدر * محصول بیت *
جاناندنک قوقولری کلدی وعشق ومحبتم زیاده اولدی ویا انک کلمکی عشقمی
زیاده ایلدی زیرا حمای جاناندن کلورپس بندن سعاده سلامی کیم ایرشدرر
یعنی عشق ومحبتمی عرض ایدوب سلاممی جانانه کیم ایصال ایدر (پیام دوست
شنیدن سعادتست وسلامت * فدای خاک در دوست باد جان گرامی * پیام
دوست لامیه ومفعول شنیدندر فدای خاک در دوست لامیه لردر جان کرامی
بیانیه کرامی کاف عجمینک کسری وضمیله عزیز معناسنه در * محصول بیت
دوستک خبرینی ایشتمک سعادت وسلامتدر دوستک قپوسی ترابنه فدا
اولسون جان عزیز (بیا بشام غریبان وآب دیدهٔ ما بین * بسان بادهٔ صافی
در آبکینهٔ شامی * بشام با حرف ظرف غریبانه اضافت لامیه در آب دیدهٔ ما
لامیه لردر بسان بادهٔ صافیده بویله در آبکینهٔ شامی بیانیه آبکینه صرچه
ظاهر شام ذکری ضرورت قافیه ایچوندر والا عالمده مشهور حلب
شیشه سیدر که طرسوسده ایشلنوب حلبده صاتلور * محصول بیت *
غریبلر اخشامنده کل وبزم آب دیده مزی کور بادهٔ صافی کبی آبکینهٔ شامیده
کندی دیده سنی شیشه یه وقانلی یاشنی قرمزی شرابه تشبیه ایلمش مصراع
اولک معناسی کل غریبلر اخشامنده وبزم کوزمز یاشنی کوردینلر
بانک معناسی اخشام ظلمتنده کم ایلمشلر (وان رغبت بخلد وصرت ناقض عهد
* فما تطیب یومی وما استطاب منامی * ان حرف شرط رغبت فعل ماضی
متکلم وحده علم بابندن فعل شرط بخلد جار مع المجرور رغبت به متعلقدر

خلد بونده جنسدر واو حرف عطف صرت فعل ماضی متکلم وحده در افعال
ناقصه دن اجوف یائی ضرب بابندن اسمی تای متکلم وخبری ناقص اسم فاعل
عهده اضافت اسم فاعلك مفعولنه در فا حرف رابط جواب شرط وما حرف
نفی تطیب فعل ماضی تفعل بابندن موقع دعاده واقع اولمش فعل منفیدر
طیب اولمسون دیمکدر نومی تقدیرا مرفوع فاعل تطیب واو حرف عطف
ما معطوفدر مای سابقه استطاب فعل ماضیدر استفعال بابندن اصلی
استطیب در اعلال ایله استطاب اولدی منامی تقدیرا مرفوع فاعلی
مصدر میمیدر نوم معناسنه اویقو دیمکدر * محصول بیت * ای جانان اکر سنك
قبولك قویوب جنته رغبت ایدرسم هرکز اویقولرم کوکجك اولمسون یعنی اویقو
بکا حرام اولسون دیمکدر منامی اسم مکان اعتبار ایلینلر غفلت اویقوسنده
اعشلر (اذا تغرد عن ذی الاراك طائر خیر * فلا تغرد عن روضها انین حمامی *
اذا ادات شرط تغرد جائزدرکه تفعل بابندن فعل ماضی ویا تانك حذفیله فعل
مضارع اوله ویا تفعیل بابندن فعل مضارع اوله زیرا غردغینك ورانك فتحه لریله
وغردغینك فتحی ورانك سکونیله تغرید وتغرد شوقله وشنلکله ابرلامغه دیرلر
مثلا کوکرجینك بوغازین شیشرمکله اوتمسنه دیرلر عن ذی الاراك عن
حرف جر تغرده متعلق ذی اسماء سته دن اراکه مضافدر اراك مسواك اغاجنه
دیرلر ذی الاراك مسواك اغاجی بتن یره دیرلر طائر تغردك فاعلی خیره اضافت
لامیه در زیرا طائر بونده مرغ معناسنه در معلوم اوله که عربك عادتیدر سفره
ویا بر مصلحت ایچون اوندن چیقسه ویولنده بر مرغ واقع اولسه اول مرغی
اوچورورلر اکر صاغ جانبه اوچارسه تیمن ایدرلر اکر صول جانبه اوچارسه تشأم ایدر
امدی صاغ جانبه اوچان مرغه طائر خیر دیرلر وصول جانبه اوچانه طائر
شر دیرلر فلا فا حرف رابط جواب شرط ولا حرف نفی تغرد مذکوردر روضها
روضه نك جمعی چایر وچمن معناسنه در ضمیر مؤنث مذکور سعاده راجعدر
وبو بیت اول بیتك آرد نجه یازلمق کرك ایدی لکن شارحلر ترتیبنه تابع اولدق
انین همزه نك فتحی ونونك کسریله ناله درایکلدی معناسنه تغردنك فاعلی
حمامی لفظا مجرور مضاف الیهدر انینك هرقوش که بوینی مطوق اوله یعنی
خلته لی اوله اکا حمام دیرلر مثلا فاخته وقمری وتخته کوکرجینی وبونلردن
غیری مطوق طیوره حمام دیرلر اسم جنسدر واحدی حمامه کلور تا حرف
وحدتدر حمامی ده یا حرف اطلاقدرکه میمك کسرندن متولددر وبو یایه فن
قافیه ده حرف وصل دیرلر مصراع ثانی اخبار وانشایه محتملدر * محصول بیت
بجن ذی الاراکدیمکله مسمی اولان موضعدن طائر خیر تغرد ایلسه سعادك

ردسروری وشمعی

روضه لرندن انین حمام تغرد ایلمزویا ایلمسون یعنی اول اوتدیکی وقت بونلر اوتمز
ویا اوتمسون حاصلی انك اصوات ونغماتی بونلره غالبدر پس اول اوتدیکی
زمانده بونلر اوتممك کرك فلا تغردا صلنده فلا تتغرد ایدی یعنی تفعل بابندن
تفعل بابندن دکلدر دین فاضل استعمالات لغت عربی عجب تتبع ایلمش
(بسی نماند که روز فراق یار سر آید * رایت عن هضبات الحمی قیام خیامی) بسی
چوق یعنی چوق زمان نماند فعل نفی ماضی مفرد غائبدر قالمدی دیمکدرکه
حرف بیان روز فراق یار لامیه لردر سر اید آخر اوله دیمکدر یعنی دوکنه دیمکدر
زیرا سر اوجه دیرلر پس اوجه کله یعنی منتهی اوله دیمکدر رأیت فعل ماضی
متکلم وحده افعال ناقص یائیدن یعنی مهموز العین معتل اللام کوردم
دیمکدر حس بصرله عن حرف جر رأیت فعلنه متعلق هضبات هضبه نك
جمعیدر هضبه دپه دیرلر یعنی طاغلر دپه لریکه اکار بوه دیرلر اکه ده هضبات
جمعنده قاعده وار اما بو محلی دکل حمایه اضافت لامیه در قیام خیامده بویله در
یعنی مصدرك فاعلنه اضافتیدر خیام کسر خا ایله خیمه نك جمعیدرکه چادردر
اما بونده مراد عرب صحرانشین اولریدر خیامی یاسی حرف اطلاقدرکه میمك
کسرندن متولددر قیام خیام چادرلرك قوریلوب طورمسندن عبارتدر
* محصول بیت * چوق زمان قالمدیکه فراق کونی دوکنه واخر اوله زیرا حمای
جانان دپه لرندن قورلمش چادرلر کوردم پس علامت وصلتدر زیرا جانان
سرابنده اولدقده وصال میسر دکل اما چادرده اولدقده میسردر پس
مصراع ثانی مصراع اوله مقام تعلیده واقع اولمشدر حاصلی جانانك چادر قوروب
اوتوردیغی علامت خیردر زیرا وصلت میسردر مصراع اولی بسی نماند که
روز فراق ما بسر اید یازوب مجموع بیتك معناسی چوق قالمدیکه بزم فراق کونی
باشه کله حمانك دپه لرندن چادرلرك قیامنی کوردم دین عجب نشوانمی ایدی که
بونی سویلدی طیب الله انفاسه * خوشادمی که درآیی وکویی بسلامت *
قدمت خیر قدوم نزلت خیر مقامی * خوشا الف معنای تعجب افاده ایدر
نه عجب خوشدر دیمکدر دمی دم نفس وساعت معناسنه دریا حرف وحدتکه
حرف رابط صفت ویا حرف بیان درایی ایچری کیره سن دیمکدر واو حرف عطف
ویا حرف حال کویی تا ضمیر خطابدر بسلامت کویه متعلق اولمق جائزدر
تقدیری کویی بشکرانه سلامت ایچون سکا دیه یم دیمکدر
یعنی مصراع ثانینك مضمونی وجائزدرکه بسلامت درایی فعلنه متعلق اوله
یعنی درایی بسلامت وکویی دیمك اوله قدمت فعل ماضی مفرد مخاطبدر علم
بابندن کادلك دیمکدر خیر منصوبدر مفعول مطلق اولمق اوزره قدومه اضافت

ردشمعی

ردشمعی

سبیله قدوم مصدردر دخول وزنی اوزره کلمك معناسنه نزلت فعل ماضی مفرد
مخاطب ضرب بابندن قوندلك دیمکدر خبر مقامی اعرابده خیر قدوم کیبدر
مقامی یاسی حرف اطلاقدر بو یایی بعض دواوین عربده ما قبلندن منفصل یازار
وبعضنده هیچ یازمز بلکه همان کسر میمله اکتفا ایدر ✻ محصول بیت ✻
نه خوشدر اول برساعت که سن سلامتله ایچری کیره سن وبن سکا دیه یم خیرلی
کلمکه کلدك وخیرلی مقامه قوندك بو الفاظك ظاهری اخباردر اما مقصود
دعادر یعنی کلشك وقو نشك مبارك وقوتلی اوله دیمکدر مصراع اولك
معناسنی خوش اولدی بردم که ایچری کله سن وسکا دیه یم سلامکله دین
ونه خوش شول دم که کله سن وسکا سلامك سببیله دیه یم دین سلامت ردسروری وشمعی
اولسونلر کلمات عجمده عجب متصرفلردر منه سنده بسلامتده اولان تا خطاب
ایچوندردین خطابه قابل دکل ایمش (امید هست که زودت بخت نیك بیینم
✻ تو شاد کشته بفرمان دهی ومن بغلامی ✻ که حرف بیان زودت یز دیمکدر ردشمعی
وتا ضمیر خطاب بخت با حرف مصاحبت نیك اضافتی بیانیه درفرمان دهی
یای مصدریه ایله ویای مصاحبتله وصف ترکیبی بویرق ویریجی معناسنه در
بغلامی با حرف مصاحبت یا حرف مصدردر ✻ محصول بیت ✻ امیدم واردر که
ابو طالعله سنی تیزجك کورم سن بویرق ویریجیلکله وبن قوللغله شاد اولمش
اولم یعنی سن پادشاهلغله وبن بنده اولمغله مسرور اولم (من ارچه هیچ ندارم
سزای صحبت شاهان ✻ زبهر کار نوایم قبول کن بغلامی ✻ سزای صحبت
شاهان لامیه لردر ✻ محصول بیت ✻ اکرچه بنم پادشاهلر صحبتنه لایق
نسنه م یوقدر یعنی شاهلر صحبتنه تقرب ایلمکه سرمایم یوقدر بر نواب ایشدن
اوتوری بنی غلاملغه قبول ایله یعنی الله ایچون بنی بنده لکه قبول ایله هر نقدر که
لیاقتم یوغیسه بو ایکی بیتك قافیه لری بر اولدیغی دلالت ایدر که بریسی
خواجه نك اولمیه علی الخصوص که یا نمزده اولان نسخه لرده بو بیت موجود دکل
(بعدت منك وقد صرت ذائبا کهلالی ✻ اکرچه روی چو ماهت
ندیده ام بتمامی ✻ بعدت حسن بابندن فعل ماضی متکلم وحده واو حرف عطف
ویا حرف حال صرت افعال ناقصه دن فعل ماضی متکلم وحده تا اسمی وذائبا
خبری ذائب اسم فاعلدر ذوبانندن اریجی معناسنه ذاب یذوب دن یعنی نصر
بابنك اجوف واویسندن هلالیده یا حرف اطلاق ✻ محصول بیت ✻ ای جانان
سندن ایراقلشدم وذائب اولدم هلال کبی یعنی فراقکدن یکی آی کبی
اریوب نحیف وضعیف اولدم اکرچه که ماه کبی یوزیکی تمامیله کورمدم یعنی
بالتمام رویکی کورمدیکمدن هلال کبی اریدم معلوم اوله که بو بیتك ترکیبنده

ترکیبك وترتیبنده تفکیك وارفتأمل (چو سلك درخوشابست نظم پاك
تو حافظ ✻ که کاه لطف سبق میبرد زنظم نظامی ✻ سلك سینك کسریله
دیزی یه ودیزی ایپلکنه دیرلر خوشاب آبدار یعنی تازه وطری نظم پاك تو
بیانیه ولامیه در حافظ منادی که حرف تعلیل کاه لطف لامیه سبق میبردك
مقدم مفعولیدر نظم نظامی لامیه ✻ محصول بیت ✻ ای حافظ سنك نظم
پاکك درخوشاب دیزیسی کبیدر زیرا لطف وقتنده نظم نظامیدن سبق ایلتور ازبحر هزج
یعنی نظم نظامیدن اعلادر زیرا سنك نظمك سلیس وآبداردر روانك نظمی مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن
منعقد وتابداردر روله ایضا (ای دل کرازان چاه زنخدان بدرآیی ✻ هرجا که روی
زود پشیمان بدرآیی ✻ چاه زنخدان لامیه چاه لغتده قویودر اما بونك کبی یرلرده
چقور مراددر کافك فتحیله کو معناسنه بدر با حرف صله ودرقیو آیی فعل
مضارع مخاطبدر که سن دیمکدر پس قپویه کلمکدن مراد چیقمقدر انکیچون
چیقمغله تعبیر ایدرلر که حرف بیان روی فعل مضارع مخاطبدر رویدندن
کیدرسك دیمکدر زود تیز دیمکدر ✻ محصول بیت ✻) ای کوکل اکر اول چاه
زنخدان جانانه دن چیقارسك هر قنغی چاهه که واررسك تیز پشیمان اولوب اول
چاهدن چیقارسن بو چاه جانان آرزوسیله حاصلی چاه زنخدان جانانده اولان
صفا غیریلرده یوقدر یا خود معنا بو چاهدن چیقدقدنصکره هر نره یه واررسك
تیزجه جك پشیمان اولوب کیرو کاورسن دیمك اولور پس بو چاهی ترك ایدوب
غیری یه میل ایلمه (شاید که با آبی فلکت دست نکیرد ✻ کر تشنه لب از چشمهٔ
حیوان بدرآیی ✻ شاید فعل مضارع مفرد غائبدر که حرف بیان با آبی با حرف
مصاحبت ویا حرف وحدت بر ایچیم صو ایله دیمکدر فلکت تای خطاب معناده
دستنه مقیددر دست دیمکدر تشنه لب وصف ترکیبی اقسامندندر صوسز
دوداقلی دیمکدر چشمهٔ حیوان آب حیات دیمکدر که مراد آب چاه زنخدان
جانانه در ✻ محصول بیت ✻ لایق وسزاواردر ای کوکل اکر فلك بر ایچیم صو ایله
سنك الك طوتمزسه یعنی لایق سن فلك سکا بر ایچیم صو ایچرمزسه اکر چشمهٔ
حیواندن یعنی چاه زنخدان جاناندن تشنه لب چیقارسك یعنی اندن
مستفیض اولمزسك فلکدن استفاضه رجا ایلمه حاصلی کوکلنه پند ایدر که
چشمهٔ حیوان چاه زنخدان جانانه در پس حیات ابدی استرسك اندن منفك اولمه
(هش دار که کر وسوسهٔ نفس کنی کوش ✻ آدم صفت از روضهٔ رضوان بدرآیی)
هش هوشدن مخففدر اوص یعنی عقل معناسنه دار فعل امر مفرد مخاطبدر
داریدندن طوت دیمکدر اوصك طوت یعنی عقلك اویار حاصلی اوصلی اول
دیمکدر که حرف بیان وسوسهٔ نفس لامیه کنی فعل شرط مفرد مخاطبدر

ایلرسك دیمکدر وسوسه مفعول اولی وکوش مفعول ثانیسی وسوسه دحرج
بابندن مصدر در نفس سوزینه وسوسه دیرلر صفت بونده تشبیه معناسنی افاده
ایدر آدم کبی دیمکدر روضهٔ رضوان لامیه در جنت معناسنه رضوانه اضافت
ادنی ملابسه ایله در یعنی بوابی اولدیغیچوندر * محصول بیت * عقلك اویار
یعنی اوصلی اول دیمکدر که اگر نفس وسوسه سنی دکلرسك آدم کبی روضهٔ
رضواندن چیقارسن یعنی نفسك هواسنه تابع اولورسك آدم صفی
حضرتلری کبی باغ جنتدن چیقارسن زیرا نفس وشیطان بنی آدمه دائما فریب
ویرمکده در (جان میدهم از حسرت دیدار تو چون صبح) باشد که چو خورشید
درخشان بدرآیی * محصول بیت * جانانه خطاب طریقیله بیورر سنك
دیدارك حسرتیله صبح کبی جان ویررم صبحك جان ویرمسی تیز تجمه سیدر
زیرا کونش طلوع ایلدکدن صکره یوم ونهار دیرلر صبح دیمزلر اوله که خورشید
درخشان کبی سعادتخانه کدن چیقوب طلوع ایلیه سن یعنی صبح ظاهر
اولنجه هرکس خانه سندن چیقوب برشغله مقید اولور پس بنده جان ویردیکم
انکیچوندر که خانه دن چیقوب متیم اوزره کاوب سیرینه مشغول اوله سن
(چندان چو صبا بر تو گمارم دم همت * کز غنچه چو گل خرم وخندان بدرآیی)
محصول بیت * اولقدر صبا کبی سنك اوزرکه همت نفسنی حواله ایدرمکه
غنچه دن گل کبی خرم وخندان چیقاسن یعنی صبا نفسنی غنچه یه حواله ایدوب
اندن گل ظاهر اولور زیرا چیچك جنسنی نفس باد صبا اچار پس بنده همتم
نفسنی سکا حواله ایدرم تاکیم غنچهٔ خانه کدن گل کبی چیقوب ظاهر اوله سن
حاصلی همت ایدرمکه سنی خانه کدن چیقاروب سیر ایدم (در تیره شب
هجر تو جانم بلب آمد * وقتست که همچون مه تابان بدرآیی * تیره شب ترکیب
مزجی اصلنده شب تیره ایدی قراکلق کیجه دیمکدر هجره اضافت بیانیه وتویه
اضافت لامیه در * محصول بیت * سنك هجرانك قراکلق کیجه سنده جانم
دوداغمه کلدی یعنی فراقکده جانم چیقایور وقتیدر که مه تابان کبی طلوع
ایلیه سن (بر خاك در بسته ام از دیده دو صد جوی * تا بوکه تو چون
سرو خرامان بدرآیی * بسته ام بغلمشم یعنی ایرکیشم تا حرف تعلیل بو بوددن
مخففدر که حرف بیان تا اوله که دیمکدر * محصول بیت) سنك قپوك طپراغنده
ایکیوز ایرماق بغلمشم تا اوله که سن صوشوقیله سرو خرامان کبی سرایکدن
سیره چیقاسن زیرا سرو صویه مائلدر (در خانهٔ غم چند نشینی وملامت
وقتست که از دولت سلطان بدرآیی) خانهٔ غم بیانیه واو حرف عطف ملامت غمه
معطوف (محصول بیت) دلینه خطاب ایدوب بیورر غم وملامت خانه سنده

نیجه براو تورورسن وقتیدر که پادشاه دولتندن خانه کدن چیقاسن یعنی
پادشاهك ایام دولتندن غم وملامتدن خلاص بوله سن (حافظ مکن اندیشه که
آن یوسف مهروی * باز آید واز کلبهٔ احزان بدرآیی * یوسف مهروی بیانیه در
کلبهٔ احزانده بویله در * محصول بیت * ای حافظ اندیشه ایلمه یعنی قایرمه زیرا
اول آی یوزلی یوسف یعنی جانان کیرو کلور وکلبهٔ احزاندن چیقارسن یعنی
ازبحر هزج ردشمعی
مفعول مفاعیل مفاعیل فعولان
غم وغصه دن قورتیلورسن حاصلی صبر ایله که وصال جانان میسر اوله یوسف
مهرویدن مراد خدادر دین خدایی بیلمز ایمش وله ایضا (آن غالیه خط گر سوی
ما نامه نوشتی * گردون ورق هستی ما در ننوشتی * غالیه خط وصف ترکیبیدر
در حرف تأکید ننوشتی نون حرف نفی نوشتی فعل ماضی حکایت حال ننوشتی
دورمزدی دیمکدر زیرا نوشتن یازمق ومکتوب وطوماری دورمکه دیرلر
* محصول بیت * اول غالیه خطلی اگر بزم جانبمزه نامه ومکتوب یازایدی فلك
بزم وجودمز ورقنی ودفترنی دورمزدی یعنی بزی هلاك ایلمزدی نامه یه
نسبت دورمك زیاده ملایمدر (هرچند که هجران ثمر وصل برآرد * دهقان
جهان کاج که این تخم نکشتی * ثمر میوه برآرد حاصل ایدر برافقنده ایهام وار
دهقان اکنجی یعنی کویلی جهانه اضافت بیانیه در کاج کاشکی معناسنه در
نکشتی حکایت حال ماضیدر اکمیدی معناسنه * محصول بیت * هر نقدر که
هجران وصل میوه سنی حاصل ایدر یعنی وصله سبب اولور زیرا فراق واسطهٔ
وصالدر جهان دهقانی کاشکی بو تخمی اکمیدی یعنی هجران هر نقدر که
سبب وصال ایسه نه اولیدی دنیایه کلمیدیکه همان صافی وصال اولیدی
ردشمعی
اگرچه که اشیا ضدیله متبیندر دهقان جهاندن مراد خدادر دین خدایی بیلمز
ایمش (کلکت که مریزاد زبان شکرینش * مهر از تو ندید ار نه جوابی بنوشتی
که حرف بیان مریزاد فعل نهی غائبدر مراد دعادر دوکلمسون معناسنه
زبان شکرین بیانیه شین کلکه راجعدر کلکك شکرلی دیلی دیمکدر مهر محبت
جوابی یا حرف وحدت ویا تنکیر بنوشتی بای تأکیدله فعل ماضی حکایت حال
* محصول بیت * ای جانان سنك قلمك که هرگز شکرلی دیلی دوکلمسون یعنی
چوریوب دوکلمسون سندن بزه محبت کورمدی یوخسه بر جواب یازاردی
یعنی سکا ارسال ایلدیکمز نامه نك جوابنی یازاردی یعنی قلمك بزه نامه یازمغه
مائلدر اما سنده مساعده کورمیوب اهمال ایلدی (معمار وجود ار نزدی
نقش تو بر عشق * ذرات محبت گل آدم نسرشتی * معمار وجود یعنی خالق
اشیا اگردن مخفف نزدی نون حرف نفی زدی حکایت حال ماضی اورمزدی
دیمکدر نقشدن مراد صورت وشکلدر تویه اضافتی لامیه ذرات محبت بیانیه

کل آدم لامیه درنسرشتی بوغورمزدی دیمکدر * محصول بیت * خواجه
غلوطریقیله بیوررکه ای جانان وجود معماری سنك نقشکی عشق اورزره
اورمیدی یعنی عشقده سنك شکلك اولمیدی وعشق سنك صورت وشکلکله
متشکل اولمسه حاصلی عشقده سنك صورتك اولمسه محبت ذره لری آدمك کلنی
بوغورمزدی یعنی اراده عشق ومحبت اولمیدی آدم صفی خلق اولمزدی
(زاهد مکن ازنسیه حکایت که بنقدم * یاریست چو حوری وسرایی
چو بهشتی * که بنقدم که بالفعل بنم دیمکدر یاری یا حرف وحدت حوری
یا حرف تنکیر واو حرف عطف سرایی یا حرف وحدت بهشتی یا حرف تنکیر
محصول بیت * ای زاهد ویرسی جنتدن حکایت ایلمه یعنی بکا آخرتده اوله جق
جنتی وانك احوالنی حکایت ایلمه زیرا بالفعل بنم حور کبی بریارم وجنت کبی
بر سرایم وار یعنی حوره معادل جانانم وبهشت معادلی اوم وار پس بکا نسیه
اوله جق جنتی حکایت ایلمه که بنم بالفعل جنتده اوله جق ذوق وصفام حاصلدر
بعض نسخه ده بو بیت بویله واقع اولمش (آمرزش نقدست کسی راکه
دراینجا * یاریست چو حوری وسرایی چو بهشتی * آمرزش اسم مصدردر
یارلغنش معناسنه نقد بالفعل حاضر دیمکدر کسی را یا حرف وحدت ورا حرف
تخصیص که حرف رابط صفت دراینجا در حرف تأکید اینجا یعنی بودنیاده
* محصول بیت * بالفعل مغفرت وغفرانی یعنی یارلغنمسی حاصلدر شول
کمسه نك که بو دنیاده حور کبی بریاری وجنت کبی بر مقامی اوله یعنی بالفعل
اللهك معفو ومرضی عبدیدر شول کمسه که بو دنیاده بونلره مالکدر دیمك اولور
(مفروش بباغ ارم ونخوت شداد * یك شیشه می ونوش لبی ولب کشتی * با حرف
مقابله وباغ ارم شدادك باغیدر جنتدر واو حرف عطف نخوت نونك وواوك فتحی
وخاء معجمه نك سکونیله تکبردن کنایتدر شداده اضافت لامیه درنوش لب
وصف ترکیبی طاتلی دوداقلی دیمکدر لب کشتی لامیه ویا حرف وحدت محصول
بیت * ارم باغنه وشدادك تکبرینه صاتمه برشیشه باده یی وبرنوش لب دلبری
وبراکین کناری یعنی بونلری نسیه ارم باغنه دکشمه حاصلی بالفعل اولان
ذوقلری آخرتده حاصل اوله جق ذوقلره دکشمه (جهل من وعلم تو فلك راچه
تفاوت * آنجاکه بصر نیست چه خوبی وچه زشتی * جهل من وعلم
تو لامیه لردر فلك را فلکه دیمکدر یعنی فلکه نسبت خوبی وزشتی یالری حرف
تنکیردر (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر بنم جهلمك وسنك علمکك
فلکه نه تفاوتی وار یعنی فلکه کوره عالم وجاهل برابردر زیرا بصری وبصیرتی
یوقدرکه عالمی وجاهلی تشخیص ایلیه پس اول یرده که بصر وبصیرت اولمیه

کوزل نه وچرکین نه یعنی بصیرتسز کوزه کوزل وچرکین برابردر خوبی وزشتی
یالری حرف مصدردر دینلر حروف قافیه یی بیلمزلر ایمش (تنهانه منم کعبهٔ دل
بتکده کرده * درهر قدمی صومعهٔ هست وکنشتی * کعبهٔ دل بیانیه بتکده
بتخانه یعنی کلیساقدمی یا حرف وحدت کنشتی یا حرف وحدت * محصول
بیت * همان بن کوکل کعبه سنی بتخانه ایلمدم بلکه روی زمینك هرقدمنده
وآدمنده برصومعه وبرکنشت وار در یعنی کافر ومسلمان هرقنده ایسه خدایه
عبادت ایدر واکا توجه ایدوب آندن مغفرت رجا ایدر نته که خواجه خسرو
بیورر بیت * درصومعه ودیر رخت قبلهٔ دلهاست * چون رو بتو دارند چه
مسجد چه کنشتی * وخواجه بیورمشدر * بیت انجاکه حسن صومعه را جلوه
میدهند * ناقوس دیر راهب ونام صلیب هست * حاصلی کفر وایمان بری
برینه نسبت متبیندر کعبهٔ دلی بتخانه ایلمکدن مراد دلبرلر اشکالیله مشکل
ومصور ایلمکدر (درمصطبهٔ عشق تنعم نتوان کرد * چون بالش زر نیست
بسازیم بخشتی * مصطبهٔ عشق بیانیه تنعم نعمت ایچنده اولمقدر بسازیم فعل
مضارع متکلم مع الغیر ویا فعل امر متکلم مع الغیردر قناعت ایدرز ویا قناعت
ایده لم دیمکدر بخشتی با حرف مصاحبت ویا حرف وحدت وخشت خانك
کسریله بونده کرپیچ معناسنه در * محصول بیت * عشق مصطبه سنده تنعم
وحضور ایلمك اولمز یعنی عاشقلقده حضور یوقدر پس چون بالش زر یوقدر یعنی
چونکه آلتونلی یصدق یوقدر بر کرپیچه قناعت ایده رز ویا قناعت ایده لم حاصلی
صفهٔ عشقده تنعم میسر اولمیجق یوقلغله وفقیرلغله قناعت ایده لم دیمکدر خشتی
بالش ایدنمك فقیرلقدن کنایتدر یعنی غنا ممکن اولمیجق بالضروری فقیرلغله
قانع اولورز زیرا طریق عشق فنا اقتضا ایدر نته که دیمشلر تجرد نتصل (تا کی غم
دنیای دنی ای دل دانا * حیفست زخوبی که شود عاشق زشتی * تا انتهاء
غایت ایچوندر الی معناسنه دنیای دنی بیانیه دل دانا ده بویله در خوبی وزشتی
یالری وحدت ایچوندر * محصول بیت * ای دانا کوکل الجق دنیانك غمنی
چکمك نیجه یه دك یعنی دنی دنیا ایچون نیچه دك مضطرب وبیحضور اولورسن
زیرا بر کوزلدن حیفدر که بر چرکینه عاشق اوله یعنی سن انسان مکرم سن دنیا
ایسه جیفه در پس مکرم ومعزز جیفه یه تعلق ایلمك ظلمدر حاصلی کوزل
چرکینه میل ایلمك حیفدر (آلودکی خرقه خرابی جهانست * کو راهروی
اهل دلی پاك سرشتی * آلودکی یا حرف مصدر خرقه یه اضافت لامیه در خرابی
جهانست ده بویله در راهرو وصف ترکیبیدر طریق عشقه سالك اولان کمسه
یالرهپ معنای وحدت افاده ایدر اهل دل لامیه پاك سرشت وصف ترکیبیدر

رد سروری وشمعی

بالذات یارادلشلی معناسنه * محصول بیت * خرقه بولشقلغی جهانك خرابلغیدر
یعنی خرقه بی ریا وتزویرله کیمك جهانك خرابلغنه باعثدر زیرا خلقی اضلال ایدر
پس قنی بر پاك خلقت بر اهل دل بر سالك عشق یعنی خرقه پوشلر هپ مرائی
ومزوردر پس بر پاك رو و بر اهل دل و بر پاك طینت عاشق صادق قنده در یعنی
بو اوصافله متصف خرقه پوش بولنمز استفهام انکاری طریقیله (ازدست
چراهشت سر زلف تو حافظ * تقدیر چنین بود چه کردی که نهشتی * هشت فعل
ماضی مفرد غائبدر نهشتی فعل حکایت حال ماضی صالی ویرمیدی دیمکدر
محصول بیت) سؤال وجواب طریقیله بیورر حافظ سنك سر زلفکی الندن نیچون
صالیویردی یعنی سر زلفکی نیه ترك ایلدی جواب ویرر که تقدیر خدا بویله ایدی
نه ایلردی که صالیویرمیدی یعنی نیه قادر ایدیکه الدن قومیدی حاصلی
تقدیر خدا اولیجق ترك ایلمامکه قادر دکل ایدی زیرا مقدر البته وجود بولور
ولهٔ ایضا (ای که مهجوری عشاق روا میداری * عاشقانرا ز بر خویش جدا — ازبحر رمل / فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن
میداری * ای حرف ندا منادی محذوف تقدیری ای جاناندر که حرف رابط
صفت مهجوری یا حرف مصدر عشاقه اضافت اسم مفعولك قائم مقام
فاعلنه اضافتی قبیلندندر روا رانك فتحیله جائز معناسنه در بر خویش لامیه
* محصول بیت * ای شول جانان که عشاقك مهجورلغنی جائز طوتارسن
وای شول جانان که عاشقلری کندی یانکدن جدا طوتارسن یعنی عاشقلری
الم ومحنت فراقده طوتارسن بو بیت تمام منادایه صفتدر بدل طریقیله ومقصود
بالندا بوندن صکره کلن بیتدر (تشنهٔ بادیه را هم بزلالی دریاب * بامیدی که
درین ره بخدا میداری * محصول بیت * عشق بادیه سنك تشنه لرینی بر زلال
وصال ایله تفقد ایله یعنی وصالکله حالنی تدارك ایله بر امیدله که بو طریق عشقده
خدایه طوتارسن یعنی طریق عشقده خدایه اولان امیدکه تشنهٔ عشقی زلال
وصالکه قاندر مجموع بیتك معناسی بادیه صوسز نه هم بر زلال ایله ادیرش
بر امید حقیچون که بو بولده خدایه طوتارسن دین عندیات سو یلمه ده عجب
ماهر ایمش (دل ربودی وبحل کردمت ای جان لیکن * به ازین دار نگاهش که
مرا میداری * بحل بانك فتحی وحای مهمله نك کسریله حلال دیمکدر
* محصول بیت * کوکلمی قاپدك وبنده سکا حلال ایلدم اما ای جانم بنم
کوکلمی بنی رعایت کدنك رعایت ایله یعنی بکا اولان التفاتکدن اکا رتق
التفات ایله دیمکدر زیرا باده نازك مزاجدرکه التفاتله متسلی دکلدر
(ساغر ما که حریفان دکر مینوشند * ما تحمل نکنیم ار تو روا میداری
* محصول بیت * بزم ساغرمزی که غیری باده نوشلر ایچرلر بز تحمل ایده رز

اکرسن روا طوتارسن یعنی بزه اوله جق رعایتی که غیریه ایدرسن بز قبول ایدرز
اکرسن جائز طوتارسك (ای مکس حضرت سیمرغ نه جولانکه تست *
عرض خود میبری وزحمت ما میداری * محصول بیت * ای مکس عنقانك
حضوری سنك جولانکاهك دکل یعنی سن پروبال اوره جق یر دکل پس
کندی عرضکی ضایع ایدرسن وبزه زحمت ویررسن یعنی ای رقیب قرب جانان
سکا لایق مقام ومنزل دکل امدی صقین کندی عرضکی تلف ایدوب بزه زحمت
ویررسن حاصلی سنك تقربکدن زیاده بی حضور زسیمرغدن مراد خدادر دین
خدایی بیلمز ایمش (تو بتقصیر خود افتادی ازین در محروم * از که می نالی وفریاد — ازبحر خفیف / فاعلاتن مفاعلن فعلن
چرا میداری) بتقصیر خود با حرف سبب واضافت مصدرك فاعلنه درکه اسمدر
کیم معناسنه (محصول بیت) رقیب مکسه خطاب ایدوب بیوررسن کندی
اکسکلکك سببیله بو قپودن دور دوشدك ومحروم اولدك پس کیمدن ایکلرسن
ونیچون فریاد طوتارسن یعنی سن سکا ایلدك کیمدن شکایت ایدرسن
(حافظ از پادشهان پایه بخدمت طلبند * کار نا کرده چه امید عطا میداری
پایه بونده جاه ومنصب معناسنه در امید عطا مصدرك مفعولنه اضافتیدر
محصول بیت * ای حافظ پادشاهلردن پایه ومنصبی خدمت سببیله طلب ایدرلر
ایش ایشلمدك یعنی ایش ایشلمکسزین نه امید عطا ایدرسن یعنی خدمتسز
امید عطا ایلمه ولهٔ ایضا (ای که دائم بخویش مغروری * کر ترا عشق نیست
معذوری * محصول بیت * ای شول کیمسه که دائما کندی علمکله مغرورسن
اکر سنك عشقك یوغیسه معذورسن یعنی عشق جانانه مبتلا دکل ایسك
معذورسن زیرا عداد انساندن دکلسن (کرد دیوانکان عشق مکرد * که بعقل
عقیله مشهوری * عقیله شریف ونفیس معناسنه در (محصول بیت) عشق
دیوانه لری اطرافنده چکزنمه یعنی انلره تقرب ایلمه زیرا سن عقل نفیس وشریفله
مشهورسن حاصلی اهل عقلك اهل عشقله مناسبتی یوقدر پس یانلرینه اوغرامه
بیت خطاب عام طریقیله واقعدر (مستی عشق نیست در سر تو * رو که مست
شراب انکوری * محصول بیت * سنك باشکده عشق مستانه لکی یوقدر
یعنی مست عشق دکلسن وار امدی که اوزم شرابی مستیسن یعنی عشق
مستلری یاننه کلمه زیرا سن اوزم باده سینك مستیسن عشق مستی دکلسن
(روی زرد است وآه درد آلود * عاشقانرا کواه رنجوری * محصول بیت *
عاشقلرمرضنك شاهدی روی زرد وآه درد آلوددر یعنی عشق دردینك نشانی
ودلیلی صاری بکز ودردلی آهدر (نبود باغ خلد را رونق * بی می راوق
ولب حوری * راوق واوك فتحیله خالص وصافی دیمکدر لب حور لامیه ویا حرف

تنکیر (محصول بیت) جنت باغنك رونق وصفاسی اولماز صافی باده سز واب
حور سز یعنی بر برده که باده ایله لب دلبر اولمیه انده رونق وصفا اولماز (مهر آن
ماه بایدت ورزید * کرچه چون افتاب مشهوری * محصول بیت * اول ماهك
محبتنه کوشش ایلمك کرکسن یعنی اول جانانی سومك کرکسن اکرچه دولت
وسعادتله آفتاب کبی مشهورسن حاصلی بخت وسعادت جانان عشقیدر پس
آنی اختیار ایدوب اکا سعی ایلمك کرك (بکذر از نام وننك خود حافظ * ساغر می
طلب که مخموری * محصول بیت * ای حافظ کندی نام وننکندن کچ یعنی عار
وناموسکدن کچ وساغر می طلب ایله که مخمورسن یعنی خمار عشقی دفع
ایلمك ایچون ساغر باده طلب ایله زیرا باده دفع غموم وهمومه سببدر روله ایضا
(ای که در کوی خرابات مقامی داری * جم وقت خودی ار دست بجامی داری — ازبحر رمل / فاعلاتن فعلاتن فعلن
ای حرف ندا منادی عام مقامی یا حرف وحدت ویا تنکیر جم وقت خودی
لامیه لردر جم جام جهان نمایی پیدا ایلین پادشاهدر وبعضلر حضرت سلیماندر
دیدیلر خواجه نکده مذهبی بودر هله بونده پادشاهدن کنایه در یعنی کندی
وقتك پادشاهیسن ار فتح همزه ایله اکردن مخففدر دست بجامی داری جملهٔ
شرطیه وماقبلی جزاسی وجوابیدر بو عبارت قدرتدن کنایه در برجامه الك
ایریشوب قادر اولورسك (محصول بیت) ای شول کیمسه که کوی خراباتده
بر مقامك وار ویا مقامك وار کندی وقتك پادشاهیسن اکر بر جام باده یه مالك
ایسك حاصلی کوی خراباتده اولوب جام باده یه مالك اولمق بر کیزلی پادشاهلقدر
(ای که با زلف ورخ یار کذاری شب وروز * فرصتت باد که خوش صبحی وشامی
داری * کذاری فعل مضارع مفرد مخاطب کچوررسن دیمکدر شب وروز
مفعولی که حرف تعلیل ویا حرف بیان صبحی وشامیده اولان یالر حرف وحدت
ویا تنکیر داری فعل مضارع مفرد مخاطبدر طوتارسن دیمکدر یعنی مالکسن
* محصول بیت * لف ونشر طریقیله بیورر ای شول کیمسه که جانانك رخ
وزلفیله شب وروزی کچوررسن یعنی جانانه کیجه وکوندز واصلسن فرصتك
اولسون که کوزل صبح وشامك وار یعنی رخ جانان کبی صبحك وزلفی کبی شامك
وار یعنی خدا فرصت ویرسون ابو حالك وار (وی که با وصل دلارام کزیدی
خلوت * بغنیمت شمر این لحظه که کامی داری * واو حرف عطف وای حرف ندا
همزه سی وصلله ساقط اولمش که حرف رابط صفت وصل دلارام مصدرلك
مفعولنه ویا فاعلنه اضافتیدر حاصلی لامیه وبیانیه یه محتملدر دلارام وصف
ترکیبیدر آرامیدندن دیکلنمك یعنی کوکل دیکلندریجی وصل حاصلی کوکله
راحت وحضور ویریجی وصل کزیدی کاف عجمینك ضمیله وزایك کسریله فعل

ماضی مفرد مخاطب اختیار ایلدك یعنی اوکرتلدك واورندیلدك دیمکدر خلوت
مفعول صریحی وبا وصل غیر صریحی بغنیمت با حرف تأکید تحسین لفظ
وتکمیل وزن ایچون کلمش شمر شینك ضمی ومیمك فتحیله لغتدر فعل امر مفرد
مخاطب صای دیمکدر لحظه دن بونده مراد وقت وساعتدر که حرف تعلیل کامی
یا حرف وحدت * محصول بیت * وای شول کیمسه که وصل دلارامله خلوت
اختیار ایلدك بووقتی وبو ساعتی غنیمت صای که مرادك وار یعنی مرادك حاصلدر — ردشمی
یعنی مرادك حصولنی غنیمت بیل دیمکدر مصراع ثانینك معناسی غنیمت
صای بولحظه یی که بر مراد طوتارسن دین نامرادای معنادن مراد آلمش
(ای صبا سوختکان بر سر ره منتظرند * کر ازان یار سفر کرده پیامی داری
* محصول بیت * ای صبا کو یمش عاشقلر یول اوجنده منتظرلردر خبره
بقارلر اکر اول سفر ایلمش یاردن بر خبرك وار ایسه وقتیدر یعنی عشاق سندن
خبر جانانه انتظار چکرلر اکر خبرك وار ایسه ایصال ایله (کو بهنکام وفا کرچه
ثباتت نبود * میکنم شکر که بر جور دوامی داری * کو صبایه خطاب ایدر
بهنکام با حرف ظرف هنکام وقت دوام مصدردر دام یدوم دن قائم وثابت اولمق
معناسنه ویا حرف تنکیر * محصول بیت * صبایه خطاب ایدوب بیورر ای صبا
جانانه سویله که وفا ایلمك وقتنده اکرچه ثبات وقرارك یوقدر یعنی وفاده ثابت
قدم دکلسن اما بن شکر ایدرمکه جور وجفا اوزره دوام وثباتك وار یعنی دائما
جور وجفا اوزره سن مصراع ثانینك معناسی شکر ایدرمکه جورده بر دوام
طوتارسن دین بری ایکی یی فرق ایلمزایمش (خال سرسبز تو خوش دانهٔ — ردشعی
عیشست ولی * بر کنار چمنش وه که چه دامی داری * خال سرسبز بیانیه
وتو یه اضافت لامیه در دانهٔ عیش ده بویله در دانه دن مراد تخمدر ولی مصراع
ثانی یه مرهوندر کنار چمن لامیه شین خاله راجعدر وه واهدن مخفف ادات
تحسر وتغابندر که حرف بیان چه ادات مبالغه دامی یا حرف تنکیر * محصول
بیت * سنك تازه ویشل خالك کوزل تخم عیشدر اما چمنی کنارنده حیف که
نه عجب دامك وار یعنی عجب عیش وصفا تخمیدر اما طوزاغه قونلمش
دانه کبی دراندن احتراز کرکدر سبب هلاك اولمیه حاصلی دانهٔ خالك قننده دام
زلفك قونلمش اندن حذر کرك چمندن مراد خط سبزدر که زلفانك کنارنده
اولغاندر چمندن بونده مراد رویدر دین لا یعقل چمنی رویدن تشخیص وتمیز
ایلمزایمش (بوی جان از لب خندان قدح میشنوم * بشنو ای خواجه اکر زانکه
مشامی داری * بوی جان لامیه لب خندان قدح بیانیه ولامیه در اکر زانکه
اکر شویله که دیجك یرده استعمال ایدرلر مشامی یا حرف تنکیر * محصول بیت *

قدحك لب خندانندن جان قوقوسنی ایشیدیرم یعنی حیات ویرملك
قوقوسنی دویارم ای خواجه لب جامدن جان قوقوسنی ایشت اکر شویله که
مشاملك وارایسه یعنی اکر باده قوقوسن اکار دماغك وارایسه لب خندان
جامدن جان وحیات قوقوسن ایشت حاصلی باده قوقوسی همان جان
قوقوسیدر مصراع ثانینك معناسنی ایشت ای کشی اکراندن که بر مشام
طوتار ایسك دین اداء معنادن مشامنده بوی استقامت یوق ایمش

ردشمعی

(نامی ار میطلبد از تو غریبی چه شود * تو بی امروز درین شهر که نامی داری *
نامی یا حرف تنکیر غریبی یا حرف وحدت تو بی یا ضمیر خطاب که نامی یا حرف تنکیر
* محصول بیت * بر غریب سندن نامکی طلب ایدرسه یعنی اسم شریفك ندر
دیو طلب ایدرسه نه اولور یعنی نسنه لازم کلمز زیرا بو شهرده بو کون سن سن که
نامك واردر یعنی بو کون بو شهرده نامدار سن سن یعنی صاحب نام سن سن پس
سندن بر غریب نام طلب ایدرسه نسنه لازم کلمز مجموع بیتك معناسنی اکر
بر آداسترسه سندن بر غریب نوله سن سن بو کون بو شهرده که بر آدلو واردر دین

ردشمعی

معنای بیتی خوب تصور ایلمش عفا الله عنه نامی یرینه لطفی یازوب مجموع
بیتك معناسنی بر غریب اکر سندن بر لطف طلب ایده نه اولور سن سن بو کون
بو شهرده که بر نام طوتارسن دین تحقیق مقامده سابقك اثر نجه تالی اولمش
طیب الله انفاسه (بس دعای سحرت حارس جان خواهد بود * تو که چون
حافظ شبخیز غلامی داری * سحرت تای ضمیر معناده جانه مصروف در شبخیز وصف
ترکیبیدر رخیزیدندن کیجه قالقیجی دیمکدر یعنی متعبد غلامی یا حرف وحدت
ویا تنکیر * محصول بیت * چوق سحر دعالری سنك جانکه مونس اولیسر در
حاصلی جانکی یرامزدن حافظ وصائن اولیسر درسنك که حافظ کبی متقی ومتعبد
بر قولك واردر یعنی سنك که حافظ کبی بر دعاکویك واردر چوق سحر دعالری
سنك جان عزیزکی حارس وپاسبان اولیسر در وله ایضا (ای که بر ماه از رخ

از بحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

مشکین نقاب انداختی * لطف کردی سایهٔ بر آفتاب انداختی * ای حرف ندا
منادی محذوف که حرف رابط صفت سایهٔ یا حرف وحدت ویا تنکیر * محصول
بیت * ای شول جانان که ماه کبی رویك اوزرینه مسك کبی خطدن نقاب آتدك
یعنی رویکی خط مشکین قبلدی لطف واحسان ایلدك که آفتاب اوزره سایه
براقدك یعنی آفتاب کبی رویك اوزرینه سایه کبی سیاه خطکی صالدك حاصلی
خطك بیاض رویکی اورتدی (تا چه خواهد کرد با ما آب ورنك عارضت *
حالیا نیرنك نقش خود بر آب انداختی * تا بونده عجبا معنا سنه در
چه خواهد کرد نه ایلیسر در با ما با حرف صله آب ورنك عارضه مضافلر درچه

آب رونق معناسنه در رنك معروف عارض رانك کسریله عربیدر اما عجم
فتحیله اوقور ضرورت قافیه اولدیغی برده حاصلی صقال بتن یره دیرلر نیرنك
نقش خود لامیه لر در نیرنك بونده نقاشلرك نقش ایده جك یری اول بریاض
نسنه ایله صوارلر واوستنی نقش ایدرلر اکا ده عجم نقاشلری نیرنك دیرلر ونقش
ایده جك یری اول رسم ایدرلر اول رسمه ده نیرنك دیرلر مصراع اولده آب نیرنك
مناسبتیله ورنك نقش مناسبتیله ذکر اولنمشدر ومصراع ثانیده آب عارض
مناسبتیله ذکر اولنمشدر * محصول بیت * عجبا بزه نه ایلیسر درسنك عارضك
آب ورنکی یعنی رونق ولطافتی هله شمدی کندی نقشك نیرنکنی صو اوزره صالدك
حاصلی شمدی کوزللکه باشلدك یعنی کوزللکك ابتداسیدر عجبا وارہ واره بیزه
حسنك نه ایش ایشلسه کرك یعنی ابتدای حسنکده بزی بی تاب وطاقت
ایلدك عجبا کمال حسنه واصل اولیجق بزم حالمزنه اولیسر در مصراع ثانینك
معناسنی حالیا کندی نقشك رسمنی صو به آتدك دین معنای بیتی صو به اتمش

ردسروری
ردشمعی

وحالیا کندی نقشك نیرنکنی آب اوزره آتدك دین صحیح معنالی بیانه اتمش
(کوی خوبی بردی از خوبان عالم شاد باش * جام کیخسرو طلب کافراسیاب
انداختی * جامدن مراد جام جمدر کیخسرو قدیم الایام پادشاهلرندن بر مشهور
پادشاهدر افراسیابده بویله در طلب فعل امر مفرد مخاطبدر که
حرف تعلیل انداختی یا ضمیر خطاب آتدك یعنی یقدك دیمکدر * محصول
بیت * کوزللك طوپنی الدك قاپدك جمیع عالم خوبلرندن شاد وخرم اول جام
کیخسروی طلب ایله یعنی جام باده طلب ایله وبزم قوروب مسرور اول زیرا
افراسیاب کبی عالیشان پادشاهی یقدك یعنی هلاك ایلدك حاصلی
خوبلق کوینی عالم خوبلرندن ایلتمك یعنی حسنده جمیع خوبلره غلبه ایلمك
افراسیاب کبی قهار دشمنی هلاك ایلمکدر امدی باده ایچوب مسرور اول
بو بیتك معناسنده بعض کمسه نك ترزیق تأویلنه اعتبار اولنمسون که صداع
ویرر (کنج عشق خود نهادی در دل ویران ما * سایهٔ رحمت برین کنج خراب

ردشمعی

انداختی * کنج خزینه عشقه اضافت بیانیه در وخوده لامیه نهادی فعل
ماضی مفرد مخاطب قودك دیمکدر دل ویران بیانیه وما یه اضافت لامیه
سایهٔ رحمت بیانیه کنج کاف عربینك ضمیله بوجاق خرابه اضافت بیانیه در
* محصول بیت * ای جانان کندی عشقك کنجنی بزم ویران کوکلمزه قودك
یعنی بزی کندیکه عاشق ایلدك بو خراب بوجاغه رحمت سایه سنی صالدك یعنی
سنك عشقك ومحبتك که سایهٔ رحمتدر آنی کوکلمه صالدك لطف ایلدك
هر کسی با شمع رخسارت بوجهی عشق باخت * زان میان پروانه را

دراضطراب انداختی * محصول بیت * هرکیمسه سنك رخسارك شمعنه
بروجهله محبوب دوستلق ایلدی اول ارادن پروانه بیچاره‌یی اضطرابه صالدك
یعنی رخك شمعنه هرکس عاشقدر اما پروانه وش کیمسه یانمدی یعنی شمع
رخسارکه همان پروانه یاندی (طاعت من گرچه از مستی خرابم ردمکن
کاندرین شغلم بامید ثواب انداختی * گرچه ازمستی خرابم جملهٔ معترضه در
طاعت ردمکنك مقدم مفعولیدر کاندرین که حرف تعلیل (محصول بیت) بنم
طاعتمی رد ایله اگرچه که خرابم مستلکدن زیرا بو محبت وعشق شغلنه بنی ثواب
امیدیله براقدك پس طاعتم مردود اولنجه ثوابم اولمز (پرده از رخ برفکندی
یکنظر درجلوه گاه * وزحیا حور وپری رادرحجاب انداختی * محصول بیت
جلوه کاهده برنظر یوزکدن پرده‌یی براقدك یعنی یوزکدن نقابی کیدردك
وحور وپری‌یی حیادن حجابه دوشردك یعنی سنك یوزك کوره‌لی محتجب
اولوب کورنمز اولدیلر (خواب بیداران ببستی وانکه ازنقش خیال * تهمتی
برشبروان خیل خواب انداختی * خواب بیداران لامیه وببستنك مقدم
مفعولی تهمتی یا حرف تنکیر شبروان خیل خواب بیانیه شبرو وصف ترکیبیدر
الف ونون ادات جمعدر خیل عسکر وبلوکدر * محصول بیت * کوزی
آچقلرك اویقوسن باغلدك اندنصکره رویك خیالی نقشندن خواب عسکری
شبرولری اوزره تهمت باغلدك یعنی دوش عسکری اوغریلرینه تهمت
باغلدك که خواب بیدارلری انلر باغلدی دیو یعنی رویك نقشی خیالی کیمسه‌نك
دوشنه کیرمسون دیو بیدارلرك اویقوسنی باغلدك اندنصکره دوش
اوغریلرینه تهمت صالدك که انلر باغلدی دیو (ازفریب نرگس مخمور ولعل
می پرست * حافظ خلوت نشین رادرشراب انداختی) فریب نرگس مخمور لامیه
وبیانیه در لعل می پرست بیانیه می پرست وصف ترکیبیدر باده نوش
معناسنه می پرستلکی لبه اسناد نکده باده‌یه مشابه اولدیغیچوندر
* محصول بیت * نرگس مخمورك ولب میکونك فریبندن یعنی چشم ولبك
فریبندن حافظ خلوت نشینی شرابه صالدك یعنی باده نوش ایلدك حاصلی چشم
ولبکه عاشق ایدوب آنی می پرست ایلدك (وزبرای صید دل درگردنش
زنجیر زلف * چون کمند خسرو مالك رقاب انداختی * واو حرف عطف
صید دل مصدرك مفعولنه اضافتیدر گردنش شین حافظه را جعدر زنجیر زلف
بیانیه در کمند خسرو مالك رقاب لامیه وبیانیه در رقاب رقبه‌نك جمعیدر بیونلر
دیمکدر مالك رقاب بیونلره مالك دیمکدر ذکر جزء واراده کل قبیلندندر بیونلره
مالك اولمقدن مراد صاحبلرینه مالك اولمقدر * محصول بیت * دخی کوکلی

صید ایلمك ایچون بوینه زنجیر زلفکی مالك رقاب پادشاهلك کمندی کبی آتدك
یعنی پادشاه بوینه لطف واحسان کمندینی براقدیغی کبی کوکلنی صید
ایلمك ایچون سن زنجیر زلفکی براقدك (نصرة الدین شاه یحیی ای که خصم ملك را
ازتف شمشیر چون آتش درآب انداختی * نصرة الدین لقب وشاه یحیی عطف
بیان خسرودر ای حرف ندا تقدیری ای نصرة الدین شاه یحیی که حرف رابط
صفت خصم ملك لامیه ورا ادات مفعول تف بونده شعله معناسنه در شمشیره
اضافتی لامیه در مجازا شمشیرك اضافتی ده لامیه در چون ادات تشبیه آتش
مشبه به وشمشیر مشبه * محصول بیت * خواجه غیبتدن خطابه التفات
ایدوب دیر خسرو مالك رقاب نصرة الدین لقبیله ملقب اولان شاه یحیی درای
شاه یحیی انجلین شاه یحیی که مملکت وسلطنت خصمنی وعدوسنی آتش کبی
شمشیرك تف وتابیله صویه براقدك صویه براقمسی آبدار شمشیرله باشنی
کسدکیدر شمشیری حدتده آتشه ورونقده صویه تشبیه ایلمش مجموع بیتك
معناسی دینك نصرتی شاه یحیی که ملك خصمنی اودکبی قلیجك طوداغندن رد سروری
صویه آتدی دین انجق کندی بلورسوبلدیکی سوزك معناسی مصراع
ثانینك معناسنده شمشیرك حرارتندن آتش کبی آبه آتدی دین اثرنجه کتمش رد شمعی
ای برینه یعنی حرف ندا برینه آن یازانلر لفظده ومعناده خطا ایلدکلرندن غیری
ربط کلامده یوق ذره دکلی شمشیری اضافتله اوقومیان غریب تشبیهلر ایلمش که رد سروری
ذوی العقولدن صادر اولمز نصرت بونده ناصر معناسنه دردین عجبانه ملاحظه
سبیله بوحکمی ایلدی (داور دارا شکوه ای آن که تاج آفتاب * از سر تعظیم رد شمعی
برخاك جناب انداختی * داور دارا شکوه بیانیه داور حاکمدر ولو دارا
اسکندر ذوالقرنینك باباسیدر وشکوه عظمت دارا شکوه وصف ترکیبیدر
دارا عظمتلی دیمکدر ای حرف ندا منادی مذکور شاه یحیی در تقدیری
ای آن شاه یحیی که حرف رابط صفت تاج آفتاب بیانیه ویا لامیه در مجازا مصراع
ثانی به مرهونه در سر تعظیم لامیه سر بونده جهت واوج معناسنه در خاك جناب
لامیه * محصول بیت * شاه یحیی داراشوکتلی حاکمدر ای شول شاه یحیی که
آفتاب تاجنی ویا آفتابك تاجنی تعظیم جهتندن قپوك ترابنه براقدك یعنی
آفتابه تعظیم ایدوب تاجنی خاك جنابکه آتدك حاصلی سنده اولقدر
نباهت شان واردر که تاج آفتابی خاك جنابکه براقغله شرف کسب ایدر زیرا
خاك جنابك سنك آفتابدن نیجه درجه اشرفدر مجموع بیتك معناسی
داراشوکتلی پادشاهدر ای اول کیمسه که آفتاب تاجنی تعظیم اوجندن جنابی رد شمعی
خاکی اوزره آتدی دین کندی معناسی بیتدن ایراق آتمش بوایکی انداختیده

یا خطاب ایچون دکلدر دین نه منادی معناسنی بیلورایمش ونه ضمیر خطاب
(باده نوش ازجام عالمبین چو براورنك جم * شاهد مقصود را ازرخ نقاب
انداختی * باده نوش فعل امر مفرد مخاطبدر باده مقدم مفعولی جام عالمبین دن
مراد جام جهانمادرته کم مفصل بیان اولنمشدر وبوجامك عالم بینلکله
وصفنده بیانی سابق اولمشدر چو حرف تعلیل اورنك جم لامیه اورنك بونده
تخت معناسنه در وجمدن حضرت سلیمان پیغمبر مراددرکه تختی اقلیم فارس
ایدی اول جهتدندرکه براورنك جم بیورمشدر شاهد مقصود بیانیه ورا ادات
مفعول * محصول بیت * ای شاه یحیی جام عالمبین دن باده نوش ایله زیرا تخت
سلیمان اوزره مقصود محبوبنك رخندن نقابی آتدك یعنی نقابن یوزندن
کیدردك یعنی مقصود محبوبی الکه کیردی حاصلی مقصودکه مالك اولدك
پس شمدنکرو عیش ونوش ایدوب ذوق وصفا سور (زینهار ازآب شمشیرت که
شیرانرا ازان * تشنه لب کردی وکردانرا درآب انداختی * بعض نسخه ده
تشنه لب کشتی نهنکانرا درآب انداختی یعنی اقویانك کیمنی تشنه لکله
هلاك ایلدك وکیمنی صویه آتدك یعنی صویه غرق ایلدك حاصلی صوکبی
شمشیرله قتل ایلدك دیمکدر زینهار زادن صکره یای ساکنه ایله امان
معناسنه درکاه اولورکه یایی ترك ایدوب زنهار دیرلرنته کلستانده ایکیسین
برمصراعده جمع ایلمش مصراع * زینهار ازقرین بد زنهار * آب شمشیر بیانیه
ویالامیه در مجازا وتا ضمیر خطاب که حرف رابط صفت ویا حرف تعلیل شیرانرا
را ادات مفعول یعنی کردینك مفعول اولی وتشنه لب مفعول ثانیسی ازان
آن اسم اشارتدر شمشیره کردی فعل ماضی مفرد مخاطب ایلدك دیمکدر کردان
کاف عجمینك ضمی ورانك سکونیله کردك جمعیدرکه بهادر معناسنه در الف
ونون ادات جمعدر * محصول بیت * ای شاه یحیی امان سنك قلجك صوبندن
یعنی قلجکدن که شیرلری اول قلجکله تشنه لب ایلدك وبهادرلری صویه آتدك
یعنی صوکبی شمشیرکه آتدك حاصلی صوکبی صافی وپاك شمشیرك یا لمنینه ویروب
هلاك ایلدك وجائزدرکه تشبیه مراد اولمیوب آب کندی معناسنه اوله یعنی
قوی عدولرك کیمنی تشنه لکله وکیمنی صویه غرق ایلمکله هلاك ایلدك وله ایضا
(ای دررخ تو پیدا انوار پادشاهی * درفکرت تو پنهان صد حکمت آلهی *

از بحر مضارع
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

ای حرف ندا منادی ممدوحی اولان پادشاهدر ومابعدی مقصود بالندادر
انوار پادشاهی لامیه ویا بیانیه درویا حرف نسبت حکمت آلهی بیانیه ویا حرف
نسبت * محصول بیت * ای پادشاه سنك رویکده پادشاهه منسوب نورلر
پیدادر وسنك فکرکده یوز حکمت الهی پنهاندر یعنی برمعناده تفکر ایلسك

یوز

یوز حکمت آلهی اظهار ایدرسن (کلك تو بارك الله برملك دین کشاده *
صد چشمه آب حیوان ازقطرۀ سیاهی * کلك تو لامیه بارك الله مقام تحسینده
مستعملدر ملك دین بیانیه قطرۀ سیاهی لامیه سیاهیدن مراد قرامرکبدر
انلرقره مرکبه سیاهی دیرلر چشمه آب حیوان ضرورت وزن ایچون چشمه یی
اضافتدن قطع ایدوب آب حیوانی اندن بدل ایلدی * محصول بیت * بارك
الله سنك قلمك ملك دین اوزره برقطره سیاهیدن یوز آب حیوان چشمه سنی
آچمش یعنی آقتمش حاصلی قلمك ضبط ممالك ایلدیکی سببله ممالك دینه حیات
ویرمش که هیچ کیمسه سندن متشکی دکل بلکه ممالك اسلامیه هب سندن
راضی در (براهرمن نتابد انوار اسم اعظم * ملك آن تست وخاتم فرمای
هرچه خواهی * اهرمن دیو یعنی ارکك دیو نتابد فعل نفی مستقبل بلدرامز
یعنی اوزرینه پرتو صالماز انوار فاعل نتابد در اسم اعظم اضافتی لامیه در مجازا
واعظمه اضافت بیانیه ملك مبتدا آن تست لامیه وخبر مبتدادر خاتم ملکه
معطوف تقدیری وخاتم آن تست در فرمای فعل امر مفرد مخاطب بیور
دیمکدر هرچه خواهی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بونده دیلرسك
دیمکدر * محصول بیت * دیو نراوزرینه اسم اعظم پرتو صالمز یعنی اسم اعظم
دیوالینه دوشمك انده خاصه سی ظاهر اولمزنته که حضرت سلیمانك خاتمی
دیوالینه کیردکده اثری ظاهر اولمدی پس ملك سلطنت وخاتم شاهی سنکدر
بیور هرنه دیلرسك یعنی اقلیم پارسه حاصلی سلیمان تختنه مالك اولدك هرنه
دیلرسك بیورکه عالم سکا مسخر اولدی (درحشمت سلیمان هرکس که شك نماید
* برعقل ودانش او خندند مرغ وماهی * حشمت حای حطینك کسریله
عجم عظمت وشوکت یعنی اولواق معناسنده استعمال ایدر سلیمانه اضافت
لامیه در * محصول بیت * حضرت سلیمانك عظمتنده واولولغنده هرکسه که
شك کوستررسه انك عقلنه وعلمنه مرغ وماهی کولرلر یعنی استهزا ایدرلر
حاصلی انساندن قطع نظر بر وبحرك حیواناتی بیله آنی تمسخر ایدر یعنی
شك یوق که سن حشمت وعظمت صاحبی سلیمانك قائم مقامی سین پس سنك
سلطنتکده شاك اولان انك سلطنتنده شاکدر امدی سلیمانه مسخر اولان
حیوانات اکا سخریه ایلسه وجهی وار (بازارچه کاه کاهی برسرنهد کلاهی
* مرغان قاف دانند آیین پادشاهی * محصول بیت * اکرچه طغان کاه کاه
باشنه کلاه قور یعنی اسکف چکرامارسم وآیین سلطنتی بیلمز یعنی کاه کاه
باشنه اسکف قومغله شاه طیور اولمغه لایق اولمز بلکه شاهلق آیین واسلوبی
عنقا جنسی بیلورکه بلادوقرانی سائر مرغان کبی کزمز بلکه تخت سلطنت

قافده ثابت قدم اولوب ویرین بکلر وخلق عالمه عظمتندن کندوبی کوسترمز
یعنی پادشاهلغه سنك کبی عالیشان کسه لایقدر هر خفیف مزاج پادشاه اولمغه
لایق دکلدر حاصلی تخت سلیمانه سن لایق وسزاوارسن غیریلر دکل ممدوحی
اولان پادشاهی عنقایه وسائر وارث سلطنتی باز کلاه داره تشبیه ایلمش (تیغی که
آسمانش ازفیض خود دهد آب * تنها جهان بکیرد بی منت سپاهی * تیغی
یا حرف وحدت که حرف رابط صفت فیض بونده لطف واحسان معناسنه در
سپاهی یای نسبتله بونده عسکر معناسنه در * محصول بیت * بر قلچ که آسمان
اکا کندی فیضندن صو ویره یعنی آسمان یاپدیغی شمشیر جهانی یالکز طوتار
عسکر منتسز یعنی برکسه که مؤید من عند الله اوله لشکر وسپاه معاونتنه
محتاج دکل دیمکدر سپاهی یاسنی وحدت ایچون طوتان علم قافیه دن
بی بهره ایمش ومعانیه ده اطلاعی یوغمش (کلك تو خوش نویسد در شان یار
واغیار * تعویذ جان فزایی افسون عمر کاهی * شان مهموز العیندر همزه سنی
الف ایلمکده جائزدر راس کبی عجم دائما الفله استعمال ایدر بونده کی حال ردشعی
معناسنه در عربیده اما فارسیده برنیجه معناسی واربونده بیانی لازم دکل
تعویذ تفعیل بابندن مصدردر حفظ ایلمك معناسنه اما عجم حمایل معناسنده
استعمال ایدر پس جانه اضافت لامیه اولور جان فزا وصف ترکیبیدر
فزاییدندن جان آرتریجی یعنی حیات ویریجی معناسنه ویای ثانی حرف مصدردر
افسون همزه ایله وهمزه سز بوکی یعنی سحر ومکر وحیله معناسنه کاور عمر کاه
وصف ترکیبیدر کاهیدندن عمر اکسلدیجی یعنی عمره نقصان ویریجی
ویا حرف مصدر * محصول بیت * ای پادشاه سنك قلمك یار واغیار حقنده
عجب کوزل یازار دوست حقنده حیات افزالق تعویذنی وعدو حقنده جان
کاهلق افسونی یعنی پادشاه صاحب سیف وقلمدر امدی سیفی احوال
واوصافنی بیان بیوردی شمدی قلمنك هنرلرین بیان ایدر یعنی سنك قلمك
بر خط همایون یازار که فلان دوسته بوقدر عطا یا اعطا ایدلك که حیاتنه حیات
قاتسن پس بو خط همایون دوسته تعویذ جان اولدی وبر خط همایون یازار که
فلان عدوبی سیاست ایلك بی جان اولسون یعنی هلاك اولسون وبو خط همایون
عدویه افسون جانکاه اولدی (ای عنصر تو مخلوق از کیمیای عزت * وی دولت
تو ایمن از صدمت تباهی * ای حرف ندا منادی مذکور پادشاهدر عنصردن
مراد چار ارکاندر یعنی خاك وآب وهوا ونار عنصر مبتدا وتویه اضافت
لامیه در مخلوق خبر مبتدا ازکیمیا مخلوقه متعلق وعزته اضافت بیانیه در
بعض نسخه ده کیمیا برینه کبریا دوشمش عظمت معناسنه بنه اضافت بیانیه در

وی واو حرف عطف وای حرف ندا ومنادی مذکور پادشاهدر دولت تو
لامیه ایمن امین معناسنه در صدم صادك فتحی ودالك سکونیله جسدله یعنی
کوده ایله اورمق اما بونك کبی یرلرده شدت وبلا معناسنه در بعض نسخه ده
صدمت یرینه وصمت واوك فتحی وصادك سکونیله واقعدر عیب معناسنه
صدمتده کی تا علامت تقلدر تباهی یای مصدریه ایله فساد معناسنه در
* محصول بیت * ای پادشاه سنك عنصرلك یعنی وجودك کیمیای عزت
وحرمتدن مخلوقدر وای پادشاه سنك دولتك فساد شدتندن امین ومصوندر
یعنی وجودی شریف بر عادل پادشاهسن الله تعالی سنك دولتكی زوالدن
صقلسون منادی واقع اولان ابیات ومصارعك معانیسنده که حرفی
ذکر ایلین معنایه خلل ویردیکن اکاه وخبردار دکل ایمش (کر پرتوی ز تیغت
بر کان ومعدن افتد * یاقوت سرخ رو را بخشند رنك کاهی * پرتوی
یا حرف وحدت کان ومعدن دالك کسریله عطف تفسیری قبیلندندر یاقوت
سرخ رو بیانیه سرخ رو وصف ترکیبیدر قزل یکزلی یاقوت را ادات مفعول
ظاهرا خواجه نك کلامی دلالت ایدر که یاقوت همان قزل اولاندر یا خصوص که
صاریده اولور سیاهده سنه که روایت اولنور که حضرت مکه نك حجر الاسودی
یاقوتدر حتی قرامطه لعنهم الله تعالی مکه مکرمه یی اغارت ایدوب مبارك حجر
الاسودی الدیلر واهل اسلام ایکیوز بیك سکه حسنه جمع ایلدیلر اللرندن
تخلیص ایلمك ایچون ومبارك حجری یاقوت خواصیله تجربه ایلدیلر پس
کوردیلر که خاصه لری کامل مالی ویروب حجر الاسودی اللرندن آلدیلر بخشند
فعل مضارع جمع غائب بغشلرلر دیمکدر فاعلی کان ومعدندر رنك کاهی
بیانیه کاه کاف عربیله صمان معناسنه در ویا حرف نسبت * محصول بیت *
اکر سنك قلجکدن کان ومعدنه بر پرتو دوشرسه قزل یکزلی یاقوته صمان
رنکنی بغشلرلر یعنی قزل رنکلی یاقوته صاری یاقوت رنکنی ویررلر سنك تیغك
خوف وخشیتندن حاصلی هیبتندن معادن یرقان مرضنه مبتلا اولور
(عمریست پادشاها کزمی تهیست جامم * اینك زبنده دعوی وز محتسب کواهی
عمر بونك کبی یرلرده زمان معناسنه در ویا حرف وحدت کزمی که حرف بیان
تهی تانك فتحی وکسریله وهانك کسریله بوش معناسنه در کواه شاهددر
طانق معناسنه پس * محصول بیت * بر زماندر ای پادشاه که قدحم باده دن
خالیدر یعنی خرجلغم یوقدر که باده صاتون آلوب ایچم حاصلی باده نوش ایلمکه
وسعتم یوقدر اینشته بنده دن دعوی ومحتسبدن شهادت یعنی محتسب
شاهددر که بن باده خرجنه مالك اولمدیغمه خواجه بنده حسن طلب رعایت

ایلدی (دائم دلت بخشد بر عجز شب نشینان * کر حال من بپرسی
از باد صبحگاهی * بخشد فعل مضارع مفرد غائبدر اسر کردمکدر بر بونده
حرف صله عجز شب نشینان لامیه در شب نشین وصف ترکیبیدر کیجه اوتوریجی
معناسنه یعنی احیای لیل ایلین کیمسه والف ونون ادات جمعدر صبحگاهی
یا حرف نسبت مصراع ثانی شرط ومصراع اوّل جزادر * محصول بیت *
بیلورمکه کوکلک شب نشینلر عجز وافتقارینه ترحم ایلرا کر صباح وقتی
نسیمندن بنم حالمی صورر سک یعنی باد صبادن بنم حالم صورر سک سکا بنم
ابتر حالم معلوم اولور وبو واسطه ایله هر قنده که بر عاشق شب نشینک وار ایسه
اکا مرحمت ایدرسن بنم حالمه قیاسله زیرا بن محل ترحم صبحگاهی یاسی
وحدت ایچون طوتان احوال قافیه دن اکاه دکل ایمش (ساقی بیار آبی
از چشمهٔ خرابات * تا خرقها بشوییم از عجب خانقاهی * ساقی منادی آبی ردشمعی
یا حرف وحدت آبدن مراد باده در تا حرف تعلیل عجب عینک ضمی وجیمک
سکونیله کبر معناسنه در خانقاهی یا حرف نسبت * محصول بیت * ای ساقی
خرابات چشمه سندن بر صو کتور تا کیم خانقاه تکبرلکندن خرقه لرمزی یویه لم
یعنی باده کتور تا کیم ایچوب مسکنت کسب ایده لم وخانقاهده کسب
ایلدیکمز عجب وریادن خلاص اوله لم (در دودمان آدم تا وضع سلطنت هست
* مثل تو کس ندانست این علم را کماهی * دودمان دال اولک ضمی وثانینک
سکونیله قوم وقبیله معناسنه در آدمه اضافت لامیه در تا حرف ابتدا
ویا حرف توقیت مادام معناسنه علمدن مراد علم سلطنتدر کماهی کاف حرف
تشبیه وماهی موصول وضمیر مؤنث غائبه دن مرکب لفظدر قیاس کماهو ایدی
زیرا ضمیر علمه راجعدر لکن تقدیری علم سلطنتدر پس مضاف الیهدن حکم
تأنیث اخذ ایلدی کذا کاضمیر تأنیث راجع اولدی * محصول بیت * آدم صفی
اولادنده سلطنت وضع واوله لی علم سلطنتی سنک کبی حقیقتیله کیمسه بیلمدی
یعنی دنیا پادشاهلری علم سلطنتی سنک کبی بیلمدیلر (جور از فلک نیاید
با تو ملک صفاتی * ظلم از جهان بر من شد تو جهان پناهی * با تو با حرف
مصاحبت صفاتی یا حرف وحدت ویا تنکیر بر حرف استعلادر علی معناسنه
شد بونده واقع وصادر اولدی معناسنه در جهانپناه وصف ترکیبیدر
جهان صغنجی ویا صغندریجی معناسنه ویا ضمیر خطاب * محصول بیت *
سنک ایله یعنی سن ملک صفات ایله فلکدن جور کلمز یعنی سنک کبی بر عادل
ملک صفات پادشاهک وجودیله فلکدن جور کلمز یعنی فلک کیمسیه جور
وجفا ایلیه مز اما جهاندن بنم اوزریمه ظلم واقع اولدی سن جهانپناه ایکن

حاصلی

حاصلی سنک کبی جهانی حمایت ایدیجی پادشاه وار ایکن جهان بکا ظلم ایلدی
نیاید فعلی نیابد یازوب معناسنی فلکدن جور بولمدرم سن ملک صفاتله
دیو معناسنی روشن سویلمش ومصراع اولک معناسنی سن ملک صفاتله
فلکدن جور کلمزدیو بیتک معناسنه جور ایلمش ومصراع ثانیده بر لفظنی
من لفظنه مضاف ایدوب معناسنی ظلم جهاندن اولدی بنم قتمه دیو بیتک ردسروری
معناسنه بلکه بیتک کندینه ظلم ایلمش وجهاندن بکا ظلم اولدی حال بوکه سن ردشمعی
پادشاهسن دیو اثر نجه کتمش (جایی که برق عصیان بر آدم صفی زد *
ما را چه کونه زیبد دعوای بی کناهی * جایی یا حرف وحدت که حرف رابط صفت
برق عصیان بیانیه ادم صفی ده بو یله در برق شمشکه دیرلر کناهی یا حرف مصدر
* محصول بیت * بر یرده که برق عصیان آدم صفی اوزرینه اوردی یعنی
بر یرده که حضرت آدم پیغمبر ایکن اللهه عصیان ایلیه یا بزم کبی بیچاره لره
کناهسزلق دعواسی نه وجهله یارا شر یعنی انبیادن کناه صادر اولدیغی یرده
بزه کناهمز یوق دعواسی یاقشمز بو بیت انی مشعردر که خواجه دن بر مزلقه
صادر اولمش اوله وبو بیتله اعتذار ایلیه (حافظ چو پادشاهت که که میبرد نام *
رنجش زبخت منما باز ابعذر خواهی * پادشاهت تا معنا جهتندن نامه
مقیددر نامت تقدیرنده رنجش اسم مصدردر رنجش معناسنه باز آ الف
ممدوده ایله فعل امر مخاطبدر بعذر خواهی با حرف مصاحبت وعذر خواه
وصف ترکیبیدر عذر دیلیجی معناسنه ویا حرف مصدر * محصول بیت *
ای حافظ چونکه پادشاه که که نامکی ایلتور یعنی آدکی اکار طالعکدن بیحضورلق
کوسترمه که عذر دیلیجی کله کل یعنی ایلدیکک کناه سببیله عذر کتور حاصلی
ایلدیکک تقصیردن عذر دیله بو بیت بیت سابقه ناظردر باز لفظنی بونده کیرو ردسروری وشمعی
معناسنه طوتانلر مستقیم معنادن کیرو کتمشلر بلکه بونده تأکید محض ایچوندر
(یا ملجأ البرایا یا واهب العطایا * عطفا علی مقل حالت به الدواهی * یا حرف ندا
ملجأ بونده اسم مکاندر لجاء یلجأدن یعنی فتح بابندن صغنجق یر دیمکدر
مصدر میمی ده ملجأ کلور برایا بابنک فتحیله خلق معناسنه در واهب العطایا
اسم فاعلک مفعولنه اضافتیدر واهب اسم فاعلدر وهب یهب دن نه فتح
بابندندر معتل الفا بغشلیجی معناسنه عطایا عطیه نک جمعی بخشش دیمکدر
عطفا منصوبدر مصدرلغله تقدیری اعطف عطفا ایدی عطف بونده اشفاق
معناسنه در یعنی اسر کمک بو معنایه اولنجه علی حرفیله مستعملدر بونده کی
کبی پس علی مصدره متعلقدر مقل لفظا مجرور علی ایله اسم فاعلدر اقل یقل دن
یعنی افعال بابنک مضاعفندن اصلی مقلل ایدی ادغام ایله مقل اولدی فقیر

معناسنه حلت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه نصر بابندن نازل اولدی
وقوندی معناسنه بو معنایه اولنجه حرف باایله مستعملدر بونده کی کبی دواهی
دالك فتحیله جمع داهیه در اولو بلا معناسنه (محصول بیت) پادشاهه ندا ایدوب
بیورر ای خلقك صغنجق یری زیرا ظل الله سن ای بخششلر بغلیجی زیرا صاحب
قدرت ومکنت برمحبی پادشاهسن پس ای پادشاه بو فقیری اسرکه یعنی
بنی اسرکه انجلین فقیرکه اکا اولو بلالر نازل اولدی وقوندی یعنی باشنه
اولو بلالر کلدی بو بیتده دلالت ایدرکه خواجه روزکاردن برمکروه
کورمش اوله وله ایضا (ای قصهٔ بهشت زکویت حکایتی * شرح جمال حور
زرویت روایتی * ای حرف ندا منادی جاناندر قصهٔ بهشت لامیه حکایتی
یا حرف وحدت شرح جمال حور لامیه لردر روایتی یا حرف وحدت بو غزلده
واقع اولان حرف وصل وحدت ایچوندر اخر غزله وارنجه * محصول بیت
ای جانان جنت قصه سی سنك کویکدن برحکایتدر یعنی نیجه حکایتی
وار جنت ده حکایه لرندن برحکایتدر حور کوزللکنك شرحی سنك رویکدن
برروایتدر یعنی سنك رویکك نیجه روایتی واربوده اندن برروایتدر (انفاس
عیسی ازلب لعلت لطیفهٔ * واب خضر زنوش دهانت کنایتی * محصول بیت *
حضرت عیسی نفسلری که انکله موتی احیا ایدردی سنك لب لعلکدن
برلطیفه در یعنی لبکدن برلطیف خصلتدر دخی آب حیوان سنك طاتلی
دهانکدن برکنایتدر یعنی آب حیوان که ذکر اولنور سنك دهانك کنایه لرندن
برکنایتدر یعنی آب حیوان که ذکر اولنور سنك دهانك در لطیفهٔ ده اولان
همزه وحدت ایچوندر دین لطیف سو یلمش (هر پاره ازدل من وازغصه
قصهٔ * هرسطری ازخصال تو از رحمت آیتی * مصراع اولده واو حرف
عطفدر یازلمسی اولیدر اما نسخه لرده یازلدیغیچون تقلیدایله یازدق
ازغصه قصهٔ پارهٔ دلی بیاندر سطری یا حرف وحدت خصال تو لامیه ازرحمت
آیتی سطری بیاندر * محصول بیت * بنم کوکلمدن هر برپاره غصه وغمدن
برقصه در وسنك خویلرکدن وعادتلرندن هر برسطری رحمت حقدن برآیت
وبرعلامتدر حاصلی سنك هر خویك برر آیت رحمتدر وبنم دلمدن هر برپاره
برر غصه قصه سیدر مصراع اولده واوی حرف عطف ظن ایدوب معناسنی بنم
کوکلمدن هر برپاره وغصه دن برقصه دین ربط کلامدن بیخبرا یمش ومصراع
ثانیده واوه احتیاج یوق ایکن واو یازوب معناسنی سنك خویلرکدن هر برسطر
ورحمتدن برآیت دین مذاق فارسی یه مسکین مالك دکل ایمش (کی عطرسای
مجلس روحانیان شدی * کل را اکر نه بوی تو کردی رعایتی * عطرسای وصف

زبحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

ردشمعی

ردشمعی

ترکیبیدر

ترکیبیدر ساییدندن ازملك معناسنه عطر ازیجی دیمکدر زیاده قوقو و یرمکدن
کنایتدر زیرا مسك وعنبر ولخلخه وغیر یلری ازلدکده زیاده قوقو و یررلر مجلسه
وروحانیانه اضافت لامیه لردر شدی حکایت حال ماضی معناسنی افاده ایدر
کل را ادات مفعول کاه دیمکدر نه ادات نفی کردی فعلنه مقیددر نکردی
دیمکدر منفصل یازلدیغیچون هاء رسمی یه محتاج اولدی کردیده حکایت حال
ماضی معناسنی افاده ایدر * محصول بیت * قچن روحانیلر مجلسنك عطر
ازیجیسی اولوردی اکر کاه سنك بویك رعایت ایلمیدی یعنی کاه سنك بویك
ضم اولدی اول جهتدندر خوش قوقولی اولدیغی حاصلی قوقوسی سنك
بویکدن مستعاردر (در آرزوی خاك ره یار سوختیم * یاد آورای صبا که
نکردی حمایتی * آرزوی خاکره یار لامیه لردر یاد آورك مفعولی آور فعل امر
مفرد مخاطب کتور دیمکدر آوریدندن کاهی واوینی حذف ایدوب آردیرلر که
حرف بیان نکردی فعل نفی ماضی مفرد مخاطبدر * محصول بیت * یارك ایاغی
ترابی آرزوسنده یاندق ای صبا یاد که کتورکه بزه حمایت ایلمدك یعنی یارك
خاکراهنی کوزمزه توتیا ایچون کتورمدك خاطرکده اولسون که محلی کالدکده
سنکله سویلشه وز (در آتش از خیال رخت دست میدهد * ساقی بیاکه
نیست زدوزخ شکایتی * محصول بیت * آتش دوزخده اکر سنك رخك خیالی
ال ویررسه یعنی خیالك یادمه کلورسه ای ساقی کل که جهنمدن شکایت یوقدر
یعنی آتش دوزخده سنك رخك یادی بکا تعویذ اولوب بنی یاقدرمز حاصلی
رخك یادی بنی اتشدن صیانت ایدر پس دوزخدن شکایتمز اولمز
(بوی دل کباب من آفاق را کرفت) وین سوزاندرون بکند هم سرایتی) بوی دل
کباب من لامیه وبیانیه ولامیه در افاقدن بونك کبی یرلرده اطراف واکناف عالم
مراددر سوزاندروندن مراد سوز دل وجکردر (محصول بیت) بنم کباب اولمش
دلمك قوقوسی اطراف عالمی طوتدی بوسوزاندرون دخی سرایت ایدریعنی
بوسوزاندرونده عالمی یقاریاندرر حاصلی کباب اولمش دلمك قوقوسی عالمی
طوتدیغی کبی سوزدرونمده عالمی طوتار (ای دل بهرزه دانش وعمرت زدست
رفت * صدمایه داشتی ونکردی کفایتی * محصول بیت * ای کوکل علم وعمرك
عبث یره الکدن کتدی یوز سرمایه ك وارایدی اما انکله اکتفا ایلمدك یعنی
علم وعمر تحصیل عشقه سرمایه ایدی سن بونلری عبث یره صرف ایدوب
واسطهٔ تحصیل عشق ایده مدك حاصلی مرادك حصولنه بونلرسکا کفایت
ایلمدی زیرا عبث یره صرف اولندی (دانی مراد حافظ ازین درس غصه
چیست * از توکرشمهٔ وزخسرو عنایتی * دانی فعل مضارع مخاطبدر

معنای استفهامی متضمن بیلورمیسن دیمکدر درس غصه بیانیه کرشمهٔ
یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل سندن برکرشمه دیمکدر ساقی یه خطاب
ایدوب بیورر * محصول بیت * بیلورمیسن حافظک مرادی غم وغصه درسنی
اوقومقدن ندر سندن برنازوشیوه وپادشاهدن برلطف واحساندر یعنی
عشق درسنی اوقومقدن مرادی سندن برالتفات وپادشاهدن لطف وکرم
حاصلی سن عاشقمدر دیو کرشمه وناز ایلیه سن وپادشاه عاشق شاعرمدر دیو
رعایت ایلیه کرشمهٔ ده اولان همزه وحدت ایچوندر دین مخالف سویلمش
وله ایضا (این خرقه که من دارم دررهن شراب اولی * وین دفتر بی معنی
غرق می ناب اولی * محصول بیت * بو خرقه که بن طوتارم یعنی بنم مالک اولدیغم
خرقه شراب رهننده اولمق اولادر یعنی مرهون باده اولمق یکدر زیرا اندن بوی
ریا کلور وبو معنیسز دفتر یعنی اوقودیغم فائده سز کتاب شرابه غرق اولمسی اولادر
زیرا درس عشقه آندن فائده یوق (چون عمر تبه کردم چندان که نکه کردم *
درکنج خراباتی افتاده خراب اولی * محصول بیت * چونکه عمرمی عبث یره
فساده ویردم اولقدر که نظر ایلدم برمیخانه بوجغنده مست خراب ییقلمش
اولمق اولادر یعنی چونکه عمرمی عشق درسنی تحصیل ایلمکسز ضایع ایلدم
بقیهٔ عمرمی برمیخانه کوشه سنده مستانه کچورمک یکدر (چون مصلحت
اندیشی دورست ز درویشی * هم سینه پرآتش به هم دیده پرآب اولی *
مصلحت اندیش وصف ترکیبیدر اندیشیدندن مصلحت فکر ایدیجی ویا حرف
مصدر درویشی ده یا حرف مصدردر (محصول بیت) چونکه مصلحت اندیشلک
درویشلک مرتبه سندن ایراقدر سینه پرآتش ودیده پرآب اولمق یکدر یعنی
چونکه امور دنیا فکری درویشلکدن بعیددر درد عشق ومحبتله سینه
پرآتش ودیده پراشک اولمق اولادر حاصلی عاشق اولوب اهل سوز وکریه اولمق
یکدر (من حالت زاهد را باخلق نخواهم کفت * کین قصه اکر کویم باچنک
ورباب اولی * محصول بیت * بن زاهدک حالنی خلقه سویلیسرم یعنی
خلق عالمه افشا ایلم زیرا بو قصه یی اکر سویلرسم چنک وربابه سویلمک یکدر
یعنی باده نوش اولوب چنک وچغانه ایله سویلمک یکدر که هرکسک عقلنده
وفکرنده مرکوز وثابت اولسون (تا بی سروپا باشد اوضاع فلک زین دست *
در سر هوس ساقی در دست شراب اولی * تا مادام معناسنه در زین دست
بونک کبی دیمکدر نته که بعض نسخه ده زینسان دوشمش معنالری بردر
* محصول بیت * مادامکه اوضاع فلک شمدیکی کبی بی سروپا اوله یعنی برمعین
وضع اوزرینه اولمیه بلکه کاه نعمت وکاه نقمت ویرر اوله پس باشده ساقی آرزو

ازبحر هزج ردشعی
مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن

وهوسی

وهوسی والده قدح باده اولمق اولادر یعنی مادامکه فلکدن انواع اوضاع
صادر اولور باشده ساقی محبتی والده جام باده اولمق یکدر که فلکک اوضاعی
هیچ وجهله معلوم اولمیه زیرا مست اولان احوال کردوندن بیخبر اولور
(از همه و تو دلداری دل برنکنم آری * کر تاب کشم باری زان زلف بتاب اولی
برنکنم قالدرمم دیمکدر آری اوت دیمکدر تاب بونده حرارت واضطراب
معناسنه در زلف بتاب بیانیه بوکلی زلف معناسنه * محصول بیت *
سنک کبی بر دلداردن کوکلمی قالدیروب آنی ترک ایلم زیرا اکر عشقک حرارت
واضطرابنی چکرسم باری اول بوکلی زلفدن چکمک اولادر یعنی عشق ومحبت
آتشنی چکمک لازم اولنجه جانانک تابدار زلفندن چکمک یکدر که بی نظیر
عالمدر نته که خواجه سلمان بیورر بیت * دل اکر بار کشد بار نکاری باری *
ور کسی یار کزیند چو تو یاری باری (چون پیر شدی حافظ از میکده بیرون آی *
رندی وهوسناکی درعهد شباب اولی * محصول بیت * چونکه پیر اولدک
ای حافظ میخانه دن چیق طشره کل یعنی میخانه یی ترک ایله زیرا رندلک
وهوسناکلک جوانلق زمانده اولمق اولادر یعنی هوا وهوسه وآرزوی نفسه
جوانلق زمانی کرک پیرلک زمانی مناسب دکل وله ایضا (ای که در کشتن ما هیچ
مدارا نکنی * سود وسرمایه بسوزی ومحابا نکنی * کشتن ما مصدرک مفعولنه
اضافتیدر مدارا مفاعله بابندن مصدردر که بو بابک ناقصندن عجم تایی حذف
ایدر نته که سابقا مفصل بیان اولندی محابا ده مدارا کبی مصدردر ناقص
مفاعله بابندن بونک کبی یرلرده قایرمق وپرواچکمک معناسنه در * محصول
بیت * ای شول جانان که بزی اولدرمکده هیچ بر وجهله مدارا ایلمزسن بلکه
مرادک قتل ایدرسن سود وسرمایهٔ عمرمزی یقارسن وهیچ قایرمزسن
وپرواچکمزسن یعنی دل ودین سرمایه سنی آتش عشقکه یاقوب کاهدن
قورقمزسن بو بیتده خطاب عام اولمق روشنددر دین خطابه قابل دکل امش
(دردمندان بلا زهر هلاهل دارند * قصد این قوم خطر باشد هان تا نکنی *
زهر هلاهل بیانیه در اضافة العام الی الخاص قبیلندندر زیرا هلاهل
یالکز زهر قاتل دیمکدر پس زهراندن اعمدر دارند طوتارلر یعنی
سم هلاهللری وار حاصلی زهرناک طائفه در زیرا دائما زهر عشق ومحبت نوش
ایدرلر قصد این قوم مصدرک مفعولنه اضافتیدر بو قومه قصد ایلمک دیمکدر
خطر لغتده اشراف علی الموتدر یعنی موته قریب اولمق هان ادات تنبیه تا
ماقبلنی تأکید ایدر * محصول بیت * بلادردلیلرینک سم هلاهلی وار یعنی
زهر عشق ایچمش بر بلوک طائفه در پس زهرناک اولمشلر امدی بونلره قصد

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

ردشعی

بعض دیوانلرده باشد دن صکره
واو یازمشلر ولکن شرحلرده
یوقدر

ایلمك خطر وخطادر اكاه اول غافل اولمه بونلرك علیهنه یعنی ضررلرینه
قصد ایلمیه سن زیرا مسموملردر نته كه علما حقنده لحوم العلماء مسمومة واقع
اولمش پس بونلر كده لحومی مسمومه در زیرا زهر عشق نوش ایدرلر (رنج ماراكه
توان بردینك كوشهٔ چشم * شرط انصاف نباشد كه مداوا نكنی * مداوا
مصدر ردر دوا وعلاج معناسنه در * محصول بیت * بزم مرضمزی كه بر كوشهٔ
چشمله ایلتمك ممكندر یعنی مرضمزه كه بر كوز او جیله علاج ایلمك قابلدر حاصلی
علاجمزادنی التفاته موصولدر پس شرط انصاف دكلدر كه مداوا ایلمیه سن
یعنی علاجمز سنك الكده اولدیغی تقدیر جه اهمال ایدرسك شرط انصاف
دكلدر (دیدهٔ ما كه بامید تو دریاست چرا * بتفرج كذری برلب دریا نكنی) دیدهٔ
مالامیه در كه حرف رابط صفت بامید تو یعنی بامید وصال تو بتفرج باحرف
سبب كذری یا حرف وحدت ویا تنكیر بر حرف صله لب دریالامیه در * محصول
بیت * بزم كوزمز كه سنك وصالك امیدیله دریا اولدی یعنی كریه سبب وصال
اولمق امیدیله اغلمغله دیده مزی دریا ایلدك پس نیچون تفرج سببیله دریا
كنارندن كذر ایلمزسن یعنی دریا سیری مفرحدر نیچون دیده مز دریاسی كنارینه
سیر طریقیله بر كذر ایلمزسن (نقل هر جور كه از خلق كریمت كردند * قول
صاحب غرضا نست تو آنها نكنی * كه حرف رابط صفت خلق خانك ضمیله
خوی وعادت معناسنه در كریمه اضافت بیانیه در صاحب غرضان
الف ونون ادات جمعدر آنها ها ادات جمعدر هر جوردن عبارتدر * محصول
بیت * سنك كریم ولطیف خلقكدن هر جور وجفایی كه نقل ایلدیلر
صاحب غرضلر قولیدر سن نقل ایلدكاری جوری ایلمزسن یعنی سندن
نقل اولنان جفالر اصحاب اغراض افتراسیدر سندن كیمسه جور وجفا
كورمز زیرا سن لطیفسن ولطیفدن كلمز الا الطف (بر تو كر جلوه كند شاهد
ما ای زاهد * از خدا جز می ومعشوق تمنا نكنی * بر حرف صله تمنا
تفعل بابندن مصدردر تفعل وتفاعل بابنك ناقصندن مصدری عجم بویله
تصرف ایدر یعنی آخرك ماقبلنی مفتوح ایدوب لامی الفه قلب ایدرلر * محصول
بیت * ای زاهد اگر بزم محبوبمز سكا عرض جمال ایدرسه خدادن می
ومعشوقدن غیری نسنه استمزسن (حافظا سجدهٔ ابروی چو محرابش كن *
كه دعایی زسر صدق جز اینجا نكنی * سجدهٔ ابروی مصدرك مفعولنه اضافتیدر
چو محرابه اضافت بیانیه در كه حرف تعلیل دعایی یا حرف وحدت * محصول
بیت * ای حافظ جانانك محراب كبی ابروسنه سجده ایله زیرا صدق جهتندن
دعایی اندن غیری برده ایلمزسن یعنی مستجاب دعا جانانك محراب ابروسنده

ازبحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن
تاراه بین نكردی تو كی راهبر شوی
نسخه

اولان دعادر پس عبادت ودعایی محراب ابروسنده ایله كه مقبول اوله وله ایضا
(ای بیخبر بكوش كه صاحب خبر شوی * تا راهرو نباشی كی راهبر شوی *
تا حرف توقیت راهرو وصف تركیبیدر سالك معناسنه راهبرده
وصف تركیبیدر قولاغوز معناسنه * محصول بیت * خطاب عام
طریقیله بیورر ای بیخبر سعی ایله كه صاحب خبر اوله سن یعنی طریق
عشقدن آكاه اوله سن مادامكه یولجی اولمیه سن یعنی طریق عشقه سالك
اولمیه سن عشق یولنه قولاغوز ومرشد اوله مزسن حاصلی بر كیمسه بر یوله
كتمینجه اول یوله قولاغوز اوله مز عشق یولیده بر یولدر پس كرچكدن عاشق
اولمینجه غیری یی عشق یولنه قولاغوزلیه مز (در مكتب حقایق پیش ادیب
عشق * هان ای پسر بكوش كه روزی پدر شوی * مكتب حقایق بیانیه ادیب
عشقده بویله در هان ادات تنبیه در كه حرف تعلیل روزی یا حرف وحدت
محصول بیت) حقایق مكتبنده عشق مؤدبی قتنده آكاه اول ای اوغل سعی ایله
تا كه بر كون آتا اوله سن یعنی طریق عشقده سعی ایله كه مبتدیلكدن خلاص
اولوب پیر ومقتدای عشق اوله سن (خواب وخورت زمرتبهٔ عشق دور كرد *
انكه رسی بعشق كه بیخواب وخور شوی * خواب وخور اویقو واكل * محصول
بیت * اویقو ایله اكل وشرب سنی مرتبهٔ عشقدن دور ایلدی یعنی سكا عشق
درسنی تحصیل ایلمكه مانع اولدی پس عشقه اول وقت ایرشورسن كه بی خواب
وخور اوله سن یعنی عاشق صادق اولزمان اولورسن كه اكلدن واویقودن آزاد
اوله سن حاصلی عاشق كاملك مرتبه سی اكل وشربدن بری اولمقدر (كر نور
عشق حق بدل وجانت اوفتد * والله كز آفتاب فلك خوبتر شوی * نور عشق
حق بیانیه ولامیه در اوفتد فعل مضارع مفرد غائب اوفتادن مصدر ندن واو ایله و
واوسز لغتدر (محصول بیت) اكر خدانك محبتی نوری سنك دل وجانكه دوشرسه
یعنی خدایی جان ودلدن سورسك خدا حقیچون كه آفتاب فلكدن كوزلرك
اولورسن یعنی خدانك محبتی سنی نورانی ایدر (دست ازمس وجود چو مردان ره
بشوی * تا كیمیای عشق بیابی وزر شوی * محصول بیت * الكی وجود
باقرندن یول ارلری كبی یو یعنی وجودكه تعلق ایدوب اكل وشرب وخواب
وخورله مقید اولمه تا كه عشق كیمیاسنی بولوب خالص التون اوله سن یعنی
طریق عشقك مانعلرینی كیدركه عاشق صادق اوله سن (ازپای تا سرت همه
نور خدا شود * درراه ذوالجلال چو بی پاوسر شوی * محصول بیت * باشدن
ایاغكه دك هب نور خدا اولور یعنی جمیع وجودك نور حق اولور خدا یولنده
اكر بی پا وسر اولورسك حاصلی طریق حقده طوب كبی بی پا وسر اولوب

بوالمزسك خدانك مقبولى اولوب نور محض اولورسن (بكدم غريق بحر خدا
شو كمان مبر * كز آب هفت بحر بيك موى ترشوى * بحر خدا تقديرى بحر عشق
خدادركه حرف بيان * محصول بيت * برنفس حقك عشقى بحرينه غرق اول
ظن ايلمه كه يدى دكز صوبندن بر قيلجه ياش اوله سن يعنى خدايه عاشق اولان
يدى دكزه طالسه بر قيلى تراولمز قنده قالديكه كندى غرق اوله حاصلى عاشق
خدايى نه آتش يقارونه صوبوغار (وجه خدا اكرشودت منظر نظر *
زين پس شكى نماندكه صاحب نظر شوى * محصول بيت * خدانك وجهى
اكرسنك نظر كه منظر اولورسه يعنى روى خدا اكرسنك نظر كاهك اولورسه
بوندنصكره شك قالمديكه صاحب نظر اولورسن يعنى سكا خدا ايندلك كوزنى
وير رلرسه شك يوق كه صاحب نظر اولورسن (بنياد هستى تو چو زير وزبر شود
دردل كمان مداركه زير وزبر شوى * محصول بيت * سنك وارلغك بنيادى
يعنى انانيت وغرورك كه زير وزبر اوله يعنى چونكه انانيت وغرورك كيده
كوكلكده ظن ايلمه كه زير وزبر اوله سن حاصلى وارلغك فانى اولبجق سن فانى
اولمزسن بل كه المؤمنون لا يموتون حكمنه داخل اولورسن (كردرسرت هواى
وصالست حافظا * بايد كه خاك دركه اهل بصر شوى * محصول بيت *
اى حافظ اكرباشكده وصال هوايى وارايسه يعنى آرزوى وصال جانان
ايدرسك كركدركه اهل بصرك دركاهى طپراغى اوله سن حاصلى واصل جانان
اولان عشاقك اياغى ترابى اوله سن وله ايضا (با مدعى مكوييد اسرار عشق
ومستى * تا بيخبر بميرد در درد خود پرستى * محصول بيت * مدعى يه سويلمك
عشق ومستلك اسرارينى يعنى عشق ومستلك سرندن آنى اكاه ايلمك تا كه
خود پرستلك دردنده بيخبر اولسون يعنى غرور وانانيت دردنده هلاك اولسون
(با ضعف وناتوانى همچون نسيم خوش باش * بيمارى اندرين ره خوشتر
زتن درستى * محصول بيت * ضعف وناتوانلغله نسيم كبى خوش اول يعنى
عدم قدرتله نسيم كبى قانع وراضى اول زيرا نسيم ضعيف اسرزيرا بويولده
خسته لك تن درستلكدن خوشترقدر يعنى طريق عشقده ضعف وبيمارلق
معتبردر زيرا مقتضاى عشق بويله در (دركوشه سلامت مستور چون
توان بود * تا نركس تو كويد با ما رموز مستى * تا حرف توقيت نركسدن مراد
چشمدر با ما با حرف صله * محصول بيت * سلامت كوشه سنده مستور اولمق
نيجه ممكندر يعنى سلامت كوشه سنده حضور ايلمك نيجه ممكندر مادامكه
سنك چشم مستك بزه مستلك رموزنى سويلر يعنى سنك مستانه چشمك بزه
مستلك اسرارينى مادامكه سويلر بز سلامت كوشه سنده مستور اولمز بلكه

ازبحر مضارع
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

مستانه

مستانه اولورز (عاشق شوارنه روزى كار جهان سرايد * ناخوانده نقش
مقصود از كاركاه هستى * محصول بيت * عاشق اول يوخسه بركون جهانك
ايشى دوكنورونهايته وارر يعنى اجل كلور وارلق كارخانه سندن مقصود
نقشنى اوقومشكن يعنى عاشق اول يوخسه روز كاردن مرادك آلمقسزين
اجل كلوروسنى نامراد كوتورر (در آستان جانان از آسمان مينديش * كز اوج
سربلندى افتى بخاك پستى * محصول بيت * جانان آستاننده آسماندن پروا
چكمه يعنى فلكدن قورقمه زيرا سربلندلك اوجندن يعنى كمال رفعتدن
آلچقلق ترابنه دوشرسن يعنى آستان جانان كه فلك رفعتليدر اندن مذلت ترابنه
دوشرسن اكرفلكدن پروا چكرسك حاصلى آستان جانان كبى مأمن
وارايكن فلكك مكرندن قورقمق كرك جائزدركه بونده كه مينديش
فعلنى بيان ايده فتأمل (خارار چه جان بكاهد كل عذر آن بخواهد * سهلست
تلخى مى در جنب ذوق مستى * محصول بيت * ديكن اكرچه كه جانه الم
ومحنت وير راما كل انك عذرينى ديلر يعنى ديكنك ويرديكى جفايى تلافى
ومكافات ايدر يعنى ديكندن حاصل اولان بلايى كل عوض ايدر مصراع ثانى بى
بوكه مثل ايدوب بيورر شرابك اچيلغى سهلدر مستانه لك ذوقى قننده حاصلى
خار خماردر وكل ذوق مستى پس نيجه كه كل ديكندن ناشى اولان المى عوض
ايدر شرابك آچيلغنى وخمارينى مستلك ذوقى عوض ايدر (صوفى پياله پيما حافظ
قرابه پرداز * اى كوته آستينان تا كى درازدستى * پياله پيما وصف تركيبيدر
پياله اولچوجى يعنى پياله ايچيجى قرابه پردازده وصف تركيبيدر صراحى
بوشالديجى يعنى صراحى طولولرينى ايچيجى كوته آستين ده وصف تركيبيدر
قصه يكلى صوفيدن كنايتدر الف ونون ادات جمعدر * محصول بيت *
صوفى پياله ايله باده نوشدر وحافظ قرابه ايله اى قصه يكلى صوفيلر نيجه يه دك
بوال اوزونلغى يعنى بكاريكز قصه اما شرابه اللريكز اوزوندر پس صوفيلغله
شراب ايچمك اقبح صفاندر نيجه يه دك بوايشى ايشلرسز وله ايضا (اى دل
مباش خالى يكدم ز عشق ومستى * انكه برو كه رستى از نيستى وهستى
* محصول بيت * اى كوكل بردم خالى اولمه عشق ومستلكدن اندنصكره
واركه وارلقدن ويوقلقدن قورتلدك يعنى عاشق ومست اولدقدنصكره دنيا
قيودندن قورتلدك آنكه اولنه برحرف زاى ايراد ايدنلر زائد ايلمشلر
(كر خرقه پوش بينى مشغول كار خود باش * هر قبله كه باشد بهتر ز خود پرستى
* محصول بيت * اكر خرقه پوش كورورسك كندى ايشكه مشغول اول يعنى
الدانوب اكا تابع اولمه زيرا اول خرقه اكابت درا كا تابع اولورسك بت پرست

ازبحر مضارع
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

اولورسن پس هر قبله که اصحاب ادیان مختلفه نك واردر اول قبله یه تابع اولمق
خودپرست صوفی یه تابع اولمقدن یکدر زیرا هر دینك صاحبلری خدایه
عبادت ایدر اما صوفیء مرائی نفس وشیطانه امدی اندن اجتناب لازمدر
(در مذهب طریقت خامی نشان کفرست * آری طریق رندی چالاکیست
وچستی * محصول بیت * طریقت مذهبنده وروشنده خاملق کفر علامتیدر
یعنی درویشلکدن بی بهره اولمق نشان انکاردر وانکار طریقتده کفردر بلی
رندلك طریقی چابکلك وچستلکدر حاصلی عاشقلق ورندلك پخته لر کاریدر
خاملر ایشی دکلدر (تا عقل وفضل بینی بی معرفت نشینی * یك نکته ات بکویم
خودرا مبین که رستی * تا ادات توقیت بینی جائزدر که فعل مضارع مفرد
مخاطب اوله وجائزدر که عقل وفضله وصف ترکیبی اوله نکته ات تای خطاب
معناده بکویم فعلنه مقیددرکه حرف بیان * محصول بیت * مادامکه عقل
وعلمکی کوررسن یعنی کندیکی عاقل وفاضل کوررسن یاخود مادامکه
عاقل بین وفاضل بین سن معرفتسز اوتوررسن حاصلی بونلر اسباب غروردندر
ومعرفت جانانه مانعدر سکا بر نکته سویلیه یم کندیکی کورمدك قورتلدك
یعنی اسباب غروری که رفع ایلدك خلاص بولدك (آن روز دیده بودم
این فتنها که برخاست * کز سرکشی زمانی باما نمی نشستی * محصول بیت
اول کون کورمیشیدم بو فتنه لریکه پیدا اولدی سرکشلکدن بر زمان بزمله
اوتورمدك یعنی کمال استغنا کدن بزمله اوتوروب طورمدیغکدن بو پیدا اولان
فتنه لری کوروب بیلدم ایدی یعنی بزه هر بلا که نازل اولدی سنك استغنا کدن
اولدی (سلطان من خدارا زلفت شکست مارا * تا کی کند سیاهی چندین
درازدستی * سلطان منادی ومنه اضافت لامیه در خدارا ادات تخصیص
ویا قسم سیاهی یا حرف وحدت * محصول بیت * ای بنم پادشاهم خدا ایچون
مدد ایله که سنك زلفك سوداسی بنی شکسته حال ایلدی نیجه یه دك بر سیاه
بو قدر درازدستلك ایلیه یعنی حکمی سنك الکده در قومه که بو قدر ظلم
وتعدی ایلیه (دوش آن صنم چه خوش کفت در مجلس مغانم * با کافران
چه کارست کر بت نمی پرستی (محصول بیت) دون کیجه مجلس مغانده اول صنم
بکا نه خوش دیدی یعنی قتی کوزل سویلدی کافرلرله نه کارك وار یعنی نه ایشك
وارا کرچه طاپزسك یعنی بت پرست دکل ایسك بونلرله نه ایشك واردیدی
(از راه دیده حافظ تا دید زلف پستت * با جمله سربلندی شد پایمال پستی
* محصول بیت * کوز یولندن حافظ سنك پست زلفکی کوردلدن یعنی
زلف درازکی کوردلدن کمال سربلندلکله پستلك پایمالی اولدی یعنی سربلند

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

عالیقدر ایکن آلچقلق وزبونلق پایمالی اولدی یا غمزده اولان دیوانلرده بو غزلك
اکثر ابیاتی غزل سابقه داخل واقع اولمش وبعض ابیاتنك هیچ اصلی یوقدر
اول جهتدندرکه شرحی اجمال اوزره واقع اولدی وله ایضا (بشنو این نکته که
خودرا زغم آزاده کنی * خون خوری کر طلب روزیء ننهاده کنی * که حرف
تعلیل روزیء ننهاده بیانیه * محصول بیت * بو نکته یی ایشت تا که کندیکی
غمدن آزاد ایلیه سن نکته مصراع ثانینك مضمونیدر یعنی قان ایچرسن
اکر قونلمامش رزقه طالب اولورسك یعنی مقدر اولمیان رزقه طالب اولورسك
زحمت چکرسن (آخر الامر کل کوزه کران خواهی شد * حالیا فکر سبو کن که
پر از باده کنی * محصول بیت * عاقبت الامر برداقچیلر بالچغی اولیسرسن
یعنی چوریوب طپراق اولیسرسن وطپراغکدن دستی وباده کوپلرینی
پیدا ایدیسرلر در پس شمدی صاغ ایکن دستی فکرینی ایله که باده دن طولو
ایلیه سن یعنی اولمزدن اول باده نوش اول دیمکدر (کر ازان آدمیانی که
بهشتت هوسست * عیش با آدمیء چند پری زاده کنی * آدمیانی یا حرف خطاب
که حرف رابط صفت آدم وآدمی ماصدقده بردر وبعضلر دیدیلر که یا حرف
نسبتدر آدمه منسوب معناسنه یعنی نسل آدم آدمیء چند بیانیه ویای ثانی
حرف وحدت پری زاده صفت آدمی (محصول بیت) اکر اول آدملردن ایسك که
جنت هوسکدر یعنی جنت آرزو ایلین آدملردن ایسك برنیجه پری زاده آدملرله
عیش ونوش ایلمك کرکسن یعنی حور صفتلی کوزللرله صحبت ایلمك کرك حاصلی
جنت دیدکلری دلبرلر ایله صحبتدر (تکیه بر جای بزرکان نتوان زد بکزاف
مکر اسباب بزرکی همه آماده کنی * تکیه نتوان زده مقیددر زد بونده زدن
معناسنه در بکزاف باحرف مصاحبت کزاف کاف عجمینك ضمیله آیلق
معناسنه در تعریب ایدوب جزاف دیرلر اسباب بزرکی لامیه ویا حرف مصدر
آماده برا قلنمش مهیا معناسنه * محصول بیت * اکابر مقامنی آیلق یره
تکیه لنمك اولمز یعنی اکابر مکانی قولاینه مجلس ایلمك ممکن دکل حاصلی
اکابر مقامنده اوتورمق آسان دکل مکر اولولق اسبابنی جمیعا حاضر ومهیا
ایلیه سن (خاطرت کی رقم فیض پذیرد هیهات * مکر از نقش پراکنده ورق
ساده کنی * رقم فیض بیانیه ورق خاطرت تقدیرنده در * محصول بیت *
خطاب عام طریقیله بیوررسنك خاطرك فیض رقمنی نیجن قبول ایدر هیهات
یعنی خاطرك هرکز فیض قبول ایلمز حاصلی هرکز مستفیض اولمز مکر ورق
خاطرکی نقوش پراکنده دن ساده ایلیه سن یعنی مختلف اوهامدن خالی
ایلیه سن حاصلی خاطرکدن کدورات دنیویه یی کیدره سن یعنی کوکلکده

هیچ برنسنه‌یه تعلق اولمق کرکدرکه نورروی جانادن مستنیر ومستفیض
اوله‌سن (اجرها باشدت ای خسرو شیرین دهنان * کرنکاهی سوی فرهاد
دل افتاده کنی * اجرها اجرك جمعیدر جزا وعوضلر دیمکدر باشد فعل مضارع
مفرد غائبدر فاعلی تحتنده مستتر اجرها یه راجع ضمیردر وتای خطاب ضمیر
منصوب متصل معناسنه‌در مفعول صریحی وفعل فاعلیله ومفعولیله خبر
اجرهادر وجملهٔ اسمیه مصراع ثانیده اولان شرطك جزاسیدر خسرو شیرین
دهنان لامیه شیرین دهن وصف ترکیبیدر طاتلی آغزلی معناسنه دهن
دهاندن مخففدر والف ونون ادات جمعدر نکاهی یا حرف وحدت سوی فرهاد
دل افتاده لامیه وبیانیه‌در دل افتاده وصف ترکیبی قبیلندندر * محصول
بیت * ای شیرین دهنلر پادشاهی سکا نوابلر حاصل اولور اکر فرهاد
دل افتاده‌نك جانبنه برکره نظر ایلیه‌سن یعنی بن عاشق دلداده جانبنه برکره نظر
ایدرسك سکا نیجه نیجه حسنات میسر اولور دیمکدر (کار خود کر بکرم
باز کذاری حافظ * ای بسا عیش که با بخت خداداده کنی * کار خود لامیه‌در
کندی ایشکی یعنی هر حالکی بکرم یعنی بکرم خدا باز ادات تأکید کذاری
فعل مضارع مفرد مخاطب کار مفعول صریحی وبکرم غیر صریحی جملهٔ فعلیه
جملهٔ شرطیه‌در حافظ منادی ای حرف ندا ومنادی بنه حافظ تقدیری ای حافظ
بسا بسیار معناسنه‌درکه حرف بیان با حرف مصاحبت بخت خداداده
بیانیه کنی فعل مضارع مفرد مخاطب ماقبلیله جملهٔ جزائیه‌در * محصول بیت
ای حافظ کندی ایشکی اکر اللهك کرمنه تسلیم وتفویض ایلرسك نه چوق ذوق
وصفالرکه خدانك ویردیکی طالعله ایلرسن یعنی جمیع احوالکی خدانك
مشیئتنه وارادتنه طبشررسك منظور حق اولوب هر ایشکده بختك
سکا موافق ومساعد اولور زیرا کریمه کرم لازمدرکه انکله قائمدر (ای صبا
بندکیٔ خواجه جلال الدین کن * تا جهان پر سمن وسوسن آزاده کنی *
بندکی اصلنده بنده ایدی یای مصدری کلمکله های رسمیدن بدل بر کاف
عجمی ایراد ایلدیلر بندکی دیدیلر بونده مراد خدمت وقوللقدر خواجه جلال
الدین سلطان منصورك دفترداری ومصاحبی ایدی پس اوغلی سنجاغه
چیقدقده جلال الدین وخواجه حافظی باباسندن دیلدی که حافظی استاد
معلم وجلال الدینی لالا ایده‌یم دیو باباسی جواب ویردکه صاغلغمده پادشاهی
اولمق استرمسك پس اولدی بونلردن ال چکوب کتدی تا حرف تعلیل جهان کنی
فعلنك مقدم مفعولیدر تقدیری جهانرا در وسمن وسوسن ازاده مفعول ثانی
مقوله‌سیدر * محصول بیت * خواجه غلوطر بقیله بیوررای صبا خواجه

جلال الدینك خدمتنی وقوللغنی ایله تا کیم اکا خدمت سببیله جهانی | از بحر مجتث
طوپطلو سمن وسوسن ایلیه‌سن یعنی انك اخلاق حمیده‌سنی عالمه نشر ایدوب | مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن
جهانی پر کل وسوسن ایله وله ایضا (بصوت بلبل وقمری اکر ننوشی می *
علاج کی کنمت کاخر الدواء الکی * بصوت با حرف مصاحبت صوت آواز
معناسنه‌در بلبله اضافت لامیه واو حرف عطف علاج کی اضافتی لامیه
وکنمتك مقدم مفعولی وتا ضمیر خطاب که حرف تعلیل آخر الدواء اضافتی لامیه
ومبتدا وکی خبری ایکی کی یله عربیدر داغ معناسنه ضرورت وزن ایچون
یا تخفیف قیلندی (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیوررا کر بلبل وقمری
آوازیله شراب ایچمزسك یعنی فصل بهارده اکر باده ایچمزسك سکا داغ علاجنی
ایلرم زیرا حدیث شریفده بیوررر آخر الدواء الکی یعنی بدنده بر مرض اولسه
وانواع ادویه ایله علاج پذیر اولمسه داغ یاقمغله علاج اولنور پس بیوررکه اکر
فصل بهارده باده ایچمزسك دیوانه‌سن سنی داغلمق کرك که عقلك باشکه کله زیرا
دفع جنون ایچون باشه داغ یقارلر امدی ترکیبك معنای منطوقیسی صولك | رددرة الحقایق وسروری
دوا داغدر دیمکدر اولکی کی لفظنی فارسی ظن ایدنلر سهو ایلمشلر (چو کل
نقاب برافکند ومرغ زد هو هو * منه ز دست پیاله چه میکنی هی هی
* محصول بیت * چونکه کل نقابنی براقدی یعنی آچلدی ومرغ چمن یعنی
بلبل فریاد وفغانه باشلدی الکدن قدحی قومه هی هی نه ایشلرسن یعنی الدن
پیاله‌یی قومه که صکره پشیمان اولورسن هی هی تأکید لفظی قبیلندندر مقام
تحسر وتغابنده مستعملدر ترکیده ده هی نه ایشلرسن دیرلر هی هی
عبارتلرینی ایتمه ایتمه دیمك ایله تعبیر ایدنلر عندی سو یلمشلر هی هی ایتمه ایتمه | ردشمعی
معناسنه شرح اولندی وتحسر ایچون دخی کاور معنا بویله اولور پیاله‌یی الدن
قومه‌نه تحسر ایدرسن دین بو خصوصده غبن فاحش ایلمش (چو هست
آب حیاتت بدست تشنه ممیر * فلا تمت ومن الماء کل شیء حی * حیاتت تاسی
معناده دسته مقیددر ممیر فعل نهی مفرد مخاطب میریدندن اولمه دیمکدر
آب حیاتدن مراد بونده باده‌در فلا تمت فا شرط محذوفك جوابنه داخل اولمش
ولا تمت فعل نهی مفرد مخاطب اولمه یعنی هلاك اولمه واو حرف ابتدا من الماء
حی لفظنه متعلقدر کل لفظا مرفوع مبتدا واضافت بیانیه وحی خبری
ضرورت وزن ایچون تخفیف قیلندی * محصول بیت * چونکه الکده آب
حیات وار یعنی آب حیات اثرلی باده وار پس صوسز اولمه یعنی باده ایچ حیات
بولمه‌سن زیرا هر شیء آبدن زنده‌در حاصلی آب سبب حیات جمیع اشیادر امدی
بی آب تشنه هلاك اولمه شراب ایچ (ذخیرهٔ بنه از رنك وبوی فصل بهار *

که میرسند زپی رهزنان بهمن ودی) ذخیره یا حرف وحدت ویا تنکیر بنه فعل امر
مفرد مخاطب که حرف تعلیل بی بای عجمینك فتحیله ابزوآرد وصول معناسنه در
رهزن وصف ترکیبیدر یول اوروجی معناسنه والف ونون ادات جمعدر بهمنه
اضافت بیانیه دروودی دالك فتحیله اول قیش آیی و بهمن اورته قیش آیی
* محصول بیت * فصل بهارك رنك وبو سندن برذخیره قو یعنی یازدن برآزق
صاقله زیرا یازدنصکره قیش حرامیلری ایریشور که اوزمان بهارك نه رنكی
قالورونه بویی حاصلی تدارك اوزره اولمغه نصیحتدر مصراع ثانینك معناسی که
ایریشورلر آردجه قیش وکوزیول اوروجیلری دیءودی قیش وبهمن اورته
قیش آیی دیلر صوغوق سو یلمشلر (زمانه هیچ نبخشد که بازنستاند * مجوزسفله
مروءت که شیئه لاشی * شیئه ضمیری سفله یه راجعدر سفله سینك ضمی وکسریله
لغتدر آلجق ودنی معناسنه لاشی شی دکل دیمکدر یعنی هیچ نسنه دکلدر
* محصول بیت * زمانه هیچ برنسنه بغشلمز که ینه آلمیه یعنی ویردیکنك
عوضن آلوردپس آلجقدن مروءت استمه که ویردیکی هیچ نسنه دکل یعنی آلجغین
ویردیکیده آلجقدر کندی کبی پس آندن احسان ومروءت رجا ایلمه (شکوه
سلطنت وحکم کی ثباتی داشت * زتخت جم سخنی مانده است وافسرکی *
ثباتی یا حرف تنکیر سخنی یا حرف وحدت افسرکی لامیه کی برپادشاه اسمیدر
* محصول بیت * سلطنت وحکم عظمت وشوکتی نچن ثبات طوتدی یعنی
پادشاهلق وحکومت کیمسیه باقی قالمشدر تخت سلیماندن وافسرکیدن
برسوزقالمشدر انجق یعنی بونلرك اسمی قالمشدر ورسمی مندرس اولمشدر یعنی
عالم وعالمده واقع اولان هپ فانیدر باقی همان خالق عالمدر انجق (خزینه داری
میراث خوارکان کفرست * بقول مطرب وساقی بفتوی دف ونی * خزینه دار
وصف ترکیبیدر داریدندن ویا حرف مصدر میراث خوارکانه اضافت اسم
فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر میراث خوارده وصف ترکیبیدر میراث ییجی
یعنی وارث والف ونون ادات جمعدر (محصول بیت) وارثلرك خزینه دارلغی
کفردر یعنی برکیمسه نك که مالی وورثه سی اوله وکندی مالنی خساستندن ییمه یه
وبعض خیرات وحسناته صرف ایلمیه پس وارثلر ایچون حفظ ایدوب انلرك
خزینه دارلغن ایلمش اولور امدی کفر دیدیکی بو امساك وخساستدر که
خزینه دارلغله تعبیر ایلدی پس مذکور خساست وامساك کفردر مطرب
وساقی قولیله ودف ونی فتواسیله یعنی حقیقتده مذموم ومطرودصفتدر کفر
دکلدر اما بونلرك قول وفتواسیله کفردر وزمرهٔ رندان بامبرهم کفرینه شاهددر
(نوشته اند برایوان جنت المأوی * که هرکه عشوهٔ دنیی خرید وای بوی * ایوان

جنت المأوی اضافتی بیانیه در بونده ایواندن مراد قصر جنتدر مأوی
لغتده هرشیئك صغنجق یری کیجه ده ویا کوندزده مثلا طیورك ووحوشك
هربرسی بریره مأمن اعتقادیله کیجه ده ویا کوندزده کندی یه مکان ایدینور که
اکا مأوی دیرلر جنته ده مأوی دیدکلری اهل ایمان اکا جهنم آتشندن
پناه ایلدیکیچوندر عشوه عینك کسریله اصطلاحات عجمده کوکل الدامغه
دیرلر هرنه وجهله اولورسه دنیی یه اضافتی لامیه در مجازا خرید خانك ورانك
کسریله فعل ماضی مفرد غائب صاتون آلدی دیمکدر بونده الداندی معناسنه در
وای عربیده ویل معناسنه در جهنمه وعذابه ویل دیرلر بوی با حرف صله ووی
واوك فتحیله ضمیر غائب مرفوع منفصل معناسنه در * محصول بیت * جنت
مأوانك وفردوس اعلانك قصرینه یازمشلردر که هرکیمسه که دنیانك فریب
وخدعه سنه آلداندی ویل آنك اولسون ویا ویل اکا یعنی دنیا لذتیله مغرور
وغافل اولان کیمسه نه کدر ویل ترك مزخرفات دنیویه یه ترغیب وتحریضدر
(سخا نماند سخن طی کنم شراب کجاست * بده بشادی روح وروان حاتم طی
سخن کیمك مفعول اولی وطی مفعول ثانیسی شراب مبتدا کجاست خبری
باده قنده در دیمکدر بده با حرف تأکیدده دالك کسریله فعل امر مفرد مخاطب
ویر دیمکدر بونده صون معناسنه در بشادی با حرف تخصیص ویا حرف مصدر
روحه اضافت مصدرك فاعلنه اضافتی قبیلندندر روانك روحه عطفی عطف
الخاص علی العام قبیلندندر زیرا روان روح انساندر فقط وروح اعمدر روانك
حاتمه اضافتی لامیه در حاتمك طیه اضافتی بویله در حاتم عربیسی اسم فاعلدر
واجب معناسنه صکره برشخصه علم ایلدیلر ینه تانك کسریله حاتم دیدیلر
اما عجم فاعل وزنی اوزره اولان بعض اسماده تصرف وتظرف قصدایلدیلر
وعین الفعللرینی مفتوح اوقودیلر مثلا عارض وحاتم وکافر دیرلر عینك فتحیله
نته که حواشیٔ رساله ده مفصل بیان اولنمشدر بعضلر حاتمك تاسنده فتحه یی تجویز
کورمدیلر قوافیٔ اشعاره شعوری اولمدیغندن نته که حواشیٔ رساله ده تبیین
اولنمشدر طی برقبیله نك اسمیدر که حاتم اول قبیله دندر * محصول بیت * سخا
وکرم قالمدی سوزی دوره لم یعنی سوزی درازایلمیه لم شراب قنده درای ساقی
پیاله ویر یعنی قدح صون حاتم طینك روح وروانی شادلغیچون زیرا اول اسخای
بنی زمانی ایدی پس غیرینك سخاوکرمندن کلامی درازایلمیه لم زیرا حاتمك
سخاسنه نسبت هیچ نسنه دکلدر (بخیل بوی خدا نشنود بیا حافظ * پیاله کیر
وکرم ورزو الضمان علی * محصول بیت * بخیل خدانك قوقوسن ایشتمزدکله
ای حافظ قدح نوش ایله وکرم ایشله ضمان بنم اوزریمه یعنی سنك عصیانکدن

الهك بحر رحمتی اوسعدر پس باده ایچوب سخا وکرم ایدنجه خدا کناهکی عفو
ایلدیکنه بن کفیل ضمان علی دیمك کفالت بنم اوزریمه حاصلی بن کفیل دیمکدر

از بحر رمل
فعلات فاعلاتن فعلات فاعلاتن

وله ایضا (بفراغ دل زمانی نظری بماهرویی * به ازان که تاج شاهی همه عمر های
وهویی * بفراغ با حرف مصاحبت فراغ مصدردر بوش اولمق یعنی خالی اولمق
معناسنه دل ه اضافت لامیه زمانی یا حرف وحدت نظری یا حرف تنکیر بماهرویی
با حرف صله ماهروی وصف ترکیبیدر آی یوزلی دیمکدر رویا حرف وحدت به بانك
کسری وهای اصلیه نك سکونیله یك دیمکدر نظره مصروفدر پادشاهی یا حرف
مصدر های وهوی ساز آوازلرینه ومستانه لرك چاغرشمسنه دیرلر * محصول
بیت * حضور قلب وصفای خاطرله بر زمان وبرساعت بر ماهرویه نظر ایلمك
کشینك تمام عمرنجه پادشاهلق وهوی وهای ایلمکدن یکدر زیرا ماهرو یارم
جاندر بلکه تمام جاندر اما مذکورلر جماد مقوله سیدر (بخدا که رشکم آید
برخت زچشم خویشم * که نظر دریغ باشد بچنان لطیف رویی * بخدا با حرف
قسم که حرف بیان رشکم میم معناده آید فعلنه مقیددر رشك آیدم تقدیرنده
رشك لغتده کونی معناسنه در یعنی قسقانمق برخت با حرف صله رخکی دیمکدر
آیدك مفعول غیر صریحیدر چشم خویش لامیه حرف زا آید فعلنه متعلقدر
ومیم ضمیر میم سابقی تأکیدایدرکه حرف تعلیل نظر مبتدادر یغ باشد خبری
بچنان لطیف با حرف صله چنان اشارتدر بر مقدره لطیف روی آنی بیان
ایدر لطیف روی وصف ترکیبیدر کوزل یوزلی معناسنه یا حرف وحدت
بر لطیف یوزلی یه دیمکدر * محصول بیت * خدا حقیچون که رخکی کونلرم
کندی کوزمدن زیرا نظر ظلم وحیفدر انجلین بر لطیف یوزلی یه یعنی جانان
کبی بر کوزل یوزلی یه نظر صالمق ظلمدر زیرا نازکدر نظره تاب وطاقت کتورهمز
پس انکیچون کندی چشممدن کونیلرم آنی که نظردن منفعل ومتأثر اولمسون
دیو (دل من شد وندانم که چه شد غریب مارا * که کذشت عمر ونامد خبری
زهیچ سویی * دل من لامیه شد رفت معناسنه واو حرف حال که حرف بیان چه
ادات استفهام شد بونده صیرورت ایچوندر اولدی معناسنه غریب مادن مراد
دلدرکه حرف تعلیل واو حرف حال نامد اصلنده نیامد ایدی یا حذف اولندی
سوی جانب ویا حرف وحدت ماتله صو مناسبتی رعایت اولندی زیرا انلر آبه
سو دیرلر سینله (محصول بیت) بنم کوکلم کتدی وبلمزمکه بنم غریب کوکلمزه
نه اولدی یعنی نه یره واردی ونه حال اولدی زیرا بر زمان کچدی وهیچ برجانبدن
برخبر کلمدی حاصلی کوکلم بیلمزم نه یره کتدی ونه حاله اوغرادی که عمرمز کچدی
واول غریبدن هیچ برکسه برجانبدن برخبر کتورمدی (نفسم باخر آمد نظرم

ندید

ندید سیرت * بجز این نماند مارا هوسی وآرزویی) باخر آمد با حرف صله آخره کلدی
یعنی دوکندی هوسی وآرزویی یالری حرف تنکیر * محصول بیت * نفسم وعمرم
اخره ایرشدی سنی طویجه کورمدم بوندن غیری بزم هوس وآرزومز قالمدی
یعنی آرزوم سنی طویجه کورمکدر انجق (مکن ای صبا مشوش سر زلف
آن پری وش * که هزار جان حافظ بفدای تار مویی (محصول بیت) ای صبا اول
پری کبی جانانك سر زلفنی مشوش و پریشان ایلمه زیرا بیك حافظ کبینك جانی
یعنی حافظ کبی عاشقلك جانی جانانك بر تار مویینه فدا اولسون ویاخود
فدادر بو غزل اون بر دیوانده بولنمدی اما بر دیوانده بولندیغیچون بر مقدار شرح

از بحر مضارع
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

اولندی وله ایضا (بکرفت کار حسنت چون عشق من کمالی) خوش باش زان که
نبود این حسن را زوالی * کار حسنت بیانیه کمالی یا حرف تنکیر زان بونده ادات
تعلیلدر زوالی یاسیده حرف تنکیردر * محصول بیت) سنك کوزللکك حالی بنم
عشقم حالی کبی کمال طوتدی یعنی سنك حسنك کامل اولدیغی کبی بنم
عشقمده کاملدر حاصلی سن حسنده کامل اولدیغك کبی بن عشقده کاملم پس
ای جانان خوش اول که بو حسنك زوالی اولمز یعنی سنك حسنکه زوال ونقصان
کلمز حاصلی حسنك زوال پذیر اولمز دیمکدر کمالی وزوالی یالرین وحدت ایچون

رده مروری وشمعی

طوتانلرك مذاق فارسیسی یوق ایمش عفا الله عنهما (در وهم من نیاید کاندر
تصور عقل * آید بهیچ معنی زین خوبتر جمالی * وهم من لامیه کاندرکه حرف
بیان تصور عقل مصدرلك فاعلنه اضافتی قبیلندندر تصور لفظ مشترکدر
ادراك معناسنه وبر نسنه نك صورتی حاصل اولمق پس اولکیده بنای مفعول
مصدریدر وثانیده بنای فاعل فتأمل بهیچ معنی بهیچ وجه دیمکدر جمالی یا حرف
وحدت (محصول بیت) بنم وهمه کلمزکه عقلك ادراکنه هیچ بر وجهله بوندن
خوبرق بر جمال کله یعنی عقل بوندن کوزل جمال تصور ایلمکه قادر دکلدر زیرا
١ جانانك جمالی اکملدر مجموع بیتك معناسی وهمه صغمزکه عقل تصورنده
هیچ معنا ایله بوندن خوبرق مثال کله دین وهمه صغمزکه عقل تصورنده هیچ
معناده بوندن خوبرق برمثال کله دین غریب تصورلر بیورمشلر (آندم که

ردسروری وشمعی

باتو باشم بیکساله هست روزی * واندم که بی تو باشم یك لحظه هست سالی
محصول بیت اولوقت که سنکله اولەم بر ییل بکا بر کوندر واولدم که سنسز اولەم بکا
برساعت بر ییلدر زیرا زمان وصال هر نقدر طویل ایسه ده عاشقه قصیر کلور اما
زمان فراق هر نقدر قصیر ایسه ده طویلدر بیتده محتمل الضدین صنعتی وار مثلا
بیکساله مبتدا روزی خبری اوله ویاعکسنجه ویك لحظه مبتدا اوله وسالی خبری
ویاعکسنجه (شد حظ عمر حاصل کرزان که با تومارا * هرکز بعمر روزی روزی

شود وصالی * شد بونده جواب شرط واقعدر معلوم اوله که فعل ماضی
شرط ویا جواب شرط واقع اولسه استقبال معناسنه متحول اولور حظ عمر
لامیه حظ عمردن مراد فائده ونتیجهٔ عمردر کرزان که اکرشویله که دیمکدر
باتومارا مصراع ثانی یه مرهوندر هرکز احاطهٔ ازمنه افاده ایدر بعمر یا حرف
ظرف روزی یا حرف وحدت روزی یای اصلیه ایله رزق ونصیب معناسنه در
وصالی یا حرف تنکیر * محصول بیت * حظ عمر حاصل اولورا کرشویله که سنکله
جمیع عمرده برکون وصال حاصل اوله یعنی تمام عمرده برکز سنکله وصال میسر
اولورسه بکا حظ عمر حاصل اولور مجموع بیتك معناسی عمر نصیبی حاصل اولور
اکر سنکله بزه برزمانده عمرده برکون رزق اولورسه بر وصال دین وعمر حظی
حاصل اولور ایدی اکراندن که سنکله بزه شویله که برکون بر وصال نصیب اوله
دین ترزیقی سو یلدن عجب عمر حظین حاصل ایلمشلر (چون من خیال رویت — رد سروری وشمعی
جانا بخواب بینم * کز خواب می نبیند چشمم بجز خیالی * چون واو اصلیه ایله
نیجه دیمکدر کیف معناسنه کز که حرف تعلیل خواب بونده دوش معناسنه در
اما ایکنجی خواب اویقو معناسنه در می نبیند تقدیری نمی بیند در ضرورت
وزن ایچون تقدیم وتأخیر قیلندی خیالی یا حرف تنکیر * محصول بیت *
ای جانان سنك رویك خیالنی بن خوابده نیجه کوره بیلورم که خوابدن
چشمم خیالدن غیری نسنه کورمز یاخود معنا اویقودن کوزمز خیالدن
غیری نسنه کورمز یعنی کوزمز اویقو کورمز که دوش کوره زیرا دوش
اویومقدن صکره اولور امدی کوزمز اویقونك خیالنی کوررانجق اویقوبی
کورمز حاصلی کوزمه اویقو کیرمز (رحم آر بر دل من کز مهر روی خوبت *
شد شخص ناتوانم باریك چون هلالی * رحم آرك مقدم مفعول صریحی
وبر دل من غیر صریحی بر حرف صله دل من لامیه کز که حرف تعلیل باریك اینجه
دیمکدر هلالی یا حرف تنکیر * محصول بیت * بنم کوکلمه رحم کتور یعنی
کوکلمی امر که زیرا سنك روی خوبلکچون یعنی روی خوبك مهر ومحبتندن
بنم وجود نزار وناتوانم هلال کبی اینجلدی مصراع ثانینك معناسی بنم
ضعیف جسمم بر هلال کبی اینجه اولدی دین بری ایکیبی فرق ایلمزایمش (حافظ
مکن شکایت کر وصل یار خواهی * زین بیشتر باید بر هجرت احتمالی * کر وصل
یار خواهی مصراع ثانی یه مرهوندر وجائزدر که سحر حلال قبیلندن اوله تأمل
احتمالی یا حرف تنکیر * محصول بیت * ای حافظ فراق جاناندن شکایت ایله
اکر وصل یاری دیلرسك هجرانه بوندن زیاده رك تحملك کرکدر یعنی هجران
مستلزم وصالدر پس هجرانه صبر ایله که وصاله ایره سن مصراع ثانینك

از بحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

معناسی سکا فراقه بوندن زیاده رك بر تحمل کرك دین اسکی خطالری اوزره
مصر اولمش وله ایضا (بلبل ز شاخ سرو بکلبانك پهلوی * میخواند دوش
درس مقامات معنوی * بلبل مبتدا ومیخواند خبری شاخ سرو لامیه
بکلبانك با حرف مصاحبت کلبانك بلند اواز پهلوی یه اضافت بیانیه در پهلوی
اصلنده پهله ایدی یای نسبت داخل اولمغله های رسمی واوه قلب اولمشدر زیرا
فارسیده قاعدهٔ نسبت بودر که آخری های رسمی اولان اسمه یای نسبی داخل
اولسه هاواوه قلب اولنور ادرنوی وبورسوی کبی وبعضلر دیدیلر که واو اصل
کلمه دندر های رسمیدن مبدل دکلدر وبو ایکی بیتله استدلال ایلدیلر مثنوی *
همی بود تا یکزمان شهریار * ز پهلو برون شد ز بهر شکار * بدان کوهر خویش
کیخسروست * که یك موی او بهتر از پهلوست * امادهلو ینك اصلی دهله در که
خسرولك وحسنك شهرلریدر که دللری زبان پهلویدر میخواند اوقوردی دوش
دون کیجه درس مقامات معنوی بیانیه لردر معنوی معنانك اسم منسوبیدر
مثنوی مثنانك اسم منسوبی اولدیغی کبی یعنی حالت نسبتده الف واوه قلب
اولنور اجتماع یاءات لازم کلمسون دیو مقامات معنویدن مراد عشقدر یعنی
معنایه منسوب مقامات زیرا عشق امر معنویدر عشق نه کیفیت ایدوکنی
عاشق بیلور انجق * محصول بیت * بلبل سرو بداغندن پهلوی آوازیله یعنی پهله
ویا پهلو لغتیله دون کیجه درس مقامات عشق اوقوردی یعنی بودبل ایله بلند
نغمه لر ایدردی اول اوقودیغی درس بیت آتینك مضمونیدر پهلوی فرس قدیم
معناسنه استعمال اولنور دین افترا ایلمش (یعنی بیا که آتش موسی نمود کل — رد سروری
تا از درخت نکتهٔ توحید بشنوی * محصول بیت * خطاب عام طریقیله
سویلر یعنی کل که آتش موسایی یعنی آتش طوری کوستردی کل یعنی کل
غنچه دن چقوب واچیلوب قیقزل آتشه دوندی حاصلی قیقزل کل آچلدی
دیمکدر تا کیم موسی کبی درختدن نکتهٔ توحید ایشیده سن یعنی موسی
کبی درختدن انی انا الله سوزینی ایشیده سن زیرا موسایه تجلی آتش شکلنده
کوروندی آتش آرزو سیله واردیغیچون بونده درختدن مراد درخت کلدر
یعنی درخت کلدن خالقنی توحید ایلمك ایشیده سن حاصلی مصنوع صانعنی
توحید ایلرآکایه سن زیرا کله اول رنك وبویی ویرن صانع مطلقدر خواجه کلی
آتش موسایه ودرخت کلی درخت موسایه تشبیه بیورمش مذکور بیتك
شرحی ذیلنده شیخ سعدینك مشهور بیتنی یازوب املایی بویله ایلین هر ورقی
دفتریست معنا ده واملاده اصابت ایلمشدر زاد الله معرفته (مرغان باغ
قافیه سنجند وبذله کوی * تا خواجه میخورد بغزلهای پهلوی * مرغان باغ

لامیه ومبتدا قافیه سنج وصف ترکیبیدر وخبر مبتدادر قافیه سنج قافیه
طارتیجی یعنی مقفا نغمه لر ایدیجیلر در آخرنده کی نون ودال استك ادات جمعیدر
بذله کوی قافیه سنجه معطوف وصف ترکیبیدر بذله ذال معجمه ایله لطیفه
معناسنه در تا حرف تعلیل خواجه مبتدامی خورد خبری بغزلهای پهلوی
با حرف مصاحبت واضافت بیانیه خواجه دن بونده مراد وزیردر * محصول
بیت * باغك مرغلری مقفا ومسجع نغمات ایدیجیلر در ولطیفه سویلیجیلر
تا کیم وزیر باده ایچه پهلوی غزللرله یعنی مرغان پهلوی غزللر اوقورلر
خواجه حظ ایدوب نغمه لریله باده نوش اوله بو بیتك شرحنده دری فارسینك
فصیحنه دیرلر وپهلوی غیر فصیحنه دین فصیح سویلمش مصراع ثانینك
معناسنی تا کشی پهلوی غزللر ایله شراب ایچه دین خواجه دن مرادی
بیلمزامش وزبان پهلوی صعوبت اوزره اولدیغندن اصطلاحات مشایخی
اکا تشبیه ایلشدر دین خیلی صعوبت چکمش (خوش وقت بوریای کدایی
وخواب امن * کین عیش نیست درخور اورنك خسروی * خوش اخباره
وانشایه احتمالی وار یعنی خوشدر ویا خوش اولسون دیمکدر وقت بوریا لامیه
بوریا بر دورلو حصیردر که قارغی قمیشندن اولور انی اکثر فقرا استعمال ایدر
زیرا اوجوزدر معهود حصیردن کدایی یه اضافت بیانیه خواب امن لامیه
ویا بیانیه در اصلنده خواب با امن ایدی امینلکله اویقود یمکدر کین اصلنده که
این ایدی که حرف تعلیل این مصراع اولك مضمونته اشارتدر عیش اول
مضمونی تفسیر ایدر درخور لایق معناسنه در اورنکه اضافت لامیه اورنك
همزه نك ورانك فتحه لریله بونده پادشاهلر تختی مراددر خسروی یه اضافت
بیانیه در ویا حرف نسبت * محصول بیت * کدایه منسوب بوریانك
وامینلکله اویقونك وقتی خوشدر زیرا بو عیش وصفا پادشاهه منسوب تخته
لایق دکل یعنی کدانك بوریا اوزرنده امینلکله اویقوسی خوش مهنادرکه
بویله اویقو پادشاهلر تختنه لایق دکل زیرا سلاطین خوفدن خالی دکلدر
انکیچون اول زمان پادشاهلری کیجه لرده کندویی بکلدردی نته که ظهیرك
بو بیتندن مفهوم مدر بیت * بعد از هزار سال بیام زحل رسد * کر پاسبان قصر تو
سنکی کند رها * بویله بکلنورکن بعض فدایلر کندله سراینه کیروب
بر پادشاهی قتل ایدرلر ایمش پس بو قورقودن سلاطین تختنده امنله اویقو
اویومزایمش انکیچون بوریا اوزره یاتوب اویویان کدانك اویقوسنی مدح ایدر
خوشلغی وقته اسناد مجاز عقلی قبیلندندر بوریا ایله کدایینك آراسنه
واو عاطفه ایراد ایدنلر مذاق فارسیدن بی بهره ایمشلر وکدایی یاسی حرف

وحدت

وحدت طوتان تفرد ایلمش (جمشید جز حکایت جام از جهان نبرد * زنهار دل
مبند بر اسباب دنیوی * جمشید جام جهانمایی اختراع ایدن پادشاهدر
بعضلر دیدیلر که جم وجمشید سلیمان پیغمبردر وجامده انك اختراعیدر والعلم
عندالله * محصول بیت * جمشید براولو پادشاه ایکن اسباب دنیویه دن
وامور سلطنتندن جام قصه سندن غیری جهاندن بر نسنه ایلتمدی یعنی دنیاده
کندینی اکدران اختراع ایلدیکی جامدر انجق پس زنهار کوکلکی اسباب
دنیویه یه تعلیق ایلمه یعنی حطام دنیایه کوکل باغلمه که هیچ نسنه دکلدر زیرا
هر نسنه یه که بونده مالك ایسك قویوب کیدیسرسن (دهقان سالخورده چه
خوش کفت با پسر * کای نورچشم من بجز از کشته ندروی * دهقان
اکینجی وکویلی وکویك اولوسی یعنی بیوکی در سالخورده یشامش یعنی پیرکشی
با پسر تقدیری با پسرش ایدی ضرورت وزن ایچون ضمیر حذف اولندی
کای که حرف رابط مقول قولدر وای حرف ندادر نورچشم من اضافتلری
لامیه لردر از کشته اصلنده از کشته ات ایدی ضمیر ضرورت وزن ایچون ترك
اولندی ندروی نون حرف نفی ویا ضمیر خطاب یعنی ندروی فعل نفی استقبال
مفرد مخاطب بیچمزسن دیمکدر اصلنده دالده فتحه وکسره جائزدر اما بونده
ضرورت وزن ایچون ساکن اوقنور * محصول بیت * قوجه دهقان کندی
اوغلنه نه خوش سوز سویلدی یعنی ایو سویلدیکه ای بنم کوزم نوری
اکدیککدن غیری نسنه بیچمزسك حاصلی اکدیککی بیچرسك انجق بو سوزك
معنای لازمیسی مشهور کلامدر که الناس مجزیون باعمالهم ان خیرا فخیر
وان شرا فشر ترکیده ده دیرلر هرکس اکدیکن بیچر (چشمت بغمزه خانهٔ مردم
سیاه کرد * مخموریت مباد که خوش مست میروی * بغمزه یعنی تیر وتیغ غمزه
مخموریت مباد یانك فتحیله سنك مخمورلغك اولمسون یعنی سکا غرور خماری طاری
اولمسون که حرف تعلیل ویا حرف بیان خوش بونده محکم وزیاده معناسنه در
محصول بیت) سنك چشمك خلقك خانه سنی سیاه ایلدی یعنی خانهٔ ماتم ایلدی
حاصلی خلقی قیروب کچوردی هرکز سکا خمار طاری اولمسون که قتی مست
یورسن یعنی بو قدر مردمك خانه سنی سیاه ایلدیککدن سکا نکبت وندامت
خماری واقع اولمسون که زیاده مست غرور یوررسك یعنی ایشلدیکك ایشدن
بی پرواسك (این قصهٔ عجب شنو از بخت واژکون * ما را بکشت یار بانفاس
عیسوی * بخت واژکون بیانیه واژباز معناسنه در زیرا اوله بانك بیننده
تبادل وتواخی وارد رمقتضای کلام که از بخت واژکون ما در رابطهٔ که
وما ضمیری ضرورت وزن ایچون ترك اولندی وبو عبارت مصراع ثانی یه

مرهوندر انفاس عیسوی بیانیه انفاس نفسك جمعیدر عیسوی یای نسبت کلمك سبیله الف واوه قلب اولمشدر نته که مطلعك شرحنده بیانی کچدی محصول بیت * بو عجب قصه یی ایشت که بنم باشی اشاغی ومنعکس طالعمدن یاربزی عیسا نفسلریله قتل ایلدی یعنی انفاس عیسا احیای موتی ایدرکن بزده عکسی ظهور ایلدی که قتلمزه سبب اولدی حاصلی یارك شیرین تکلمی بزی هلاك ایلدی دیمکدر یعنی یارك کلامی ذوقندن اولدك (ساقی مکر وظیفهٔ حافظ زیاده داد * کاشفته کشت طرهٔ دستار مولوی * کاشفته که حرف تعلیل ویا حرف بیان آشفته پریشان دیمکدر طره لغتده صاچده مستعملدر نته که الف حرفنده بیانی کچدی اما بونده مجازا دلبندك پیشندن عبارتدر دستاره اضافت لامیه ومولوی یه بیانیه در * محصول بیت * ساقی کانه حافظك باده وظیفه سنی زیاده ویردی یعنی اهل مجلسك سائرندن حافظه باده یی زیاده ایچوردی زیرا مولوی دلبندك پیشی پریشان اولدی یعنی حافظك ملایانه دلبندینك پیشی پریشان اولدیغندن معلوم اولور که ساقی قدح کارلقده عدالت ایلمش اوله وله ایضا (یا با ما مور رداین کینه داری * که حق صحبت دیرینه داری * بعض نسخه ده بیاینه بتا واقعدر مورز فعل نهی مفرد مخاطب ورزیدندن برنسنه یی عادت وخوی ایدنمك کینه دار وصف ترکیبیدر کین طوتیجی معناسنه ویا حرف مصدر که حرف تعلیل حق صحبت دیرینه لامیه وبیانیه در داری فعل مضارع مفرد مخاطب طوتارسن یعنی سنك وار محصول بیت) ای جانان کل بزمله کینه دارلغی عادت ایدنمه یعنی بزمله کینه دار اولمه زیرا بزمله اسکی صحبت حقك واردر یعنی سنکله اسکیدن مصاحب ودوست ایدک پس بزمله کیندار اولمه (نصیحت کوش کن کین دربسی به * ازان کوهر که در گنجینه داری * کین که حرف تعلیل این اسم اشارتدر نصیحته که دراندن کنایتدر که حرف رابط صفت گنجینه خزینه معناسنه در * محصول بیت خطاب عام طریقیله بیورر نصیحت دکله زیرا اوایجو سنك خزینه کده اولان جوهردن یکدر یعنی نصیحت اینجوسی سنك خزینه لرکده اولان جوهردن انفعدر (بفریاد خمار مفلسان رس * خدا را کر می دوشینه داری * بفریاد خمار مفلسان با حرف صله واضافتلر لامیه لردر رس فعل امر مفرد مخاطبدر ایرش دیمکدر خدا را را حرف تخصیص کر ادات شرط می دوشینه بیانیه در دوش دون کیجه ویا حرف نسبت ونون وها نسبتی تأکید ایدر داری فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط یعنی مصراع ثانی شرط ومصراع اول جزا واقعدر * محصول بیت * مفلسلرك خماری فریادینه ایرش یعنی خمارلرینه مدد ایدوب

از بحر هزج
مفاعیلن مفاعیلن فعولن

درمان ایله الله ایچون اکردون کیجه کی کبی شرابك وار ایسه یعنی کیجه دن قالمش باده وار ایسه الله ایچون فقرانك خمارینه انکله چاره ایله مصراع ثانینك معناسی الله ایچون اکردون کیجه لك شراب طوتارسن دیمکلر اداء یتی ابوجه طوتامشلر (ولیکن کی نمایی رخ برندان * تو کز خورشید ومه آیینه داری * نمایی فعل مضارع مخاطب رخ مفعول صریحی وبرندان غیر صریحی کز که حرف بیان * محصول بیت * بو بیت بیت سابقه ناظردر یعنی سکا مفلسلر خمارینه درمان تکلیف ایلدك اما رندلره نیچن یوزك کوسترمزسن که مهر ومه دن آیینه طوتارسن یعنی سنك که مهر ومهدن آیینه لرك واردر یعنی مهر ومه آیینه لرکدر حاصلی سنك که بو قدر رفعت شانك واردر رندلر مفلسلرینه نیچن یوز کوسترمزسن (بدرندان مکوای شیخ وهشدار * که با مهر خدایی کینه داری * بدرندان لامیه ومکونك مقول قولی واو حرف عطف هش هوشدن مخففدر عقل معناسنه ودار فعل امر مفرد مخاطب عقلك طوت یعنی عقلك جمع ایله دیمکدر که حرف بیان با حرف صله مهر محبت خدایی یا حرف نسبت تقدیری با صاحب مهر خدا ییدر ضرورت وزن ایچون مضاف ترك اولندی کینه داری فعلنك مقدم مفعولیدر وجائزدر که کینه دار وصف ترکیبی اوله ویا ضمیر خطاب * محصول بیت * ای شیخ رندلرك برامزلغنی سویلمه وعقلك باشکه جمع ایله که خدایی سونلره کینك وار ویا الله دوستلرینه کین دارسن یعنی الله محبوبلرینه عدوسن حاصلی خدا دوستلرینه عداوت خدایه عداوتدر (نمی ترسی زآه آتشینم * تو دانی خرقهٔ پشمینه داری * نمیترسی اخبار وانشابه محتملدر یعنی قورقمزسن ویا قورقمزمیسن خرقهٔ پشمینه بیانیه تقدیری که خرقهٔ پشمینه داری ایدی ضرورت وزن ایچون که رابطه سی ترك اولندی پشمینه یا حرف نسبت ونون وها ادات تأکید بوکه منسوب خرقه (محصول بیت بیت سابقده شیخه خطاب ایدوب بیورر قورقمزسن ویا قورقمزمیسن بنم آتشلی آهمدن سن بیلورسن ای شیخ که پشمینه خرقه لك واریعنی ای شیخ سن که بوکدن خرقه کیرسن بنم آتشلی آهمدن قورق که سنی وخرقه کی یاقوب یاندرمسون مصراع ثانینك معناسی سن بیلورسن بولك خرقه طوتارسن که آتشه اصلا تحملی یوقدر دین عجب سو یلدکی سوزك معناسی کندی بیلورمی (ندیدم خوشتر از شعر تو حافظ * بقرآنی که اندر سینه داری) با حرف قسم ویا حرف وحدت ویا حرف تنکیر که حرف رابط صفت * محصول بیت * ای حافظ سنك شعرکدن خوشتر شعر کورمدم شول قرآن حقیچون که سینه کده وار یعنی سنك سینه کده مستور قرآن حقیچون که سنك شعرکدن لطیفرك شعر کورمدم وله ایضا

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

(بچشم کرده ام ابروی ماه سیمایی * خیال سبزخطی نقش بسته ام جایی *
بچشم کرده ام نشانلمشم دیمکدر روزمره لرندندر ابروی ماه سیمایی لامیه ماه سیما
وصف ترکیبیدر آی علامتلی معناسنه ویا حرف وحدت خیال سبزخطی
لامیه در سبزخط وصف ترکیبی اقسامندندر تازه صقاللی معناسنه ویا حرف
وحدت خیال بسته نك مفعول اولی ونقش مفعول ثانیسی وجای مفعول
فیهی ویا حرف وحدت * محصول بیت * برماه سیمادلبرك ابروسنی نشانلمشم
وبرسبزخطك خیالنی بغلمشم بریرده یعنی برماه پیکر ابروسنی نشانلدم وبرسبز
خطك نقشنی باغلدم بریرده حاصلی یکیدن برنوخط جوان سودم دیمکدر
نقش بغلمقدن مراد نشانلیوب تعیین ایلمکدر مصراع اولك معناسنی کوزده
ایتمشم برآی سیمالی قاشنی وبرماه یوزلینك قاشنی کوزده ایلمشم یعنی
اکا محبت ایلمشم دیلر اصطلاحات اعجامدن بیخبر ایمشلر (امید هست که
منشور عشقبازی من * ازان کمانچهٔ ابرو رسد بطغرایی * امید مبتدا هست
خبری که حرف بیان منشور قاضی مکتوبی یعنی قضادن النان تمسك
عشقبازه اضافت لامیه منه ده بویله در عشقباز وصف ترکیبیدر محبوب
دوست معناسنه ویا حرف مصدر کمانچهٔ ابرو بیانیه کمانچه تصغیر کماندر
یابجوغز معناسنه بطغرایی یا حرف صله طغرا نشان پادشاهی ویا حرف تنکیر
* محصول بیت * امیدم واردرکه بنم محبوب دوستلغم تمسکی اول کمان ابرو
جاناندن طغرایه ایریشه یعنی جاناندن نشان شاهی یه واصل اوله حاصلی جانان
قتنده مسلم ومقبول اوله زیرا بر تمسك که اوزرنده حاکم نشانی اولمیه بی اعتباردر
کمانچهٔ ابرودن طغرایه ایریشه بیوردیغی مجاز مرسل قبیلندندر ذکر جزء وارادهٔ
کل طریقیله زیرا ابرویی شعرا طغرایه تشبیه ایلمشلردر (سرم زدست شد وچشم
از انتظار بسوخت * در آرزوی سر وچشم مجلس آرایی * شد بونده رفت
معناسنه در آرزوی سر مصدرك مفعولنه اضافتیدر مجلس آرا وصف
ترکیبیدر آرایدندن مجلس بزیجی یعنی مجلسه زینت ویریجی ویا حرف وحدت
* محصول بیت * باشم الدن کتدی وکوزم انتظاردن یاندی برمجلس آرا
جانانك سروچشمی آرزوسنده یعنی برجانان آرزوسنده باشدن وکوزدن
چیقدم دیمکدر (مکدر ست دل آتش بخرقه خواهم زد * بیا ببا که کرامیکند
تماشایی * مکدر ست مقدم خبر دل مؤخر مبتدا آتش مبتدا ما بعدی خبری
بخرقه خواهم زده متعلقدر زد بونده زدن معناسنه درکه حرف تعلیل
کرامیکند دکرد یمکدر اصطلاحلرندندرکه کرا کند وکرامیکند یعنی لا یقدر
دیجك یرلرده تماشایی یا حرف تنکیر * محصول بیت * خرقهٔ ریادن کوکل

مکدر

مکدردر اکا آتش اوریسرم یعنی خرقه می یاقوب یاندرمق استرم خطاب عام
طریقیله بیورر کل کل که تماشایه دکر یعنی خرقهٔ ریایی آتشه اوریجق تماشایه
لایقدر حاصلی خرقهٔ ریایی یاقق برامر عظیمدر سیر وتماشایه دکر یعنی تماشا ایتمغه
لایقدر مصراع ثانینك معناسنی کل کل که برمکرم بر تماشا ایدردین عظیم تماشا
ایلمش (دران مقام که خوبان بغمزه تیغ زنند * عجب مدار سری اوفتاده در پایی — ردسروری
که حرف رابط صفت سر عجب مدارك مفعولی ویا حرف تنکیر اوفتاده واوله
وواوسزلغتدر درپایی در حرف صله پایی یا حرف تنکیر * محصول بیت *
اول مقامده که خوبلر غمزه ایله قلج اوررلر یعنی عاشقلری قتل ایدرلر عجب طوتمه
ایاغه دوشمش باشی یعنی شول یرده که عشاق باشلری کسیلور ایاقلره دوشمش
کله یی تعجب ایلمه حاصلی بویله مقامده عشاق کله لری ایاقده یوالندیغنی عجب
طوتمه مصراع ثانینك معناسنی عجب طوتمه که برباش دوشمش اوله برایاغه دین
وبرایاغه برباش دوشمش اولورسه عجب طوتمه دین معنای بیتی عجب ایاغه
دوشر مشلر (مرا که از رخ او ماه در شبستانست * بجا بود بفروغ ستاره پروایی — ردسروری وشمعی
مراه مصراع ثانی یه مصروفدر که حرف بیان شبستان کیجه لیجك یر
بفروغ ستاره با حرف صله واضافت لامیه در پروایی یا حرف تنکیر * محصول
بیت * بنم که جانان رخندن شبستانمده ماه واریعنی بنم که جانان رخندن
اوم روشندر یلدز ضیاسنه قنده پروام اولور یعنی جانانك ماه کبی رخی واریکن
ستاره یه احتیاجم یوق ستاره دن بونده مراد ماهدر مجموع بیتك معناسنی
بکا که انك یوزندن آی قیش اونده درچن اولور یلدز ضیاسی پروایی دین
ومصراع ثانینك معناسنی ستاره نك فروغنه قنده بر پروا اولوردین ترزیق معنا
وبر مکده عجب بی پروادرلر (زمام دل بکسی داده ام من درویش * که نیستش — ردسروری وشمعی
بکس از تاج وتخت پروایی * بکسی با حرف صله ویا حرف وحدت نوعیه
من درویش بیانیه که حرف رابط صفت بکس با حرف صله پروایی یا حرف تنکیر
* محصول بیت * کوکل دیزکینی برنوع کیمسیه ویرمشم بن فقیر که تاج
وتختدن کیمسیه رغبتی یوقدر مجموع بیتك معناسنی کوکل یولارین برکیمسیه
ویرمشم بن درویش که یوقدر اکا برکیمسه نك تاج وتختی ایچون بر پروادین
ترزیق سوزسویلمکده عجب بی پروادر (فراق ووصل چه باشد رضای دوست — ردسروری
طلب * که حیف باشد ازو غیر او تمنایی * یا حرف تنکیر * محصول بیت * فراق
ووصل ندر یعنی فراق ووصله نه اعتبار دوستك رضاسنی طلب ایله زیرا
حیفدر اندن کندیدن غیری تمنا وآرزو حاصلی دوستك فراق ووصالیله مقید
اولمیوب رضاسیله مقید اول زیرا دوست رضاسندن غیری دوستدن تمنا ایلمك

ظلمدر (بروز واقعه تابوت ما ز سرو کنید * که میرویم بداغ بلند بالایی) روز
واقعه لغتده روز قیامته دیرلر اما بونده موت وفوت معناسنه درکه حرف
تعلیل بلند بالا وصف ترکیبیدر بویی بوجه یعنی اوزون بویلو و یا حرف
وحدت * محصول بیت * واقعه کوننده بنم تابوتمی سرو اغاجندن ایلك زیرا
بو اوزون بویلی محبوبك داغیله کیده یورم یعنی بر بلند قامت دلبرك حسرتیله
اولدیکم ایچون مرکم کوننده تابوتمی سرودن ایلك (در ز شوق برارند ماهیان
بنثار * اگر سفینهٔ حافظ رسد بدریایی * درردالك ضمی ورای اولك فتحیله درلك
جعیدر یعنی اینجولر برآرند چیقاررلرد یمکدر ماهیان جانلی اولدیغیچون الف
ونونله جمع اولدی بنثار با حرف تخصیص نثار ایچون دیمکدر سفینه لغتده
کمی یه دیرلر اما بونده دیوان مراددر بدریایی با حرف صله ویا حرف وحدت
ویا حرف تنکیر * محصول بیت * شوقدن ماهیلر نثار ایچون اینجولر چیقاررلر
اگر حافظك دیوانی دریایه واصل اولورسه یعنی حافظك دیوانی که جواهر
معانیدن بردرا کردر یایه واصل اولورسه ماهیلر دریادن اکا ویادیوانه
نثار ایلمك ایچون اینجولر چیقاررلر شوقلرندن واشعارینی استحسانلرندن
وله ایضا (بجان او که گرم دست رس بجان بودی * کمینه پیشکش بندگانش
آن بودی * بجان او با حرف تخصیص و یا حرف قسم که حرف بیان گرم
گر حرف شرط ومیم ضمیر متکلم وحده اگر بنم دیمکدر دسترس ترکیب مزجی
قدرت ووسعت معناسنه در بجان با حرف صله بودی حکایت حال ماضی
کمینه کم اکسك ویا حرف نسبت ونون وها ادات تاکید الا اکسك والك آزدیمکدر
پیشکش بندگانش اضافت لامیه بندگاندن مراد عشاق اولنجه عاشقلرك
اك ایشکشی دیمکدر اما جانانك قوللری مراد اولنجه عاشقلرك قوللرینه
پیشکشی دیمکدر آن اسم اشارتدر مذکور جانه * محصول بیت * جانانك
جانیچون وبقاسیچون که اگر بنم جانه ال ایرشمم اولیدی یعنی جانه قادر اولیدم
حاصلی جانم الده اولیدی قوللرینه الك کم پیشکشم جانم اولوردی یعنی
بنده لرندن جان دریغ ایلمزدم (اگر دلم نشدی پای بند طرهٔ او) کیم قرار درین تیره
خاکدان بودی * کیم میم معناده قراره مقیددر تیره قراکاق و بولنقلق خاکدان
چوپلك * محصول بیت * اگر کوکلم جانانك طره سی پای بندی اولمیه یدی یعنی
طره سنه مقید اولمیه یدی بو بولنق چوپلکده نیچین قرارم اولوردی یعنی دنیا
چوپلکنده نیچین قرار ایدردم حاصلی جانان محبتی اولمیه یدی دنیا اونده
بر ساعت قرار ایلمزدم (در آمدی ز درم کاشکی چو لمعهٔ نور * که بر دو دیدهٔ من
حکم او روان بودی * محصول بیت * کاشکی قاپومدن ایچری کیریدی نور

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

ضیاسی گبی تا کیم ایکی کوزم اوزره انك حکمی جاری اولیدی یعنی کوز نوری
گبی ایکی کوزمه حاکم اولیدی مصراع ثانینك معناسی که انك حکمی بنم
ایکی کوزمه روان ایدی دین بیتك معناسی روان سو یلمش (برخ چو مهر
فلك بی نظیر آفاقست * بدل دریغ که یك ذره مهربان بودی * برخ با حرف
مصاحبت بدل با حرف ظرف * محصول بیت * جانان رخیله فلکك کونشی
گبی بی نظیر آفاقدر حیف که کوکلنده بر ذره دکلو مهربان اولیدی یعنی
نولیدی کوکلنده بر ذره قدر محبتی اولیدی مصراع ثانینك معناسی کوکا که
حیف که بر ذره مهربان اولیدی دینلر حروفك معنالرینی بیلمزلر ایمش (بخواب
نیز نمی بینمش چه جای وصال * چو این نبود وندیدیم باری آن بودی * چه
جای وصال نه وصال محلیدر یعنی وصال ممکن دکل این اسم اشارتدر وصاله
وآن اسم اشارتدر خوابده کورمکه (محصول بیت) جانانی خوابده ده کوره مزم
قنده قالدیکه بکا وصالی میسر اوله چونکه وصال اولمدی وآندن نشان
کورمدك باری اول اولیدی یعنی چونکه وصال میسر اولمدی باری انی دوشده
کوریدم (به بندگی قدش سرو معترف گشتی * اگر چو سوسن آزاده اش
زبان بودی * محصول بیت * جانانك قوللغنه سرو معترف اولوردی یعنی قولی
اولدیغنه اقرار ایدردی اگر سوسن آزاده گبی دلی اولیدی یعنی تکلمه مالك
اولیدی بنده سی اولمغه قائل اولوردی (ز پرده نالهٔ حافظ برون کی افتادی *
اگر نه همدم مرغان صبح خوان بودی) پرده ایهام طریقیله ذکر اولنمشدر یعنی
نغمه وساز وعرض پرده لری همدم مرغان صبح خوان اسم فاعلك مفعولنه
اضافتی قبیلندندر و بیانیه در صبح خوان وصف ترکیبیدر صباح وقتنده
اوقویجی معناسنه * محصول بیت * حافظك ناله سی پرده دن طشره نیچین
دوشردی یعنی نیچین مشهور عالم اولوردی اگر سحر خوان طیورله همدم
وهم آواز اولمیه یدی یعنی فریاد وفغانی عالمه داستان اولمزدی اگر بلبللره هم
آهنك اولمسه یدی وله ایضا * چه بودی ار دل آن یار مهربان بودی * که حال ما
نه چنین بودی ار چنان بودی (محصول بیت) نه اولیدی اگر اول یارك کوکلی
محبتلی وشفقتلی اولیدی زیرا بزم حالمز بویله اولمزدی اگر اویله اولیدی یعنی حالمز
بویله مشتت اولمزدی اگر مهربان اولیدی (گرم زمانه سرافراز داشتی وعزیز
سریر عزتم آن خاك آستان بودی * گرم میم معنا جهتندن سرافرازه مقیددر
سرافرازم داشتی تقدیرنده سریر عزت بیانیه خاك آستان لامیه در * محصول
بیت * اگر زمانه بنی سرافراز وعزیز طوتایدی یعنی زمانه بنی معزز ومکرم
طوتسه یدی حاصلی بکا عزت وحرمت ویرملك مرادی اولیدی بنم سریر عزتم

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

يعنى عزيز وشريف سريرم جانانك ايشيكى طپراغى اولوردى زيرا عزت
وشرف آنده در (عيان شدى كه بها چيست خاك پايش را * اكر حيات كرانمايه
جاودان بودى * محصول بيت * آشكاره اولوردى كه اياغى طپراغنك بهاسى نه در
يعنى خاكپاينك قيمتى معلوم اولوردى اكر اغر بهالى حيات ابدى اوليدى يعنى
خاكپاينك بهاسى عمر عزيز اولوردى اكر باقى وثابت اوليدى حاصلى
خاكپاينك بهاسى بوقدر زيرا زياده عزيزدر * بكفتمى كه چه ارزد نسيم
طرهٔ دوست * كرم بهر سر موبى هزار جان بودى * بكفتمى حكايت
حال ماضى كه حرف رابط مقول قول ارزد فعل مضارع مفرد غائبدر
ارزيدندن بها يه دكمك معناسنه در نسيم طرهٔ دوست لاميه لردر كرم ميم
معناده جانه مقيددر جانم تقديرنده موبى يا حرف وحدت * محصول بيت *
بن سويلردم كه نه دكر دوستك طره‌سى قوقوسى يعنى بهاسنى تعيين
ايدردم اكر هر بر قيلم اوجنده بيك جانم اوليدى يعنى بوى طره‌سى نيجه كره
يوز بيك جانه دكر (برات خوشدلى ما چه كم شدى يارب * كرش نشان
امان از بد زمان بودى * برات خوشدلى ما بيانيه ولاميه در چه كم شدى
نه اكسك اولوردى يعنى نه نقصان ويرردى يارب بونده ايكى معنايه
متحلدر منادايه وعجب معناسنه كرش شين معناده زمانه مقيددر نشان
امان بيانيه بد زمان لاميه در * محصول بيت * يارب بزم كوكلمز خوشلغى
وصفاسى نه اكسلدردى يعنى نه نقصان ويرردى اكر انك زمانه يرامزندن
امان طغراسى اوليدى حاصلى نه زيان اولوردى اكر بزم صفاى قلبمز براتنك
زمانه ضررندن امان طغراسى اوليدى يعنى دائما صفاى خاطر اوزره اولسق
نه نقصان كلوردى بو بيتك معناسنده صعوبت اولديغى اجلدن بو وجهله
شرح اولندى دين خوب ادايه مالك ايمش طيب الله انفاسه (ز پرده كاش برون
آمدى چو قطرهٔ اشك * كه بر دو ديدهٔ ما حكم او روان بودى * كاش شينله وجيمله
لغتدر كاشكى معناسنه كه حرف تعليل روان جارى معناسنه در * محصول
بيت * كاشكى جانان پرده‌دن طشره كليدى يعنى چقايدى قطرهٔ اشك كبى
يعنى قطرات اشك پردهٔ ديده‌دن طشره چقديغى كبى جانان طشره چقسه
كندى سرايندن تا كيم ايكى كوزمز اوزره حكمى روان وجارى اوليدى يعنى
طشره چقسه وبزم اوزرمزه حكمنى اجرا ايلسه كاشكى (اكر نه دائرهٔ عشق
راه بربستى * چو نقطه حافظ بيدل نه در ميان بودى * اكر نه ادات نفى معناده
بربستى يه مقيددر * نبربستى تقديرنده نه در ميان نه ادات نفى بودى يه مقيددر
نبودى تقديرنده * محصول بيت * اكر عشق دائره‌سى يولى باغلميدى يعنى

دائره‌دن

دائره‌دن طشره چقمغه مانع اولميدى نقطه كبى حافظ بيدل دائرهٔ عشق
اورته‌سنده اولمازدى يعنى دائره كبى كنار چزردى يعنى نقطه كبى دائره‌نك
مركزى اولمزدى حاصلى عشق بلاسندن خلاص اولمغه ممكن اولسه دردينى
چكمزدم بلكه قاچوب خلاص اولوردم مصراع ثانى يى چو نقطه حافظ بيدل
دران ميان بودى يازان يانمزده اولان ديوانلرك جميعنه مخالف يازمش وله ايضا
(تو مكر برلب آبى بهوس ننشينى * ورنه هر فتنه كه بينى همه از خود بينى

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

محصول بيت * سن مكر بر صو كنارنده هوس وهوا ايله اوتورميه‌سن والا
هر فتنه كه كوررسن جميعا كندندن كوررسن يعنى صو كنارنده اوتوروب
هر فتنه وحركت كه سندن صادر اولور صوده منعكس اولور پس صوده
هر وضعى كه كوررسن كندكدن كوررسن زيرا صو آيينه كبى صافيدر امدى
حذاسنده وازاسنده هر نه وضع كه واقع اولورانك عكسنى كوسترر بعض
نسخه‌ده بنشينى واقعدر بايله فعل مثبت پس معنا بويله اولور كه سن مكر
بر صو كنارنده هوس وغفلتله اوتوراسن يعنى هيچ كندى حالكله مقيد اولميه‌سن
والا هر وضعى كه صوده كوررسن هپ كندكدن كوررسن بيتك نتيجه‌سى
يعنى بومقدار هوس كه صو كنارنده اوتور مقدر فتنه يه سببدر دين بيتك
نتيجه‌سنده خيلى زحمت چكمشدر وبو نتيجه دنصكره بى نتيجه چوق كلمات
ايلمش عفا الله عنه (بخدايى كه تويى بندهٔ بكزيدهٔ او * كه برين چاكر ديرينه كسى
نكزينى * بخدايى كه با حرف قسم كه حرف رابط صفت تويى يا ضمير خطاب بندهٔ
بكزيدهٔ او بيانيه ولاميه در بكزيده با حرف تاكيد كزيده اسم مفعول اورندلنمش
معناسنه كه حرف رابط قسم چاكر ديرينه بيانيه در كيج وچوقدن معناسنه در
يا حرف نسبت ونون وها ادات تأكيد نسبت كسى نكزينك مقدم مفعولى
در نكزينى فعل نفى استقبال مفرد مخاطب اورندلميه‌سن يعنى اختيار ايلميه‌سن
(محصول بيت) شول الله حقيچونكه سن انك مختار وكزيده قوليسن كه بو اسكى
خدمتكارك اوزرينه كمسه اختيار ايليه‌سن يعنى بنى ترك ايدوب غيره التفات
ايلميه‌سن زيرا اكابر يانده قديمى قوللك اعتبارى آرتق اولور (بعد ازين
ما و كدايى كه بسر منزل عشق * رهروانرا نبود چاره بجز مسكينى (محصول بيت
بوندنصكره بز كدالق ايله يز يعنى كدالق ايده رز زيرا عشق سرمنزلنده رهرولره
يعنى عاشقلره مسكينلكدن غيرى چاره يوقدر يعنى طريق عشقه كيرن عشاقه
جانانه مسكنت وتضرع ايلمك لازمدر تا كه حالنه رحم ايليه (ادب وشرم
ترا خسرو مهرويان كرد * آفرين بر تو كه شايستهٔ صد چندينى * خسرو
مهرويان لاميه مهروو صف تركيبيدر آى يوزلى ديمكدر والف ونون ادات

جمعدر بر بونده حرف صله در كه حرف تعليل شايسته يانك فتحى وكسريله لايق
معناسنه در صدده اضافت اسم فاعلك مفعولنه اضافتى قبيلندندر چندين
چندين بوقدر ديمكدر ويا ضمير خطابدر (محصول بيت) ادبله حياسنى مهرولر
پادشاهى ايلدى يعنى كوزللر شاهى اولدك آفرين سكا كه يوز بودكاويه لايق
وارزانى سن حاصلى يوز بودكاويه لايقسن ادب وشرمه اسناد مجازيدر (كر امانت
بسلامت ببرم باكى نيست * بى دلى سهل بود كر نبود بى دينى * امانت
تقديرى امانت ايماندر ضرورت وزن ايچون ترك اولندى باكى يا حرف تنكير
بى دلى وبى دينى يالرى حرف مصدردر * محصول بيت * اكر امانت ايمانى
سلامتله ايلتورسم باك يوقدر بيدللك سهلدر اكر بى دينلك اولمزسه يعنى
عشق يولنده كوكل الدرمق قولايدر دين وايمان كتمينجه حاصلى دين وايمانه
نقصان كلمسون كوكل كيدرسه كتسون (صبر بر جور رقيبت چه كنم
كر نكنم * عاشقانرا نبود چاره بجز مسكينى * محصول بيت * سنك رقيبك
جورينه نيجه ايده يم اكر صبر ايليه يم يعنى جفاسنه صبر ايلمكه قادر دكلم
زيرا عاشقلره مسكنتدن غيرى چاره يوقدر حاصلى تواضع ومسكنت
كرك كه رقيبك كوكلنه كيره سن بو بيت يانمزده اولان ديوانلرده بولنميوب
قافيه سى مكرر اولديغندن ظن اولنور كه خواجه نك اوليه (سخنى بى غرض
از بندۀ مخلص بشنو * اى كه منظور بزركان حقيقت بينى * سخنى
يا حرف وحدت بندۀ مخلص بيانيه اى حرف ندا منادى مقدر جاناندر
كه حرف رابط صفت منظور بزركان حقيقت بين لاميه وبيانيه در حقيقت بين
وصف تركيبيدر حقايق اشيايه ناظر اولان اكابر ديمكدر بينى ده يا ضمير
خطاب * محصول بيت * بن بندۀ مخلصدن غرضسز وعلتسز بر سوز ايشت
اى جانان كه حقيقت بين اكابرك منظورى سن اول سوز كلن بيتك مضمونيدر
(نازنينى چو تو پاكيزه دل وپاك نهاد * بهتر آنست كه با مردم بد ننشينى *
نازنينى يا حرف وحدت چو ادات تشبيه پاكيزه دل وپاك نهاد وصف تركيبلردر
* محصول بيت * سنك كبى پاك خلقت وپاكيزه دل بر نازنين اول يكدر كه
يرامز مردمله اوتورميه سن يعنى سنك كبى بر پاك وپاكيزه دامن جوان اولان
يرامزلرله اختلاط ايلمك اولادر كه هيچ ضرر كورمزسه تهمت مقرردر
(حيفم آيد كه خرامى بتماشاى چمن * كه تو خوشتر ز كل وتازه تر از نسرينى *
خرامى يا ضمير خطاب كه حرف تعليل نسرين آق كل * محصول بيت * بكا حيف
كلور كه سن چمن تماشاسنه صالنه سن زيرا سن كلدن خوشترك ونسريندن
تازه ركسن حاصلى كلدن ونسريندن سن يكركسن * عجب از لطف تو اى كل

كه نشينى

كه نشينى با خار * ظاهرا مصلحت وقت در آن مى بينى * محصول بيت * اى كل
سنك لطفكدن عجبدر كه خارله اوتورر سن يعنى سنك كبى بر نازك نازنين ناساز
وناهموارلرله اختلاط ايلمك بعيددر اما ظاهر بودر كه وقتك مصلحتنى آنده
كورر سن يعنى ناسزالرله اوتوروب طورمقده بر ملاحظه وفكرك واردر خالى
دكلدر حاصلى زمان بونى اقتضا ايدر (شيشه بازئ سرشكم نكرى از چپ وراست
كر بر اين منظر بينش نفسى بنشينى) شيشه باز وصف تركيبيدر شيشه اوينادبجى
معناسنه شيشه باز جامده صابونى شيشروب اوچوران كيمسه يه ديرلر ويا حرف
مصدر وسرشكه اضافت اسم فاعلك فاعلنه اضافتى قبيلندندر نكرى فعل
مضارع مفرد مخاطب در جواب شرط واقع اولمش نظر ايدرسن وكورر سن ديمكدر
از چپ وراست نكرى فعلنه متعلقدر چپ جيم وباى عجميله صول معناسنه در
وراست بونده صاغ معناسنه در حاصلى مصراع ثانى جملۀ شرطيه ومصراع اول
جملۀ جزائيه در منظر بينش بيانيه منظر بينشدن مراد چشمدر بينش اسم
مصدردر كورش معناسنه ومنظر اسم مكاندر نظركاه وسيرانكاه معناسنه نفسى
يا حرف وحدت بنشينى فعل شرط مفرد مخاطب * محصول بيت * بنم سرشكم
شيشه بازلغنى كورر سن يعنى سير ايدر سن صولدن وصاغدن يعنى اطراف
وجوانبدن حاصلى اكر بو منظر بينش اوزره اوتورر سك يعنى چشمم سيرانكاهى
اوزره قرار ايدرسك سرشكم شيشه بازلغنى صولدن وصاغدن سير ايدرسن يعنى
كريۀ چشمم سير ايدرسن هر يكادن (سيل اين اشك روان صبر دل حافظ برد *
بلغ الطاقة يا مقلة عينى بينى * سيل اين اشك روان اضافتلرى بيانيه لردر صبر دل
حافظ لاميه لردر بلغ فعل ماضى مفرد مذكر غائب ايرشدى ديمكدر متعديدر
طاقت لفظا مرفوع فاعلى ومفعولى محذوف حد وغايت وبونلر كبى تقديرى
بلغ الطاقة الحد والغاية طاقت قدرت ووسعت معناسنه در يا حرف ندا منادى
مقلة منادى مضاف انكچون منصوبدر مقله كوزك آغيله قاره سنه ديرلر يعنى
مجموعنه مقله ديرلر عينى تقديرا مجرور مضاف اليهدر يا ضمير متكلم بينى فعل
امر مفرد مؤنث مخاطبه دربان بيندن يعنى ضرب بابندن يعنى كبى باع يبيع دن
بينونتدندر بندن آيرل ديمكدر * محصول بيت * بو اشك روان سيلى حافظك
كوكلى صبرين ايلتدى يعنى كوكلنده صبر قومدى طاقت وقدرت حده وغايته
ايرشدى اى كوزمك مقله سى بندن آيرل يعنى بندن مفارق اول تا كيم سيل
اشك رواندن خلاص اوله يم زيرا مادامكه سن موجودسن اشكدن خالى
دكلسن بينى فعلنى ظن ايدوب تحقيقنده ولفظ بين فتح بايله فراق ووصل
معناسنه كلور بونده معناى اول مراد در ومضافدر ياى متكلمه مفعوليدر

بلغ لفظنك معناى مصراع بودركه طاقت ایرشدی ای بنم كوزم یاغی فراقه
طاقت وبندن مجال مفارقت ایتملواولدی دیمكدردین مصراعك لفظندن
ومعناسندن بر بلاق یول مقداری مفارقت ایلمشدر وبلغ فعل ماضیدرنهایت
بولدی معناسنه دین نابالغ یسرلر سوزین سویلمش (تو بدین نازكی ودلكشی رد سروری رد شمعی
ای شمع چكل) لایق بزمكه خواجه جلال الدین) نازكی یا حرف مصدر دلكشی
ده بویله در دلكش وصف تركیبیدر كشیدندن كوكل چكیجی یعنی كوكل الیجی
معناسنه شمع چكل لامیه در شمعدن مراد جانان در وچكل جیم وكاف عجمینك
كسره لریله سرحد هندده تركستان شهرلرندن برشهرك اسمیدركه ارككی
ودیشیسی آق یوزلی وقاره كوزلی وقاره قاشلی وغایت كوزل اولورمش
حتی شعرای عجم محبوبلرین كوزللكله وصف ایده كلمشلرشویله كه ارالرنده
كوزللكلری مثل اولمشدر اصلنده اول شهرك ایچنده بر كلیسانك اسمیدر لایق
بزمكه خواجه لامیه لردر بزم صحبت وكه كاهدن مخفف ظرف مكان
جلال الدین یا ضمیر خطاب * محصول بیت * خواجه بر محبوبه خطاب
بیورركه سن بو نازكلكله ودلبرلكله ای چكل كوزلی خواجه جلال الدینك
مجلسنه لایقسن سابقا بر غزلده جلال الدین ذكری مرور ایلمشدر
تكراره احتیاج یوقدر وله ایضا (خوش كرد یاوری فلكت روز داوری * از بحر مضارع
تا شكر چون كنی وچه شكرانه آوری * یاور واوك فتحیله یاردمجی ویا مصدربه مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن
داور حاكم ویا حرف مصدر تا عجبا معناسنه در * محصول بیت * بو غزل شاه
منصورك تركه ایله محاربه ومقاتله زماننده دینلمشدر بیورركه كوزل
یاردم ایلدی سكا فلك تركه ایله خصومت كوننده عجبا بو نعمته نیجه شكر
ایدرسن وخدانك بولطف واحسانته نه شكرانه كتوررسن یعنی خصمی
حقلدیغكه چوق صدقات وشكرانه لر ویرمك كركسن (در كوی عشق
شوكت شاهی نمی خرند * اقرار بندكی كن ودعوای چاكری * كوی عشق
بیانیه شوكت شاهی ده بویله در اقرار بندكی مصدرك مفعولنه اضافتیدر
دعوای چاكرده بویله در * محصول بیت * عشق ومحبت كوینده شاهه
منسوب شوكت وعظمتی صاتون المزلر یعنی انده كبریا مذمومدر پس خدایه
بنده لك اقرارین وچاكرلك دعواسین ایله یعنی عبودیت وچاكرلك دعواسی
ایدوب كبریایی ترك ایله (آن كس كه اوفتاد وخدایش كرفت دست * كو بر تو باد
تا غم افتادكان خوری * كو فعل امر مفرد مخاطبدر خطاب عام طریقیله
بر تو بادسنك اوزركه واجب ولازم اولسون دیمكدر * محصول بیت * اول
كمسنه كه دوشدی یعنی تواضع ایلدی وخدا الین طوتدی یعنی تواضع

ایلدیكیچون خدا یاور ومعینی اولدی سن اول كمسنه یه سویله كه سنك اوزركه
لازمدر كه افتاده لرك غمین یه سن یعنی بونك شكرانه سیچون افتاده لرك غمین
یوب انلره مرحمت ایلیه سن (ساقی بمژدكانی عیش از درم درآی * تا یكدم
از دلم غم دنیا بدر بری * محصول بیت * ای ساقی عیش وصفا مژدكانه سیله
قامدن ایچری كیر یعنی بكا عیش وعشرته مشتملق ویر تا كیم بر ساعت
كوكلمدن دنیا غمنی چقاراسن (در شاهراه جاه وبزركی خطر بسیست *
ان به كزین كریوه سبكبار بكذری * شاهراه اولو یول جاهه اضافت بیانیه در
بسیست یا حرف اصلیدر كریوه كاف عجمینك فتحی وكسریله بلكه دیرلر یعنی
طاغ بلكنه حاصلی طاغك صرتنه سبكبار وصف تركیبیدر یینی یوكلی معناسنه
محصول بیت * منصب واولولق شاهراهنده خوف وخطر چوقدر یعنی
پادشاهلق وبكلك منصبنده بیم جان چوقدر پس اول یكدركه بو بلكدن
سبكبار كیچه سن یعنی منصب وجاه ومال سوداسندن كچه سن حاصلی تعلقات
دنیویه یی قطع ایلیه سن كه آخرتده سؤال وعذابدن خلاص اوله سن (سلطان
وفكر لشكر وسودای كنج وتاج * درویش وامن خاطر وكنج قلندری * فكر لشكر
مصدرك مفعولنه اضافتیدر سودای كنج وتاجده بویله در امن خاطر مصدرك
فاعلنه اضافتیدر واو لر معیت معناسنی افاده ایدر كنج كاف عربینك ضمیله
بوجق ویا كاف عجمینك فتحیله خزینه ومال قلندر عجم ابداللرندن بر نوع مباحی
طائفه در خذلهم الله خواجه نك مرادی درویشاندر قافیه ضرورتیچون
قلندری ذكر ایلمشدر ویا حرف نسبت * محصول بیت * پادشاه لشكر
فكریله وخزینه وتاج وتخت سوداسیله در یعنی فكر وتدبیر امور سلطنتدن
بردم آرام وقراری یوقدر اما درویش امن خاطر وقلندرلره منسوب بوجغله در
ویا قلندره منسوب فنا خزینه سیله در حاصلی اهل فنا ذوقده وپادشاهلر الم
وتشویش عسكر وكنج مال ایله در بیت * عالمك ذوق وصفاسن بر كداسورر
همین * پادشاه دهر اولان انجق قوری غوغا چكر (نیل مراد بر حسب فكر
وهمتست * از شاه نذر خیر وز توفیق یاوری * نیل مراد مصدرك مفعولنه
اضافتیدر نیل نونك فتحیله ایرشمك معناسنه در حسب مقدار در توفیقدن
مراد توفیق خدادر * محصول بیت * مراده ایرشمك فكر وهمت مقدارنجه در
یعنی بلند همت اولو مرتبه یه ومراد عظیمه واصلدر پس شاهدن خیر ایلمكی
نذر ایلمك كرك وتوفیق خدادن عون ونصرت طلب ایلمك یعنی پادشاهك
نیتی خیر اولنجه اللهك توفیقی اكا یار ویاور اولور دیمكدر (یك حرف صوفیانه
بكویم اجازه هست * ای نور دیده صلح به از جنگ وداوری * محصول بیت

صوفیانه برحرف سویلیه یم یعنی برنصیحت دیه یم اجازت وارایسه دیه جکی
مصراع ثانی مضمونیدرای نوردیده صلح یکدر جنك وخصومتدن یعنی
عداوت وخصومتدن وجنك ومقاتله دن باریشقلق اولی واحرادر معلوم
اوله که مختصر ومفید نصیحتدن بروبا ایکی حرفله تعبیر ایدرلرنته که الف قافیه
سنده ایکی فقره دن ایکی حرفله تعبیر ایلمش یعنی بادوستان تلطف بادشمنان
مدارا دیو بیورمش (حافظ غبار فقر وقناعت زرخ مشوی * کین خاك بهتر
ازعمل کیمیا کری * محصول بیت * ای حافظ فقر وقناعت غبارینی یوزکدن یومه
یعنی فقر وقناعتدن اعراض ایدوب غنایه طالب اولمه زیرا بو خاك فقر وقناعت
کیمیا کرلك عملندن یکدر یعنی حقیقتده فقر غنادن اولی واحرادرکه شعار
انبیا واولیادر وغنا وثروت کشی یی اکثرا آثام وفسوقه اولشدرر حاصلی غنا
وثروتله حظ نفس حاصلدر وفقر وقناعتله حظ روح) سعادت اول کمسه یه که
فقر وقناعتدن حظ آله اما بومرتبه دکمه کمسه نك حالی دکلدر زیرا آنشدن
پیرهندر مکرکه کوکلنده اثر محبت حق ثابت اوله وله ایضا (دویار زیرك
وازبادهٔ کهن دومنی * فراغتی وکتابی وکوشهٔ چمنی * دومنی اصلنده منادر
الفله عجم تصرف ایدوب نونی مکسور اوقودیلر الف یایه منقلب اولمق ایچون
منا ایکی بطمنه دیرلر نونك تشدیدیله ده لغتدر من دیرلر بنه منا معناسنه
فراغتی یا حرف تنکیر وکتابی یا حرف وحدت وکوشهٔ چمنی یاسیده بویله در
* محصول بیت * خواجه بیورر که ایکی زیرك مصاحب اوله وایکی منا
مقداری اسکی شرابدن اوله فراغت خاطرده اوله و برکتاب شعرده اوله و برچمن
کوشه سیده اوله آقرصو کناریده اوله بو بیت بوندنصکره کلن بیته مرهوندر
(من این مقام بدنیی وآخرت ندهم * اکرچه درپیم افتند هردم انجمنی *
درپیم افتندنی غیبت ومساوی ایدرلر دیمکدر روزمره لرنده بو عبارتی غیبت
ومذمت مقامنده استعمال ایدرلر انجمن درنك در یعنی جماعت معناسنه
ویا حرف وحدت * محصول بیت * خواجه بیورر که بن بو مطلعده ذکر ایلدیکم
مقامی ومرتبه یی دنیا وآخرته ویرمم یعنی ایکی عالمه دکشمم اکرچه که هردم وهر
ساعت بر بلوك طائفه غیبتمه دوشرلر یعنی اکرچه که هردم بر بلوك بی مذاق
طعن وتشنیع ایدرلر بو سوزایچون بکا اما بن بو قول اوزره مصرم مصراع
ثانینك معناسی اکرچه بنم آردیمه دوشرلرسه هردم برجماعت دین واکرچه
هردم بر وافر خلق بنم آردیمه دوشه لر یعنی طالب اوله لردینی معنی سویلمه ده
بری برینك آردینه دوشوب عجب بیرولك ایلمشلر * هرآن که کنج قناعت بکنج
دنیا داد * فروخت یوسف مصری بکمترین ثمنی * هرآن که اصلنده

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

هرآن کس که ایدی ضرورت وزن ایچون وقرینه قائم اولدیغیچون کس ترك
اولنمدی کنج کاف عربینك ضمیله بوجاق معناسنه در وکاف عجمینك فتحیله
خزینه معناسنه در بونده ایکیسیده جائزدر قناعته اضافت بیانیه در بهرحال
بکنج دنیا با حرف مقابله واضافت لامیه در وکاف عجمیدر بهرحال یوسف
مصری اضافت بیانیه در وفروختك مفعول صریحی وبکمترین غیر صریحی
با حرف مقابله وترادات تفضیل کمترا کسکرك دیمکدر زیرا کم اکسکدر ویا حرف
نسبت ونون حرف تأکیدثمنی ثمن بها وقیمت معناسنه در ویا حرف، وحدت
محصول بیت) هراول کمسه که قناعت بوجاغنی ویا خزینه سنی دنیا خزینه سنه
دکشدی یعنی استبدال ایلدی حضرت یوسف پیغمبری زیاده ازاجق بهایه
صاتدی یعنی بونی دکشن انی دکشن کبیدر مصراع ثانی بثمن بخس
معناسنی متضمندر (بیا که فسحت این کارخانه کم نشود * بزهد همچو توئی
یا بفسق همچو منی * یا خطاب عامدر فسحت وسعت کبیدر لفظا ومعنا این
کارخانه یعنی دنیا کم اکسك معناسنه توئی ومنی یالری حرف وحدتدر (محصول
بیت * کل که بو کارخانهٔ عالمك وسعتی اکسك اولمز برسنك کبینك زهدی
وبربنم کبینك فسقیله یعنی دنیا برسنك کبینك زهدی سببیله رونق وصفا بولمز
وبربنم کبینك فسقیله نظام وانتظامدن قالمز حاصلی عالم برسنك کبی مرائی
زاهدك زهدیله آرتمز وبربنم کبی فاسقك فسقی سببیله اکسلمز مصراع ثانینك
معناسی برسنکلین زهدی ایله ویا بربنملین فسقی ایله دینلر حق معنایی
ادا ایده ممشلر (بروز واقعه غم با شراب باید کفت * که اعتماد بکس نیست
درچنین زمنی * واقعه بونده حادثه معناسنه در غم باید کفتك مقدم مفعولیدر
با حرف صله که حرف تعلیل بکس با حرف صله زمن زمان معناسنه در ویا حرف
وحدت * محصول بیت * حادثه کوننده غمی شرابه سویلمك کرك زیرا بو نجلین
برزمانده کمسیه اعتماد یوقدر یعنی زمانمز برزماندرکه کمسیه اعتماد ایلمك جائز
دکلدر (بکوشهٔ بنشین خوش دل وتماشا کن * که کس بیاد ندارد چنین عجب
فتنی * بکوشهٔ با حرف ظرف ویا حرف وحدت که حرف تعلیل فتن فانك کسری
وتانك فتحیله فتنه نك جمعیدر (محصول بیت) برکوشه ده کوکل خوشلغیله
اوتور وتماشا ایله زیرا کمسه نك یادنده وخاطرنده بونجلین برعجب فتنه یوقدر یعنی
شمدی بزم شهرمزده برفتنه ظهور ایلدیکه کمسه بونجلین فتنه یی
نه کورمش ونه ایشتمشدر (نکار خویش بدست خسان همی بینم * چنین
شناخت فلك حق خدمت چو منی * محصول بیت * کندی نکارمی الچقلر
النده کوررم یعنی نکارم ادانی النه دوشمش کوررم فلك بربنم کبینك

ردمسروری
وشمعی

حق خدمتنی بو نجلین بیلدی عکسی مراددر یعنی بنم حق خدمتمی رعایت
ایلدی وجائزدر که مصراع ثانی معنای استفهامی متضمن اوله یعنی بو نجلین می
بیلدی ذلك بنم کبینك حق خدمتنی (بصبر کوش تو ای دل که حق رها نکند
چنان عزیز نکینی بدست اهرمنی * بصبر باحرف صله که حرف تعلیل رها نکند
صالیویرمز دیمکدر یعنی اهمال ایدوب ترك ایلمز نکین نونك وکاف عجمینك کسریله
لغتده یوزك قاشیدر اما بونده مهر سلطنت مراددر اهرمن دیوه دیرلر ویا حرف
وحدت * محصول بیت * ای کوکل سن صبره سعی ایله یعنی صابر اول که خدا
اهمال ایدوب ترك ایلمز انجلین بر عزیز وشریف مهر سلطنتی بر دیو النده سابقا
مرورایلشدر که ترکمه شاه منصورك الندن سلطنت شیرازی قهر ایله المشیدی
صکره شاه منصور عظیم عسکر جمع ایدوب اقلیم شیرازی اللرندن آلمش پس
خواجه بو غزلی اول حادثه زمانده بیورمش امدی دیرکه ای کوکل بیحضور
اولمه که خدا ینه شیرازی شاه منصوره اعطا ایدر زیرا بویله لطیف وشریف مقام
اول دیو سیرت ترکمه یه لایق دکلدر (زتند باد حوادث نمی توان دیدن * درین
چمن که کلی بوده است یا سمنی * تند باد حوادث بیانیه تند باد شدتلی یل
معناسنه درکه حرف بیان کلی یا حرف وحدت سمنی ده بویله در * محصول
بیت * حوادث تند بادندن کورمك ممکن دکلدرکه شهر شیرازده ارککدن
ودیشیدن بر کوزل اولدیغنی یعنی کوزللر کبی اسیر ترکه وکیمی جان
قورتارمق ایچون شهردن فرار ایلمشدر کل وسمندن مراد کوزللردر یعنی شمدی
شیراز بر حاله وارمشدر کویا که هر کزانده بر کوزل ظهور ایلمشدر (ازین سموم
که بر طرف بوستان بکذشت * عجب که رنك کلی ماند وبوی نسترنی * سموم
بونده مذکور فتنه دن کنایه در که حرف رابط صفت طرف بوستاندن مراد
مملکت شیرازدر * محصول بیت * بو سمومدن که طرف بوستاندن کچدی یعنی
بوستاندن مرور ایلین سمومدن عجبدرکه بر کلك رنکی ویا بر نسترنك قوقوسی
قالمشدر یعنی عجبدر که مذکور فتنه دن کوزللرده رنك روو بوی زلف
دلاویز قالمشدر حاصلی کوزللرده کوزللك اثری قالممشدر باغیلر خوفندن
(مزاج دهر تبه شد درین بلا حافظ * کجاست فکر حکیمی ورای برهمنی) مزاج
دهر لامیه در مجازا تبه شد فاسد اولدی دیمکدر حکیمی وبرهمنی یالری وحدت
ایچوندر برهمن هندستان حکیمنه اطلاق ایدرلر * محصول بیت * ای حافظ
دهرك مزاجی مذکور بلادن فاسد اولدی قنده در بر حکیم فائق فکری
وبر ماهر برهمن رایی که مزاج دهری حسن تدبیرله اصلاح ایلیه لر حاصلی
اوزره زدن بو بلایی رفع ایلیه که حسن تدبیر عقلا وعلما کرکدر وله ایضا

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

درهمه دیر مغان نیست چو من شیدایی * خرقه جایی کرو باده ودفتر جایی
شیدایی وجایی یالری وحدت ایچوندر کروکاف عجمینك کسری وراٰنك فتحیله
رهن معناسنه در یعنی طوتی باده یه اضافت لامیه در دفتردن مراد
کتابدر * محصول بیت) جمیع مغلر کابسالرنده بنم کبی بر شیدا باده نوش یوقدر
مصراع ثانی شیدالغی بیان ایدر خرقه م بر برده باده یه مرهوندر وکتابم بر برده
یعنی خالی اولمیوب دائما باده نوش ایدرم شومرتبه ده که اسبابم جمیعا باده یه
مرهوندر (دل که آیینهٔ شاهیست غباری دارد * از خدا میطلبم صحبت
روشن رایی) دل مبتدا که حرف رابط صفت آیینهٔ شاهیست بیانیه ودله صفت
ویا حرف نسبت غباری دارد خبر مبتدا ویا حرف تنکیر صحبت روشن رایی اضافتی
لامیه در روشن رای وصف ترکیبیدر روشن فکرلی معناسنه ویا حرف وحدت
محصول بیت * کوکل که پادشاهه منسوب آیینه در غباری واریعنی مکدردر
پس خدادن بر روشن رایك صحبتنی طلب ایدرم که دلدن غباری کیدروب
روشن ومصیقل ایلیه حاصلی بر روشن ضمیرلی کمسه استرمکه دلمك کدرینی
کیدره (جویها بسته ام از دیده بدامن که مکر * در کنارم بنشانند سهی بالایی *
جوی ایرماق وها ادات جمع از دیده تقدیری از اشك دیده در بدامن تقدیری
تا بدامن درکه حرف تعلیل مکر ادات تمنی در کنارم یانمده دیمکدر بنشانند یا حرف
تأکید نشانند فعل مضارع جمع غائبدر دیکه لر دیمکدر سهی طوغری دیمکدر
مستقیم معناسنه بالا بونده بوی معناسنه در ویا حرف وحدت وسهی بالا وصف
ترکیبیدر طوغری قامتلی معناسنه * محصول بیت * کوزم یاشندن اتکمه دلك
ایرماقلر باغلمشم اوله که یانمده طوغری قامتلی وسرو بویلی بر جانان دیکه لر
یعنی یانمده وضع ایلیه لر حاصلی زیاده کریه ایلرم اوله که بر سهی بالا اشك چشممه
رحم ایدوب یانمه که مصراع اولك معناسی ایرماقلر باغلمشم کوزمدن اتکمه که
مکر دینی وچشمدن دامنده ایرماقلر باغلمشم که مکر دینی عندیاتی خوب
باغلیه ممثلر (کشتیٔ باده بیاور که مرا بی رخ دوست * کشته هر کوشهٔ چشم
ازغم دل دریایی * کشتیٔ باده لامیه در یعنی قدح باده دیمکدر بیاور کتور
دیمکدرکه حرف تعلیل مرا بنم دیمکدر کوشهٔ چشم لامیه غم دل ده بویله در
دریا کشته نك مفعول صریحی وازغم دل غیر صریحی ویا حرف تنکیر * محصول
بیت * خطاب عام طریقیله بیور رباده کشتیسنی کتور زیرا بنم دوست رخنسز
کوکل غمندن کوزمك هر کوشه سی دریا اولمش حاصلی کثرت کریه سنی عرض
ایلر کشتینك باده یه اضافتی اضافت بیانیه اولمق روشندر دین اضافت
معنالرینی بیلمزامش (کرده ام توبه بدست صنم باده فروش * که دکر می نخورم بی

رخ بزم آرایی * دست صنم باده فروش لامیه ویبانیه درکه حرف بیان رخ بزم ارا
لامیه ویابیانیه در بزم آرا وصف ترکیبیدر آرایندن بزم بزیجی یعنی مجلسه
زینت ورونق ویریجی معناسنه ویا حرف وحدت * محصول بیت * باده فروش
صنمك النده توبه ایلشم که دخی می ایچمیم بزمه زینت ورونق ویریجی بر دلبر
رخنسز یعنی محبوبسز باده ایچمکه توبه ایلشم مصراع اولك معناسی بر باده
فروش محبوبك النده یعنی انك سببیله توبه ایلشم دین عجب بی سبب سوز
سویلش مصراع ثانینك معناسی که بر بزم آرانك یوزنسز کیرو شراب ایچمیم
دین کیرویی محلنده استعمال ایلمش (مراین نکته مکر شمع درآرد بزبان * ورنه ردشمعی
پروانه ندارد بسخن پروایی * نکته دن مراد نکتهٔ عشقدر اسخن یا حرف صله
پروابونده میل ورغبت معناسنه در ویا حرف تنکیر * محصول بیت * بوعشق
نکته سنك سرینی مکر شمع دیلنه کتوره یعنی مکر شمع اظهار ایدوب سویلیه
یوخسه پروانه نك سوزه میل ورغبتی بوقدر یعنی پروانه کاتم سر نکتهٔ
عشقدر که آغزندن خبر آلنمز مصراع ثانینك معناسی یوخسه پروانه سوزه
بر طاقت طوتمزدین ادای معناده عجب بی طاقت ایمش ومنه سنده زبان فتح
زایله فصیحدر دین فصیح سویلمش افصحدر دیمك کرك ایدی (سخن غیر مکو ردشمعی
با من معشوقه پرست * کزوی وجام میم نیست بکس پروایی * محصول بیت
خطاب عام طریقیله بوور جاناندن غیرینك سوزینی بن معشوقه پرسته سویلمه
زیرا جاناندن وجام میدن غیری کمسه ایله تقیدم یوقدر یعنی جانانله جام میه در
میل ورغبتم اندن غیره دکلدر پس جانانك سوزندن غیری سوزی بکا سویلمه
مصراع ثانینك معناسی زیرا اندن وجام میدن بکا کمسه ایله پروایو قدردین
قیی بی پروا سویلمش (نرکس ار لاف زد از شیوهٔ چشم تو مرنج * نرود اهل
نظر از پی نابینایی * نابینایی یا حرف تنکیر * محصول بیت * نرکس اکر سنك
چشمك شیوه سندن لاف اور رسه اینجمه یعنی جانانك چشمی شیوه سی بنم
چشممده وار دیرسه اینجمه زیرا اهل نظر یعنی اهل بصر وبصیرت نابینا
آردنجه کتمز حاصلی نابینایه تابع اولوب سوزینه کلمزلر (این حدیثم چه خوش
آمد که سحر که میکفت (بردر میکدهٔ با دف ونی ترسایی) ترسایی یا حرف وحدت
* محصول بیت * بو سوز بکانه خوش کلدیکه سحر وقتنده بر ترسا دف ونی ایله
بر میخانه قپوسنده سویلردی یعنی ساز وسوز ایله آشکاره بی پروا سویلردی
سویلدیکی مخلص بیتنك معناسیدر ومنه سنده میکدهٔ ده اولان همزه وحدت
ایچوندر دین اسکی خطامی اوزره مصر اولمش (کر مسلمانی ازینست که حافظ
دارد * آه اکر از پی امروز بود فردایی * ازین بونك کبی یرلرده ادات تشبیه درکه ردشمعی

حرف بیان فردادن مراد آخرت وقیامتدر * محصول بیت * ترسادیدیکی
اکر مسلمانلق بونك کبی ایسه که حافظك واردر یعنی مسلمانلق حافظك
مسلمانلغی کبی ایسه آه اکر بوکوندنصکره یعنی بوکون آردنجه ایرته اولورسه
یعنی دنیادنصکره آخرت وقیامت اولدقده نیجه اولور حافظك حالی یعنی
صراطده ومیزانده باشنه نه کله جکدر مجموع بیتك معناسی اکر مسلمانلق
اول اسلوبدن ایسه که حافظك واردر آه اکر بوکون ایچون اولیدی یارنلق دین
واکر مسلمانلق اولیه ایسه که حافظده واردر آه اکر بوکون ایچون برفردا یعنی
قیامت پیدا اوله دین بیتك معناسنه قیامت قوپارمشلر وله ایضا (دیدم بخواب
دوش که ماهی برآمدی * کز عکس روی او شب هجران سر آمدی * بخواب
مضاف اولمق اولادر مضاف اولمقده جائز ماهی یا حرف وحدت برآمدی
حکایت حال ماضی طوغردی یعنی طلوع ایدردی دیمکدر کز که حرف رابط
صفت عکس روی اولامیه لردر شب هجران بیانیه سرآمدی حکایت حال
ماضی دوکنوردی یعنی منتهی اولوردی * محصول بیت * دون کیجه دوشمده
کوردمکه برماه طلوع ایدردی انجلین ماه که یوزی عکسندن هجران کیجه سی
دوکنوردی یعنی نهایت بولوب آخر اولوردی مجموع بیتك معناسی دون
کیجه دوشمده کوردم برآی طوغدی که آنك یوزی عکسندن فراق کیجه سی
باشه کلدی دین خیلی خوب ادا ایلمش (تعبیر چیست یار سفر کرده میرسد * ای
کاج هرچه زودتر ازدر درآمدی * تعبیر چیست سؤال یار سفر کرده میرسد
جواب ای حرف ندا منادی محذوفدر تقدیری ای یاردیمکدر کاج وکاش کاشکی
دیمکدر هرچه زودتر هرنه که تیزرك ایسه قپودن ایچری کلیدی حاصلی زیاده
اشتیاقندن تیز کلمسنی تمنی ایدر * محصول بیت * بو بیت مطلعده کوردیکی
دوشی تعبیر دیوورکه تعبیرندر یعنی مذکور دوشك تعبیری ندر سفر ایلمش
یار ایریشیور ای یار نه اولیدی هرنه دکلو تیزرك ایسه قپودن ایچری کیریدی
یعنی کاشکی اکلنیوب همان قپودن ایچری کلیدی (ذکرش بخیر ساقیٔ
فرخنده فال من * کز در مدام با قدح وساغر آمدی * ذکرش شین اضمار
قبل الذکر طریقیله ساقی یه راجعدر بخیر تقدیری ذکرش بخیر باددر ضرورت
وزن ایچون باد ترك اولندی فرخنده فال وصف ترکیبی اقسامندندر مبارك
فاللی دیمکدر ومنه اضافت لامیه کز که حرف تعلیل در بونده قپو معناسنه در
محصول بیت) ذکری خیر ایله اولسون بنم مبارك فاللی ساقیمك یعنی قدمی قوتلی
قدحکارم خیر ایله اکسون زیرا مدام قدح وساغر له ایچری کیرردی یعنی
تهی دست کلمزدی بلکه باده ایله کلوردی وجائزدر که شین ضمیر یار سفر کرده یه

ردسروری وشمعی ازبحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

راجع اوله وساقی منادی اوله بلکه اولی بودر تقدیری یارسفر کرده نك ذکری
خیرایله اولسون ای مبارك فاللی ساقی زیرا دائما بزه باده ایله کلوردی مدام
قدح وساغر مناسبتیله مذکوردر ایهام طریقیله (خوش بودی اربخواب
بدیدی دیارخویش * تایاد صحبتش سوی مارهبرآمدی * تا حرف تعلیل یاد
صحبت لامیه وشین معناده رهبره مقیددر رهبرش تقدیرنده * محصول بیت *
نه خوش اولوردی اکر کندی دیارینی دوشنده کوریدی تا کیم بزمله
مصاحبت یادی بزم جانبمزه اکا قولاغوز کلیدی یعنی نه اولیدیکه شهر
شیرازی دوشنده کوریدی تا کیم بزمله صحبت ایلدیکی یادینه کلوب بزم
جانبمزه اکا دلیل کلیدی یعنی کلمسنه سبب اولیدی (آن کوتر آبسکندلی
کردرهنمون * ای کاشکی که پاش بسنکی برآمدی * سنکدل وصف ترکیبیدر
طاش یورکلی دیمکدر ویا حرف مصدر رهنمون ورهنما قولاغوزه دیرلر ای حرف
ندا منادی جانان پاش شین ضمیر رهنمون اولان کسه یه راجعدر بسنکی یا حرف
صله وبربانك معناسنی تأکید ایدر * محصول بیت * اول کسه که سکا طاش
یورکلیکه رهبر ورهنمون اولدی یعنی سکا جفاکارلغه قولاغوز اولدی ای
جانان کاشکی که انك اباغی برطاشه طوقونایدی یعنی سکا بوجانبه کلمکه مانع
اولانك کاشکی اباغی طاشه طوقنوب سقط اولیدی (فیض ازل بزور وزرار
آمدی بدست * آب خضر نصیبۀ اسکندر آمدی * نصیبه ده های رسمی تای
نقلدن دونمه در * محصول بیت * اللهك لطف وفیض ازلیسی اکر زوروزرله
اله کلیدی آب حیات اسکندره نصیب اولوردی زیرا تمام دنیایه مالك
پادشاه ایدی وزوروزری بی حد وبی قیاس ایدی (جانش نثار کردمی آن دلنواز
اکر * چون روح محض جلوه کنان در برآمدی * جانش شین ضمیر اضمار قبل
الذکر طریقیله دلنوازه راجعدر دلنواز وصف ترکیبیدر کوکل اوخشایجی یعنی
خاطره رعایت ایدیجی اکر مصراع ثانی یه مرهوندر روح محض بیانیه جلوه کن
وصف ترکیبیدر جلوه ایدیجی یعنی عرض جمال ایدیجی معناسنه الف ونون
ادات مبالغه در جلوه ایده رك دیمکدر در حرف صله وبرقت یعنی عند معناسنه
اسمدر * محصول بیت * اول دلنوازه جانمی نثار ایدردم اکر روح محض کبی
جلوه ایدرك یانمه کلیدی مصراع ثانینك معناسی اکر روح محض کبی جلوه
ایدرك سینه یه کلیدی دیلر سینه ده محض خطا ایلمشلر (آن عهد یاد باد که ازبام ردسروری وشمی
ودرمرا * دائم پیام یار وخط دلبر آمدی * پیام یار لامیه وخط دلبر لامیه یه
وبیانیه یه محتملدر خط دلبرده ایهام وار * محصول بیت * اول زمان اکلسون که
قپودن ودامدن بکا دائما یارك خبری ودلبر خطی کلوردی یعنی اکلسون
اولزمان

اولزمان که ارامزده مکاتبات ومراسلات واقع اولوردی (کی یافتی رقیب
توچندین مجال ظلم * مظلومی ارشبی بدرداور آمدی * مظلومی یا حرف وحدت
ارا کردن مخففدر شبی یا حرف وحدت داور حاکمه دیرلر مرادزمانه پادشاهیدر
* محصول بیت * سنك رقیبك ظلمه بوقدر قدرت ومجال نچن بولوردی
برمظلوم برکیجه اکر حاکم قپوسنه کلوب تظلم ایلسه یعنی فریاد وفغانی
دکلنوردی وحاکم قورقوسندن کمسه کمسیه ظلم ایده مزدی (خامان ره
نرفته چه دانند ذوق عشق * دریادلی بجوی ودلیری سرآمدی * دلی ودلیری
وسرآمدی یالری وحدت ایچوندر دلیر بهادر سرآمد ماهر وکامل در
محصول بیت * عشق طریقنه کتممش خاملر یعنی عاشق اولمامش وعاشقلق
ایلممش خاملر ذوق عشقی نه بیلورلر پس بردریادل وبربهادر وبرماهر وکامل
عاشق استه مصاحبت عشق ایلمکه دیمکدر (ورد یکری بشیوۀ حافظ زدی
رقم * مقبول طبع شاه هنرپرور آمدی * بو بیت کی یافتی بیتندن صکره یازلمق
کرك ایدی اما شارحلره تابع اولوب بو ترتیبی رعایت ایلدك لیکن صکره پشیمان
اولدق ورروا کردن مخففدر دیکری یا حرف وحدت بشیوۀ با حرف مصاحبت
شیوه صنعت حافظه اضافت لامیه در زدی حکایت حال ماضی اورایدی
دیمکدر رقم مفعول صریحی وبشیوه غیرصریحیدر مصراع ثانی جواب شرط
واقعدر مقبول طبع شاه هنرپرور لامیه وبیانیه لردر هنرپرور وصف ترکیبیدر
هنربسلیجی معناسنه یعنی اهل هنر دیمکدر * محصول بیت * واکر برغیری
کمسه حافظك طرز وطریقیله رقم اورایدی یعنی نظم شعر ایدوب یازایدی
حاصلی اکر حافظ کبی برغیری کمسه بویله آبدار روح افزا شعره مالك اولیدی اهل
هنرشاهك طبعنك مقبولی کلوردی حافظك شعری مقبول کلدیکی کبی
پادشاهنی مقاد برناسی بیلوردیمکله تعریف ایدروله ایضا (روز کار یست که
مارانکران میداری * بندکانرا نه بوضع دکران میداری * روز کار یست
یا حرف وحدت که حرف بیان مارا میدارینك مفعول اولی ونکران مفعول
ثانیسی نکران صفت مشبهه در منتظر معناسنه بندکانرا میدارینك مفعول
صریحی نه ادات نفی معناده میداری یه مقیددر تقدیری نمی داری درضرورت
وزن وقافیه ایچون های رسمیله منفصل یازلدی (محصول بیت * جانانه خطاب
ایدوب بیورر که برزماندر که بزی منتظر طوتارسن قوللریکی غیرلر وضع
وترتیبیله طوتمزسن یعنی عشاق بیدللره اغیاره ایلدیکك التفات واعتباری
ایلمزسن خواجه جانانه تعریض طریقیله بیورر که مقادبرناسی بیلدیککدن
اغیاری یاراوزره ترجیح ایدرسن (کوشۀ چشم رضایی بمنت بازنشد * ایخنین

ازبحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

عزت صاحب نظران میداری * کوشۀ چشم رضا لامیه و بیانیه در و یا حرف
تنکیر یمنت با حرف صله مصراع ثانی معنای استفهامی متضمندر * محصول
بیت * سنک رضاک چشمی کوشه سی بکا آچلمدی یعنی بکا رضا کوزیله
باقدک صاحب نظر عاشقلرک عزتی بویله می طوتارسن یعنی اهل نظر عاشقلره
بویله می التفات ایدرسن رضایی یاسی حرف نسبت طوتوب معنای
مصراعی سنک رضایه منسوب کوزک کوشه سی بکا آچلمدی دین بیتک
معناسنه عین رضا ایله بقمدمش (نه کل از داغ غمت رست نه بلبل در باغ *
همه را جامه دران نعره زنان میداری * در باغ کله و بلبله مقید در جامه در ردسروری
وصف ترکیبیدر دریدندن و الف و نون ادات مبالغه در جامه یرتغان یعنی لباسنی
پاره لیجی نعره زن ده وصف ترکیبیدر و الف و نون ادات مبالغه در نعره اورغان
معناسنه (محصول بیت) لف و نشر مرتب طریقیله بیورر سنک غمک داغندن
باغده نه کل خلاص بولدی و نه بلبل بلکه جمیعنی جامه دران و نعره زنان
طوتارسن یعنی سنک داغ غمکدن کل جامه سن پاره لر و بلبل فریاد و فغان
ایلر حاصلی قوسنی آشفته و شیدا ایلمش سن مصراع ثانیده تقسیم آحاد الی
الآحاد قاعده سی واردر دین تقسیمله لف و نشری فرق ایلمزایمش و تقسیمی
انقسام محلنده استعمال ایلدیکی جهلنه دلالت ایدر * ساعدان به که
بپوشی تو چو از بهر نکار * دست در خون دل پر هنران میداری * ساعد ال
بلکنه دیرلر نکار بونک کبی یرلرده ال و آیاق بویه دقلری نسنه یه دیرلر حنا و کتم
وغیریسی کبی نته که خواجه سلمان بیورر بیت * آمد نکارمن بچمن در نکار
دست * شست از نکار سرو زدست نکار دست) خون دل پر هنران لامیه لردر
محصول بیت * ساعدکی اول یکدر که اورته سن زیرا سن رنکدن اوتوری
الکی پر هنرلر قاننده طوتارسن یعنی الکی رنکلمک ایچون حنا و کتم یرینه
پر هنرلرک قاننه باتوررسن حاصلی حنا یرینه الکی عاشقلرک یورکی قانیله
بویارسن امدی بو حالکی کسه بیلمک ایچون ساعدکی پوشیده طوتمق یکدر که
سکا قانلی دیمیه لر پوشیده با پرنه نون یازوب مجموع بیتک معناسنی بیلکی
اول یکدر که اورتیه سن سنکه نقش و رنک ایچون الی چوق هنرلولرک کوکلی
قاننه طوتارسن دین و اول یک که ساعدکی اورتیه سن چونکه سن حنادن
اوتوری پر هنرلرک کوکلی قانیله ال طوتارسن دین معنای بیته عجب رنک
و برمشلر عفا الله عنهما (پدر تجربه آخر تویی ای دل زچه روی * طمع مهر ردسروری وشمعی
و وفا زین پسران میداری * عرب بر معناده مبالغه قصد ایلسه ابله و امله تصدیر
ایدوب ابو الفلان و ام الفلان دیرلر مثلا ابو الفساد و ام الخبائث کبی پس بونده

پدر تجربه تجربه باباسی دیمکدر مبالغه طریقیله یعنی مجرب روزکار آخر
ادات تأکیددر تویی یای خطابله سن سن دیمکدر طمع مهر مصدرک مفعولنه
اضافتیدر پسراندن مراد دلبراندر (محصول بیت) ای کوکل تجربه باباسی سن
پس نه وجهدن و نه جهتدن بو پسرلردن مهر و وفا امیدین طوتارسن یعنی سن
مجرب عالم ایکن نه ایچون بوبلی وفا دلبرلردن وفادارلق امیدینی طوتارسن
(کیسۀ سیم و زرت پاک بباید پرداخت * زین طمعها که تو از سیمبران میداری
کیسۀ سیم لامیه پرداخت بونده پرداختن معناسنه در زیرا فعل مضارعه
مقارندر خالی قیلمق یعنی بوشالتمق معناسنه سیمبران تقدیری دلبران سیمبراندر
محصول بیت * کیسۀ سیم و زرکی پاک بوشالتمق کرکسن بو طمعلردن که سن سیمبر
دلبرلردن طوتارسن یعنی سیمبر دلبرلر وصالیچون اقچه و التونکی اوشاتمق
کرکسن حاصلی دلبرلردن وصال طمع ایدرسک مالملکک بولارینه بذل
ایلمک کرکسن (دل و دین رفت ولی راست نیارم کفتن * که من سوخته دل را
تو بران میداری * راست بونده طوغری و کرچک معناسنه در نیارم فعل
نفی مستقبل متکلم وحده قادر دکلم دیمکدر زیرا یارا احمد رقدرت معناسنه که
حرف بیان آن اسم اشارتدر دل و دین رفته * محصول بیت * دل و دین
جانانک عشقنده کتدی یعنی تلف اولدی اما کرچک سویلمکه قادر دکلم زیرا بن
سوخته دلی سن اول بی دل و دین اوزره طوتارسن یعنی اکرچه که دل و دین
عشق جانانه صرف اولدی اما کرچک دیمه مزم که بن سوخته دلی سن اول
بی دل و دینلک اوزره طوتارسن یعنی بنی بی دل و دین ایلدک دیو کسیه افشا
ایلمزم حاصلی شکایته قادر دکلم مصراع ثانینک معناسنی که بن
کوکلی یانمشی سن اکا طوتارسن دین و که بن سوخته دلی سن آنک
اوزرینه طوتارسن دین معنای بیته واصل اولمدقلرندن ابهام ایلمشلر
(کرچه رندی و خرابی کنه ماست همه * عاشقی کفت که تو بنده بران میداری ردسروری وشمعی
رندی و خرابی یالری حرف مصدردرلر * محصول بیت * کرچه رندلک و خرابلق
بزم کناهمزدر جمیعا بر عاشق جانانه دیدیکه عاشق بنده یی رندلک و خرابلق
اوزره سن طوتارسن یعنی عاشق هجرانه تحمل ایده مدیکندن کاه باده یه و کاه
بر غیری کیفیته دوشر پس رند و خراب ایلین عاشقی معشوق فراقیدر (ای که
در دلق ملمع طلبی ذوق حضور * چشم سری عجب از بیخبران میداری * دلق
ملمع دلق مرقع کبی نیجه دورلو پاره دن دیکلمش خرقه یه دیرلر طلبی فعل مضارع
مفرد مخاطب طلب ایلرسن دیمکدر ذوق حضور تقدیری ذوق حضور قلب
وصفای باطن دیمکدر چشم سری لامیه و یا حرف وحدت چشم امید

معناسنه در عجب سره صفتدر * محصول بيت * اى اول كمسه كه دلق ملمع
صاحبندن ذوق حضور باطن طلب ايلرسن بر سر عجب اميدينى بيخبرلردن
طوتارسن يعنى مرقع خرقه كينلر ظاهر پرست مرائيلردر آنلرده عشق ومحبت
جانان اولمز پس ذوق حضور باطنه قنده مالك اولورلر (نركس باغ نظر چون
تويى اى چشم وچراغ * سر چرا بامن دلخسته كران ميدارى * نركس باغ نظر
لاميه وبيانيه در تويى يا ضمير خطاب تويى تاكيد ايدر چشم وچراغ عطف
تفسيريدر مفعول اول صريحيدر ميدارينك وكران ثانيسى وبامن غير
صريحى وبا حرف صله دلخسته وصف تركيبى اقسامندندر * محصول بيت *
نظر باغنك نركسى چونكه سن سن اى چشم وچراغ نه ايچون بن دلخسته يه
آغر باشليلق كوستروب استغنا وتكبر ايدرسن يعنى چونكه نركس كبى باغ
نظرك منظورى سن نيچون التفات ايدوب بن دلخسته يه عين عنايتله نظر
ايلمزسن (تا صبا بر كل وبلبل ورق حسن تو خواند * همه را شيفته حال ونكران
ميدارى * تا ابتداى غايت ايچوندر زمانده منذ كبى عربيده بر حرف صله ورق
حسن تو بيانيه ولاميه در ورق خواندك مفعول صريحى وبر كل غير صريحى
شيفته وآشفته بر معنايه در بونك كبى يرلرده پريشان معناسنه دروكاه
مصروفدر ونكران بلبله * محصول بيت * اولوقتدنبرى كه صبا كل وبلبله
سنك حسنك ورقنى اوقودى يعنى آنلره سنك كوزللكك عرض ايدهلى
جملهسنى پريشان حال ومنتظر طوتارسن يعنى كل حسنك شوقندن پريشان
حال وبلبل باغه قدومكه منتظردر (كوهر جام جم از كان جهانى دكرست *
تو تمنا ز كل كوزه كران ميدارى * جهانى ياسى حرف وحدت كل كوزه كران
لاميه در كوزه كر برداقچيدر * محصول بيت * جام جمك اصلى وجوهرى بر غير
جهانك معدنندندر سن ايسه اول جوهرى برداقچيلر بالچغندن تمنى ايدرسن
بو بيت دلق ملمع بيتندنصكره يازلمق كرك ايدى ليكن شارحلره تابع اولوب بونده
يازدق اكرچه كه بو محله مناسبتى بوقدر (مكذران روز سلامت بملامت حافظ *
چه توقع ز جهان كذران ميدارى * مكذران فعل نهى مخاطب كذرانيدندن
كچورمه ديمكدر روز سلامت لاميه ومكذرانك مفعول صريحى وبملامت
غير صريحى حافظ منادى توقع تفعل بابندن مصدردر اميد معناسنه كذران
صفت مشبهه در كچكن معناسنه * محصول بيت * اى حافظ سلامت كوننى
ملامتله كچورمه يعنى كوننكى ملامت ومشقتله كچورمه كچيجى جهاندن
نه اميد طوتارسن يعنى متقلب ومتحول الامور فلكدن وجهاندن نه لطف
واحسان اميد طوتارسن پس جهاندن وفلكدن كه قطع رجا ايلدك

از بحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعيل فاعلن

ملامتدن خلاص بولدك حاصلى سلامتله كچمكه قيود دنيادن كچمك كرك زيرا
اونه سى بو قدر وله ايضا (رفتم بباغ صبحدمى تا چنم كلى * آمد بكوش
ناكهم آواز بلبلى * صبحدمى يا حرف وحدت وتا حرف تعليل چنم اصلنده
چينم در ضرورت وزن ايچون يا حذف اولندى كلى يا حرف وحدت ويا تنكير
ناكهم ميم معناده كوشه مقيددر بلبلى يا حرف وحدت * محصول بيت *
بر صباح وقتنده باغه واردم تا كه كل دوشرم ناكاه قولغمه بر بلبل آوازى
كلدى بو بيت مابعدنده كى بيته مرهوندر (مسكين چو من بعشق كلى كشته
مبتلا * واندر چمن فكنده ز فرياد غلغلى * غلغلى يا حرف تنكير * محصول
بيت * مسكين بلبل بنم كبى بر كلك عشقنه مبتلا اولمش دخى چمنه فرياد
وفغاندن غلغل براقمش يعنى كلستانى فرياد وفغانله طولدرمش (ميكشتم
اندران چمن باغ دمبدم * ميكردم اندران كل وبلبل تأملى * محصول بيت *
چكزنوب طولانوردم اول باغك چمننده دائما وكل وبلبلك حالنه نظر ايدوب
ملاحظه ايدردم يعنى كل وبلبلك احوالنه تأمل ايدردم و حاللرينى فكر ايدردم
بو بيتك معناسيده ابيات سابقه يه مصروفدر (كل يار خار كشته وبلبل قرين
عشق * اين را تغيرى نه وانرا تبدلى * كل مبتدا يار خار اسم فاعلك مفعولنه
اضافتيدر وكشته ايله خبر مبتدادر واو حرف عطف وبلبل مبتدايه معطوف
وقرين خار خبره تقديرى بلبل قرين خار كشته در اين اشارتدر بلبله وآن كله
لف ونشر غير مرتب طريقيله * محصول بيت * كل وبلبلك حالنه تأمل ايدنجه
كوردم كل ديكنه وبلبل عشقه قرين اولمش يعنى كل خار مصاحبتنه وبلبل
عشق دردينه مبتلا اولمش نه بلبله تغير ونه كله تبدل وار حاصلى دنيانك اولندن
آخرينه قدر هر فصل بهارده كل بر صورتده جلوه ايدر وبلبل برشكلده
نغمه مرادر يعنى ايكيسى ييله بر حال وبر منوال اوزره كلوب كيدر بو بيتده
ما سبقه مصروفدر (چون كرد در دلم اثر آواز عندليب * كشتم چنان كه هيچ
نماندم تحملى) نماندم ميم معنا جهتندن تحمله مقيددر ويا حرف تنكير (محصول
بيت * چونكه كوكلمه عندليبك آوازى اثر ايلدى انجلين اولدمكه هيچ مجال
وتحملم قالمدى يعنى بلبلك آوازى بنى شيفته حال ايلدى شويله كه تاب وتوانم
قالمدى (بس كل شكفته ميشود اين باغ را ولى * كس بى بلاى خار نچيدست
از و كلى * محصول بيت * بو باغ عالمك كلى چوق آچيلسردر اما هيچ كمسه
بلاى خار سز آندن بر كل ديرممشدر يعنى دنيانك ذوق وصفاسى محنت وبلاسز
اولمز زيرا اشيا اضداديله متبيندر (حافظ مدار اميد فرح زين مدار كون *
دارد هزار عيب وندارد تفضلى * مدار فعل نهى مفرد مخاطب در اميد فرح

ازبحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

لامیه مدارکون ده لامیه درمدار اسم مکان ومصدر میمی اولمغه قابل درکوندن
مراد فلکدر تفضل بونده لطف واحسان معناسنه در ✻ محصول بیت ✻
ای حافظ بوچرخك دوروندن فرح وفرج امیدین طوتمه یعنی فلکدن شاد یاق
وشنلك امیدین طوتمه زیرا بیك عیبی واروبر هنرولطف واحسانی یوق حاصلی
بیك دردو بیك بلاسی وارو بر درمان وبردواسی یوق وله ایضا (زین خوش رقم که
برکل رخسار میکشی ✻ خط برصحیفهٔ کل وکلزار میکشی ✻ زین اصلنده
ازاین ایدی تخفیف ایدوب زین دیدیلر بونده مقام تعلیلده واقعدر خوش ایو
دیمکدر رقم یازیدر بونده خط جاناندن کنایتدر که حرف رابط صفت برکل رخسار
میکشی فعلنه متعلقدر زین خوش رقده خط بونده شول کشیده درکه سهو
وخطا اوزره چکرلر میکشی فعلنك مفعول صریحیدر وبرصحیفه غیرصریحی
کله اضافت بیانیه در وکلزار کله معطوف ✻ محصول بیت ✻ جانانه خطاب
ایدوب بیوررکه بوکوزل رقدن اوتوری که رخسارلك کلی اوزره چکرسن یعنی کل
کبی رخسارلك اوزره بنفشه کبی خط اظهار ایلدیککدن کل وکلزار صحیفه سنه
خط بطلان چکرسن یعنی بو وارایکن انلره احتیاج یوق حاصلی رخسار یار
خط مشك افشانله بونلری نسخ ایلدی میکشی فعلنی جانانه اسناد ایلمك ادعا
طریقیله در ✻ اشك حرم نشین نهانخانهٔ مرا ✻ زان سوی هفت پرده ببازار
میکشی ✻ اشك حرم نشین نهانخانهٔ مرا اضافتلری بیانیه ولامیه لردر حرم نشین
وصف ترکیبیدر حرمده اوتوریجی دیمکدر نهانخانه مخزنه دیرلر یعنی اقچه والتون
وغیری نسنه یعنی معتبر اولان اسباب قودقلری یره دیرلر عربجه ا کامخدع
دیرلر اسم آلت وزنی اوزره زان سوی هفت پرده اضافتی لامیه دریدی پرده نك
اوته جانبندن واوته یاندن دیمکدر معلوم اوله که سابقاذکر اولنمشیدی که
کوزده یدی طبقه واوج صووار پس پرده بیوردیغی اول طبقه لره اشارتدر
ببازار باحرف صله بازار معهود ✻ محصول بیت ✻ بنم نهانخانه ملك حرم
نشینی اولان اشکمی یعنی یدی کوز پرده لرندن ایچری اولان اشکمی یدی
پرده نك اوته یاندن بازاره چکرسن یعنی اشکمی اظهار ایدرسن حاصلی بنی
کریان ایدرسن بازاره چکمکدن مراد تشهیردر یعنی بنی اغلدوب سرعشقمی
آشکاره ایدرسن مصراع ثانینك معناسی اول یدی پرده جانبندن بازاره
چکرسن دینلرسوءظن ایلمشلر (کاهل روی چو باد صبا را بوی زلف ✻ هردم
بقید وسلسله درکار میکشی ✻ کاهل کاف عربیله وفتح ها ایله عجم برمصلحتده
جست وچابك اولمینه دیراویا معناسنه کاهل روو وصف ترکیبیدر سست
یوریشلی معناسنه ویا حرف وحدت چو ادات تشبیه باد صبا بیانیه را ادات

مفعول بوی زلف باحرف سبب واضافت لامیه درومصراع ثانی یه مرهوندر
قید لغتده بوقاغی یه دیرلر وسلسله زنجیره بعض نسخه ده قید سلسله اضافتله
واقع اولمش بوتقدیرجه قید باغ معناسنه اولور بقید سلسله باحرف مصاحبت
درکاردرحرف صله ✻ محصول بیت ✻ باد صبا کبی سست یوریشلولری بوی
زلف سببیله هرساعت قید وسلسله ایله ویا قید سلسله ایله ایشه چکرسن
ایشدن مراد اسمه سیدر وسلسله ایله ایشه چکمدن مراد آهسته آهسته
اسمه سیدر زیرا مقید ومقرن اولان حرکتی آهسته آهسته ایدر باد صبانك
ضعیف اسمه سنی الی وایاغی بلسکه بونیده باغده اولان کمسه نك حرکتنه تشبیه
ایلمش زیرا صبا آهسته اسمکله معروف وموصوفدرتته که شاعر بیوررمصراع
صبا جانبخش اولوب هردم اسر آهسته آهسته ✻ وخواجه ده صبایی ضعیف
اسدیکیچون بیماره تشبیه ایلمشتته که دال حرفنده بیورمش بیت ✻ دل ضعیفم
ازان میکشد بطرف چمن ✻ که جان زمرك به بیماریٔ صبا ببرد ✻ مجموع بیتك
معناسی لفظ کاهل روی وصف ترکیبیدر یعنی باد صبا کبی کاهل کیدیجی
مراد تعبیر بالنقیض اعتباریله باد صبا کبی چابکی دیمکدر یعنی انك کبی
چابکی زلف قوقوسی ایله هردم زنجیر باغی ایله ایشه چکرسن دین اوصاف
صبادن بیخبرایمش ومجموع بیتك معناسی مراد بویله اوله باد صبا کبی بر کاهل
روی اسرارك اثری ایله بندایدوب هردم ایشه چکرسن یعنی ایشده
اکا شوق ویررسن که آنك سببیله چابك اولوردین بیتك معناسنده خیلی
کاهل رولك ایلمش مذکور تقریردنصکره نتیجه ویرمکده حاصل معنا
بودرکه طاعته شوق وسرعتی اولمیانه اسرارکله شوق وسرعت ویررسن که
طاعته جان ودلدن سعی ایدردین اسراربیتدن بیخبرایمش (هردم بیاد آن لب
میکون وچشم مست ✻ ازخلوتم بمخانهٔ خمار میکشی ✻ بیاد آن لب میکون
باحرف سبب واضافتلر لامیه وبیانیه درچشم مست بیانیه وبمخانهٔ خمار
باحرف صله واضافت لامیه درخمار مبالغه ایله اسم فاعلدر شراب صاتیجی
یعنی میخانه جی ✻ محصول بیت ✻ هردم وهرساعت اول مست چشمك
واول لب میکونك یادی سببیله بنی خلوتدن میخانه یه چکرسن یعنی لونده
ورندکده بونلر شرابه بکزدیکیچون بی اختیار میخانه یه مائل اولورم بو بیتك
معناسنده خطاب خدایه دردین خطابی خلافنه صرف ایلمش (کفتی سرتو
بستهٔ فتراك ما سزد ✻ سهلست اکر توزحمت این بار میکشی ✻ سرتو وبستهٔ
فتراك ما لامیه لردر زحمت این بارده بویله در ✻ محصول بیت ✻ جانانه خطاب
ایدوب بیوررکه سن دیدك که سنك باشك ای حافظ بزم فتراککزك بغلسی اولمغه

ردصبروری

ردشمی

لا بقدر یعنی ترکیبزده اولمغه مناسبدر خواجه بیورر که بو معنایه سهلدر اکرسن
بو بوکا زحمتنی چکرسك یعنی سن بو زحمتی اختیار ایدرسك بویله ایله که بن حظ
ایدرم بو بیتده ده خطاب خدایه دردین سوزا کلسی سهلدر با چشم وابروی توجه
تدبیر دل کنم * وه زین کمان که بر من بیمار میکشی * محصول بیت * سنك چشم
وابروکله کوکله نه تدبیر ایده یم واه بو کماندن که بن بیماره چکرسن انی یعنی
چشم وابروکدن داد وفریاد که هر دم دلمی هدف تیر بلا وجفا ایدرسن * بازا که
چشم بد زرخت دور میکنم * ای تازه کل که دامن ازین خار میکشی * بازبونده
ادات تاکیددر وآ الف ممدوده ایله فعل امردر آییدندن کل دیمکدر که حرف بیان
ویا حرف تعلیل چشم بد بیانیه ومیکنمك مفعول اولی ودور مفعول ثانیسی
وزرخت غیر صریحی وبازآ مصراع ثانی یه مرهوندر وما بعدی جملهٔ معترضه
تقدیری بازآ ای تازه کل که حرف رابط صفت دامن میکشینك مفعول صریحی
وازین خار غیر صریحی * محصول بیت * کل که سنك رخکدن برامن کوزی
ایراقلشدرایم یعنی عین کمال دکمك ایچون سکا بعض خواص اوقویه یم ای تازه
کل که انککی بودیکندن چکرسن یعنی ای بندن اعراض ایلین تازه کل کل که
رخکدن برامن کوز ضررینی دفع ایده یم (حافظ دکرچه میطلبی ازنعیم دهر *
می میچشی وطرهٔ دلدار میکشی * حافظ منادی میطلبی فعل مضارع مخاطب
نعیم دهر لامیه میچشی فعل مضارع مخاطب طاتارسن دیمکدر می مقدم
مفعول وطرهٔ دلدار لامیه ومیکشینك مقدم مفعولی * محصول بیت * ای
حافظ دهر نعمتندن دخی نه طلب ایدرسن شراب ایچرسن وطرهٔ دلداری
چکرسن یعنی هم باده نوش ایدرسن وهم دلداری بوس وکنار ایدرسن پس
بوندنصکره دنیادن نه استرسن وله ایضا (زدلبرم که رساند نوازش قلمی * کجاست
پیك صبا کرهمی کند کرمی * که بونده اسمدر کیم معناسنه رساند فعل مضارع
مفرد غائبدر والف ونون ادات تعدیه درکیم ایرشدرر دیمکدر نوازش اسم
مصدردر اوخشایش معناسنه وقلمه اضافت لامیه در مجازا ویا حرف وحدت
پیك صبا بیانیه ومؤخر مبتدا وکجاست مقدم خبر وجملهٔ اسمیه جزاء شرط کرم
کندنك مفعولی ویا حرف تنکیر * محصول بیت * دلبرمدن بکا بر قلم نوازشی
کیم ایرشدرر یعنی بر قلم کتابتی حاصلی دلبرمدن بکا بر مکتوبی کیم ایصال ایدر
پیك صبا قنده در اکر کرم ایدرسه یعنی پیك صبا دلبرمدن مکتوب ایصال
ایلمکه قادردر اکر کرم ایدرسه حاصلی جاناندن بکا بر تسلیه مکتوبی اول
ایصال ایلمکه مالکدر اکر کرم ایدرسه * نمی کنم کلهٔ لیکن ابر رحمت دوست *
بکشتزار جکر تشنکان ندادنمی * کلهٔ یا حرف تنکیر وهمزه حرف توسل

ازبحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

ابر رحمت دوست بیانیه ولامیه لردر کشتزارا کینلك یعنی تارله جکرتشنه
وصف ترکیبی اقسامندندر صوسز جکرلی دیمکدر والف ونون ادات جمعدر
نمی یا حرف وحدت ویا تنکیر * محصول بیت * شکایت ایلمم اما دوستك
ابر رحمتی صوسز جکرلیلر کشتزارینه نم ویرمدی یعنی عشاق جکرتشنه لره
التفات ایدوب مرحمت ایلمدی پس بنم مقصودم شکایت دکلدر عرض حالدر که
جکرتشنه لرك بر پسیده بنم بو بیتده یالری وحدته تخصیص ایلینلر ذوق
کلامدن بیخبرایمشلر (قیاس کردم تدبیر عقل دررہ عشق * چو شبنمیست که
بربحر میکشد رقمی * تدبیر عقل مصدرك فاعلنه اضافتیدر وکردمك
مفعول اولی وقیاس مفعول ثانیسی ودر ره عشق ظرف مکان شبنم کبجه
یغان چه ویا حرف وحدت که حرف رابط صفت رقمی یا حرف تنکیر * محصول
بیت * عشق یولنده عقل تدبیرنی قیاس ایلدم بر قطره چه کبیدر که بحر اوزره
رقم چکه بحر اوزره رقم چکمکدن مراد دریا اوزره منتشر اولوب یایلمسیدر
حاصلی عشقه نسبت عقل دریایه نسبت شبنم کبیدر کردم فعلندنصکره
واو ایراد ایدنلر معنای بیته واصل اولمامشلر مصراع اولك معناسنی قیاس
ایلدم وعقل تدبیرین ایلدم دین وقیاس ایلدم وعقل تدبیری عشق یولنده دین
معناده تدبیر وتصرفلری یوق ایمش مصراع ثانینك معناسنی برشبنم کبیدر
که دریا اوزره بر رقم چکر یعنی اصلا فائدهسی یوقدر دین فائدهسزسویلمش
بیا که خرقهٔ من کرچه وقف میکدهاست * زمال وقف نبینی بنام من درمی *
بیا خطاب عامدر که حرف بیان درم دالك کسری ورانك فتحیله اقچه یه درلر
ویا حرف وحدت * محصول بیت * کل که بنم خرقه م اکرچه میخانه لره وقفیدر
وقف مالندن بنم آدمه بر اقچه کورمزسن یعنی کرچه که خرقه م وقف میکده لردر
وبندخی باده نوشم لیکن وقف مالندن بنم آدمه بر اقچه بولمزسن حاصلی هرنه
حالم وار ایسه وقف اتمکین بیزم دیمکدر (چرا یکنی قندش نمی خرند انکس *
که کرد صد شکر افشانی ازنی قلمی) یك یا حرف مقابله نی قند لامیه شکر قامشی
دیمکدر وشین ضمیر کسه راجعدر اضمار قبل الذکر طریقیله که حرف رابط
صفت شکر افشان وصف ترکیبیدر شکر صاچیجی دیمکدر ویا حرف مصدرنی
قلم لامیه ویا حرف وحدت * محصول بیت * اول کسه یی نیچون بر شکر قامشنه
صاتون آلمزلر که قلم قامشندن یوز شکر افشانلق ایلدی یعنی بنم که نی کلکمدن
بو قدر شکر کبی شیرین ابیات واشعار صادر اولور نیچون بکا رعایت ایدوب
ادنی نسنه ایله متسلی ایلمزلر دیمکدر حاصلی آنکسدن مراد کندیدر (دلم کرفت
زسالوس وطبل زیرکلیم * بیا که بر در میخانه برکشم علمی * دلم مبتدا وکرفت

ردمسروری
وشمعی

رد سروری

رد شمعی

خبری سالوس ریا واو حرف عطف طبل زیر کلیمدن مراد مستور رندلك
واوباشلق ومحبوب دوستلق وبونلر کبی هرنه که وار ایسه که حرف بیان بربونده
ظرفیت معناسنه در برکنم رفع ایده یم یعنی قالدرایم دیمکدر علمی یا حرف
وحدت ویا تنکیر علم سنجاق معناسنه * محصول بیت * کوکلم ریادن ومستور
ومخفی رندلکدن ومحبوب دوستلقدن ایکرندی واوصاندی خطاب عام
طریقیله بیورر کل که میخانه قپوسنده سنجاق قالدرالم یعنی مخفی ومستور
ایلدیکمز ایشلری اشکاره ایده لم حاصلی ریا وسمعه دن خلاص اوله لم * طبیب
راه نشین درد عشق نشناسد * برو بدست کن ای مرده دل مسیح دمی * طبیب
راه نشین بیانیه بولده اوتوریجی طبیب یعنی یوللرده بساطین یایوب طبابت
ایلین سلطان بایزید حرمینك طبیبلری کبی درد عشق لامیه ونشناسدك مقدم
مفعولی بدست کن اله کتور دیمکدر ای حرف ندا منادی محذوف مرده دل
وصف ترکیبی اقسامندندر مسیح دمده بویله در ویا حرف وحدت * محصول
بیت * طبیب راه نشین عشق دردینی اکلامز پس ای مرده دل وار عیسا نفسلی
برجانان اله کتور یعنی اطبا دردعشقه چاره ایده مزلر بلکه اول دردك درمانی
وصلت جانان در پس ای اهل درد وار بر عیسا نفسلی جانان اله کتور که دردکه
درمان ایلیه مرده دلدن مراد غملی وغصه لی کوکلدر یعنی غم وغصه اولدر دیکی
کوکل تقدیری ای عاشق مغموم ومهموم برجانان اله کتور که غم وغصه کی
کیدره (حدیث چون وچرا دردسر دهد ای دل * پیاله کیر وبیاساز عمر
خویش دمی * چون واو اصلیه ایله نیچه دیمکدر کیف معناسنه وچرا نیچون
دیمکدر لم معناسنه پس چون وچرا کیف ولم معناسنه در بیاسا فعل امر
مخاطب حضور وراحت ایله اول دیمکدر عمر خویش لامیه دم نفس وساعت
معناسنه در (محصول بیت) چون وچرا سوزی باش آغریسنی ویرر یعنی خلقك
کفت وکوسی صداع ویرر ای کوکل پیاله طوت وکندی عمرکدن بر نفس
آسایش وحضور ایله یعنی خلقك دیدیسنه وقودیسنه مقید اولیوب عمرکدن
بردم آسوده حال اول دیمکدر (بیا که وقت شناسان دوکون بفروشند * بیك
پیاله می صاف وصحبت صنمی * وقت شناس فرصتی غنیمت بیلن کمسیه دیرلر
دوکون ایکی عالم دیمکدر بفروشندك مقدم مفعولیدر بیك با حرف مقابله
می صاف بیانیه صحبت صنمی مصدرك فاعلنه ومفعولنه اضافته تحملی وار
محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر کل که وقت شناسلر ایکی عالمی بر پیاله
صافی شرابه وبر دلبر صحبتنه صتارلر یعنی ایکی عالمی می ومحبوبه دکشیرلر تا که
شاعر بیورر مصراع * می ومحبوبی اولماسه نمی واریدی دنیانك (دوام عیش

وتم

وتنعم نه شیوهٔ عشقست * اکر معاشر مایی بنوش نیش غمی * دوام عیش
مصدرك فاعلنه اضافتیدر واو حرف عطف تنعم نعمت ایچنده اولمغه دیرلر
شیوهٔ عشق لامیه معاشر ما اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر ویا ضمیر خطاب
نیش غم بیانیه ویا حرف تنکیر * محصول بیت * دائما عیشده ونعمتده اولمق
عشق پیشه سی دکلدر اکر بزله هم صحبت ایسك غم نیشنی نوش ایله یعنی
پیشهٔ عشق ذوق وصفا دکلدر اکر بزه یار موافق ایسك غم وغصه چك که
مقتضای عشق ومحبت درد وبلادر (سزای قدر تو شاها بدست حافظ نیست *
جز از نیاز شبی ودعای صبحدمی * سزا لایق معناسنه اسمدر قدره اضافت
اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وتو یه اضافت لامیه در شاها منادی الف
حرف ندادر بدست حافظ با حرف ظرف واضافت لامیه در نیاز شبی بیانیه
ویا حرف نسبت ویا حرف تنکیر واو حرف عطف دعای صبحدم اضافتی
فی معناسنه در ویا حرف تنکیر * محصول بیت * ای پادشاه سنك قدر بلندیکه
لایق حافظك النده نسنه یوقدر کیجه نیازندن وصباح وقتی دعاسندن غیری
یعنی سکا لایق تحفه وهدیه حافظك النده کیجه لرده نیاز ونیازدر وکوندزلرده
دعادر حاصلی حافظ روز وشب دعاکو یکدر مصراع ثانینك معناسنی کیجه یه
منسوب اولان نیازدن وصباح وقتنه منسوب اولان دعادن غیری دین علم
قافیه دن بی بهره ایمش زیرا یای وحدت وتنکیر یاء نسبتله جمع اولمق عیوب
بحر هزج سالم قافیه دندر وله ایضا (زکوی یار می آید نسیم باد نوروزی * ازین باد ار مدد
مفاعیلن مفاعیلن خواهی چراغ دل برافروزی) کوی یار لامیه نسیم باد اضافة الخاص الی العامدر
مفاعیلن مفاعیلن زیرا نسیم بونده بوی خوش معناسنه در نوروزی یه اضافت بیانیه در ویا حرف
نسبت چراغ دل بیانیه برافروزی بر حرف تأکید افروزی فعل مضارع مفرد
مخاطبدر یا لکلندررسن دیمکدر * محصول بیت * یارك محله سندن نوروزه
منسوب بادك نسیمی کلیور اکر مدد دیلرسك بوباددن کوکل چراغنی
یالکلندررسن زیرا باد آتشی اوفلمکله چوغلدر یعنی زیاده ایدر * (چو کل
کر خردهٔ داری خدارا صرف عشرت کن * که قارون را غلطها داد سودای
زر اندوزی * خردهٔ یا حرف تنکیر خدارا حرف تخصیص صرف عشرت
مصدرك مفعولنه اضافتیدر کن فعل امر مخاطب ایله دیمکدر که حرف تعلیل
قارون معروف ورا ادات مفعول دادك مفعول اولی وغلطها ثانیسی وسودا
فاعلی سودای زر اندوزی اضافتی مصدرك مفعولنه در زر اندوز وصف
ترکیبیدر اندوزیدندن التون قزانیجی ویا حرف مصدر * محصول بیت *
اکر کل کبی التون خرده سنه مالك ایسك الله ایچون اولسون عشرته صرف ایله

زیرا قارونه غلطلر وخطالر ویردی التون قزانیجیلق سوداسی یعنی کل کبی
خرده زرك وارایسه ذوق وصفایه صرف ایله قارون کبی مخزون ایلمه زیرا مال
قزانمق سوداسی قارونی غلطه دوشردی یعنی مالم چوق اولسون دیو صدقات
وزکوات ویرمزدی آخر الامر خدا آنی مال ومنالیله قعر زمینه باتوردی پس
عاقل اولدر که قاروندن پند آلوب مالنی ورثه ایچون حفظ ایلمیه که عاقبتی
حسرت وندامتدر معلوم اوله که کلك ایچنده صاری خرده لروار آنی التون
خرده لرینه تشبیه ایلمشلر (می دارم چو جان صافی وصوفی میکند عیبش *
خدایا هیچ عاقل را مبادا بخت بد روزی * می یا حرف وحدت روزی یا اصلیه در
رزق ونصیب معناسنه * محصول بیت * جان کبی صافی شرابم وار صوفی
اکا عیب ایدر یعنی بهانه بولور یارب هیچ عاقله یرامز طالع نصیب اولمسون یعنی
صوفی بد بختلغندن صافی شرابه عیب ایدر مصراع ثانینك معناسی ای
خدا هیچ عاقله بد روزلق بختی اولمسون دین بد روزلق ایلمش (طریق کام جستن
چیست ترك کام خود کردن * کلاه سروری آنست کز این ترك بر دوزی *
مصراع اول سؤال وجوابی متضمندر طریق کام جستن لامیه وکام جستنك
مقدم مفعولی چیست ادات سؤال ومابعدی جوابی ترك کام مصدرك مفعولنه
اضافتیدر وخود ده اضافت لامیه در ترك کردنك مقدم مفعولیدر کلاه سروری
بیانیه ومبتدا وآنست خبری کز که حرف بیان این ترك اشارتدر ترك کامه
بر حرف تاکید دوزی فعل مضارع مفرد مخاطبدر دوزیدندن بونده دیکه سن
دیمکدر * محصول بیت * مراد استمنك طریقی ندر دیو سؤال ایدرسك کندی
مرادك ترك ایلمکدر یعنی کندی مرادکدن که کچه سن جمیع مرادات سکا ال
ویرر پس سروره منسوب کلاه اولدر که آنی بو ترکدن دیکه سن ویا سرورلك
کلاهی اولدر که آنی ترك کامدن دیکه سن حاصلی سرورلك دنیا مراداتی ترك
ایلمکده در ترك وکلاه ودوزی بیننده مراعات نظیر صنعتی وار مصراع ثانینك
معناسی سرورلك کلاهی اولدر اکر بو ترکی دیکرسك دین مستقیم معنالی
ترك ایلمش (ندانم نوحهٔ قمری بطرف جویبار از چیست * مکر او نیز همچون رد سروری
من غمی دارد شبانروزی * نوحه نونك فتحیله صاغو یه دیرلر اکثری میت اوزره
اولان کریه وبکایه دیرلر قمری یه اضافت لامیه جویبار ایرماق کناری مکرکانه
معناسنه در غمی یا حرف وحدت ویا تنکیر شبانروزی کیجه لی وکوندزلی
معناسنده مستعملدر ویا حرف نسبت * محصول بیت * بیلمزم ایرماق کناری
طرفنده قمرینك فریاد وفغانی ندندر مکر اولدخی بنم کبی کیجه لی وکوندزلی
غم طوتار یعنی کانه انك بنم کبی ثابت ومستمر غمی واردر حاصلی قمرینك قوقو

رد شمعی قودیدیکی یارینك فراقندن ناله وانیندر سروردندن دکلدر مصراع ثانینك
معناسی واراسه اولدخی بنملین کیجه لر وکوندزلر برغم طوتاردین برعجب غم
طوتارمش (جدا شد یار شیرین بت کنون تنها نشین ای شمع * که حکم آسمانست
این اکر سازی وکر سوزی * یار شیرین بیانیه یار شیرین بندن مرادعسلدر که
حرف تعلیل حکم آسمان لامیه اکر سازی اکر قانع وصابر اوله سن دیمکدر
* محصول بیت * شمعه خطاب ایدوب بیورر یار شیرینك سندن جدا اولدی
شمدی تنها اوتور ای شمع زیرا بو جدالق حکم آسمانیدر کرکسه قانع وصابر اول
وکرکسه یان ویا قل یعنی فراق مقتضای فلکدر کرکسه راضی اول وکرکسه یار
یاریان ردّ بنه چاره یوق چکمکدن غیری (سخن در پرده میکویم زخود چون
غنچه بیرون آی که * بیش از پنج روزی نیست حکم میر نوروزی * سخن در پرده
میکویمك مقول قولیدر که حرف تعلیل بیش بای عربینك کسریله زیاده
معناسنه در پنج روزی از اجق زماندن کنایه در ویا حرف تنکیر حکم میر نوروزی
لامیه وبیانیه در ویا حرف نسبت * محصول بیت * خطاب عام طریقیله
بیورر که سوزی پرده ده سویلرم یعنی سکا مستور نصیحت ایلرم غنچه کبی
کندکدن طشره چیق یعنی تکبر وتعظمی ترك ایله زیرا بش کوندن زیاده دکلدر
نوروز سلطانینك حکمی یعنی عمر نازنینه اعتماد ایدوب غرور وغفلت ایلمه
بیتدن مراد تمثیلدر حاصلی مدت عمر تیز کچر نوروز سلطانی زمانی کبی پس
مدت عمره اعتماد ایلمیوب غنچهٔ غفلتدن چیقوب کل کبی جناب عزت
کبریایه عرض تضرع ونیاز ایله (بعجب علم نتوان شد ز اسباب طرب محروم *
بیا ساقی که جاهل را مهین ترمیرسد روزی * بعجب علم با حرف سبب وعجب
تکبر واضافت لامیه در نتوان شد شدن معناسنه در اسباب طرب لامیه که
حرف تعلیل جاهل را را حرف مفعول مهین مه میمك کسری وهای اصلیه ایله
اولو یعنی بیوك کبیر معناسنه ویا حرف نسبت ونون حرف تأکید بیوکرك دیمکدر
یعنی آرتقراق میرسد ایریشور دیمکدر فعل مضارع مفرد غائب در روزی یای
اصلیه ایله رزق معناسنه در * محصول بیت * علم تکبریله اسباب طربدن محروم
اولمق جائز دکلدر یعنی علم غروری ایله باده دن وساز ونغماتدن محروم قالمق
معقول دکلدر حاصلی بن اهل علمم دیو شنلك اسبابندن بی نصیب اولمق عقلا
ایشی دکل پس ای ساقی کل که جاهله رزق زیاده ایریشور زیرا الجاهل مرزوق
کلامی مشهوردر امدی چونکم جاهله رزق زیاده واصل اولورمش تکبر علمی
ترك ایدوب جهلی اختیار ایلیه لم وشنلك اسبابندن محروم قالمیه لم ومذکور
کلامه شاعرك کلامیده موافق ومطابقدر قطعه * کم عاقل عاقل اعیت

مذاهبه * وجاهل جاهل تلقاه مرزوقا * هذا الذی ترك الاوهام حائرة *
وصیر العالم النحریر زندیقا * ولما رایت الجهل فی الناس فاشیا * تجاهلت
حتی ظن انی جاهل * مثنوی * اگر روزی بدانش درفزودی * زنادان تنك
روزی تر نبودی بنادانان چنان روزی رساند * که صد دانا درو حیران بماند
(بروی می نوش ورندی ورز وترك زرق کن ای دل * کزین بهتر عجب دارم طریقی
کر بیاموزی * رندی ورزك مقدم مفعولیدر ورز فعل امر مفرد مخاطبدر
ورزیدندن عادت ایلمك وسعی وکوشش ایلمك ترك زرق مصدرك مفعولنه
مضافدر وکن فعلنك مقدم مفعولی کزین که حرف تعلیل واین اسم اشارتدر
مصراع اولده مذکورلره طریقی یا حرف وحدت * محصول بیت * ای کوکل
وار باده ایچ ورندلك ایله وزرق وریایی ترك ایله زیرا عجب طوتارم اگر بوندن یکرك
ایدرسك تعجب ایدرم (ببستان روکه از بلبل رموز عشق کیری یاد * بمجلس آ که
از حافظ غزل کفتن بیاموزی * محصول بیت * کوکلنه خطاب ایدوب بیورر بستانه
وار که بلبلدن عشق رموزینی ازبرلیه سن مجلسه کل که حافظدن غزل سویلمکی
اوکرنه سن یعنی بلبل نغماتده نیجه که استاد ماهر ایسه غزل سویلمه ده حافظ اویله
استاد کاملدر بیت سابقله بو بیتك قافیه سی براولدیغندن دیوانلرده موجود
اولمدیغندن معلوم درکه بیت سابق خواجه نك اولمیه وله ایضا (زان می عشق
کز و پخته شود هر خامی * کرچه ماه رمضانست بیاور جامی * می عشق بیانیه
کز و که حرف رابط صفت خامی یا حرف وحدت جامیده بویله در * محصول بیت
خطاب عام طریقیله بیورر اول عشق شرابندن که اندن هر بر خام پخته اولور
یعنی هرکز عشقدن خبردار اولمیان خبردار اولور کرچه که ماه رمضاندر
اول میدن بکا بر جام کتور یعنی رمضانده عشق ومحبت باده سنی نوش ایلمك
مباحدر پس بکا اندن ایچور محابا ایلمه (روزها رفت که دست من مسکین
نکرفت * ساق شمشاد قدی ساعد سیم اندامی * روزها رفت ایام کتدی
یعنی نیجه زمان اولدی که حرف بیان دست من مسکین لامیه وبیانیه درساق
طوبوق وایننك شمشاد قد وصف ترکیبیدر شمشادبویلی دیمکدر شینده فتحه
وکسره جائزدر چشیر اغاجنه دیرلر ویا حرف وحدت ساعد سیم اندام لامیه در
ساعد الیلکنه دیرلر وسیم اندام وصف ترکیبیدر کوش تنلی دیمکدر ویا حرف
وحدت * محصول بیت * نیجه ایام کتدی که بن مسکینك الی بر شمشاد قامتلی
دلبرك ساقنی وبر سیم اندامك ساعدنی طوتمدی یعنی نیجه زماندرکه
بر جانانله عیش وعشرت میسر اولمدی (روزه هرچند که مهمان عزیزست
ای دل * صحبتش موهبتی دان وشدن انعامی * روزه صومه دیرلر که

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

حرف بیان صحبتش مصاحبتش ومفارقتش معناسنه در موهبتی موهبت
بخشش ویا حرف تنکیر وشدن یعنی رفتن انعام لطف واحسان معناسنه در
ویا حرف تنکیر * محصول بیت * ای کوکل صوم هرنقدر که عزیز قونوق
ایسه صحبتنی موهبت بیل وکتمسنی انعام یعنی نعمتلی آی اولدیغیچون
صحبتی موهبتدر وبوندنصکره عیش وعشرت کونلری کلدیکیچون کتمسی
لطف واحساندر (مرغ زیرك بدر خانقه اکنون نپرد * که نهادست بهر مجلس
وعظی دامی * مرغ زیرك بیانیه در بدر خانقه با حرف ظرف واضافت لامیه که
حرف تعلیل نهادست اصلنده نهاده است در زیرا ادات خبر اسمه داخل اولور
فعله داخل اولمز بونده اسم مفعولدر قونلمش معناسنه مجلس وعظ لامیه
ویا حرف وحدت دامیده کی یاده بویله در * محصول بیت * مرغ زیرك
شمدی خانقاه قپوسنده اوچمز یعنی عاقل کمسه شمدی خانقاه قپوسنه
اوغرامز زیرا هر بر وعظ مجلسنده بر طوزاق قونلمشدر یعنی وعاظ بو آیده زرق
وریایی چوق ایلدیکیچون نصحلرینی عقلا استماع ایلمزلر زیرا وعظلری مؤثر دکل
(کله از زاهد بد خو نکنم رسم اینست * که چو صبحی بدمد در پیش افتد شامی
کله شکایت زاهد بد خو بیانیه بد خو وصف ترکیبیدر رسم اینست
مصراع ثانی یه مرهوندر که حرف بیان صبحی یا حرف تنکیر ویا حرف وحدت
بدمد طلوع ایلیه دیمکدر در پیش آرد نجه افتد واقع اولور دیمکدر شامی یا حرف
وحدت ویا تنکیر * محصول بیت * زاهد بد خویدن کله ایلمم زیرا قاعده بودرکه
چون صباح طلوع ایلیه آردنجه اخشام واقع اولور یعنی بنکه صباح مقامنده یم
وزاهد بد خواخشام واقع اولور یعنی اخشام مقامنده در پس بنم آردمه
دوشوب بنی اغتیاب ایدرسه غریب دکلدر زیرا هر صباحدنصکره براخشام
واقع اولور (یار من چون بخرامد بتماشای چمن * برسانش زمن ای پیك صبا
پیغامی * محصول بیت * بنم یارم چونکه چمن تماشاسنه صالنه ای پیك
صبا بندن اکا بر خبر ایصال ایله (کو حریفی که شب وروز می صاف کشد *
بود آیا که کند یاد ز درد آشامی * کو کاف عجمیله فعل امر مخاطب سویله ای پیك
صبا دیمکدر حریفی یا حرف وحدت حریفدن مراد یارمذکوردر درد آشامدن
مراد خواجه کندیدر ویا حرف وحدت (محصول بیت) پیغام بیوردیغی بو بیتك
مضمونیدر پس پیك صبایه خطاب ایدوب بیورر که ای پیك صبا یاره سویله
بر حریف که کیجه وکوندوز صافی باده چکر عجبا اولورمیکه بر درد آشامدن یاد
ایلیه یعنی جانان که صافی باده ایچروبن که درده ایچرم عجبا بنی هیچ یاد ایدرمی
حاصلی جانان که ذوق وصفاده دروبن که الم وبلاده یم عجبا بنی هیچ اکارمی

دیمکدر مصراع اولك معناسنی دی شول حریف که شب وروز صافی باده چکر یعنی نوش ایدردین عجب حریف ایمش منه سنده بر حریف که شب وروز صافی شراب نوش ایلر ای عجب اولورمی که بردرد آشامدن یادایده بووجه اوزره کو کاف عربی ایله قنی معناسنه اولوب مصراع ثانی یه مصروف اولور ایکی وجه اوزره بله معنای بیته واصل اولمامش (حافظا کرندهد دادت آصف عهد * کام دشوار بدست آوری ازخودکامی * داد بونده عدل معناسنه در خودکام وصف ترکیبیدر کندی مرادلی معناسنه اراکرنده صفت مذمومه در خودرای وخودپسند وخودبین کبی * محصول بیت * ای حافظ اکر سنك کوکلك عدالتنی آصف دهر ویرمز ایسه یعنی کوکلك دیلکنی ویرمز ایسه کندی خودرای وخود کاملغندن مرادکی مشکل اله کتوررسن یعنی اله کتوره مزسن حاصلی مرادکی وزیر اعظم ویرمز سه سن خود کاملغندن فضولا مرادکه واصل اوله مزسن دیمکدر مراد حسن طلبدر وله ایضا (سحرکه ره روی در سرزمینی * همی کفت این معما باقرینی * سحرکه سحر وقتنده رهرو وصف ترکیبیدر یوله کیدیجی معناسنه رویدندن وبا حرف وحدت سرزمینی سرحد معناسنه ویا حرف وحدت همی کفت حکایت حال ماضیدر سویلردی دیمکدر این معما بیت ثانی یه اشارتدر با حرف صله قرین یولداشه دیرلر ویا حرف وحدتدر * محصول بیت * سحر وقتنده بر یولجی بر سرحده بومعمایی بر مصاحبنه سویلردی معما بیوردیغی بیت آتینك مضمونیدر (که ای صوفی شراب آنکه شود صاف که در شیشه برآرد اربعینی * که حرف رابط مقول قولدر بر اردار یعنی برار یعنی چیقاره دیمکدر * محصول بیت * ای صوفی شراب اولوقت صاف اولور که شیشه ایچنده برار یعنی چیقاره یعنی انکور هنوز عصر اولدقدنصکره قرق کون بکمك کرك که شیره کوپك آنه وخمر صافی اوله اما بومدعا شیشه یه مخصوص دکلدر بلکه کوپلرده وخنبلرده اولور اکرچه که شیشه ده اولمغه ده ممکندر (کرانکشت سلیمانی نباشد * چه خاصیت دهد نقش نکینی * انکشت پارمقدر سلیمانی یه اضافتی بیانیه خاصیت یانك تشدیدیله خاصه معناسنه در نقش نکین لامیه ویا حرف وحدت * محصول بیت * اکر سلیمان پیغمبرك پارمغی اولمسه یعنی حضرت سلیمانك پارمغنده اولمسه بر نکینك نقشی نه خاصیت ویرردی یعنی حضرت سلیمانك مهرنده اولان خاصه سلیمانده اولمق سببیله درغیریده اول خاصه یی ویرمز حتی دیو اول مهری الدقدنصکره آنده اول خاصه یی ویرمز مش (خدا زان خرقه بیزارست صد بار * که صد بت

از بحر هزج
مفاعیلن مفاعیلن فعولن

باشدش

باشدش در آستینی) آستین یك ویا حرف تنکیر (محصول بیت) خدا اول خرقه دن یوزکره بیزار درکه یکنده یوز بت اوله بتدن مراد ریادر یعنی شول خرقه که ریا ایله کییله خدا آندن یوز مرتبه بیزار در ذکر محل وارادهٔ حالدر حاصلی خرقه یی کین مرایی مراد در یعنی ریا اسبابنی کینلردن خدا بیزار در (درون‌ها تیره شد باشد که از غیب * چراغی برکند خلوت نشینی * درون‌ها درونك جمعیدر ایچ معناسنه یعنی بر نسنه نك ایچروسی مثلا اوك ومسجدك ایچروسی بونده مراد قلوبدر یعنی کوکللر تیره قراکلق وبولانق معناسنه در باشد که از غیب مصراع ثانی یه مرهوندر چراغی یا حرف وحدت برکند اویاره یعنی یالکندره خلوت نشین وصف ترکیبیدر خلوتده اوتوریجی * محصول بیت * کوکللر قراردی اوله که غیبدن بر چراغ اویاره بر خلوت نشین یعنی عشاق کوکللری فراق جاناندن قراردی اوله که بر مستجاب الدعوه همتله وصال جانانه سبب اوله (مروت کرچه نامی بی نشانست * نیازی عرضه کن برنازنینی * مروت لغتده ارلکدر اما بونده سخا وکرم مراددر نامی یا حرف وحدتدر نیازی یاسیده بویله در نازنینی ده بویله در * محصول بیت * خطاب عام طریقیله بیور در مروت کرچه نشانسز برآددر یعنی اسمی وار رسمی یوقدر اماسن بر نازنینه عرض نیاز ایله کرکسه نیازکی قبول ایلمسون کرکسه ایلمسون حاصلی اکرچه قحط مروت زمانیدر اماسن عرض نیازی الدن قومه باشد که جانان کوکلنه تأثیر ایلیه (ثوابت باشد ای دارای خرمن * اکر رحمی کنی برخوشه چینی * دارای خرمن اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر دارا صفت مشبهه در طوتاغن معناسنه اما بونك کسیله اسم فاعل معناسنی ویررلر یعنی دارنده طوتیجی معناسنه رحمی یا حرف تنکیر خوشه چین وصف ترکیبیدر چینیدندن بشاق دوشیریجی معناسنه ویا حرف تنکیر * محصول بیت * ای خرمن طوتیجی یعنی ای خرمن صاحبی ومالکی سکا ثواب حاصل اولور اکر خوشه چینه رحم ایلرسك یعنی ای حسن وجمال صاحبی جانان سکا ثواب وخیر حاصل اولور اکر عاشق دیدار اولان دردمندلره التفات ایدرسك دیمکدر (نمی بینم نشاط وعیش درکس * نه درمان دلی نه درد دینی) نشاط نونك فتحیله سوگلك وشنلك معناسنه اما نونك کسریله ناشطك یعنی اسم فاعلك جمعیدر درمان دلی مصدرك مفعولنه اضافتیدر ویا حرف وحدت ویا تنکیر درد دین لامیه ویا حرف تنکیر * محصول بیت * هیچ کمسه ده شنلك وذوق وصفا کورمزم یعنی کمسه ده سرور قلب وصفای باطن کورمزم ونه دردلی کوکل درمانی ونه دین واسلام دردی حاصلی هرکس باشی قیدینه دوشمش خواجه کندی زمانی آدمیسندن

شکایت ایدر (نه همت را امید سر بلندی * نه نقش عشق بر لوح جبینی
همت را را ادات تخصیص امید سر بلندی لامیه سر بلند عالی‌الجناب ورفیع
المرتبه معناسنه‌در ویا حرف مصدر نقش بونده علامت ونشان معناسنه‌در
عشقه اضافت لامیه‌در مجاز الوح جبین بیانیه ویا حرف وحدت * محصول
بیت * نه همتڭ سر بلندلك امیدین کوررم یعنی کمسه‌نڭ همتی سر بلند اولمق
امیدی یوقدر حاصلی امید یوقدر که برکمسه عالی همت اولیسر در دیو نه بر لوح
جبینده عشق نشانی کوررم یعنی کمسه‌ده عشق ومحبت اثرین کوررم
بوذکر ایلدیکی احوال یا انقراض سلطنت سببیله‌در ویا بر سلطان جائر
تعدیسیله اوله ویا بر عظیم قحطله نته که بوستانده بیورمش بیت * چنان قحط
شد سالی اندر دمشق * که یاران فراموش کردند عشق (نه حافظ را حضور درس
وخلوت * نه دانشمند را علم الیقینی * محصول بیت * نه حافظڭ درس
وخلوت حضورین کوررم ونه دانشمندڭ علم الیقینی کوررم یعنی زمانمزده
بونلر جمیعا مرتفع اولدی شویله که اسم ورسمی کمسه‌ده مشاهده ایلم
حاصلی العالم متغیر قولی ظاهر اولدی (در میخانه بنما تا بپرسم * مآل خویش را
از پیش بینی * تا ادات تعلیل تا بپرسم مصراع ثانی‌یه مرهوندر مآل میمڭ والف
ممدوده‌نڭ فتحه‌لریله مرجع معناسنه‌در یعنی عاقبت وصول معناسنه‌در
خویشه اضافت لامیه‌در ادات تخصیص پیش بین وصف ترکیبیدر
بیندن ایلروسین کوریجی معناسنه یعنی صوکین فکر ایدوب ملاحظه ایدیجی
معناسنه ویا حرف وحدت * محصول بیت * خطاب عام طریقیله بیورر
چونکه احوال عالم بویله متغیر ومتحولدر بکا میخانه قپوسنی کوستر تا که
کندی عاقبت کارمی بر پیش بین مبصردن سؤال ایده‌یم یعنی انقلاب دورانله
احوالم نیجه اوله جغین صورایم حاصلی پیر مغاندن عاقبت امرمی استفسار
ایده‌یم زیرا بو اطواری آندن اوبیلور یوقدر (اکرچه رسم خوبان
تندخو بیست * چه باشد کر بسازی با غمینی * تندا بی یعنی کسکین معناسنه
تندخو وصف ترکیبیدر ایتی خویلی دیمکدر ویا حرف مصدر بسازی بایله
مؤکد فعل مضارع مفرد مخاطب متفق ومختلط اولسڭ بامع معناسنه‌در
غمین یا حرف نسبت ونون حرف تاکید غملی دیمکدر * محصول بیت * اکرچه
خوبلرڭ عادتی تندخو بلقدر امانه اولوردی اکر بر غمنا کله مصاحب وموافق
اولسڭ یعنی هر نقدر که خوبلرڭ شانندندر بدخویلق نسنه لازم کلمزا کر
بر غمدیده عاشقه رحم ایدوب التفات ایلسڭ غمیندن مراد کندیدر وله ایضا
(سلمی منذ حلت بالعراق * الاقی من هواها ما الاقی * سلمی تقدیر امر فوع

از بحر هزج
مفاعیلن مفاعیلن فعولن

مبتدا تصغیر سلمی در وسلمی بر محبوبه‌نڭ اسمیدر لیلی وزنی اوزره ومنذ ابتدای
غایت ایچوندر زمانده حلت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه حلولدن قونمق
معناسنه‌در نزول کبی فاعلی تحتنده سلمایه راجع ضمیردر بالعراق با حرف
صله وعراقدن بونده مراد عراق عجمدر که اصفهاندر وعراق عرب بغداددر
بو جهتدندر که سلطان سلیمانڭ قزلباشه ابراهیم پاشا ایله اولان سفرنه سفر
عراقین دیرلر که بریازده ایکی عراق بله طولشدی وبغدادی اول سفرده فتح ایلدی
عراق لغتده چوقور معناسنه‌در حتی عوام بغداد چوقوری دیمکله تعبیر
ایدرلر وآخرنده کی یا قافڭ کسره‌سندن متولددر که فن قافیه‌ده الف حرف
اطلاق دیو اصطلاح ایدرلر الاقی فعل مضارع نفس متکلم وحده مفاعله
بابندن تقدیر امر فوع خبر مبتدادر ما بعدیله بولوشرم وصتاشرم دیمکدر من
حرف جر الاقی‌یه متعلق هوا محبت وآرزو معناسنه‌در وضمیر تأنیث سلمایه
راجعدر بعض نسخه‌ده هوا برنده نوا واقعدر که بعد وفراق معناسنه‌در
بو مقامده ایکیسیده جائزدر بلکه ثانی اولکیدن اولی واحرا در ما اسم
موصول الاقینڭ مفعول صریحیدر وقافیه‌ده واقع اولان الاقی صله سی وما‌یه
راجع اولان ضمیر محذوفدر مفعول ضمیری اولدیغیچون تقدیری ما الاقیه‌در
* محصول بیت * سلیمی عراقه نازل اوللدنبری انڭ محبتندن ویا فراقندن
بولوشرم وصتاشرم اول نسنه‌یه که بولوشرم یعنی الم وبلایه ملاقات ایدرم ایکی
فعل مضارع ضرورت وزن وقافیه ایچوندر والا حلت فعلنه نسبت فعل
ماضی مقامی ایدی مصراع اولڭ معناسنی سلماجڭ عراقه کللدنبری دین
معنابی مرادجه کتوره ممش (الا ای ساربان محمل دوست * الی رکبانکم
طال اشتیاقی * الا حرف تنبیه‌ای حرف ندا ساربان دوه‌جی بائله واولڭ بیننده
تبادل وتواخی اولدیغیچون ساروانده دیرلر محمله اضافت لامیه‌در محمل
میم اولڭ فتحی وثانینڭ کسریله بو که دیرلر ودوسته اضافت لامیه‌در الی حرف
جر طال‌یه متعلق رکبان رانڭ ضمی وکافڭ سکونیله دوه‌یه راکب اولان
جماعتڭ اسمیدر کم ضمیر مجرور متصل ساربانه راجعدر تعظیم طریقیله طال
فعل ماضی مفرد غائب اوزادی دیمکدر یعنی زیاده اولدی وآرتدی دیمکدر
اشتیاقی تقدیرا مرفوع فاعلیدر زیرا یا ضمیر مجرور متصل در تقدیرا مجرور
مضاف الیه اشتیاق آرزو معناسنه‌در * محصول بیت * ای جانانڭ محملنڭ
ساروانی اکاه اول که سزڭ رکبانکزه آرزوم آرتدی یعنی میل ومحبتم زیاده
اولدی حاصلی چوغالدی مصراع ثانینڭ معناسنده رکبان جمع راکبدر دیوب
معنای مصراع سزڭ راکبلریکزه وار ایدی اشتیاقم دیمکدر دین رکبانی

بیلمزایمش (درونم خون شد از نادیدن دوست * الا تعسا لایام الفراق * ردیفی
تعسانک فتحی وعینک سکونیله مصدر مطلقدر فتح بابندن هلاک اولمق
معناسنه اما اصلنده یوزی اوزره دوشمکدر فعلی وجوبا وسماعا محذوف اولان
مصادردندر لایام لام حرف جر تعسا مصدرینه متعلق فراقه اضافت لامیه‌در
ویا حرف اطلاق * محصول بیت * دوستی کورمکدن درونم خون اولدی یعنی
جانان فراقندن یورکم قان اولدی آکاه اول که فراق ایامنه هلاک اولسون یعنی
فراق کونلری هلاک اولسون که دنیاده وجودی قالمسون مصراع ثانینک
معناسی آکاه اول فراق ایامی ایچون تعس اولسون دین معنایی تعس ایلمش ردیفی
(خرد در زنده رود انداز و می نوش * بکلبانک جوانان عراقی * زنده رود زانک
کسریله اصفهان ایرماغی زیرا رود ایرماق معناسنه دراند از فعل امر مفرد
مخاطب آت دیمکدر بکلبانک جوانان عراقی با حرف مصاحبت کلبانک مقبول
واولو آواز دیرلر ویا حرف نسبت واضافتلر لامیه وبیانیه‌لردر * محصول بیت *
خطاب عام طریقیله بیورر عقلکی زنده روده آت وباده ایچ یعنی مقتضای
عقلی ترک ایله وباده نوش ایله عراقه منسوب جوانلرک مقبول وبلند اوازلریله
(بسازای مطرب خوش خوان وخوش کوی * بشعر فارسی صوت عراقی *
بساز با حرف تأکید وساز فعل امر مفرد مخاطبدر دوز یعنی اویدر دیمکدر
بشعر فارسی با حرف مصاحبت واضافت بیانیه‌در وبسازک مفعول غیر صریحی
وصوت صریحی وعراقی یه اضافت بیانیه وعراقدن بونده مراد نغمهٔ عراقدر
ویا حرف نسبت * محصول بیت * ای خوش خوان وخوشکوی مطرب شعر
فارسی ایله صوت عراقی یی اویدر یعنی اشعار فارسی یی نغمهٔ عراقیده اوقو
دیمکدر (جوانی بازمی آرد بیادم * سماع چنک ودست افشان ساقی
جوانی یا حرف مصدر وباز ادات تأکید بیادم با حرف صله سماع می آردک
فاعلی وچنکه اضافت لامیه سماعدن بونده مراد آواز چنکدر واو حرف
عطف دست افشان وصف ترکیبیدر افشاندن ال قرصمق معناسنه که
خوانندهلر شاندر که ال اصولن طوتدقلری وقت آیه‌یه یی آیه‌یه چلارلر ساقی یه
اضافت لامیه‌در * محصول بیت * چنک آوازی وساقینک ال اصولن
طوتمسی جوانلغی خاطرمه کتورر یعنی بکا جوانلغک هوا وهوسن ویرر باز
لفظی کیرو معناسنه طوتوب ومصراع ثانینک معناسی چنک سماعی
وساقینک ال سلکمسی دین وچنک سماعی وساقینک رقص ایلمسی دین معنای
صحیحدن کیرو قالمشلر (می باقی بده تا مست وخوشدل * بیاران برفشانم عمر
باقی * محصول بیت * خطاب عام طریقیله بیورر باقی شرابی ویر تا کیم مست

وخوشدل

وخوشدل یارانه عمر باقی یی بذل ایده‌یم یعنی فدا ایلیه‌یم حاصلی نثار ایده‌یم
دیمکدر (بیا ساقی بده رطل کرانم * سقاک الله من کأس دهاقی * رطل رانک فتحی
وکسریله وطانک سکونیله نصف بطمان در اما بونده مراد یارم بطمان شراب آلان
قدحدر کرانه اضافت بیانیه‌در کأس ایچنده شراب اولان قدحه دیرلر ودهاق
دالک کسریله مملو معناسنه‌در یعنی طوبطلو کأسه صفتدر (محصول بیت) ای
ساقی کل بکا آغر قدح ویر الله تعالی سنی شرابدن طلو قدحدن ویا طلو قدحله
صوارسون دهاقی معرف باللام ایرادایدوب کأسی آکا اضافت ایلینه کأسی
بیلورمش نه دهاقی یاسی حرف اطلاقدر (دمی با نیکخواهان متفق
باش * غنیمت دان امور اتفاقی * دم نفس وساعت معناسنه‌در با حرف
مصاحبت نیکخواه وصف ترکیبیدر خواهیدندن دیلمک یعنی استمک
یعنی ایلک دیلیجی معناسنه‌در والف ونون ادات جمعدر باش فعل امر مفرد
مخاطب باشیدندن اول دیمکدر غنیمت دانک مفعول اولی وامور ثانیسی
امور اتفاقی بیانیه ویا حرف نسبت * محصول بیت * خطاب بیت سابقده کی
ساقی یه‌در بیورر که برساعت دوستلرله متفق اول یعنی هم مشرب اول وامور
اتفاقی یی غنیمت بیل یعنی دوستلرله متفق اولمغی مغتنم صای مصراع ثانینک
معناسی اتفاقلق امورلرن غنیمت بیل دین راست معنا ایله متفق اولمامش
(ربیع العمر فی مرعی حماکم * حماک الله یا عهد التلاقی * بعض نسخه‌ده ربیع
العمر یرینه رعینا العشب واقعدر ربیع بونده ربیع الازمنه‌نک اولکیسیدر که
چابروچن وچیچک زمانیدر لفظا مرفوع مبتدا وعمره اضافت بیانیه‌در فی حرف
جردر مقدر حاصله متعلق مرعی تقدیرا مجرور فی ایله اوتلاق معناسنه وعمره
اضافت بیانیه‌در حمی حانک کسریله قوری معناسنه‌در یعنی قورونان یر تقدیرا
مجرور مضاف الیه‌در کم ضمیرینه اضافت لامیه‌در وجانانه راجعدر تعظیم
طریقیله وجار ومجرور اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر حما فعل ماضی مفرد
مذکر غائب وکاف ضمیر منصوب متصل مفعول صریحی ولفظهٔ جلاله فاعلی
وجملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق جملهٔ دعائیه یا حرف ندا عهد زمان معناسنه‌در
بونده مضافدر تلاقی یه انکیچون منصوبدر تلاقی تفاعل بابندن مصدردر
قافده کسره یایی صیانت ایچوندر * محصول بیت * عمرک بهاری یعنی طراوتی
وتازه‌لکی سزلک قوریکز اوتلاغنده‌در یعنی عمرمزک ذوق وصفاسی سزلک
وصالکز اوتلاغنده‌در حاصلی وصالکزده‌در ای زمان تلاقی یعنی ای زمان
وصال الله تعالی سنی آفات وعاهاتدن حفظ ایلیه یعنی عمرک صفاسی
اولدر که سزلک وصالکزده واقع اوله ای وصال جانان خداسنی زوالدن صاقلیه

امامذكور نسخه نك معناسى رعبنا فعل ماضى متكلم مع غيره در فتح بابندن
اوتاردق ديمكدر عشب تازه وياش اوت رعبنانك مفعول صريحيدر وما بعدى
غير صريحى (محصول مصراع) تازه چايرو چمن اوتاردق سزلك جماكزاو تلاغنده
يعنى سزلك وصالكز چمننده تازه تازه صفالر سوردك بيتده صنعت التفات
وار (مضت فرص الوصال وماشعرنا * وانى الآن فى عين الفراقى * مضت
فعل ماضى مفرد مؤنث غائبه در ضرب بابندن فرص فانك ضمى ورانك فتحيله
فرصتك جمعيدر وصاله اضافت لاميه در واو حرف حال وما حرف نفى شعرنا
شينك وعينك فتحه لريله فعل ماضى متكلم مع الغير در فتح بابندن حال بوكه
بيلمدك ديمكدر واو حرف ابتدا انى ان حرفدر حروف مشبهه بالفعلدن ويا ضمير
متكلم وحده محلا منصوب اسمى الآن ايچنده اولديغك زمانك اسميدر يعنى
زمان حاضرك اسميدركه معرفه واقع اولمش ظرف غير متمكندر والف ولامى
تعريف ايچون دكلدر بلكه وضعى بويله در فى حرف جر مقدر كائنه متعلق عين
مجروردر فى ايله فراقه اضافت لاميه در ويا حرف اطلاق وجملهٔ ظرفيه خبر
انّ وانّ اسميله وخبريله اعرابدن محلى يوق جملهٔ مستأنفه * محصول بيت *
وصال فرصتلرى مرور ايلدى حال بوكه قدرينى بيلمدك وبن الآن عين فراقده يم
يعنى فرصت وصال قدرينى بيلمديكم اجلدن شمدى فراقده يم (عروس
بس خوشى اى دختر رز * ولى كه كه سزاوار طلاقى * اكثر نسخه ده عروسى ياى
خطابله يازار اما بز بو نسخه يى اختيار ايلدك پس ما بعد ينه اضافت بيانيه اولور
خوشيده يا ضمير خطابدر سزاوار طلاق اسم فاعلك مفعولنه اضافتى قبيلندندر
ويا ضمير خطابدر سزا وار طلاقدن مراد كاه كاه ايچلمكدر مثلا رمضانده
وبعض ايام شريفده كبى * محصول بيت * اى دختر رز زياده كوزل كلينسن
اما كاه كاه طلاقه وانفصاله لايقسن يعنى ايچلمكه لايقسن بو كلام ادعائيدر
اما حقيقتده هيچ ايچلمكه لايقدر (مسيحاى مجردرا برازد * كه با خورشيد
سازد هم وثاقى * مسيحا ومسيح حضرت عيسانك سريانجه اسم شريفيدر
مجرد صفتيدر يعنى اضافت بيانيه در ورا حرف صله عيسا حضرتلرينى
تجريدله وصف ايدرلر زيرا تأهل ايلمشدر وامور دنيويه دن هيچ برنسنه يه مالك
اولمامشدر حتى فلكه عروج ايلدكده بر سوزندن غيرى نسنه سيله كوتورمدى
يعنى برابكنه سيله كوتوردى اسكيلرين يماق ايچون حتى ديرلركه اول ابكنه يه
تعلق سببيله چرخ چارمده قرار ايلدى والا حضرت محمد كبى عرشه عروج
ايدردى نجاتى بيور ركه بيت * سوزن دلدوز غمزه كدر بكا حائل اولان * يوخسه
ايلردم تجرد قصدينى عيسا كبى * برازد بانك فتحيله وضميله فعل مضارع مفرد

غائب براشور ديمكدر كه حرف بيان يا حرف مصاحبت سازد ايليه معناسنه
وثاق واوك كسريله قصر معناسنه در يعنى كوشك ويا حرف مصدر * محصول
بيت) عيساى مجرده براشور كه كونش ايله هم وثاق اوله يعنى چارداقداش اوله
يعنى جانانله اوداشقلق ايلمكه آرزوى طبع وهواى نفسدن عيسا كبى مجرد اولمق
كرك والا هر ناپاك آنك وصالنه برازنده دكلدر خورشيدله هم وثاق بيورديغى
انكچوندركه عيساده خورشيده چرخ چارمده در (نهانى الشيب من وصل
العذارى * سوى تقبيل وجه واعتناقى * نهى فعل ماضى مفرد غائب نهى
ايلدى ديمكدر ونون حرف وقايه ويا ضمير منصوب متصل الشيب لفظا مرفوع
فاعلى شيب شينك فتحى ويانك سكونيله پيرلك معناسنه در من حرف جر نهايه
متعلق وصل العذارى لاميه عذارى رانك فتحى وكسريله عذراءنك جمعيدر قيز
اوغلان معناسنه سوا غير معناسنه اولور وسين مكسور ويا مضموم اولور
آخرنده الف مقصوره در اما مفتوح اولور الف ممدوده در تقبيله اضافت
لاميه در وتقبيلك وجهه مصدرك مفعولنه در واو حرف عطف واعتناق
افتعال بابندن مصدر در بر كسه نك بوينه قول طولامق حاصلى قوچمق
تعانق ده معانقه ده دير لر معطوفدر تقبيله ويا حرف اطلاق * محصول بيت *
پيرلك بنى نهى ايلدى قيز اوغلانلر وصالندن يوزاوپمك ومعانقه ايلمكدن غيرى
يعنى پيرلك بنى قيز اوغلانلرك بوس وكنارندن غيريسندن نهى ايلدى (دموعى
بعدكم لا تحقروها * فكم بحر جمعن من السواقى * دموع دمعك جمعيدر كوز
ياشلرى ديمكدر تقديرا مرفوع مبتدا بعد مقدر كائنه متعلق خبر مبتدادر وكم
كافك ضميله ضمير مجرور متصل جانانه راجعدر تعظيم طريقيله لا ادات نهى
تحقروا ايله منهى وعلامت جزم نون جمعك سقوطى حاصلى فعل نهى جمع
مخاطبدر ضرب بابندن برنسنه يى صغير وحقير اعتبار ايلمك وها ضمير منصوب
متصل دموعه راجعدر وجملهٔ فعليه جواب شرط محذوفدر فكم فا حرف
تعليل وكم خبريه محلا مرفوع مبتدا بحر لفظا مجرور مميزى جمعن فعل ماضى جمع
مؤنث غائبه مبنى للمفعول مجتمع اولدى ديمكدر من حرف جر جمعن فعلنه
متعلق سواقى ساقيه نك جمعى در صو دولابى وكوچك ايرماق * محصول بيت
بنم كوزملك ياشلرى سزلك آرديكزجه در پس آنلرى صغير وحقير صايمك يعنى
ازاجق وجزوى اعتبار ايلمك زيرا ساقيه لردن نيجه دريا حاصل اولور يعنى بنم
كوزم ياشنى صغير وحقير عد ايلمك زيرا ابر كلمكله دكز اولور (وصال دوستان
روزئ ما نيست * بكو حافظ غزلهاى عراقى * مصراع اولده اولان اضافتلر
لاميه لردر روزى بونده رزق ونصيب معناسنه در وعراقيدن مراد شيخ ابراهيم

بحر هزج سالم
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

عراقی حضرتلری درکه شعری سوزنا کلکله مشهوردر * محصول بیت *
دوستلرڭ وصالی بزم نصیبمزدکلدر پس ای حافظ عراقی غزللری کبی سوزناك
غزللر سویله که دوستلرسکا مائل اولوب وصال میسر اوله وجائزدرکه بونده
ای حافظ عراقی غزللرینی اوقودیمك اوله یعنی خواننده لك وکوینده لك ایله دیمك
اوله معلوم اوله که بوغزلڭ فارسی نظمی بحر هزج مسدس محذوف شکلنده در
وعربی نظمی بحر وافر شکلنده بعض اجزاسی سالم و بعضسی معصوب
وبعضسی مقطوف مخلص بیتنڭ ایکنجی مصراعنڭ معناسنی ای حافظ فراقه
منسوب غزللری یعنی فراقه منسوب غزللردی زبراسنڭ حالکه مناسبدر
دین غلط ایلمش وله ایضا * سحر با باد میکفتم حدیث آرزومندی * خطاب
آمدکه واثق شو بالطاف خداوندی * سحر ظرف زمان با حرف صله میکفتم
حکایت حال ماضی در آرزومند آرزو اشتیاق ومند ادات نسبتدر و یا حرف
مصدرکه حرف بیان واثق اسم فاعلدر حسب باندن موئتمن ومعتمد اول
دیمکدر شو شینڭ فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر شویدندن اول دیمکدر بالطاف
با حرف صله الطاف لطفڭ جمعیدر احسان معناسنه اصلنده ملایمت یعنی
یومشقلق معناسنه در خداوندی یا حرف نسبت * محصول بیت * سحر
وقتنده باده اشتیاق وآرزومندلك سوزنی سویلردم یعنی جانانه عرض
اشتیاق ومحبت ایله دیردم خطاب وندا کلدیکه خدانڭ الطاف بی نهایه سنه
موئتمن ومعتمد اول یعنی خدانڭ لطف واحسانه دایان که سنی مشتاق اولدیغکه
ایصال ایدر بعض نسخه ده مصراع ثانی (بوصلم مژدکانی داد الطاف
خداوندی) دوشمش بوصلم با حرف صله مژدکانی ومژدکانه مشتلق ایچون
ویریلان نسنه (محصول مصراع) بکا وصله مژدکانه ویردی خدانڭ الطاف
بلاغایه سی (قلم را آن زبان نبود که سر عشق کوید باز * ورای حد تقریرست
شرح آرزومندی * قلم را را حرف تخصیص که حرف بیان سر عشق لامیه
وکویدڭ مفعولی باز ادات تأکید وجائزدرکه بونده واضح وروشن معناسنه اوله
ورا برنسنه نڭ آردی وا کاریسی دیمکدر ورای حد تقریرست اضافتلری
لامیه لردر شرح آرزومندی مصدرڭ مفعولنه اضافتیدر و یا حرف مصدر
* محصول بیت * قلمڭ اول دیلی یوقدرکه سر عشقی سویلیه زیرا آرزومندلك
شرح وبیانی حد تقریردن اکاریدر یعنی بی حد وبایاندر (دل اندر زلف لیلی
بندو کار از عقل مجنون کن * که عاشقرا زیان دارد مقالات خردمندی * دل
بندڭ مقدم مفعولیدر اندر ادات صله زلف لیلی لامیه بند فعل امر مفرد
مخاطبدر بغله دیمکدر واو حرف عطف از بونده بای مصاحبت معناسنه در

کارکن

کارکن فعلنڭ مفعول صریحی واز عقل مجنون غیر صریحی واضافت لامیه
و یا بیانیه در مجازا که حرف تعلیل عاشقرا اداردڭ مفعول اولی وزیان ثانیسی
ومقالات فاعلی خردمند اوصلی و یا حرف مصدر * محصول بیت * کوکلکی لیلی
زلفنه بغله وایشکی مجنون عقلیله ایله یعنی عاشق اول وعقل مجنون ایله عمل ایله
زیرا عاشق اولان کمسنه اوصلولق زیان طوتار یعنی زیان ایلر حاصلی عاشق
عشقله عمل ایدانڭ کرك وعقله اویمق کرك * الا ای یوسف مصری که کردت
سلطنت مشغول * پدر را باز پرس آخر کجا شد مهر فرزندی * که حرف رابط
صفت کردت تا ضمیر خطاب یعنی ضمیر منصوب متصل معناسنه وسلطنت کردڭ
فاعلی ومشغول مفعول ثانیسی پدر را را ادات مفعول باز ادات تاکید پرس
فعل امر مفرد مخاطب صورد دیمکدر آخر ادات تأکید کجا تقدیری تا کجادر
والا معنا مستقیم اولمزشد بونده رفت معناسنه در مهر فرزند مصدرڭ مفعولنه
اضافتیدر و یا حرف مصدر (محصول بیت) اکاه اول ای یوسف مصری که
سلطنت سنی کندی یه مشغول ایلدی بابا که صورکه اوغلاق محبتی نه حده
ونه مرتبه یه واردی یعنی بابا یه سؤال ایله که اوغل فراقی سنی نه حالته ایلتدی
وحالڭ اول محبتله ندر مصراع ثانینڭ معناسنی پدری کیر وصور آخر فرزندلك
محبتی قنده کتدی دین بیتدن مقصوده واصل اولماش (بسحر غمزهٔ فتان
دوا بخشی ودرد انکیز * بچین زلف مشك افشان دلارامی ودلبندی * بسحر
غمزهٔ فتان لامیه وبیانیه لردر دوا بخش وصف ترکیبیدر دوا بغشلیجی و یا ضمیر
خطاب واو حرف عطف درد انکیزده وصف ترکیبیدر انکیزیدندن درد
قوپاریجی یعنی پیدا ایدیجی معنا سنه و یای خطاب مقدردر بچین زلف
مشك افشان لامیه و بیانیه در دلارامده وصف ترکیبیدر ارامیدندن دیکلنڭ
معناسنه کوکل دیکلندریجی یعنی کوکله حضور وصفا ویریجی و یا ضمیر خطاب
دلبندده وصف ترکیبیدر کوکل بغلیجی یعنی کوکلی کندی یه تعلیق ایدیجی
* محصول بیت * غمزهٔ فتان سحریله عاشق دردینه دوا بغشلیجی سن ودرد
پیدا ایدیجی یعنی غمزهٔ فتانڭ شویله سحاردرکه اضدادی جمع ایدیجیدر چین
مشك افشانله ده دلارام ودلبندسن یعنی کوکله هم آرام ویریجی وهم کندیکه
بغلیجی سن (جهان پیر رعنارا ترحم در جبلت نیست * ز مهر او چه میجویی
درو همت چه میبندی * جهان پیر رعنارا بیانیه لردر رعنانڭ فتحیله ایکی
یوزلی دیمکدر را ادات تخصیص جبلت خلقت معناسنه در ز مهر او مصدرڭ
مفعولنه وفاعلنه اضافته تحملی واردر ودر حرف صله واو ضمیری جهانه
راجعدر * محصول بیت * ایکی یوزلی پیر جهانڭ خلقتنده رحم یوقدر یعنی

باراد یلشی خیانت ووفاسزلق اوزره در پس آنك محبتندن نه دیلرسن وا کانه
همت بغلرسن یعنی آندن نه رجا ایدرسن (درین بازار اکر سودیست با درویش
خرسندست * خدایا منعم گردان بدرویشی وخرسندی) این بازاردن مراد دنیا
بازاریدر سودی یا حرف وحدت درویش خرسند بیانیه منعم میم ضمیر معناده
گردانه مقیددر منعم گردانم تقدیرنده الف ونون ادات تعدیه در زیرا گرد اصلنده
لازمدر اول معناسنه بدرویشی با حرف مصاحبت ویا حرف مصدر خرسند قانع
دیمکدر ویا حرف مصدر * محصول بیت * بو دنیا بازارنده اکر برفائده وار ایسه
قانع درویشله در امدی یارب بنی صاحب نعمت ایله درویشلکله وقناعتله
یعنی یارب بنی درویش قانع ایله منعم اسم مفعولدر که منعم علیه تقدیرنده درکه
جار مع المجرورك حذفی سماعیدر دین جاهل لغت عربده غریب متصرف
ایمش (دعای صبح وآه شب کلید گنج مقصودست * بدین راه وروش میرو که
بادلدار پیوندی * دعای صبح اضافت فی معناسنه در ومبتدا وآه شب ده
بویله در کلید گنج مقصود خبر مبتدا واضافتلر لامیه وبیانیه در بدین دال
همزه دن منقلبدر روش اسم مصدر در یورش معناسنه میرو می حرف تاکید
ورو فعل امر مفرد مخاطبدر کیت معناسنه که حرف تعلیل با حرف صله دلدار
وصف ترکیبیدر محبوب معناسنه پیوندی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
اولاشه سن دیمکدر * محصول بیت * صباح دعاسی وگیجه آهی مقصود
خزینه سنك مفتاحیدر بو طریقیله واسلوبله کیت تا که دلداره اولاشه سن یعنی
صباح دعاسنه وآه شبه مشغول اول که جانانه واصل اوله سن که گنج مقصود
اولدر (همای چون تو عالی قدر حرص استخوان تا کی * دریغ آن سایهٔ دولت که
بر نااهل افکندی * همای یا حرف وحدت حرص استخوان مصدرك مفعولنه
اضافتیدر تا انتهای غایت ایچوندر الی معناسنه سایهٔ دولت بیانیه که حرف
رابط صفت افکندی فعل ماضی مفرد مخاطب براقدك دیمکدر * محصول
بیت * سنك کبی بر عالیقدر هما استخوانه حرص نیجه یه دك یعنی سن
عالیقدار بر هما اوله سن استخوانه حریص اولمق نچه دك دریغ اول سایهٔ دولتدکه
نااهل اوزرینه صالدك یعنی سن که بر شریف جانان اوله سن وادانی یه میل
ایلیه سن حیف که سایهٔ همایونکی نااهل اوزرینه صالرسن (بخوبان دل
مده حافظ ببین آن بیوفاییها * که با خوارزمیان کردند ترکان سمرقندی
که حرف تعلیل با حرف صله خوارزم سمرقندن اوته بر شهرك اسمیدر ویا حرف
نسبت والف ونون ادات جمع ترك تاتار جنسنه دیرلر سمرقندی یا حرف نسبت
معلوم اوله که بو بیت تلمیحدر اول قصه یه که سمرقندیلر خوارزمیلره ایلدیلر

اصل قصه بودر که هلاکو خروج ایتدکده سمرقند پادشاهیله خوارزم
پادشاهی بیننده شقاق وخلاف واقع اولدی بعده سمرقند پادشاهی صلح
اختیار ایلدی مکر غرضی حیله ایمش تمام مصالحه دنصکره بر کون ایلغار
صالار وخوارزم پادشاهی غافل ایکن باصوب باشنی کسوب مملکتنی غارت
ایدر * محصول بیت * محبوبلره کوکل ویرمه ای حافظ واول وفاسزلقلری
کور که سمرقند ترکلری خوارزمیلره ایلدیلر یعنی سنده شیراز ترکلرینه کوکل
ویرمه که بونلر غدار وبیوفالردر نتکه سمرقند ترکلری خوارزمیلره ایلدکلری
بیوفالقلری وغدارلقلری ایلدیلر بعض نسخه ده مخلص بیتی بویله واقعدر (بشعر
حافظ شیرازمی رقصند ومی غلطند * سیه چشمان کشمیری وترکان سمرقندی *
کشمیر بر مملکت اسمیدر که گوزلری قاره گوزلی وقاره قاشلی اولورمش
محصول بیت * حافظ شیرازك شعری سببیله رقص ایدرلر وبوالنورلر کشمیره
منسوب قاره گوزلیلر وسمرقنده منسوب ترکلر یعنی حافظك شعری بونلره
برجذبه صالار که بی اختیار کیمی رقص ایدر وکیمی یووالنور وله ایضا (ساقیا
سایهٔ ابرست وبهار ولب جوی * من نگویم چه کن ار اهل دلی خود تو بگوی
ساقیا منادی سایهٔ ابر لامیه معلوم اوله که سابقا اشارت اولنمشیدیکه
مقامات حریرینك یکرمی دردنجی مقامه سنده اشارت واردر که فصل ربیعده که
کون بولطلی اوله وبولدیده بلند اوله بلکه بیاض اوله که باران احتمالی
اولمیه باده نوش ایلمك معتبردر خواجه نکده سایهٔ ابر بهار ذکری مذکور
معنالی مشعردر واب جوی بوخصوصده ترقیدر خود جائزدر که بونده تأکید
افاده ایلیه وجائزدر که کندی معناسنه اوله * محصول بیت * ای ساقی بولت
کولکه سیدر وبهار کونی وایرماق کناری بویله اولیجق بن سکا دیمزم که نه ایشله
اکر اهل دل ایسه‌ك سن کندك سویله نه ایلیه جککی یعنی بویله کونده وبویله
یرده باده ایچمککی سویله حاصلی باده ایچمه‌نك وقتی وکوندردی (بوی یکرنگی
ازین نقش نمی آید خیز * دلق آلودهٔ صوفی بمی ناب بشوی * بوی یکرنگی
بیانیه در ویا حرف مصدر نقشدن مراد صورتدر خیز فعل امر مفرد مخاطبدر
خیزیدندن قالق دیمکدر مصراع ثانی یه مرهوندر دلق آلودهٔ صوفی بیانیه
ولامیه در بمی ناب با حرف مصاحبت واضافت بیانیه در * محصول بیت *
یکرنکلك وساده لك قوقوسی بو نقشدن وصورتدن کلمز خطاب عام طریقیله
یوررقالق صوفینك ریا ایله ملوث دلقنی بادهٔ خالصله یوب تطهیر ایله یعنی شراب
اکرچه که حرامدر مرائی صوفینك ریاسندن اولادر بلکه اطهردر زیرا ریا کفردر
وباده ایچمك فسقدر (سفله طبعست جهان بر کرمش تکیه مکن *

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلات

ای جهان دیده ثبات قدم ازسفله مجوی * سفله سینك ضمی وکسریله وفانك
سکونیله علوك عینك ضمی وکسریله ولامك سکونیله نقیضیدر بونده آلچق
دیمکدردنی معناسنه ای جهان دیده مصراع اوله وثانی یه صرف ایلمکه قابل
در سحر حلال طریقی اوزره ثبات قدم مصدرك فاعلنه اضافتیدر ومجوینك
مفعول صریحی وازسفله غیر صریحی * محصول بیت * جهان سفله
طبیعتلیدر آنك کرمنه اعتمادایلمه ای جهان کورمش یعنی ای سیاح عالم
آلچقدن ثبات قدم دیلمه یعنی کرم ایدرسه ده کرمده ثابت قدم اولمز براغدار
وبیوفادر حاصلی سفله طبعدن کرم واحسان کلمزکلورسه ده کرمده ثابت قدم
اولمز (کوش بکشای که بلبل بفغان میکوید * خواجه تقصیر مفرما کل توفیق
بیوی * کوش بکشایك مقدم مفعولی که حرف تعلیل بلبل مبتدا بفغان
باحرف مصاحبت میکویده متعلق وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر خواجه منادی
تقصیر مفرمانك مقدم مفعولی کل توفیق بیانیه وبیوینك مقدم مفعولی
محصول بیت * خطاب عام طریقیله بیورر قولاغك آچ که بلبل فغانله سویلر
یعنی بلبل ترنماتله ونغماتله سویلرکه ای خواجه تقصیر بیورمه کل توفیق
قوقله حاصلی سعی ایدوب اهمال ایلمه توفیق وفیض خدایه مظهر دوش
(دونصیحت کنمت بشنو وصد کنج ببر * ازدر عیش درآو بره عیب مپوی
محصول بیت * سکا ایکی نصیحت ایده یم ایشت وایکیوز کنج وخزینه کوتور
یعنی ایکیوز خزینه یه مالك اول اول ایکی نصیحت مصراع ثانینك
مضمونیدرکه عیش قپوسندن ایچری کیر وعیب بولنه کتمه یعنی ذوق وصفاده
اول وکسه یی تعییب ایلمه یعنی کندی حضورکده اول وعیب بین اولمه ستار
عیوب ناس اول که سکا بوندن انفع نسنه یوقدر عالمده (روی جانان طلبی
آینه راقابل ساز * ورنه هرکز کل ونسرین ندمد زآهن وروی * طلبی فعل
مضارع مفرد مخاطبدر معنای شرطی متضمن طلب ایدرسك دیمکدر
آینه را یعنی آینهٔ دلرا ندمد فعل نفی مستقبل بترز دیمکدر آهن دمور وروی
توجه دیرلر * محصول بیت * جانانك رویني طلب ایدرسك آینهٔ دلکی قابل
رؤیت روی جانان ایله والا آهن ورویدن کل ونسرین بترز یعنی سنك کوکلك که
قاره دمور وتوج کبی اوله آنده جانان یوز کوسترمز بلکه آینهٔ بولاد کبی پاك
ومجلا اولملق کرك که قابل فیض واستفاضه اوله (بیشتر زان که شوی خاك
در میکده ها * یکدو روزی بسراپردهٔ میخانه بپوی (محصول بیت) خطاب
عام طریقیله بیورر میخانه قپوسنك طپراغی اولمزدن اقدم برایکی کون
میخانه سراپرده سنده یل یعنی اولمزدن اقدم میخانه یه ملازم اول

(شکرانرا که دکربار رسیدی بهار * بیخ نیکی بنشان وکل توفیق بیوی *
شکر آن لامیه ورا حرف تعلیل که حرف بیان بیخ کوك نیکی یا حرف مصدر
بنشان بای تأکید ایله فعل امر مفرد مخاطبدر دیك دیمکدر * محصول بیت
خطاب عام طریقیله بیورر آنك شکرانه سیچونکه بردخی بهاره ایرشدك ایلك
کوکنی دیك وتوفیق کلنی قوقله یعنی ایلك اوزره اول وخدادن توفیق کرم
طلب ایله معلوم اوله که بو ایکی بیت برنسخه ده موجود اولدیغیچون یازلدی
اکرچه که قافیه لری مکرر واقعدر (کفتی ازحافظ ما بوی ریا می آید * آفرین
برنفست باد که خوش بردی بوی * آفرین مقام تحسین واستهزاده مستعمل
لفظدر ترکی دلده ده بو ایکی وجهله مستعملدر (محصول بیت) جانانه خطاب
ایدوب بیورر که سن دیدك ای جانان بزم حافظمزدن ریا قوقوسی کلور آفرین
سنك نفسکه اولسون که خوش ایلدك قوقوبی یعنی تحسین سکا که قوقوبی
کوزل دویارسن آفرین بونده ایکی وجهه بله متحمل در تأمل وله ایضا (سلام الله
ما کر اللیالی * وجاوبت المثانی والمثالی * سلام لفظا مرفوع مبتدا ولفظهٔ جلاله
مجرور مضاف الیه ما حرف دوام کر فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر نصر بابندن
مایله رجوع ایلدکجه دیمکدر لیالی لیلك جمعیدر تقدیرا مرفوع کرنك فاعلی
واو حرف عطف جاوبت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه در مفاعله بابندن
معطوفدر کر فعلنه مجاوبه محاورت معناسنه در یعنی مشارکت بین الاثنین
ایکی کمسه بری بریله جوابلشمغه مجاوبه دیرلر مثانی مثنی نك جمعیدر ایکیشر
قیللی سازلر طنبور کبی مثالی اصلی مثالث ایدی ثای مثلثه یایه ابدال اولمشدر
مفردی مثلث ایدی اوج قیللی سازلر یعنی طنبورلر کبی * محصول بیت *
بو بیت بیت آتی یه مرهوندر مادامکه کیجه لر بری بری آردنجه کله ومادام که
ایکیشر واوچر قیللی سازلر جوابلشه یعنی اوته وآوازویره اللهك سلامی وسلامی
(علی وادی الاراك ومن علیها * ودار باللوی فوق الرمالی * وادی الاراك
اضافتی لامیه در وادی دره واراك مسواك اغاجی دره سی
دیمکدر وادی اراك برمعین دره نك اسمیدر جار مع المجرور متعلقدر
کان فعلنه ویا کائن اسمنه اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر واو حرف عطف
من اسم موصول ذات ذوی العقوله دلالت ایدر وادی یه معطوف علیها مقدر
حصل یه متعلقدر وجملهٔ فعلیه صله در سلام تسلیم معناسنه اسمدر کلام تکلیم
معناسنه اسم اولدیغی کبی ودار واو حرف عطف دار اومعناسنه در باللوی
با حرف ظرف لوی لامك کسری وواوك فتحیله قوم بیغننك اوجی که اکریجه
اوله اکادیرلر جار مع المجرور متعلقدر کائن لفظنه اعرابدن محلا مجرور صفتیدر

ازبحرهزج
مفاعیلن مفاعیلن فعولن

دارلئ بونده بر معین لوانك اسمیدر كه اشعار عربده مذكوردر فوق ظرفیله
منصوب متعلقدر مقدر كائنه اعرابدن محلا مجرور صفت بعد الصفتیدر
دارلئ رماله اضافتی لامیه در رانك كسریله رملك جمعیدر قوم دیمكدر
خواجه نك بو كلامی دلالت ایدر كه جانانی مسافر اولمش اوله یاج طریقیله
ویا بر غیری طریقله * محصول بیت * اللهك سلامی اولسون وادئ اراكه
وما بعدنده اولنه یعنی وادئ اراكده اولنه ورمالدن بوقاری لواده اولان داره
بو ایكی بیت اشعار عرب اسلوبی اوزره واقع اولمش پس بو طرز و طریقه یی بیلین
بونی محقق الوقوع ظن ایدوب اطناب ایلسنلرلئ تكثیر كلماتنه اعتبار اولنمسون ردسروری وشمعی
(دعا كوی غریبان جهانم * وادعو بالتواتر والتوالی * دعا كوی وصف
تركیبیدر غریبانه اضافت اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر و جهانه اضافت
لامیه در واو حرف عطف ادعو فعل مضارع متكلم وحده نصر بابندن دعا
ایده رم دیمكدر بالتواتر با بونده علی معناسنی متضمندر تواتر تفاعل بابندن
مصدردر تتابع معناسنه یعنی بری بری آردنجه كلمك دیرلر والتوالی واو حرف
عطف توالی ده تفاعل بابندن مصدردر ولامده كسره صیانت یا ایچوندر ایكی
مصدر عطف تفسیری طریقیله واقعدر * محصول بیت * جهانك غریبلرینه
دعا كویم علی التوالی والتواتر حاصلی عالم مسافرلرینه دعا ایده رم دائما زیرا
جانان مسافردر پس خاصی عام تحتنه درج ایدوب دعا ایده رم یعنی جانانه دعا
ایده رم دیمكدر (بهر منزل كه روی آرد خدایا * نكه دارش بحفظ لایزالی * بهر
با حرف صله كه حرف رابط صفت روی آردلئ مقدم مفعولیدر خدایا منادی
نكه دارش شین ضمیر مسافر جانانه راجعدر اول جانانی حفظ ایله دیمكدر بحفظ
لایزالی با حرف مصاحبت و اضافت بیانیه لایزالی یاسی حرف نسبت ابدی
یاسی كبی * محصول بیت * یا رب مسافر جانان هر منزله كه یوز كتوره یعنی
توجه ایلیه آنی لایزالی حفظكله حفظ ایله یعنی هر نره یه كیدرسه انی خطادن
صاقله (منال ای دل كه در زنجیر زلفش * همه جمعیتست آشفته حالی * منال
فعل نهی مخاطب نالیدندن اینكلمه دیمكدر كه حرف تعلیل زنجیر زلف بیانیه
شین ضمیر جانانه راجعدر همه بونده ادات تأكیددر جمعیتست مقدم خبر
آشفته حالی مؤخر مبتدا آشفته حال وصف تركیبیدر پریشان حال معناسنه
ویا حرف مصدر (محصول بیت) ای كوكل جانانك زنجیر زلفنده اینكلمه زیرا انك
زنجیر زلفنده آشفته حاللق محض جمعیتدر یعنی جانانك زنجیر زلفنده محبوسلق
آزادهلك و محض حضوردر (اموت صبابة یا لیت شعری * متی نطق البشیر
عن الوصال * اموت فعل مضارع متكلم وحده نصر بابندن اولیورم دیمكدر

صبابت

صبابت آرزو و اشتیاق معناسنه در لفظا منصوب تمییزدر اموتك یا حرف ندا
در منادی محذوف تقدیری یا صاح درلیت حرفدر حروف مشبهه بالفعلدن شعر
تقدیرا منصوب اسمیدر لیت نك و یا ضمیر متكلم محلا مجرور مضاف الیهیدر
شعرلئ متی ظرفدر زمانده نطق فعل ماضی ضرب بابندن البشیر لفظا مرفوع
فاعلی مژده كتورنه بشیر دیرلر عن حرف جر بشیره و نطق یه متعلق اولمغه قابلدر
وصال عن ایله لفظا مجرور و یا حرف اطلاق * محصول بیت * اشتیاق
جهتندن اولیورم یعنی آرزوی جانادن هلاك نه اولیدی علم اولیدی
مژده جی نه حین وصالدن نطق ایدر یعنی جانانك سفردن قدومینك مشتلغی
نه وقت كتورر (لحبك راحتی فی كل حین * وذكرك مونسی فی كل حالی * لحبك
لا حرف تعلیلدر بیت سابقده مذكور اشتیاقه و تمنیء وصاله حب جانك ضمیله
مصدردر محبت معناسنه اعرابدن لفظا مرفوع مبتدا مضافدر كافه
و كاف محلا مجرور مضاف الیه در راحت تقدیرا مرفوع خبر مبتداء و یا ضمیر
متكلم محلا مجرور مضاف الیه فی حرف جر متعلقدر راحته جار مع المجرور
محلا منصوب مفعول فیه غیر صریحیدر راحتك حینده مضاف الیهیدر
كلك لیكن حرف جر تعیین ایلمه ده نوعا صعوبت وار و یا حینده تنوینden مبدلدر
حالت وقفده اما ما بعدینه وصل اولسه ینه منون اوقنور واو حرف عطف ذكرك
مونسی جمله اسمیه سی حبك راحتی جمله اسمیه سنه معطوف و اعرابی اول
منوال اوزره در فی كل حالی اعرابده فی كل حین اعرابی كبیدر بلا تفاوت
* محصول بیت * ای جانان سكا مشتاق اولوب بشیرلئ خبرینی تمنی ایلدیكم
آنكیچوندر كه سنك محبتك راحتمدر هر حینده و هر وقتده و سنی آكمام مونس
و یارمدر هر حالده و هر طورده حاصلی سكا محبت و اشتیاق افراطله در خواجه
غیبتدن خطابه التفات ایلدی (سویدای دل من تا قیامت * مبادا ز سوز
و سودای تو خالی * سویدا تصغیر سودادر یوركك اورته سنده اولوشمش
قاره قانه دیرلر دله ومنه اضافت لامیه لردر تا انتهای غایت ایچوندر الی
معناسنه مبادا فعل نهی مفرد غائب سودا بونده محبت معناسنه در و سویدا ایله
صنعت اشتقاق واقعدر * محصول بیت * بنم دلمك ایچی قیامته دك سنك سوز
و سوداكدن خالی اولمسون یعنی عشقك كوكلمدن خالی و كوكلم عشقكدن
تهی اولمسون حاصلی كوكلنده مركوز اولان جانان مسافری منزله حضورده
تنزیل ایدوب بیورر كه قیامته دك كوكلمدن محبتك زائل اولمسون بعض
نسخه ده از سر سودای تو واقع اولمش اضافتله ولكل وجهة (بكجا یابم وصال
چون تو شاهی * من بدنام رند لا ابالی * یابم فعل مضارع مفرد غائبدر

بایندندن ومیم ضمیر فاعل قنده بولورم دیمکدر وصال چون تو اضافتی لامیه در
شاهی یا حرف وحدت من بدنام بیانیه بدنام وصف ترکیبیدر برامن آدلی
دیمکدر رنده اضافت بیانیه در رندك لاابالی یه ده بویله در لاابالی فعل نفی
استقبال متکلم وحده در مفاعله بابندن مضارعی یبالی ومصدری مبالات
کلور لغت عربیده بن قایرم دیمکدر اما اصطلاحده قایرمز معناسنه در لیکن
بونك کبی مقاماتده بی پروا معناسنه در * محصول بیت * سنك کبی
بر پادشاهك وصالنی قنده بولورم یعنی قنده بوله بیلورم بن لاابالی وبی پروا بدنام
رند یعنی بن بدناملك اول نیکنامله مناسبتی یوقدر زیرا تمام نقیضی واقع اولمش
مصراع ثانیده ایکی واو عاطفه ایراد ایدنلر نامراد ایمش (زخطت صد جمال — ردسروری وشمعی
دیکر افزود * که عمرت باد صد سال جلالی * خطت تاسی معناده جماله
مقیددر زخط صد جمالت تقدیرنده دیکر بونده دخی غیری معناسنه
متجلادر افزود فعل ماضی مفرد غائب افزودندن لازمله متعدی بیننده
مشترکدر اما بونده لازمدر آرتدی یعنی زیاده اولدی دیمکدرکه حرف رابط دعا
عمرت تاسی معناده باده مقیددر سال جلالی اضافت بیانیه در جلالی یا حرف
نسبت معلوم اوله که جمشید زمانندن بری هر عظیم الشان پادشاه که تخت
سلطنته جلوس ایدردی اول کونی تاریخ ایدرلردی یزدجرد بن شهریار بن
کسرایه کانجه که آخر ملوك عجمدر که تخت سلطنته جلوس ایلمسی هجرت
تاریخنك اون برنجی سنه سنك ربیع الاولینك یکرمی ایکنجی کونی ایمش وبو تاریخ
مستمر اولدی سلطان جلال الدین ملکشاه سلجوقی که الب ارسلان اوغلیدر آنك
جلوس سلطنتنه دك پس علمای ارصاد مبارکباده واردیلر جمله دن بریسی
عمر خیام ایدیکه اصحاب ازیاجك بریسیدر واتفاق ایلدیلر که بونك جلوسنی
تاریخ ایلیه لر شمسده اول کون نقطهٔ حمله داخل اولمش ایمش واتفاق ایلدیلر که
هر سنه ده اول کون شنلکلر وسرور وشادمانلقلر اوله وبو تاریخ سنهٔ شمسیه
اوزره موضع اولدی که اوچیوز التمش بش کون وربع یومدر وآیلرینك اسماسی
یزدجرد آیلرینك اسماسی کبیدر پس کونش که رأس حمله داخل اولدی فروردین
ماهك اولنی آندن اعتبار ایلدیلر آندنصکره ارد بهشت ماهك انته که
نظمله ایراد ایلمشلر نظم * زفروردین چو بکذشتی مه ارد بهشت آید * بمان
خرداد وتیر انکه که مرداد همی باید * پس از شهریور واز مهر وآبان آذر ودی
دان * که بر بهمن جز اسفندارمد ماهی نیفزاید * پس خواجه نك سال جلالی — فرهنکده اسفندارمد
بیوردیغی دور شمس اوزره موضوع اولان سال جلالیدر وبو تاریخه جلالی — شرحلرده اسفندارمذ
وملکشاهی وخانی وجدید دیو تسمیه ایدرلر واول برینه یزدجردی وقدیم دیو نام

ایدرلر پس جلالی قیدی احترازایچوندر یزدجردیدن * محصول بیت) جانانك
خطی کلدیکنه دعا ایدر بیورر که خطدن یوز کوزللکك آرتدی یعنی حسنك
نیجه قات زیاده اولدی حاصلی خطك یوز وجهله اسباب حسنکدن اولدی
شاله عمرك یوز سنهٔ جلالی اولسون جانانه طول بقا ایله دعا بیورر یعنی جانان
معمر اولسون دیمکدر (بران نقاش قدرت آفرین باد * که کرد مه کشد خط
هلالی * محصول بیت * جانانك رویی ماهه وخطنی هلاله تشبیه ایدوب بیورر
اول قدرت نقاشنه یوز آفرین اولسون که ماه کبی رخسار اطرافنه هلال کبی
خط چکر یعنی جانان ساده رو ایکن خط آور ایلدی آنی بو ایکی بیت دلالت
ایدر که جانان سفره ساده رو کیدوب خط آور کلمش اوله (تو می باید که
باشی ورنه سهلست * زیان مایهٔ جاهی ومالی * می باید فعل مضارع مفرد
غائب کرك دیمکدر باشی فعل مضارع مفرد مخاطب اوله سن دیمکدر ورنه
والا معناسنه در سهل آسان معناسنه در اما بونك کبی یرلرده جزوی مراددر
زیان مایهٔ جاهی لامیه وبیانیه در ومالی معطوفدر جاهی یه وایکی یا حرف
نسبتدر * محصول بیت * جانانه بیورر که شایسته وبایسته اولدر که سن اوله سن
یعنی سنك وجودك صاغ اوله والا مال ومنصب سرمایه سی زیانی جزویدر
حاصلی سنك حیاتك کرك مال وجاه زیانی حیز اعتبارده دکل بو بیت دلالت
ایدر که جانان وار دیغی سفرده بر خسارت کورمش اوله (خدا داند که حافظ را
غرض چیست * وعلم الله حسبی من سؤالی * که حرف بیان ورا ادات تخصیص
واو حرف ابتدا علم الله لامیه ومبتدا حسبی خبر مبتدا اسماء افعالدندر یکفینی
وکافی معناسنه در من سؤالی جار مع المجرور حسبی یه متعلق ویا ضمیر متکلم
محلا مجرور مضاف الیهیدر * محصول بیت * جانانه بیورر که خدا بیلور که سندن
حافظك غرضی ندر وسؤالمدن اللهك علمی کافیدر یعنی بنم نه دیلدیکمدن — ازبحر متقارب
خدانك علمی کفایت ایدر حاصلی مرادم اللهك معلومیدر وله ایضا (سلامی — فعول فعول فعول فعول
چو بوی خوش آشنایی * بدان مردم دیدهٔ روشنایی * سلامی یا حرف وحدت
ویا تنکیر بوی خوش آشنایی بیانیه لردر آشنایی یا حرف مصدر بدان دال
همزه دن مبدلدر وبا حرف صله مردم دیدهٔ روشنایی لامیه لر ویا حرف مصدر
محصول بیت * آشنالغك کوزل قوقوسی کبی سلام ارسال ایدرم اول آیدنلق
کوزمردمنه یعنی کوزل سلام ایدرم اول کوزمك مردمی اولان آشنا جانانه
(درودی چو نور دل پارسایان * بدان شمع خلوتکه پارسایی) درود دالك ورانك
ضمه لریله عربیده تحیت معناسنه درکه ترکیده اسنلك دیرلر ویا حرف وحدت
ویا تنکیر نور دل پارسایان لامیه لردر پارسا عابده دیرلر والف ونون ادات جمعدر

شمع خلوتکه پارسایی لامیه‌لردر ویا حرف مصدر * محصول بیت * پارسالرك
کوکلی نوری کبی محبت ودرود ارسال ایدرم اول پارسالق خلوتخانه سنك
شمعنه یعنی اول عابد وزاهد جانانه درود وتحیت ایدرم جائزدرکه بوغزل غزل
سابقده مذکور اولان مسافر جانانه ارسال اولنه * نمی بینم ازهمدمان هیچ
برجای * دلم خون شد ازغصه ساقی کجایی * ساقی منادی کجایی یا حرف خطاب
محصول بیت * مصاحبلردن هیچ بریسنی برنده کورمم یعنی یاران بزی قویوب
کتدیلر یورکم قان اولدی تنهالقدن وغمدن ای ساقی قنده سن کل بزه همدملك
ایله (می صوفی افکن کجا میفروشند * که درتابم ازدست زهد ریایی) می صوفی
افکن بیانیه وصوفی افکن وصف ترکیبیدر افکنیدندن صوفی ییقجی شراب
میفروشند فعل مضارع جمع غائبدر صاترلر معناسنه که حرف تعلیل تاب
حرارت واضطراب معناسنه زهد ریایی بیانیه ویا حرف نسبت * محصول بیت
صوفی‌یی ییقجی یعنی مست اوکاراید یجی شرابی قنده صاترلر دیکا دلالت ایلك
زیرا حرارت واضطرابده یم ریایه منسوب زهددن پس باده نوش ایده یم که ریام
آشکاره اولسون زیرا باده نوشلغله زهد اضداددندر (رفیقان چنان عهد
صحبت شکستند * که کویی نبودست خود آشنایی * محصول بیت * رفیقلر
عهد صحبتی شویله صدیلر که دیدی‌یدك که هرکز آشنالق اولمامشدر یعنی برمرتبه
بدعهدلك ایلدیلر کانه که آرامزده هیچ آشنالق یوقدر (زکوی مغان رخ
مکردان که آنجا * فروشند مفتاح مشکل کشایی * که آنجا مصراع ثانی‌یه
مرهوندر مفتاح مشکل کشایی بیانیه مراد شرابدر مشکل کشا وصف
ترکیبیدر مشکل آچیجی معناسنه * محصول بیت * کوی مغاندن یوزیکی
دوندرمه که آنده مشکل آچیجیلق مفتاحنی صاترلر یعنی شراب که
مشکل کشادر آنده بیع اولور پس آندن اعراض ایلمه (عروس جهان کرچه
درحد حسنست * زحد میبرد شیوهٔ بیوفایی) عروس جهان بیانیه حد حسن
لامیه * محصول بیت * جهان کلینی کرچه حد حسنده‌در یعنی کمال جمالده‌در
لیکن وفاسزلغی حددن آشرر یعنی زیاده بی‌وفادر که کمسیه مرحمتی اولمز
(دل خستهٔ من کرش همتی هست * نخواهد زسنکیندلان مومیایی *
دل خستهٔ من بیانیه ولامیه همتی یا حرف وحدت ویا تنکیردر سنکیندلان الف
ونونله جمع اولمش وصف ترکیبیدر ویا حرف نسبت ونون حرف تاکید طاش
یورکلی دیمکدر مومیا انسان قدیدی یعنی باصدرمه‌سی ویا حرف مصدر
بونده مراد دوا ودرماندر * محصول بیت * بنم خسته ومجروح کوکلك
اکر همتی وغیرتی وار ایسه طاش یورکلی مرحمتسز کمسه‌لردن مومیالق دیلمز

یعنی

یعنی احسان وناکسلردن دوا ودرمان استمز حاصلی بنم مجروح کوکلم اکر
بلند همت ایسه اراذل واسافلدن مرهم استمز دیمکدر مومیایی یاسی وحدت
ایچون طوتانلر حروف قافیه‌دن بیخبر اولدقلرندن غیری مستقیم معنایه ده
واصل دکلدر ایمش (بیاموزمت کیمیای سعادت * زهم صحبت بد جدایی
جدایی * بیاموزمت یا حرف تأکید وآموزم فعل مضارع اخباره وانشایه
متحمل وتا ضمیر خطاب کیمیای سعادت بیانیه همصحبت بد اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر جدایی جدایی تأکید لفظی قبیلندندر برفعل تقدیر ایله
یعنی جدایی کن * محصول بیت * سکا اوکره‌ده یم ویا اوکرده یمی سعادت
کیمیاسنی یرامز همصحبتدن جدالق ایله یعنی کیمیای سعادت
یرامز مصاحبدن اجتناب واحترازدر (مرا کرتو بکذاری ای نفس طامع *
بسی پادشاهی کنم درکدایی * محصول بیت * ای طمعکار نفس اکر سن بنی
کندی حالمه قورسك چوق پادشاهلق ایدرم کدالق صورتنده یعنی نفس
طماع بکا مانع وحائل اولمزسه کدالقده چوق پادشاهلق ایلرم اما نفس
کدالغه راضی دکل (مکن حافظ ازجور دوران شکایت * چه دانی توای بنده
کارخدایی * محصول بیت * ای حافظ دوران وزمان جورندن شکایت
ایلمه سن نه بیلورسن ای بنده خدالق ایشنی یعنی جور وجفا ومهر ووفا خدانك

ازبحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

ارادتیله‌در پس دوراندن شکایتك فائده‌سی یوقدر وله ایضا (سحرم هاتف
میخانه بدولت خواهی * کفت بازآی که دیرینهٔ این درکاهی * دولتخواه
وصف ترکیبیدر خواهیدندن دولت دیلیجی معناسنه یا حرف مصاحبت
ویا حرف مصدر باز بونده ادات تأکید افاده ایدر آی الف ممدوده ایله فعل امر
مفرد مخاطبدر که حرف تعلیل دیرینهٔ این درکاه اضافتی لامیه‌در دیرینه
یا حرف نسبت ونون وها ادات تأکیددر کاهی یاسی ضمیر خطاب * محصول
بیت * سحر وقتنده هاتف میخانه بکا دولتخواهلغله یعنی دوستلق جهتیله
دیدی کل بری که بودرکاهك اسکیلرندنسن یعنی میخانه‌یه چوقدن ملازمت
ایدرسن حاصلی قدیمی بنده‌لرندنسن (همچو جم جرعهٔ می کش که زسر
ملکوت * پرتو جام جهانبین دهدت آکاهی * عالم امر وعالم ملکوت عالم
ارواح وروحانیان وعالم ملائکه‌یه اطلاق ایدرلر وبو عالمك عالم ملك کبی ماده‌یه
ومدته توقفی یوقدر بلکه خدانك امریله بلاواسطه وسبب موجود اولمشدر شیخ
کمال الدین عبد الرزاق کاشی کندی اصطلاحاتنده بیورمشدر که بو عالمه انکیچون
عالم امر دیرلر زیرا مجرد کن امریله موجود اولمشدر وشیخ محیی الدین عربی
قدس سره بیورمشدر که بو عالمه آنکیچون عالم امر دیرلر که بو عالمده صافی امردر

وهیچ نهی بو قدر زیرا بو عالم اهلنك استعدادی بروجهله درکه آنده مخالفته یول
بوقدر که اکا نهی مترتب اولمق لازم کله پرتو جام جهانبین لامیه و بیانیه تقدیری
پرتو جام جهانبین مادر ضرورت وزن ایچون ماترك اولنمشدر پرتو مبتدا اودهد
فعل مضارع مفرد غائب خبر مبتدا وفاعلی تحتنده پرتوه راجع ضمیر وتا ضمیر
منصوب متصل مفعول اولی واکاهی ثانیسی ویا حرف مصدر وز سر ملکوت
مفعول غیر صریحی * محصول بیت * بو بیت تتمۀ مقول قول هاتفدر جم
کبی می جرعه سنی چك تا که سکا اسرار ملکوتدن بزم جام جهانبینمزك
پرتوی اکاهلق ویره یعنی بزم جاممز جرعه سنی نوش ایله تا که سنی جام جهانما
کبی اسرار غیبیه دن اکاه ایلیه بعض نسخه ده می یرینه مادوشمش پس
معنا جم کبی بزم جرعه مزی چك تا که آه مجموع بیتك معناسی جم کبی بزم
قدحمز چك که ملکوت سرندن جام جهانبین ضیاسی سکا خبردارلق ویره
دین وجم کبی بزم جرعه مزی چك که ملکوت سرندن جهانبین جامك
پرتوی کبی سکا آکاهلق ویره دین بی معناسوپله ده بری برینك اثرنجه کتمشلر
(بردر میکده رندان قلندر باشند * که ستانند ودهند افسر شاهنشاهی *
قلندری رندانه قیاس ایدیجك قلندران دیمك کرك ایدی لیکن وزن ضرورتندن
رندان جمعیله اکتفا ایلدی واضافت بیانیه درکه حرف رابط صفت ستانند
فعل مضارع جمع غائب آلورلر دیمکدر دهند ده فعل مضارع جمع غائبدر ویررلر
معناسنه افسر شاهنشاهی یا حرف نسبت اولنجه اضافت بیانیه اولور اما
مصدریه اولنجه لامیه درو ایکی فعل افسرده تنازع ایلدی * محصول بیت *
میکده قپوسنده قلندر رندلر اولورلر که پادشاهلره تاجی آنلر ویررلر وآنلر آلورلر یعنی
عالم ملکده تصرف ایلین عشق میخانه سنك باده نوش عاشقلریدر حاصلی بکلکی
وپادشاهلغی ویرن آلان عشاق جاناندر جانان امریله (خشت زیر سر وبر تارك
هفت اختر پای * دست قدرت نکر ومنصب صاحب جاهی * بو بیت رندان
قلندر احوالن بیان ایدر خشت کرچه زیر سر لامیه واو حرف حال تارك رانك
فتحیله دبه معناسنه در هفت اختره اضافت لامیه در هفت اختردن مراد سبعۀ
سیاره در پای تقدیری سرشان وپایشان در ضرورت وزن ایچون ضمیرلر ترك
اولندی دست قدرت بیانیه ونکرك مقدم مفعولی نکر نونك کسری وکافك
فتحیله فعل امر مفرد مخاطب نظر ایله دیمکدر واو حرف عطف منصب
صاحب جاه لامیه صاحب باسی ضرورت وزن ایچون ساکن اوقنور
خصوصا که دیللرنده بایی ساکن اوقق جاریدر جاهی یاسی حرف تنکیر (محصول
بیت) خطاب عام طریقیله بیورر مذکور قلندرلرك کمال فنادن باشلری النده

ود سروری وشمعی

یصدق یرینه کرچه درحال بوکه ایاقلری سبعۀ سیاره اوستنده در یعنی طاش
یصدانوب طپراق دوشنرلر اما سیرانکاه وجولانکاهلری یدی فلکدن
یوقاریدر دست ویدقدرتی کور وصاحب منصب منصبنی یعنی بونلرك عالیقدار
وبلندمرتبه لرینی کور حاصلی ظاهرلری صورتکداده وباطنلری فوق سماده
مجموع بیتك معناسی کرچه باش التنده ویدی یلدزده سی اوزره ایاق قدرت
الین کور وصاحب منصب منصبنی دین عجب پریشان سویلمش ومصراع
ثانینك معناسی قدرت النی وصاحب جاهلق منصبنی کوردین یای
مصدریده خوب اصابت ایلمش (سرما ودر میخانه که طرف بامش * بفلك
برشده دیواربدین کوتاهی * سرما ودر میخانه واو حرف مع که حرف تعلیل
طرف بام لامیه رایی ساکن اوقومق تصرفات عجمدندر بام طام معناسنه در
یعنی اراوسی شین ضمیر میخانه یه راجعدر بفلك با حرف صله برشده چقمش
دیمکدر دیوار مبتدا ابدین کوتاهی خبری تقدیری دیوارش در ضرورت وزن
ایچون ترك اولندی جملۀ اسمیه میخانه دن حال واقع اولمش کوتاهی یاسی
حرف مصدر * محصول بیت * بزم باشمز میخانه قپوسیله در یعنی اکا ملازمز
زیرا طامنك جانبی فلکه چقمش حال بوکه دیواری بوقصه لقده در یعنی در
وبام میخانۀ عشق کرچه ظاهرا پست کورینور اما حقیقتا عیوقه چقمش
مجموع بیتك معناسی بزم باشمز ومیخانه قپوسی که اول میخانه طامنك کناری
فلك اوزره اولمش بو الچقلغله دین وبزم باشمز ومیخانه نك قپوسی که انك طامنك
کناری فلك اوزره کتمشدر دیواری بو الچقلقده دین قتی الچق کتمشلر (با کدایان
درمیکده ای سالك راه * باادب باش کر از سر خدا اکاهی * محصول بیت *
میخانه قپوسنك کدالریله ای عشق یولنك سالکی ادبله اول اکر سر خدادن
اکاه ایسك یعنی عاشق سالکلره تعظیم وتبجیل اوزره اول اکر اسرار اللهدن
خبردار ایسك حاصلی ظاهر حاللرینه ناظر اولمه که باطنلری اوزکه عالمده در یعنی
خدا ایله معامله لردر (اکرت سلطنت فقر ببخشند ای دل * کمترین ملك تو
از ماه بود تا ماهی * محصول بیت) ای کوکل اکر سکا فقر سلطنتنی بغشلرلرسه
یعنی سنی عالم فنایه ایصال ایدرلرسه سنك اکسکرك ملکك یعنی مملکتك
ماهدن ماهی یه دك اولور یعنی تمام دنیایه پادشاه اولورسن (قطع این مرحله
بی همرهئ خضر مکن * ظلماتست بترس از خطر کمراهی * قطع این مرحله
اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر مرحله قونجق یرمنزل معناسنه اما
بونده کوچك یرمراد در یعنی طریق همرهئ خضر لامیه ویا حرف مصدر
خطر اشراف علی الهلاك در یعنی هلاکه قریب اولمقدر کمراهی یا حرف مصدر

محصول بيت بو عشق مرحله سنی خضر یولداشلغنسز یعنی حضرت
خضر سکا یولداش اولمینجه عشق مرحله سنی قطع ایلمکه قصد ایلمه زیرا
بو طریق ظلماتدر آزغونلق خطرندن صقین حاصلی عشق یولنه قولاغوزسز
کیرمه زیرا اوته سی قرا کولقدر یولدن آزارسن غافل اولمه (حافظ خام طمع
شرمی ازین قصه بدار* عملت چیست که مزدش دو جهان میخواهی* حافظ
منادی واضافتی بیانیه خام طمع وصف ترکیبیدر شرمی یا حرف تنکیر ازین این
اشارتدر مزد دو جهان طلبنه مزدیمك ضمیله اجرت یعنی کرا معناسنه در
محصول بيت ای خام طمعلی حافظ بو قصه دن شرم طوت یعنی اوتان عملك
ندر که اکا ایکی جهانی اجرت دیلرسن یعنی نه ایش ایشلدك که اکا ایکی عالمی
جزا و عوض استرسن پس بو ایشدن اوتان (تو در فقر ندانی زدن از دست مده
مسند خواجکی و مجلس توران شاهی در فقر لامیه در مجازاندانی
بونك کبی یرلرده نتوان معناسنه در یعنی قادر دکلسن از دست مده مصراع
ثانی یه مرهوندر مسند اسم مکاندر تکیه کاه معناسنه یعنی سویکنه جك
یر خواجکی دن مراد وزارتدر مسند خواجکی اضافتی بیانیه در توران شاه شاه
شجاعك وزیر اعظمی اولمشدر نته که رساله ده مفصل بیان اولنمشدر *محصول
بيت* خواجه تنزل طریقیله نفسنه خطاب بیوررسن فقر قپوسنی قاقمغه
قادر دکلسن یعنی فقر چکمکه متحمل اولمزسن پس الکدن وزارت مسندینی
و توران شاه مجلسنی ویرمه یعنی ای حافظ سن فقر و فنایه طاقت کتوره مزسن
امدی وزیرلك ملازمتنی ترك ایلمه که سکا غنا حاصل اوله خواجه نك مرادی
حسن طلبدر مقصود خواجه یه واصل اولمیلر مخلص بیتنی مذکور
بیتدن مؤخر ایراد ایلمشلر عفا الله تعالی عنهم وله ایضا (سینه مالامال دردست
ای دریغا مرهمی* دل زتنهایی بجان آمد خدایا همدمی* مالامال طوپطولو
دیمکدر ای حرف ندا منادی محذوف ای یاران دیمکدر دریغ حیف معناسنه در
یعنی ادات تغابن والف حرف ندبه و جائزدر که منادی دریغا اوله مندوب طریقیله
ای دریغا دیمك اوله پس ای عربیده وامعناسنه اولور مرهمی یا حرف وحدت
دل مبتدا بجان آمد خبری زتنهایی و بجان آمده متعلقدر خدایا منادی
همدمی همدم مصاحب و یا حرف وحدت خدایی ندا ایلمکدن مراد تمنی در
محصول بيت* سینه درد له مالامالدر ای دریغ بو درده بر مرهم اولسه یعنی
درمان اولسه کوکل تنهالقدن جانه کلدی یعنی جاندن بیکرندی واوصاندی
یارب بکا بر همدم که بنی تنهالقدن خلاص ایلیه خواجه الم عشق و درد
فراقدن شکایت ایدر (چشم آسایش که دارد از سپهر تیز رو* ساقیا جامی

ازبحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

پیاور تا بیاسایم دمی* چشم آسایش لامیه چشم امید معناسنه در
آسایش اسم مصدردر آسایدندن که اسمدر کیم معناسنه سپهر تیزرو بیانیه تیزرو
وصف ترکیبیدر رویدندن تیز یوریجی معناسنه جامی یا حرف وحدت تا حرف
تعلیل بیاسایم فعل مضارع نفس متکلم وحده دمی دم بونده نفس و ساعت
معناسنه *محصول بيت* سپهر تیزرودن آسایش و راحت امیدین کیم طوتار
یعنی کمسه آندن حضور امیدین طوتمز پس ای ساقی بر قدح باده کتور تا کیم
بر نفس و بر ساعت آسایش و حضور ایده یم (خیز تا خاطر بدان ترك سمرقندی
دهیم* کز نسیمش بوی جوی مولیان آید همی* خیز خطاب عام قالق دیمکدر
تا حرف تعلیل خاطر دهیمك مفعول صریحی و بدان غیر صریحی ترك سمرقندی
بیانیه سمرقندی بیوردیغی تشبیه طریقیله اولمق جائز و حقیقتا اولمق جائز
دهیم فعل مضارع متکلم مع غیره و یا فعل امر متکلم مع غیره کز که حرف رابط
صفت نسیم بونده یل در باد معناسنه و شین ضمیر ترکه راجعدر و یا سمرقنده
بوی جوی مولیان لامیه و بیانیه در جوی ایرماق و مولیان بر معین ایرماغك
اسمیدر آید همی اصلنده همی اید ایدی ضرورت وزن و قافیه ایچون تقدیم
و تأخیر اولندی نته که رودکی سلطان نصر بن احمد سامانی یه سویلدیکی غزلده
واقعدر بيت* باد جوی مولیان آید همی* بوی یار مهربان آید همی
محصول بيت قالق تا خاطرمزی اول سمرقندی محبوبه ویره لم که انك
نسیمندن مولیان ایرمغی قوقوسی کلور* زیرکی را کفتم این احوال بین
خندید و کفت* صعب کاری بو العجب حال پریشان عالمی* زیرکی را یا حرف
وحدت و را ادات مفعول این احوال بیوردیغی احوال عشق و محبته اشارتدر
بین فعل امر مفرد مخاطب کورد دیمکدر خندید و کفت مصراع ثانی یه
مرهوندر مقول قولده مصراع ثانیدر صعب چتکدر مشکل معناسنه
کاری یا حرف وحدت بو العجب مبالغه ایله عجبدن کنایتدر بو العجبدن مخفف
عجب باباسی دیمکدر حالی یا حرف وحدت عالمی یا سیده بویله در *محصول بيت
بر زیرکه دیدمکه بو احوال عشقی کور سیر ایله اولده کولدی و دیدی بر مشکل
ایش و بر بو العجب حال و بر پریشان عالمدر بو احوال عشق بیوردیغك یعنی عشق
درد و بلا و محنت و المدن کنایتدر که اکا مبتلا اولان هرکز حضور و حبور کورمز
بلکه دائما کوزی یاشلی و باغری باشلیدر (سوختم در چاه صبر از بهر آن شمع
چکل* شاه ترکان غافلست از حال ما کورستمی* چاه صبر بیانیه شمع چکل
لامیه شاه ترکانده لامیه در شاه ترکاندن مراد افراسیابدر بو بیت تلمیحدر
شاهنامه قصه لرینك برینه که سابقا میم قافیه سنده مفصل ذکری کچمشدر

شول غزلده که مطلعی بودر مطلع * بی نوای سرو روان با گل وگلشن چه کنم *
زلف سنبل چه کشم عارض سوسن چه کنم * بوغزلده بر بیتده بوقصه یه
تلمیح بیورمشدر بیت * شاه ترکان چو پسندید وبچاهم انداخت *
دستگیرار نشود دست تهمتن چه کنم * محصول بیت * اول چکل محبوبندن
اوتری صبر چاهنده یاندم یعنی جانان ایچون صبرایده ایده هلاک اولدم شاه
ترکان یعنی جانان بزم احوالمزدن غافلدر رقبی بر رستم یعنی قنی بر یار مشفق که
بزی الم فراقدن خلاص ایدوب وصال جانانه سبب اوله رستم بیژنی چاهدن
خلاص ایدوب وصاله سروره سبب اولدیغی کبی محبوبی چکله تخصیص
بیوردی زیرا شهر چکل ترکستانده در وافراسیاب ترکستان پادشاهی ایدی
(در طریق عشقبازی امن وآسایش بلاست) ریش باد آن دل که با درد تو
خواهد مرهمی * طریق عشقبازی بیانیه عشقباز محبوب دوست
معناسنه در ویا حرف مصدر ریش پاره دراما بونده مجروح معناسنه در که حرف
رابط صفت مرهمی یا حرف تنکیر * محصول بیت * محبوب دوستلق
طریقنده امن وآسایش بلادر یعنی بو طریقده حضور وصفا یوقدر بلکه همان
درد وبلادر پس مجروح اولسون اول کوکل که سنک دردکه مرهم استر یعنی
عشقک دردینه درمان استین کوکل درد دن خلاص بولمسون (اهل کام
وناز را در کوی رندان راه نیست * رهروی باید جهانسوزی نه خامی بی غمی *
نازرا اادات صله ودرپای صله معناسنه در رهرو وصف ترکیبیدر بوله کیدیجی
یعنی سالک عشق ویا حرف وحدت جهانسوز ده وصف ترکیبیدر جهان
یاندیریجی معناسنه یعنی جهاندن مستغنی حاصلی تارک دنیادن عبارتدر
ویا حرف وحدت خامی بی غمی یالرده وحدت ایچوندر * محصول بیت * مراد
وناز اهلنه رندلر محله سنه یول یوقدر یعنی بونلر رندلره یار ویولداش اولمزلر
حاصلی رندلر بشقه فرقه وبونلر بشقه در پس بو طریق عشقه بر عاشق سالک
جهانسوز کرک یعنی دنیادن کچمش بر عاشق کرک بر غمسز خام کرکمز
یعنی عشقک درد وغمنی اختیار ایلمین خام کرکمز مصراع ثانیده یالری حرف
مصدر طوتوب معناسی سالکله جهان ترک ایدیجیلک کرک خاملق غمسزلک
کرکمزدین معنای بیتدن وقافیه دن بیخبر ایمش (آدمی در عالم خاکی نمی آید
بدست * عالمی دیگر بباید ساخت وزنو آدمی * آدمی یا حرف وحدت عالم خاکی
بیانیه ویا حرف نسبت عالمی یا حرف وحدت وزنو آدمی یا حرف وحدت ویا تنکیر
* محصول بیت * عالم خاکی ده بر آدم اله کلمز یعنی ایو کسه اله کلمز حاصلی
ایو آدم بولنمز پس بر غیر عالم خلق ایلمک کرک وبکیدن بر غیری آدم خواجه

ردشمی

مردملک وکرم کاور آدم بولنمدیغندن شکایت ایدر یعنی ایلک کلور کسه نایابدر
منه سنده اولکی آدمیده یا حرف نسبتدر دین اصابت ایلمش (گریهٔ حافظ
چه سنجد پیش استغنای عشق * کاندرین طوفان نماید هفت دریا شبنمی) گریهٔ
حافظ لامیه سنجد فعل مضارع مفرد غائب طارتارد یمکدر یعنی نه وزن کتورر
ونه تأثیر ایدر استغنای عشق لامیه کاندرین که حرف تعلیل واین استغنای
عشقه اشارتدر طوفان صویک طاشمه سی شبنمی یا حرف وحدت * محصول
بیت) عشق استغناسی قتنده حافظک گریه سی نه وزن کتورر یعنی نه اعتباری
وار زیرا بو طوفان استغنای جانانده یدی دریا بر شبنم کورینور یعنی دریای
استغنای جانان قتنده حافظک گریه سنک بر قطره جه حیزی واعتباری یوقدر
حاصلی حافظک اغلمسی استغنای جانانه تأثیر ایلمزوله ایضا (ساقی بیا که شد
قدح لاله پر زمی * طامات تا بچند وخرافات تا بکی * ساقی منادی که حرف
بیان قدح لاله بیانیه طامات رسوم وعادات صوفیه یه دیرلر تا بونده الی معناسنه
در خرافات خانک ضمیله کیجه لرده سویلشلن قصه لره وحکایه لره دیرلر بونده
مرادبودر بر معناسی دخی واردر که سابقا میم قافیه سنده ذکری کچمشدر
بیت * خیز تا خرقهٔ صوفی بخرابات بریم * شطح وطامات ببازار خرافات بریم
دید یکنده * محصول بیت * ای ساقی گل که لاله قدحی میدن طوبطلو اولدی
یعنی فصل بهار کلدی لاله نک قیزارمسی شرابله طلو صرچه قدحه بکزتمشلر
رسوم وعادات صوفیه نیجه یه دلک وکیجه قصه لری وافسانه لری نیچنه دلک
یعنی اولور اولمز نسنه لرله عمر کچورمک نیجه بر پس باده کتور که عشق ومحبتدن
مصاحبت ایده لم (بگذر ز کبر وناز که دیدست روزگار * چین قبای قیصر وترک
کلاه کی * بگذر خطاب عام ویا مذ کور ساقی یه خطاب اوله که حرف تعلیل
دیدست اصلنده دیده است در نته که نیجه کره مرور ایلمشدر روزگار فاعلی چین
قبای قیصر لامیه لردر وچین مفعول دیدست در وبوکم وبوکلم معناسنه در
ترک کلاه کی ده لامیه لردر روم پادشاهلرینه قیصر اصطلاح ایدرلر وکی بر اولو
پادشاهک اسمیدر * محصول بیت * کبر ونازدن کچ یعنی کبر ونازی ترک ایله
زیرا روزگار قیصر پادشاهک قفتانی بوکمنی یعنی دورلدیکنی وکی پادشاهک
کلاهی ترکنی کورمشدر یعنی دنیا نیجه پادشاهلر کورمش قوجه قریدر
حاصلی چوق کوبکیدن آرتمش عجوزدر (هشیار شو که مرغ چمن مست
گشت هان * بیدار شو که خواب عدم در پیست هی * هی حاضر اول یعنی
غافل اولمه * محصول بیت * مخاطب سابقه خطاب بیورر هشیار اول یعنی
آیل زیرا مرغ چمن یعنی بلبل گل عشقیله مست اولدی آگاه اول وخواب

ازبحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

غفلتدن اویان زیرا خواب عدم کیروده در یعنی بلبل شراب عشق کاله مست اولمش یعنی بر حیوان ایکن عشق ومحبتدن خالی دکلدر پس آکاه اول بادهٔ عشق مستی اولمقدن غافل اولمه وبیدار اول که عدم اویقوسی آردمزده در پس عمرکی حیوانات کبی غفلتله کچورمه بلبل کبی محبت جانانده کچور (خوش نازکانه میچمی ای شاخ نوبهار * کاشفتکی مبادت از آسیب باددی) چمی فعل مضارع مفرد مخاطب صالنورسن دیمکدر شاخ نوبهار لامیه که حرف رابط دعا آشفته پریشان وفرش مورش دیمکدر کاف های رسمیدن بدلدر یای مصدریه ایچون مبادت تا ضمیر خطابدر شاخ نوبهاره آسیب لغتده یان باشی کلسکه دیرلر اما بونک کبی یرلرده اضطراب ومشقت مراددر باددی لامیه تاریخ جلا ایده دی قشک اول آیینک امیددر اما بونده مرادقشدر * محصول بیت * ای نوبهار شاخی خوش نازکانه صالنورسن قش یلی شدتندن سکا ضرر وپریشانلق اولمسون باددی تخصیص شاخ اعتباریله در که مراد جاناندر والا جانانه دعا عموم اوزره اولمق لازمدر (بر مهر چرخ وشیوهٔ او اعتماد نیست * ای وای برکسی که شد ایمن ز مکروی * مهر چرخ لامیه محبت چرخ دیمکدر ای حرف ندا منادی محذوف ای یار دیمکدر وای فارسیده عربیده ویل معناسنه در عذاب وجهنم دیمکدر که حرف رابط صفت ایمن همزه نک ومیمک کسره لریله امین معناسنه در مکروی لامیه دروی واوک فتحیله ضمیر غائبدر اوکبی * محصول بیت * چرخک محبتنه وشیوه سنه اعتماد یوقدر یعنی اعتماد جائز دکل ای یاران وای برکسیه که انک مکرندن امین اولدی (فردا شراب کوثر وحور از برای ماست وامروز نیز ساقیٔ مهر و وجام می * محصول بیت * ارته جنده شراب کوثر وحور بزم ایچوندر بوکون دخی آی یوزلی ساقی وجام می بزم ایچوندر یعنی دنیا وآخرت ذوق وصفاسی مؤمنلر ایچوندر حاصلی مؤمنلرک حقیدر (باد صبا زعهد صبا یاد میدهد * جان داروی که غم ببرد درده ای صبی) عهد بونده زمان معناسنه در صبا صادک کسریله صبوتندر میل معناسنه اما بونک کبی یرلرده اوغلنلق مراددر جان دار وجان اوتی دیمکدر یعنی جان علاجی اصلنده داروی جان ایدی اضافتله تقدیم وتأخیرله ترکیب مزجی ایلدیلر ویا حرف وحدت که حرف رابط صفت صبی صادک ضمی وبانک فتحیله صبینک تصغیریدر اوغلنجق معناسنه * محصول بیت * باد صبا زمان صبادن یاد و بر ر یعنی تازه لک زمانی اکدرر حاصلی تازه بهار زمانیدر پس ای اوغلنجق بر جان اوتی که غم وغصه یی کیدرر ویر یعنی باده صون ایچه لم که غم وغصه مزی کیدرسون (حشمت مبین وسلطنت کل که کسترد * فراش باد هر ورقش را

بزیر پی * تقدیر کلام حشمت وسلطنت کل مبین درکه حرف تعلیل کسترد فعل مضارع مفرد غائب دوشرد دیمکدر بعض نسخه ده کستردیرینه بسپرد دوشمش بانک ضمی وکسریله لغتدر چکنر معناسنه ایکی وجهه یله قرینه وار فتأمل فراش باد صبا بیانیه هر ورقش شین ضمیر کله راجعدر را ادات مفعول بزیر پی با حرف صله واضافت لامیه در پی پایدن مخففدر اياق معناسنه محصول بیت * کلک حشمت وسلطنتنه باقمه که فراش بادآنک هر ورقنی اياق آلتنه دوشرویا آیاق آلتنده چکنر یعنی ظاهر الطافت وصفاسنه باقمه زیاده سریع الزوالدر (درده بیاد حاتم طی جام یک منی * تا نامهٔ سیاه بخیلان کنیم طی * درده در حرف تأکیدوده دالک کسریله فعل امر مفرد مخاطب ویر دیمکدر یک منی سابقا بیان اولندی که اصلنده منا ایدی الفله عجم تصرف ایدوب منی دیدی عیسایه عیسی وموسایه موسی دیدکاری کبی حاصلی جام یک منی ایکی بطمان مقداری شراب آلان قدحه دیرلر تا حرف تعلیل نامهٔ سیاه بخیلان بیانیه ولامیه در نامهٔ سیاه دفتر اعمال سیأتدن کنایتدر بخیلان بونده خسیسان معناسنه در نامه کنیمک مفعول اولی وطی مفعول ثانیسیدر طی دورمک معناسنه در * محصول بیت * خطاب عام طریقیله بیورر حاتم طی یادینه جام یک منی ویر یعنی ایکی بطمان شراب آلور قدحی ویر تا کیم بخیلانک واخسانک قاره دفترین طی ایده لم یعنی آنلره عرض حاجت ترک ایده لم یعنی اول مجرملره احتیاج کوسترمیه لم مصراع اولک معناسی ویر حاتم طی یادینه بر بطمانلق قدحی دین وحاتم طیک شوقنه بر بطمان جام ویردیلر حق اداسی ویرمشلر (آن می که داد رنگ ولطافت بارغوان * بیرون فکند لطف مزاج از رخش بخوی * که حرف رابط صفت بارغوان با حرف صله آن می مبتدا بیرون فکند خبری لطف مزاج لامیه وفکندک فاعلی ومفعولی مقدر رنک ولطافت رخش شین ضمیر ارغوانه راجعدر بخوی با حرف مصاحبت خوی واوک ضمیله دردر عرق معناسنه * محصول بیت * اول می که ارغوانه رنک ولطافت ویردی اول می ارغوانک رخندن لطف مزاجیله رنک والطافتی عرقله طشره براقدی یعنی درایله طشره دوکدی یعنی ارغوانک رنک والطافتی که وار ایجدیکی باده نک لطف مزاجیله عرقله طشره چقمشدر حاصلی ارغوانک رنک ولطافتی ایجدیکی باده نک اثریدر که درایله رخندن ظاهر اولمشدر (مسند بباغ برکه بخدمت چو بندکان * استاده است سرو وکمر بسته است نی * مسند تکیه کاه معناسنه در بباغ با حرف صله برفعل امر مفرد مخاطب ایلت دیمکدر که حرف تعلیل بخدمت با حرف تعلیل ویا حرف ظرف چو بندکان مصراع ثانی یه

مرهوندراستاده فعل ماضیدن قسمدرطورمش معناسنه کمر بونده قوشق
معناسنه دربیل معناسنه ده اولمغه قابلدرنی قامش در* محصول بیت
تکیه کاهکی باغه ایلت که سنك خدمتك ایچون ویاسنك خدمتکده قوللرکبی
سروایاغ اوزره طورمش ونی کمر بغلمش یعنی سنك قدومکه منتظرلردر
(بشنو که مطربان چمن راست کرده اند* آهنك چنك وبربط وآواز عودونی*
راست کرده اند یعنی اوید رمشلرودوزن ویرمشلر* محصول بیت) ادعاطریقیله
بیورر ایشت که چمن مطربلری اویدرمشلرودوزن ویرمشلرچنك وقپوز
آهنکنه وعودونی آوازینه یعنی مرغان چمن هربریسی بردورلو نغمه ایدوب
همساز وهم اوازاولمشلرهمان سمع عبرت کرك که ایشیدوب پندآله مطربان
چمنی نباتات معناسنه اخذ ایلین مؤاخذه اولنمق کرك (حافظ حدیث سحرفریب
خوشت رسید* تاحد مصروچین وباقصای روم وری* حافظ منادی
حدیث سحرفریب خوشت بیانیه لردر سحرفریب وصف ترکیبیدر
فریبیدندن سحری الدایجی معناسنه یعنی سحرسنك سوزکك مسحوری
وفریفته سی در رسید مصراع ثانی یه مرهوندرتاانتهای غایت ایچوندرالی
معناسنه باقصای باحرف صله وروم ه اضافتی لامیه درروری برشهرك اسمیدر
رومه معطوف* محصول بیت* ای حافظ سنك سحری فریب ایدوب الدایجی
کوزل سوزك مصروچین سرحدینه دك وروم وری غایتنه دك ایرشدی یعنی
از بحر مضارع
مفعول فاعلات مفعول فاعلات
تمام عالمه منتشراولدی وله ایضا (شهریست پرظریفان وزهرطرف نکاری
یاران صلای عشقست کرمیکنید کاری* خواجه شهرشیرازك آدملرینی
ظرافتله وصف ایدر* محصول بیت* شهرمز ظرفادن طوبطلو برشهردر
وهرجانبدن برنکار پیدادرای یاران عشقه صلادر اکر برایش ایشلرسکز یعنی
اکرعاشقلق ایدرسکز محلیدر (چشم جهان نبیند زین تازه ترجوانی) دردست
کس نیفتد زین خوبترنکاری* چشم جهان لامیه تقدیری چشم اهل
جهاندر* محصول بیت* اهل جهانك کوزی بوندن تازه رك برجوان
کورمز برمعهود جوانه اشارت ایدروکمسه نك النه کیرمز ودوشمز بوندن
خوبرك برنکار* جسمی که دیده باشد ازروح آفریده* زین خاکیان مبادا
بردامنش غباری* جسمی یاحرف وحدت که اسمدرکیم معناسنه خاکیاندن
مرادخاکده قرار ایلینلردر زیرایاحرف نسبتدر والف ونون ادات جمع خاکه
منسوبلردیمکدر مبادا الفله ومباد الفسز لغتدراولمسون دیمکدر دعاده
مستعمل نهی غائب شکلیدرغباری یاحرف تنکیردر* محصول بیت) روحدن
یارادلمش برجسمی کیم کورمش اوله یعنی کیم کوردی بوخاکیلردن دامننده

غباراولمسون یعنی دامن پاکنه اغیاردن توزقونمسون عدم تلوثیندن کنایتدر
(چون من شکسته راازپیش خودچه رانی* کم غایت توقع بوسیست یاکناری
شکسته یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل ورا ادات مفعول رانی فعل مضارع
مفرد مخاطب سوررسن دیمکدر رانیدندن کم که حرف تعلیل ومیم متکلم معناده
توقعمه مقیددر توقعم تقدیرنده بوسی یاسی حرف وحدت یابونده حرف عطفدر
عربیده او واو معناسنه کناری یاسیده وحدت ایچوندر* محصول بیت* بنم
کبی برشکسته یی کندی یانکدن نه سوررسن یعنی بنی یانکدن سورمه زیرا
غایت توقعم وامیدم سندن بربوسه دریابرکنار پس بوقدرجزوی نسنه ایچون بنی
یانکدن سورمك انصاف دکلدر (می بیغش است بشتاب وقتی خوشست
درياب) سالی دکرکه دارد امید نوبهاری) غش غینك کسری وشین مشددله چرك
معناسنه اسمدرنصر بابندن مصدری غشاش کلور غینك کسریله اما عجم غش
اوقورغینك فتحیله بینه چرك معناسنه وقتی یاسی حرف تنکیردردریاب اکله
وندارك ایله معناسنه درسالی دکریاحرف وحدت که اسمدرکیم معناسنه
نوبهاری یاحرف تنکیر* محصول بیت می صافیدر پس ایچمکه عجله ایله وقتده
خوشدر تدارك اوزره اول یعنی وقتك قدرینی بیل بریل دخی نوبهار امیدك
کیم طوتار یعنی برنوبهاره دخی ایرشمکه کیمك امیدی وارپس بوییل
نوبهارنده می بیغشی نوش ایلمکی غنیمت بیلمك کرکدر (دربوستان حریفان
مانندلاله وکل* هریك کرفته جامی بریاد روی یاری* جامی وياری یالری
وحدت ایچوندر* محصول بیت* بوستانده باده نوشلرلاله وکل کبی
هربریسی بریارك رویی یادینه برجام طوتمش یعنی هربریسی برنکارك رویی
شوقنه پیاله نوشدرلاله یی اباقلی قدحه وکلی اباقسزقدحه تشبیه ایلمشلر
(چون این کره کشایم وین رازچون نمایم* دردی وسخت دردی کاری
وصعب کاری* چون واو اصلیه ایله نیجه دیمکدر کیف معناسنه کره
کاف عجمینك ورانك کسریله دوکم معناسنه درکره بونده مشکل عشقدن
عبارتدر رازدنده مراد رازعشقدر دردی وکاری یالری وحدت ایچوندر واولر
حالیت افاده ایدر* محصول بیت* بوعشق دوکمنی نیجه آچایم وبوعشق
سرینی نیجه کوستره یم بوبردرد درامافتی درد وبوبرایشدراما مشکل ایش
یاخودحال بوکه قتی در دوحال بوکه مشکل ایش یعنی دنیاده عشق مشکلی کبی
محکم مشکل اولمز (هرتاره موی حافظ دردست زلف شوخیست* مشکل
بودنشستن درا ینچنین دیاری* تاره های رسمیله وتارها سز قیل وتل
معناسنه درشوخی یاحرف وحدت* محصول بیت* حافظك صاچنك

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات

هر برقیلی برشوخك زلفی النده در پس بو نجلین دیارده اوتورمق مشکل اولور
یعنی بو نجلین غارتکری و یغماجیسی چوق مملکتده اوتورمق زیاده مشکلدر
الله قورتاره وله ایضا (صبا تو نکهت آن زلف مشکبو داری * بیادکار بمانی که
بوی او داری * صبا منادی نکهت اصلنده اغزك طاتلی قوقوسیدر اما بونده
مطلقا کوزل قوقو مراددر زلف مشکبو بیانیه مشکبو وصف ترکیبیدر
بیادکار با مقحمدر تأکید ایچون یادکار کندینی اکدر یجیدر تحفه معناسنه
بمانی با حرف تأکید مانی فعل مضارع مخاطب قاله سن دیمکدر که حرف تعلیل
بوی او لامیه در * محصول بیت * ای صبا سن اول مشك قوقولوز لفك بوین
طوتارسن یعنی آنك بویی وراسنده روز کارده تحفه قاله سن که آنك قوقوسن
طوتارسن یعنی آنك قوقوسی وراسنده یاخود روزکارده تحفه قالورسن زیرا
آنك بویی وراسنده یعنی زمان مدید قاله سن ویا قالورسن دیمکدر حاصلی مانی
فعلی اخباره وانشایه متحملدر مانی فعلی بکزرسن معناسنه اخذ ایلین
معنایی بکزده ممش (دلم که کوهر اسرار حسن وعشق دروست) توان بدست تو
دادن کرش نکو داری * که حرف رابط صفت کرش شین دله راجعدر کوهر
اسرار حسن بیانیه ولامیه در * محصول بیت * بنم کوکلم که اسرار حسن
وعشق جوهری آنده درآنی سکا ویرمك اولورا کراو طوتارسك یعنی کوکلم
حسن وعشق اسراری جواهرینی شاملدر یعنی ایکیسیده آنده حاصلدر آنی
سکا ویرمك ممکن وجائزدر اکر رعایتنی ایدرسك (قبای حسن فروشی ترا
برازد وبس * که همچو کل همه آیین رنك وبو داری) قبای حسن فروشی بیانیه
حسن فروش وصف ترکیبیدر فروشیدندن کوزللك صاتیجی معناسنه
ویا حرف مصدر برازد فعل مضارع مفرد غائب براشر ویاقشر معناسنه در
برازیدندن وبس واو له انجق معناسنه درعربیده فقط کبی که حرف تعلیل آیین
قانون واسلوب معناسنه در * محصول بیت * حسن صاتیجیلق قباسی سکا
یراشر انجق یعنی کوزللك عرض ایلمك سکا لایقدر زیرا کل کبی تمام رنك
وبو اسلوب وقانونن طوتارسن یعنی کل کبی باشدن باشه رنك وبوسن پس
کوزللك صاتمق سکا شایسته ولایقدر (دم از ممالك خوبی چو آفتاب زدن *
ترا رسد که غلامان ماهرو داری * دم نفس ممالك خوبی بیانیه رسد بونك
کبی یرلرده لایق معناسنه درنته که بوستانده واقعدر بیت * مر اورا
رسد کبریا ومنی * که ملکش قدیمست وذاتش غنی * که حرف تعلیل * محصول
بیت * آفتاب کبی کوزللك ممالکندن نفس اورمق سکا لایقدر که آی یوزلی
قوللرك واردر یعنی آفتاب کبی کوزللك دعواسنی ایلمك سکا یاقشر که محبوب

قوللره مالکسن (درآن شمایل مطبوع هیچ نتوان کفت * جز این قدر که
رقیبان تندخو داری * شمایل شمالك جمعیدر اخلاق معناسنه مطبوعه
اضافت بیانیه در * محصول بیت * جانانه خطاب ایدوب بیورر اول شمایل
مطبوعده هیچ سوز سویلمك اولمز یعنی اول اخلاق حمیده یه دخل وتعرض
جائز دکل بو مقداردن غیری که یاوز خویلو قیلرك واردر که کمسه یی یانکه
یاقلشدرمزلر (نوای بلبلت ای کل کجا پسند افتد * که کوش هوش بمرغان
هرزه کو داری * محصول بیت * ای کل بلبلك نوا ونغمه سی سکا نجن مقبول
دوشر یعنی بلبلك ترنماتی قنده بکنورسن که عقل قولاغنی زواید سویلیجی
قوشلره طوتارسن حاصلی حافظك نغمات وترنماتی قنده بکنورسن سن که
کوش هوشکی بدکور قیلره طوتارسن یعنی آنلرك قولنی استماع ایدرسن
(بجرعهٔ تو سرم مست کشت نوشت باد * خود از کدام خمست این که
در سبو داری * بجرعهٔ تو با حرف مصاحبت واضافت لامیه در نوشت باد
حشو ملیح قبیلندندر خود بونده تعجب معناسنی متضمندر وجائزدر که
بونده محض تأکید افاده ایده این اشارتدر سبوده اولان باده یه * محصول بیت
سنك جرعکله باشم مست اولدی ایچدیکك باده سکا نوش اولسون عجب قنغی
کوپدندر بو باده که دستکده وار یعنی سبوکده اولان باده قنغی کوپدندر بزه
تعیین ایله که آندن کاهی نوش ایده لم (بسرکشئ خود ای سرو جویبار مناز *
که کر باو رسی از شرم سر فرو داری) که حرف تعلیل باوده با حرف صله وضمیر دلده
مرکوز اولان جانانه راجعدر رسی فعل مضارع مفرد مخاطب ایریشورسك
دیمکدر زیرا فعل شرط واقعدر فرو داری بو ترکیب ایکی وجهه محتملدر یعنی
واو ابیات سابقه ده کی کبی حرف روی اوله وداری ردیف اوله وجائزدر که قافیه
معموله اوله یعنی فرود له آری لفظندن مترکب اوله پس آرینك همزه ده واقع
اولان فتحه سی فرودلك داله نه منتقل اولمغله فروداری شکلی اولور بو اسلوبده واقع
اولان معموله طریق تجزیه دیرلر نته که نجاتی برغزلده ایراد ایلمشدر که مطلعی
بودر (مطلع) برآلای اولدی پری شیوه لی آهو بکلر * کوزی آهولرك آلاینه
یاهو بکلر * وبو غزلده دیمشدر بیت * رخت وبختم کوتری اوده اوررسك
طوتمز * برایکی کون بزی بودنیده محبوبکلر * محبوبك باسنی اکلر لفظیله
ترکیب ایدوب محبوبکلر اولمش * محصول بیت * ای سرو جویبار کندی
سرکشلککله فخر ایلمه زیرا اول جانانه ایریشرسك باشکی اکا ایندررسن یعنی
سر فرو ایدرسن حاصلی نازلیلغکی تسلیم ایدرسن (دعاش کردم وخندان بزیر لب
میکفت * که کیستی تو و با من چه کفت وکو داری * میکفت مصراع ثانی یه

مرهوندرکه حرف رابط مقول قول کیسی یا ضمیر خطاب سن کسن دیمکدر
واولر حروف عطفدرکفت وکوسوز وصاو معناسنه‌در * محصول بیت * جانانه
دعا ایلدم اولده دوداق التندن کوله‌رك سویلدی که‌سن کسن وبکا نه سوزك
واولور وار یعنی بکا مناسبتك یوق بکا دعا ایلمکندن کاور (ز کنج صومعه حافظ
مجوی جوهر عشق * قدم برون نه اکر میل جست وجوداری * محصول بیت
ای حافظ صومعه بوجغندن عشق جوهرینی استمه یعنی صومعه‌دارلر عشقه
مالك دکللردر پس آنلردن عشقه طالب اولمه امدی قدمك طشره قو یعنی
صومعه‌دن چیق اکر عشقی ارایوب ایرمکه میلك وار ایسه یعنی طالب تحصیل
عشق ایسك صومعه‌دن چیقوب میکده‌یه وارکه جوهر عشق آنده بولنور

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

وله ایضا (طفیل هستی عشقند آدمی وپری * ارادتی بنما تا سعادتی ببری *
طفیل وطفیلی صورت تصغیرده لغتده دعوتسز ضیافته واران کسیه دیرلر
اما استعمالده ضیافته دعوت اولنان کسیه اویانه دیرلر تابع معناسنه هستی
وارلقدر امابونده وجود مراددر عشقند ده نون ودال استك جمعیدر آدمی مبتدا
وپری اکا معطوف وطفیل مضاف الیه‌لریله مقدم خبر واضافتلر لامیه‌لردر
ارادتی یا حرف وحدت ویا تنکیر وبنمانك مقدم مفعولیدر وبنما بای تأکیدله
فعل امر مفرد مخاطب ارادت کستر دیمکدر تا حرف تعلیل سعادتی
یا حرف تنکیر ببری بای تأکیدله فعل مضارع مفرد مخاطب * محصول بیت
عشق وجودینك طفیلیدر انسان وپری یعنی بونلر محبت الله ایچون
خلق اولنمشدر حاصلی انسان وجن عشق ایچون خلق اولنمشدر عالمده عشق
ومحبت اولمسه بونلر اولمزدی پس خیالینك بو بیتی مذکور مدعایه
مخالفدر بیت * کلهٔ عشاق صاتلمز کسادی وارقتی * ایشلمز اولدی محبت
شهرینك سرخانه‌سی * محبت ایشلمسه کائنات فنایه واردی جمیع حیواناتده
محبت واردر تنها انسانه مخصوص دکل امدی بو مدعایه ارادت کستور تا سعادت
ایلته سن یعنی اهل عشق اول تا صاحب سعادت اوله‌سن (چو مستعد نظر
نیستی وصال مجوی * که جام جم نکند سود وقت بی بصری * مستعد اسم
فاعلدر استفعال بابندن قابلیت صاحبنه مستعد دیرلر نظره اضافتی اسم
فاعلك مفعولنه اضافتیدر مجوی فعل نهی مفرد مخاطب استمه دیمکدر
وصال مقدم مفعولیدر که حرف تعلیل * محصول بیت * چونکه نظره قابل
دکلسن یعنی چونکه نظرك یوقدر وصال جانانه طالب اولمه زیرا جام جم
بصرسزلق وکوزسزلك وقتنده فائده ایلمز یعنی جام جم آیینه کبی بصر استرکه
کوستردیکنی کوره بیله امدی اهل نظر اولمیان وصال جانانه طالب اولمق

کوزسز کسنه آیینه‌یه وجام جمه نظر ایلمك کبیدر یعنی فائده‌سی یوقدر
(می صبوح وشکر خواب صبحدم تا چند * بعذر نیم شبی کوش وکریهٔ سحری *
شکر خواب طاتلی اویقودن کنایه‌در شبی وسحری یالری حرف نسبتدر
محصول بیت) صباح وقتنده ایچلن باده وصباح وقتنده طاتلی اویقو نیجه‌یه دك
پس دون یاریسنه منسوب عذره وسحره منسوب کریه‌یه کوشش ایله یعنی نصف
لیلده اول ایلدیکك معاصی‌یه عذر واستغفار ایله وسحر وقتنده کریه‌یه مشغول
اول (بیا وسلطنت از ما بخر بمایهٔ حسن * وزین معامله غافل مشو که حیف
خوری (محصول بیت) جانانه خطاب بیورر کل وبزدن سلطنت آل حسن
سرمایه‌سیله وبو معامله‌دن غافل اولمه که حیف یرسن یعنی کل وکوزللکك
بزمله مصاحبته صرف ایله وپادشاه اول وبو بیع وشرادن غافل اولمه‌که
حیف وپشیمانلق یرسن (بکوش خواجه واز عشق بی نصیب مباش * که بنده
را نخرد کس بعیب بی هنری * خواجه منادی * محصول بیت * ای خواجه
سعی ایله وعشقدن نصیبسز اولمه زیرا بنده‌یی هنرسزلك عیبیله کمسه صاتون الماز
یعنی عشق بر عظیم هنردر آندن خالی اولمه که معزز ومکرم اوله‌سن (چو هر
خبر که شنیدم دری بحیرت داشت * ازین سپس من ومستی ووضع بی خبری *
دری یا حرف تنکیر بحیرت با حرف صله سپس سینك فتحی وکسریله آرد وصولك
معناسنه‌در پس کبی واولر معیت معناسنی افاده ایدرنته که مکرر بیان اولنمشدر
مستی وبیخبری یالری مصدریه‌لردر * محصول بیت * چونکه هر خبرکه ایشتدم
قپوسی حیرته ایدی یعنی چونکه عشق خصوصنده ایشتدیکم خبرلر حیرت
ویرر شمد نکرو بن مستلك وخبرسزلك وضعیله یم حاصلی چونکه اویله‌یسی
حیرتدر پس بن مست وبیخبر اوله‌یم یعنی بیخبرلك اختیار ایده‌یم (تو خود چه
لعبتی ای نازنین شعبده باز * نه در برابر چشمی نه غائب از نظری * لعبت لامك
ضمیله قوقله وکوچك قیز اوغلنجقلر پیدا ایلدکلری بوبجقلر ویا حرف خطاب
شعبده باز قوقله‌جی وحقه باز * محصول بیت * سن نه لعبت سن ای حقه باز
نازنین که نه کوز قرشوسنده سن ونه نظردن غائب سن حاصلی سحارلق فنیله
بر حالت ایلمش سن که نه کوز قرشوسنده‌سن ونه نظردن غائب سن بعض
نسخه‌ده مصراع اول بویله واقعدر * زهجر ووصل تو در حیرتم چه چاره کنم
معنا ظاهردر (هزار جان مقدس بسوخت زین غیرت * که هر صباح ومسا
شمع مجلس دکری * مجلس دکری بیانیه ویا لامیه‌در یعنی برغیری مجلسك
ویا برغیرینك مجلسنك * محصول بیت * بیك جان پاك بو غیرتدن یاندی که
هر صباح واخشام برغیری مجلسك شمعیسن ویا برغیرینك مجلسنك

شمعيسن يعنى تازه تازه مجلسلرى روشن ومنوّر ايدرسن (دعاى كوشه نشينان
بلا بكرداند * چرا بكوشهٔ چشمى بما نمى نكرى * چشمى يا حرف وحدت
ويا تنكيرنمى نكرى فعل نفى استقبال مفرد مخاطب باقمزونظر ايلمزسن ديمكدر
محصول بيت) خواجه كنديني كوشه نشين ادّعا ايدوب بيورركوشه نشينلرك
دعاسى كله جك بلايى اللهك امريله دوندرر يعنى نزول ايده جك قضايى
دفع ايدر يعنى عون خدا ايله قضايه سپر اولور پس جانانه خطاب بيورر چونكه
حال بويله در نيچون بر كوز اوجيله بزه نظر ايلمزسن حاصلى بلادن سالم اولمق
استرسك بزدن عين عنايتكى دريغ بيورمه (زمن بحضرت آصف كه ميبرد
پيغام * كه ياد كير دو مصرع زمن بنظم درى * آصف بونده وزير اعظمدركه
اسمدركيم معناسنه پيغام ميبردك مفعوليدركه حرف بيان يادكيرك مفعول
ثانيسى در ودو مصراع مفعول اولى بلفظ درى يا حرف مصاحبت واضافت
بيانيه درى فارسى ديمكدر دومصرع بيورديغى كلجك بيتك ايكى مصراعيدر
مصراع الفله والفسز نصف بيت معناسنه در * محصول بيت * بندن
حضرت وزيره كيم خبر ايلتوركه اى وزير ازبرله بندن ايكى مصراعى فارسى
نظمله يعنى بندن بر بيتك مضمونى ازبرله كه اول بيت بودر (بيا كه وضع جهانرا
چنان كه من بينم * كرامتحان بكنى مى خورى وغم نخورى * محصول بيت
كل كه جهانك وضع وطورينى انجلين كه بن كوررم اكر امتحان ايدرسك باده
ايچرسن وغم وغصه يمزسن حاصلى جهانى بن كوردكم كبى امتحان ايدرسك
مى نوش ايدوب غم يمزسن (كلاه سروريت كج مباد برسر حسن) كه زيب بخت
وسزاوار تخت وتاج زرى * كلاه سروريت بيانيه ويا حرف نسبت ويا حرف
مصدر وتا ضمير خطاب كج اكرى كج مباد برسر حسن حشو مليحدركه حرف
بيان زيب بخت مصدرك مفعولنه اضافتيدر سزاوار تخت اسم فاعلك
مفعولنه اضافتيدر لايق تخت معناسنه واو حرف عطف تاج زرى بيانيه
ويا ضمير خطاب * محصول بيت * حسنك اوزرنده سروره منسوب كلاهك
كج اولمسون يعنى روزكاردن كلاهكه خلل كلمسون زيرا طالعك زينتى وتختك
لايقى وتاج زرك سزاوارى سن حاصلى سكا دعا ايلمك لازمدر زيرا وزارت سلطنته
لايقسن كه هم عادل وهم سخى وكريمسن * طريق عشق طريقى عجب
خطرناكست * نعوذ بالله اكر ره بمأمنى نبرى * طريق عشق لاميه طريقى
يا حرف وحدت ره مفعول صريحى وبمأمن غير صريحيدر نبرينك نبرى فعل
نفى استقبال فعل شرط ونعوذ فعل مضارع متكلم مع الغيردر نصر بابندن
اجوفندن مقدم جواب وجزاى شرطدر * محصول بيت * عشقك طريقى

برعجب قورقنج طريقدر نعوذ بالله اكر برمأمنه يول ايلتمزسك يعنى طريق عشقى
تكميل ايدوب مقام امنه واصل اولمزسك نعوذ بالله حاصلى بونقصانله كيدرسك
غبن فاحش ايلمش اولورسن زيرا عشقى تكميل ايلين خوفدن بريدركه
وصال جانانه لايقدر (بيوى زلف ورخت مى روند ومى آيند * صبا بغاليه سايى
وكل بجلوه كرى * بيوى زلف ورخت باحرف مصاحبت واضافت لاميه در
وبوى اميد معناسنه در غاليه سا وصف تركيبيدر سايدندن غاليه
ازبجى ديمكدر ويا حرف مصدر معلومدركه مسك وعنبر وغاليه ولخلخه
وبونلركبى خوش قوقولو نسنه لر ازلدكده زياده قوقى ويرر ايكى برده بله
باحرف مصاحبتدر جلوه كرصالنجى معناسنه وعرض جمال ايلمكه ديرلر
ويا حرف مصدردر * محصول بيت * بيتده لف ونشر مرتب رعايت ايدوب
بيوررسنك زلف ورخك اميديله كلورلر وكيدرلر صبا غاليه ازبجيلكله
وكل صالنوب عرض جمال ايلمكله يعنى صبا زلفكه اويكمك ايچون
غاليه سايدر وكل رخكه اويكمك ايچون صالنوب عرض جمال ايدبجيدر ردشمعى
مصراع ثانينك معناسى صبا غاليه سايلغه وكل جلوكرلكه دين بيتك
معناسنه واصل اولمش (بيمن همت حافظ اميد هست كه باز * ارى اسامر
ليلاى ليلة القمرى * كه حرف بيان باز مصراع ثانى يه مرهوندر ارى فعل
مضارع متكلم وحده صيغه سيدر فتح بابندن بونده كوررم ديمكدر اسامر فعل
مضارع متكلم وحده در مفاعله بابندن مسامره كيجه آيدنلغنده مصاحبته
ديرلر ليلا برمشهور مشوقه در تقديرا منصوب مفعول اسامر در ليلة لفظا
منصوب مفعول فيه اسامر در قمره اضافتى لاميه ويا حرف اطلاق * محصول
بيت * حافظك همتى بركتيله اميدوار دركه ينه آيدنلق كيجه ده
ليلامه مصاحب اولم يعنى كيجه آيدنلغنده جانانله مصاحبتم اميدى واردر
حافظك يمن همتيله حاصلى اميدم واردركه بويله كيجه ده كندى ليلايه ازبحر مضارع
مسامر كوررم وله ايضا (اى باغم تومارا پيوند لايزالى * قد ضاع فى هواكم مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن
عمرى ولا ابالى * اى حرف ندا منادى محذوف اى جانان ديمكدر باغم تو باحرف
مصاحبت واضافت لاميه در پيوند لايزالى بيانيه لايزال فعل نفى استقبال
مفرد غائب زائل اولمزد يمكدر ويا حرف نسبت لايزالى ابدى معناسنه در ضاع
فعل ماضى مفرد مذكر غائب ضايع اولدى ديمكدر فى حرف جر هوا تقديرا
مجرور فى ايله مضافدركه وكم ضمير جمع مخاطب محلا مجرور مضاف اليهيدر
هوانك عمرى تقديرا مرفوع فاعليدر ضاعك ويا ضمير متكلم وحده
واو حرف حال يا حرف عطف ضعف اوزره لا ابالى فعل مستقبل متكلم وحده در

مفاعله بابندن مبالات ایلم یعنی قایرمم دیمکدر * محصول بیت * ای جانان
سنك غمكله بزم پیوندمز و وصلتمز ازلیدر روابدی اولسه كركدر یعنی هركز غمكدن
مفارقت ایلم تحقیق محبتكزده عمرم ضایع اولدی لیكن قایرمم خواجه به
قد ضاع بیوردیغنده اعتراض ایلمشلردركه جانان محبتنده كچن عمر ضایع دكلدر
بلكه آنك هواسنده كچن عمر اعز واشرف عمردر مكر كیم ضاع به مر ه معناسنی
تضمین ایلیه مرور ایلدی معناسنه یعنی كچدی * عیش سكان كویت
هر بی خبر چه داند) یالیت لی مجالا فی ذلك الحوالی * عیش سكان كویت
لامیه لردر یا حرف ندا منادی محذوفدر یا صاح دیمكدر لیت حرفدر حروف مشبهه
بالفعلدن لی جار مع المجرور اعرابدن محلا مرفوع مقدم خبری ومجالا لفظا
منصوب مؤخر اسمی فی حرف جر ذلك اسم اشارت محلا مجرور فی ایله جار مع
المجرور متعلقدر مجاله حوالی تقدیرا مجرور صفتی ویا عطف بیانی در ذلكك
اطراف وجوانب معناسنه * محصول بیت * سنك محلك اهللرینك عیش
وصفاسنی هر بیخبرنه بیلور ای یاران نه اولیدی بنم مجالم اولیدی اول اطرافده
یعنی نه اولیدی كویك اطرافنده سكان كوی كبی بنم جولانكاهم اولیدی كه
عیش وصفاده آنلرله بیله محشور اولیدم (از آب دیده یارا شد رازم آشكارا *
ارحم علی دموعی یا من علمت حالی * یارا منادی دموع دمعك جمعیدر
كوز یاشلری دیمكدر * محصول بیت * ای یار آب دیده دن راز عشقم آشكاره
اولدی كوزلرم یاشنه رحم ایله ای شول كمسه كه بنم حالم بیلدك مصراع اولده ردشمی
یارا بی یاران ظن ایلین ظننده قالمشدر (خوبان وفا ندارند ای جمع پاكبازان *
لا ترقبوا وفاء عن صاحب الجمالی) پاكباز عشق پاك صاحبنه دیرلر لا ترقبوا فعل
نهی جمع مذكر مخاطب امید ایلمك یعنی اومك وفاء مفعول صریحی عن صاحب
غیر صریحی جماله اضافت لامیه در ویا حرف اطلاق * محصول بیت *
ای پاكبازلر جمعی خوبلرك وفاسی اولمز پس صاحب جمالدن وفا امیدك ایلمك
واومك (ما تشنه لب كذشتیم بر آب زندكانی * یا ساقیا اغثنی من شربة الزلالی
ساقیا منادای نكره اغثنی فعل امر مفرد مذكر مخاطب بكا مدد ایله دیمكدر
اغاث یغیث دن یعنی افعال بابنك اجوف واوی سندن من شربة اغثنی یه
متعلق مفعول به غیر صریحیدر زلاله اضافت لامیه در زلال طاتلی صویه دیرلر
بونده مراد باده در ویا حرف اطلاق * محصول بیت * بر آب حیواندن تشنه لب
یعنی صوسز كچدك ای ساقی بكا مدد ایله شربت زلالدن یعنی بنی آب حیات كبی
باده ایله قاندیروب تشنه لبلكدن خلاص ایله زلال شربت لذیذ معناسنه در
دین زلالی بیلمزایمش (من ترك دین ودنیا كردم ز آرزویت * جاوزت فی هواكم

عن حب جاه ومالی * جاوزت فعل ماضی متكلم وحده در مفاعله بابندن كچدم
دیمكدر فی هواكم جاوزت به متعلق محبتكزده دیمكدر عن حب ده جاوزت یه
متعلقدر جاهه اضافت لامیه ومالی یا حرف اطلاق واو عطفی اسلوب عجمده
ایراد ایلدیكنه اعتراض ایلمشلر وفی الواقع محل اعتراضدركه دفعنه هیچ
چاره یوقدر فتأمل * محصول بیت * بن دین ودنیایی سنك آرزوكدن ترك ایلدم
یعنی سنك محبتك سببیله دین ودنیادن كچدم سزك محبتكزده جاه ومال
سوداسندن كچدم یعنی هر نسنه دن كچدم (حافظ اكر بمیرد بر خاك آستانت *
قد صار ذا حیات كانت بلا زوالی * صارنك اسمی تحتنده حافظه راجع
ضمیردر ذا لفظا منصوب خبری حیات لفظا مجرور مضاف الیه ذادر كانت
اسمی تحتنده مستتر حیاته راجع ضمیردر بلا زوال جار مع المجرور اعرابدن محلا
منصوب خبریدر وجمله فعلیه اعرابدن محلا مجرور صفت حیاتدر ویا حرف
اطلاق * محصول بیت * حافظ اكر سنك خاك آستانكده اولورسه تحقیق
زوالسز حیات صاحبی اولور یعنی سنك آستانكده اولمك دیریلمكدر وله ایضا
(ای ز شرم عارضت كل غرق خوی * پر عرق پیش عقیقت جام می * شرم
عارض لامیه وتا ضمیر خطاب كل مبتدا غرق خوی خبری خوی خانك فتحی
وواو ورسمیله عرق معناسنه در یعنی در عقیقدن مراد لبدر تشبیه كنایه طریقیله
محصول بیت * ای جانان سنك عارضك شرمندن كل عرقه غرقدر آنكچون
آندن عرق آقورلر یعنی كلاب جام میده سنك لبك قتنده پر عرقدر آنكچون
آندن عرق آقورلر (ژاله بر لاله است یا بر كل كلاب * یا بر آتش آب یا بر روت
خوی * روت اصلنده رویت در یا ضرورت وزن ایچون حذف اولندی
* محصول بیت * تجاهل طریقیله بیورر لاله اوزره ژاله میدر یوخسه
كل اوزره كلاب میدر یا آتش اوزره صو میدر یوخسه سنك رخك
اوزره عرقمیدر حاصلی سنك رخسار عرقناكك اوستنه ژاله قونمش لاله یه
وكلاب قونمش كله وآب دوشمس آتشه بكزر (میشد از چشم آن كمان ابرو ودل
از پیش میرفت وكم میكردبی * میشد میرفت معناسنه در كمان ابرو وصف
تركیبیدر یای قاشلی معناسنه واو حرف عطف ودل مبتدا ومصراع ثانی یه
مرهوندر ومابعدی خبری كم میكرد یتررد دیمكدر بی ایز معناسنه در
ومیكردك مفعول اولی وكم مفعول ثانیسیدر * محصول بیت * اول
كمان ابرو كوزدن كیدردی وكوكلم آردنجه كیدردی واپزین یتورردی
تا كیم جانان آردنجه كتدیكنی كمسه بیلمسون (امشب از زلفش نخواهم
داشت دست * رو مؤذن بانك میزن كو كه حی * حی دن مراد مؤذنك حی علی

ازبحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

الصلاة وحی علی الفلاح دیدیکیدر * محصول بیت * بو کیجه جانانك زلفندن
الم طوتمیسرم یعنی زلفنی الدن قومیسرم ای مؤذن وارسن حی علی بانکنی
سویله یعنی اذانکله خوابده اولنلری بیدار ایله که بن بیدارم تنبیهه احتیاجم
یوقدر (چنك رادردست مطرب نه دمی * کو رکش بخراش وبخروشش زبی
نه فعل امر مفرد مخاطب قودیمکدر دمی یا حرف وحدت کو مطربه سویله رکش
رانك وکاف عجمینك فتحه لریله طمر معناسنه در بونده مراد چنکك قیلیدر
شین ضمیر چنکه راجعدر بخراش بای تأکیدله فعل امر مفرد مخاطبدر طرمله
معناسنه یعنی دوزن ویروب چال رکش بخراشك مقدم مفعولیدر واو حرف
عطف بخروشش شین ضمیر معناده بیه مقیددر زبیش تقدیرنده بونده
خروشدن مراد ترنمات ونغماتدر * محصول بیت * چنکی برنفس مطربك النه
قو یعنی النه ویر ومطربه دیکه طمرینی طرمله یعنی دوزن ویروب چال
آندنصکره خروش ایله یعنی ایرله حاصلی مطربه دیکه چنکی چال ویانججه ایرله
بی بونده ایهامدن خالی دکل زیرا سکره ده بی دیرلر (عود بر آتش نه ومنقل بسوز
غم مدار از شدت سرمای دی * عود هر اغاجه دیرلر وهنددن کلن خوش
قوقولی اغاجه علم اولمشدر سرمای دی لامیه دردی بونده قیش معناسنه در
* محصول بیت * عودی آتش اوزره قو ومنقلی یاق وغم وغصه طوتمه قیش
صووغینك شدتندن عود بونده ایهام طریقیله واقعدر (با تو زین پس کر فلك
خواری کند * باز کو در حضرت دارای ری) با تو بابونده حرف صله در خواری
یا حرف مصدر ردر باز ادات تأکیددر داراحاکم وری بر مشهور شهرك اسمیدر
نسبتنده رازی دیرلر * محصول بیت * بوندنصکره اکر فلك سکا حقارت وجفا
ایدرسه حضرت دارای ریه یعنی ری حاکمنه فلکدن شکایت ایله سنك
انتقام وانتصافك آلسون (خسرو آفاق بخش آن کز سخاش) نامهٔ حاتم ونامش
کشت طی * خسرو آفاق بخش بیانیه آفاق بخش وصف ترکیبیدر آفاق
بغشلیجی یعنی مملکت احسان ایدیجی حاصلی پادشاهلقلر اعطا ایدیجی در کز که
حرف رابط صفت سخاش شین ضمیر خسروه راجعدر کز سخاش مصراع ثانی یه
مرهوندر * محصول بیت) دارای ری آفاق بخش بر پادشاهدر اول که آنك سخا
وکرمندن حاتمك نامه سی یعنی صیت وصداسی وآدی طی اولدی حاصلی
سخاوتنامه سی ونامی بونك زماننده دورلدی که هیچ آکلماز اولدی یعنی
دارای ری اسخای عالمدر (آن که بهر جرعهٔ جان میدهد * جان اوبستان
وجامی ده بوی * محصول بیت * حاکم ریه خطاب بیورر که اول که بر جرعه ایچون
سکا جان ویرر یعنی ادنی التفات ایچون جان وکوکلدن سکا بندهٔ فرمان اولور

آنك جان وکوکلدن بنده لکنی قبول ایدوب حالنه نظر ایله جان آلوب جام
ویرمکدن مرادانی خدمتکه قبول ایدوب التفات ایلمکدر (جام می پیش آر وچون
حافظ مخور * غم که جم کی بود یا کاوس کی * محصول بیت) پادشاه ریه خطاب
ایدوب بیورر جام می ایلرو کتور یعنی اوکمه کتور وحافظ کبی غم یمه که جم
بو عالمه نیچن کلدی وکاوس نیچن یعنی اسلاف سلاطین نه زمانده ونه وقتده کلدی
دیوب بیلمك ایچون حافظ کبی غم یمه حاصلی حافظ بو معنا ایچون غم یدوکی
کبی سنده غم یمه که نقد وقتکه کدر ویرمسون وله ایضا (بیار باده وبازم رهان
ز مخموری * که هم بباده توان کرد دفع رنجوری * واو حرف عطف باز ادات
تأکید ومیم معناده رهانه مقیددر رهانم تقدیرنده قافیه ده واقع اولان یالر
مصدریلردر که حرف تعلیل دفع رنجوری مصدرك مفعولنه اضافتیدر کرد
بونده کردن معناسنه * محصول بیت * خطاب عام طریقیله بیورر باده کتور
وبنی مخمورلقدن خلاص ایله زیرا هم باده ایله دفع ایلمك اولور رنجورلغی یعنی
بیحضورلغی رنجورلقدن مراد مخمورلقدر (بهیچ وجه نتابد چراغ مجلس انس *
مکر بروی نکار وشراب انکوری * نتابد فعل نفی استقبال مفرد غائب یلا بماز
یعنی ضیا ویرمز چراغ مجلس انس لامیه لردر ونتابدك فاعلی مکر بونده ادات
استثنادر الا معناسنه انکوری یا حرف نسبت * محصول بیت * هیچ بر وجهله
مجلس انسك چراغی ضیا الغز مکر روی نکارله واوزم شرابیله یعنی رونق وسرور
مجلسه سبب بونلردر وبونلرسز مجلس کولمز (بسحر غمزهٔ فتان هیچ غره مباش
که آزمودم سودی نداشت مغروری * بسحر غمزهٔ فتان با حرف مصاحبت
واضافتلری لامیه وبیانیه لردر فتان مبالغه ایله اسم فاعلدر فتنه جی معناسنه
غره غینك کسریله عربیده اسمدر مغرور معناسنه اما عجم غینی مفتوح
اوقورینه بو معنایه که حرف تعلیل آزمودم فعل ماضی متکلم وحده در مفعولی
محذوف یعنی غرور وغفلت سودی یا حرف تنکیر مغروری یا حرف مصدر *
محصول بیت * جانانه خطاب بیورر غمزهٔ فتان سحریله یعنی سحری سببیله
مغرور اولمه زیرا بن تجربه ایلدم مغرورلق هیچ فائده ویرمدی آزمودمدنصکره
واو یازانلر وزندن ومعنادن غافل ایمشلر (ادیب چند نصیحت کنی که عشق مباز
که هیچ نیست ادیب این سخن بدستوری * ادیب منادی حرف ندا محذوف که
حرف بیان عشق مباز عاشق اولمه دیمکدر که حرف تعلیل ادیب نه منادی
دستوردالك ضمی وسینك سکونیله قانون دفترینه دیرلر یعنی قانونامه یه دیرلر
اما عجم اکثری اسلوب وقانون معناسنده استعمال ایدرلر لکن بونده قانونامه
مراددر * محصول بیت) ای ادیب نیچه بر نصیحت ایدرسن که عاشقلق ایلمه دیو

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

یعنی بنی عشقدن منع ایلمه زیرا ای ادیب بو سوز هیچ بر قانونامه ده یوقدر یعنی
عشاقی عشق ومحبتدن منع ایلمك قانونامه لرده یازمز مصراع ثانینك
معناسنی اکرچه ادب دکلدر بو سوز بروزیره دین وزیرا بو سوز هیچ برقانونده
ادب ومعقول دکلدر دین بیته قانون اوزره معنا ویرمشلر (بعشق زنده بود جان
مرد صاحب دل * اکر تو عشق نداری برو که معذوری * معذوری یاسی ضمیر — ردسروری وشمعی وغیرشما
خطابدر * محصول بیت * مذکوراده به خطاب ایدوب بیورر مرد
صاحب دلك جانی عشقله زنده اولور ای ادیب اکر سنك عشقك یوغیسه
وار کیت که سو یلدیکك سوزده معذورسن زیرا من لم یذق لم یعرف (بیك فریب
نهادم صلاح خویش ازدست * دریغ آن همه زهد وصلاح ومستوری
محصول بیت * جانانك بر فریبیله الدن صلاحمی قودم یعنی بر عشوه سیله زهد
وتقوامی ترك ایلدم حیف اول جمیع زهد وصلاح ومستورلق یعنی دین بولنده
چکدیکم امکلره حیف که ضایع اولدی (رسید دولت وصل وکذشت محنت هجر
نهاد کشور دل بازرو بمعموری (محصول بیت) دولت وصل ایرشدی ومحنت
هجر بکدی کتدی کوکل ملکی ینه معمورلغه یوز طوتدی یعنی شنلنمکه
باشلدی (بهر کسی نتوان کفت درد او حافظ * بدان بکو که کشید دست محنت
دوری * محصول بیت) ای حافظ هر کسه جانانك دردینی دیمك اولمز اول کمسیه
سویله که ایراقلق محنتنی چکمش اوله یعنی درد جانانی بر کمسیه سویله که هجران
المن چکمش اوله محنت فراقی چکمین ناپخته خامه سویلمه وله ایضا * ای باد
نسیم یارداری) زان نفحه مشکبارداری) نسیم بونده خوش قوقو معناسنه در — ازبحر هزج مفعول مفاعلن فعولن
نفحه ده خوش قوقو معناسنه در * محصول بیت * ای بادسنده نسیم یار
واردر یعنی نسیم یاره مالکسن سنده اول مشك یاغدریجی نفحه واردر یعنی اول
نفحه دن برمقداره مالکسن جائزدر که داری فعللری معنای استفهامی
متضمن اوله (زنهار مکن درازدستی * با طرهٔ او چه کارداری * محصول بیت *
باده خطاب ایدوب بیورر زنهار ال اوزونلغی ایلمه جانانك طره سیله نه ایشك واردر
یعنی جانان طره سنه طوقنمه که سنك آنکله مصلحتك یوقدر (ای کل تو بجا
وروی زیباش * او مشك وتو بار خارداری (محصول بیت) ای کل سن قنده سن
وآنك روی زیباسی قنده یعنی اراکزده مناسبت یوق زیرا اول مشك کبی زلف
طوتار یعنی زلف مشکداره مالکدر وسن خار بوکنه یعنی روبی مشك بوکنی
طوتار وسن خار بوکنی طوتارسن حاصلی اول بر مشك وسن بر خارسن (ریحان
تو بجا و خط سبزش * او تازه وتو غبارداری * ریحان منادی (محصول بیت
ای ریحان سن قنده وجانانك خط سبزی قنده یعنی اراکزده مناسبت یوق زیرا

اول خط سبز تازه در وسنك غبارك وار حاصلی اول طری وتازه در وسن ایسه
غباردارسن (نرکس تو بجا و چشم مستش * او سرخوش وتو خمارداری *
نرکس منادی * محصول بیت * ای نرکس سن قنده سن وچشم مست جانان
قنده یعنی اراکزده بعد وار زیرا اول سرخوشدر وسنك خمارك واردر یعنی
اول مستانه در وسن ایسه خماردارسن باده یه مالك دکلسن که خمارك رفع ایلیه
(ای سرو تو با قد بلندش * در باغ چه اعتبارداری * محصول بیت *
ای سرو باغده آنك قد بلندیله نه اعتبارك وار یعنی آنك قد بلندی وار ایکن باغده
سنك کبی اودونه کیم بقار (ای عقل تو با وجود عشقش * در دست چه اختیار
داری * محصول بیت * ای عقل سن آنك عشقی وجودیله یعنی آنك عشقی
وار ایکن الکده نه اختیار طوتارسن یعنی الکده اختیارك یوقدر حاصلی
آنك عشقنه مغلوب سن (روزی برسی بوصل حافظ * کر طاقت انتظارداری
محصول بیت * برکون وصل جانانه ایریشورسن ای حافظ اکر انتظاره طاقت
کتوررسك یعنی هجرانه تحمل ایدرسك برکون وصاله ایریشورسن وله ایضا — ازبحر هزج مفاعیلن مفاعیلن فعولن
(پدید آمد رسوم بیوفایی * نماند از کس نشان آشنایی) پدید عجم بالریله اوقورلر
وروملر یای عربیله اوقورلر رسوم رسمك جمعیدر عادت معناسنه قافیه ده واقع
اولان یالرك اکثری مصدریدر (محصول بیت) آشنالق عادتلری کیدوب وفاسزلق
عادتلری ظاهر وآشکاره اولدی کسه ده آشنالق نشانی قالمدی یعنی وفادار کمسه
قالمدی خلق عالم هب جفاکار اولدی (برند از فاقه نزد هر خسیسی * کنون
اهل هنر دست کدایی * مصراع اول ثانی یه مرهوندر فاقه فقر معناسنه در
خسیس آلچغه دیرلر وبا حرف وحدت اهل هنر برندك فاعلیدر ودست مفعول
صریحی وازفاقه غیر صریحی دست کدایی بیانیه (محصول بیت) فقر
وفاقه دن اهل هنر هر آلچغك یاننه دیلنجیلك الی ایلتورلر یعنی احتیاجلرندن
هردنی یه جرالنی اوزادرلر حاصلی هرنا کسه عرض احتیاج ایدرلر (کسی
کو فاضلست امروز در دهر * نمی بیند زغم یکدم رهایی * رهایی قورتلمق یعنی
خلاص اولمق معناسنه در مصراع اول ثانی یه مرهوندر (محصول بیت) شول
برکسه که بوکون عالمده فاضل ودانادر برساعت غمدن خلاص کورمز
یعنی دائما غمناك وغمیندر (ولیکن جاهلست اندر تنعم * متاع او چو هست
این دم بهایی * بهایی یاسی حرف نسبتدر بهالی معناسنه * محصول بیت *
فاضل ذکر اولدیغی کبیدر اما جاهل دائما تنعمده در زیرا آنك قماشی بهالی در
یعنی جهل عالمی احاطه ایلدیکیچون هرکس جهله مائلدر اول جهتدن متاع
جهل رایجدر (وکر شاعر بکوید شعر چون آب * که دل را زان فزاید روشنایی *

که حرف رابط صفت * محصول بیت * متاع جاهل هروجهله اعتبارده در
اما اکر برشاعر آب روان کبی سلیس شعر سویلسه که کوکله آندن صفا وضیا
زیاده حاصل اولسه یعنی کوکله صفابخش ونورافزا اولسه (نبخشندش جوی
ازبخل وامساك * اکر خود فی المثل باشد سنایی * سنایی سلطان محمود غزنوی
عصرنده اولان شعرادندر وحدیقه نام کتاب آنك تصنیفیدر * محصول بیت *
بویله شعرسویلین شاعره کمال بخل وامساکلرندن برآرپه جه جائزه ویرمزلر
اکرخود سنایی ده اولورسه یعنی سنایی که برمتین شاعردر اکا بکزر برشاعر
اولسه وزمانه ارباب دولتنه شعرسویلسه هیچ نسنه احسان ایلمزلر
(خرددرکوش هوشم دی همی کفت * بروصبری بکن در بینوایی * محصول
بیت * عقل هوشم کوشنه دون دیدی وارنواسزلقده وفقیرلکده صبرایله یعنی
فقروفاقه یه تحمل ایدوب صابراول (قناعت رابضاعت سازومیسوز *
درین دردوعناچون بی نوایی * بضاعت سرمایه نوایی یاسی ضمیرخطابدر
بوبیتده مقول قول خرددر * محصول بیت * قناعتی سرمایه ایله ویان ویاقل
بوفقردردوعناسنده چونکه بی نواسن یعنی چونکه فقیرسن قناعتی سرمایه
ایدینوب یان ویاقل وصبرایله خدا کرمدرسزمدیکك یردن فتح باب ایلر
(بیاحافظ بجان این پند بشنو * که کرازپادرافتی باسرایی * باسرایی باحرف صله
باشه کاورسن دیمکدر * محصول بیت * کل ای حافظ جانله بنم نصیحتمی
ایشت که اکرایاقدن دوشرسك باشه چقارسن یعنی بنم نصیحتمی قبول ایله که
مزلقه قدم واقع اولورسه داورانوب قالقمغه قادر اوله سن دیمکدر مصراع
ثانینك معناسنی که اکرایاقدن دوشرسك باشك اشاغه کلوب دخی بدترحاله
کرفتار اولورسن دین برحاله دوشمشدر الله بترندن صقلسون وله ایضا
(بروزاهد بامیدی که داری * که دارم همچوتوامیدواری * بامیدی باحرف
مصاحبت ویاحرف تخصیص میمده تشدید ضرورت وزن ایچوندر ویاحرف
وحدت که حرف رابط صفت داری فعل مضارع مخاطب وکه حرف تعلیل
ویاحرف صله امیدوار بونك کبی یرلرده نسبت معناسنی افاده ایدر ویاحرف
مصدردر (محصول بیت) وارای زاهد طوتدیغك امید ایله یعنی شول امیدلکه
واردرامید که کیت بنی اینجتمه ویاوارای زاهد امیدلك ایچون یعنی طوتدیغك
امیدك ایچون دیمك اوله حاصلی بکازحمت ویرمه واراه امید که کیت زیرا
بنده سنك کبی امیدوارم واردرحاصلی سنك امیدك اولدیغی کبی بنده امیدم
واردرپس بکادخل وتعرض ایلمه کندی امیدکده اول مصراع اولك معناسنی
بوری ای زاهد شول امید حقیچون که طوتارسن دین امیدی مقسم به

ازبحر هزج ردسروری
مفاعیلن مفاعیلن فعولن

طوتقده تفرد ایلمش (بجز ساغرچه دارد لاله دردست * بیاساقی بیاورآنچه
داری (محصول بیت) ساغردن غیری لاله نك الندنه واردرکل ای ساقی
کتوراول نسنه یی که مالك سن یعنی میه قادرسك کتورکه لاله قدحیله
نوش ایده لم (مرادررسته دیوانکان کش) که مستی خوشترست ازهوشیاری
رسته رانك فتحیله صره صره بازارده کانلرینه دیرلر ارلرصره سنه ده دیرلر مثلا
مسجدده اولان صفوف کبی بونده ده مراد ارصره سیدرکه حرف تعلیل مستی
یاحرف مصدرهوشیاری یاسیده بویله در * محصول بیت * ساقی یه خطاب
بیوررای ساقی بنی دیوانه لرصره سنه چك یعنی بنی مست مدام ایله زیرا مستلك
آیقلقدن یکرکدرکه مست دنیا غمنی بیلمز (بپرهیزازمن ای صوفی بپرهیز *
که کردم توبه ازپرهیزکاری * پرهیز بونك کبی یرلرده فعل امر مفرد مخاطبدر
صقین معناسنه وباحرف تأکید وتکرارتأکید لفظی قبیلندندرکه
حرف تعلیل پرهیزکاری یاحرف مصدر * محصول بیت * صقین بندن ای
صوفی صقین زیرا پرهیزکارلقدن توبه ایلدم یعنی شمدنکرو مستانه یوروسم
کرك صقین سکا ضررم دوقنمیه دیمکدر * بیادل درخم کیسوی اوبند *
اکرخواهی خلاص ورستکاری * رستکاری رانك فتحی وسین وتانك سکونیله
خلاص معناسنه در * محصول بیت * خطاب عام طریقیله بیورر کل کوکلکی
جانانك کیسوسنه بوکلمنه باغله یعنی کوکلکی جانانه باغله ذکرجزو واراده
کل قبیلندندربویله ایله اکرفوزونجات دیلرسك یعنی ازاده لك ونجات دیلرسك
خم کیسوی یاره مقید اول (بدورکل خدارا توبه بشکن * که عهد کل ندارد
استواری * خدارا را حرف تخصیص که حرف تعلیل استوار محکم دیمکدر
ویاحرف مصدر * محصول بیت * خطاب عام طریقیله بیورر الله ایچون
کل دورنده توبه کی صی یعنی شکست ایله زیرا کل زمانینك استحکامی اولمز یعنی
ایام کل تیز کچرکالمز (عزیزان نوبهارعمربکذشت * چوازطرف چمن باد بهاری
عزیزان منادی نوبهارعمر بیانیه بهاری یاسی حرف نسبت * محصول بیت *
ای عزیزلر عمرنوبهاری چمن جانبندن بهاریلی کبی کچدی یعنی شویله تیزکچدیکه
دویلمدی حاصلی یل کبی سرعتله کچدی (بیاحافظ شراب لعل کن نوش *
چراعمرت بغفلت میکذاری * محصول بیت * کل ای حافظ شراب لعل نوش
ایله نیچون عمریکی غفلتله کچوررسن یعنی باده نوشلغله کچمین عمرضایعدرپس
عمرنازنینکی ضایع یره صرف ایلمه وله ایضا (تراکه هرچه مرادست
درجهان داری * چه غم زحال ضعیفان ناتوان داری * محصول بیت *
سنك که هرنه که مرادکدرجهانده طوتارسن یعنی هرنه که جهانده مرادکدر

ازبحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

سکا حاصلدر وسنك واردر حاصلی دنیوی مراداتك حاصلدر پس ناتوان
ضعفانك حالندن نه غمك وار یعنی سنك مراداتك حاصل اولدیغیچون غیری
ناتوانلرك مراداتیله تقیدایلزسن (بخواه جان ودل از بنده وروان بستان *
که حکم بر سر آزادکان روان داری * محصول بیت * بن بنده دن جان
ودلی دیله وفوری آل یعنی تأنی وتوقفسز جان ودلی بندن قبض ایله زیرا آزاده لر
اوزره حکمك جاریدر یعنی بن آزاده لردنم بنم اوزریمه امرك رواندر حاصلی سکا
امرك نافذدر (میان نداری ودارم عجب که هر ساعت * میان مجمع خوبان کنی
میان داری * میان دار میانجی دیدکلریدر ویا حرف مصدر میانجیلق دیمکدر
* محصول بیت * میانك یوقدر یعنی معدومدر حال بوکه تعجب ایدرمکه هردم
وهرساعت محبوبلر مجمعی آراسنده میانجیلق ایدرسك یعنی میان اولمیجق
میاندارلق غریبدر بعضلر دیدیلر که میاندار حکم ومصلح قوم معناسنه در
علی کل حال صدرنشین معناسنه دکلدر (بیاض روی ترا نیست نقش درخور
ازانك * سوادی از خط مشکین بر ارغوان داری * بیاض آق وکاغده دیرلر
بونده ایهام طریقیله مذکوردر پس رویه اضافت بیانیه درورویك ترایه
لامیه درخور واورسمیله لایق معناسنه در ازانك ادات تعلیل مصراع ثانی یه
مرهوندر سوادی یا حرف وحدت ویا تنکیر خط مشکین بیانیه ارغواندن
مراد رخساریدر * محصول بیت * سنك رویك بیاضنه نقش لایق دکلدر
انکیچون که رخك ارغوانی اوزره خط مشکیندن سوادك یعنی رقمك واردر پس
بورقم وار ایکن غیری نقشه احتیاج یوقدر حاصلی رویك بیاضنده خط قدرت
یازلمش دوررکن نقش عارضی اکا لایق دکل (بنوش می که سبك روحی
ای ظریف مدام * علی الخصوص درین دم که سرکران داری * محصول بیت *
ای ظریف باده ایچ که دائما سبك روح سن خصوصا بودمده که خماردن
سرکرانسن یعنی هردمده سکا باده ایچمك مناسبدر خصوصا شمدی که باشك
خماردن آغرلنمشدر (مکن عتاب ازین بیش وجور بر دل من * بکن هر آنچه
توانی که جای آن داری * محصول بیت * بوندن آرتق بکا عتاب وکوکلمه جور
ایلمه وهر نسنه یه که قادرسن ایشله که محلیدر یعنی عشاقه قادر اولدیغکی
ایشله که اکا لایقسن (باختیار اکر صد هزار تیر جفاست * بقصد جان
من خسته در کمان داری * جفاست سین وتا معنا جهتنده اختیاره مقیددر
باختیار تست تقدیرنده در مقدم جزا واقع اولمشدر مؤخر شرطیه یه قصدك
جانه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر وجانك منه لامیه ومنك خسته یه
بیانیه * محصول بیت * سنك اختیارکاه درا کر یوزبیك جفا اوقی بن

خسته نك

خسته نك جانی قصدینه کمانده طوتارسك یعنی بن خسته نك جانی قصدینه
یوزبیك جفا اوقنی کزلدك ایسه اختیارسنکدر استرسك جان ناشادمی اوقله
واسترسك فراغت ایله اختیارسنککدر (بکش جفای رقیبان مدام
وخوش دل باش * که سهل باشد اکر یار مهربان داری * محصول بیت *
خطاب عام طریقیله بیورر رقبانك جور وجفاسنی چك ودائما خوشدل اول
زیرا سهلدر اکر یار مهربانك وار ایسه یعنی محبتلی وشفقتلی یارك وار ایسه رقیبلرك
جور وجفاسی ضرر ویرمز چکمك کرك (بوصل دوست کرت دست
میرسد یکدم * برو که هرچه مراد است در جهان داری * محصول بیت *
دوستك وصالنه اکر بر نفس الك ایریشورسه یعنی دوسته بردم واصل اولورسك
وارکه هرنه که مرادك ایسه جهانده مالکسن حاصلی وصل جانانه مالك اولمق
دنیا مراداتنه مالك اولمقدر (چوذکر لعل لبش میکنی ومی شنوی * حدیث
باشکرست آن چه در دهان داری * چو حرف تعلیل ذکر لعل اضافتی مصدرك
مفعولنه درولبه اضافت بیانیه حدیث باشکرده بیانیه در * محصول بیت *
خطاب عام طریقیله بیورر چونکه جانانك لعل لبی ذکرینی ایدوب ایشیدرسن
یعنی هم سویلر وهم دکلرسن شکرلی سوزدر اول که اغزکده طوتارسن یعنی
چونکه جانانك لعل لبی ذکرینی دیوب ایشیدرسن دهانکده اولان کلام سکری
اولمق کرك حاصلی کلام لذیذدن کنایه در (چو کل بدامن ازین باغ میبری حافظ *
چه غم زناله وفریاد باغبان داری * چو ادات تعلیل چونکه معناسنه در
بدامن با حرف مصاحبت ازین باغدن مراد وصال جاناندر باغباندن مراد
رقیبدر * محصول بیت * ای حافظ چونکه باغ وصال جاناندن کلی اتکله
ایلتورسن یعنی چونکه کل وصال جاناندن مرادکجه بهره مند اولورسك رقیبك
فریاد وفغان وناله سندن نه غم طوتارسن یعنی آنك شکایتندن نه غمك وار
ولهُ ایضا (چو سرو اکر بخرامی دمی بکلزاری * خورد زغیرت روی تو
هر کلی خاری * بخرامی فعل مضارع مفرد مخاطبدر دمی یا حرف وحدت
بکلزاری با حرف صله ویا حرف وحدت خورد فعل مضارع مفرد غائبدر بونده
ییمکدن مراد صنجلمقدر کلی وخاری یالری وحدت ایچوندر * محصول بیت *
سروکبی اکر بر نفس وبر ساعت بر کلزاره صالنرسك سنك رویك غیرتندن
هر بر کل بر دیکن یر یعنی هر بر کل بر دیکنه صنجیلور حاصلی هر بر کل پاره پاره
اولوب پریشان حال اولور (ز کفر زلف تو هر حلقهٔ وآشوبی * ز سحر چشم تو
هر کوشهٔ وبیماری * حلقهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل واو حرف مع
آشوبی یا حرف وحدت کوشهٔ حلقهٔ کبی دربیماری یا حرف وحدت

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

محصول بیت) سنك كفر زلفكدن هر بر حلقه ایله بر آشوب و بر فتنه وار یعنی هر
بر حلقه سنده بر فتنه و غوغا وار و سنك چشمك سحرندن هر بر كوشه ایله بر بیمار
وار یعنی هر كوشه ده بر بیمار یاتور (مرو چو بخت من ای چشم مست یار بخواب
كه در پیست ز هر سوی آه بیداری * چشم مست یار بیانیه و لامیه در كه حرف
تعلیلی بوندە آرد معناسنه در آه بیداری لامیه در و یا حرف وحدت
* محصول بیت * ای چشم مست یار بنم بختم كبی خوابه وارمه زیرا سنك
آردنجه در هر جانبدن بر بیدار آهی یعنی هر جانبدن بر عاشق بیدار سنكچون
آه چكر پس بیدار اول و تیر آه عاشقدن صقین (نثار خاك رهت نقد جان من
هر چند * كه نیست نقد روانرا بر تو مقداری * نثار خاك مصدرك مفعولنه
اضافتیدر و رهه اضافت لامیه در نقد جان بیانیه و موخر مبتدا و نثار مقدم خبر
نقد جان نثار خاك رهت باد تقدیرنده در منه اضافت لامیه در هر چند مصراع
ثانی به مرهوندر كه حرف بیان نقد روان بیانیه و را ادات تخصیص نقد روان
بونده ایهام طریقیله ذكر اولمشدر جان و راثج معناسنه در فتأمل بر تو اضافتی
لامیه در سنك قتكده دیمكدر مقداری یا حرف تنكیر * محصول بیت *
جان نقدی سنك خاك رهكه نثار و فدا اولسون هر نقدر كه نقدرا بجك
و نقد جانك سنك قتكده مقداری یوق ایسه حاصلی بولك طپراغنه بن جانمی نثار
ایده یم كرك قبول ایله و كرك ایلمه (دلا همیشه مزن رای زلف دلبندان *
چو تیره رای شدی كی كشایدت كاری * رای فكر رای زلف مصدرك مفعولنه
اضافتیدر و دلبندانه اضافت لامیه در دلبند وصف تركیبیدر كوكل بغلیجی
معناسنه یعنی عشاق دانی كندی به تعلیق ایدیجی و الف و نون ادات جمعدر
تیره بونده ظلمتدر یعنی قراكلق تیره رای ظلمت فكرلی دیمكدر حاصلی قاره فكرلی
دیمكدر كاری یا حرف تنكیر محصول بیت ای كوكل دائما محبوبلرك زلفی فكرینی
اورمه یعنی آنلرك زلفنی فكر ایلمه چونكه تیره رای اولدك ایشك نجن آچیلور
یعنی دلبرلر زلفنی فكر ایلمك تیره رایلكدر و تیره رای اوله نك كاری كشایش
بولمز پس آنلرك زلفی فكرینی ترك ایله كه كارك كشایش بوله رای زلف یرینه لاف
زلف یازانلر تیره رای مناسبتندن غفلت ایلمشلر (سرم برفت و زمانی بسر نشد
این كار * دلم كرفت و نبودت غم كرفتاری * زمانی یا حرف وحدت بسر نشد
باشه وارمدی یعنی نهایت بولمدی این كار یعنی عشق و محبت كرفت بونده
منقبض اولدی معناسنه در كرفتار وصف تركیبیدر آریدندن طونساق
و طوتقون معناسنه و یا حرف وحدت و یا تنكیر * محصول بیت * عشق
و محبت یولنده باشم كتدی حال بو كه بر زمان عشق و محبت نهایت بولمدی

یعنی منتهی اولمدی كوكلم كرفتار اولدی حال بو كه بر كرفتاره غمك اولمدی یعنی
كوكلم عشق دردینه كرفتار اولدی و سكا بو كرفتار غمی اولمدی حاصلی كرفتار
اولان كوكلك غمین یمدك و حالك تدارك ایلمدك دلم كرفت یرینه دلم برفت یازانلر
كرفتار ایله مناسبتندن غفلت ایلمشلر (چو نقطه كفتمش اندر میان دائره آی
بخنده كفت كه حافظ تو در چه پركاری * آی الف ممدوده ایله فعل امر مفرد
مخاطب كل دیمكدر در چه پركاری بو تركیبك معنای لازمیسی نه حیرتده
و نه سر كردانلقده سن زیرا پركارك سر كردانلق امور لازمه سندندر * محصول
بیت * جانانه چونكه دیدم نقطه كبی دائره اورته سنه كل یعنی حلقهٔ عشاقه
داخل اول خنده ایله دیدیكه ای حافظ سن نه سر كردانلقده سن یعنی وادئ حیرته
دوشوب سر كردان و بیقرار اولمش سن اول حلقه اورته سی بنم مقامم دكلدر
مصراع ثانی یی بخنده كفت كه حافظ این چه پركاری بویله یازان ناموزون
یازدیغندن غیری هیچ معناسی یوقدر و له ایضا * جان فدای تو كه هم جانی و هم
جانانی * سر فدای تو و كرنه من و سر كردانی * جانی و جانانی یالری ضمیر خطابدر
و سر كردانی یا حرف مصدر * محصول بیت * جان سكا فدا اولسون كه هم جان
و هم جانانسن باشمده سكا فدا اولسون و الا بن سر كردانلغله یم یعنی باشم سكا
فدا اولمیجق بكا حیرت و سر كردانلق ال ویرر (سر سری از سر كوی تو نیارم
برخاست * كار دشوار نكیرند بدین آسانی * سر سری قولاینه دیمكدر
نیارم فعل نفی استقبال متكلم وحده كار دشوار بیانیه آسانی یا حرف مصدر
* محصول بیت * سنك محلك او جندن قولاینه قالقمغه قادر دكلم یعنی
آسان وجهله قالقه مزم زیرا مشكل ایشی بو قولایلغله طوتمزلر یعنی كوج
ایشی بویله آسانلغله طوتمزلر حاصلی سنك سر كویكدن قالقمق كوچدر پس
بویله چتك ایش آسان وجهله طوتلمز مصراع اولده نیارم یرینه نخواهم یازان
معناسی بیته واصل اولمش (خام را طاقت پروانهٔ پرسوخته نیست *
نازكانرا نرسد شیوهٔ جان افشانی * خام را را ادات تخصیص طاقت
پروانهٔ پرسوخته لامیه و بیانیه در پرسوخته قنادی یانمش نازكانرا ادات
مفعول نرسد لایق دكل معناسنه در شیوهٔ جان افشانی بیانیه جان افشان
وصف تركیبیدر جان نثار ایدیجی معناسنه و یا حرف مصدر (محصول بیت
خام كسه نك قنادی یانمش پروانه كبی طاقتی یوقدر یعنی پروانه یاندیغی آتشه
تحمل ایده مز زیرا نازكاره جان فدا ایلمك شیوه سی ایرشمز حاصلی نازكار جانان
یولنه جان بذل ایده مز یعنی عاشقلق اهل نازو تنعم پیشه سی دكلدر بلكه
بلاكش محنتزده لر ایشیدر (بی نوا آرام كرفتن بود از نا كامی * با تو كستاخ

ازبحر رمل ردشمعی
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

نشستن بوداز حیرانی * نا کامی وحیرانی یالری مصدریه‌لردر نا کامی لغتده
مرادسزلقدر اما بونك كبی برده ضرورتدن عبارتدر * محصول بیت *
ای جانان سنسز آرام وقرار طوتمق ضرورتدن اولور یعنی سندن دورومهجور
اولمق اختیاری دکلدر اضطراریدر وسنکله کستاخ وبی پروا اوتورمق
حیرانلقدندر یعنی سنکله کستاخانه مجالسه ایلمك زیاده حیرت عشقدندر
حاصلی عاشق افعالنده بی اختیار اولدیغندن جانانه تقرب ایدر والا افعالنده
مختار اولان تقربه تحمل ایده‌مز (فاش کردندر قیبان تو سر دل من * چند
پوشیده بماند سخن پنهانی) پنهانی یا حرف نسبت (محصول بیت) سنك رقیبلرك
بنم کوکلم سرینی آشکاره ایلدیلرپس نیجه یه دك اورتلوقاله کیزلی سوز
آخر فاش اولمسی ضروریدر (تا بماند تروشاداب نهال قد تو * واجب آنست که
برچشم منش بنشانی * تا حرف تعلیل شاداب بونده تازه معناسنه‌در
محصول بیت * سنك قدك نهالی تازه وترقالمق ایچون واجب اولدرکه
آنی بنم کوزیمه دیکه‌سن زیرادائما نمناکدر (درخم زلف تودیدم دل خودرا
روزی * کفتمش چونی وچون می زیی ای زندانی * می زیی فعل مضارع مفرد
مخاطبدر نیجه دیریلرسن دیمکدر زندانی یاسی حرف نسبتدر * محصول بیت *
برکون کوکلمی سنك خم زلفکده کوردم اکادیدم نیجه‌سن ونیجه دیریلرسن
یعنی حالك ندر نیجه کچنورسن ای زندانلی کوکل (کفت آری چه کنی کرنبری
رشك بمن * هرکدارا نبود مرتبهٔ سلطانی * محصول بیت * کوکل دیدیکه
بلیه‌سن اکر بکارشك ایلمیه‌سن یعنی بکارشك ایلمکه قادردکلسن زیرا
هرکدانك سلطنت مرتبه‌سی اولمز یعنی هرکدا سلطان اولمز بن خودخم زلف
جانانده پادشاهم (راستی حد تو حافظ نبود صحبت ما * پس اکر بر سر این
کوی کنی سکانی * راستی کرجك ومحقق معنالرنده مستعملدر صحبت ما
مصدرك مفعولنه اضافتیدر سکبان کوپکجی دیمکدر زیرابان ادات
فاعلدرجی معناسنه دربان قپوجی یه وشتربان دوه‌جی یه دیدکاری کبی ویا حرف
مصدردر (محصول بیت) ای حافظ محقق ومقرر بزم صحبتمز سنك حدك دکلدر
یعنی بزمله همصحبت اولمق سکالایق دکل بوکافیدر اکر بومحله اوجنده سکبانلق
ایدرسك یعنی ایتلرمله همصحبت اولمق سکا کفایت ایدر وله ایضا (چون
درجهان خوبی امروز کامکاری * شایدکه عاشقانرا کامی زلب برآری
جهان خوبی بیانیه کامکار کام مراددر وکار کاف عجمیله ادات فاعلدر
مرادجی معناسنه ستمکار ستمجی وجفا کار جفاجی دیمکدرکاه اولورکه الفنی
حذف ایدوب ستمکر وجفا کرد برلر وپاضمیر خطاب شاید لایق معناسنه درفعل

از بحر مضارع
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

مضارع مفرد غائب که حرف بیان کامی یا حرف تنکیر براری برادات استعلادر
وآری فعل مضارع مفرد مخاطب ایکیسنك ترکیبندن حاصل ایلیه‌سن
معناسی مستفاد اولور * محصول بیت * چونکه کوزللك عالمنده بوکون
کامکارسن یعنی صاحب مرادسن حاصلی چونکه مرادبخه‌سن لائقدرکه
عاشقلرك مرادینی لبکدن حاصل ایلیه‌سن یعنی عشاقك مرادینی لبکدن
ویره‌سن (با عاشقان بی دل تا چند ناز وعشوه * بربیدلان مسکین تا کی جفا
وخواری * با حرف صله عاشقان بیدل بیانیه تا انتهای غایت ایچوندر
الی معناسنه برادات صله بیدلان مسکین بیانیه تا سابق کبی درخواری یا حرف
مصدر * محصول بیت * بیدل عاشقلره نیجه یه دك نازوشیوه مسکین بیدللره
نیجه یه دك جفا وحقارت (تا چند همچو چشمت درعین ناتوانی * تا چند
همچو زلفت درتاب وبیقراری * تا سابق کبی درعین ناتوانی بیانیه ویا حرف
مصدر تاب بونده بوکلوب بورلمق معناسنه‌در یعنی اضطراب دیمکدر بیقراری
یا حرف مصدر * محصول بیت * نیجه یه دك چشمك کبی عین ضعفده اولم
نیجه یه دك زلفك کبی اضطراب وبیقرارلقده اولم یعنی نیجه یه دك بنی بلا ومحنتده
طوتارسن مجموع بیتك معناسی تا نیجه یه دك کوزك کبی ناتوانلق عیننده‌سن
تا نیجه یه دك زلفك کبی بوکلمده‌سن وبیقرارسن دین هرکز شعرلذتی دماغنه
دوشمامش (دردی که از تودارم جوری که از تو بینم * کرشمهٔ بدانی دانم که رحمت
آری) دردی یا حرف وحدت که حرف رابط صفت جوری که‌ده بویله درشمهٔ ردسروری
یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل * محصول بیت * بردردم که سندن واردر
برجوریکه سندن کوررم اکر برشمه‌سنی بیلسك بیلورمکه بکا مرحمت ایدرسن
یعنی سندن ومحبتکدن چکدیکم جور وجفایی بیلسك البته بکا مرحمت ایدوب
میل ایدردك (اسباب عاشقی رابسیار مایه باید * دلهای همچو آتش چشمان
روباری * عاشقی را را ادات مفعول مایه بونده سرمایه معناسنه دررودبار
لغتده ایرماق کناریدر اما بونده وصف ترکیبیدر ایرماق یاغدریجی معناسنه
ویا حرف نسبت * محصول بیت عاشقلق اسبابنه چوق سرمایه کرکدر مصراع
ثانی اسبابی بیان ایدر آتش کبی یورکلر ایرماق یاغدریجی کوزلر یعنی عشق
اتشیله یانمق وچوق کوز یاشلرین دوکمك اسباب عاشقلقدن بعضدر
(درهجر مانده بودم باد صبا رسانید * از بوستان وصلت بوی امیدواری *
باد صبا رسانید مصراع ثانی یه مرهوندر (محصول بیت) هجرانده قالدم ایدی
اما باد صبا سنك وصالك بوستانندن امیدوارلق قوقوسنی ایرشدردی یعنی
بنی وصالکدن امیدوار ایلدی (کرچه بوی وصلت درحشر زنده کردم *

سر برنیارم از خالك ازروی شرمساری * كردم كاف عجمیله فعل مضارع متكلم
وحده در اولورم دیمكدر برنیارم قالدرم دیمكدر شرمساری یا حرف مصدر
محصول بیت * كرچه وصالك امیدیله ویاقوقوسیله حشرده زنده اولورم لیكن
خاكدن باشم قالدرم شرمسارلق جهتندن یعنی عشقك بولنده نقصانمدن
شرمسارم (از بادهٔ وصالت كرجرعهٔ بنوشم * تازنده ام نورزم آیین هوشیاری
تا ادات توقیت نورزم فعل نفی مستقبل سعی ایلمم دیمكدر آیین مفعولی
هوشیاری یه اضافت لامیه در ویا حرف مصدر * محصول بیت * سنك وصالك
باده سندن اكر برجرعه ایچرسم مادامكه زنده یم آیقلق آیینه سعی ایلمم
یعنی اولنجه اول مستلكدن آیلمم (ما بنده ایم وعاجز توحاكمی وقادر *
كرمی كشی بزورم ورمیكشی بزاری * محصول بیت * بز بنده ایز وعاجز سن
حاكمسن وقادرا كرقوتله بنی كند یكه چكرسك واكر زارلغله قتل ایدرسك یعنی
بومعنالرده حاكم قادرسن (آخر ترحمی كن برحال زار حافظ * تاچند نا امیدی
تاچند خاكساری * آخر ادات تأكید ترحمی یا حرف وحدت ویا تنكیر حال زار
حافظ بیانیه ولامیه در نا امیدی وخاكساری یالری مصدریه لردر * محصول
بیت * ای جانان حافظك حال ذلیلنه ترحم ایله نیجه یه دك امید سزلك چكه
ونیجه یه دك خاكسارلق چكه یعنی نیجه یه دك وصالكدن نا امید ومأیوس اوله
ونیجه یه دك حقیر وذلیل اوله حاصلی نیجه یه دك حقارت وذلت چكه وله ایضا
(ساقی اكرت هواست با می * جز باده میار پیش ماهی * ساقی منادی اكرت — از بحر هزج / مفعول مفاعلن فعولن
تا معناده میه مقیددر بامی با حرف صله هی ادات تنبیه * محصول بیت *
ای ساقی اكرمیه محبتك وار ایسه بزم اوكومزه باده دن غیری نسنه كتورمه
اكاه اول غافل اولمه (سجاده وخرقه درخرابات * بفروش وبیار جرعهٔ می
* محصول بیت * سجاده وخرقه یی خراباتده صات ومی جرعه سن كتور
(كرزنده دلی شنو زمستان * دركلشن جان ندای یاحی * محصول بیت *
اكرزنده دل ایسك جان كلشننده مستلردن یاحی یاقیوم نداسن ایشت
(بادرد درابسوی درمان * كونین نكر بعشق لاشی * محصول بیت
درمان جانبنه درد له كل یعنی درمان استرسك درد پیدا ایله آندنصكره كونینی
عشقله لاشئ كور یعنی عشقه نسبت ایكی عالم لاشیٔدر * اسرار دلست
درره عشق * آواز رباب وناله نی * محصول بیت * طریق عشقده رباب آوازی
ونی ناله سی اسرار دلدر یعنی اسرار دلدن خبرویرر حاصلی اهل عشقك دردینی
آكلر (یك مفلس پاك درره عشق * بهتر زهزار حاتم طی * محصول بیت * برپاك
مفلس عشق یولنده بیك حاتم طیدن یكدر یعنی طریق عشقده برعاشق

پالك

پاك بیك نا پاك غنیدن یكركدر منه سنده حاتم تانك كسریله دردین اصطلاحات — ردشمی
وتصرفات عجمدن اكاه دكل ایمش (سلطان صفت آن بت پری رو * می آید
وخلق شهر دربی * محصول بیت * اول پری یوزلی بت پادشاه كبی كلور
وشهر خلقی آردنجه كلورلر (مردم نكران بروی خوبش * وزشرم كرفته
عارضش خوی * محصول بیت * خلق عالم روی خوبنه ناظرلردر آنك ایسه
اوتاندیغندن عارضی خوی طوتمش یعنی مردم روی خوبنه ناظرونكران
اولدیغندن اوتانوب عارضی درلمش (حافظ زغم توچند نالد * آخر دل من
شكسته تا كی * محصول بیت * غیبتدن تكلمه التفات ایدوب بیورر حافظ
سنك غمكدن نیجه یه دك اینكلیه یعنی نیجه برا ینكلیه بنم كوكلم سندن نجه دك
شكسته اوله یعنی كوكلمی نجه دك شكسته ایدرسن وله ایضا (خوشتر از كوی — از بحر رمل / فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن
خرابات نباشد جایی * كه به پیرانه سرم دست دهد مأوایی * پیرانه سر پیرلك وقتی
وزمانی دیمكدر مأوی اسم مكاندر صغنجق یره دیرلر جایی ومأوایی یالری وحدت
ایچوندر * محصول بیت * میخانه محله سندن خوشرك بریر اولمز اكر پیرلك
وقتنده آنده برمأوی ال ویررسه یعنی پیرلكده میخانه محله سنده برمسكن
ال ویررسه آندن ایو یر اولمز دیكا (آرزو میكندم از توچه پنهان دارم * شیشهٔ
باده وجایی نزه وزیبایی) میكند دال ضرورت وزن ایچون ثابتدر زیرا علامت
غیبتدر مقام ایسه تكلم مقامیدر كه میم ضمیری اكا دلالت ایدر تقدیری میكنم
درشیشهٔ باده اضافتی لامیه در ادنی ملابسه ایله باده ایچنده اولدیغیچون
اما اولی بودر كه مضاف اولمیه ویا حرف وحدت وهمزه حرف توسل اوله جاییده
یا حرف وحدت نزه نونك فتحی وزایك كسری وهای اصلیه ایله عربیدر اصلنده
صودن وچمندن ایراق یره دیرلر اما عجم پاك وخرم معناسنده استعمال ایدر
بونده جایه صفت واقع اولمشدر جای خرم معناسنه در واولر حروف عطفدر
زیبایی یاسی حرف وحدت موصوف محذوفدر تقدیری محبوب زیباییدر
مصراع ثانیده مذكورلر وآرزو میكنمك مفعوللریدر (محصول بیت) خطاب
عام طریقیله بیوررسندن نه كیزلیه یم برشیشه باده وبرجای خرم وبرزیبا
محبوب آرزو ایدرم الله میسر ایلیه (جای من دیر مغانست مروح وطنی *
رای من رای بتانست مبارك رایی * جای من لامیه ومبتدا دیر مغانده لامیه
وخبر مبتدادر مروح اسم فاعلدر تفعیل بابندن راحتلك ویریجی معناسنه
ومقدم خبر وطنی یا حرف تنكیر ووطن مؤخر مبتدا وجملهٔ اسمیه دیر مغانی
مدح ایچون كلمشدر رای من لامیه ومبتدا رای بتانست ده لامیه وخبر مبتدا
رایی مؤخر مبتدا ویا حرف تنكیر ومبارك مقدم خبر وجملهٔ اسمیه رای

بيتنى مدح ايچون كلمشدر وجائزدركه بو ايكى جملهٔ معترضه نك اوللرينه برچه
لفظى تقدير اوله تقديرى چه مروح وطنى وچه مبارك رائى اوله ينه ماسبقلرينى
مدح افاده ايدرلر ولكن وجهه * محصول بيت * بنم برم دير مغاندر زيرا وطن
مفرح ومروحدر وبنم فكرم محبوبلر فكريدركه فكر مبارك وميموندر
ياخود نه وطن مفرح ومروحدر ونه فكر مبارك وميموندر بو تقدير جه جملهٔ
انشائيه لر اولور (چه كنى نوش كه درد بر چومن شيدا نيست * نيست
اين جز سخن بو الهوس رعنائى * كه حرف بيان سخن بو الهوس رعنائى لاميه
وبيانيه لردر بو الهوس مبالغه ايله اهل هوس ديمكدر رعنا ايكى يوزلى يه ديرلر
ويا حرف وحدت * محصول بيت * نه نوش ايدرسن كه دعوى ايدرسن كه
دير مغانده بنم كبى بوقدر بو بر رعنا بو الهوسك سوزندن غيرى دكلدر يعنى بويله
سوز سويلين بر مغرور بو الهوسدر يوخسه اهل انصاف بويله سوز سويلمز حاصلى
نه باده نوش ايدرسن كه سندن بويله سوزلر صادر اولور (با دب باش كه هر كس
نتواند گفتن * سخن پير مگر برهمنى يارائى * مصراع ثانى مقول قول واقع
اولمش برهمن اصطلاحده هند حكيمنده استعمال ايدرلر يعنى اكادير لر وراى
اصطلاح تواريخده هند پادشاهنه ديرلر ويالر وحدت ايچوندر * محصول بيت
ادبله اول كه هر كس پير سوزينى سويلمكه قادر دكلدر يعنى پيرانه كلمات ايلمكه
قادر اولمز مكر برهند حكيمى اوله ويا برهند حاكمى والا غيرى كمسه لره
بو سوز دوشمز يارائى عبارتنى بر كلمه ظن ايدوب مكر بر حكيم اوله قدرتلى دين
يا حرف عطف اولديغنى بلميوب حكمت سوز سويلمش * صنما غير تو
در خاطر ما كى گنجد * كه مرا نيست بغير از تو بكس پروائى * محصول بيت *
اى صنم سندن غيرى كمسه بنم خاطرمده صغار يعنى صغمز استفهام
انكاريدر زيرا بنم سندن غيرى كمسه ايله پروام يوقدر يعنى خاطرمى سنك محبتك
استيعاب واحاطه ايلمشدر پس آنده غيره گنجايش يوقدر (رحم كن بر دل
مجروح وخراب حافظ * زانكه هست از پى امروز يقين فردائى * محصول بيت
جانانه يورر حافظك مجروح وخراب كوكلنه رحم ايله زيرا بو كوندن صكره البته
يارين وار يعنى آخرت واردر كه هر كسك حقى آنده آلنور پس بكا رحم ايله كه
آنده سندن انتصاف ايلميه لر ديمكدر وله ايضا (صبحست وژاله ميچكد از ابر بهمنى — از بحر مضارع مفعول فاعلات مفاعيل فاعلن
برگ صبوح سازو بده جام يك منى * صبحست مبتداى محذوفه خبردر تقديرى
اين وقت صبحست درواو حرف حال ژاله مبتدا وميچكد خبرى ابر بهمن بيانيه
بهمن بانك وميمك فتحه لريله وهانك سكونيله اورته قيش آيى ويا حرف نسبت برگ
صبوح لاميه ومبتدا اصباح وقتنده ايچلن شرابك براغى يعنى اسبابى ديمكدر

ساز فعل امر مفرد مخاطب خبر مبتدا واو حرف عطف بده فعل امر مفرد
مخاطبدر دهيدندن ويرديمكدر جام يكمنى بيانيه ومفعول بده منى نك معناسى
سابقا مكرر بيان اولنمشدر * محصول بيت * ساقى يه خطاب يورر بو وقت
صبحدر حال بوكه ابر بهمندن قراغى يغار امدى صبوح اسبابنى تدارك ايله
وبر بطمان آكور قدح وير يعنى ايچكى زمانيدر بزه اسباب عشرت تدارك ايله
حاصلى بزم اسبابى كه مزه وباده در احضار ايله ظاهر بودر كه ماه بهمنده
برف يغار ژاله يا غمز مكر مجاز ژاله ايله برفدن تعبير اوله زيرا مملكت شيرازده زياده
قيش بريدر (خون پياله خور كه حلالست خون او) در كار باده باش كه كاربست
كردنى * ايكى پرده پياله كه تعليل ايچوندر كارى ياسى حرف وحدت كردنى يا حرف
نسبت * محصول بيت * پياله نك قاننى ايچ كه قانى حلالدر باده ايشنده اول كه
بر ايشلملى ايشدر خوندن مراد باده در وحلال يورديغى ادعائيدر يعنى
بو دينندن غيرى اديانده حلال اولديغيچون وبعض نسخه ده مصراع ثانى دركار
يارباش كه كاريست كردنى معنا ظاهردر * كر صبحدم خمار ترا درد سر دهد
پيشانئ خمار همان به كه بشكنى) پيشانى آلن معناسنه دربشكنى فعل مضارع
مفرد مخاطبدر * محصول بيت * اكر صبح وقتنده خمارسكا باش آغريسى
ويررسه خمارك پيشانيسنى اول يكدر كه كسر ايليه سن يعنى خمارى باده ايله
دفع ايليه سن (ساقى بدست باش كه غم دركمين ماست * مطرب نگاهدار
همين ره كه ميزنى * ساقى منادى بدست باش تيز اول ديمكدر كه حرف تعليل
كمين پوصو رهدن بونده مراد پرده در كه حرف رابط صفت * محصول بيت *
اى ساقى تيز اول كه غم بزم پوصومزده در اى مطرب رعايت ايله بو پرده يى كه
چالارسن يعنى بو چالديغك پرده دن چقمه حاصلى بو پرده يى چال بوندن غيرى
پرده يى چالمه (مى ده كه سر بگوش من آورد چنگ وگفت * خوش بگذران
وبشنو از اين پير منحنى * بگذران الف ونون ادات تعديه در ومفعولى محذوفدر
تقديرى خوش بگذران روز كاردر پير منحنى بيانيه منحنى اسم فاعلدر انفعال
بابندن اكلمش وبوكلمش معناسنه در (محصول بيت) ساقى يه خطاب يورر باده
وير زيرا چنگ باشنى بنم قولاغمه كتوردى وديدى ايام واوقاتكى خوش كچور
وبو بلى بوكلمش پيردن ايشت يعنى باده ايچ كلامنى ايشت حاصلى بو سوزينى
قبول ايله بو پير منحنينك ديمكدر (حافظ به بى نيازئ رندان كه مى بخور *
تا بشنوى ز صوت مغنى هو الغنى * محصول بيت * اى حافظ رندلر نيازسزلغى
حقيچون كه شراب ايچ تاكيم مغنى صوتندن هو الغنى لفظنى ايشيده سن
يعنى الله غنى دردي ديمكدر وله ايضا (عمر بگذشت به بيحاصلى وبو الهوسى — از بحر رمل فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن

ای پسر جام میم ده که به پیری برسی * بو الهوس ابو الهوسدن مخففدر مبالغه
طریقیله هوس باباسی دیمکدر رز باده هوا و هوسدن تعبیردر اوج یا بیله
حروف مصدریه لردر که حرف رابط دعا در برسی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
ویا ضمیر خطاب * محصول بیت * عمر حاصلسزلقله و بو الهوسلکله کچدی
یعنی ضایع یره کچدی پس ای پسر بکا جام می ویر که پیرلکه ایریشه سن یعنی
ایچکیسز کچن عمر ضایعدر امدی جام می ویر که بقیهٔ عمر ضایع یره کچمیه شاله
پیرلکه ایریشه سن یعنی پیر اوله سن (لمع البرق من الطور و آنست به * فلعلی لك
آت بشهاب قبسی) لمع فعل ماضی مفرد مذکر غائب یلابدی و یلدرادی
دیمکدر برق لفظا مرفوع فاعلیدر شمشك معناسنه من الطور من جانب
الطور تقدیرنده بونده طوردن مراد کوی جاناندر و برقدن اثر وصالدر جار مع
المجرور لمع یه متعلق مفعول به غیر صریحیدر واو حرف عطف آنست فعل
ماضی نفس متکلم وحده در افعال بابندن کوردم دیمکدر ابصرت معناسنه
انسته وانست به دیرلر یعنی بابله ده باسزده مستعملدر فلعلی فا رابط جزای
شرط محذوفدر تقدیری اذا آنست به فلعلی لعل حرف ترجیدر حروف مشبهه
بالفعلدن و یا ضمیر متصل محلا منصوب اسمی ولك جار مع المجرور مقدم خبر
و آت اسم فاعل نفس متکلم وحده تقدیرا مرفوع مؤخر مبتدا جملهٔ اسمیه
اعرابدن محلا مرفوع خبر لعلدر و لعل ما بعدیله اعرابدن محلی یوق جواب
شرط محذوفدر بشهاب با حرف تعدیه در زیرا اتی یأتی ضرب بابندن فعل لازمدر
امدی آت شهابه باایله تعدیه ایلمشدر و شهاب لفظا مجرور باایله آت لفظنه
متعلقدر شهاب شینك کسریله آتش شعله سنه دیرلر و قبس یانن اودون
پاره سنده یعنی اکسیده اولان آتش شعله سنه دیرلر که عادتا بربردن آتش
آلنملی اولسه اکسیله آلنور قبس شهابدن بدلدر (محصول بیت) کوی جاناندن
اثر وصال ظاهر و باهر اولدی بنده آنی کوردم بویله اولنجه امیدایدرم که
شهاب قبس کتوریجی اولم یعنی امیدم وار که اثر وصال جانان بکا کله حاصلی
اومرم که بکا وصال جانان میسر اوله قبسیده یا حرف اطلاقدر بو بیت قرآن
شریفده حضرت موسانك قصه سنه تلمیحدر (چه شکرهاست درین شهر که
قانع شده اند * شاهبازان طریقت بمقام مکسی * شکرها شینك فتحیله شکرك
جمعیدر لذیذ اشیادن کنایتدر شهردن مراد شهر شیرازدر که حرف بیان قانع
شده اند مصراع ثانی یه مرهوندر شاهبازان طریقت لامیه در بمقام با حرف
مصاحبت و یا حرف ظرف مکسه اضافت لامیه در و یا حرف مصدر مکسلك
مقامیله و یا مقامنده * محصول بیت * نه شکرلر و نه لذتلر یعنی نه ذوق و صفالر

حاصلدر

حاصلدر بو شهر شیرازده که طریقت شاهبازلری مکسلك مقامیله قانع اولمشلردر
یعنی نه صفا وار بو شهرده که عاشقلر جانانك ادنی التفاتیله قانع اولمشلردر (دوش
در خیل غلامان درش میرفتم * کفت کای بیکس بیچاره تو باری چه کسی
دوش دون کیجه در خیل غلامان درش قپوسی قوللرینك اراسنده دیمکدر
میرفتم کیدردم حکایت حال ماضیدر کای که حرف رابط مقول قول در بیکس
بیچاره بیانیه در باری هله دیمکدر چه کسی چه ادات استفهام و یا ضمیر خطابدر
* محصول بیت * دون کیجه جانانك قپوسی قوللری اراسنده کیدردم دیدیکه
ای بیچاره بیکس هله سن کیمسن که بنم قوللرم اراسنده کیدرسن حاصلی جانان
تجاهل طریقیله بیورر که بن سنی بیلم سن کیمسن درلفظنی بای صله معناسنه
اخذ ایلین بیلمزایمش (تا چو مجمر نفسی دامن جانان کیریم) دل نهادیم برآتش زبی ردشمعی
خوش نفسی * تا ادات تعلیلدر مجمر اسم آلتدر جره دن که آتش قورینه دیرلر
حاصلی بخوردان دیمکدر نفسی یا حرف وحدت بی بونده ادات تعلیلدر
خوش نفس وصف ترکیبیدر و یا حرف مصدر * محصول بیت * تا کیم مجمر کبی
بر نفس جانانك اتکنی طوتاوزدیو کوکلزی آتش اوزره قودق خوش نفس
اولمق ایچون یعنی جانانك دامننه تشبث ایلمك ایچون کوکلی خوش نفس
اولمق ایچون یعنی عود و حصلبان کبی خوش قوقولی اولمق ایچون آتش عشق
اوزره قودم معلومدر که مجمری اتك التنه آلورلر ایچنده اولانك قوقوسی اثوابنه
سکملك ایچون اما بونده آتش عشقه یا نمقدن کنایه در (با دل خوش شده چون
نافه خوشش باید بود * هرکه مشهور جهان کشت بمشکین نفسی * خوشش
ضمیری مصراع ثانیده که یه راجعدر اضمار قبل الذکر طریقیله (محصول بیت
نافه کبی قان اولمش یورکله خوش اولمق کرك هر اول کسه که مشهور جهان
اولدی مشکین نفسلکله یعنی معرفت و کمال ایله مشهور اولنلر اکثریا عمال
حوادث روزکاردرلر زیرا اهل فضل محرومدرلر نته که خواجه نیجه یرده
بو معنایی تصریح بیورمشدر خواجه نك بو غزلنده قافیه مکرر واقع اولمش
پس معلومدر که بو غزلی سکر حالتنده سویلمشدر زیرا حالت صحوده سویلسه
قافیه یی تکرار ایلمزدی (کاروان رفت و تو در جای کمین گاه بخواب * وه که بس
بیخبر از غلغل چندین جرسی * محصول بیت * کاروان کتدی حال بو که سن
بو صوبرنده اویقوده سن وه که زیاده بیخبرسن بو قدر جرسك غلغلندن یعنی
بو قدر نفوس آخرته کتدی سن ایسه خواب غفلتده سن حیف که بو قدر
مرشدلك کلامندن بیخبرسن حاصلی بونلر دائما تنبیه ایدرلر که زاد آخرته مقید
اولولسن ایسه زیاده غفلتکدن متنبه اولمزسن (بال بکشا و صفیر از شجر

طوبی زن * حیف باشد چو تو مرغی که اسیر قفسی * صفیر صقلقدر وطوغان
جنسینك آوازی شجر طوبی بیانیه زن فعل امر مفرد مخاطب اوردیمکدر
مرغی یا حرف وحدت وقفسیده یا ضمیر خطاب (محصول بیت) همت قنادینی
آچ وطوبی شجرندن صقلق اور حیفدر سنك کبی بر مرغ که اسیر قفس اوله سن
یعنی سنك مقامك عالم بالادر سن ایسه بو سفلیده قرار ایلمش سن حیفدر سن
کبی بر مرغه بو مقام (چند پوید بهوای تو بهر سو حافظ * یسر الله طریقا بك
یاملتمسی * یسر فعل ماضی مفرد مذکر غائب تفعیل بابندن قولای ایلسون
دیمکدر الله لفظا مرفوع فاعلی طریقا لفظا منصوب مفعول صریحی وبك جار
مع المجرور مفعول غیر صریحی یا حرف ندا ملتمسی اسم مفعولدر افتعال بابندن
منادی ویا محلا مجرور غیر متکلم وحده مضاف الیه * محصول بیت *
نیجه یه دك حافظ سنك محبتك سببیله هر جانبه یلریوبر الله تعالی حافظه سنك
جانبکه بر یول میسر ایلیه ای بنم مطلوبم یعنی الله اکا سکا وصول یولنی میسر
ایلیه ای بنم مرادم اولان جانان وله ایضا (کتبت قصة شوقی ومدمعی باکی *
بیا که بی تو بجان آمدم زغمناکی * کتبت فعل ماضی متکلم وحده وتا فاعلی
وقصة قافك کسریله لفظا منصوب مفعولی مضافدر شوقه شوقده ضمیر متکلمه
واو حرف حال مدمع ایکی میمك فتحیله اسم مکاندر دمع یعنی کوز یاشی طوراجق یر
حاصلی کوز مراددر مضاف اولمشدر ضمیر متکلمه وتقدیرا مرفوع مبتدا
وباکی اسم فاعلدر بکی یبکی دن اغلیجی معناسنه تقدیرا مرفوع خبر مبتدادر
* محصول بیت * جانانه شوقم قصه سنی یازدم حال بوکه کوزم اغلیجی ایدی
یعنی اغلرکن یازدم اول قصه مصراع ثانینك مضمونیدر کل که سنسز جانه کلدم
غمناکلکدن یعنی سنك فراقکدن جاندن اوصاندم (بسا که گفته ام از شوق
با دو دیدهٔ خویش) ایا منازل سلمی فاین سلماکی) بسا بای عربینك فتحیله بسیار
معناسنه درباد وبا حرف صله دیدهٔ خویش لامیه ایا حرف ندا منازل مساجد کبی
منتهای جموع در لفظا منصوب منادای مضاف سلمی تقدیرا مجرور مضاف الیه
فاین بو فایه فای زایده دیرلر هر باری که خبر مبتدا معنای شرطی متضمن اولسه
بو فا خبره داخل اولور پس بونده این خبر وسلمی تقدیرا مرفوع مؤخر مبتدادر
قاعدهٔ عربیت اوزره مضاف اولمشدر ضمیر خطابه که منازله راجعدر ویا کاف
ضمیرك کسره سندن متولد حرف اطلاقدر * محصول بیت * چوق که شوق
واشتیاقدن ایکی کوزمه سویلمشم ای سلمانك منزللری نیجه اولدی سلما کز یعنی
ایکی کوزم که سلمانك منزللری در آنلره دیدم نیجه اولدی سلما کز حاصلی هردم
سزده قرار ایدوب ثابت اولان جانانه نیجه اولدی خواجه کاینله فراق جانانادن

ازبحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن

شکایت

شکایت ایدر منازله راجع اولان ضمیر مؤنث ضمیری اولدیغی کل جمع مؤنث
اعتباریله در (عجیب واقعهٔ وغریب حادثه ایست * انا اصطبرت قتیلا وقاتلی
شاکی) واقعهٔ یا حرف وحدت حادثهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل انا ضمیر
مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتدا اصطبرت فعل ماضی متکلم وحده در
افتعال بابندن اصلی اصتبرت در صاد حروف مستعلیه دن اولدیغیچون تا طایه
مبدل اولمشدر نته که کتب صرفیه ده مسطوردر جملهٔ فعلیه اعرابدن محلا
مرفوع خبر مبتدادر قتیلا فعیل بمعنی مفعول لفظا منصوب حالدر اصطبرت
فاعلندن واو حرف حال قاتلی تقدیرا مرفوع مبتدایای متکلمه اضافت
لفظیه دربنی قاتل دیمکدر شاکی اسم فاعلدر شکایشکودن یعنی نصر بابنك
ناقص واویسندن شکایتجی دیمکدر تقدیرا مرفوع خبر مبتدادر * محصول
بیت * بر عجب واقعه وبر غریب حادثه در بو کیم بن مقتول اولدیغم حالده صابرم
وحال بوکه بنی قاتل اولان شکایتجی در یعنی بن مقتول اولدیغم حالده صابرم
وحال بوکه قاتل اولان شکایتجی در یعنی بن مقتول ایکن صابرم وقاتلم
شاکی در پس بو استعجاب واستغراب محلیدر (کر ارسد که کند عیب دامن
پاکت * که همچو قطره که بر برك کل چکد پاکی * کر ارسد کیمه لایقدر دیمك
اولور که حرف بیان عیب دامن مصدرك مفعولنه اضافتیدر ویا که اضافت
بیانیه در که حرف تعلیل همچو ادات تشبیه که حرف رابط صفت برك کل لامیه
چکد فعل مضارع مفرد غائب طمرد دیمکدر پاکی یا ضمیر خطاب * محصول
بیت * کیمه لایقدر که سنك پاك دامنکه عیب ایلیه یعنی کیمسه لایق دکل
استفهام انکاری طریقیله زیرا کل یپراغی کبی که اوزرینه شبنم قطره سی
طمر پاکسن یعنی اوزرینه قطرهٔ شبنم باغان کل یپراغی کبی پاکسن (زخاك پای
تو داد آب روی لاله وکل (چو کلك صنع رقم زد بر آبی وخاکی) خاکپای تو
لامیه لردر آب روی لاله دادك مفعول صریحیدر وز خاکپای تو غیر صریحی کلك
صنع لامیه در مجازا و مبتدا رقم زد خبری ابی وخاکی یالری حرف تنکیردر
محصول بیت * لاله وکله آب روی یعنی لطافت وصفایی سنك خاکپایکدن
ویردی چونکه کلك صنع آب وخاکه رقم اوردی یعنی عناصر اربعه یه نقوش
غریبه اوروب هر بر مخلوقه بر نوع شکل ویردکده آب روی لاله وکلی سنك
خاکپایکدن ویردی (صبا عبیر فشان کشت ساقیا برخیز * وهات شمسة کرم
مطیب زاکی * صبا مبتدا عبیر فشان کشت خبری ساقیا برخیز مصراع ثانی یه
مرهوندر واو حرف عطف هات تانك کسریله اسم فعلدر کتور معناسنه شمسة
کرم لامیه وهاتنك مفعولی مراد شمسهٔ کرمدن شرابدر مطیب اسم مفعولدر

تفعیل بابندن لفظا مجرور کرم لفظنه صفتدر اما قیاس شمسه یه صفت
اولمق ایدی زا کی اسم فاعلدر پاك معناسنه کرمك صفت بعد الصفتیدر
ویاتوینیدن مبتدادر وقف حالتنده کبی * محصول بیت * صبا عبیر صاچیجی
اولدی یعنی بهار زمانیدر ای ساقی قالق دخی پاك وخوش قوقولی اصمه
شمسه سنی کتور حاصلی بهار کلدی باده کتور مصراع ثانینك معناسی دخی
کتور اوزمك کوننده اولمش کوچك قوقلی پاکیزه دین شمسه کرمی بیلمزایمش
(دع التکاسل تغنم فقد جری مثل * که زاد راه روان جستیست وچالا کی
دع دالك فتحیله اسم فعلدر ترك ایله معناسنه تکاسل تفاعل بابندن مصدردر
کاهللك معناسنه تغنم علم بابندن فعل مضارع مفرد مخاطب امرك جوابنده
مجزوم اولمشدر غنیمت بول دیمکدر فقد فا حرف تعلیل قد حرف تحقیق جری
فعل ماضی مفرد مذکر غائب جاری اولدی دیمکدر مثل لفظا مرفوع فاعلیدر
جرانك که حرف بیان زاد راه روان لامیه ومبتدا وجستیست خبری جستلك
چویکلك معناسنه در چالاکی عطف تفسیریدر ویالری حرف مصدرلردر
محصول بیت * تکاسلی ترك ایله یعنی اهمالی ترك ایدوب مقدم اول مغتنم
اوله سن یعنی غنیمت بوله سن زیرا مثل جاری ومشهور اولمشدر که سالکلرك
وعاشقلرك طریق عشقده زادی وسرمایه سی جستلك وچویکلکدر حاصلی
تکاسلی ترك ایدوب طریق عشقده چابك اولمق کرکسن که مراده واصل
اوله سن (اثر نماند زمن بی شمایلت آری * اری مأثر محیای من محیاکی) شمایل
جمع شمالدر که خلق وخوی معناسنه در آری بلی ونعم معناسنه در مصراع
ثانی به مرهوندراری فعل مضارع متکلم وحده در افعال قلوبدن اکارم
دیمکدر مأثر جمع مأثره در مصدر میمیدر مکرمت معناسنه یعنی ایلکلر مفعول
اولیدر ارانك محیا میمك فتحیله حیات معناسنه در تقدیرا مجرور مضاف
الیه در ویای متکلم محلا مجرور مضاف الیه محیادر من محیا جار مع المجرور
اعرابدن محلا منصوب مفعول ثانیٔ ارادر محیا میمك ضمیله وحانك فتحی ویای
مشدد له یوزه دیرلر روی معناسنه وکاف مکسوره محلا مجرور مضاف الیه
محیادر ویا حرف اطلاق خطاب محبوبه یه اولدیغیچون کاف ضمیر مکسور
اولدی * محصول بیت * ای جانان سنك شمایلك سزینم وجودمدن اثر قالمدی
بلی حیاتمك ایلکلرینی سنك یوزکدن اکارم یعنی حیاتمه سبب سنك رویکی
کورمکدر مصراع ثانینك معناسنده محیا یوز معناسنه در آخرنده اولان
کاف خطاب یای اشباعدن اوتوری مکسور اولمشدر دینکسه دور معناسنی
بیلمزایمش زیرا یانك وجودی کسره یه موقوفدر پس کسره یایه موقوف

ز دسرروری

اولنجه دورلازم کاور (زوصف حسن تو حافظ چه کونه نطق زند * که چون
صفات الهی ورای ادرا کی * محصول بیت * حافظ سنك حسنك وصفندن
نیجه نطق اورر یعنی سنك حسنکی نیجه وصف ایده بیلور یعنی وصف ایده من
استفهام انکاری طریقیله زیرا صفات الهی کبی ادرا کدن اکاریسن حاصلی
ادراك وعقل دائره سندن بیرونسن پس عقلله سنك حسنك وصف ایلمکه
ممکن دکل وله ایضا (که برد بنزد شاهان زمن گدا پیامی * که بکوی میفروشان
دوهزار جم بجامی * کیم اسمدر کیم معناسنه برد فعل مضارع مفرد غائب ایلتور
دیمکدر یعنی کیم ایلتور بنزد شاهان با حرف صله واضافت لامیه در من کدا
بیانیه پیامی پیام خبر ویا حرف وحدت ویا تنکیر که حرف بیان پیامدر بکوی
میفروشان با حرف ظرف واضافت لامیه میفروش وصف ترکیبیدر شراب
صاتیجی معناسنه والف ونون ادات جمعدر دوهزار جم ایکی بیك جم بجامی
با حرف مقابله ویا حرف وحدت * محصول بیت * بن کدادن پادشاهلره تنه
برخبر کیم ایلتور یعنی سلاطینه بنم خبرم کیم ایصال ایدر که میفروشلر محله
سنده ایکی بیك جم برقدحه در یعنی انده رند عاشقلر واردر که دنیا پادشاهلرینی
برقدح باده یه آلمزلر حاصلی دنیا سلاطینی یانلرنده حیز اعتبارده دکل
برقاچ برده بجمشدر که جمدن مراد حضرت سلیمان پیغمبردر پس بو کلامده
نوعا سخافت وارمکر که مراد سلاطین دنیا اوله ذکر ایلدیکمز کبی (شده ام خراب
وبدنام وهنوز امیددارم * که بهمت عزیزان برسم به نیکنامی) بعض نسخه ده
امیدوارم دوشمشدر واو ایله معنالری متقاربدر نیکنام وصف ترکیبیدر ایو آدلی
معناسنه ویا حرف وحدت * محصول بیت * خراب وبدنام اولمشم وهنوز امیدم
واردر که عزیزلر همتیله برنیکنامه ایریشم یعنی هرنقدر که بدنام ایسم برمستجاب
الدعوته واصل اولمغه رجام واردر نیکنامی یاسنی حرف مصدر اعتبار ایدنلر
حروف قافیه دن اکاه دکللردر (تو که کیمیا فروشی نظری بقلب ما کن * که
بضاعتی ندا ریم وفکنده ایم دامی * کیمیا فروش وصف ترکیبیدر کیمیا صاتیجی
ویا ضمیر خطاب نظری یا حرف وحدت ویا تنکیر بقلب ما با حرف صله واضافت
لامیه در قلب بونده ایهام طریقیله واقع اولمش دغل ودل معناسنه که حرف
تعلیل بضاعت یانك کسریله سرمایه معناسنه در ویا حرف وحدت فکنده ایم
ماضینك برقسمندن متکلم مع غیره در براقشز وصالمشز دیمکدر دامی
یا حرف وحدت ویا تنکیر * محصول بیت * سن که کیمیا صاتیجیسن یعنی
صاحب اکسیر وحجر مکرمسن بزم قلبمزه نظر ایله حاصلی بزم مغشوش وناسره
حالمزه التفات ایله زیرا سرمایه مز یوق وطوزاق صالمشز بونده دامدن مراد

ازبحر رمل
فعلات فاع لاتن فعلات فاعلاتن

ردسروری وشمعی

حیله در یعنی کیمیا کرلك اسبابمز یوق وکیمیا کرلر کبی حیله طوزاغنی قورمشز
خلقی الدامق ایچون (زرهم میفکن ای شیخ بدانهای تسبیح * که چو مرغ
زیرك افتد نفتد بهیچ دامی * بدانهای تسبیح باحرف مصاحبت واضافت
لامیه در که حرف تعلیل مرغ مبتدا زیرك افتد خبری بونده افتد واقع اوله
دیمکدر نفتد فعل نفی استقبال دوشمز دیمکدر دامی یا حرف وحدت * محصول
بیت * ای شیخ بنی تسبیح دانه لریله یولدن براقمه یعنی اضلال ایلمه زیرا چونکه
مرغ زیرك واقع اوله هیچ بر دامه دوشمز یعنی بن مرغ زیرکم سنك زرق وریا که
الدانم حاصلی دکه حیله وخدعه ایله مغرور اولوب سکا مطیع اولمم دیمکدر
اولکی دامدن مراد حیله در وایکنجیدن طوزاق که تکرار قافیه لازم کلمیه
(بروید پارسایان که برفت پارسایی * می ناب در کشیدیم ونماند ننك ونامی *
بروید فعل امر جمع مخاطب کیدك دیمکدر یعنی بنی کندی حالمه قویك که حرف
تعلیل برفت کتدی پارسایی یا حرف مصدر یعنی عابدلك وزاهدلك کتدی ننك
ونامی یا حرف وحدت ویا تنکیر (محصول بیت) ای پارسالر وارك کیدك بنی قویك
کندی حالمه زیرا پارسالق کتدی یعنی زهد وتقوایی ترك ایلدم زیرا خالص
باده چکدم یعنی نوش ایلدم وننك ونام قالمدی یعنی عار وناموس کتدی قالمدی
(عجب از وفای جانان که تفقدی نفرمود * نه بخامهٔ سلامی نه بنامهٔ پیامی *
تفقدی یا حرف وحدت ویا تنکیر بخامهٔ سلامی با حرف مصاحبت واضافت
لامیه در بنامهٔ پیامیده بویله در یالر حرف وحدت * محصول بیت * جانانك
وفادارلغندن عجبدر که بنده سنی تفقد ایلمدی یعنی یوقلمدی نه بر سلام
خامه سیله نه بر پیام نامه سیله یعنی بنی نه سلامله متسلی قیلدی ونه پیامله حاصلی
هیچ بر وجهله حالمی تفحص ایلمدی (سر خدمت تو دارم بخرم بلطف ومفروش
که چو بنده کمتر افتد بمبارکی غلامی * سر خدمت تو لامیه لر در بخر با حرف
تأکید خرخانك کسریله فعل امر مفرد مخاطبدر رومیم متکلم ضمیر منصوب
متصل مفعولی بلطف بخرمه متعلق مفعول غیر صریحی واو حرف عطف
مفروش فعل نهی مفرد مخاطب که حرف تعلیل چو ادات تشبیه بنده دن مراد
خواجه کندیدر کمتر افتد هیچ دوشمز دیمکدر بمبارکی با حرف مصاحبت
ویا حرف ظرف ویا حرف مصدر غلامی یا حرف وحدت * محصول بیت * سنك
خدمتك سوداسن طوتارم یعنی سنك خدمتکی آرزو ایدرم بنی لطفکله
صاتون آل وصاتمه زیرا بوقولك کبی مبارك کلکله ویا مبارك کلکده هیچ بر قول
واقع اولمز حاصلی بنی کیدرمه زیرا بنم کبی فرخنده غلام الکه کیرمز غلامله
مبارك ذکری لطفدن خالی دکلدر کمتر افتدك معناسی آزرك دوشر دیلر

ردسروری وشمعی

اصطلاحدن کمترا کاه ایمشلر (بکجا برم شکایت بکه کویم این حکایت * که
لبت حیات ما بود ونداشتی دوامی * که حرف بیان نداشتی فعل نفی ماضی
مفرد مخاطبدر طوتمادك معناسنه * محصول بیت * شکایتی نره یه ایلته یم
وبو حکایتی کیمه سویلیه یمکه سنك لبك بزم حیاتمز ایدی اما دوام طوتمادك
یعنی لبکی بزدن تیز آکدك اکلندرمدك حاصلی حیات کبی لبك ذوقی سریع
الزوال اولدی (اکر این شراب خامست وکر این حریف پخته * بهزار بار بهتر
زهزار پخته خامی * خام شول شرابه دیرلر که کوپده ویا خبیده قینایوب کوپك
آتمسی یچممش اوله یعنی هنوز قینامقده اوله حریفدن مراد باده مصاحبیدر
بهزار بار مقحمدر ضرورت وزن ایچون باربونده کره معناسنه در پخته بونده
ایهام طریقیله مذکوردر زیرا پخته پشمش معناسنه وقینامسی تمام اولمش
شرابه دیرلر یعنی خام مقابلی خامی یاسی حرف وحدتدر * محصول بیت *
اکر بو شراب خام ایسه واکر بو حریف پخته ایسه بیك کره بر خام بیك پخته دن
یکدر یعنی بر شراب خام بیك پخته شرابدن ویا پخته باده نوشدن یکرکدر ظاهرا
خامدن دلی شیره مراددر که خواجه ادعا طریقیله آنی اسکی شرابدن ترجیح ایدر
زیرا صوفیلر طاتلی شیره دیو آنی ایچوب مست اوکار اولورلر بونده خامدن

ردشمعی

مراد آتش کورممش شرابدر دین خام خامی وپخته یی بیلمز ایمش (بکشای
تیر مژکان وبریز خون حافظ * که چنین کشنده را نکند کس انتقامی) بکشای
فعل امر مفرد مخاطبدر بحسب لغت آچ دیمکدر اما اصطلاحده کشادویر
دیمکدر که اوقده مستعملدر آتمق معناسنه تیر مژکان بیانیه که حرف تعلیل
کشنده کاف عربینك ضمیله اسم فاعلدر کشیدندن دیلیجی معناسنه انتقامی
یاسی حرف تنکیر * محصول بیت * تیر مژکانکه کشادویر وحافظك قانن دوك
زیرا بو بجلین قاتلدن کمسه انتقام آلمز یعنی بویله قاتلی کمسه انتقام ایلمز حاصلی
بویله قاتلدن دیت وقصاص آلنمز بلکه قتل ایلدیکی هدر اولور روله ایضا (کفتند

بحر هزج
مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن

خلایق که تویی یوسف ثانی * چون نیك بدیدم بحقیقت به ازانی * که حرف
رابط مقول قولدر تویی سن سن دیمکدر یوسف ثانی بیانیه ازانی اوچ کلمه دن
مرکبدر ازدن وآن دن ویای خطابدن آن اسم اشارتدر یوسفه (محصول بیت
خلایق دیدیلر که سن یوسف ثانی سن چونکه ایو نظر ایدوب کوردم حقیقتله
یا حقیقتده سن آندن ایوسن یعنی یوسفدن اعلاسن نه که شاعر دیر مصراع *
یوسفی بیلمزم اماسنی اعلا بیلورم (شیرین تر ازانی بشکر خنده که کویند *
ای خسرو خوبان که تو شیرین زمانی * محصول بیت * شکر خنده سبیله اندن
شیرین رکسن که دیرلر یعنی دیدکلرندن شیرین رکسن ای کوزللر پادشاهی که سن

زمانك شیرینی سن خسرو شیرین مناسبتندن غیری شیرین زمانیده ایهام وار
تأمل تدبر (تشبیه دهانت نتوان کرد بغنچه * هرگز نبود غنچه بدین تنگ دهانی
دهانی یاسی حرف تنکیر ویا حرف مصدردر * محصول بیت * سنك دهانكی
غنچه یه تشبیه ایلمك اولمز زیرا غنچه هرگز بوطار آغزلو اولمز یعنی غنچه بو یله تنك
دهان اولمز که سن سن یاخود بو یله تنك دهانلقده اولمز * کر سرو بماند
ازقد و رفتار تو برجای) بخرام که از سرو گذشتی بروانی * بروانی با حرف سبب
ویا حرف مصدر * محصول بیت * اکر سرو سنك قد و رفتارکدن برنده قالدیسه
یعنی حیرتدن پا برجا قالدیسه خرامان اول که سرودن روانلقده کچدك یعنی
سرو انجق خراماندر اماسن هم روان هم خرامانسن پس سروی رفتار قامتده
کچدك (صد بار بگفتی که دهم زین دهنت کام * چون سوسن آزاده چرا جمله زبانی
* محصول بیت * یوز کره دیدك که بو دهانمدن سکا کام ویره یم سوسن
آزاده کبی نیچون باشدن باشه دیل سن یعنی قولی فعله کتورمزسن یعنی
دهانکدن بکا کام ویرمزسن کام بونده ایهام طریقیله مذکوردر فتأمل
(گفتی بدهم کامت وجانت بستانم * ترسم ندهی کامم وجانم بستانی * محصول
بیت * ای جانان دیدك که سکا کام ویریرم وجانكی آلورم قورقرمکه جانمی
آلاسن وکامم ویرمیه سن حاصلی قورقرمکه بو بیع وشراده بنی آلدایاسن (چشم تو
خدنك از سپر جان گذراند * بیمار که دیدست بدین سخت کمانی * خدنك
لغتده قاین اغاجنه دیرلر صکره آندن دوزیلن اوقه خدنك دیدیلر کزاوقنه ده
خدنك دیرلر یعنی قوشه آتیلن اوقه سپر جان بیانیه گذارند کچوررد یمکدر فعل
متعدیدر گذرانیدندن الف ونون ادات تعدیه درکه اسمدرکیم معناسنه دیدست
اصلنده دیده است در تنه که مکرر ذکری کچمشدر بیمار مقدم مفعولیدر
سخت کمان وصف ترکیبیدر پك یایلی دیمکدر ویا حرف مصدردر (محصول بیت
سنك چشمك خدنك اوقنی جان سپرندن کچورر بو یله پك یایلی بیمارکیم
کورمشدر حاصلی بو یله بك یای چکر خسته کورلمش دکلدر استفهام انکاری
طریقیله (چون اشك بیندازیش از دیدهٔ مردم * آنرا که دمی از نظر خویش
برانی * بیندازیش فعل مستقبل مفرد مخاطب یای خطاب مفتوح اولمق
ضرورت وزن ایچوندر وشین ضمیر اضمار قبل الذکر طریقیله مصراع ثانیده آن
لفظنه راجعدر را ادات مفعول که حرف بیان دمی یا حرف وحدت * محصول
بیت * اشك کبی دیدهٔ مردمدن آتارسن یعنی خلقك کوزندن دوشررسن
اول کمسه یی که بر دم کندی نظرکدن سوررسن حاصلی سنك مردودك
اولان خلقکده مردوددر (در راه تو حافظ چو قلم کرد ز سر پا * چون نامه

چرا یکدمش از لطف نخوانی * نخوانی فعل نفی استقبال مفرد مخاطبدر
* محصول بیت * سنك یولکده حافظ قلم کبی باشدن ایق ایلدی یعنی سنك
عشقك یولنده کمال تعظیمندن قلم کبی باشی اوزره یوریدی پس نامه کبی نیچون
لطفکدن آنی بر دم اوقومزسن یعنی برنفس یانکه دعوت ایلمزسن وله ایضا

ازبحر هزج
مفاعیلن مفاعیلن فعولن

(لبش می بوسم ودر میکشم می * بآب زندکانی برده ام پی * لبش ضمیری دلده
مرکوز اولان جانانه راجعدر میبوسم مقدم مفعولی واو حرف عطفدر
در حرف تأکید میکشم فعل حال متکلم وحده چکرم دیمکدر یعنی نوش
ایدرم می مفعولی باب زندکانی با حرف صله واضافت لامیه در ویا حرف
مصدری بونده یول وایز معناسنه در * محصول بیت * جانانك لبن اوپرم
وباده ایچرم حاصلی آب حیاته یول ایلتمشم یعنی لبی وباده آب حیاتدر ایکیسنه
بیله وصول بولمشم (نه رازش می توانم گفت با کس * نه کس را می توانم دید با وی
* محصول بیت * نه کمسه یه رازینی دیمکه قادرم نه کمسه یی آنکله کورمکه
قادرم حاصلی بو ایکی معناده عاجزم (لبش می بوسد وخون میخورد جام *
رخش می بیند وگل میکند خوی * محصول بیت * جام لبنی اوپرو قان ایچر
گل رخسارینی کورر و عرق دوکر یعنی جام لبی حسرتندن قان یوتار وگل
رخسارندن شرم ایدوب عرق دوکر (گل از خلوت بباغ آورد مسند * بساط
زهد را چون غنچه کن طی (محصول بیت) گل خلوتدن باغه کتوردی مسندینی
یعنی که تم عدمده ایکن غنچه اولوب وآچیلوب گل اولوب موجود اولدی
حاصلی فصل بهارده گل ظهور ایلدیکنه اشارتدر پس زهد بساطنی غنچه
کبی طی ایله یعنی گل زماننده زهدی ترك ایدوب باده نوش ایله دیمکدر
(بده جام می واز جم مکن یاد * که می داند که جم کی بود وکی کی * اولکی که
اسمدرکیم معناسنه وایکنجی حرف بیاندر واولکی کی برپادشاهك اسمیدر وایکنجی
قچن معناسنه در * محصول بیت * ای ساقی بکا جام می ویر وجمدن یاد ایلمه یعنی
جمی آکمه زیرا کیم بیلور که جم قچن ایدی وکی سلطان قچن یعنی سلاطین
اسلافك ذکرینی ترك ایدوب باده نوش ایله که انلری ذکر ایلمکده سکا فائدهٔ
معتدبها مترتب اولمز (بزن در چنگ چنگ ای ماه مطرب * رکش بخراش
تا بخروشم از وی * اولکی چنك ساز اولان چنکدر وایکنجیسی برتجی حیوانات
قیناغی اما بونده ال مراددر ماه مطرب بیانیه رکش شین ضمیر چنکه راجعدر
بخراش فعل امر مفرد مخاطب طرمله دیمکدر بونده مراد چنکك قیللرینه
مساسدر یعنی کرشلرینی اوتدرمك تا حرف تعلیل بخروشم فعل مضارع متکلم
وحده چوقرایم یعنی فغان وناله ایلیم دیمکدر حاصلی چنکك یانجه ارلایم وی

ضمیری جانانه راجع اولنجه ازحرف ابتدا ایچوندر اما چنکه راجع اولنجه سببیت
معناسنی افاده ایدر من اجلیه کبی * محصول بیت * ای ماه مطرب
چنکه چنکك اور یعنی چال مصراع ثانی چنکه چنك اورمغی بیان ایدر طرمزنی
طرمله یعنی قیللرینی اوتدر تا کیم جانان دردندن ناله وافغان ایده یم یاخود
چنکك فریادیچون ناله ایده یم حاصلی انك آوازیله ناله ایده یم (چو چشمش
مست را مخمور مکذار * بیاد لعلش ای ساقی بده می) محصول بیت * ای ساقی
جانانك چشمی کبی مستی مخمور قومه بلکه انك لعلی یادینه باده ویر یعنی بزکه
انك چشمی کبی مست مخمورز انك لب لعلی یادیله یعنی انك لبی شوقنه بزه باده
صون (نخوید جان ازان قالب جدایی * که باشد خون جامش دررك وپی
قالب عربده وعجمده لامك فتحیله مستعمل لفظدر بونده قالب انسان
مراددرکه عجم اکا کالبد دیرلر لامك فتحیله جدایی یا حرف مصدرکه حرف رابط
صفت خون جامدن مراد باده دررك رانك فتحی وکاف عجمیله طمر معناسنه در
وپی سکر معناسنه در * محصول بیت * اول قالبدن جان آیرلمق استمزکه
جامك قانی یعنی باده اول قالبك رك وپینده اوله حاصلی برتن که باده ایله مربی
اوله جان اول تندن ایرلمق استمز (چو مرغ صبح میکوید که هو هو * منه ازدست
جام باده هی هی * مرغ صبح لامیه در هو هو بونده اصوات طیوردن کنایتدر
وهی هی ادات تنبیهلردر وتکراری تأکید ایچوندر * محصول بیت
چونکه صبح مرغی اصوات ونغماته باشلیه یعنی ترنمات ایلیه جام باده یی الدن
قومه البته البته بهار فصلنده طیورك نغمات وترنماتیله باده ایچمکه
ترغیبدر (زبانت درکش ای حافظ زمانی * زبان بی زبانان بشنو ازنی * محصول
بیت) زبانکی چك ای حافظ برزمان پس دلسزلر دیلنی نی دن اوکرن یعنی ظاهرا
نی زباندر اما کفت وکودن خالی دکلدر حاصلی خواص انسانیتك بعضی که
نطقدر انی بعض جماداتدن تحصیل ایلمکه اشارتدر روله ایضا (مخمور جام عشقم
ساقی بده شرابی * پرکن قدح که بی می مجلس ندارد آبی * مخمور جام عشقم
لامیه ویائیه در ساقی منادی شرابی یا حرف وحدت ویا تنکیر ایچوندرکه حرف
تعلیل آبی یا حرف وحدت ویا تنکیر بونده آبدن مراد اولان رونقدر نته که لغت
عربده رونق السیف ماءه دیرلر * محصول بیت * عشق جامینك مخموریم
ای ساقی شراب ویر قدحی پر ایله که باده سز مجلسك رونقی یوقدر یعنی باده سز
مجلس صفا ویرمز (عشق رخ چو ماهش در پرده راست ناید * مطرب بزن
نوایی ساقی بده شرابی * بونده عشق محبت معناسنده در رخه اضافت
مصدرك مفعولنه اضافتیدر وچو ماهه اضافت بیانیه در ومطرب منادی نوا

ازبحر مضارع
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

برنغمه نك اسمیدر برنوع سازه ده نوادیرلر بونده ایکیسنده ده محتملدر ویا حرف
وحدت ویا تنکیر ساقی منادی شرابی یا حرف وحدت ویا تنکیردر (محصول بیت
جانانك ماه کبی رخنك عشقی ومحبتی پرده ده اولمق راست کلمز یعنی اکا کیزلی
محبت ایلمك مناسب دکل حاصلی عشقی فاش اولمق کرك ای مطرب انك عشقنه
نوا نغمه سنی ویا نوا سازینی چال وای ساقی شراب ویر انك عشقنه نوش ایده لم
حاصلی عشق جانان مستور قالمسون فاش اولسون مصراع اولك معناسی
انك ماه کبی رخنك عشقی پرده ده راست کلمز یعنی مستور اولمز دین زیاده
مستور سویلمش (شد حلقه قامت من تا بعد ازین رقیبت) زین در دکر نراند مارا
بهیچ بابی * بهیچ بابی با حرف سبب ویا حرف صله ویا حرف وحدت * محصول بیت
بنم قامتم حلقه اولدی تا کیم بوندنصکره سنك رقیبك بو قپودن بنی هیچ
بروجهله سورمیه یاخود بو قپودن هیچ برقپویه سورمیه حاصلی قامتم حلقه
اولمقدن غرض قپودن ایرلمقدر قپونك حلقه سی کبی (در انتظار رویت
ما وامیدواری * درعشوه وصالت ما وخیال وخوابی * محصول بیت
سنك رویك انتظارنده بز امیدوارلغله یز یعنی امیدمز واردرکه سنی کوره وز
وصالك عشوه سنده ده بز خیال وخوابله یعنی سنك وصالکدن بزه حاصل
اولان خیالدر وخوابدر حاصلی وصالکی مکر دوشمزده کوره وز یا وصالك
خیالنی کوره وز یوخسه وصال قنده میسر اولور مصراع اولی در انتظار
رویت مارا امید واری یازانلر صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر * مخمور آن
دو چشمم آخر کم ازسؤالی * بیمار آن دو لعلم آخر کم ازجوابی * ایکی مصراعده بیله
اخرادات تأکیددر کم ازسؤالی وکم ازجوابی بونلرك معنالری سؤالدن
وجوابدنده اکسك میم یعنی برسؤاله وبرجوابه دکلز میم حاصلی برسؤاله
وبرجوابه لائق دکلیم دیمکدر * محصول بیت * اول ایکی چشمك مخموریم
پس حالمی صورمغه دکلزمیم اول ایکی لعل لبك بیماریم برجوابه دکلزمیم یعنی
دکرم ولائقم استفهام انکاری طریقیله حاصلی سؤاله وجوابه هروجهله
سزاوارم دیمکدر (حافظ چه می نهی تو دل درخیال خوبان) کی تشنه سیر کردد
از لمعه سرابی * درخیال خوبان در حرف صله واضافت لامیه در سیر طوق
معناسنه در کردد اولور دیمکدر فعل لازمدر اولور معناسنه یعنی صیرورت
معناسنی افاده ایدر لمعه سرابی لامیه ویا حرف وحدت برسرابك پارلمه سی یعنی
پارلمه سی * محصول بیت * ای حافظ محبوبلر خیالنه نیچون کوکل قورسن یعنی
نیچون کوکل باغلرسن برسراب لمعاندن تشنه نجن قانه یعنی دلبرلرك خیالی
لمعان سرابه بکزرکه اندن تشنه یه خیال آبدن غیری نسنه حاصل اولمز

ازبحر هزج
مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن

وله ایضا (می خواه وکل افشان کن از دهر چه میجویی * این کفت سحر که کل
بلبل توچه میکویی * خطاب عام طریقیله بیوررمی خواه شراب استه
کل افشان کن کل مطلقا چیچکدر افشان کن صاچ دیمکدر یعنی نثار ایله یعنی
مجلسه چیچك صاچوب باده نوش ایله کن فعلنك مفعول اولی کل ومفعول
ثانیسی افشاندر * محصول بیت * باده استه وکل صاچ دهردن وروز کاردن
نه دیلرسن یعنی دهردن وروز کاردن نه شکایت ایدرسن سحر وقتنده کل بونی
سویلدی ای بلبل سن نه دیرسن یعنی بو سوزه سنده قائلمی سن (مسند
بکلستان بر تا شاهد وساقی را * لب کیری ورخ بوسی می نوشی وکل بویی *
بر فعل امر مفرد مخاطب ایلت دیمکدر برید ندن مسند مفعول صریحی
وبکلستان غیر صریحی تا حرف تعلیل شاهد وساقی مصراع ثانی یه مرهوندر
ورا ادات مفعول * محصول بیت * تکیه کاهکی کلستانه ایلت تا کیم شاهدك
لبنی طوتاسن یعنی امه سن وساقینك رخنی بوس ایده سن وشراب ایچوب
کل قوقلیه سن حاصلی مسندی کلستانه نقل ایلمکدن بو قدر فائده لر مترتب
اولور (تا غنچهٔ خندانت دولت بکه خواهد داد * ای شاخ کل رعنا از بهر که
میرویی * محصول بیت * جانانه خطاب ایدوب بیورر عجبا سنك غنچهٔ خندانك
یعنی دهانك دولتی کیمه ویریسردر حاصلی کیمك اولوب وکیمه نصیب اولیسردر
ای کل رعنا بداغی کیمك ایچون بترسن یعنی بیوبوب چکدیکك بوی کیمك
ایچوندر (شمشاد خرامان کن وآهنك کلستان کن * تا سرو بیاموزد از قد تو
دلجویی) محصول بیت) شمشاد کبی قامتکی خرامان ایله یعنی صالن وکلستانه
قصد ایله تا کیم سرو سنك قدکدن دلجولك اوکرنه یعنی کوکل المغی تحصیل ایلیه
(امروز که بازارت پرجوش خریدارست * دریاب وبنه زادی از مایهٔ نیکویی
که حرف بیان جوش خریدار اضافتی لامیه در خریدار وصف ترکیبیدر صاتون
آلیجی معناسنه یعنی مشتری دریاب آکله وتدارك ایله واو حرف عطف زادی
یا حرف وحدت مایهٔ نیکویی لامیه مایه سرمایه معناسنه در ونیکویی یای
مصدریه ایله ایلك دیمکدر * محصول بیت * بو کون که بازارك مشتری
جوشندن یعنی کثرتندن طوبطلودر تدارك ایله وایلك سرمایه سندن بر آزق قو
یعنی بو کون که هرکس سکا راغب وطالبدر پس هرکسه ایله لطف اوزره
اول که خطك کلدکده هرکس سندن اعراض ایلمیه وسنکله لطف واحسان
اوزره اوله حاصلی کوزللکی ایولرله کچور که یارین پشیمان ونادمان اولمیه سن
(چون شمع نکورویی در رهکذر بادست * طرفی هنری بربند از مایهٔ نیکویی
شمع نکورویی بیانیه کوزللك شمعی دیمکدر رهکذر باد لامیه یل اوغراغی دیمکدر

طرفی یا حرف وحدت هنری یا حرف تنکیر بربند فعل امر مخاطب باغله دیمکدر
محصول بیت * چونکه کوزللك شمعی باد رهکذرنده در ایلك سرمایه سندن
برمقدار هنر باغله یعنی کوزللك کذران وسریع الزوالدر پس کوزللکدن
صقالیلیق زماننه برمقدار هنر ادخار ایله یعنی تازه ایکن بر هنر کسب ایله که
خطك کلدکده سبب معاشك اوله دیمکدر (آن طره که هر جعدش صد نافهٔ
چین ارزد * خوش بودی اکر بودی بوییش ز خوش خویی) که حرف رابط صفت
جعد بوکلم شین ضمیر طره یه را جعدر ارزد فعل مضارع مفرد غائب دکر دیمکدر
بویی بوی بونده نصیب معناسنه در نته که رساله مزده تحقیق ایلمشز ویا حرف
وحدت ویا تنکیر خوشخوی وصف ترکیبیدر ایوخویلی معناسنه
ویا حرف مصدر * محصول بیت * اول طره که هر بر بوکلمی بوز نافهٔ چینه دکر
زیاده خوش اولوردی اکر خوشخویلقدن برمقدار نصیبی وحصه سی اولیدی
طره یه خوشخویلغی اسناد مجاز مرسل طریقیله در یعنی ذکر جزء وارادهٔ کل
وجهیله در حاصلی مقصود اولان جاناندر (هر مرغ بدستانی در کلشن
شاه آید * بلبل بنواسازی حافظ بدعا کویی * بدستانی با حرف مصاحبت
ودستان بونده حکایت معناسنه در ویا حرف وحدت در کلشن شاه در حرف صله
واضافت لامیه در بلبل مرغدن بدل ومبتدا بنواسازی با حرف مصاحبت
ونواساز وصف ترکیبیدر نوادوزیجی معناسنه ویا حرف مصدر ومجموع ترکیب
خبر بلبلدر حافظده مرغدن بدل مبتدا بدعا کویی بنواسازی کبی در * محصول
بیت * هر مرغ بر حکایه وقصه ایله شاهك کلشننه کلور بلبل نغمه پردازلغله
یعنی ترنماتله وحافظ دعا کویلغله حاصلی حافظ شاهك دعا کوییدر پادشاهه
دعا کویلغین عرض ایلر مقصود حسن طلبدر وله ایضا (نوبهارست در آن
کوش که خوشدل باشی * که بسی کل بدمد باز وتو در کل باشی * محصول بیت *
زمان نوبهاردر اکا درش که خوشدل اوله سن یعنی نوبهارده کوکل
خوشلغنه سعی ایله زیرا نیچه کل چوق بتوب آچیلور وسن کاده اولورسن
یعنی دنیادور دقجه بهار وکل زمانی کلوروسن اولوب طپراق التنده اولیسرسن
پس صاغ اولدیغکجه نوبهارده بر حالت ایله که خوشدل اوله سن (چنك در
پرده همین میدهدت پند ولی * وعظت آنکاه کند سود که قابل باشی
* محصول بیت * چنك پرده ده یعنی خفیهٔ مذکور بیتك مضمونی سکا پند ویرر
اما سکا وعظ اولوقت فائده ویرر که قابل اوله سن یعنی سکا پند اولوقت تأثیر
ایدر که پنده مستعد اوله سن چنکله پرده ذکرنده لطف خفی وار (من نکویم که
کنون با که نشین وچه بنوش) که تو دانی که اکر زیرك وعاقل باشی (محصول بیت

ازبحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلن

بن سکا شمدی دیمزم که کیمکله اوتورونه ایج یعنی بو زمانده بن سکا فلانله
اختلاط ایله وفلان نسنه یی ایج دیمزم زیرا سکا دیه جکیم سن بیلورسن اکر زیرك
وعاقل اولورسك (در چمن هر ورقی دفتر حالی دکرست * حیف باشد که
ز حال همه غافل باشی) ورقی یا حرف وحدت ودفتر حال لامیه در ویا حرف وحدت
* محصول بیت * چنده هر بر ورق براوز که صورت وحال دفتریدر یعنی
هر بر پیراق صانعك بر نوع صنعنی بیان ایدر دفتردر حاصلی هر بر پیراق اللهك
صنعندن بر دفتردرنته که شیخ سعدی حضرتلری بیورمشدر بیت * برك
درختان سبز در نظر هوشیار * هر ورقی دفتر معرفت کردکار * پس چونکه
چنده هر بر ورق صانعك بر صنعنه دلالت ایدر دفتردر حیفدر که سن جمیعنك
حالندن غافل اوله سن یعنی صانعك مصنوعاتندن اکاه اولمیه سن شیخك بیتنده
ورقی یاسی حرف وحدتدر ودفتر معرفت کردکار اضافتلری بیانیه ولامیه در
تقدیر کلام هر ورقی دفتر معرفت کردکارست در ضرورت وزن ایچون سین
وتا ترك اولندی معلوم اولا که مصراع ثانی یی هر ورقی دفتریست یازانلر
دفتر دانشلرنده مذاق فارسی یازلمشدر تأمل (کرچه راهیست پر از بیم
زما تا بر دوست * رفتن آسان بود ار واقف منزل باشی * راهیست یا حرف
وحدت تا انتهای غایت ایچوندر الی معناسنه بر دوست اضافتی لامیه در
دوستك قتنه دلك دیمکدر واقف منزل اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر
محصول بیت * اکرچه قورقیدن طولو بر یولدر بزدن دوستك قتنه دلك یعنی
کوی جانانه بزم ارامزده رقبا واغیار خوفی چوقدر اما کتمك آسان اولور
اکر واقف منزل اولورسك یعنی منزل کوی جانانه کرچکدن وقوفك واریسه
اکا وارمق قولای اولور (نقد عمرت ببرد غصهٔ دنیا بکزاف * کر شب و روز درین
قصهٔ مشکل باشی) نقد عمر بیانیه وتا ضمیر خطاب ببرد فعل مضارع مفرد غائب
ایلتور دیمکدر غصه فاعلیدر ودنیایه اضافتی لامیه در نقد عمر ببردك مفعول
صریحیدر وبکزاف غیر صریحی کزاف ایلاق معناسنه در عربلر تعریب ایدوب
جزاف دیرلر درین در ادات ظرفیه واین اسم اشارتدر غصهٔ دنیایه * محصول
بیت * مصراع ثانی جملهٔ شرطیه ومصراع اول جزائیه واقع اولمش بیورر که
سنك عمرك نقدینی دنیا غصه سی ایلاق ایلتور یعنی عمرك ضایع یره کچرا اکر کیجه
وکوندز بو مشکل قصه ده اولورسك حاصلی کیجه وکوندز دنیا ایچون غم
وغصه چکرسك عمر نازنینك یوق یره کچر (حافظا کر مدد از بخت بلندت باشد
صید آن شاهد مطبوع شمائل باشی * صید آن شاهد مصدرك فاعلنه
اضافتیدر ومطبوعه اضافت بیانیه در شمائل مطبوعك نائب عن الفاعلیدر

* محصول بیت * ای حافظا کر بخت بلندکدن مدد اولورسه یعنی طالع بلندك
سکا یار ویاور اولورسه اول مطبوع شمائل شاهدك یعنی اخلاقی کوزل جانانك
صید وشکاری اولورسن حاصلی سنی کندویه تخصیص ایدوب بندهٔ مکرم
ومعززی اولورسن نظر همان طالعك عون وعنایتنده در وله ایضا (نسیم صبح

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلاتن

سعادت بدان نشان که تو دانی * کذر بکوی فلان کن در آن زمان که تو دانی
نسیم منادی صبحه اضافت لامیه در وسعادته اضافت بیانیه در بدان با حرف
مصاحبت که حرف بیان ویا حرف رابط صفت آخر غزله دك بویله در * محصول
بیت * ای سعادت صباحنك نسیمی اول نشانله که سن بیلورسن جانان کوینه
کذر ایله یعنی اوغره اول زمانده که سن بیلورسن یعنی کوی جانانه واریجق
زمانی سن بیلورسن پس اول زمانده وار (تو پیك خلوت رازی ودیده بر سر راهست
بمردمی نه بفرمان چنان بران که تو دانی) رازی یاسی ضمیر خطاب واو حرف حال
سر راه اضافتی لامیه در یول اوجی ویول باشی دیمکدر بمردمی با حرف مصاحبت
ویا حرف مصدر بران فعل امر مفرد مخاطب سور معناسنه یعنی تیز کیت
دیمکدر * محصول بیت * نسیمه خطاب بیورر که سن راز خلوتنك پیکی سن
حال بو که کوزمزده یول اوجنده منتظر در پس مردملکله بویرقله دکل
شویله کیت که سن بیلورسن یعنی چونکه راز خلوتنك پیکی سن امدی جانادن
بزه خبری تیز کتور که سر راهده منتظرز اما بو خصوصده سکا امر دکلدر
مرادیمز بلکه منتدر (بکو که جان ضعیفم ز دست رفت خدارا * ز لعل روح
فزایت ببخش آن که تو دانی * خدارا مصراع ثانی به مرهوندر ورا ادات
تخصیص لعل روح فزا بیانیه روح فزا وصف ترکیبیدر روح آرتریجی دیمکدر
ببخشش شین ضمیر خواجه یه راجعدر التفات طریقیله ضعیفم ده میم ضمیر
یرینه شین ضمیر اولسه انسب ایدی * محصول بیت * نسیمه خطاب بیورر ای
نسیم جانانه سویله که جان ضعیفم الدن کتدی خدا ایچون روح فزا لعلکدن
اکا بغشله اول نسنه یی که بیلورسن یعنی لعلکدن شکر بوسه لر بغشله
(من این حروف نوشتم چنان که غیر ندانست * تو هم ز روی کرامت چنان
بخوان که تو دانی * محصول بیت * بن بو حروفی یازدم شویله که کمسه
بیلمدی سنده کرامت ولطف جهتندن شویله اوقی که سن بیلورسن یعنی کمسیه
افشا واظهار ایلمه خطاب نسیمه وجانانه اولمق ممکندر (امید در کمر زر کشت
چه کونه نبندم) دقیقه ایست نکارا در آن میان که تو دانی) در کمر در حرف صله
کمر بونده قوشاق معناسنه در زرکشه اضافت بیانیه در التون چکلمش
قوشاق یعنی التونلی قوشاق دقیقه ایست یا حرف وحدت * محصول بیت

سنك زركش قوشاغكه نه وجهله امید بغلیم که اول اورته ده ای نكار
بردقیقه واردركه سن بیلورسن یعنی میانك برا ینجه خیالدر آنی ینه سن
بیلورسن انجق بونده دقیقه اینجه میاندن كنایه در كمر ومیان ودقیقه مراعات
نظیر شكلیدر (خیال تیغ تو با ما حدیث تشنه وآبست * اسیر خویش كرفتی
بكش چنان كه تودانی * محصول بیت * سنك تیغك خیالی بزه تشنه ایله آب
سوزیدر یعنی تشنه آبه نیجه راغب ایسه بز سنك تیغكه انك كبی راغب وطالبز
كندی اسیركی طوتدك آنی بیلدیكك كبی اولدر یعنی بن سنك اسیركم بیلدیكك
كبی بنی قتل ایله حاصلی تیغك قتمده برایچم صودر آنی بندن دریغ ایلمه نیجه كه
بیلورسن بكا آنی ایچور (یكیست تركی وتازی درین معامله حافظ * حدیث
عشق بیان كن بهرزبان كه تودانی * محصول بیت * ای حافظ بو عشق
معامله سنده تركی دل وعربی دل بردرامدی عشق سوزنی بیان ایله هردل ایله كه
بیلورسن یعنی اعتبار معنایه در الفاظه دكل پس اسرار عشقی هرزبانله بیان ایلمك
ممكندر حاصلی سر عشق امر معنویدر هردل ایله بیان اولور عربی یه وتركی یه
وفارسی یه مخصوص دكل وله ایضا (نوش كن جام شراب یك منی * تا بدان
بیخ غم ازدل بركنی * جام شراب یك منی لامیه وبیانیه در بربطمان
شراب آلور جام دیمكدر تا حرف تعلیل بدان با حرف مصاحبت وان اسم
اشارتدر جام شرابه بیخ غم بیانیه در بركنی قوپاره سن دیمكدر * محصول بیت
بربطمان شراب آلور جامی نوش ایله تا كم انك سببیله غم كوكنی
كوكلكدن قوپاره سن یعنی آنی نوش ایلمكله غمدن خلاص بوله سن
(دل كشاده دار چون جام شراب * سر كرفته چند چون خم دنی * سر كرفته
باشی طوتلمش وبركیمش معناسنه در معلوم اوله كه تازه شیره یی كوپه
طولدردقدنصكره آغزینی محكم كریچله وبالجمله صیوارلر تا كیم قینادقده
طاشوب طشره دوكلمیه اول كوپه خم سر كرفته دیرلر خم دنی بیانیه خم عجمده
مطلق كوپه دیرلر امادن نونك تشدیدیله عربده اشاغیسی سیوری مزفت یعنی
ایچی صرچه لی كوپه دیرلر پس اضافة العام الی الخاص قبیلندندر وپا ضمیر
خطاب اولور * محصول بیت * جام شراب كبی كوكلكی كشاده طوت
نیجه یه دك خم دن كبی طوكغون باشلی اوله سن حاصلی نیجه برباشی طوتغون
ومنقبض خاطر اوله سن بونده دنی دناءت معناسنه آلوب دنی كوپ كبی یعنی
آلچق كوپ دینلرا آلچق قاچشلرفتأمل (چون زخم بیخودی رطلی كشی *
كم زنی ازخویشتن لاف منی * خم بیخودی بیانیه خم ده تشدید ضرورت
وزن ایچوندر رطلی یا حرف وحدت كشی چكه سن یعنی ایچه سن * محصول

ازبحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

بیت * چونكه بیخوداق كوبندن بربطمان باده ایچه سن هر كز كندكدن
بنلك لافنی اورمزسن حاصلی چونكه بیخودلق شرابنی نوش ایلیه سن انانیت
وغرور لافنی كلیا ترك ایدرسن (سنك سان شود درقدم نی همچو آب * جمله رنك
آمیزی وتردامنی * سان ادات تشبیهدر طاش كبی دیمكدر شوشینك فتحیله
فعل امر مفرد مخاطب اول دیمكدر رنك آمیز وصف تركیبیدر رنك قارشدریجی
معناسنه ویا حرف مصدر صویك كاه بولنق وكاه صافی اولمسندن كنایه در تردامن
وصف تركیبیدر بحسب لغت یاش اتكلی معناسنه در اما اصطلاحلرنده
دناءت والچقلقدن كنایت ایدرلر ویا حرف مصدردر * محصول بیت * طاش كبی
اباقده اول صوكبی اولمه كه باشدن باشه رنك آمیزلك وتردامنلك صفتیله متصف
اوله یعنی صوكبی انواع رنكلره كیروب تردامن اولمه بلكه طاش كبی اباقلرده
قالوب بردبار وهرجفایه صابر ومتحمل اول كه كمال كسر نفس بونده در (دل بمی
دربند تا مردانه وار * كردن سالوس وتقوی بشكنی * محصول بیت * كوكلكی
باده یه ویا باده ایله مقید قیل تا كیم مردلر كبی سالوس وتقوی كردننی كسر
ایلیه سن یعنی زرق وریا عرضنی قیره سن (خیز وجهدی كن چو حافظ تا مكر
خویش را درپای معشوق افكنی * خیز فعل امر مفرد مخاطب قالق دیمكدر
واو حرف عطف جهدی یا حرف وحدت ویا حرف تنكیر تا مكر مصراع ثانی یه
مرهوندر (محصول بیت * قالق وجهد ایله كه حافظ كبی كندكی جانان اباغنه
براقه سن یعنی جانان بولنده خاك اوله سن وله ایضا (وقت را غنیمت دان
آن قدر كه بتوانی * حاصل از حیات ای جان این دمست تا دانی * وقت دانك
مفعول اولی وغنیمت مفعول ثانیسی ورا ادات مفعول كه حرف بیان تا بونده
ادات تنبیهدر دانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر * محصول بیت * صحت وقتنی
غنیمت بیل اولقدر كه قادرسن زیرا حیاتدن حاصل بودمدر تا بیله سن یعنی
حیاتدن مقصودم صحتدر شویله بیله سن (كام بخشی كردون عمر درعوض
دارد * جهد كن كه ازدولت داد عیش بستانی) كام بخش وصف تركیبیدر مراد
بغشلیجی معناسنه ویا حرف مصدر كردونه اضافت لامیه در كام مبتدا وعمر
مابعدیله خبری داد عیش لامیه در * محصول بیت * فلكك مراد بغشلیجلغی
عوضنده عمر طوتار یعنی بركسه یه مرادین ویرسه آرد نجه هلاك ایدوب عمرین
آلور حاصلی كمسه یه رایكان نسنه ویرمزنته كه شیخ عطار حضرتلری بیورر بیت
چرخ مردم خوارا كر روزی دو مردم پرورست * نیست ازشفقت مكر پرواره او
لاغرست * پس بویله اولیجق جهد ایله كه دولتدن عیش دادینی آله سن یعنی
عیش وصفایه عدالت ویره سن حاصلی دولتدن ذوق آله سن دیمكدر یعنی عمرده

ازبحر هزج
فاعلن مفاعیلن فاعلن مفاعیلن

بقا اولمیجق باری ذوق وصفایه صرف اولمق کرك (پند عاشقان بشنو وزدر طرب
بازآی * کین همه نمی ارزد شغل عالم فانی * پند عاشقان لامیه در طرب بیانیه
بازحرف تأکید آی الف ممدوده ایله فعل امر مفرد مخاطب کل دیمکدر کین که
حرف تعلیل واین همه اشارتدر کردونك کام بخشلغنه نمی ارزد دکزدیمکدر
شغل عالم مصدرك مفعولنه اضافتیدر فی معناسنه وفانی یه اضافت بیانیه در
* محصول بیت * عاشقلر پندینی ایشیدوب قبول ایله وطرب قپوسندن کل
یعنی شنلك وشادیلق ایله حاصلی دنیا ایچون غم وغصه چکمه زیرا بو فلك
ویردیکی دولت عالم فانینك شغلنه دکمز یعنی کردون دون ویردیکی رفعت وعزت
عالم فانیده تحصیلنده چکدیکك مشقته دکمز (پیش زاهد از رندی دم مزن که
نتوان کفت * باطبیب نامحرم حال درد پنهانی * دم مزن فعلنك مفعول
صریحی واز رندی غیر صریحی وپیش زاهد مفعول فیه که حرف تعلیل نتوان
کفت مصراع ثانی یه مرهوندر کفت بونده کفتن معناسنه در باطبیب نامحرم
با حرف صله واضافت بیانیه در وجمله سی کفتك مفعول غیر صریحیدر
وحال درد پنهانی صریحی واضافتلر لامیه وبیانیه لردر پنهانی یا حرف نسبت
* محصول بیت * زاهد اوکنده رندلکدن دم اورمه یعنی قتنده رندلك
مصاحبتنی ایلمه زیرا طبیب نامحرمه پنهانی اولان حال دردی سویلمك اولمز یعنی
زاهده رندلکدن مصاحبت آچمق نامحرم طبیبه کیزلی آغریبی عرض ایلمك
کبیدر طبیب برینه طبیبان ایراد ایلین موزون ونا موزونی فرق ایدر دکل ایمش
(باغبان چو من زینجا بکذرم حرامت باد * کر بجای من سروی غیر دوست ردشمعی
بنشانی * باغبان منادی حرامت باد مصراع ثانی یه مرهوندر * محصول
بیت * ای باغبان چونکه بن بودنیادن کچم یعنی فوت اولم سکا حرام اولسون
اکر بنم یریمه یعنی مقبرمه دوستدن غیری برسرو دیکرسك یعنی قبرم اوستنه
دوستدن غیری برسرو دیکمسون حاصلی مرادم اوزره احیانا جانان کلوب
اوتوروب برمقدار قرار ایلدیکی سرو برینه قائم اولور غیر دوست برینه بغیر
دوست یازان عجب خوب موزون ایمش (خم شکن نمی داند این قدر که صوفی را ردشمعی
جنس خانکی باشد همچو لعل رمانی * خم شکن وصف ترکیبیدر شکنیدندن
کوب قریجی یعنی کسر ایدیجی معلوم اوله که نیجه کره بیان اولمشدر که
امر معروف ونهی منکری عجم دیارنده محتسبلر ایدرلر پس خم شکن اندرده
محتسب اولور وبزم دیارمزده بو خدمتی صوباشیلر ایشلر ومحتسبلر نرخه متعلق
مصلحتدن غیری ایشه قریشمز که حرف بیان صوفی را مصراع ثانی یه مرهوندر
ورا ادات تخصیص جنس خانکی تقدیری جنس شراب خانکی در اووده حاصل

اولان نسنه لره خانکی دیرلر ویا حرف نسبتدر لعل رمانی بیانیه ویا حرف نسبت
انار دانه سی کبی لعل دیمکدر لعلی رمانیلغله وصف ایلدی زیرا بورنکی معتبردر
غیری رنکلرندن * محصول بیت * محتسب بوقدر بیلمز که صوفینك لعل رمانی
کبی شراب خانکیسی وار یعنی اووده حاصل اولمش اعلا قرمزی شرابی
وار ایدیکنی بیلمز صورت پرست مرائی صوفیلره تعریضدر (میروی ومژکانت
خون خلق میریزد * تند میروی جانا ترسمت فرومانی * تندلغتده ایتی
معناسنه در یعنی کسکین بونده مراد تیزلکدر ترسمت تا ضمیر منصوب
متصلدر اما معناده ضمیر مرفوع منفصل مقامنده در فرومانیده فرو ادات
تأکیددر مانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر قاله سن وقالورسن معناسنه در
اما بونده یوریلوب قالمقدن عبارتدر * محصول بیت * جانانه خطاب بیوردر
سن کیدرسن وکرپکلرك خلقك قانینی دوکرقتی تیز یوررسن ای جانان قورقرمکه
یوریلوب قاله سن یعنی شمدی دلبرلکك حکمی زیاده نافذدر وقورقرمکه خطك
کلیجك یورونمز بوله میه سن وعاجز قاله سن دیمکدر یعنی شمدی غرور حسنله
کیدرسن قورقرمکه حسنکه زوال کلیجك یوروشه وطرز وطریقه مالك
اولمیه سن (بادعای شبخیزان ای شکردهان مستیز * درپناه یك اسمست خاتم
سلیمانی * با بونده مع معناسنه در دعای شبخیزان لامیه در شبخیز وصف
ترکیبیدر کیجه قالقیجی معناسنه مراد احیای لیل ایدنلردر الف ونون
ادات جمعدر شکردهان وصف ترکیبی اقسامندندر شکر آغزلی یعنی طاتلی
اغزلی معناسنه مستیز فعل نهی مفرد مخاطب عنادایتمه دیمکدر مصراع ثانی
مقام تعلیلده در پناه یك اسم لامیه درومقدم خبر وخاتم سلیمانی بیانیه ومبتدا یك
اسمدن مراد اسم اعظمدر که نکین خاتم سلیمانده منقوش ایدی * محصول بیت *
ای شکردهان جانان شبخیزلر دعاسنه عناد ایلمه یعنی عزیزلردن خیر دعا
آل زیرا سلیمان پیغمبرك خاتمی وسلطنتی اسم اعظمك پناهنده در حاصلی خاتم
وسلطنت سلیمان بر اسمك حفظنده اولدیغی کبی سنده عزیزلر دعاسنی آلورسك
اول دعانك حفظنده جمیع آفات وعاهاتدن سالم اولورسن دیمکدر (دل زناولك
چشمت کوش داشتم لیکن * ابروی کماندارت میبرد بپیشانی * کوش داشتم
صاقلدم یعنی حفظ ایلدم ابروی کماندار بیانیه کماندار وصف ترکیبیدر یای
طوتیجی معناسنه حاصلی مقوس ابرودن تعبیردر پیشانی لفظ مشترکدر بونده
مکر وحیله معناسنه در * محصول بیت * کوکلمی سنك چشمك اوقندن حفظ
وصیانت ایلدم اما کماندار ابروك انی حیله ومکر ایله بندن آلوب ایلتور یعنی
ابرولرکدن دلمی حفظ ایده مدم بندن زورله الدیلر وکوتردیلر (یوسف عزیزم رفت

ای برادران رحمی) کزغمش عجب دیدم حال پیرکنعانی) یوسف عزیزیمانیه رحمی
یاحرف وحدت ویاتنکیر برمقدرفعلك مفعولیدرتقدیری رحمی کنیددرکزکه
حرف تعلیـل غمش شین ضمیریوسفه راجعدر حال پیرکنعانی لامیه وبیانیه‌در
پیرکنعانی حضرت یعقوب نبیدر بونده کندیدن کنایت ایدر * محصول بیت *
یوسف عزیزم کـتدی یعنی جانانم سفره عزم ایلدی ای قرنداشلر بکا رحم
ایلکز که انك فراقی غمندن پیرکنعانی حالنی عجب کوردم یعنی فراقنده بی قرار
وبی اختیار کوردم حاصلی محزون وغمناك کوردم (زاهد پشیمانرا ذوق باده
خواهدکشت * عاقلا مکن کاری کاورد پشیمانی * زاهد پشیمان بیانیه
وراادات مفعول ذوق باده لامیه کشت بونده کشتن معناسنه‌در عاقلا منادی
کاری یاحرف وحدت کاورد که حرف بیان ویارابط صفت پشیمانی یاحرف مصدر
* محصول بیت * توبه ایلمکدن پشیمان اولان زاهدی می ذوقی اولدریسردر
پس ای عاقل برایش ایشلمه که پشیمانلق کتورر یعنی پشیمانلق ویره‌جك ایشی
ایشلمه یعنی ای زاهد چونکه پشیمان اولیسر ایدك نیچون توبه ایدردك (ازدرم
درا روزی تازنم زشادی دست * روشنی بمن پیوست راستی بمهمانی * ازدرم
میم ضمیر مجرور متصل منصوب منفصل معناسنه‌در درآ درادات تأکیدو آ
الف ممدوده ایله کل دیمکدر نته که تکرار کلمشدر روزی یاحرف وحدت تاحرف
تعلیل زنم فعل مضارع متکلم وحده‌در زشادی یاحرف مصدر دست زنمك
مفعول صریحی وزشادی غیرصریحی روشنی مابعدیله مقام تعلیلده یاخود مقام
بیانده‌در بمن باحرف صله پیوست واصل اولدی دیمکدر راستی محقق دیمکدر
بمهمانی باحرف مصاحبت ویاحرف وحدت ویاتنکیر ویاحرف مصدر
* محصول بیت * برکون بکا قپودن ایچری کیرتاکیم شنلکدن ال اورام ودیم
بکا برمهمانله ویامهمانلقله روشنلك واصل اولدی یعنی سنك کلمککله بکا نور
وسرور واصـل اولدی دیو شنلکدن ال قرصام مصراع ثانینك معناسی
روشنلك بکا اولاشدی استقامت قونقلغیله دین وبکا استقامت حصوله
روشنلك اولشدی یعنی راستلك سبب سرور اولوردین راست معنا ویرمشلر
(جمع کن باحسانی حافظ پریشانرا * ای شکنج کیسویت مجمع پریشانی رد سروری وشمعی
باحسانی باحرف مصاحبت ویاحرف تنکیر ای حرف ندا منادی محذوف
تقدیری ای جانان در شکنج کیسو لامیه ومبتدا مجمع پریشانی ده
لامیه وخبر ویاحرف مصدر * محصول بیت * حافظ پریشانی احسانکله
جمع ایله ای شکنج کیسولك مجمع پریشانی اولان جانان * کرتوفارغی
ازمن ای نکارسنکین دل * حال خود بخواهم کفت پیش آصف ثانی

محصول

ازبحر هزج
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

محصول بیت * ای نکارسنکین دل اکرسن بندن فارغ ایسك کندی حالمی
سویلیسرم آصف ثانی قتنده یعنی بندن فارغ وآزاد اولورسـك وزیر
اعظمه سندن شکایت ایدیسرم که سندن انتصاف ایلیه وله ایضا (هواخواه
توام جانا ومیدانم که میدانی * که هم نادیده می بینی وهم ننوشته میخوانی
هواخواه تو لامیه‌لردر سنك هوا کی ایستیجی یم یعنی محبکم که حرف تعلیل
محصول بیت * ای جانان سـنك محبکم وبیلورمکه سودکی بیلورسن زیرا
هم کورلمش نسنه‌لری کوررسن وهم یازلمش نسنه‌لری اوقورسن یعنی
سنده استعداد وقابلیت برمرتبه‌ده‌درکه محبکی یك نظرده بیلورسن
* ملك درسجدهٔ آدم زمین بوس تونیت کرد * که درحسن توچیزی یافت بیش
ازطور انسانی * محصول بیت * ملك سجدهٔ آدمده سنك زمین بوسلکنه نیت
ایلـدی یعنی آدمه سجده‌دن مراد حقیقتده سکا سجده ایدی زیرا سـنك
حسنکده برنسنه بولدی طور وعادت انساندن زیاده یعنی سنده برنسنه
بولدیکه اول نسنه نوع انسانده بولنمز اما آدمده موجود ایدی پس بووجهله
اکا سجده ایلدی (خم جعدت بنامیزد کنون مجموعهٔ دلهاست * ازان بادا مبی
بادت که انکیزد پریشانی * خم جعد لامیه زیرا جعد شکنج وشکندن تجرید
اولنوب زلف معناسنه‌در بنامیزد مقام دعاده وتحسینده مستعمل لفظدر
* محصول بیت * سنك خم زلفك الله تعالی یرامز کوزدن صاقلسون شمدی
کوکللر مجموعه‌سیدر یعنی دللر قرارکاهیدر اول یلدن سکا امینلك اولسون که
پریشانلق قوپرر یعنی پریشانلق ایراث ایلین باددن خدا خم زلفکی وسنی امین
طوتسون (امیدازبخت میدارم که بکشایم کمربندش) خدارا ای فلك بامن کره
بکشاز پیشانی * کره بکشاز پیشانی یعنی بکا هشاشت وبشاشت کوستر
زیرا آلن بوروشدرمق برنسنه‌یی کریه کورمکدن اولور حاصلی عدم رضادن
تعبیردر یعنی بنمله عداوتی ترك ایله دیمکدر * محصول بیت * طالعمدن امید
واردرکه قوشاغنی چوزم یعنی بکا وصالی نصیب اوله پس الله ایچون ای فلك
بنمله عداوت وکراهت اوزره اولمه یعنی انك وصالیچون بکا حسد ایلمه (بیفشان
زلف وصوفی راببازی وبرقص آور) که ازهر رقعهٔ دلقش هزاران بت برافشانی
محصول بیت * زلفکی سلك وصوفی بی رقصه ولعبه کتورتاکیم خرقه سـنك
هر بریمه سندن نیچه بیك بت سلکه سن یعنی سنك سودا که دوشوب رسوای ازله
وجمع ایلدیکی زرق وریا ظهوره کله (چراغ افروز چشم مانسیم زلف خوبانست
مبادا این جمع رایارب غم ازباد پریشانی * چراغ افروز وصف ترکیبیدر چراغ
اویاریجی دیمکدر چشمه اضافت اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر ومایه

اضافت لامیه‌در چراغ افروز مبتدا و نسیم خبری نسیم زلف خوبان لامیه‌لردر
مبادنهی غائب صورتنده دعادر این جمع زلف خوبانه اشارتدر باد پریشانی
بیانیه * محصول بیت * بزم کوزمزه چراغنی روشن ایلین کوزلرین زلفنك
نسیمیدر یارب بو جمعه پریشانلق بادندن غم اولمسون یعنی هرکز پریشان
اولمسون مجموع اولسون (ملامتکو چه دریابد ز راز عاشق و معشوق * نبیند
چشم نابینا خصوص اسرار پنهانی * ملامتکو وصف ترکیبیدر رازلیجی
معناسنه چه دریابد نه اکلر دیمکدر زیرا یابد درله مستعمل اولسه فهم وادراك
معناسنه‌در * محصول بیت * ملامتکو راز عاشق و معشوقدن نه اکلر یعنی
عشق و محبتی اول نه بیلور زیرا کورك کوزی نسنه کورمز خصوصا که کیزلی
رازی حاصلی آشکاره‌یی کورمز قنده قالدیکه کیزلی نسنه‌لری (ملول از همرهان
بودن طریق کاردانی نیست * بکش دشواری منزل بیاد عهد آسانی
محصول بیت * یولداشلردن ملول اولمق ایش بلیجیلك طریقی دکل یعنی
کاردان اولان یولداشلردن ملول اولمز پس منزلك دشوارلغنی چك آسانلق
زمانی یادیله حاصلی واراجغین پرده زمان حضور وصفایی فکر ایلمك سببیله
منزلك صعوبتنی چك (دریغ آن عیش شبکیری که چون باد سحر بکذشت *
بدانی قدر وصل ای دل چو در هجران فرومانی * محصول بیت * حیف اول
کیجه‌ده اولان عیش و عشرت که باد سحر کبی کچدی ای کوکل وصل قدرینی
بیلورسن چونکه هجرانده عاجز قاله‌سن حاصلی فراق المین چکدیککده وصال
قدرینی بیلورسن یعنی عیش شبکیرك قدرینی اول وقت بیلورسن که شب فراق
المنه دوشه‌سن (خیال چنبر زلفش فریبت میدهد حافظ * نکر تا حلقهٔ اقبال
ناممکن نجنبانی خیال چنبر زلفش لامیه و بیانیه‌لردر نکر فعل امر مفرد مخاطب
نظر ایله دیمکدر تا ادات تعلیلدر حلقهٔ اقبال ناممکن بیانیه‌لردر نجنبانی فعل
نفی مستقبل مفرد مخاطب دپرتمیه‌سن دیمکدر * محصول بیت * جانانك زلفی
چنبری خیالی سکا فریب ویرر ای حافظ یعنی سنی آلدار نظر ایله که ممکن اولمیان
دولتك حلقه‌سنی دپرتمیه‌سن یعنی حاصل اولمز دولته کوشش ایلمیه‌سن
حاصلی آنك حلقهٔ زلفی حاصل اولمز دولتك حلقه‌سیدر امدی اکا یاپشمه که
سکا آندن فتح باب میسر اولمز وله ایضا (هزار جهد بکردم که یار من باشی *
از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن
مراد بخش دل بیقرار من باشی * مراد بخش وصف ترکیبیدر دله اضافت
اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر و بیقراره اضافت بیانیه * محصول بیت
هزار سعی ایلدمکه بنم یارم اوله‌سن بنم بیقرار کوکلمه مراد بغشلیجی اوله‌سن یعنی
کوکلمه مرادینی ویره‌سن (دمی بکلبهٔ احزان عاشقان آیی * شبی انیس دل

سوکوار من باشی * دمی یا حرف وحدت بکلبه با حرف صله و کلبه کاف عجمینك
ضمیله بونده حجره معناسنه‌در احزانه اضافت لامیه‌در مجازا و عاشقانه اضافت
لامیه‌در تحقیقا آیی فعل مضارع مفرد مخاطب کله‌سن دیمکدر شبی یا حرف
وحدت انیس دل اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر و سوکواره اضافت بیانیه‌در
سوکوار ماتمزده یعنی یاسلی کمسه * محصول بیت * بو بیت سابقدن
بدلدر یعنی هزار جهد ایلدمکه بردم عاشقلرك کلبهٔ احزانه کله‌سن برکیجه بنم
ماتمزده کوکلمك انیسی اوله‌سن یعنی برکیجه بکا یار و مصاحب اوله‌سن (چراغ
دیدهٔ شب‌زنده‌دار من کردی * انیس خاطر امیدوار من باشی * محصول بیت *
بنم شب‌زنده‌دار دیده‌مه چراغ اوله‌سن یعنی کیجه اویومیان کوزمه چراغ
وضیا اوله‌سن بنم امیدلی خاطرمك انیسی اوله‌سن یعنی هزار جهد ایلدمکه
بویله اوله‌سن (من این مراد ببینم بخواب نیم شبی * بجای اشك روان در کنار
من باشی * ببینم استفهام معناسنی متضمندر کورمی دیمکدر * محصول
بیت * بن بو مرادی کورمی عجب دون یاریسنده دوشمده که اشك روان برنده
کنارمده اوله‌سن یعنی عجب بکا بو مرادی ویره‌می که کوزم یاشی برنده سینه‌مده
اوله‌سن (ازان عقیق که خونین دلم ز عشوهٔ او * اکر کنم کلهٔ رازدار من باشی
عقیقدن مراد لبدر که حرف رابط صفت * محصول بیت * اول عقیق لبدن که
انك عشوه‌سندن خونین دلم اکر شکایت ایدرسم رازدارم اوله‌سن یعنی
بو معنایی ده دون یاریسنده دوشمده کورمی (چو خسروان ملاحت
ببندکان نازند * تو در میانه خداوندکار من باشی * ببندکان با حرف صله
و یا حرف مصاحبت * محصول بیت * چونکه ملاحت پادشاهلری بنده‌لریله
و یا بنده‌لرینه فخر ایدرلرسن ارالرنده بنم خداوندکارم یعنی افندم اوله‌سن (شود
غزالهٔ خورشید صید لاغر من * کر آهوی چو تو یکدم شکار من باشی * غزالهٔ
خورشید اضافة العام الی الخاص‌در زیرا غزاله لفظ مشترکدر نیجه معنایه کلور
بونده خورشیده اضافتله تخصیص کسب ایلدی زیرا کونشه ده عرب غزاله
دیر صید لاغر بیانیه آهویی یا حرف وحدت * محصول بیت * غزالهٔ خورشید
بنم لاغر صیدم اولور یعنی جزوی صیدم اولور اکر سنك کبی بر آهو بنم شکارم
اولورسه یعنی سن بنم شکارم اولورسك غزالهٔ خورشید بنم کمتر شکارم اولور غزاله
و صید و آهو و شکار ذکری مراعات نظیردر (سه بوسه کز دولبت کردهٔ وظیفهٔ
من) اکر ادا نکنی قرض دار من باشی (محصول بیت) اوچ بوسه که ایکی لبکدن
بکا وظیفه ایلمش سن اکر ادا ایلمزسك بنم قرضدارم یعنی بورجلم اولورسن حاصلی
بکا اوچ بوسه که ایکی لبکدن تعیین بیورمش سن ادا ایلمزسك اوستکه حساب

ابدرم که محلنده الم (دران چمن که بتان دست عاشقان کیرند * کرت ز دست بر آید
نکارمن باشی * محصول بیت * اول چمنده که دلبرلر عاشقلرینك اللرین طوتارلر
اکر الکدن کاورسه بنم نکارم اوله سن یعنی شول مقامده که معشوقلر
عاشقلرینه لطف واحسان اوزره اوله لر قادر ایسك سنده بکا لطف واحسان
اوزره اولوب تسلیٔ خاطر ایله (من ارچه حافظ شهرم جوی نمی ارزم * مکر تو
از کرم خویش یار من باشی (محصول بیت) کرچه بن حافظ شهرم بر آرپه دکم
مکر سن کندی کرمکدن بکا یار اوله سن یعنی بن سنکله اولنجه حیز قبولده یم
والا که سنسز بر آرپه جه رغبتم اولمزوله ایضا (یا مبسما یحاکی درجا من اللآ لی

ازبحر مضارع
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

یارب چه در خور امد کردت خط هلالی * یا حرف ندا مبسما منادای نکره مبسم
میمك فتحی وبانك سکونی وسینك کسری ایله آغزه دیرلر یعنی دهانه اصلنده
اسم مکاندر تبسم یری دیمکدر یحاکی فعل مضارع مفرد مذکر غائب مفاعله
بابندن بشابه معناسنه یعنی بکزر دیمکدر فاعلی تحتنده مستتر مبسمه راجع
ضمیردر درجا مفعول صریحیدر یحاکینك ومن اللآ لی غیر صریحی وجائزدر که
من اللآ لی بر محذوف صفته متعلق اوله تقدیری درجا مملوا من اللآ لی اوله درج
جواهر حقه سنه دیرلر یعنی جواهر طوران حقه یه ولآلی لؤلؤنك جمعیدر اینجو
معناسنه یارب لفظ مشترکدر یا الله وعجب معناسنه مستعملدر بونده ایکی
معنایه بیله تحملی واردر خور لایق معناسنه در کردت کرد اطراف معناسنه در
وضمیر خطاب مبسمه راجعدر خط آمدك فاعلیدر وهلاله اضافت بیانیه در
ویا حرف نسبت * محصول بیت * ای اینجودن مملو درجه مشابه دهان یارب
نه لایق وسزاوار کادی سنك اطرافکده هلالی خط جانانك لبی اوستنده خط
براشدیغنی استغراب ایدر یعنی بیغی بقشد یغنی مقبول طوتار حاصلی
بیغنی هلاله تشبیه ایدر یا مبسما یحاکی یی یا مبسما بحالی چیقاروب
معناسنی ای کولدیجی کسه بنم حالمه اینجولردن بر درجی دین غریب

ردسروری

مستخرج وجود شریف ایمش (حالی خیال وصلت خوش میدهد فریبم *
تا خود چه نقش بازد این صورت خیالی) حالی وحالیا شمدیکی حالده معناسنده
استعمال ایدرلر خیال وصلت مصدرك مفعولنه اضافتیدر تخیل معناسنه
تا ضمیر خطابدر جانانه میدهدك فاعلی تحتنده خیاله راجع ضمیردر وفریب
مفعولی تا بونده عجبا معناسنه در چه نقش بازدنه نقش کوستررونه شکل
اظهار ایدر دیمکدر این صورت خیالی بیانیه در وخیال وصله اشارت ویا حرف
نسبتدر * محصول بیت * جانانه خطاب ایدر که شمدی وصلك تخیلی بکا
خوش فریب ویرر یعنی بنی کوزل الدار عجبا بو تخیله منسوب صورت نه شکل

کوستررونه حال اظهار ایدر دیمکدر یعنی شمدیکی حالده وصلك خیالنك
الدامسیله اکانورز عجبا صولك اوجی نره یه وارر ونه صورت کوستررد
دیمکدر (دل رفت ودیده خون شد تن خست وجان زبون شد * فی العشق
معجبات یأتین بالتوالی * خست فعل ماضی مفرد غائب مجروح اولدی
دیمکدر لازمله متعدی بیننده مشترکدر بونده لازم واقعدر معجبات
لفظا مرفوع مؤخر مبتدا وفی العشق مقدم خبر وجملهٔ اسمیه اعرابدن محلی
یوق جملهٔ تعلیلیه معجب اسم فاعلدر افعال بابندن عجبه کتوریجی وکوکله
خوش کلیجی معناسنه بعض نسخه ده معجبات یرینه موبقات دوشمش موبقك
جمعیدر افعال بابندن مهلك معناسنه یأتین فعل مضارع جمع مؤنث غائبه
اتی یأتی دن ضرب بابندن کلورلر دیمکدر نون ضمیر معجباته راجعدر بالتوالی
با حرف جر یأتین فعلنه متعلق توالی تفاعل بابندن مصدردر صیانة للیالام
مکسور قیلندی * محصول بیت * کوکل عشق جانان یولنده کتدی دیده ده
آنده خون اولدی وتن مجروح وجان زبون اولدی زیرا عشق طریقنده عجایبات
واردر که بری بری آردنجه کلور یعنی عشق ومحبت ایچنده عاشقه انواع بلایا
واصناف رزایا کلور (دل خون شدم زدستش وز یاد چشم مستش * اوذیت
بالرزایا ماللهوی ومالی * دل خون شدم زدستش میم ضمیر معناده دله مقیددر
تقدیری دلم خون شد در اوذیت فعل ماضی متکلم وحده مبنی للمفعول افعال
بابندن مصدری ایذا کلور ایذا اولندم دیمکدر بالرزایا با حرف جر اوذیته
متعلقدر رزایا رزیه نك جمعیدر مصیبت معناسنه ما اسم تعجب ویا اسم استفهام
للهوی لام بای صله معناسنه در مقدر حصل یه متعلق وهوی محبت دیمکدر
محبته نه اولدی معناسنه واو حرف عطف وما سابق کبی وجار مع المجرور سنه
حصل یه متعلق * محصول بیت * جانانك الندن ومست چشمنك نازندن یورکم
خون اولدی پس مصیبتلرله ایذا اولندم بویله اولنجه محبته وبکا نه اولدی که
محبت اوجندن بو نجه بلا ومشقت چکرم یعنی محبت سبب رزایا وبلایا اولدیغی
غریبدر (خوی تو کر نکردد هر کز د کر نکردد * عاشق درین جوانب عارف درین
حوالی * دکر نکردد مصراع ثانی یه مرهوندر اولکی نکردد تغیردن عبارتدر
وایکنجیسی چکز نمك معناسنه در * محصول بیت * اکر سنك خویك دونمزسه
یعنی ملایم ویواش اولمزسه هرکز عاشق بو جوانبده وعارف بو اطرافده چکز نمز
یعنی سن همان عاشق وعارفه ملایم اولوب کولر یوز کوسترمیه سن هرکز
انلر سنك کویك اطرافنده چکزنمزلر بلکه سر کویکه کلمزلر (یارا بکا تبری عن
موثق وهادی * ان تلق اهل نجد کلم بحسب حالی * تبری فعل مضارع مفرد

مخاطبدر تفعل بابندن تانك برتسى محذوفدر اصلى تتبرى ايدى فاعلى تحتنده
راكبه راجع ضميردر وجملهٔ فعليه صفت راكبدر وجائزدر كه تبرى فعل ماضى
مفرد غائب اوله وجملهٔ فعليه راكبه صفت اوله فتأمل عن حرف جر تبرايه متعلق
موثق مصدر ميميدر وثاق معناسنه يعنى عهد ياى متكلمه اضافتله اعرابى
تقديرى اولمشدر واو حرف عطف وهادى معطوفدر موثقى يه واعرابى بنه
تقديريدر هادى اسم فاعلدر قولاغوز معناسنه ان حرف شرط تلق فعل
مضارع مفرد مخاطب ملاقى اولورسك ديمكدر اصلى تلقى ايدى يانك حذفى
علامت جزمدر اهل نجد اضافتى لاميه در وتلق نك مفعوليدر نجد بصره ايله مكه
اراسنده بر يرك اسميدر بصره حاجيلرى اكا اوغراسنجه اولمز كلم فعل
امر مفرد مخاطبدر تفعيل بابندن تكلم ايله يعنى سويله بحسب با حرف صله
حسب حانك فتحى وسينك سكونيله اندازه ومقدار معناسنه در كلمك مفعول
غير صريحيدر وحاله اضافت لاميه در وياى متكلمه اضافت سببيله اعرابى
تقديرى اولمشدر * محصول بيت * اى شول راكب كه اعراض ايلدك
ويا اعراض ايلرسن بنم وثاقمدن ودليلمدن اهل نجده ملاقى اولورسك انلره بنم
حسب حالمى سويله خواجه كندى شهرينى ديار نجده تشبيه ايدوب اسلوب
عرب اوزره تكلم بيورر (دلبر بعشقبازى خونم حلال دانست * فتوئ عشق
چونست اى زمرهٔ موالى * زمره بلوك معناسنه در * محصول بيت *
دلبر محبوب دوستلغم سببيله قانمى حلال بيلدى اى موالى زمرهسى عشقك
فتواسى نيجه در يعنى جانانه قانم حلالميدر حاصلى بنى قتل ايدنجه ديت
وياقصاص دوشرمى جواب ويروب مثاب اولهسز (العين ماتسامت شوقا
لاهل نجد * والقلب ذاب وجدا فى دائه العضالى * العين لفظا مرفوع مبتدا
ما حرف نفى تسامت فعل ماضى مفرد مؤنث غائبه اويومدى ديمكدر جملهٔ
فعليه اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدا در شوقا فعل منفينك مفعول لهيدر
لاهل نجد لام حرف جر شوقه متعلق واضافت لاميه والقلب لفظا مرفوع
مبتدا ذاب فعل ماضى مفرد مذكر غائب اريدى ديمكدر وجدا لفظا منصوب
تميزدر ذاب فاعلندن جملهٔ فعليه اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر فى دائه
جار مع المجرور ذاب فعلنه متعلقدر داء درد والمه ديرلر وضميرى قلبه راجعدر
عضال لفظا مجرور صفت داءدر عضال عينك ضميله لغتده چوزلمين دوكه ديرلر
اما استعمالده مشقتده مشهوردر حتى اوكلمز درده داء عضال ديرلر آخرنده كى
يا حرف اطلاقدر (محصول بيت) كوزم اويومدى اهل نجده شوق ايچون يعنى
شهر شيرازه اشتياقدن كوزم اويومدى كوكلم ده اريدى غصه وقيغو جهتندن

عشق ومحبتك اوكلمز درد وبلاسنده يعنى كوكلم غمناك ودردناكدر حاصلى
شهرمزه اشتياقدن كوزم بيخواب قالديغى كبى كوكلمده غمده ودردنده اريمكدهدر
(لله ذات رمل كان الحبيب فيها * طار العقول طرا من نظرة الغزالى * لله جار مع
المجرور مقدم خبر ذات رمل مؤخر مبتدا ذات رمل نجد ايله مدينه اراسنده
بر قوم ديه سنك اسميدر بونك كبى جملهلر مقام مدحده مستعملدر لله
در قايل كبى الحبيب كان نك اسمى وفيها جار مع المجرور خبرى وجمله ذات رملك
صفتى طار فعل ماضى مفرد مذكر غائبدر العقول فاعلى طرا حالدر عقولدن
من نظرة الغزالى جار ومجرور طاره متعلقدر نظره بناء مره الغزاله اضافت
لاميه در وآخرنده يا حرف اطلاقدر مصراع ثانى مدحك مقام تعليلنده واقعدر
* محصول بيت * شول ذات رمل كه حبيب انده در اللهكدر يعنى خدانك عين
عنايتيله منظوريدر زيرا جميع عقول بر غزالك نظرهسندن اوچدى يعنى
بر نظر ايله عقلايى ديوانه ايلدى ذات رملدن مرادى كندى شهريدر وعقولدن
مراد عقول عشاقدر وغزالدن مراد جانانيدر زيرا كوزللرى آهويه
تشبيه ايده كلمشلردر خصوصا كه غزال ياور ديسيدر (كر عاقلى وزيرك از چار
چيز مكذر * امن وشراب بى غش معشوق وجاى خالى * محصول بيت * اكر
عاقل وزيرك ايسك درت نسنهدن كچمه امين ير وصافى شراب ومعشوق وخالى
كوشه كه اغيار انكل اولميه حاصلى عاقل ايسك بو درت نسنهدن منفك اولمه
(مى ده كه كرچه كشتم نامه سياه عالم * نوميد كى توان بود از لطف لايزالى *
نامه سياه وسياهه نامه مجرم وكناهكاره ديرلر (محصول بيت) باده ويراى ساقى
اكرچه كه عالمك كناهكارى ورسوايى اولدم اللهك لطف ازليسندن نجن
نااميد اولمق اولور يعنى هر نقدر مجرم وكناهكار ايسم اللهك رحمتندن اميدمى
قطع ايلمم (ساقى بيار جامى وز خلوتم برون كن * تا دربدر بكردم قلاش ولاابالى
* محصول بيت * اى ساقى بر قدح كتور وبنى خلوتدن طشره ايله يعنى
بنى خلوتدن سور تاكيم قپو قپو قلاش ولاابالى چكزينم كدالر كبى قلاش مفلسه
ديرلر ولاابالى بى پروا كزن كمسيه ديرلر يعنى بنى مست ايله تاكيم عالمى مست
وبى پروا سير ايدهيم (چون نيست نقش دوران بر هيچ حال ثابت * حافظ مكن
شكايت تامى خوريم حالى * محصول بيت * چونكه نقش دوران هيچ بر وجه
اوزره ثابت دكلدر اى حافظ دور كردوندن ونقش دوراندن شكايت ايلمه تاكيم
حاليا باده ايچوب روزكارى فراغتله كچورهلم يعنى چونكه حال عالم برقرار اوزره
ثابت دكل پس نه التفاتندن مسرور ونه استغناسندن مغموم اول (صافيست
جام خاطر در دور آصف عهد * قم فاسقنى رحيقا اصفى من الزلالى * صافيست

مقدم خبر جام خاطر بیانیه ومبتدادور آصف عهد لامیه لردر قم فعل امر مفرد
مخاطب قام یقوم دن قالق دیمکدر فا حرف عطف اسقنی فعل امر مفرد مخاطب
سقی یسقی دن بنی صوار وبکا ایچور رحیقا مفعول اسقنی در نون حرف وقایه
ویا ضمیر متکلم اصفی اسم تفضیلدر صفا یصفو دن صافیرك معناسنه من الزلال
جار ومجرور اصفایه متعلقدر زلال طاتلو صویه دیرلر ✳ محصول بیت ✳ زمانه
وزیر اعظمك دورنده جام خاطرمز و پیالهٔ قلبمز صافی و پاکدر یعنی ایام سعادتنده
احوال عالمدن واطوار دوراندن کوکلمزده کدر یوق پس قالق ای ساقی
بکا زلالدن صافیرك باده ایچور که عهدنده عشرت ایده یم رحیق جنت شرابنه
دیرلر زلالی یاسی حرف اطلاقدر (الملك قد یباهی من وجده وجده ✳ یارب که
جاودان بادا این قدر واین معالی ✳ الملك مبتدا قد یباهی جملهٔ فعلیه محلا مرفوع
خبری یباهی فعل مضارعدر مفاعله بابندن مباهات مفاخرت معناسنه
من وجده یباهی یه متعلقدر وجد بونده اشتیاق وآرزو ومحبت معناسنه در
واو حرف عطف جد بخت معناسنه معالی علانك وعلانك جمعیدر رفعتلر
وشرفلر دیمکدر ✳ محصول بیت ✳ مملکت وزیرك محبت واشتیاقیله وطالع
ودولتیله فخر ایدر یا الله که ابدی اولسون بو قدرلر وبو رفعتلر وشرفلر یعنی عالمده
وجودی رفعت وشرفدن منفك اولمسون ابدا (مسند فروز دولت کان شکوه
وهیبت ✳ برهان ملك وملت بونصر بو المعالی ✳ مسند فروز وصف ترکیبیدر
دولته اضافت اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر کان شکوه لامیه برهان ملك
لامیه بونصر بو المعالی تقدیری بونصر بن بو المعالی در ابو المعالی اوغلی ابونصر
دیمکدر ✳ محصول بیت ✳ مذکور وزیر دولت تختنه ضیا ونور ویریجیدر
وشکوه وهیبت معدنیدر ملك وملتك برهانیدر ابو المعالی اوغلی ابونصردر
حاصلی بروزیر درکه بو اوصافله موصوف وبو القابله معروفدر وله ایضا (سبت
سلمی بصدغیها فؤادی ✳ وروحی کل یوم لی ینادی ✳ بعض نسخه ده لی ینادی
یرینه فی تنادی واقعدر تنادی تفاعل بابندن مصدردر صیانةً للیا دال مکسور
قیلنمشدر ثلاثیسی ندادر چاغرمق معناسنه سبت فعل ماضی مفرد مؤنث
غائبه سبی ایلدی یعنی اسیر ایلدی سبی یسبی دن یعنی ضرب بابندن سلمی
تقدیرا مرفوع فاعلیدر بصدغیها صدغ صادك ضمی وغین معجمه ایله زلف
معناسنه در بونده تثنیه واقع اولمش اضافتله نون تثنیه ساقط اولمش وضمیر
سلمایه راجعدر جار ومجرور مفعول غیر صریحیدر سبت فعلنك وفؤادی
تقدیرا منصوب مفعول صریحیدر فؤاد کوکلدر قلب معناسنه ویا ضمیر متکلم
واو حرف حال روحی تقدیرا مرفوع مبتدا کل یوم لامیه ظرفیتله منصوبدر

ازبحر هزج
مفاعیلن مفاعیلن فعولن

لی جا

لی جار مع المجرور ینادی یه متعلقدر ینادی فعل مضارع مفرد مذکر غائب مفاعله
بابندن بکا ندا ایدر یعنی چاغرر فریاد وفغان ایدر جملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع
خبر مبتدادر ✳ محصول بیت ✳ سلمی ایکی زلفیله کوکلمی اسیر ایلدی یعنی
کوکلمی الدی حال بوکه روحم هرکون بکا زلف سلمادن شکایت ایدوب ندا ایدر
یاخود تنادیده در (خدارا بر من بیدل ببخشای ✳ وواصلنی علی رغم الاعادی
خدارا ادات تخصیص الله ایچون دیمکدر واو حرف عطف واصل فعل امر
مفرد مخاطبدر مفاعله بابندن نون حرف وقایه ویا ضمیر منصوب متصل
بنی واصل قیل دیمکدر علی رغم جار ومجرور واصله متعلقدر رغم رشك
معناسنه درکه ترکیده کورلکله تعبیر ایدرلر اعادی یه اضافت لامیه در
عدونك جمعیدر ✳ محصول بیت ✳ ای جانان خدا ایچون بن بیدله ترحم ایله
وبنی کندیکه عدولرك کورلکنه ایصال ایله یعنی بکا واصل اول (امن انکرتنی
عن عشق سلمی ✳ تزاول رویکی لولی بوادی ✳ امن همزه حرف ندا من اسم
موصول منادی انکرت فعل ماضی مفرد مخاطب افعال بابندن نون
حرف وقایه ویا ضمیر منصوب متصل عن عشق سلمی جار ومجرور فعله متعلق
سلمی یه اضافت لامیه بو غزل عربیله شیرازه مخصوص بردیل ایله ملمعدر تزاول
تانك ضمیله تو معناسنه در فارسیسی توز اولدرسن اولدن دیمکدر رویکی
اصلنده روی یکی ایدی لولی برطائفه درکه انلره لولیان دیرلر مفردی لوا یدر
سابقا مکر بیانی کچمشدر بوادی یانك ضمیله بوایاید معناسنه ودی دید
معناسنه در ✳ محصول بیت ✳ ای شول کمسه که سلمانك عشقندن بکا منکر
اولدك یعنی سلمایه بنم عشق ومحبتمی انکار ایلدکسن اولدن برلوالینك رویکی
کورمك کرك ایدك یعنی اولدن عشق کیفیتیله الوده اولمق کرك ایدك که بنم
عشقمه انکار ایلمیه ایدك (که همچون مت بیوتن دل وایره ✳ غریق العشق
فی بحر الودادی) مت میمك فتحیله میم ضمیر متکلم وتا ضمیر خطاب بنم کبی سنك
دیمکدر بیوتن ایکی بانك ضمی وتانك کسریله بباید شد معناسنه اولمق کرك ایدی
دیمکدر وایره واولك فتحی وهمزه نك کسری ویانك سکونی ورانك فتحیله یکباره
یعنی برکره دن وبراو غوردن معناسنه غریق العشق اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر عشقه غریق معناسنه فی بحر الوداد جار ومجرور غریقه متعلقدر
وداده اضافت بیانیه در وداد واولك فتحیله محبت معناسنه در ویا حرف اطلاقدر
محصول بیت ✳ که بنم کبی سنك کوکلك برکره دن وبراو غوردن اولمق کرك ایدی
عشقه غریق محبت دکزنده یعنی ای بنم عشقمه انکار ایلین بنم کبی سنك
کوکلك محبت دریاسنده عشقه غریق اولمق کرك ایدی که عاشق اولدیغم وطریق

عشقده نه چکدیکم بیلیدك (به بی ماچان غرامت بسپریمن * غرت یك دی
روشنی ترامادی * شیرازدیلنده بی پای معناسنه درفارسیدرچان اوچ نقطه ایله
جان معناسنه غرامت عربیدرجزاوعوض معناسنه بسپریمن بسپاریم غرت غر
اکرمعناسنه ادات شرطدر وتا ضمیر خطاب یك فارسی دی روشنی دالك
ورانك وواوك کسره لریله روشنسزلك معناسنه درترك ادبدن کنایه در ترامازما
معناسنه یعنی بزدن دی دالك کسریله دیدی دیمکدر * محصول بیت
بزجانمزی جزاوعوض طریقیله سکا سپارش ایدرز اکرسن بزدن برحیاسزلق
کوردك ایسه یعنی اکرسن بزدن برخلاف وضع کوردك ایسه انك عوض
وجزاسنه اباغکه جان سپارش ایده لم (غم این دل بواتت خوردناچار * وغرنه
وابنی انجت نشادی * بواتت بانك ضمیله بباید تراسکا کرکدر دیمکدر واوحرف
عطف غرادات شرط نه فارسیدروالا معناسنه وابنی وابینی معناسنه درانجت
فارسیدرانجه ترادیمکدر نشادی نونك فتحی وکسریله شیرازدیلیدر نشاید دید
دیمکدر * محصول بیت * بوکوکلك غمنی سن یمك کرکسن ناچار والا کوررسن
اول نسنه یی که سکا انی کورمك لایق دکل یعنی کوکلك قیدینی کوربوخسه
سکا کورمسی لایق اولمیانی کوررسن (نسکارادرغم سودای عشقت) توکلنا
علی رب العبادی * العباد عبدك جمعیدر قوللر دیمکدر سیوطی تلخیص
منظومه سنك شرحنده یکرمی جمعینی ایراد ایلمش امابومقام استیفاسی دکل
ویاحرف اطلاقدر * محصول بیت * ای نسکارسنك عشقك سوداسی غمنده
قوللرك افندی سنه توکل ایلدك یعنی خدایه متوکل اولدق حاصلی سنك
عشقك غمنده حالمزی اللهه طپشردق (دل حافظ شداندرچین زلفت * بلیل
مظلم والله هادی) شد بونده رفت معناسنه درانددربای صله معناسنه دربلیل ده
باحرف ظرف هادی یه متعلق مظلم میمك ضمیله اسم فاعلدر افعال بابندن
اظلم اللیل دیرلر کیجه قراکولغی قبلدی دیه جك یرده واوحرف ابتدا الله لفظا
مرفوع مبتدا وهادی تقدیرا مرفوع خبری هادی اسم فاعلدر هدی
یهدی دن یعنی ضرب بابنك ناقص یاییسندن دلیل یعنی قولاغوز معناسنه
* محصول بیت * جانانه خطاب بیوررحافظك کوکلی سنك زلفك چیننه
کتدی یعنی زلفکده کم اولدی قراکلق کیجه ده الله تعالی دلیلدر حاصلی سنك
زلفك کدلیل مظلمدر یعنی قراکلق کیجه در کوکلم انده کم اولدی خدا اکااول
لیل مظلمدن رهنمادر بونده اخبار مقام انشاده واقعدر یعنی انی اول ظلمتدن
الله قورتاره دیمکدر غزلیات بونده ختم اولدی بیت * ختم الله لنا بالحسنی *
وهومولانا نعم المولی * شارحلرك رباعیات شرحلرینك اراسنده بوغزل

بولندی که رباعی دیو یازمشلر اما عجب خطا ایلمشلر وله ایضا (نورخدانمایدت
آینهٔ مجردی * ازدرما درا اکرطالب عشق سرمدی) نمایدت تا ضمیر نمایدك
مفعول اولی ونورخدا مفعول ثانیسی وآینه فاعلی مجردی یه اضافت بیانیه در
ویاحرف مصدر رودرما لامیه در آدرادات تأکید وآ الف ممدوده ایله کل دیمکدر
پس درا ایچری کیر دیمکدر طالب عشق اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر
وسرمده اضافت بیانیه ویا ضمیرنسبت * محصول بیت * مجردلك آینه سی
سکا نورخدایی کوستررپس بزم قپومزدن ایچری کیرا کرسرمدی عشقه طالب
وراغب ایسك یعنی دولت سرمدی یه واصل اولمق استرسك بزم آستانه مزه
ملازم اول (باده بده که دوزخ ازنام کناه مابرد * آب زند برآتشش معجزهٔ محمدی
* محصول بیت * خطاب عام طریقیله بیورر که باده ویرکه دوزخ اکربزم کناهمز
آدینی ایلتورسه یعنی سن باده ایچدك سزاوار دوزخسن دیرسه انك آتشنه
معجزهٔ محمدی صواورر یعنی خطایامزه شفیع اولوب بزی آتش دوزخدن
خلاص ایدر دیمکدر (شعبده بازئ کنی هردم ونیست این روا * قال رسول
ربنا ما انا قط من ددی) شعبده بازوصف ترکیبیدر حقه باز معناسنه بونك بیانی
مکرر مرور ایلمشدر یای اول حرف مصدر ویای ثانی حرف وحدت ویاتنکیردر
واوحرف عطف ویاحرف حال رواجواز معناسنه در مصراع ثانی مقام تعلیلده
واقعدر رسول ربنا لامیه درما حرف نفی درلیس معناسنه ددلعب معناسنه در
یعنی اویون تقدیری ذی دد ویاحرف اطلاق * محصول بیت * خطاب عامله
بیوررسن حقه بازلق ایدرسن همیشه امابوجائزدکل زیرا بزم رسولی دیدی
بن هرکز اویون صاحبی دکلم یعنی لعبه مشغول دکلم پس امتمده اویونه مشغول
اولمق کرك (کرتوبدین جمال وفرسوی چمن کنی کذر) سوسن وسرووکل بتوجمله
شوند مقتدی (محصول بیت) اکرسن بوجمال وررونقله چمن جانبنه کذر ایدرسك
سوسن وسرووکل جمله سی سکا اقتدا ایدرلر یعنی هب سکا تابعلردر حاصلی
سنك فرمانکه مطیعلردر (مرغ دل توحافظا بسته دام آرزوست * ای متعلق
خجل دم مزن ازمجردی * مرغ دل تو بیانیه ولامیه دربستهٔ دام آرزو لامیه
وبیانیه در متعلق خجل بیانیه در تقدیری دنیایه متعلق خجل در خجل صفت
مشبهه در اوتانغان دیمکدر مجردی یاسی حرف مصدردر * محصول بیت
ای حافظ سنك مرغ دلك آرزوطوزاغنك باغلیسیدر یعنی پابند علایقدر
ای حطام دنیایه متعلق شرمسار مجردلکدن نفس اورمه یعنی بن مجردم دیو
دعوا ایلمه تم الغزل وله ایضا فی المقطعات (دل منه بردنیی واسباب او * زان که
ازوی کس وفاداری ندید * محصول بیت * دنیا واسبابنه کوکل قومه یعنی

باغلمه زیرا کمسه اندن وفادارلق کورمدی حاصلی دنیایه تعلق ترك ایله که
کمسه یه وفا ایلمدی کمسه شکایت ایلیه (کس عسل بی نیش ازین دکان نخورد
کس رطب بی خار ازین بستان نچید) نیش آرینك وغیرینك صوقدیغی عضونه
دیرلر رطب رانك ضمیله وطانك فتحیله تازه خرما * محصول بیت * بو دنیا
دکانندن کمسه نیش سز عسل یمدی وبو بستان دنیادن کمسه دیکنسز رطب
دوشرمدی یعنی کمسه المسز ذوقنه مالك اولمدی (هر بیابایی چراغی برفروخت
* چون تمام افروخت بادش دردمید * بیابایی ده یا حرف ظرف ویا حرف
وحدت چراغی یا حرف وحدت برفروخت بر حرف تأکید فروخت فعل ماضی
مفرد غائب افروختن دن همزه ایله وهمزه سز لغتدرلازمله متعدی بیننده
مشترکدر بونده متعدیدر یاقلندردی معناسنه فاعلی تحتنده دنیایه راجع
ضمیردر بادش ضمیرده دنیایه راجعدر دردمید در حرف تأکید دمید فعل
ماضی مفرد غائب بونده اسدی دیمکدر فاعلی تحتنده باده راجع ضمیردر
* محصول بیت * هر برایامده که بر چراغ یاقلندردی چون تمام یاقلندی
یل اسدی وچراغی سوندردی یعنی بر نیجه کون که بر کمسه یه عزت وحرمت
ایدوب ذروهٔ کماله ایرشدردی تمام کمال بولدقده آنی یره چالوب فنایه ویردی بیت *
چرخ مردم خوار اگر روزی دو مردم پرورست * نیست از شفقت مکر پروارهٔ
اولاغرست (بی تکلف هر که دل بروی نهاد * چون بدیدی خصم خود
می پرورید * محصول بیت * تکلفسز هر کمسه که کوکلنی اکا قیوب باغلدی
چونکه امعان نظر ایلدك کندی خصمنی تربیه ایلدی یعنی دنیایه تعلق
ایلین دشمننه تعلق ایلر زیرا عاقبت انی فنایه ویرر (شاه غازی خسرو گیتی ستان
آن که از شمشیر او خون میچکید * شاه غازیدن مراد شاه منصوردر واضافت
بیانیه در خسرو گیتی ستان شاه غازیدن بدلدر واضافت بیانیه گیتی ستان
وصف ترکیبیدر ستانیدندن جهان آلیجی خسرو دیمکدر میچکید حکایت
حال ماضی طملردی دیمکدر * محصول بیت * غازی شاه جهان آلیجی پادشاه
اول شاه که انك شمشیرندن قان طملردی یعنی زیاده شجیع وبهادر ایدی
که بیك حمله سپاهی میشکست * که بهویی قلبگاهی می درید * سپاهدن
بونده عسکر مراددر میشکست حکایت حال ماضیدر کسر ایدردی یعنی
صردی دیمکدر بهویی یا حرف مصاحبتدر که سببیت معناسنی افاده ایدر
هویدن مراد نعره در قلبگاه عسکرك اورته سنه دیرلر که پادشاهلر وسردارلر
مقامیدر میدرید حکایت حال ماضیدر دریدندن برتاردی یعنی آلایلر
طاغدردی یالرجمیعا وحدت ایچوندر * محصول بیت * مذکور شاه غازی گاه

برحمله

برحمله ایله بر عسکری صردی وگاه بر نعره ایله بر قلبگاهی برتاردی حاصلی زیاده
بهادر ایدی (سروران را بی سبب میکرد حبس * گردنان را بی گنه سرمی برید *
سروراندن مراد اکابر ناسدر وگردناندن عالیقدار صاحب جاهلردر ایکیسیده
ارباب دولت وارکان حضرتدن عبارتدر (محصول بیت) شاه غازی سرورلری
سببسز حبس ایدردی عالیجنابلرك گناهسز باشن کسردی حاصلی هر وضعی
خلاف عقل وعادت ایدی (از نهیبش بچه می افکند شیر * در بیابان نام او چون
میشنید * نهیب نونك فتحیله قورقیدر بچه یاوری درتشدید ضرورت
وزن ایچوندر می افکند حکایت حال ماضی براغوردی دیمکدر شیر فاعلی
محصول بیت) مذکور شاهك خوفندن ارسلان یاوریسن براغوردی بیابانده
چونکه آدین ایشیدردی مصراع اولده بچه برینه پنجه یازوب معناسنده
خوفندن ارسلان پنجه سن براغوردی دین بچه ایله پنجه نی فرق ایلمز ایمش
(عاقبت شیراز وتبریز وعراق * چون مسخر کرد وقتش در رسید * شیراز وتبریز
وعراق کردك اول مفعوللریدر ومسخر ثانیسی وقتش در رسید بیت آتی یه
مرهوندر * محصول بیت * شاه غازی عاقبت شیراز وتبریز وعراقی چونکه
مسخر ایلدی وقتی دخی ایرشدی (انکه روشن بد جهان بینش ازو * میل
در چشم جهان بینش کشید * جهان بینش تقدیری چشم جهان بینش در
ضرورت وزن ایچون چشم حذف اولندی جهان بین وصف ترکیبیدر جهان
کوریجی معناسنه در چشم درادات صله در یا معناسنه * محصول بیت * اول
کمسه که شاه منصورك جهان کوریجی کوزی اندن روشن ایدی یعنی اول که
اوغلی ایدی شاه منصورك جهان کوریجی کوزینه میل چکدی حاصلی اوغلی
باباسنك کوزینه میل چکدی معلوم اوله که اوغلی دخی بهادر ایدی اما باباسی
کبی ظالم دکل ایدی واوغلنك بهادرلغنه قصیدهٔ میمیه ده شبل الاسد دیمکله
اشارت بیورمشیدی حاصلی باباسی بی رحم اولدیغیچون اوغلی اکا ظفر بولنجه
رحم ایلمدی زیرا من لا یرحم لا یرحم درو له ایضا قطعه (ساقیا باده که اکسیر — ازبحر رمل فاعلاتن فعلاتن فعلات
حیاتست بیار * تا تن خاکی من عین بقا گردانی * اکسیر حیات لامیه در
تن خاکی وعین بقا بیانیه لردر گردانی ایلیه سن دیمکدر ایکی مفعول آکورصیر
کبی * محصول بیت * ای ساقی باده که اکسیر حیاتدر کتور تا کیم بنم خاکه
منسوب تنمی عین بقا ایلیه سن یعنی بقا بیکاری ایلیه سن حاصلی باده آب
حیاتدر بکا آنی ایچور که خضر کبی زندهٔ جاوید اوله یم (چشم بر دور قدح دارم
وجان بر کف دست * بسر خواجه که تا آن ندهی نستانی * بسر یا حرف
تخصیص خواجه یه اضافت لامیه در نستانی تقدیری این نستانیدر

محصول بیت * کوزم دور قدحه در وجانم آوجده خواجه‌نك باشیچون
مادامکه قدحی ویرمیه سن آوجده که جانی آله‌مزسن یعنی قدح باده‌یی ویروجان
عزیزی آل (همچو کل درچمن از باد میفشان دامن * زانکه درپای تودارم
سرجان افشانی * میفشان فعل نهی مخاطب سلکمه دیمکدر زان ادات
تعلیل که حرف بیان سرهواوسودا معناسنه درجان افشانی‌یه اضافت
بیانیه درجان افشان وصف ترکیبیدر جان نثار ایدیجی معناسنه ویا حرف
مصدر * محصول بیت * کل چنده باددن اتکین سلکدیکی کبی سن بندن
اتکك سلکمه زیرا که سنك اباغکه جان نثارلق سوداسنده‌یم یعنی بندن اعراض
ایلمه که سنك خدمتکده جان بذل ایلمك آرزوسنده‌یم (برمثانی ومثالث

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات

بنوازای مطرب (وصف آن ماه که درحسن ندارد ثانی) مثانی مثنی نك جمعیدر
ومثالث مثلثك جمعیدر بونده ایکی قیللی واوچ قیللی ساز معناسنه درکه سابقا
بیانی کچمشدر بنواز بونده چال دیمکدرکه حرف رابط صفت * محصول بیت
ای مطرب ایکی قیللی واوچ قیللی سازله اول ثانیسی اولمیان ماهك وصفنی ایرله
یعنی شول بی مانند جانانك حسنی وصفنی سازایله ایرله دکلیه لم وطرب وشادیلق
ایلیه لم وله ایضا قطعه (بکوش هوش رهی منهی ندادرداد * زحضرت احد
لا اله الا الله * بکوش هوش رهی یا حرف صله واضافتلر لامیه لردر رهی رانك
فتحی وهانك کسریله یومش اوغلانینه دیرلر که روم ایلنده اکادر اوغلانی دیرلر
بونك کبی یرلرده مراد قوللردر اصلنده یا حرف نسبتدر رهه منسوب دیمکدر
خدمت ایچون یوله یومشه کتدیکیچون رهی دیدیلر منهی اسم فاعلدر افعال
بابندن مصدری انها کلور مخبر معناسنه بونده مراد هاتفدر یای ثانی
حرف وحدتدر حتی بعض نسخه ده هاتفی واقعدر ندادرداد ندا چغرمقدر در
حرف تأکید داد ویردی یعنی ندا ویردی حاصلی چغردی ز حضرت احدز
حرف ابتدادر من معناسنه واضافت بیانیه احدك مابعدینه اضافتیده
بویله‌در لا اله الا الله بو کلامك بیاننده نیجه رسائل یازلمشدر معناسی اندن
کوریله بو مقام استیفاسنه متحمل دکل * محصول بیت * بنده‌نك عقلی
قولغنه برهاتف ندا ویردی حضرت احد لا اله الا الله دن یعنی جانب خدادن
بکا الهام اولدی والهام اولان بیت ثانینك مضمونیدر (که ای عزیز کسی راکه
خوار بست نصیب * حقیقت آن که نیابد بزور منصب وجاه که حرف بیان انهادر
محصول بیت * ای عزیز برکسه‌نك که نصیبی هوان وحقارتدر حقیقت کلام
اولدرکه زور ایله منصب وجاه بولمز یعنی جانب حقدن ویرلمینجه زورله ایش تمز
وحاصل اولمز (باب زمزم وکوثر سفید نتوان کرد * کلیم بخت کسی راکه

باقنند

باقنند سیاه) سفید وسپید بیاض معناسنه در فا ایله بافتن بنادلیله کلیم بخت کسی
بیانیه ولامیه در وراادات مفعول بافتند فعل ماضی جمع غائب طوقودیلر
دیمکدر * محصول بیت * آب زمزم وکوثرله آغارتمق اولمز
برکسه‌نك که طالعی کلیمنی سیاه طوقودیلر یعنی برکسه که بدبخت خلق
اولدی سعی وکوششله نیکبخت اولمز حاصلی نظر تقدیر ازلی‌یه‌در وله ایضا
قطعه (دل مبندای مرد بخرد بر سخای عمرو وزید * کس نمی داندکه کارش

از بحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات

ازکجا خواهد کشاد * مرد بخرد بیانیه بخرد بانك کسریله وخانك سکونی
ورانك فتحیله عاقل معناسنه‌در * محصول بیت * ای مرد عاقل کوکلکی زید
وعمروك سخا وکرمنه باغلمه یعنی هیچ کسه‌نك احسانته تعلق ایلمه زیرا کمسه
بیلمزکه ایشی نه یردن آچلیسردر یعنی سزمدیکك یردن الله تعالی فتح باب ایدر
(روتوکل کن نمی دانی که تولك کلك من * نقش هرصورت که زد رنك دکر
بیرون فتاد * رو فعل امر مفرد مخاطب وار دیمکدر رویدندن نمی دانی
استفهام انکاریدر بیلمزمیسن یعنی بیلورسن دیمکدرکه حرف بیان تولك كلك من
لامیه لردر تولك نونك فتحی وضمیله هرنسنه‌نك سیوری اوجی كلك مكرر بیان
اولنمشدر نقش هرصورت لامیه که حرف رابط صفت رنك دکر بیانیه بیرون فتاد
طشره دوشدی یعنی ظاهر اولدی * محصول بیت * خطاب عام طریقیله
بیورروار توکل ایله بیلمزمیسن که بنم قلممك اوجی هرصورتك نقشنی که اوردی
برغیری رنك ظاهر اولدی یعنی صله وجائزه امیدیله نیجه صاحب سعادته
اشعار یازدم عاقبت اندن برفائده کورمیوب سزمدیکم یردن نیجه انعام
واحسانلر وکرملر کوردم نته که کلجك بیت آنی بیان ایدر (شاه هرموزم ندیده
بی سخن صد لطف کرد * شاه یزدم دید ومدحش کردم وهیچم نداد * هرموزده
واو ضرورت نظم ایچوندر ندیده های رسمی حرف ترتیبدر کورمیوب وکورمدین
دیمکدر بی سخن بلا کلام دیمکدر یعنی آدینه شعر ومدح سویلمکسزین
دیمکدر (محصول بیت) شاه هرمز بنی کورمدین یعنی کورمکسزین بلا کلام
یوز لطف ایلدی اما شاه یزد بنی کوردی وآنی مدح ایلدم یعنی آدینه شعر
سویلدم وبکا هیچ نسنه ویرمدی حاصلی امید ایلدیکم یردن کلدی واما امید
ایلمدیکم یردن کلدی (کار شاهان اینچنین باشد توای حافظ مرنج
داور روزی رسان توفیق ونصرت شان دهاد * کار شاهان لامیه مرنج فعل
نهی مخاطب اینجنمه دیمکدر داور روزی رسان بیانیه داور حاکمه دیرلر روزی
یای اصلیه ایله رزق معناسنه‌در روزی رسان وصف ترکیبیدر رزق
یتشدریجی معناسنه نصرت شان تاده سکون ضرورت وزن ایچوندر ضمایرك

ماقبلی بودلده مفتوح اولوردها دفعل امر غائب شکلنده دعادر ویرسون
دیمکدر * محصول بیت * پادشاهلرك ایشی بونجلین اولورسن ای حافظ
ایغنمه رزق یتشدریجی حاکم انلره توفیق نصرت ویره یعنی گاه اولورکه شعرله
ومدحله صله وجائزه ویرمزلر وگاه اولورکه رایگان انعام واحسانلر ایدرلر بلکه
سوکش سبیله خلعتلر کیدیررلر وله ایضا قطعه (روح القدس آن سروش فرخ
ازبحر هزج
مفعول مفاعلن فعولن
برقبهٔ طارم زبرجد * قدس دالك ضمیله وسکونیله لغتدر روح القدس حضرت
جبریل امینه دیرلر سروش فرشته یه دیرلر فرخ مبارك معناسنه طارم رانك
ضمی وفتحیله لغتدر دریم اوینه دیرلرکه کوچراولی ترکمه نك خانه سیدر زبرجد
بریشل جوهردر نیجه خاصه سی وار امابو مقام بیانی دکل اضافتلر بیانیه لردر
* محصول بیت * اول مبارك فرشته جبریل امین زبرجد رنك طارمك قبه سی
اوزره یعنی یشل فلك قبه سی اوزرنده (میکفت سحرکهان که یارب * درددولت
وحشمت مخلد * میکفت سویلردی یعنی روح القدس سحرکهان الف ونون
مقحمدر ضرورت وزن ایچون کلمشدر کاستانده بامدادان کبی که یارب مصراع
ثانی یه مرهوندر مخلد مؤبد معناسنه در * محصول بیت * روح القدس سحر
وقتنده سویلردی که یارب مؤبد دولت وحشمتده یعنی ابدی دولت وعظمتده
(برمسند خسروی بماناد * منصور مظفر محمد * مسند خسروی بیانیه
بماناد فعل امر شکلنده دعادر منصور بن مظفر بن محمد * محصول بیت * بو بیت
روح قدسك مقولندن بعضدر یعنی ابدی دولتده پادشاهلق تختنده قالسون
منصور بن مظفر بن محمد وله ایضا قطعه (بعهد سلطنت شاه شیخ ابواسحاق
ازبحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات
ببنج شخص عجب ملك فارس بود آباد * بعهد سلطنت شاه باحرف ظرف
واضافتلر لامیه در شیخ ابواسحاق شاهك عطف بیانی درو ابواسحاق کنیت
شیخ حاصلی شیراز پادشاهلرینك برینه شیخ ابواسحاق دیرلرنته که دال حرفنده
بیانی کچمشدر شخص عجبه مضاف اولسه عجب شخصه صفت اولور ومضاف
اولمسه آباده قید اولور * محصول بیت * شاه شیخ ابواسحاق سلطنتی زماننده ملك
فارس بش شخصله عجب معمور ایدی (نخست پادشاهی همچو او ولایتبخش
* که جان خویش بپرورد وداد عیش بداد * پادشاهی یا حرف وحدت
ولایتبخش وصف ترکیبیدر مملکت بغشلیجی دیمکدرکه حرف رابط صفت
جان خویش لامیه بپرورد با حرف تأکید پرورد فعل ماضی مفرد غائب
بسلدی دیمکدر داد عیش لامیه عیش وصفایه تمام نظام وبردی دیمکدر یعنی
عیاش بر پادشاه ایدی * محصول بیت * اول بش شخصك اولکیسی مملکت
بغشلیجی شیخ ابواسحاق کبی بر پادشاهدرکه کندی جانبنی کوزل نعمتلرله
بسلدی

بسلدی وعیش وصفایه تمام نظام وبردی یعنی عمرینی عیش وعشرتله کچوردی
(دکر مربیٔ اسلام شیخ مجد الدین * که قاضیٔ به از و آسمان ندارد یاد * مربیٔ
اسلام اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر یعنی اهل اسلامی ویا اسلامی تربیه ایدیجی
ایدی شیخ مجد الدین عطف بیانیدر مربیٔ اسلامك که حرف رابط صفت قاضیٔ
یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل ندارد یاد خاطرنده یوق دیمکدر * محصول
بیت * اول بشك بریسیده مربیٔ اسلام شیخ مجد الدیندرکه اندن ایو قاضی
آسمانك خاطرنده یوقدر یعنی دنیایه بوندن ایو قاضی کلمشدر (دکر بقیهٔ ابدال
شیخ امین الدین * که یمن همت او کارهای بسته کشاد * یمن یانك ضمی ومیمك
سکونیله برکت معناسنه در همته اضافت لامیه در کارهای بسته بیانیه
* محصول بیت * بریسیده ابدال حقك بقیه سی شیخ امین الدیندرکه انك
همتی برکتی باغلی ایشلری آچاردی یعنی مستجاب الدعوة بر ولی ایدی
(دکر شهنشه دانش عضد که در تصنیف * بنای کار مواقف بنام شاه نهاد
شهنشه دانش لامیه در دانش اسم مصدردر بیلش معناسنه اما بونده مراد
نفس علمدر عضد عطف بیان یعنی اسم مصنف متن مواقفدرکه حرف رابط
صفت در تصنیف مصراع ثانی یه مرهون بنای کار مواقف لامیه لردر
محصول بیت * بریسیده علم پادشاهی عضددرکه تصنیفده مواقفك کاری
بناسنی شیخ ابواسحاق آدینه قودی یعنی مواقفی بو پادشاهك نامنه سویلدی
نته که مواقفك دیباجه سنده بیورر محرز ممالك الاکاسرة بالارث والاستحقاق
جمال الملة والدنیا والدین ابواسحاق (دکر کریم چو حاجی قوام دریادل
که نام نیك ببرد از جهان ببخشش وداد * کریم چو حاجی قوام دریادل
بیانیه لردرکه حرف رابط صفت نام نیك بیانیه وببردك مقدم مفعولی * محصول
بیت * بریده حاجی قوام کبی دریادل کریمدرکه جهاندن بخشش ودادله ایو آد
ایلتدی یعنی آخرته ایو آدله واردی (نظیر خویش نبکذاشتند وبکذشتند
خدای عز وجل جمله را بیامرزاد * نظیر خویش لامیه در نبکذاشتند
نون حرف نفی ویا حرف تأکید حاصلی فعل نفی مستقبلدر واو حرف عطف
بکذشتند فعل ماضی جمع غائبدر بیامرزاد فعل امر غائب شکلنده دعادر
محصول بیت * مذکور بش کسه کندی نظیرلرینی قومدیلر وکتدیلر
ازبحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن
خدای عز وجل جمله سنی یارلغاسون یعنی الله تعالی جمیع سنه رحمت ایلسون
وله ایضا قطعه (کدا اکر کهر پاك داشتی در اصل * براب نقطهٔ شرمش
مدار بایستی * آب بونده عرض معناسنه در یعنی آب روی ضرورت وزن ایچون
تخفیف قیلندی نقطهٔ شرمه اضافت بیانیه در مدار اسم مکاندر دورایده جك

برمعناسنه بابسنی حکایت حال ماضی کرك ایدی دیمکدر (محصول بیت) کدانك
اکراصلنده کهرپاکی اولیدی یعنی اصیل اولیدی حیا نقطه سی عرضی اوزره
مداری کرك ایدی حاصلی اوتانوب دیلمزدی یعنی ناسدن دیلمکی ترك ایدوب
حیا وادب اوزره قرار ایدردی (ورآفتاب نکردی فسوس جام زرش
چراتهی زمی خوشکوار بابستی * فسوس مزه لنمك وتمسخر ایلمکه دیرلر
محصول بیت * واکر آفتاب فسوس ومسخره لق ایلمیدی جام زری یعنی
التون قدحی نیچون می خوشکواردن بوش کرك ایدی یعنی آفتاب سائر کواکبی
ضیاده بکنمیوب مزه لنمیدی انك التون قدحی بادهٔ خوشکواردن پر کرك ایدی
اما بوحالندن اوتوری قدحنه کسه باده طولدرمز (وکر سرای جهانرا
سر خرابی نیست * بنای او به ازین استوار بایستی * محصول بیت * واکر جهان
سراینك خراب اولمغه میلی یوغیسه انك بناسی بوندن محکم کرك ایدی یعنی
حقنده العالم متغیر دینلمزدی حاصلی جهانده انواع احوال واطوار ظهور
ایلمزدی یعنی انده بوقدر احوال متضاده ظاهر اولمزدی (زمانه کرنه سر قلب
داشتی کارش * بدست آصف صاحب عیار بایستی * قلبدن مراد دغلدر
یعنی نا سره کارش مصراع ثانی یه مرهوندر بدست آصف صاحب باحرف ظرف
واضافتلر لامیه وبیانیه در عیار عینك کسری ایله مفاعله بابندن مصدردر
اما بونك کبی یرلرده ترکجه طره دید کاریدر یعنی بر نسنه نك قنطار ایله ویا ترازو
ایله ثقلتنی وخفتنی بیلمکه دیرلر صاحب عیار وصف ترکیبی اقسامندندر
محصول بیت * اکر زمانه نك قلب ودغل سوداسی واکاميلی اولمیدی انك
ایشی یعنی جمیع احوالی آصف صاحب عیار وزیرك النده کرك ایدی یعنی زمانه
قلب ودغل اولمسه آصفك تصرفنده اولمق کرك ایدی (چو روز کار جزاین یك
کریم پیش نداشت * بعمر مهلتی ازروز کار بایستی * بعض نسخه ده کریم یرینه
عزیز واقعدر ایکیسیده متقارب المعنی در بعمر باحرف ظرف ویاحرف صله
مهلتی ده یاحرف وحدت * محصول بیت * چونکه روز کارك بو بر کریمدن ویابر
عزیزدن غیری یوق ایدی یعنی روز کار بو کامنحصر دروبوندن غیری کریمه
وعزیزه مالك دکل ایدی امدی بو کریمك ویابو عزیزك عمرنده مهلت کرك ایدی
یعنی برزمان یشایوب اولمك کرك ایدی مشهوردرمثلدر ابولرا اولمك کرك ایدی
دیرلر خواجه بر کسه یی رثا ایدر اما نامنی یاد ایلمز مصراع اولك معناسی
چونکه زمانه بر کریمدن غیری ارتق طوتمیدی دین طوغری معنایی استاددن
طوتمش وله ایضا قطعه * بسمع خواجه رسان ای ندیم وقت شناس
بخلوتی که درو اجنبی صبا باشد * بسمع باحرف صله واضافت لامیه در رسان

از بحر مجتث رسمی
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات

فعل

فعل امر مفرد مخاطب ایرشدر دیمکدر الف ونون ادات تعدیه در وندیم
وقت شناس اضافت بیانیه در وقت شناس وصف ترکیبیدر وقت بیلیجی
معناسنه بخلوتی باحرف ظرف مصراع اولده رسانه متعلق ویاحرف وحدت که
حرف رابط صفتدر وضمیر غائب خلوته راجعدر صبا مبتدا وباشد خبری اسمی
تختنده صبایه راجع ضمیردر وخبری اجنبیدر * محصول بیت * ای وقت
بیلیجی ندیم خواجه نك سمعنه ایرشدر بر خلوتده که انده صبا اجنبی اوله یعنی
شویله تنها اوله که صبا آنده انکل اوله حاصلی آنده صباده اولمیه زیرا صبا نشر
اخبار ایله معروف وموصوفدر مصراع ثانینك معناسی بر خلوتده که
اجنبی صبا اوله یعنی شویله تنها اوله که صبادن غیری کسه اجنبی اولمیه دین
اجنبی سوزسویلمش (لطیفهٔ بمیان آروخوش بخندانش * بنکتهٔ که دلش را
دران رضا باشد * لطیفهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل بمیان باحرف صله
آره متعلق وآر الف ممدوده ایله فعل امر مفرد مخاطب کتورد یمکدر آریدندن که
مخففدر آوریدندن واو حرف عطف خوش بونده کوزل معناسنه در بخندانش
باحرف تأکید والف ونون ادات تعدیه وشین ضمیر خواجه یه راجعدر
خواجه یی کولدر دیمکدر بنکته باحرف مصاحبت بخندانه متعلق نکته کلام
دقیقه دیرلر ویاحرف وحدت وهمزه حرف توسل که حرف رابط صفت ویاحرف
بیان دلش ضمیری خواجه یه راجعدر ورا حرف تخصیص آن اسم اشارتدر
نکته یه * محصول بیت * ای ندیم بر لطیفه اورتایه کتور وخواجه یی خوش
کولدر بر نکته ایله که کوکلنك انده رضاسی اوله (پس آنکهش ز کرم این قدر
بلطف بپرس * که کر وظیفه تقاضا کنم روا باشد * آنکهش ضمیری خواجه یه
راجعدر که حرف بیان روا باشد استفهام معناسنی متضمندر روا اولور می
یعنی جائز می دیمکدر * محصول بیت * اندنصکره خواجه یه کرمکدن بوقدر
لطف ایله صور که اکر وظیفه می تقاضا ایدرسم روامیدر خواجه دن مراد وزیر
اعظمدر که قوام الدین درکه خواجه ایچون بر مدرسه بنیاد ایلمش ایدی
پس بو قطعه ده خواجه اندن تدریس وظیفه سنی طلب ایدر وله ایضا قطعه
(تو نیك وبد خود هم از خود بپرس * چرا دیکری باید ت محتسب * محصول
بیت * خطاب عام طریقیله بیورورسن کندیکك ایو خصلتکی ویرامن
خصلتکی ینه کندکدن صور یعنی کندی احوالکی کندکدن اکله نیچون
بر غیری کسه سکا محتسب اولمق کرك یعنی سنك عیبکی وهنرکی سن کندکدن
بیلمك کرکسن سکا خلق سویلمك لازم دکل * ومن یتق الله یجعل له * ویرزقه
من حیث لا یحتسب * من اسم شرط یتق فعل شرط اصلی یوتقی ایدی اعلال

رد سروری

از بحر متقارب
فعولن فعولن فعولن فعل

ایله یتق اولدی لام الفعلك سقوطی علامت جزمدر فاعلی تحتنده منه راجع ضمیردر ومفعولی اسم جلالدر یجعل فعل مضارع مفرد غائب جزمی جواب شرط اولمغله در فاعلی تحتنده اللهه راجع ضمیردر ومفعول اولی مخرجادر وثانیسی لهدر یعنی جار ومجرور واو حرف عطف یرزقه یجعل فعلنه معطوفدر قافك سکونی جزم ایچوندر له ویرزقه ویحتسب ضمیرلری یتق اولده منه راجعدر من حیث جار ومجرور یرزق فعلنه متعلقدر حیث یونك کبی یرلرده جهت ومکاندن عبارتدر لا یحتسب فعل نفی مستقبل ظن ایلمز دیمکدر * محصول بیت * هر کسه که اللهدن قورقر الله اکا بر مخرج قیلور واکا رزق ویرر سزمدیکی یردن یعنی خدادن قورقانك ایشنی خدا ایسر وجوهله قیلور بعضلر بو معنایی بوندن اسان وجهله نظم ایلمشلردر قطعه * چه نادان بود مردم مکتسب * که از بهر روزی شود مضطرب * نداند که دادار هفت آسمان * ویرزقه من حیث لا یحتسب وله ایضا قطعه (برتو خوانم زدفتر اخلاق * آیتی در وفا ودر بخشش * دفتر اخلاقدن مراد کتب اخلاقدر آیتی یا حرف وحدت آیت نشان معناسنه در * محصول بیت * خطاب عام طریقیله بیورر سکا کتاب اخلاقدن بر آیت اوقویایم وفا وبخشش بابنده (هر که بخراشدت جگر بجفا * همچو کان کریم زر بخشش * بخراشدت با حرف تأکید خراشد فعل مضارع مفرد غائب طرملیه دیمکدر تا معناده جگره مقیددر جگرت تقدیرنده بجفا با حرف مصاحبت خراشده متعلق کان کریم بیانیه زر بخششك مقدم مفعولیدر معلوم اوله که بو قطعه نك اوچ بیتنده شین ضمیرك ماقبلی مکسوراوقنور ضرورت قافیه ایچون فن قافیه ده بو اسلوبه معمول دیرلر نیچه نوع اولور پس بو قاعده یی بیلمیوب بر فعل تقدیر ایدنلر فن قافیه دن عاری ایمش * محصول بیت * هر کسه که جگری جفا ایله طرملدی کریم معدن کبی اکا التون باغشله نته که کانك ایچروسنی کولنك وقازمه ایله خراش ایدرلر والتون اخراج ایدرلر مصراع ثانینك معناسی کریم معدنی کبی دین کان مراده واصل اولمش (کم مباش از درخت سایه فکن * هر که سنگت زند ثمر بخشش * درخت سایه فکن بیانیه در سایه فکن وصف ترکیبیدر کولکه صالیجی معناسنه سنگت تاسی معناده زنده مقیددر زندت تقدیرنده زند فعل مضارع مفرد غائب اوره دیمکدر ثمر ثانك ومیمك فتحه لریله میوه معناسنه در * محصول بیت * سایه صالیجی درختدن اکسك اولمه یعنی اندن قالمه مصراع ثانی مبین اولدر حاصلی هر کسه که سکا طاش اوررسه اکا میوه باغشله نته که درخته طاش ویا اغاج آتسه لر میوه سی یره دوکاور یعنی سکا جفا

از بحر خفیف
فاعلاتن مفاعلن فعلات

ردشمی

ردشمی

ایدنه سن وفا ایله دیمکدر (از صدف یاد گیر نکتهٔ حلم * هر که برد سرت گهر بخشش * محصول بیت * صدفدن خاطرکده طوت حلم نکته سنی یعنی جفایه تحملی اندن اوکرن هر کسه که باشك کسرسه اکا گهر باغشله زیرا صدفك باشنی کسمینجه ایچندن اینجو آلنمز حاصلی صدف باشندن آچیلور اتکندن آچلمز وله ایضا قطعه (سرای ومدرسه وبحث علم وطاق ورواق چه سود چون دل دانا وچشم بینا نیست * دانا وبینا صفت مشبهه لردر بیلیکن وکورکن معناسنه * محصول بیت * سرای ومدرسه وعلم بحثی وکرو چارطاق یعنی بونلرك وجودی اولمق نه فائده ایدر چونکه صاحبنده دل دانا وچشم بینا اولمیه یعنی بونلره مالك اولمق فائده ایلمز چونکه کشی ده عقل وبصیرت اولمیه (سرای قاضی یزد ارچه منبع فضلست * خلاف نیست که علم نظر در انجا نیست * سرای قاضی یزد لامیه لردر منبع فضل لامیه منبع اصلنده صو چیقدیغی یره دیرلر مثلا پیکار باشلری کبی صکره مطلق محل معناسنه استعمال ایلدیلر که حرف بیان علم نظر اضافت عام الی الخاصدر علم نظردن مراد علم جدلدر که خلافیاتدن بحث ایدر خلاف ذکری بو که قرینه در وجائزدر که علم نظردن بصر وبصیرت مراد اوله * محصول بیت * یزد شهرینك قاضیسی اوی اگرچه منبع فضلدر اما خلاف یوق که علم نظر انده یوقدر یعنی قاضی فاضل کمسه در اما خلافیاتدن بحثه مالك دکلدر بیتك نتیجه سنده مراد بودر که یزد شهرینك قاضیسنك کوزی صحیح دکل ایمش اکا تعریض ایدر دین ومراد نظر افتله یزد قاضیسنك چشمنه دخل ایتدیکن بیاندر دین علم نظری بیلمزلر ایمش وله ایضا قطعه (حسود خواجهٔ ما را بگو که بد مپسند) وگرنه دور زمان جز بدت جزا ندهد (محصول بیت) بزم خواجه مزلك حسودینه سویله که حقنه یارامز لایق کورمه یعنی حقنده یرامز سویلمه واکا یرامز ایش لایق کورمه حاصلی خواجه یه دشمنلك ایلمه والا دور زمان سکا یرامزدن غیری جزا ویرمز (مکن ستیز که هرگز بعقل وفکر فضول * فلك زمام تصرف بدست ما ندهد * محصول بیت * عناد وسرکشلك ایلمه که زیاده عقل وفکرله یعنی عقل وفکر چوقلغی سببیله فلك تصرف زمامنی بزم المزه ویرمز حاصلی عقل وفکر ازدیادی سبب دولت اولمز پس فلاندن عاقلم آنك منصبی بکا لایقدر دیمك جائز دکل * بان که در نظر جم جهان بیارآیند بترك جوهر جام جهان نما ندهد * بان با حرف سبب بترك با حرف زائد ضرورت وزن ایچون کلمشدر * محصول بیت * اول سببله که جمك نظرنده جهانی بزه یه لر یعنی نظرنده جهانی مزین ایلمك سببیله جام جهان نما جوهرینك

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات

ردسروری از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات

ترکنی ویرمز حاصلی جهانی تزیین ایدوب ویرسه‌لر جام جهانمّا جوهرینی
اکاد کشمز یعنی هزار مکر وحیله ایلسك خواجه اختیاریله سکا منصبن ویرمز
(نعوذ بالله اکر تیر ز آسمان بارد * که بار در حرم کبریای ما ندهد *) که حرف بیان
بار اجازت ویول معناسنه در بونده تقدیر کلام که بار مادر حرم کبریا ندهد
* محصول بیت * الله صقلسون اکر آسماندن اوق یاغرسه که خواجه‌نك
حرم کبریاسنه بزه یول ویرمسه یعنی انده وارمغه بزه مانع اولسه (بحق نعمت
حاجی قوام ما کز قدر * ز بهر مصلحت خود بدین رضا ندهد *) محصول بیت *
بیت سابقه متعلقدر بزم حاجی قوامك نعمتی حقیچون که رفعت قدرندن
وعلو همتندن کندی مصلحتی ایچون حرم کبریاسنه وارمغه رضا ویرمز یعنی
بزه حرم کبریاسنه وارمغه بر مانع ظهور ایلسه وکندینك مصلحتنه موافق
اولسه اول بو که رضا ویرمز یعنی بزم حرم کبریاسنه وارمدیغمزه راضی دکل
بو ایکی بیت که بری برینه مربوط ومنوطدر شارحلر معنالرینه وبونلردن
شاعرك مرادینه هیچ واصل اولممشلر انکیچون تقدیرلرینی یازمیوب ترك ایلدم
وله ایضا قطعه (شاها مبشری ز بهشتم رسیده است * رضوان سریر حور وش
وسلسبیل موی *) مبشر اسم فاعلدر تفعیل بابندن مژده جی معناسنه
ویا حرف وحدت ز بهشتم تقدیری ز بهشت طبعمدر مبشردن مراد شعریدر
رضوان سریر وصف ترکیبیدر رضوان تخللی یعنی شعرمك جنتده رضوانك
سریری کبی سریری وار حور وش یعنی حور کبی کوزلدر سلسبیل موی
وصف ترکیبیدر سلسبیل صاچلی دیمکدر خواجه بو تشبیهده مختر عدر
زیرا کمسه موینی آبه تشبیه ایلمشدر والا انیس عشاق صاحبی ذکر ایدردی
پس سلسبیل موی مجعد ومسلسل موی معناسنه درز براصو اقدیغی حینده
زنجیر شکل اولور * محصول بیت * ای پادشاه بکا جنتدن بر مژده جی
ایرشمشدر رضوان سریرلی یعنی مرصع ومجوهر سریری وار که بنم علوم
ومعارفله مزین کوکلمدر وحور جنت کبی مقبول ومطبوعدر ومسلسل
ومجعد مویدر یعنی سطور شعرم زنجیر مود لبره بکزر حاصلی جنت طبعمدن
بر لطیف محبوبه بکزر شعر ظهوره کلدی (خوش لفظ وبالمعنی وموزون
ودلپذیر * صاحب جمال ونازك وبکر ولطیفه کوی *) محصول بیت * مذکور
مبشر خوش لفظدر وبالمعنا لودر وموزون ودلپذیردر یعنی آنی کوکل قبول
ایدیجیدر صاحب جمالدر ونازك وبکر ولطیفه کویدر شعرینه لطیفه کوی
دیدی مجاز مرسل طریقیله کندی لطیفه کوی اولدیغیچون وبکر بیوردیغی
تازه ظهوره کلدیکیچوندر (کفتم بدین سراچه ز بهر چه آمدی * کفتا ز بهر

از بحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات

مجلس شاه فرشته خوی *) محصول بیت * مبشره دیدم که بو سرایچغه
نه ایچون کلدك یعنی عالم غیبدن عالم ظهوره کیمك ایچون کلدك دیدیکه ملك
خویلی پادشاهك مجلسی ایچون یعنی انك بزمنده بنی اوقیوب یازلردیو کلدم
(اکنون ز صحبت من مفلس بجان رسید * نزدیك خویش خوانش
وکام دلش بجوی *) محصول بیت * شمدی مذکور مبشر بن مفلسك
صحبتندن جاندن اوصاندی یعنی زیاده مضطر ومضطرب اولدی یعنی
افلاسمدن رعایتنه قادر اولمدیغمدن بندن نفرت ایلدی پس سعادتلی
پادشاهم کندی قتکه آنی دعوت ایدوب کوکلی مرادینی سؤال ایله حاصلی
نام شریفکه سویلدیکم شعری استدعا بیوروکوکلم مرادینی اندن اذعان ایله
سلسبیل موی برینه سلسبیل بوی یازان مویله بوینی فرق ایلمزامیش ومبشردن
مراد قلبیدر دین مراده واصل اولمش مجموع ابیاتك آخرنده مراد الهام الهی
ویا ملکی کلوب ویا بر ملك صفت کمسنه شاهه نصیحت ایتمك استدیکن
تعریضدر دین الهام الهی ایله سویلمش حاصلی معنا کندیسی زیاده پریشان
دل وپراکنده خاطر اولدیغندن پادشاهدن رعایت واحسان طلبیدر دین
زیاده پریشان سویلمش وله ایضا قطعه (بدین ظلمت سرا تا کی ببوی دوست
بنشینم * کهی انکشت در دندان کهی سر بر سر زانو *) محصول بیت *
بو ظلمت اونده که دنیادر نیجه‌یه دك دوست امیدیله اوتورم کاهی پارمغم
دندانمده وکاهی باشم دیزم اوزرنده یعنی حسرت جانان الندن نیجه‌یه دك کاه
پارمغم ایصرم وکاه غم وغصه‌دن باشم دیزمه ایندرم (تناهی الصبر مذحلت
بمأوی الاسد سرحان * وطار العقل اذ غنت بمغنی الورق غربان *) تناهی فعل
ماضی مفرد مذکر غائب تفاعل بابندن نهایت بولدی یعنی دوکندی دیمکدر
الصبر لفظا مرفوع فاعلی مذ ابتدای غایت ایچوندر زمانده حلت فعل ماضی
مفرد مؤنث غائبه‌در نزول ایلدی یعنی قوندی بمأوی با حرف ظرف مأوی
اسم مکاندر صغنجق یر معناسنه مضاف اولمشدر اسده که جمع اسددر یعنی
ارسلان سرحان سینك کسریله قورده دیرلر فاعل حلتدر وطار معطوفدر
تناهی‌یه اوچدی دیمکدر عقل لفظا مرفوع فاعلیدر اذ ادات تعلیل غنت
فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه‌در تفعیل بابندن تغنی ایلدی یعنی ایرلدی
دیمکدر بمغنی با حرف ظرف مغنی مکان معناسنه‌در یعنی دور اجق یر ورق
واولك ضمیله ورقاءنك جمعیدر حمر آه وزنی اوزره تختنه کوکرجینه دیرلر غربان
غرابك جمعیدر قرغه‌یه دیرلر بو بیت تنوخینك بر قطعه سنك ایکی بیتیدر
بحر هزجدن که بونك هر مصرعی انك بر بیتیدر * محصول بیت * صبرم متناهی

رد سروری
رد شمعی
رد سروری
از بحر هزج
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

اولدی یعنی دوکندی ارسلان یرینه قورد نزول ایدوب قونالی عقلمده اوچدی
کوکرجین یرنده قرغه لر اوتدیغیچون یعنی اشراف واعیان ناس یرینی اراذل
واسافل طوتدیغیچون صبرم دوکندی وعقلم طاغلدی حاصلی اعالی یرینی
ادانی طوتدیغیچون حالم دکرکون اولدی دیمکدر (بیا ای طائر فرخ بیاور مژدهٔ
دولت * عسی الایام ان یرجعن قوما کالذی کانوا) طائر فرخ بیانیه مژدهٔ دولت
لامیه عسی فعلدر افعال مقاربه دن برخبرك رجا وامید جهتندن یقینلغنه
دلالت ایدر بونده کی الایام لفظا مرفوع اسمی وان یرجعن محلا منصوب
خبری قوما یرجعن نك مفعولیدر ان یردن قوما دیمکدر یعنی قومی دوندره
کالذی موصولی محذوفدر تقدیری کالائتلاف والاتفاق الذی کانوا فعل ماضی
جمع مذکر غائب افعال ناقصه دن اسمی واو ضمیر وخبری محذوفدر تقدیری
کانوه ایدی یعنی کانوا علیه من قبل دیمکدر بو مصراع تمام بر بیتدر بحر
هزجك اول وزندن نته که بیت سابق ایکی بیت ایدی بو بحردن وبو بیت
فند زمانی نکدر که حماسه نك ایکنجی قطعه سیدر که حرب البسوس قصه سنده
دیمشدر که عرب اراسنده مشهور حربدر که قرق ییل مقداری ممتد اولمشدر
نته که حماسه شرحلرنده ومقامات حریری شرحلرنده مفصل بیان اولنمشدر
* محصول بیت * ای مرغ فرخ کل ودولت مژده سن کتور امید واردر که ایام
وزمان قومی اول کی ائتلاف واتفاق اوزرینه دوندره بو بیت ماقبلنده کی بیته
مربوطدر بیت صفحنا عن بنی ذهل * وقلنا القوم اخوان * بنی ذهلدن
مراد بنی تغلبدر که مذکور فندلك قبیله سیله قرق ییل مقداری صواش ایلدی
اما نه بری برینه خصم وقوم ایدی امدی فنددیر که بنی تغلب حربندن
اعراض ایلدك وقوم تغلب قرداشلرمز دردیدك امید واردر که ایام انلری
اولکی ائتلاف واتفاق اوزره دوندره یعنی مقاتله دن فراغت ایدوب مصالحه
ایده لر دیمکدر وله ایضا قطعه (ساقیا پیمانه پرکن زان که صاحب
مجلست) آرزومی بخشد واسرار میدارد نکاه * مجلست تاسی معناده
بخشده مقیددر آرزوم مرادم معناسنه در * محصول بیت * ای ساقی پیمانه یی
طولدر زیرا که صاحب مجلس مرادکی باغشلر واسرارکی صاقلر
(جنت نقدست اینجا عیش وعشرت تازه کن * زان که در جنت خدا بر بنده
ننویسد کناه * محصول بیت * بونده جنت حاضردر عیش وعشرتی تازه ایله
یعنی ذوق وصفایی تازه له زیرا جنتده خدا قول اوزره کناه یازمز یعنی جنتده
هرکشی نه ایشلرسه اکا حساب وعذاب اولمز (ساز چنك آهنك عشرت
صحن مجلس جای رقص * خال جانان دانهٔ دل زلف ساقی دام راه * ساز چنك

ازبحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلات

لامیه ومبتدا آهنك عشرت لامیه وخبری آهنك ایهام طریقیله مذکوردر
فتأمل صحن مجلسده لامیه ومبتدا جای رقص لامیه وخبری مصراع ثانیده
بو منوال اوزره در * محصول بیت * چنکك دوزنی وآوازی عشرته آهنکدر
یعنی عشرته دعوت ایدر صحن مجلسده رقص یریدر جانان خالیده دانهٔ دلدر
ساقی زلفیده دام راهدر یعنی بو مجموع اوصاف مجلس مذکوردر
(دوستداران دوستکامند وحریفان باادب * پیشکاران نیکنامند
صف نشینان نیکخواه) دوستدار وصف ترکیبیدر آدمی دوست طوتیجی حاصلی
محب والف ونون ادات جمع محبلردیمکدر دوستکام دوست مرادلی یعنی
دوستك مرادنجه اولیجی حاصلی دوستلر ایستدیکی کبی اولیجی حریفان باادب
باده نوشلرده مؤدبدر پیشکار صدر مجلسده اوتورانلره دیرلر والف ونون ادات
جمع نیکنام وصف ترکیبیدر ایو آدلی معناسنه ونون ودال استك ادات جمعیدر
صف نشین وصف ترکیبیدر مجلسك صفنده اوتوریجی والف ونون ادات جمع
نیکخواه وصف ترکیبی محب معناسنه * محصول بیت * دوستدارلر
دوستکامدرلر وباده نوشلر مؤدب صدر مجلسده اولنلرده نامدار وایو آدلی
کمسه لردر وصفوف مجلسده اوتورانلرهب محب ودوستلردر (دور ازین بهتر
نکردد ساقیا عشرت کزین * حال ازین خوشتر نباشد حافظا ساغر بخواه
* محصول بیت * دور زمان بوندن یکرك دونمز ای ساقی عیش وعشرت
اختیار ایله یعنی ذوق وصفایه مشغول اول حال عالمده بوندن خوشرك اولمز
ای حافظ ساغر ایسته میم قافیه سنده بو قطعه یه متقارب بر بیت سابق اولمشدر
بیت * صف نشینان نیکخواه وپیشکاران باادب * دوستداران صاحب اسرار
وحریفان دوستکام * وله ایضا قطعه (پادشاها لشکر توفیق همراه تواند *
خیز اکر بر عزم تسخیر جهان ره میکنی * محصول بیت * ای پادشاه
توفیق خدا لشکری سکا یولداشلردر یعنی خدا سکا معین وظهیردر قالق
اکر جهان تسخیری نیتنه یول ایدرسك یعنی اکر تصرفکه جهانی کتورمکه
قصدك وار ایسه قالق کیت ضبط که آل (با چنین اوج جلال از پیشگاه
مسکنت * آکهی وخدمت دلهای آکه میکنی * اوج جلالدن مراد
اوج سلطنتدر یعنی رفعت سلطنت پیشگاه مسکنت بیانیه صدر مسکنت
دیمکدر * محصول بیت * بو نججلین رفعت وعظمتله صدر مسکنتدن آکه سن
وآکه دللره ده خدمت ایدرسن یعنی هم فقر ومسکنتدن آکه سن وهم اهل
اللهه خدمت ایدرسن پس نصرت وفرصت سنکدر فتح ممالك ایله (با فر رب رنك
این نیلی خم زنکار فام * کار بر وفق مراد صبغة الله میکنی) با فر رب رنك این

ازبحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلان

بامصاحبت ایچوندر واضافتلر لامیه لردر رنکدن بونده مراد حیله ومکردر
نیلی خم ترکیب مزجیدر زنکارفامه اضافت بیانیه در زنکارفام وصف
ترکیبیدر زنکارلو نیلی دیمکدر مراد فلکدر کارمبتدا ومابعدی خبری وفق
مراد صبغة الله لامیه لردر بونده صبغه دن مراد فطرتدر اکرچه که لغتده لون
ورنك معناسنه در *محصول بیت* بو زنکارفام چو نیلی کوپ حیله سی
فریبیله یعنی بو چوبت رنکلی فلکك حیله سی الدامسیله حاصلی
بو زنکار کون خم نیلینك حیله سی والدامسیله الدانموب ایشکی اللهك
فطرتنه موافق ایشلرسن یعنی سنی خلق ایلمکدن مرادینه موافق ایشلرسن
حاصلی ارادة اللهیه موافق ایشلرسن یعنی فلکك دورلو دورلو حیله سنه
فریفته اولمیوب خدانك ارادتنه موافق ومطابق ایش ایشلرسن دیمکدر
(آن که ده با هفت ونیم آورد پس سودی نکرد* فرصتت بادا که هفت ونیم
باده میکنی* بو بیت سماعیدر یعنی اوّل زمانده احوال تجارتی هرکس
دویمزدن اوّل یدی بچوق اقچه ایله اون اقچه فائده ایلسه لر یعنی یدی بچوق اقچه
اون اولسه که ایکی بچوق اقچه فائده اولور تمام فائده در دیرلردی اما هنده سفر
ایلسه لر اون اقچه یدی بچوق اقچه ربح ایلسه زیاده فائده در دیرلردی زیرا
شیرازیلرك هنده تجارتی هرمزدن اولوردی که هند دریاسنك برایسکله سیدر
واندن هنده تجارت آسان ایدی *محصول بیت* پادشاهی فتح ممالکه
تحریص ایدوب بیورر اول بازرکانك که تجارتده یدی بچوق اقچه سی
اون اقچه اولدی زیاده فائده ایلدی زیرا اوچ اقچه التی پولله براقچه ایکی پول
فائده ایدر اما فتح ممالکده سنك فرصتك اولسونکه اون اقچه ایله یدی بچوق
فائده ایدرسن هنده سفر ایدن تاجرکبی که ایکی اقچه براقچه ایله ایکی پول فائده
ایدر حاصلی فتح ممالکه قالق که اضعف مضاعف فائده ایدهسن زیرا فتح ممالکده
اکرچه خزائن صرف اولنور اما ارتفاع ممالکده نیجه دورلو فائده لر ملحوظدر
ولهٔ ایضا قطعه (ای معرا اصل عالی جوهرت از حقد وحرص *وی مبرا ذات
میمون اخترت از زرق وریو* معرا اسم مفعولدر تفعیل بابندن تعریه دندر که
چبلاق معناسنه در بونده خالی معناسنه در اصل عالی جوهرت بیانیه در
بونده جوهردن مراد نسبدر اصلك عالی نسب دیمکدر حقد حانك کسری
وقافك سکونیله کین معناسنه در مبراده تفعیل بابندن اسم مفعولدر تبریه
دندر بری وسالم اولمق معناسنه ذات میمون اختر بیانیه در میمون اختر وصف
ترکیبیدر مبارك اخترلی ذات دیمکدر ریو حیله معناسنه در *محصول بیت*
ای اصل عالی نسبی حقد وحرصدن معرا ذات شریف وای زرق وحیله دن مبرا

مبارك

از بحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلات

مبارك اخترلی ذات بو بیت مابعدنده کی بیته مرهوندر (در بزرکی کی
رواباشد که تشریفات را* از فرشته بازکیری وانکهی بخشی بدیو*
تشریفات تشریفك جمعیدر بونده احسانات وعطایا مراددر *محصول
بیت* اکابرلکده نجن جائز اوله که تشریفاتی فرشته دن الهسن ودیوه
باغشلیه سن بو بیت دلالت ایدر که برکسه احساناتنی بر صالح کمسه دن
آلوب طالحه وبر عابددن الوب فاسق وفاجره ویره ولهٔ ایضا قطعه (حسن این نظم
از بیان مستغنیست* با فروغ خورکسی جوید دلیل* خواجه بو قطعه یی
برکسه نك نظمنك مقبوللغنه امضا طریقیله بیورر *محصول بیت
بو نظمك حسن وصفاسی بیاندن مستغنیدر هیچ کونش ضیاسنه برکسه
دلیل وبرهان استرمی یعنی استمز استفهام انکاری طریقیله حاصلی
بو نظمك لطافتی ظاهر وباهردر دیمکدر (آفرین بر کلك نقاشی که داد* بکر
معنی را چنین حسن جمیل) محصول بیت) آفرین بر نقاشك قلمنه که بکر معنایه
بو تجلین کوزل حسن ویردی یعنی آفرین شول شاعره که بکر معنایی بو تجلین
لطیف ومقبول صورتده اظهار ایلدی (عقل در حسنش نمی یابد بدل*
طبع در لطفش نمی بیند بدیل *محصول بیت* عقل حسن ولطافتده
اول نظمك بدلنی بولمز یعنی بی بدل نظمدر طبع دخی لطف وصفاده
اکا بدیل ونظیر کورمز حاصلی بی نظیر نظمدر (معجزست این نظم یا سحر
حلال* هاتف آورد این سخن یا جبرئیل* محصول بیت* بو نظم معجزمیدر
یوخسه سحر حلال می بو سوزی هاتفمی کتوردی یوخسه جبرئیل می
یعنی طوق بشردن خارج نظمدر بو نظم (کس نیارد کفت رمزی زین نمط*
کس نداند سفت دری زین قبیل *محصول بیت* کمسه قادر دکادر
بو اسلوبدن بر رمز سویلکه زیرا سحر حلال مرتبه سنده در وکمسه
بونك کبی دری دله بیلمز زیرا سرحد اعجازه قریبدر حاصلی بر شاعر بو تجلین
نظمه مالك دکل دیمکدر ولهٔ ایضا قطعه (خسروا داد کرا بحر کفا شیردلا*
ای جلال تو با نواع هنرارزانی *محصول بیت* ای خسرو ای عادل ای دکز
آیه لی ای ارسلان یورکلی ای عظمت وجلالك انواع هنره لایق پادشاهی (همه
آفاق کرفت وهمه اطراف کشاد* صیت مسعودی وآوازهٔ شه سلطانی*
مسعود بر پادشاهك اسمیدر وشه سلطان لقبی *محصول بیت* جمیع آفاقی
طوتدی وجمیع اطرافی فتح ایلدی مسعوده منسوب صیت وشاه سلطانه
منسوب آوازه یعنی اسم شریفك صیتی ولقب میمونك آوازه سی تمام عالمه فاش
اولوب دنیایی طوتدی یالری حرف مصدر طوتانلر اصابت ایلمشلر (کفته

از بحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلات

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلن

ردسروری وشمعی

باشدمکرت ملهم غیب احوالم* این که شد روزمنیرم چوشب ظلمانی* ملهم
غیب اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وکفته نك فاعلی واحوال مقول قولی
مصراع ثانی احوالی بیاندرکه حرف بیان روزمنیر بیانیه منیرروشن معناسنه در
شب ظلمانی بیانیه ویاحرف نسبت* محصول بیت* سکاملهم غیب احوالمی
دیمش اوله بوکه روز روشنم شب ظلمانی کبی اولدی یعنی عالم باشمه شب تار
اولدیغنی ملهم غیب سکادیمش اوله (درسه سال آنچه بیند وختم ازشاه
ووزیر* همه بربود بیکدم فلك چوکانی (محصول بیت) اوج بیلده اول نسنه‌یی
که‌شاه ووزیردن قزاندم یعنی کسب ایلدم جمیعنی برساعتده فلك چوکانی
قاپدی حاصلی اوج ییللق محصولمی غصب ایلدی چوکانی ده یاحرف نسبتدر
اسب چوکانی دیرلر چوکان اوینی اوینادقلری آته اما فلکه چوکانی دیمك
چوکانباز معناسنه در زیرا اسبابنك قاپه‌سنی اکا اسناد ایدر (دوش درخواب
چنان دید خیالم که سحر* کذرافتاد براصطبل شهم پنهانی* براصطبل
بر حرف صله اصطبل آت آخوری پنهانی یاحرف نسبت* محصول بیت*
دون کیجه دوشمده خیالم شویله کوردیکه سحروقتنده شاهك آخورینه کذرم
واقع اولدی پنهانی یعنی هیچ کمسه‌نك خبری یوغیکن* بسته درآخراو
استرمن جو میخورد* تبره افشاند وبمن کفت مرا میدانی* بوبیت چنان
دیدلك مفعولیدراستر قاطر آخر الف ممدوده وخانك ضمیله آخوردن مخففدر اخر
معناسنه تبره ده تانك ضمیله وبانك سکونیله توبره‌دن مخففدر واو حرف عطف
محصول بیت* خیالم دوشده کوردیکه بنم قاطرم شهك آخرنده باغلی
آرپه یرایدی توبره‌سن سلکدی وبکادیدیکه بنی بیلورمیسن آخورترکی وآخر
فارسیدردن حیوان آخوری بیلمزایمش (هیچ تعبیر نمی دانمش این خواب که	ردشمی
چیست* تو بفرمای که درفهم نداری ثانی* محصول بیت* هیچ بو دوشك
تعبیرنی بیلمزمکه ندر پادشاهم سن بیورکه فهم وفراستده نظیرك یوقدر یعنی
فهم وادراکده سکا ثانی یوقدر یعنی مغصوب اولان قاطرم سنك آخورکده
باغلی طوررا حسانکدن بیورکه قاطرم بکا ویرسونلر بوقطعه‌نك مضمونی بودرکه
نهب اولان اسبابمدن بریسیده قاطرمدرکه سنك آخورکده در احسان
بیورکه قاطرم بکاویرسونلروله ایضاقطعه (قوت شاعرهٔ من سحرازفرط ملال	ازبحررمل
متنفرشده ازبنده کریزان میرفت* فرط افراط معناسنه دریعنی زیاده متنفر	فاعلاتن فعلاتن فعلات
تفعل بابندن اسم فاعلدر نفرت ایدیجی معناسنه کریزان صفت مشبهه‌در
قجه‌رق معناسنه میرفت کیدردی* محصول بیت* بنم شاعرلکم قوتی
سحروقتنده زیاده اضطراب وملالدن بندن متنفراولوب قجه‌رق کیدردی

(نقش خوارزم وخیال لب جیحون می بست* باهزاران کله ازملك سلیمان
میرفت* نقشدن بونده مراد تصویردر خوارزم ترکستانده برعظیم شهرك
اسمیدرکه اکابر علماآندن چوق کلمشدر جیحون سمرقند ایله خراسان بیننده
برصویك اسمیدر ملك سلیماندن مراد مملکت شیرازدر* محصول بیت
بنم قوت شاعره‌م خوارزم تصویرنی وجیحون کناری خیالنی باغلردی یعنی
اوجانبلره کتمك فکرینی ایلردی نیجه بیك شکایتله ملك سلیماندن کیدردی
(میشدانکس که جزاوجان سخن کس نشناخت* من همی دیدم واز کالبدم
جان میرفت* کالبد جسمدر یعنی تن (محصول بیت) کیتدی اول کمسه که‌سوز
جانی یعنی روح کلامی اندن غیری کمسه‌ا کلمدی بن کیتدیکنی کوردم
وبدنمدن جانم کیدردی حاصلی تندن جانم کیتدیکنی کوردم (چون همی
کفتمش ای مونس دیرینهٔ من* سخت میکفت ودل آزرده وکریان میرفت
محصول بیت* چونکه قوت شاعره‌مه دیدم ای بنم اسکی مونسم پك سویلدی
ودل آزرده وکریان کیتدی (کفتم اکنون سخن خوش که بکوید بامن*
کان شکرلهجهٔ خوشخوان سخندان میرفت* شکرلهجه وصف ترکیبیدر
شکردیللی دیمکدرحاصلی طاتلی دیللی معناسنه خوشخوان وصف ترکیبیدر
کوزل اوقویجی معناسنه (محصول بیت) قوت شاعره‌مه دیدم شمدی کوزل
سوزی بکاکیم سویلرزیرا اول شکردیللی کوزل اوقویجی سوزبلیجی کیتدی
یعنی قوت شاعره ایدی بنمله هروجهله مصاحبت ایلین شمدی ایسه اول کیتدی
پس بنمله کوزل مصاحبتی کیم ایلر (لابه بسیارنمودم که مروسود نداشت*
زانکه کاراز نظررحمت سلطان میرفت* لابه یالوارمغه دیرلر* محصول بیت
چوق لابه ومنت کوستردم که کیتمه‌دی بوفائده طوتمدی زیرا ایشی پادشاهك نظر
رحمتندن کیتدی یعنی سلطان مرحمت نظریله التفات ایلمز اولدی انکیچون
کیتدی (پادشاهازسرلطف وکرم بازش خوان* چه کند سوخته کزغایت
حرمان میرفت* محصول بیت* ای پادشاه لطف وکرم جهتندن قوت
شاعره‌می دعوت ایله نه ایلسون سوخته که غایت حرماندن کیتدی خواجه
پادشاهك کمال استغناسندن بلکه عدم قدرشناسلغندن شکایت ایدوب
استعطاف بیورر حاصلی یانی رعایت ایله ویاترك دیار ایدرم دیمکدر	ازبحرمجتث
وله ایضا قطعه (فساد چرخ نبینند ونشنوند همی* که چشمها همه کورست	مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن
وکوشها همه کر* فساد چرخ مصدرك فاعلنه اضافتیدر نبینند ونشنوند فعل
نفی مستقبللردرکورمزلر وایشتمزلر دیمکدر همی علی سبیل البدل هر برفعله
مقیددر محض تأکید افاده ایدرکه حرف تعلیل چشمها وکوشها لف ونشر

مرتب طریقیله مذکوردر * محصول بیت * خلق عالم یعنی غافللر ومغرورلر
چرخك فسادینی کورمزلر وایشتمزلر زیرا کوزلری کور وقولقلری کردر حاصلی
بصیرتلرین هوای نفسانی ستر ایلمش که تغیرات عالمی مشاهده ایده مزلر
* بسا کسا که مه ومهر باشدش بالین * بعاقبت زکل وخشت کردش
بستر * بسا بسیار معناسنه لغتدر کسا الف ادات مبالغه درنه چوق کمسه
دیمکدر که حرف بیان باشدش شین ضمیر کسایه راجعدر بالین یصدق بعاقبت
با حرف تأکید کل کاف عجمینك کسریله بالچق معناسنه درخشت خای
معجمه نك کسری وشینك سکونیله کرپچ معناسنه در کردد کاف عجمینك فتحیله
ورانك سکونی ودال اولك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب اولور دیمکدر شین
ضمیر سنه عین سابق بستردوشك بونده مراد قبردر * محصول بیت * نیجه چوق
کمسه که مه ومهردن بالینی اولور عاقبت کل وخشتدن بستری اولورمه
ومهردن بالین اولمق رفعت شاندن کنایه در یعنی التونلی یصدانمقدن
عبارتدر (چه فائده زرزره با کشاد تیر قضا * چه منفعت زسپر با نفاذ حکم
قدر * کشاد تیر قضا لامیه لردر مجازا کشاد بونده اوق یایدن چقمقدر نفاذ
نونك فتحیله کچمك مثلا اوق بر نسنه دن کچمك وبو برق کچمه ده ده مستعملدر
نفاذ حکم قدر بو قبیلدندر * محصول بیت * تیر قضا کشاد بنه زرهدن نه فائده
حاصلدر یعنی تیر قضا که برکمسنه یه آتله اکا زره مانع اولمز حاصلی تیر قضایه
نسنه مانع وحائل اولمز دیمکدر وحکم قدرك نفوذینه ده سپر فائده ایلمز یعنی
حکم قضایی نسنه مانع ودافع اولمز حاصلی امر خدایه هیچ نسنه مانع اولمز
(اکرز آهن وپولاد سور حصن کنی * حواله چون برسد زود اجل بکوبد در *
سور دیوار درحصنه اضافت لامیه در حصن حانك کسری وصادك سکونیله
حصار معناسنه در حواله دن مراد خدانك امری وحکمیدر واجلدن
حضرت عزرائیل بکوبد فعل مستقبل مفرد غائب دوکر یعنی قاقار دیمکدر
قپویکی بدلك مفعولی * محصول بیت * اکر حصارك دیواریی قاره دمردن
وچلیکدن ایلرسك چونکه حکم خدا ایرشه عزرائیل قپو قاقار یعنی قبض روح
ایلمکه کاور (دری که بر تو کشایند درهوا مکشای * رهی که با تو نمایند در
هوس مسپر * دری یا حرف وحدت که حرف رابط صفت بر تو بر حرف صله
درهوا در حرف صله رهی یا حرف وحدت یا حرف صله درهوس در حرف صله مسپر
فعل نهی مفرد مخاطب سپریدندن برنسنه یی آیقله بصمق وچکنمك بونده مراد
کتمکدر (محصول بیت) برقپویی که سکا آچارلرسن آنی هوایه آچمه یعنی سکا که
جانب حقدن برقپو آچیله سن اول قپویی هوایه آچمه یعنی اول قپودن هوای

ردشمعی
نفسانی جانبنه وارمه وبریولی که سکا کوستره لر اول یوله نفس هوسیله کتمه
حاصلی حظ نفسله اول یوله وارمه مصراع ثانینك معناسی بریول که سکا
کوستررلر هوسه اصمرلمه دین ایو یوله کتمش (غبار چرخ ببین ونهاد دورنکر
بساط حرص نورد ولباس آز بدر * غبار چرخ لامیه در مجازا کدورت والم چرخ
دیمکدر نهاد بونده اسمدر طبع وخلقت معناسنه دور ده اضافت لامیه در مجازا
نکر نونك کسری وکاف عجمینك فتحیله فعل امر مفرد مخاطب نظر ایله دیمکدر
بساط حرص بیانیه نورد نونك ضمی وفتحیله وواوك فتحیله ورانك سکونیله
فعل امر مفرد مخاطبدر دورودیوشر معناسنه در مثلا قماش وبعض اثواب
دورمك کبی لباس آز ده بیانیه در آز الف ممدوده ایله حرص معناسنه در بدر
با حرف تأکید ودر دالك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر دریدندن یرت یعنی
چاك ایله دیمکدر * محصول بیت * چرخك کدرینی کور ودورزمانك طبعنه نظر
ایله پس حرص بساطنی دورود یوشر وآز وطمع لباسنی چاك ایله حاصلی چرخك
تغیرات وتقلباتنی سیر ایدوب حرص وطمعی ترك ایله دیمکدر بیت آخرنده بدر
ردسروری ازبحر رمل
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات
لفظنی کسر بایله بدر چیقاروب فتح بایله معناسنی چیقاردین معنایی
اوچیقارمش وله ایضا قطعه (بمن پیام فرستاد دوستی دی روز * که
ای نتیجهٔ کلك سواد بینایی * بمن با حرف صله فرستاد فعل ماضی
مفرد غائب کوندردی دیمکدر دوستی یا حرف وحدت که حرف بیان نتیجه دوه
طوغرمق ودوه کوشکی کلکه اضافت لامیه در سواد قرالتی بینا صفت
مشبهه در کوره کن دیمکدر ویا حرف مصدر کورکنلك دیمکدر * محصول بیت
دونکی کون بردوست بکا خبر کوندردیکه ای حافظ سنك قلمك نتیجه سی
کورکنلك سوادیدر یعنی مردم چشمدر حاصلی کوز قاره سیدر (پس از دو سال
که بخت بخانه باز آورد * چراز خانهٔ خواجه بدر نمی آیی * که حرف بیان
بخت تای خطاب معناده بازه مقیددر بازت تقدیرنده * محصول بیت *
ایکی ییلدنصکره که بختسنی کیرو ایوکه کتوردی نیچون خواجه نك
سرایندن طشره کلمزسن یعنی چیقمازسن (جواب دادم وکفتم بدار
معذورم * که این طریقه نه خود کامیست وخود رایی * محصول بیت *
مذکور دوسته جواب ویردم ودیدم بنی معذور طوت که بو خواجه نك
سرایندن چیقممق طریقی خودکاملق وخودرایلقدکلدر یعنی تکبرمدن
وغرورمدن دکلدر حاصلی خلق خواجه یه انتسابی زیاده دردیك ایچون دکلدر
(وکیل قاضیم اندر کذر کمین کردست * بکف قبالهٔ دعوی چو مار شیدایی *
وکیل قاضی دن بونده مراد محضردر میم ضمیر معناده کمینه مقیددر قباله

قاضی غمکی مارشیدایی انکرلک یيلانی کین کردسته متعلقدر * محصول بیت *
قاضی محضری یکیدمده واوغراغمده یوصوقورمشدر انکرلک ییلانی کبی
النده دعواجی چیقدیغم کبی بنی قاضی حضورینه ایلتور (که کربرون نهم
ازآستان خواجه قدم * بکیردم سوی زندان بردبرسوایی * محصول بیت *
که اکر خواجه آستانندن طشره قدم قویم یعنی طشره چیقام بنی وکیل طوتار
وزندانه ایلتوررسوایلغله (جناب خواجه حصارمنست کرانجا * کسی
نفس زندازمردم تقاضایی * تقاضایی یاحرف نسبت واضافت بیانیه در
محصول بیت * جناب خواجه بنم حصارمدر اکر متقاضی مردمدن
برکسه انده نفس اوررسه یعنی بکا دین ایچون زحمت ویررسه (بعون قوت
بازوی بندکان وزیر * بسیلیش بشکافم دماغ سودایی * عون یاردمدر
اضافتلر لامیه لردرسیلی طپانجه که ترکجه سله وهپازدیرلر دماغ سودایی بیانیه
ویاحرف نسبت * محصول بیت * وزیرک قوللری بازوسی قوتی عونیله سله ایله
سودایی دماغنی شکاف ایدرم یعنی باشن یارارم (چه جای این که زپیوند
کاف ونون ما را * بجز ملازمتش نیست علت غایی * پیوند کاف ونوندن
مراد امرکن درمااراده رادات تخصیص بزم دیمکدر علت غایی آخرعللدر مثلا
پادشاهلر اوتوردیغی تختک علت مادیسی تختهلر واغاجلردر وعلت فاعلیسی
نجاردر یعنی دولکر وعلت صوریسی تختک تمام اولدقدنصکره اولان
شکلیدر وعلت غائیسی پادشاهلرک اوزرنده اوتورمسیدر مصنوعاتک
جمیع ایشلرینک احوالی هپ بویله در * محصول بیت * نه بونک یریدر یعنی
خواجه نک سرایی دائما قورقوسندن چیقمزم بلکه کاف ونون ترکیبندن بری
یعنی عالم خلق اولهلی خواجه یه ملازمتدن غیری علت غائیمز یوقدر حاصلی
سائرعلل بربهانه در علت غائیه جنابنه ملازمتدر (همیشه بادکشاده
درش بکام وزمهر * کمربند کیش بسته چرخ مینایی * زمهر مصراع ثانی یه
مرهوندر چرخ مینایی بیانیه ویاحرف نسبت مینالفظ مشترکدر بونده یشل
صرچه مراددر * محصول بیت * خواجه قپوسی دائما مرادنجه آچق اوله
یعنی مرادنجه آچلسون وکمال محبتندن چرخ مینایی قوللغنده کمربسته
اولسون یعنی فلک دائما خدمتنده اولسون صنعت غلو رغایت ایلدی
خواجه برمقدار دیارغربتده اکلنوب شهرینه کلدکدنصکره قوام الدین
حسن بونی سراینه آلوب برزمان طشره چیقمغه مانع اولور زیرا ارالرنده زیاده
تودد وار ایدی حتی خواجه ایچون برمدرسه بنیاد ایلمشیدی که سابقا تفصیلی
مرور ایلدی پس دائما خوفندن طشره چیقمزم بیوردیغی حسن طلبدرکه

خواجه قوام دینی ادا ایلسون دیو وله ایضا قطعه (کلقند شعرمن زبنفشه
شکر رباست * زان غیرت طبرزد وکعب الغزال شد * کلقند وکلشکر وکل بشکر
وکل باشکر برمعنایه در شعره اضافت بیانیه در ومنه لامیه زبنفشه تقدیری
زشراب بنفشه در ضرورت وزن ایچون ترک اولندی شکر ربا وصف ترکیبیدر
ربایدندن شکر قاپجی دیمکدر راده فتحه وضمه جائزدر زان ادات تعلیلدر
انکیچون دیمکدر غیرت طبرزد مصدرک فاعلنه اضافتیدر طبرزد شکر پرماق
دیدکلری شکرک اسمیدر زیاده محکم اولدیغندن بالطه ایله کسرلر اصلنده
تبرزد ایدی بالطه ایله کسدکلری ایچون صکره تایی طایه قلب ایلدیلر کعب الغزال
شکر پنیر دیدکلریدر * محصول بیت * بنم شعرم کل شکری شراب بنفشه دن
شکرقاپجی در یعنی اندن اعلادر انکیچون شعرم طبرزدک وکعب الغزالک
رشکی اولدی یعنی لذتده وحلاوتده ولطافتده بونلر بنم شعرمه رشک ایدرلر
(بادادهانش تلخ که عیب نبات کرد * خاکش بسرکه منکرآب زلال شد *
دهانش نونک سکونیله ضرورت وزن ایچون که عیب نبات کرد تقدیری آن که
عیب نبات کرددر شین ضمیرمقدر اولان آن لفظنه راجعدر اضمار قبل الذکر
طریقیله که منکر اصلنده انکه منکر ایدی بنه ضمیر اضمار قبل الذکر طریقیله
آنه راجعدر منکرآب اسم فاعلک مفعولنه اضافتیدر وزلاله اضافت بیانیه در
محصول بیت دهانی آجی اولسون اول که نباته عیب ایلدی بددعادر زیرادهان
یا امراضدن ویاغموم وهمومدن آجی اولور آب زلاله منکر اولانکده طپراق باشنه
اولسون یعنی بنم شعرمی عیبلق شکری وآب زلالی عیب ایدوب منکر اولمقدر
شکرمقابلی آجی ذکری تضاد طریقیله در وآب زلال اکثر طپراق التندن چیقار
(هرکس که کوررزادزمادر بعمرخویش * کی مشتری شاهد صاحب جمال شد
بعمرخویش مصراع ثانی یه مرهوندر مشتری شاهد اسم فاعلک مفعولنه
اضافتیدر شاهد صاحب جمال بیانیه * محصول بیت * هرکسه که
اناسندن کورطوغدی کندینک عمرنده قچن صاحب جمال محبوبک مشتریسی
اولدی امدی بنم شعرم محبوبدر اما کور مادرزاد کورمز وله ایضا قطعه
(بکذشتن فرصت ای برادر * در کرم روی چومیغ باشد * محصول بیت *
ای برادر فرصتک کچمه سی تیز یوریجی لکده بولت کبیدر یعنی فرصت تیز
کچمکده بولت کبیدر (دریاب که عمر بس عزیزست * کرفوت شود دریغ باشد
* محصول بیت * تدارک ایله واکاه که عمر زیاده عزیزدر اکر ضایع یره فوت
اولورسه حیفدر حاصلی عمریکی ضایع یره کچورمه دیمکدر وله ایضا قطعه
(صباح جمعه بدو سادس ربیع نخست * که ازدلم رخ آن ماه روی شد زائل *

ازبحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات

بدبونده بوددن مخففدر ربیع نخست ربیع الاول دیمکدر که حرف بیان رخ آن
ماه روی لامیه ماه روی وصف ترکیبیدر آی یوزلی معناسنه * محصول بیت
جمعه کونی صباحی ایدی وربیع الاولك التنجی کونی که اول ماه رویك یوزی
کوکلدن وکوزمدن زائل اولدی بوقطعه خواجه نك اوغلنه مرثیه سیدر
رخ برنه غم یازان کسه نك هیچ معنایه وصولی یوق ایمش (بسال هفتصد
وشصت وچهار از هجرت * چو آب کشت بمن حل حکایت مشکل ردشمعی
* محصول بیت * بدیوز التمش درت سنه ده هجرتدن بکا صو کبی حل
اولدی مشکل حکایت (دریغ ودرد وتأسف بجاده هد سودی * کنون که
عمر بیازیچه رفت بیحاصل * سودی یا حرف تنکیر بازیچه تصغیر بازیدر
اویونجق دیمکدر * محصول بیت * دریغ ودرد وتأسف قنده فائده ویرر
شمدیکه عمر اویونجغله حاصلسز کتدی بوقطعه اوغلنك وفاتینه تاریخدر وله
ایضا قطعه (آن میوهٔ بهشتی کامد بدستت ای جان) دردل چرا نکشتی از کف
چرا بهشتی * بهشتی یا حرف نسبت که حرف رابط صفت چرا نکشتی فعل نفی
ماضی مفرد مخاطب صالیوردك یعنی ترك ایلدك * محصول بیت * ای جان
اول بهشته منسوب میوه که الکه کلدی ایدی یعنی مالك اولدك کوکلکده آنی
نیچون اکمدك یعنی الکدن نیچون صالیوردك یعنی الکدن نیچون قودك
(تاریخ این حکایت کر ازتو باز پرسند) سر جمله اش فرو خوان از میوهٔ بهشتی
محصول بیت بو حکایتك تاریخنی اکرسندن صوررلرسه جمیعنی میوهٔ بهشتیدن
اوقو یعنی حروف ابجد اوزره که اکا جمل کبیر دیرلر بدیوز تمش طقوز اولور بونده
مراد بودر که میوهٔ بهشتی نك حرفلرینکه جمل صغیر اعتباریله بدیوز التمش درت
اولوردن ایکی برده خطا ایلمش تأمل تدبر و مراد بودر که میوهٔ بهشتی لفظینك
حرفلری جمل صغیر اعتباریله حساب اولنجق جمیعا بدیوز تمش درت
اولور دین مذکور کبی ایکی برده خطا ایلمش تأمل تدبر وله ایضا قطعه (برادر
خواجه عادل طاب مثواه * پس از پنجاه ونه سال از حیاتش * خواجه
عادل برادرك عطف بیانیدر طاب مثواه جملهٔ دعائیه مثوا ومقامی طیب
اولسون یعنی جنت طوراغی اولسون دیمکدر * محصول بیت) خواجه عادل
نام برادرم اللی طقوز ییل حیاتدن صکره یعنی اللی طقوز یاشندن صکره
منه سنده برادر مضاف اولمقدن قطع نظر اولنمشدر روزتدن اوتوری دین عجب
نه ملاحظه ایلمشدر (بسوی روضهٔ رضوان روان شد * خدا راضی ز افعال
وصفاتش * برادر مبتدا ومصراع اول خبری بسوی با حرف صله وروضه یه
اضافت لامیه رضوانه اضافتده بویله در مصراع ثانی جملهٔ دعائیه (محصول بیت

ازبحر مضارع
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

ردشمعی
ردسروری

بحر هزج
مفاعیلن مفاعیلن فعولن

خواجه

خواجه عادل بوقدر یاشندنصکره روضهٔ رضوان جانبنه روان اولدی خدا انك
افعال وصفاتندن راضی اولسون (خلیل عادلی پیوسته برخوان * وزانجا
فهم کن سال وفاتش * عادلی یا حرف تنکیردر تاریخ حسابنه داخل دکلدر
حاصلی خلیل عادل تاریخدر که بدیوز تمش بشدر * محصول بیت * برادرمه
دائما خلیل عادل اوقو یعنی انی بو اسمله دعوت ایله اندنصکره بو اسمدن فهم
ایله سال وفاتی وله ایضا قطعه (رحمن لا یموت چو این پادشاه را) دید انجنان کزو
عمل الخیر لا یفوت * محصول بیت * ابدی حیات صاحبی اولان الله چونکه
بو پادشاهی کوردی انجلین که اندن عمل خیر فوت اولمز یعنی چونکه کوردیکه
خیراته ساعیدر (جانش قرین رحمت خود کرد تا شود * تاریخ این معامله رحمن
لا یموت * محصول بیت * جانی کندی رحمتنه قرین ایلدی تا کیم بو معامله نك
تاریخی رحمن لا یموت اوله که بدیوز سکسان بشدر بیتك نتیجه سندن مراد بودر که
رحمن لا یموت لفظنك حروفی جمل صغیر ایله بدیوز سکسان بش اولوردن جمل
صغیری وکبیری بیلمز ایمش وبو معامله نك تاریخی رحمن لا یموت حرفلریدر که جمل
صغیر حسابی اوزره بدیوز سکسان بش اولور دینده جمل صغیر وکبیری بیلمز
ایمش وله ایضا قطعه (آصف دور زمان جان جهان تورانشاه * که در بن
مزرعه جز دانهٔ خیرات نکشت * محصول بیت * دور زمانك آصفی جهانك
جانی تورانشاه که بو دنیا مزرعه سنده دانهٔ خیراتدن غیری اکمدی (ناف هفته
بد وازماه رجب کاف والف * که بکلشن شد واین کلخن پر دود بهشت *
ناف هفته لامیه هفته اورته سی دیمکدر کاف والف یکرمی بردر بکلشن با حرف
صله کلشندن مراد جنتدر شد رفت معناسنه در کلخن پر دود بیانیه در کلخن
کاف عجمینك ضمیله در مراد کلخن پر دوددن دنیادر بهشت با حرف تأکید
هشت فعل ماضی مفرد غائب قودی دیمکدر یعنی ترك ایلدی * محصول بیت
هفته اورته سی ایدی وماه رجبدن یکرمی برنجی کون که جنته کتدی وبو پر دود
کلخنی ترك ایلدی (آن که میلش سوی حق بینی وحق کویی بود * سال
تاریخ وفاتش طلب از میل بهشت * بینی وکویی یالری حرف مصدردر
حق بین وحق کوی وصف ترکیبیدر * محصول بیت * اول آصف که میلی
حق کویلك وحق بینلك جانبنه ایدی انك وفاتی تاریخنك سالنی وسنه سنی میل
بهشتدن طلب ایله که بدیوز سکسان یدیدر وله ایضا قطعه (بهاء الحق
والدین طاب مثواه * امام سنت وشیخ جماعت * بونك کبی یرلرده حق لفظی
تعظیما ایراد ایدرلر اسمی بهاء الدیندر امام سنت وشیخ جماعت لقبلردر
محصول بیت * امام سنت وشیخ جماعت بهاء الدین جنت طوراغی اولسون

ازبحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات

ازبحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلات

ازبحر هزج
مفاعیلن مفاعیلن فعولن

(چو میرفت ازجهان این بیت میخواند * بر اهل فضل وارباب براعت *
بهاء الحق مبتدا واین بیت خبری براعت اقران اراسنده فایقلغه دیرلر *
محصول بیت) چونکه بهاء الدین دنیادن کیدردی ارباب فضل وبراعته بو بیتی
اوقوردی که (بطاعت قرب ایزدمی توان یافت * قدم درنه کرت هست
استطاعت * محصول بیت * طاعت سبیله قرب خدایی بولمق اولور پس
طاعته قدم قواکر استطاعتك وارایسه * بدین دستور تاریخ وفاتش (برون
آراز حروف قرب طاعت * محصول بیت * وفاتی تاریخی بو قانونله اخراج
ایله حروف قرب طاعتدن که یدی یوز سکسان ایکی اولور وله ایضا قطعه

از بحر رمل
فاعلاتن فعلاتن فعلات

(مجددین سرور سلطان قضات اسماعیل * که زدی کلك زبان آورش ازشرع
نطق) قضات قاضینك جمعیدر اسماعیل عطف بیان که حرف رابط صفت زدی
حکایت حال ماضی کلك زبان آور بیانیه زبان آور وصف ترکیبیدر متکلم وفصیح
کمسه یه دیرلر شین ضمیر اسماعیله راجعدر نطق نونك وطانك فتحه لریله کلام
وتکلم معناسنه در حاصلی نطقه دیرلر * محصول بیت * قاضیلر سلطانینك
سروری مجددین اسماعیل که انك زبان آور قلمی شرعدن نطق اوردی یعنی
قبل شرعدن تکلم ایدردی قلمه اسناد مجازیدر مراد کندیدر * ناف هفته
بدو از ماه رجب پنج وسه روز * که برون رفت ازین خانهٔ بی وضع ونسق
محصول بیت) هفته اورته سی ایدی وماه رجبدن بشله اوچ کون ایدی که مجموعی
سکز کون اولور که طشره کتدی بو خانهٔ بی وضع ونسقدن یعنی بو قانونسز
واسلوبسز خانه دن که دنیادر اندن چیقدی * کنف رحمت حق منزل وی
دان وانکه * سال تاریخ وفاتش طلب از رحمت حق * کنف کافك ونونك
فتحه لریله صغنجق یر معناسنه در * محصول بیت * حقك رحمتی صغنجغی
انك منزل بیل اندن صکره وفاتی تاریخنك سالنی رحمت حقدن طلب ایله یعنی
تاریخ وفاتی رحمت حقدر که یدی یوز اللی التیدر بو تاریخلرده جمل کبیر یرینه
جمل صغیر ایراد ایدنلر حساب نجومیدن کلیابی بهره ایمشلر وله ایضا قطعه

از بحر مضارع
مفعول مفاعیل مفاعیل فاعلات

(اعظم قوام دولت ودین آن که بردرش * از بهر خا کبوس نمودی فلك سجود
اعظم قوام یوردیغی قوام الدین حسندن اول وزیر اعظم ایدی خا کبوس
وصف ترکیبیدر طپراق اوپجی (محصول بیت (دولت ودینك اعظم قوامی اول که
قپوسنده طپراغین اوپمك ایچون فلك سجود کوستردی یعنی سجودی بهانه

نسخه
ذی قعده

ایدردی طپراغین اوپمکه (با آن جلال وآن عظمت زیر خاك شد * در نصف ماه
ذی القعده از عرصهٔ وجود * محصول بیت * اول جلال وعظمتله خاك آلتنه
کتدی عرصهٔ وجوددن نصف ماه ذی القعده ده یعنی نصف ماه ذی القعده ده

وفات ایتدی (تا کس امید جود ندارد دکر زکس * آمد حروف سال وفاتش
امید جود * محصول بیت * تادخی کمسه دن جود وسخا امیدین
طوتمیه وفاتی سالینك حروفی امید وجود کلدی یعنی تاریخ وفاتی امید جود
حرفلریدر امیدك ذالی حرف معجمه اولدیغی بیلنلر جودی سخا ایله تأویل ایدوب
تاریخ ایلدیلر پس امید جود حسابده یدی یوز التمش در تدر وله ایضا قطعه

از بحر هزج
مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن

(ایام بهارست وکل ولاله ونسرین * ازخاك برآیند وتو درخاك چرایی * مصراع
اول ثانی یه مرهوندر برآیند چیقارلر چرایی یا ضمیر خطاب بو قطعه ده خواجه نك
اوغلنه مرثیه سیدر * محصول بیت * بهار آیامیدر حال بو که کل ولاله ونسرین
خاکدن چیقاروسن نیچون خاکده سن (چون ابر بهاران بروم زار بکریم *
برخاك تو چندان که تو ازخاك برآیی * محصول بیت * بهارلر بلودی کبی واروب
سنك قبرك اوزره اغلیه یم اولقدر که خاکدن چیقه سن یعنی کریه مدن ترابکی
اولقدر نمناك ایده یم که لاله ونسرین کبی خاکدن چیقه سن وله ایضا قطعه (آن

از بحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

کیست تا بحضرت سلطان ادا کند * کز جور دور کشت شتر کربه پایدید
* محصول بیت * اول کمدر که حضرت پادشاهه ادا ایلیه یعنی تقریر وتعیین
ایلیه که دور فلك جورندن شتر کربه لر آشکار اولدی یعنی ناسزاوار وناساز
ایشلر ظهوره کلدی شتر کربه اویله یرامز قارشق اولمغه دیرلر اکثری شعرده
مستعملدر یعنی برشعرك که بعض ابیاتی اعلا وبعضسی ادنی واقع اولسه

هیز صح
در فرهنگ

اکا شتر کربه دیرلر دوه کدی دیمکدر (رندی نشسته برسر سجادهٔ قضا * حیزی
دکر بمرتبهٔ سروری رسید * محصول بیت * بو ابیات شتر کربه لری بیان ایدر
بررند باده نوش قضا سجاده سی اوزره اوتورمش یعنی برفاسق قاضی اولمش
برحیز دخی اکابرلك مرتبه سنه ایرشمش یعنی اکابر شهردن اولمش (آن رند
کفت چشم وچراغ جهان منم * وآن حیز کفت نطفهٔ دارایم وفرید * محصول
بیت * اول رند دیدیکه جهانك چشم وچراغم واول حیز دیدیکه بن دارا
اولادندنم وفرید زمانم دارا ابن بهمن اسکندر فیلقوسك باباسیدر نته که
تواریخده مثبتدر * ای آصف زمانه زبهر خدا بکو * با خسروی که دولت
او باد برمزید (محصول بیت ای زمانه وزیری الله ایچون سویله برپادشاهه که انك
دولتی زیاده اوله (شاها روا مدار که مفعول من اراد) کردد بروز کار تو فعال ما یرید
محصول بیت) مقول قول وزیردر ای پادشاه روا کورمه که هر ایستینك مفعولی
یعنی هر برحیز سنك ایامکده ایستدیکن اشلیجی اوله وله ایضا قطعه (زان

از بحر هزج
مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن

حبهٔ خضرا خور کز روی سبك هضمی * هرکو برتد یك جو برسنج زند سیرغ *
حبهٔ خضرا بیانیه خضرا اخضرك مؤنثی دریشل دیمکدر که حرف رابط صفت

روی سبكُ هضمی لامیه سبكْ هضم وصف ترکیبیدر یعنی هضملی یعنی تیز
هضم اولیجی یا حرف مصدر رجوجیمكْ فتحیله اربه سیخ شیش سیمرغ ایهام طریقیله
مذکوردر یعنی اوبوز طاوق وعنقا انکچون سی ایله مرغدن ترکیب اولندی حبهٔ
خضرادن مراد اسراردن دوزیلن حبه در ✱ محصول بیت ✱ اول یشل حبه دن
بی که تیز هضم اولمقدن هرکسه که اربه مقداری اندن یه شیشه اوبوز طاوق
صنجبار (زان لقمه که صوفی را در معرفت انداز د ✱ یكْ ذره وصد مستی یكْ دانه
وصد سیمرغ ✱ محصول بیت ✱ اول لقمه دن که صوفی یی معرفته براغه اندن
برذره ویوز مستلكْ وبردانه ویوز سیمرغ یعنی حبهٔ خضرادن صوفی برذره
مقداری اکل ایلسه دورلو دورلو خیالاته دوشوب معرفت سویلکه باشلر وبردانه
اول حبه دن یوتسه سیمرغ لاف وکزافه قاف اولور حاصلی انی اکل ایلمكْ سبیله
کوم کولكْ اولیا اولوب ولایت وکرامت صاتمغه باشلر بنكْ یین صوفیلره
تعریضدر شعرانكْ دأبندندر صوفیلره هروجهله تعریض ایلمكْ نتکه سابقا بیان
اولندی وله ایضا قطعه (سال وفال وحال ومال واصل ونسل وتخت وبخت
بادت اندر شهریاری برقرار وبردوام) بوسکز نسنه که ذکر اولندی پادشاهلقده
برقرارلكْ وبردواملكْ اولسون (سال خرم فال نیکو حال سالم مال پر ✱ اصل ثابت
نسل باقی تخت عالی بخت رام ✱ سالكْ خرم وفالكْ ایو اوله وحالكْ کدردن وغم
وغصه دن سالم اوله ومالكْ چوق اوله واصلكْ ثابت اوله ونسلكْ باقی اوله وتخت
وسلطنتكْ عالی اوله وبخت وطالعكْ سکارام اوله خواجه بو ایکی بیتده تفسیر
جلی صنعتنی رعایت ایلمش وله ایضا قطعه (سرور اهل عمایم شمع جمع انجمن
صاحب صاحبقران حاجی قوام الدین حسن ✱ اهل عمایم اکثر علماده
مستعملدر امابونكْ کبی مقامده اهل حکم بزمنكْ اکابری مراددر عمایم
عمامه نكْ جمعیدر عیننده فتحه وکسره لغتدر شمع بزم انجمن لامیه لردر تقدیری
شمع بزم انجمن اسلامدر اسلام جماعتنكْ مجلسی شمعی دیمکدر صاحب
صاحبقران اسم فاعلكْ مفعولنه اضافتیدر صاحب بونده مقارن معناسنه در صاحب
معناسنه در صاحبقران شول کمسه در که وجوده کلدکده سبعهٔ سیاره نكْ
ایکیسی بربرجده وبردرجه ده وبردقیقه ده بولنه نهایتی قنغی ایکیسی جمع
اولورسه اکا کوره حکمن ویررلر مثلا زحل له مریخ جمع اولورسه زیاده شجیع
وبهادر اولور شویله که مقابله سنه کمسه قادر اولمیه ومشتری ایله عطارد جمع
اولورسه زیاده اهل علم وکاتب اولور سائرینده بوکه کوره در سرور اهل عمایم
مبتدا وقطعه نكْ آخربیتی خبری ومابینلری القاب وتاریخدر ✱ محصول بیت
اهل عمایمكْ سروری وصاحبقران اولان شاه شجاعكْ وزیری قوام

الدین

از بحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلات

از بحر رمل
فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

الدین حسن که خواجه حافظكْ مربیسیدر (هفتصد وپنجاه وچار از هجرت
خیر البشر ✱ مهر را جوزا مکان وماه را خوشه وطن (محصول بیت) حضرت
خیر البشر هجرتدن یدی یوز اللی درت تاریخنده کونشكْ مکانی برج جوزا که
فصل بهار برجلرینكْ اوچنجیسیدر وماهكْ وطنی برج سنبله در که یای فصلنكْ
بروجنكْ اوچنجیسیدر (سادس ماه ربیع الاخر اندر نیم روز ✱ روز آدینه بحکم
کردکار ذو المنن) محصول بیت) ربیع الاخرآینكْ آلتنجی کونی کون اورته سنده
جمعه کونی منتلر صاحبی فاعل مطلقكْ حکمیله (مرغ روحش کو همای
آسمان قدس بود ✱ شد سوی باغ بهشت از دام این دار المحن ✱ مرغ روحش
بیانیه کو که حرف رابط صفت وضمیر غائب مرغ روحه راجعدر همای آسمان
قدس لامیه وبیانیه در شد رفت معناسنه محن محنتكْ جمعیدر ✱ محصول بیت
مرغ روحی که آسمان قدس همای ایدی باغ بهشت جانبنه کتدی بو محنتخانهٔ
عالمدن جنته واردی وله ایضا قطعه (کو فرصتی که خدمت پیرمغان کنم
وز پند پیر دولت خود را جوان کنم ✱ بونكْ کبی نظمه قطعه دیمكْ مجازیدر زیرا
قطعه شول شعره دیرلر که مطلعی اولمیه پس بو اعتبار ایله مقطعات قرق بر اولور
محصول بیت قنی برفرصت که پیرمغانه خدمت ایدم و پیرمغانكْ پندندن یعنی
نصیحتندن کندی دولتمی جوان ایدم یعنی قنی برفرصت که بویله ایدم (من سالها
مجاور میخانه بوده ام ✱ باقیٔ عمر خدمت آن آستان کنم ✱ محصول بیت ✱
بن نیجه ییللر له میخانه مجاوری اولمشم عمركْ باقیسنده اول آستانه یه خدمت
ایدرم (دی شیشه دید با من وبشکست محتسب) می بعد ازین بزیر مرقع نهان کنم
(محصول بیت) دون محتسب بنمله شیشه یی کوردی وصدی شمدنکرو باده یی
مرقع آلتنده نهان ایده یم یعنی صاقلرم وله ایضا قطعه (حکیم فکر من از عقل
دوش کرد سؤال ✱ که ای یکانهٔ الطاف خالق رحمان ✱ حکیم فکر من بیانیه
ولامیه در ✱ محصول بیت ✱ بنم فکرم حکیمی دون کیجه عقلمدن سؤال ایلدی که
ای خالق رحمانكْ الطافی یکانه سی (کدام کوهر نظمست در جهان که ازو ✱
شکست قیمت بازار لؤلؤ عمان ✱ محصول بیت ✱ قنغی نظم کوهریدر که جهانده
اندن لؤلؤ عمان بازاری شکست بولدی یعنی بهاسی وقیمتی شکست اولدی ✱
جواب داد که بشنو ز من ولی مشنو ✱ که این قصیده فلان کفت واین غزل
بهمان ✱ محصول بیت ✱ عقل جواب ویردیکه سوزكْ کرچکنی بندن ایشت
ولی بو سوزی ایشتمه که بو قصیده یی فلان سویلدی وبو غزلی فسطان سویلدی
(سرآمد فضلای زمانه دانی کیست ✱ ز روی صدق ویقین نه ز راه کذب وکمان
✱ محصول بیت ✱ بو بیت مقول قول عقلدندر زمانه فضلاسنكْ سروری

از بحر مضارع
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن

از بحر مجتث
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلات

وسر آمدی یلور میسن کدر صدق وصفا جهتندن نه کذب وکمان طریقندن
(شهنشه فضلا پادشاه ملك سخن * جمال ملت ودین خواجهٔ جهان
سلمان * محصول بیت * یعنی سر آمد فضلا شهنشه فضلا پادشاه ملك سخن
ملت ودینك جمالی جهانك خواجه سی سلماندر یعنی سلمان ساوجیدر که
سلاطین ایلخانیه نك مداحیدر خواجه نك تعریفندن سلمانك رفعت مقامی
بیلنك ممکندر وله ایضا قطعه (دریغا خلعت روز جوانی * کرش بودی طراز
جاودانی * دریغا حیفا دیمکدر خلعت روز جوانی بیانیه در کرش شین ضمیر
خلعته راجعدر طرازطانك کسریله علم ونشان معناسنه در جاودانی طرازك
مضاف الیهیدر بیانیه ایله ابدی دیمکدر * محصول بیت * حیفا جوانلق
کونی خلعتنك اکر طراز جاودانیسی اولیدی یعنی جوانلق زمانی مؤبد
اولیدی بو قطعه یی رباعیلر اراسنده یازوب وبویکه رباعی دینلر عجب بی تمیز
وبی تشخیص وجودلر ایمش (دریغا حسرتا دردا کزین جوی * بخواهد رفت
آب زندکانی * محصول بیت * ای دریغ وحسرت ودرد که دنیا جویندن
ویا بدن جویندن حیاتمز آبی کتسه کرکدر یعنی فوت اولیسرز (همی باید
بریدازخویش وپیوند * چنین رفتست حکم آسمانی * محصول بیت *
دریغ که قوم وقبیله دن کسلملیدر بویله واقع اولمشدر حکم آسمانی یعنی دنیاده
کمسه باقی قالمز (وکل اخ مفارقه اخوه * لعمر ابیك الا الفرقدان * کل اخ
بیانیه ومبتدا مفارقه خبری های ضمیر اخه راجعدر اخوه لفظا مرفوع مفارقك
فاعلی وضمیر ینه اخه راجعدر لعمر ابیك لام ادات قسمدر انکیچون عین مفتوح
اوقنور واضافت لامیه در بابالك عمری وبقاسی حقیچون دیمکدر الا ادات
استثنا فرقدان قطب شمالی قربنده ایکی کوکبدر (محصول بیت) بیت سابقك
مضمونی تقویه ایدر بیورر که هر قرداش قرداشدن آیریلجیدر بابالك عمری
وبقاسی حقیچون انجلین هر قرداش که فرقداندن غیریدر یعنی قیامته دك
فرقدان بری برندن ایرلمز اما سائر قرداشلر هر کون ایرلمه ده در حاصلی بری
برندن ایرلشمه ده در وله ایضا قطعه (ای باد صبا اکر توانی * از راه وفا ومهربانی
* محصول بیت * ای باد صبا اکر قادر ایسك وفا وشفقت جهتندن
از من ببری خبر بیارم * کان سوختهٔ تو در نهانی * محصول بیت *
بندن یارمه خبر ایلته سن که سنك سوخته عاشقکدر کیزلیجه
(می مردوز اشتیاق میکفت * کای بی تو حرام زندکانی * محصول بیت *
سنك سوخته لك اولوردی واشتیاقدن سویلردیکه ای جانان سن سز بکا دیرلك
حرام اولسون وله ایضا قطعه (بعلمست آدمی انسان مطلق * چو علمش

از بحر هزج
مفاعیلن مفاعیلن فعولن

رد سروری وشمعی

از بحر هزج
مفعول مفاعلن فعولن

از بحر هزج
مفاعیلن مفاعیلن فعولن

نیست

نیست شد حیوان مطلق * محصول بیت * علم ایله آدمی انسان مطلقدر چونکه
علمی اولمیه حیوان مطلقدر مصراع اولده مطلق برینه منطق یازوب منه سنده
منطق اسم مفعولدر دین بو بیتی مطلق بیلمش * عمل بی علم باشد جهل مطلق *
بجهل ای جان نشاید یافتن حق * محصول بیت * علمسز عمل جهل مطلقدر
ای جان حقی جهلله بولمق اولمز یعنی هر نسنه یه علم لازمدر بو قطعه ده
رباعیدر دیو رباعیات اراسنده یازانلرك غریب تشخیصلری وار ایمش وله ایضا
فی الرباعیات (من حاصل عمر خود ندارم جز غم * در عشق زنیك وبد ندارم
جز غم * حاصل عمر خود لامیه لردر * محصول بیت * بنم عمرم حاصلی غمدن
غیری یوقدر عشق ایچنده ایودن ویرامزدن نسنه م یوق غمدن غیری (یك
همدم دمساز ندارم نفسی * یك مونس نامز دندارم جز غم * همدم دمساز
بیانیه یار موافق دیمکدر نفسی یا حرف وحدت مونس نامزد بیانیه مونس
غمکسار نامزد نشانلی یعنی معین * محصول بیت * بر نفس یار موافق همدم
یوقدر غمدن غیری بر معین مونسم یوقدر رباعی (مردی ز کنندهٔ در خیبر پرس)
واسرار کرم ز خواجهٔ قنبر پرس * مردی یا حرف مصدر کننده اسم فاعلدر
قوپاریجی معناسنه در خیبر لامیه خیبر حجازده بر مملکت اسمیدر که نیجه قلعه یی
شاملدر حضرت پیغمبر یدی قلعه سنی فتح ایلمشدی کنندهٔ در خیبر اسم
فاعلك مفعولنه اضافتیدر پرس با عجمینك ضمیله ورانك سکونیله فعل امر
مفرد مخاطب صوردیمکدر مفعول صریحی مردیدر وغیر صریحی ز کنندهٔ واسرار
کرم واو حرف عطف واضافت لامیه خواجهٔ قنبر لامیه در مراد امام علیدر
بونده ده اسرار کرم پرس فعلنك مفعول صریحیدر وز خواجهٔ قنبر غیر صریحی
* محصول بیت * مردلکی خیبر قلعه سنك قپوسنی قوپاریجیدن صور واسرار
کرمی ده قنبرك افندیسندن صور (کر تشنهٔ فیض حق بصدقی حافظ) سرچشمهٔ
آن ز ساقی کوثر پرس * تشنه عطشان معناسنه در پس فیضه اضافت اسم
فاعلك مفعولنه اضافتیدر وفیضك حقه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر
بصدقی با حرف مصاحبت ویا ضمیر خطاب حافظ منادی سرچشمهٔ آن لامیه
سرچشمه پیکار باشی وپرسك مفعول صریحی وز ساقی غیر صریحی
ساقیٔ کوثر اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (محصول بیت) اکر صدقله فیض
حقه تشنه ایسك ای حافظ انك سرچشمه سنی ساقیٔ کوثردن صور یعنی
بومذکورلری حضرت علی مرتضادن صور رباعی (کر همچو من افتادهٔ این دام
شوی * ای بس که خراب باده وجام شوی * دامدن مراد دام عشقدر ای حرف
ندا منادی محذوف ای یار دیمکدر (محصول بیت) اکر بنم کبی بو دام عشقه فتاده

رد شمعی

رد سروری
وشمعی

اولورسك يعنى كرفتار اولورسك اى يار چوق كه باده وجامك خرابى اولورسن يعنى
زياده باده نوش وخراباتى اولورسن * مامست وخراب ورند عالم سوزيم *
باما منشين وكرنه بدنام شوى * محصول بيت * بز مستز وخراب ورند عالمسوزايز
پس بزمله اوتورمه يوخسه بدنام اولورسن يعنى بز بدنام اولديغمز كبى سنده بدنام
اولورسن رباعى * در سنبلش آويختم از روى نياز * كفتم من سودازده را چاره
بساز * آويختم لغتده لفظ مشتركدر آصدم وآصلدم ديمكدر اما بونك كبى يرلرده
ياپشمق معناسنه در سنبلش در حرف صله * محصول بيت * جانانك سنبل
زلفنه ياپشدم نياز جهتندن ديدمكه بن سودازده يه چاره ايله (كفتا كه لبم بكير
وزلفم بكذار) درعيش خوش آوير نه در عمر دراز (محصول بيت) جانان ديديكه
لبم طوت وزلفم ترك ايله ابو عيش وصفايه ياپش عمر درازه ياپشمه يعنى ايود برلكه
هوس ايله عمر درازه هوس ايلمه ديمكدر رباعى (چون غنچهٔ كل قرابه پرداز
شود * نركس بهواى مى قدحساز شود * قرابه پرداز وصف تركيبيدر قرابه
بوشالديجى يعنى غنچه لكدن چيقوب مطبق كل اولىجى اوله قرابه قبا قولاق
ديدكلرى بيوك دستيدر صراحى يه ده ديرلر قدحساز وصف تركيبيدر قدح
دوزيجى معناسنه يعنى نركس آچيلوب قدح شكلنده اوله * محصول بيت *
چونكه كل غنچه سى قرابه پرداز اوله يعنى مطبق كل اوله نركس دخى مى
آرزوسيله قدحساز اوله يعنى آچيلوب قدح كبى اوله (فارغ دل انكسى كه مانند
حباب * هم باسر مى خانه برانداز شود * فارغ بوش ديمكدر خالى معناسنه دل
آن لاميه كسى ياحرف وحدت وياتنكير كه حرف رابط صفت وياحرف بيان مانند
حباب لاميه حباب حانك فتحيله صو قبارجغى سر مى لاميه خانه برانداز وصف
تركيبيدر خانه ييقيجى يعنى خراب ايديجى معناسنه * محصول بيت * غنچهٔ كل
ونركس مذكور حاله كيردكده اول كمسه نك كوكلى غم وغصه دن فارغدر كه
حباب كبى مى سوداسيله خانه برانداز اوله يعنى خانه خراب اوله حاصلى اولزمانده
خانه سنى بيع ايدوب شرابه ويره رباعى (زان بادهٔ ديرينهٔ دهقان پرورد *
درده كه طراز عمر نو خواهم كرد * بادهٔ ديرينهٔ دهقان پرورد بيانيه ولاميه
درد يرينه اسكى دهقان پروردوصف تركيبيدر دهقان تربيه ايلديكى باده
دهقان اكينجى وكويلى ديمكدر درده درادات تاكيدلك برنوعيدر ووده دالك
كسريله فعل امر مفرد مخاطب ويرديمكدر مصدر زنده وسائر مشتقاتنده دالى
مفتوح اوقومقده جائز طراز عمر بيانيه طراز علم معناسنه دركه زمان سابقده
لباسده اولوردى اما بوزمانده مهجور ومتروكدر (محصول بيت) خطاب عام
طريقيله بيورر اول دهقان تربيه ايلديكى اسكى باده يى بكا ويركه عمر طرازنى

يكيلسم

يكيلسم كرك حاصلى تازه جوان اولمق استرم (مستم كن وبيخبر ز احوال
جهان * تا سر جهان بكويمت اى سره مرد * سره مرد ابوكيشى
* محصول بيت * بنى مست وبيخبر ايله احوال جهاندن تاكيم سكا سر جهانى
سويليه يم اى ييخشى كشى يعنى لايعقل اولوب بى پروا اسرار كائناتى فاش ايده يم
رباعى (اى آنكه نهند مهر وماه از تمكين * بر خاك جناب توشب وروز جبين *
تمكين قدرت وعظمت معناسنه در * محصول بيت * اى شول كمسه كه كمال
تمكين وقدرتكدن كيجه وكوندز مهر وماه خاك جنابكه جبين قورلر يعنى سكا
تعظيم ايدوب يوزلرينى آستانك ترابنه سوررلر (بادست وزبان ودل تنكم منشان *
بر آتش انتظار وفارغ منشين) تنك لفظى دسته وزبانه ودله قيد واقعدر منشان
الف ونون ادات تعديه در اوتورتمه مصراع اول ثانى يه مرهوندر (محصول بيت
دست تنكله وزبان تنكله يعنى دست قاصرله ودل تنكله يعنى دل پرغمله بنى آتش
انتظار اوزره اوتورتمه وفارغ اوتورمه يعنى بنى اضطرابه صالوب فارغ اوتورمه
رباعى (بادوست نشين وبادهٔ جام طلب * بوس ازلب آن سرو كل اندام طلب
محصول بيت * دوستله اوتور وبادهٔ جام طلب ايله اول سرو كل اندامدن بوسهٔ لب
طلب ايله يعنى دوداغندن بوسه ديله * مجروح چوراحت جراحت طلبد *
كو از سر نيش ابن حجام طلب * جراحت جيمك كسريله يارەيه ديرلر حجام لغتده
مبالغه ايله اسم فاعلدر قان آليجى معناسنه ابن حجام حجام اوغلى ديمكدر كه
خواجه نك زماننده عمر نام بر محبوبك لقبى ايدى * محصول بيت * مجروح
كمسه چونكه جراحتنه راحت طلب ايليه سن اول مجروحه ديكه راحتى
ابن حجامك نشتر جورندن طلب ايله رباعى (تا حكم قضاى آسمانى باشد *
كارتو هميشه كامرانى باشد * تا ادات توقيتدر مادام معناسنه حكم قضاى
آسمانى بيانيه ولاميه در وياحرف نسبت كامران وصف تركيبيدر راندندن
مراد سوريجى ديمكدر وياحرف مصدر باشد فعل مضارع شكلنده دعادر
محصول بيت) مادامكه حكم قضاى آسمانى اوله سنك ايشك دائما كامرانلق
اوله يعنى هميشه كامرانلقده اوله سن (جامى كه ز دست تقتمون مى نوشى) سرمايهٔ
عيش جاودانى باشد) تقتمون تانك ضمى وقافك سكونى وتاى ثانينك فتحى وميمك
ضميله شاه شجاعك ساقيسيدر اولادتركدن غايتده كوزل جوان ايمش هم
خواننده وهم سازنده ايمش سرمايهٔ عيش جاودانى لاميه وبيانيه در وياحرف
نسبت وباشد ينه فعل مضارع شكلنده دعادر * محصول بيت * بر جامى كه
تقتمون الندن نوش ايلرسن عيش وصفاى جاودانى يه سرمايه اوله رباعى
(نى دولت دنيى بستم مى ارزد * نى لذت هستى بالم مى ارزد * مصراعلر اولنده

ادات نفیلر ردیف واقع اولان فعله مقید درغمی ارزد تقدیرنده * محصول بیت *
دنیادولتی ستمنه دکمز وارلق ووجودلذتیده المنه دکمز یعنی دنیاده برقاچکون
موجود اولوب وارلق حکمنه داخل اولمق انك المنه دکمز (فی هفت هزار
ساله شادئ جهان * این محنت هفت روزهٔ غم می ارزد * دنیانك عمرینه
یعنی بقا وثبوتنه یدی بیك ییل مقداری عمروبرمشلر مصراع اولدهاکا
اشارتدر محنت هفت روزهٔ غم لامیه لردرازاجق مدتدن کاه پنج روزوکاه شش
روزوکاه هفت روزله تعبیرایدرلر * محصول بیت * یدی بیك ییللق جهان
سروری وحبوری بویدی کونلك عمرلك غم وغصه سنه دکمز یعنی تمام مدت
دنیابرایکی کون چکدیکك غموم وهمومنه دکمز رباعی (امشب زغمت میان
خون خواهم خفت * وزبستر عافیت برون خواهم خفت * محصول بیت
بوکیجه سنك غمکدن قان اراسنده یاتسم کرك یعنی محنت والمله کیجه لسم
کرك دخی عافیت وزهد وتقوی بسترندن طشره یاتسم کرك یعنی زهد
وپرهیزدن آیرلسم کرك (باورنکنی خیال خودرابفرست * تادرنکرد که
بی توچون خواهم خفت * باورکردن اینانمقدر باورنکنی معنای شرطی
متضمندر اینانمزسك دیمکدر تا ادات تعلیلدر ادات تأکیدنکرد فعل مضارع
مفرد غائبدر که حرف بیان * محصول بیت * بیت سابقده مذکورلری
اینانمزسك کندی خیالکی کوندر تاکیم نظرایلیه که سنسز نیجه ونه وجهله
یاتیسرم یعنی کیجه‌یی سنك فراقکده نیجه کچوررم تحقیق ایلسون رباعی
(درآرزوی بوس وکنارت مردم) وزحسرت لعل آبدارت مردم (محصول بیت
سنك بوس وکنارك آرزوسنده اولدم دخی ابدارلب لعلك حسرتندن اولدم
(قصه چه کنم درازکوتاه کنم * بازآی که بازانتظارت مردم * بازای بازبونده
تأکیدافاده ایدروایکنجی بازجائزدرکه تأکیدایچون اوله وجائزدرکه بنه
معناسنی افاده ایلیه * محصول بیت * قصه‌یی نه اوزادایم کوتاه ایده‌یم کل کل که
انتظارکده اولدم رباعی (جاناچوشبی باتوبروزآوردم) کربی توده‌می برآورم نامردم
محصول بیت) ای جانان چونکه برکیجه‌یی سنکله صباحه کتوردم یعنی برکیجه که
سکا واصل اولدم اکرسنسز برنفس چیقارسم نامردم یعنی سنسز برساعت عمر
سوررسم نامردم (ازمرك نترسم پس ازین کاب حیات * ازچشمهٔ نوش آبدارت
خوردم) کاب که حرف تعلیل آب حیات مصراع ثانی‌یه مرهوندرچشمهٔ نوش
آبدارییانیه لردر (محصول بیت) بوندنصکره اولومدن قورقمزم زیراسنك آبدار
طاتلی لبك چشمه سندن آب حیات ایچدم ویالب لعلك طاتلی چشمه سندن
نوش ایلدم آب حیات ایچن خوداولمز پس بنده اولمم مصراع ثانی‌یی

ازچشمهٔ نوش لب لعل توخوردم دین عجب ناموزون چشمه‌دن نوش ایلمش
رباعی (تاکی بوداین جوروجفاکردن تو * بیهوده دل خلایق آزردن تو *
محصول بیت) نجنه دلك اولورسنك بوجوروجفاایلمك زائدیره خلایقك کوکلن
اینجتمکك (تیغیست بدست اهل دل خون آلود) کربرتورسد خون تودرکردن
تو * محصول بیت * اهل دل النده خون آلودبرقلج واراکرسکا ایریشورسه
قانك بوینکه‌ته که ترکیده مظلمك بوینته دیرلر رباعی (لب بازمکیریکزمان
ازلب جام * تابرداری کام جهان ازلب جام * محصول بیت * لبکی برزمان
لب جامدن قالدرمه یعنی باده ایچمکی ترك ایلمه تاکیم لب جامدن جهانك
مرادینی حاصل ایلیه‌سن یعنی جهانك مرادینه واصل اوله‌سن (درجام جهان
چوتلخ وشیرین بهمست * این ازلب یارخواه وآن ازلب جام * جام جهان بیانیه
بهمست بیله درمعناسنه این اسم اشارتدرشیرینه وآن اسم اشارتدرتلخه
که باده‌در * محصول بیت * جام جهانده چونکه تلخ وشیرین بیله‌درپس
شیرینی لب یاردن استه وتلخی دخی لب جامدن یعنی جامدن باده استه رباعی
(کفتی که تراشوم مداراندیشه * دل خوش کن وبرصبرکماراندیشه
* محصول بیت * جانانه خطاب بیورردیدك که سنك اولورم اندیشه طوتمه یعنی
قایرمه کوکلکی خوش ایله واندیشه وفکرکی صبره حواله ایله یعنی صابراول
(کوصبروچه دل کانچه دلش میخوانی * یك قطرهٔ خونست وهزاراندیشه
محصول بیت * قنی صبروکوکل نه یعنی دل بوقدرزیرااول نسنه‌یی که سن کوکل
اوقورسن برقطره قاندروهزاراندیشه حاصلی برقطره قاندرویبك دورلوفکر
زیراکوکلك حالی بویله دررباعی (عشق رخ یاربرمن زارمکیر * برخسته دلان
خرده بیکارمکیر * محصول بیت * یارك رخی عشق ومحبتنی بن زارك اوزرینه
طوتمه یعنی بکاسن رخ یاره عاشقسن دیمه خسته دللراوزرینه براوغوردن
خرده طوتمه یعنی عشق خرده لرینی بکا اسناد ایلمه حاصلی سن عاشقسن
دیوبکاد خل وتعرض ایلمه * صوفی چوتورسم رهروان میدانی * برمردم
رندنکته بسیارمکیر * محصول بیت * ای صوفی چونکه سن سالکلرك رسم
وراهنی بیلورسن رندمردم اوزرینه چوق نکته طوتمه یعنی رندلری عشق
عیبیله متهم ایلمه اکرچه که رندلرقتنده عشق عیب دکلدر اما افشاسی عیبدر
پس عشق ومحبتلرینی افشاایلمه رباعی (نی قصهٔ آن شمع چکل بتوان کفت *
نی حال دل سوخته دل بتوان کفت * شمع چکل لامیه چکل چین ولایتنده
برکلیسانك اسمیدرکه مانی نقاش آنی کندی استخراج ایلدیکی نقوش
غریبه ایله نقش ایلمش هربارکه شمع چکل دیسه‌لر اضافتله مراداولوقت اول

کلیسانڭ خدمه‌سی اولان تازه کشیش دلبرلردر اما بونلر کبی یرلرده
تشبیه طریقیله دلبرلر مراد اولور اما چین وچکل دیسه‌لر اول وقت چکلدن
مراد اول کلیسا اولان مملکتدر حال دل سوخته دل لامیه‌لردر یورکی یانمشڭ
کوکلی حالنی دیمکدر ❊ محصول بیت ❊ نه اول شمع چکلن قصه‌سن سویلك
اولور یعنی انڭ جور وجفاسن اکمق اولمزونه یورکی یانمشڭ کوکلی حالنی
سویلمك اولور یعنی جانانه عرض حال ایلمکه ممکن دکل (غم دردل تنك من
از آنست که نیست ❊ یك دوست که باوی غم دل بتوان کفت ❊ دل تنك من
بیانیه و لامیه‌در ❊ محصول بیت ❊ بنم دل تنکمده غم انکیچوندرکه
بردوست یوقدرکه اکا کوکل غمنی دیمك اوله یعنی عالمده بریار صادق
بولنمزکه عاشق اکا دردینی اظهار ایلیه رباعی (خوبان جهان صید توان
کرد بزر ❊ خوش خوش برایشان توان خورد بزر ❊ برایشان لامیه‌در
❊ محصول بیت ❊ جهان خوبلرینی التونله صید ایلمك اولور کوزل انلرڭ
میوه‌سن التونله یمك اولور یعنی مال قوتیله وصلتلرینه مالك اولمق ممکندر
(نرکس که کلهدار جهانست ببین ❊ کو نیز چه کونه سر در آورد بزر) محصول
بیت ❊ نرکس که جهانڭ کلاهداری وسروریدر کورسیرایله که اولدخی نه وجهله
باش ایندردی زره یعنی نرکس انده اولان رفعت شانله زره مائل اولوب اکا
سرفرو ایلدی نرکسڭ ایچنده‌کی صریجه قدحه زر اطلاق ایلش سر در آورد
برینه سر برآورد یازوب معناسنی اولدخی نیجه باش قالدردی و توجه
ایلدی التونه دینلر نسخه‌لره مخالف یازمقدن غیری اصطلاحدن غافللر ایمش
رباعی (ماهی که قدش بسرو میماند راست ❊ آینه بدست وروی خود
می اراست (محصول بیت) برماه که قدی محقق سروه بکزر آینه النده وکندی
یوزین بزردی یعنی النده آینه آلوب کندی رویني تزیین ایدردی دیمکدر مصراع
ثانینڭ معناسنی النده آینه کندی یوزینی بزرایدی دین معنانی اوجه بزه‌مش
دستارچهٔ پیشکشی کردم کفت) وصلم طلبی زهی خیالی که تراست) دستارچه
تصغیر دستاردرکه دلبنده و یاغلغه دیرلر طلبی فعل مضارع مخاطبدر معنای
شرطی متضمن زهی اصلنده ادات تحسیندر اما بونلر کبی یرلرده تحسین
استهزایی متضمن اولور خیالی یا حرف وحدت ویا حرف تنکیرکه تراست
که سنکدر دیمکدر ❊ محصول بیت ❊ اول ماهه بر دلبندچك ویا بر یاغلیجق
پیشکش ایلدم اولده دیدی اکر وصلم طلب ایدرسك آفرین برخیاله که سنکدر
یعنی بو مقدارلی جزؤی نسنه ایله وصل دلبره طالبسن زهی فکر وفراست که
سنکدر مصراع ثانینڭ معناسنه زهی برخیال که سکادردین وزهی برخیال

که

که سنکدر دینلردن حق ادایی خیاله کتورمشلر رباعی (قسام بهشت ودوزخ
آن عقده کشای ❊ ما رانکذارد که درآییم زپای ❊ محصول بیت ❊ جنت
وجهنم قسامی اول مشکل آچیجی بزی قومزکه ایاقدن کله وز یعنی بزی حفظ
ایدوب قومزکه ایاقدن سورچوب دوشه‌وز حاصلی بزی زلتدن صقلر مصراع
ثانینڭ معناسنده عندیات سویلینلرڭ عندیاتنه اعتبار اولنمسونکه زائر
باقلدر (تاکی رود این کرکربایی بنمای ❊ سرپنجهٔ دشمن افکن ای شیرخدای ❊
رود بونلر کبی یرلرده صادر و واقع اوله دیمکدر کرکر یا وصف ترکیبیدر ویا حرف
مصدر قورد قپجیلق دیمکدر ظلم وتعدیدن کنایتدر بنما مصراع ثانی‌یه مرهوندر
سرپنجهٔ دشمن افکن بیانیه سرپنجه قوت وقدرتدن کنایتدر دشمن افکن
وصف ترکیبیدر دشمن ییقیجی دیمکدر شیرخدای حضرت امام علی مراددر
❊ محصول بیت ❊ زمانینڭ ظلمندن شکایت ایدوب بیورر نجنه دك
بوکرکربالق صادر و واقع اوله یعنی عالمده بوظلم نجنه دك یوری‌یه دشمن ییقیجی قهر
سرپنجه سنی کوسترای شیرخدا یعنی ظهوره کل وبوعالمی ظلمدن خلاص
ایله وعدالتله پرایله رباعی (جزنقش تودر نظر نیایدمارا ❊ جزکوی تو رهکذر
نیایدمارا ❊ محصول بیت ❊ سنڭ نقشکدن غیری بزم نظرمزه کلمز یعنی
کوزمه سندن غیری کوزل کورنمز سنڭ محلکدن غیری رهکذر کلمز بزه
یعنی بزم نظرکاه وسیرانکاهمز سنڭ کویکدر انجق اندن غیری‌یه اوغرامزز
(خواب ارچه خوش آید همه را درعهدت ❊ حقا که بچشم درنیایدمارا
❊ محصول بیت ❊ اکرچه اویقو هرکسه خوش کلورسنڭ زمانکده اما حق
بودرکه بزم کوزمزه کلمز یعنی اویقو اویومزز یاخود سنڭ خیالکله کوزمزه
اویقو کیرمز یعنی اویقویه باقمزز رباعی (چشمت که فسون ورنك میباردازو
زنهار که تیغ جنك میباردازو ❊ رنك بونلر کبی یرلرده حیله معناسنه‌در
❊ محصول بیت ❊ سنڭ کوزڭ که سحر وحیله یغاراندن امان که تیغ جنك یغار
اندن (بس زود ملول کشتی ازهمنفسان ❊ آه ازدل تو که سنك میباردازو
❊ محصول بیت ❊ زیاده تیز ملول اولدڭ مصاحبلرکدن آه سنڭ کوکلکدن که
اندن طاش یغار یورکی بی رحم اولمقدن کنایتدر رباعی (هردوست که دم
زد از وفا دشمن شد ❊ هرپاکروی که بود تردامن شد ❊ تردامن ناپاکدن کنایتدر
پاك‌رو آنڭ مقابلیدر ❊ محصول بیت ❊ هردوست که وفادن نفس اوردی
دشمن اولدی یعنی وفادارلق لافنی اوران بی وفا اولوب دشمن اولدی هر بر
پاکروکه وار ایدی تردامن اولدی یعنی پاك دامن کچینلر تردامن چیقدی (کویند
شب آبستن غیبست عجب ❊ چون مرد ندید از که آبستن شد ❊ محصول بیت

دیرلر که کیجه احوال غیله بوکلیدر بوعجبدر چون ارکورمدی کیمدن بوکای
اولدی عرب اللیلة حبلی دیرننه که شاعر دیمش بیت * دنیا که حادثاتله هرکیجه
بوکلیدر * کون طوغمدن نلر طوغه کیم بیله نا کهان * ارکورمدی دیمکدن
غرضی یعنی برمرد کریم کورمدی دیمکدر رباعی (ای باد حدیث من نهانش
میکو * سوزدل من بصد زبانش میکو * محصول بیت * ای باد جانانه
بنم سوزمی نهان سویله آشکاره سویلمه بنم کوکلم یانغنی یوز دیل ایله سویله ویوز
دورلو بیان ایله (میکونه بدان سان که ملالش کیرد * میکو سخنی ودرمیانش
میکو * محصول بیت * جانانه سویله اما انجلین سویلمه که آنی ملال طوته
یعنی انجلین سویلمه که اینجنه برسوزسویله اما مصاحبت اراسنده سویله
شویله که آلنمیه حاصلی بروجهله سویله که سوزکدن اینجنمیه رباعی
(کفتم که لبت کفت لبم آب حیات * کفتم دهنت کفت زهی حب نبات
* محصول بیت * جانانه دیدمکه لبک ندر دیدیکه آب حیاتدر دیدم دهنک
ندر دیدی اعلا حب نباتدر (کفتم سخن تو کفت حافظ کفتا * شادیٔ همه
لطیفه کویان صلوات) ایکی کسنه برسوزسو یلسه‌لر یعنی سوزلری متفق وبری
برینه موافق اولسه دیرلر شادیٔ همه لطیفه کویان صلوات پس بونده وقتا که
جانان لبم آب حیات ودهنم حب نباتدر دیدیسه خواجه بیوردیکه حافظده
سنک سوزک سویلر یعنی لبکه آب حیات ودهنکه حب نبات دیرجانان دیدیکه
شادیٔ آه * محصول بیت * جانانه دیدمکه حافظده سنک سوزک سویلر اولده
دیدی شادیٔ آه منه سنده کفت ثالث مضافدر دین یعنی کفت حافظه مضافدر
دیمکدر سوزا کلایانه معلومدرکه زائدسو یاش رباعی (ماهم که رخش روشنیٔ
خور بکرفت * کردخط اودامن کوثر بکرفت * ماه روشنی مبتدا وکه حرف
رابط صفت ومصراع ثانی خبر مبتدا درکه جملهٔ اسمیه‌دن مرکبدر تامل
ایتدبرماه روشنیٔ خور بکرفت ایکی معنایه دربریسی کونشک روشنلکنی
طوتدی یعنی کونش کبی مضی وتابان اولدی بریسیده کونشک ضیاسنه
مانع اولدی یعنی جانانک رخی ضیاسی کونشک ضیاسنه غالب وباهر اولدی
تامل کرد خط اضافتی بیانیه در کرد کافک فتحیله توز معناسنه کوثردن مراد
یوزیدرکه روی جانانی آیه تشبیه ایلمش * محصول بیت * بنم ماهم که یوزی
کونش ضیاسنی طوتدی انک کردخطی دامن کوثری طوتدی یعنی آب کوثر
کبی پاک رویی کردخط طوتدی بونده ترکیبی تغییر ایدوب نسخه‌لره مخالف
یازانلر وکردی کاف عجمینک کسریله اوقیوب معناسنی اطراف دینلر معنانک
اطرافنده چکزنمشلر (دلها همه درچاه زنخدان انداخت * وانکاه سرچاه

بعنبر بکرفت * دلها مبتدا ومابعدی خبری وجملهٔ اسمیه خبر بعد الخبردر
مبتدای اولک وجائزدرکه کرد خط رخش لفظندن بدل اوله ومذکور جملهٔ اسمیه
خبر مبتدا اوله * محصول بیت * بنم ماهم عشاق دللرینی هپ چاه زنخدانته
براقدی اندنصکره چاهک باشنی عنبرله طوتدی یعنی عنبرله باغلدی عنبردن
مراد خطیدرکه چاه زنخدانی اورتمشدر خواجه‌نک بوندن نازک رباعیسی
دخی کلمدی رباعی (چون جامه زتن برکشد آن مشکین خال * ماهی که نظیر
خود ندارد بجمال * برکشد اخراج ایلیه یعنی چیقاره ماهی یا حرف وحدت
که حرف رابط صفت بجمال با حرف مصاحبت ویا حرف ظرف (محصول بیت
چون که اول مشکین خال تنندن جامه‌سنی چیقاره برماه که جمالده کندینک
نظیری یوقدر بومصراع بیت آتی‌یه مرهوندر (در سینه دلش زنازکی
بتوان دید * مانندهٔ سنک خاره درآب زلال * محصول بیت * اول ماهک
سینه‌سنده کمال نزاکتدن دلنی کورمک اولور آب صافینک ایچنده قاره طاش
کبی یعنی اب صافیده سیاه طاش کورندیکی کبی انک کوش کبی
صافی تننده قاره طاش کبی یورکی انجلین کورینور رباعی *
سیلاب کرفت کرد ویرانهٔ عمر * واغاز پری نهاد پیمانهٔ عمر * محصول
بیت * عمر ویرانه‌سنک اطرافنی سیلاب محنت وبلا طوتدی ودخی طولمغه
باشلدی عمر پیمانه‌سی یعنی خانهٔ عمر خرابه وپیمانهٔ عمر طولمغه یوز طوتدی
حاصلی عمر آخر اولمغه باشلدی (هشیار شو ای خواجه که خوش خوش بکشد
حمال زمانه رخت ازخانهٔ عمر * محصول بیت * ای خواجه هشیار اول که
کوزل کوزل چکر زمانه حمالی خانهٔ عمردن رختکی یعنی زمانه حمالی نیجه
کمسه‌نک خانهٔ عمرندن رخت وبختنی باد فنایه ویرمش سنکده رخت وبختکی
باد فنایه ویرردیمکدر رباعی (از چرخ بهرکونه همی دار امید * وز کردش
روزکار میلرز چون بید * بهرکونه با حرف صله ویا حرف مصاحبت هروجهه
وهروجهله دیمکدر همیدار ها حرف تاکید ومیدار فعل امر مفرد مخاطب
امید مفعول صریحی واز چرخ وبهرکونه غیرصریحلری وزکردش روزکار
واو حرف عطف وز احرف ابتدا واضافت لامیه میلرز فعل امر مفرد مخاطب
دتره بید سکوت اغاجی * محصول بیت * فلکدن هروجهله امید طوت یعنی
فلکدن هرکز مأیوس اولمه دخی کردش روزکاردن سکوت کبی دتره یعنی
خوف اوزره اول حاصلی فلکدن قطع رجا ایلمه وخوفدنده خالی اولمه یعنی بین
الخوف والرجا اول (کفتی که پس از سیاه رنکی نبود * پس موی سیاه من
چرا کشت سپید * محصول بیت * خطاب عام طریقیله بیوررسن دیدک که

سیاهدن اعلا رنك اولماز یعنی سیاه رنکلرك سلطانیدر چونکه بویله در بنم
قاره صاچم نیچون اغاردی یعنی سیاه قالوب اغارمق کرك ایدی رباعی (چشم
تو که سحر بابلست استادش * یارب که فسونها مرواد ازیادش * که حرف
رابط صفت سحر بابل لامیه یعنی ملك بابلده واقع اولان سحرکه هاروت
وماروتدن انده قالمشدر یارب بوند هیاالله دیمکدر مقام تضرعدرکه حرف
بیان فسونها افسونهادن مخففدر بوکولر ومکر وحیله لردیمکدر مرواد فعل
نهی مفرد غائب مقام دعاده واقعدر یعنی کتمیه دیمکدر * محصول بیت *
جانانه خطاب بیوررسنك چشمك که استادی سحر بابلدر یعنی سحارلغی
انك سحره سندن تعلم ایلمشدر یارب سندن تضرع ایدرمکه خاطرندن افسونلری
کتمیه یعنی سحارلغی اونوتمیه بعض نسخه ده بروادواقعدر بای استقبال ایله
کتمسون معناسنه برواده بروادی بروب یازوب معناسنی عجب افسونلر کیدرمی انك
یادندن دین سحر ایلمش (وآن کوش که حلقه کرددر کوش جمال * اویزه ردسروی
زدرنظم حافظ بادش * که حرف رابط صفت آویزه صالقم کوپه دیرلر درنظم
حافظ بیانیه ولامیه درباد شین ضمیر کوش اوله راجعدر * محصول بیت) دخی
اول کوش که کوش جماله حلقه کچوردی یعنی جمالی حلقه بکوش وبنده سی
ایلدی حاصلی کوزللك اکا مطیع ومنقاد اولدی اول کوشك کوپه سی درنظم
حافظدن اولسون یعنی همیشه درنظم حافظ قولغنده کوپه اولسون حافظك
کلامنی استماعدن عبارتدر مصراع اولك معناسنی تحقیقنده یعنی اول قولق
صاحبی که کوزل قولغنه حلقه قیلدی دین استاددن معنابی قولغنه ردسروری
ایوطقمامش تمام بیتك معناسی تحقیقنده مرادبودرکه صاحب حسن اولنلر
غروری ترك ایدوب نصیحت پذیر اولسه لر اولی دردین بیتك معناسنی
تحقیق ایده مامش رباعی (بامی بکنار جوی میبایدبود * وزغصه کناره جوی ردشمعی
میبایدبود * بکنار جوی باحرف ظرف کنار جوی لامیه واوحرف عطف
کناره جوی وصف ترکیبیدر کنار ایستیجی معناسنه بر صحرا کنارنه طالب اولمقدن
کنایه در * محصول بیت * باده ایله ایرماق کنارنده اولمق کرك یعنی ایرماق کنارنده
باده ایچمك کرك دخی غصه دن کناره جوی اولمق کرك یعنی باده ایچوب غم
وغصه دن برطرف اولمق کرك حاصلی غمدن خلاص اولمق کرك (این مدت عمر
ماچو کل ده روزست * خندان لب وتازه روی میبایدبود * ده روزست اصلنده
ده روزه است در ضرورت وزن ایچون تخفیف قیلندی خندان لب وصف
ترکیبی اقسامندندر کولکن دوداقلی واوحرف عطف تازه روی ده وصف
ترکیبیدر * محصول بیت * بزم بوعمرمزك مدتی وزمانی اون کونلکدر یعنی

آزدر حاصلی قلت مدتدن کنایه در پس بویله اولنجه خندان لب وتازه روی اولمق
کرك یعنی بوازاجق عمری غم وغصه ایله کچورمیوب هشاشت وبشاشتله
کچوردك کرك رباعی (ای شرمزده غنچهٔ مستور ازتو * حیران وخجل نرکس
مخمور ازتو * غنچهٔ مستور بیانیه غنچه یه مستورلك صفتی بشل ظرف ایچنده
اولدیغیچوندر نرکس مخمور بیانیه نرکسه مخمورلق صفتی سرفروایلدیکیچوندر
* محصول بیت * ای جانان غنچهٔ مستور سندن شرمزده در یعنی شرمنده
در نرکس مخمورده سندن حیران وخجلدر یعنی غنچه دهانکدن شرمنده در
یعنی غنچه شرمنده اولدیغیچون پرده دن طشره چیقمز ونرکس چشمکدن
حیران وخجلدر (کل باتو برابری کجا یارد کرد * کونور زمه داردومه نور ازتو
محصول بیت * کل سنکله برابرلکه قنده قادر اولور زیرا اول نوری مهدن
آلورومه سندن یعنی کلك وسائر شکوفه نك رنکی مهدن مستفاددر ومهك
نور وضیاسی سنك رویکدن رباعی (اول بوفامی وصالم درداد * چون مست
شدم جام جفا برسرداد * محصول بیت * اول وفا ایله بکا بادهٔ وصال وبردی
چونکه مست اولدم جام جفا اوست وبردی یعنی می وصال اوزرینه جام جفا
ایچوردی حاصلی اول بکا محبت کوستردی کوکلم النجه صکره
جفایه باشلدی نته که محبوبلرك عادتی بویله در (باآب دودیده ودل پرآتش
خاکره اوشدم بیادم درداد * مصراع اول ثانی یه مرهوندر * محصول
بیت * دل پر آتش وآب دودیده ایله جانانك خاك رهی اولدم بنی باده وبردی
بیتده صنعت تضاد وطباق رعایت اولمشدر رباعی * بامردم نیك وبد
نمی بایدبود * در بادیه دبوودد نمی بایدبود * محصول بیت * ایوآدملرله یارامز
اولمق کرکمز صحراده دیوودد اولمق کرکمزددال اوللك فتحیله یرتجی حیوانانه
دیرلر ارسلان وقپلان وقورد کبی حاصلی انسان ملایم وادمی سیرت کرك
یرتجی حیوان کبی موذی کرکمز (مفتون معاش خود نمی بایدشد * مغرور
بفضل خود نمی بایدبود * مفتون معاش اسم مفعولك قائم مقام فاعلنه
اضافتیدر وخوده اضافت لامیه در * محصول بیت * کشی کندی معاشنه
مفتون اولمق کرك وکندی فضلنه مغرور اولمق کرك حاصلی کشی کندی
معاشیله آز تقیید ایدوب علوم ومعارفی وصلاح وتقواسی ترك ایلمك کرك مجموع
بیتك معناسی مراد خلقك اختلاطندن حاصل اولان شامتی وبدخویلغك
قباحتی ضرر محض ایدوکین بیاندردین بیتك معناسنی ایو بیان ایلمش ردشمعی
مذکور رباعیده شدوبود لفظلری مصدر معناسنه در رباعی * ای سابهٔ
سنبلت سمن پرورده * یاقوت لبت درعدن پرورده * سنبلدن مراد زلفدر

وسمندن عارض ودر عدندن دندان * محصول بيت * اى جانان سنڭ سايهٔ
سنبلڭ سمن تربيه ايلمشدر يعنى سايهٔ سنبلڭده سمن مربى اولمشدر وياقوت
لبڭده در عدن تربيه ايلمشدر يعنى ياقوت كبى لبڭده در عدن كبى دندانڭ
مربى اولمشدر (همچون لب خود مدام جان مى پرور * زان راح كه روحيست
بدن پرورده * مى پرور فعل امر مفرد مخاطبدر بدن پرورده با حرف ظرف دن
كوب اصلى نونڭ تشديديله در سابقادنڭ معناسنى مفصل بيان ايلمشز
* محصول بيت * كندى لبڭ كبى مدام جان بسله اول باده دن كه كوبده
بسلنمش بر روحدر يعنى جانڭى باده ايله بسله دائما رباعى (هر روز دلم بزير بارى
دكرست * در ديدهٔ من زهجر خارى دكرست * محصول بيت * هركون بنم
كوكلم بر غيرى يوكڭ آلتنده در يعنى دلم درد عشقدن هركون بربلا ومشقتده
دربنم كوزمده ده هجردن براوزكه خاروار در يعنى كوزم هجراندن محنت
والمده در (من جهد همى كنم قضا ميكويد * بيرون زكفايت توكارى دكرست
* محصول بيت * بن جهد ايلرمكه خار هجرانى دفع ايدم اما قضا وحكم ازلى
ديركه سنڭ سعى وكفايتڭدن طشره برايش واردر يعنى خار هجرانى چكمك
سكا حكم ازليدر سنڭ سعى وجهدڭكله مندفع اولمز ديمكدر رباعى (چون باده
زغم چه بايدت جوشيدن * با لشكر غم نمى توان كوشيدن * محصول بيت
باده كبى غمدن سكانه قيناملق كرك يعنى باده كبى غمدن طاشوب
كوپرمك كركمز غم لشكريله مقابله ايدوب چالشمق اولمز حاصلى غمله معارضه
جائز دكل (سبزست لبت ساغر از دور مدار * مى برلب سبزه خوش بود
نوشيدن * محصول بيت * لبڭ سبزدر اندن ساغرى ايراق طوتمه يعنى لبڭ
بيغكله يشردى باده ايچمكدن خالى اولمه زيرا سبزه كنارنده باده نوش ايلمك
خوشدر رباعى (ايام شبابست شراب اوليتر * هر غمزدهٔ مست خراب اوليتر
* محصول بيت * ايام جوانيدر شراب اولادر يعنى يكتلك زمانيدر شراب
ايچمكدن ايچمك اولادر هر بر غمناك وغمزده مست خراب اولمق اولادر يعنى
غمدن خلاص اولمق ايچون مست خراب اولمق يكركدر (عالم همه سربسر
خرابست ويباب * در جاى خراب هم خراب اوليتر * محصول بيت * عالم
باشدن باشه خراب ويبابدر پس خراب يرده خراب اولمق يكركدر رباعينڭ
نتيجه سى بودركه غم عشق ومحبتدن خلاص اولمق ايچون باده ايچمك كرك
رباعى (بازآى كه جانم بجمالت نكرانست * بازآى كه دل در غم هجرت
فغانست * بازبونڭ كبى برلرده تاكيد افاده ايدر انجق * محصول بيت * اى
جانان كل كه جانم جمالڭه ناظردر كل كه كوكلم غم هجركده فغانله در حاصلى

نالان

نالان وكريانددر (بازآى كه بى روى نواى يار عزيز * سيلاب ز چشم من سركشته
روانست * محصول بيت * اى يار عزيز كل كه سنڭ رويڭسز بن سركشته نڭ
چشمندن سيلاب رواندر يعنى دائما كريان ونالانم رباعى (بركير شراب طرب
انكيز وبيا * پنهان ز رقيب سفله مستيز وبيا * بركير بر حرف تأكيد كير فعل امر
مفرد مخاطب طوت ديمكدر شراب طرب انكيز بيانيه طرب انكيز وصف
تركيبيدر انكيزيدندن طرب قوپاريجى يعنى شنلڭ پيدا ايديجى رقيب سفله بيانيه
ز رقيب پنهانه متعلق وپنهان بيا فعلنه ومستيز جملهٔ معترضه * محصول بيت
شراب طرب انكيزى آل وكل يعنى شراب ايله كل عناد ايله واچق رقيبدن پنهان كل
يعنى كيزلى كل (مشنو سخن خصم كه بنشين ومرو * بشنو ز من اى نكار كه
برخيز وبيا * مشنو فعل نهى مفرد مخاطب ايشتمه ودبكلمه ديمكدر سخن خصم
لاميه ومفعولى مشنودر كه حرف بياندر ايكى يرده بيله * محصول بيت * اى
جانان خصمڭ سوزينى ديكلمه كه اوتور وكتمه يعنى قرار ايله كتمه ديديكى
سوزينى ايشتمه بندن ايشت اى نكاركه قالق وكل يعنى طور وكل حاصلى بنم
سوزمى ديكله رقيب سوزينى ديكلمه ديمكدر رباعى (هجرت كه بجان من
درويش آمد * كويى نمكى بر جكر ريش آمد * كه حرف رابط صفت بجان من
درويش با حرف صله واضافتلر لاميه وبيانيه در كويى فعل مضارع مفرد
مخاطب دييورڭ ديمكدر نمكى يا حرف تنكير بر جكر ريش بربونده باى صله
معناسنه در واضافت بيانيه در (محصول بيت * سنڭ هجرانڭ كه بن درويشڭ
جانمه كلدى يعنى جانمه كار ايلدى كويا كه مجروح جكره طوز كلدى يعنى دل
مجروحى تازه لدى (ترسيدمى من كز تو شوم روزى دور) ديدى كه همان روز بدم
پيش آمد * محصول بيت * قورقريدم بن كه سندن ايراق اولم يعنى
فراقڭدن قورقردم كوردكمى كه همان يرامز كون اوكومه كلدى يعنى سندن
دور ومهجور دوشدم حاصلى قورقديغمه اوغرادم مصراع اولده من لفظنى
ترك ايدنلر خوب ناموزون ايمشلر رباعى (شيرين دهنان عهد بپايان نبرند *   ردسروری وشمعی
صاحب نظران زعاشقى جان نبرند * محصول بيت * شيرين دهن محبوبلر
عهدلرينى پايانه ايلتمزلر يعنى عهده وفا ايلمزلر صاحب نظر عاشقلرده عاشقلقدن جان
ايلتمزلر يعنى درد عشقدن جان خلاص ايده مزلر حاصلى عمرلرى عشق ومحبتده
كچر (معشوقه چو بر مراد وراى تو بود * نام تو ميان عشقبازان نبرند (محصول
بيت * جانان چونكه سنڭ رايڭ ومرادڭ اوزره اوله عشقبازلر اراسنده سنڭ
آدڭ ايلتمزلر يعنى عشاق اراسنده سنڭ آدڭ اكمازز براعاشق آرزوى طبع
وهواى نفسانيدن كچمك كرك كه اكا عاشق صادق ديه لر رباعى (زلفين تو پيچ

وخم وتاب ازچه کرفت * وآن چشم خمارین تو خواب ازچه کرفت * خمارین
یا حرف نسبت ونون حرف تأکید * محصول بیت * سنك ایکی زلفك پیچ
وخم وتابی ندن طوتدی یعنی ندن بوکلم بوکلم اولدی وسنك اول مخمورانه
چشمك خوابی ندن طوتدی یعنی ندن اویودی حاصلی چشمك فتنه کردر
خوابه ندن واردی (چون هیچ کسی برك کلی بر نوزد * سرتاقدمت بوی
کلاب ازچه کرفت * محصول بیت * چونکه هیچ برکمسه برکل پیراغنی سکا
اورمدی سرتاقدمك یعنی باشدن ایاغه دك جسمك ندن کلاب قوقوسن
طوتدی حاصلی تنکده کی کل قوقوسی ندندر رباعی (راه طلب تو خار غمها دارد
کوراهروی که این قدمها دارد * راه طلب تو راهك طلبه اضافتی لامیه در
وطلبك توبه مصدرك مفعولنه خار غمها بیانیه راهرو وصف ترکیبیدر یول اری
دیمکدر و یا حرف وحدت که حرف بیان و یا حرف رابط صفت (محصول بیت) سنی
طلب ایلمك یولنك غم دیکنلری وار یعنی سنی ارامقده غم وغصه چوق چکیلور
قنی بر یول اری که انده بو قدملر اوله یعنی سنی ارامق قدملری اوله (دانی که که
روشناس عشقست آن کو * بر چهرهٔ جان چراغ دمها دارد * روشناس
مشهور معناسنه در عشقه اضافت لامیه در چهرهٔ جان بیانیه در چراغ دمهاده
بیانیه * محصول بیت * بیلورمیسن که عشقك مشهوری ونامداری کیمدر
اول کمسه در که جانی چهره سنده عاشقلر نفسی چراغی اوله یعنی چهرهٔ جاننده
عاشقلر همتی ونفسی نشانی اوله حاصلی عاشقلرا کاهمت ایلمش اوله لر دیمکدر
رباعی * بردار دل ازمادر دهرای فرزند * بانصف اخیر شوهرش در پیوند
* محصول بیت * دهر اناسندن کوکلکی قالدرای اوغل یعنی دهره وروزکاره
قلبکی عقد ایلمه زیرا کمسیه وفا ایلمشدر که سکا ایلیه انك کوبکی سینك
نصف اخیرینه واصل اول یعنی صوکنی کورکه هیچ اعتباری یوقدر زیرا
شوهر ینه دشمندر البته افنا ایدر * بی قلب ندانی اینچنین شخصی را *
چون حافظ اکر شوی برویش خرسند * برویش ضمیری مادر دهره راجعدر
* محصول بیت * شوهر مادر دهری صاحب قلب اولمینجه بیلمزسن یعنی
مادر دهردن منقطع اولمینجه طالبی وشوهری کیم اولدیغنی بیلمزسن اکر
حافظ کبی رویله قانع اولورسك یعنی حافظ کبی ظاهر یله فریفته
اولورسك شوهر وطالب دنیا کیمدر وکیم دکلدر بیلمزسن رباعی (من با کمر تو
درمیان کردم دست) پنداشتمش که درمیان چیزی هست * پنداشتمش شین
ضمیر معناده درمیانه مقیددر * محصول بیت * بن سنك میانکده قوشاغکه
ال اوردم صاندمکه میانکده بر نسنه وار دریعنی کمرك میاننده بر نسنه

واردر صاندم (پیداست کزان میان چه بربست کمر * تامن زکمر چه طرف
برخواهم بست (محصول بیت) ظاهردر که اول میاندن کمر نه فائده بغلدی تابن
کمردن نه فائده بغلیم کرك یعنی کمر میاندن بر فائده ایلمك کرکدر که بنده خی کمردن
بر فائده ایلیم رباعی (مقبول دل خواص ومشهور عوام) خوش لهجه وموزون
حرکت بدر تمام (محصول بیت) خواصك کوکلنك مقبولی وعوامك مشهوری
لهجه سی کوزل حرکتی موزون بدر تمام (در خطهٔ شیراز بنامست ونشان *
روداور حاجی حافظ احمد نام * روداور وصف ترکیبیدر سرود اور معناسنه
ایرکتوریجی حاصلی ایرلایجی حاجی حافظ لقبی واحمد اسمی * محصول بیت
خطهٔ شیرازده نام ونشان ایله در ایرکتوریجی احمد نام حاجی حافظ یعنی احمد نام
حاجی حافظ که رود آورلکله مشهوردر خطهٔ شیرازده نامدار ونشانمنددر
رباعی (آواز پر مرغ طرب میشنوم * یا نفحهٔ کلزار ارب میشنوم * آواز
پر مرغ طرب لامیه و بیانیه لردر نفحه خوش قوقو کلزار ارب بیانیه ارب همزه نك
ورانك فتحه لریله حاجتدر ارب وارب‌ه ومأربه ومأربه ده حاجت معناسنه در
محصول بیت * طرب مرغنك قنادی آوازینی ایشیدرم یا حاجت کلزارینك
خوش قوقوسنی ایشیدرم یعنی حصول حاجت آثارینی ایشیدرم (یا باد حدیثی
زلبش میکوید * القصه روایتی عجب میشنوم * محصول بیت * یوخسه لبکدن
باد بر حدیثمی سویلر القصه عجب روایت ایشیدرم رباعی (با شاهد شوخ وشنك
وبا مطرب زنی * کنجی وفراغتی ویك شیشهٔ می * شاهد شوخ بیانیه شاهد
محبوب شوخ بونده ایسیجق قانلی معناسنه در وشنك مطبوع ومقبول
معناسنه در کنجی وفراغتی یالری حرف وحدتدر * محصول بیت * شوخ وشنك
محبوبله ومطرب ونیله بر بوجق وبر فراغت خاطر وبر شیشه باده (چون کرم
شود زباده مارا رك وپی * منت نبرم بیك جو از حاتم طی (محصول بیت) چونکه
بزم طمرمز وسکرمز باده دن کرم اوله یعنی قیزه حاتم طی کبی سخی یه برار پچه
منت ایلتمم یعنی هیچ کمسیه سخاسیچون منت ایلمم دیمکدر رباعی (در هجر
تو من زشمع افزون کریم * دائم چو صراحی اشك کلکون کریم * محصول بیت
سنك هجرکده بن شمعدن زیاده اغلرم دائم صراحی کبی اشك کلکون اغلرم
یعنی قان اغلرم (چون ساغر باده ام که ازدل تنکی * چون نالهٔ چنك بشنوم
خون کریم * محصول بیت * باده ساغری کبی یم که کوکل طارلغندن چونکه
چنك آوازینی ایشیدم قان اغلرم رباعی (عیبیست عظیم برکشیدن خودرا
وز جملهٔ خلق برکزیدن خودرا * محصول بیت * برعظیم عیبدر کندوینی
یوقاری چکمك یعنی کندوینی یوقاریدن طوتمق وجمیع خلقدن کندوینی مختار

وراج طوتمق حاصلی خلقدن کندویی اعلا طوتمق عیب عظیمدر (ازمردمك
دیده بباید اموخت * دیدن همه کس راوندیدن خودرا * محصول بیت *
مردمك دیده‌دن اوکرنمك کرك هر کسی کوروب وکندویی کورمه‌مکی یعنی دیده
هر کسی وهر نسنه‌یی کوررا ما کندویی کورمز مکر آیینه‌ده رباعی (جانم بفدای
آن که اواهل بود * سردرقدمش اکرنهی سهل بود * بورباعی خیامکدرکه
بلبلنلر بونده یازمشلر * محصول بیت * جانم اول کسه‌نك فداسی اولسون که
اهل اوله حاصلی جانم اهله فدا اولسون اکر اهلك ایاغنه باش قورسك سهلدر
یعنی اهلك ایاغنی اوپمك تنزل دکلدر ترفعدر بفدانك باسی حرف زائددر ضرورت
وزن ایچون کلمشدر) خواهی که بدانی بیقین دوزخرا) دوزخ بیقین صحبت نااهل
بود * صحبت نااهل مصدرك فاعلنه ویامفعولنه اضافتیدر * محصول بیت *
دیلرمیسن که کرچکدن دوزخی بیله‌سن دوزخ جهانده نااهلك صحبتیدر
حاصلی نااهلك اختلاطی جهنمدر بورباعیده بود لفظی ادات خبردر رباعی
(سرتاسر آفاق بهاون سودن * نه طاق فلك بخون دل اندودن * سودن
سورتمك وازمك معناسنه‌در * محصول بیت * باشدن باشه افاقی هاونده
دوکوب ازمك وطقوز فلکی بورك قانیله صیوامق تمام مشقت والمدن
کنایه‌در * صدسال دکراسیر زندان بودن * به زان که دمی همدم نادان بودن
محصول بیت) یوزییل دخی زندانده اسیر اولمق نادانله برنفس همدم اولمقدن یکدر
یعنی جمیع مذکور محنتلردن بردم نادانله مصاحبت آرتقدر بورباعی خسرو
دیوانده موجوددر رباعی (تا کار بکام دل مجروح بود * تاملك تنم بی ملك روح
بود * محصول بیت * مادامکه دنیا ایشی مجروح کوکلك مرادنجه اوله
ومادام که ملك تنم سلطان روحسز اوله یعنی اولنجه (امیدمن آنست زدرکاه
خدا * کابواب سعادت همه مفتوح بود (محصول بیت) درکاه خدادن بنم
امیدم اولدرکه جمیع سعادت قپولری مفتوح اوله یعنی رحمت خدادن مأیوس
دکلم رباعی (ای دوست دل ازجفای دشمن درکش * باروی نکو شراب روشن
درکش * محصول بیت * ای دوست کوکلکی دشمنه جفا ایلمکدن چك یعنی
دشمنه جفا ایلمکدن فارغ اول روی نکو یله شراب روشن چك یعنی صفای
چهره ایله اعلا باده نوش ایله (بااهل هنر کوی کریبان بکشای * وزنااهلان
تمام دامن درکش * کوی کریبان یقه اوجماسیدر * محصول بیت * اهل هنره
کوی کریبانکی آچ یعنی انلره التفات واعتبار ایله ونااهل اولنلردن تمام
اتکك چك یعنی التفات واعتبار ایلمه رباعی (ای کاج که بخت سازکاری
کردی * یادور زمانه بازیاری کردی * محصول بیت * ای یار کاشکی که بخت

موافقت ایدیدی یادور زمان یولداشلق ایدیدی یعنی معاونت ایدیدی حاصلی
یابخت بکا موافقت ایدیدی یادور زمان معاونت (ازدست جوانیم چو بربود
عنان * پیری چورکاب پایداری کردی * بربودك فاعلی پیریدر سحرحلال
طریقی اوزره رکاب اوزنکی * محصول بیت * چونکه پیرلك جوانلغم النده‌ن
عنانی قاپدی نولیدی رکاب کبی پایدارلق ایدیدی یعنی چونکه جوانلغم کتدی
باری پیرلکمك ثباتی اولیدی دسته نسبت عنان وپایه نسبت رکاب خوب
واقع اولمش دست وپای وعنان ورکاب صنعت تناسب طریقیله درمصراع
ردشمعی اولك معناسی جوانلق چونکه عنانی المدن قاپدی دین معنای مرادی الندن
قاپدرمش رباعی (عمری زپی مراد ضایع دارم * وزدور فلك چیست که
نافع دارم * عمری یاحرف تنکیر * محصول بیت * عمرمی مراد ایچون ضایع
طوتارم یعنی مرادم المه کیرمك ایچون عمرمی ضایع ایدرم دخی دور فلکدن
نه درکه فائده‌لی طوتارم یعنی مرادم المه کیرمك ایچون نه فائده ایدرم (باهر که
بکفتم که ترا دوست شدم * شد دشمن من وه که چه طالع دارم * محصول بیت *
هر کیمه که سکا دوست اولدم دیدمسه بکا دشمن اولدی وه که نه یرامز طالعم
وارد رباعی (یاران چو بهم دست در اغوش کنید * این کردش چرخرا فراموش
کنید * یاران منادی کنید فعل مضارع جمع مخاطبدر * محصول بیت *
ای یاران چونکه بری بریکزله قوجوشه سز یعنی معانقه ایدیشه سز بو کردش
چرخی فراموش ایده سز (چون دور بمن رسد تمام برجای * بربادمن آن
دور بقا نوش کنید * تمام برجای یعنی اولم کیدم بقا مصدر ردرباقی معناسنه
* محصول بیت * چونکه دور بکا ایریشه یرمده قالمیم یعنی اولم کیدم بنم
شوقمه دور باقی یی نوش ایلیك کنید بونده فعل امر جمع مخاطبدر ایلیك
دیمکدر رباعی (امروز درین زمانهٔ عهدشکن * کو دوست که عاقبت نکردد
دشمن) زمانهٔ عهدشکن بیانیه عهدشکن وصف ترکیبیدر عهد صیغی معناسنه
* محصول بیت * بو کون بو عهدشکن زمانه‌ده قنی بر دوست که عاقبت دشمن
اولمیه (تنهایی راازان کرفتم دامن * تادوست نبینم بکام دشمن * تنهایی‌ده
یاحرف مصدر * محصول بیت * تنهالغك انکچون دامنی طوتدم یعنی
یالکزلغك انکچون اتکنی اختیار ایلدم تاکیم دوستمی دشمن مرادنجه
کورمیه رباعی (ای دوست بکام دشمنانم کردی * بودم چو بهار چون
خزانم کردی * محصول بیت * ای دوست بنی دشمنلرك مرادنجه ایلدك
بهار کبی ایدم بنی خزان کبی ایلدك یعنی جوان ایکن بنی پیر ایلدك
(درکیش تومن راست بدم همچون تیر * قربان شومت چرا کمانم کردی)

کیش بونده ایهام طریقیله مذکوردر یعنی مذهب وملت وتیرکش قربانده ایهام
طریقیله مذکوردر معروفدر ویای طوران ظرف یعنی صدق * محصول بیت
سنڭ مذهبکده بن اوق کبی طوغری ایدم قربانڭ اوله یم نیچون بنی یای
ایلدڭ یعنی مستقیم قامت ایکن بنی منحنی قامت ایلدڭ حاصلی قهرله بلم
بوکدڭ رباعی (ازعاجزی وسلیمی ومسکینی * وزکبروبزرگواری وخودبینی
* محصول بیت * لف ونشر مرتب طریقیله بیوررعاجزلقدن وسلیملکدن
ومسکینلکدن وتکبرلکدن واولولقدن وخودبینلکدن (برآتش اگرنشانیم
بنشینیم * براسب اگرنشانمت ننشینی * محصول بیت * مصراع اول مصراع
اوله وثانی ثانی یه مصروفدر یعنی عجزمدن آه بنی آتش اوزره او توردیسڭ
او توررم وکمال تکبردن آه سنی آت اوزرینه دیکسم او تورمزسن یعنی آته
بن دیسم بنمزسن رباعی (غافل منشین ای یارازتیزیٔ آه * کاتش رسدت زاتش
انگیزیٔ آه * محصول بیت * ای یار آهڭ اتیلکندن یعنی کسکینلکندن
غافل او تورمه یعنی آه عاشقدن غافل اولمه زیرا اهڭ آتش پیدا ایلمه سندن
سکا آتش ایریشور حاصلی اه سنی یاقوب یاندرر (تادرسرکوی خود
نبنداری سهل * شبکردیٔ گریه وسحرخیزیٔ آه * تاحرف تنبیه نبنداری
فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب صانمیه سن دیمکدر سهل قولای دیمکدر
شب کردوصف ترکیبیدر گیجه چکزیجی معناسنه ویاحرف مصدروگریه یه
اضافت لامیه در سحرخیزوصف ترکیبیدر ویاحرف مصدر آهه اضافتلر
لامیه لردر * محصول بیت * مصراع اول ثانی یه مرهوندر تاکه اول صقین
سرکویکده جزؤی ظن ایلمیه سن گریه شبکردلکنی وآه سحرخیزلغنی یعنی
سرکویکده گیجه عشاق گریه ایدوب آه چکدکلرندن غافل اولمه رباعی (بردل
غم روزکارتاکی داری * بگذارجهان وهرچه دروی داری * محصول بیت
کوکلکده روزکارغمنی نیچه یه دڭ طوتارسن یعنی کوکلکی نیچه برغمناڭ
طوتارسن ترک ایله جهانی وهرنه که جهانده مالڭ ایسه یعنی دنیاومافیهایی
ترک ایله که غم چکمیه سن (یاری وشرابی طلب ویای کاى * دردست کنون که
جرعهٔ می داری * یاری یاحرف وحدت وشرابی یاحرف تنکیر طلب فعل امر
مفرد مخاطب استه دیمکدر پای کاى لامیه ویاحرف وحدت که حرف بیان
جرعهٔ می بیانیه داری فعل مضارع مفرد مخاطبدر * محصول بیت * بریار
وبرشراب وبرکل دبی طلب ایله شمدی که الکده جرعهٔ می واردر رباعی
(من جای غم تودردل خویش کنم) دردتو دوای جکرریش کنم (محصول بیت
بن کندی کوکلمده سنڭ غمکه پرایدرم یعنی غمکی کوکلمده صاقلرم سنڭ دردکی

مجروح جکرمه دوا ایدرم (چندان که تو بردلم جفا بیش کنی * من بر سر آنم
که وفا بیش کنم * محصول بیت * اولقدر که سن کوکلمه جفایی زیاده ایدرسن
بن اول هواوسودااوزره یمکه وفایی زیاده ایدم رباعی * گفتم که چه خالست بدین
شیرینی * گفتا توسلیم وساده ومسکینی * محصول بیت * دیدمکه نه خالدر
بویله شیرینلکله یعنی بولذت وشیرینلکله بڭ کورمدم دیدی که سن سلیم وساده
ومسکین سن یعنی سن مسکین وساده دللکدن آنی خال صانورسن (درآینهٔ
جمال ما خالی نیست (تومردم چشم خوددران می بینی) محصول بیت) جانان
دیدیکه بزم آیینهٔ جمالمزده خال یوقدر بلکه سن کندی کوزڭ مردمنی
آیینهٔ جمالمزده کوررسن وآنی خال صانورسن رباعی (اشکم چورخ
نگارمن گلگون شد * وزخون دلم خانهٔ چشمم خون شد * محصول بیت
بنم اشکم نگارمڭ رخی کبی گلگون اولدی یعنی قزل اولدی دخی خون
دلمدن خانهٔ چشمم خون اولدی یعنی خون دلم خانهٔ چشمه چیقوب خون
آلوده یلدی (محبوب من ازناز چنین گفت مرا * کای یارعزیز حال چشمت
چون شد * محصول بیت * بنم محبوبم نازندن بکا بویله دیدیکه ای یارعزیز
کوزڭ حالی نیجه اولدی یعنی خوندن کوزڭ حالی نیجه اولدی بو رباعی اول
معنایی کوسترکه خواجه نڭ کوزلری رمددار اولمش اوله وجانان کوزلری
احوالندن سؤال ایلمش اوله رباعی (درغربت اگرکسی بماندماهی * گرکوه
بود ازونماند کاهی * محصول بیت * برکسه غربتده اگر برآی قالسه اگرطاغ
کبی قوی اولسه اندن برصمانجه قوت قالمز یعنی بی تاب وتوان اولور (بیچاره
غریب اگرچه ساکن باشد * چون یادوطن کند برآرد آهی * محصول بیت *
بیچاره غریب اگرچه برشهرده ویابرکویده ساکنده اولورسه چونکه وطنڭ
یاد ایلیه اهکتورر یعنی وطنڭ آکنجه برآه جکرحسرتندن رباعی (یارب
چو برارندهٔ حاجات تویی * هم قاضی وکافیٔ مهمات تویی * محصول بیت *
یاالله چونکه حاجات خلقی حاصل ایدیجی سنسن هم قاضی ومهماته کفایت
ایدیجی سنسن یعنی قضای اوطار خلایق ایلین سنسن (من سر دل خویش
تو کی کویم * چون عالم اسرار خفیات تویی * محصول بیت * بن کندی کوکلم
سرینی سکا نچن سویلرم چون سن اسرار خفیاته عالمسن یعنی چونکه سن
گیزلی اسراره واقف وعالمسن بن سکا کوکلم اسرارینی عرض ایلمم زیرا ترک ادب
وتحصیل حاصلدر وله ایضا فی المثنویات (آلا ای آهوی وحشی کجایی *
مرا باتست بسیار آشنایی) الا حرف استفتاح آهوی وحشی بیانیه کجایی یاضمیر
خطاب مرا بنم دیمکدر باتست سینڭ وتا معناده آشنایه قید در آشنایی یا حرف

مصدر ※ محصول بیت ای وحشی آهو قنده سن که بنم سنکله آشنالغم چوقدر
جانانه خطاب ایدوب بیورر (دو تنها رود و سرکردان دو بیکس) ددودام درکین
از پیش واز پس) تنها رو وصف ترکیبیدر رویدندن ایکی تنها یوریجی معناسنه
ددودام برنجی حیوانانده مستعملدر (محصول بیت) سنکله ایکی تنها یوریجی
ایکی سرکردان ایکی بیکس ددودام بو صومزده دراوکدن وآردن (بیا تا حال
یکدیکر بدانیم) مرادهم بجو ییم ار بتوانیم ※ محصول بیت ※ آهوی وحشی یه
خطاب ایدوب بیورر کل که بری برمزک حالنی بیله لم بری برمزک مرادینی
ایسته یه لم قادر اولور سک یعنی بری برمزک مرادینی حاصل ایده لم قادر اولور سک
(که می بینم که این دشت مشوش) چرا کاهی ندارد خرم وخوش) که بیت سابقه
حرف تعلیلدر می بینم شمدیکی حالده کورررم که حرف بیان دشت مشوش
بیانیه مشوش پریشان وناهموار دیمکدر چرا کاه اوتلق ویا حرف وحدت
※ محصول بیت ※ ای آهوی وحشی کل که کورررم که بو دشت مشوش
دیدیکک دنیانک خرم وخوش بر چرا کاهی یوقدر یعنی دنیا آسوده حال اوله جق
مقام دکلدر (که خواهد شد بکویید ای رفیقان ※ رفیق بی کسان
یار غریبان ※ که اسمدر کیم معناسنه خواهد شد اولیسر دیمکدر فاعلی
رفیقدر بی کسانه اضافت اسم فاعلک مفعولنه اضافتیدر یار غریبانده
بویله در و تعدد خبر قبیلندندر ※ محصول بیت) ای رفیقلر سویلیک که بیکسلره
رفیق یعنی یولداش و غریبلره یار یعنی مصاحب کیم اولیسردر یعنی بیکسلری
و غریبلری کیم تفقد ایدر (مکر خضر مبارک پی درآید ※ زیمن همتش کاری
برآید ※ خضر مبارک پی بیانیه در مبارک پی وصف ترکیبیدر مبارک ایزلی
دیمکدر یمن همت لامیه در وشین ضمیر خضره راجعدر کاری یا حرف وحدت
ویا تنکیر برآید حاصل اوله ※ محصول بیت ※ بیکسلره کمسه رفیق و یار اولمز مکر
مبارک ایزلی خضر کله که یمن همتندن بر کار حاصل اوله یعنی مذکور صحرای
مشوش مکر خضرک یولدا شلغیله قطع اوله والا غریبلر آنده ازار (مکر وقت
عطا پروردن آمد ※ که فالم لا تذرنی فردا آمد ※ مکر بونده کانه معناسنه در وقت
عطا پروردن لامیه در عطا پروردنک مقدم مفعولیدر که حرف تعلیل ویا حرف
بیان فالم مبتدا و ما بعدی خبری لا تذرنی لا تذر فعل نهی مفرد مخاطبدر و نون
حرف وقایه ویا ضمیر متکلم وحده یعنی ضمیر منصوب متصل فردا منفرد معناسنه
حالدر ضمیر متکلمدن ※ محصول بیت ※ کویا که عطا و وفا تربیه ایده جک وقت
کلدی که بنم فالم لا تذرنی فردا آیت کریمه سی کلدی آیت کریمه نک معناسی بنی
یالکز قومه دیمکدر پس دلالت ایدر که الله تعالی اکا بر یار و یاور کوندره جکدر

بوقتی

(بوقتی رهروی در سر زمینی ※ بلطفش کفت رندی ره نشینی ※ بوقتی
یا حرف ظرف ویا حرف وحدت رهروی یا حرف وحدت سر زمین سرحد دیمکدر
ویا حرف وحدت بلطفش شین ضمیر رهروه راجعدر رند کفت فعلنک فاعلی
ومقولی قولی بوندنصکره کلن بیتدر رهنشین وصف ترکیبیدر ویا حرف
وحدت اکثری دیلنجیلرده استعمال ایدرلر اما بونک کبی یرلرده رندلا ابالیدن
کنایه در ※ محصول بیت ※ بر وقتده بر عاشق سالک بر سرحدده اکا لطفله
بر رند رهنشین سؤال ایلدی و دیدی (که ای سالک چه در انبانه داری ※ بیا دامی
بنه کردانه داری ※ که حرف رابط مقول قولدر انبانه وانبان طغار جغه دیرلر دامی
یا حرف وحدت بنه فعل امر مفرد مخاطب قو دیمکدر انبانه دن مراد کوکلیدر
ودانه دن مراد تخم معرفتدر که انک واسطه سیله خلق کندینه میل ایتدیررکه
اندن دامله تعبیر ایدر ※ محصول بیت ※ رند رهنشین دیدیکه ای سالک عشق
کوکلک طغار جغنده نک وارکل طوزاق قوا کردانه طوتارسک یعنی
اکر سرمایهٔ معرفتک وار ایسه اظهار ایله خلق منتفع اولسون (جوابش
داد و کفتا دانه دارم ※ ولی سیمرغ میباید شکارم ※ جوابش ده شین ضمیر رنده
راجعدر و دادک فاعلی رهرو واو حرف عطف و کفتا داده معطوفدر دانه آخر
بیته دک مقول قولدر (محصول بیت) رنده جواب ویردی و دیدیکه دانهٔ معرفتم
واردر ولی شکارم سیمرغ کرکدر یعنی دانهٔ معرفتمله قابللر و مستعدلر شکارم
اولمق کرک هر ناقابله عرض معرفت ایلم یعنی کوکلنده اظهار معارف ایدوب
کندیمه مائل و راغب ایلمزم مصراع ثانینک معناسنده سیمرغدن مراد باری
تعالیدر تشبیه طریقیله دین تشبیهده خطا ایلمش و مصراع ثانیده دانه یرینه دام
یازان سباق کلامدن اکاه دکل ایمش (بکفتا چون بدست آری نشانش ※
که ازما بی نشانست آشیانش ※ بکفتا قائل رند رهنشیندر نشانش شین ضمیر
سیمرغه راجعدر که حرف تعلیل آشیانش ضمیرده سیمرغه راجعدر ※ محصول
بیت ※ رند دیدیکه نیجه اله کتورررسن نشان عنقایی که بزدن بی نشاندر یعنی
عنقا موجود الاسم معدوم الجسمدر پس آنی نیجه اله کتورررسن (مده جام می
و پای کل از دست ※ ولی غافل مباش از دهر بد مست ※ محصول بیت ※ چونکه
مذکور کبیدر یعنی چونکه عنقا نابدیددر پس اکا طالب اولمیوب جام می
و پای کلی الدن ویرمه حاصلی عیش و صفایه مقید اول اما دهر بد مستدن ایمن
اولمه یعنی هر نقدر که ذوق و عشرته مشغول اولورسک روزکارک غدارلغندن
غافل اولمه که زیاده بیر حمدر که هیچ کمسیه شفقت ایلمزبلکه سنی بر کون ناکهانی
قتل ایدر یعنی قتل ایدر (چو آن سرو سهی شد کاروانی ※ زشاخ سرو میکن

ردشمعی
ردسروری

دیده بانی * سروسهی بیانیه شد کاروانی یا حرف نسبت شاخ سرو لامیه دیده بان
کوزجی معناسنه در ویا حرف مصدر (محصول بیت) چونکه اول سروسهی
کاروانی اولدی سرودالندن وبداغندن کوزجیلك ایله یعنی بر بلند مقامدن
ناظر اول که نه جانبه کتدی مصراع ثانینك معناسی یوکسك یره چیقوب
انك قدومنه منتظر اول دین کلنی کیدندن فرق ایلمزمش زشاخ سرو یرینه ردشمی
چوشاخ سرو یازوب معناسی سرو بداغی کبی کوزجیلك ایله دین ایوجه
دیده بانلق ایلمش (برفت وطبع خوش باشم حزین کرد * برادر با برادر کی چنین ردسروری
کرد * خوش باش وصف ترکیبیدر خوش اولیجی معناسنه یعنی غم وغصه سز
کچنیجی حاصلی ذوق وصفا ایله اولیجی دیمکدر * محصول بیت * جانان کتدی
وبنم خوشباش وبی غم وغصه طبعمی حزین ایلدی قرداش قرداشه بچن بویله
ایلمشدر یعنی بنی قویوب کتدی (چنان بیرحم زد تیغ جدایی * که کوبی
خود نبود دست آشنایی * تیغ جدایی بیانیه یا الرحرف مصدر در * محصول بیت
جانان سفره کتمکله جدالق قلجنی رحمسز شویله اوردی که کویا هرکز آشنالق
اولمامش یعنی بنی هیچ اسرکدی کتدی (نثارمن چه وزن آرد بدین ساز *
که خورشید غنی شد کیسه پرداز * محصول بیت * بنم نثارم نه وزن ونه مقدار
کتورر بوطرز وطریقیله زیرا خورشید غنی کیسه پرداز اولدی یعنی جانان
بولنه بنم نثارمك بو وجهله نه اعتباری وار که غنی خورشید کیسه سنی تهی
ایلدی نثار ایده ایده حاصلی خورشید بو قدر سیم وزره مالك ایکن جانانه نثار
ایدرك دوکتدی پس بنم نثارمك نه مقداری وار که دوکمیه کیسه پرداز کیسه
بوشالدیجی معناسنه در پرداختن وپردازیدن برنسنه یی بوشالتمغه دیرلر (لب
سر چشمه وبك طرف جویی * نم اشکی وبا خود کفت وکویی * یالر حرف
وحدت * محصول بیت * چونکه جانان سفره کتدی صبر ایسه چاره یوق
امدی سکا بر پیکار باشی کناری وبر ایرماق طرفی وکوز یاشی نمی وکند کله
کفت وکو کرك یعنی فراق جاناندە بونلرله اکلنمك کرك (بیاد رفتکان ودوستداران
موافق کرد باابر بهاران * بیاد رفتکان یا حرف صله واضافت لامیه در
دوستدار وصف ترکیبیدر محب معناسنه کرد فعل امر مفرد مخاطب اول
دیمکدر فعل مضارعی کردد کلور کاف عجمینك فتحیله اولور معناسنه
محصول بیت * سفره کیدنلر یادینه ودوستدارلر شوقنه موافق اول بهارلر
بلودیله یعنی چوق کریان ونالان اول بهارلر بلودی کبی (چونالان آیدت
آب روان پیش * مدد بخشش زآب دیدهٔ خویش * محصول بیت * چونکه
آب روان اوکنه نالان کله یعنی چغلایی کله کندی آب دیده کدن اکا مدد بغشله

یعنی کوز کدن ایرماق کبی یاشلر آقت که آب روانه مدد اوله (نکردان همدم
دیرین مدارا * مسلمانان مسلمانان خدارا * محصول بیت * اول همدم
دیرین واول یار قدیم مدارا ایلمدی ای مسلمانلر ای مسلمانلر الله ایچون بکا
درمان ایلیك (مرا بکذشت اب فرقت از سر * بدین حالم مدارا نیست در خور
محصول بیت * ای مسلمانلر آب فرقت باشمدن آشدی بو حالده بکا مدارا
لایق دکلدر یعنی فرقت بکا کمال مرتبه تأثیر ایلدی شمد نکرو مدارایه مجال
قالمدی (مکر خضر مبارك پی تواند * که این تنها بدان تنها رساند * تنها ایکی
یرده بیله یالکز دیمکدر * محصول بیت * مکر مبارك ایزلی خضر قادردر که
بو یالکزی اول یالکزه ایرشدره یعنی وصالمزه سبب اوله (چرا با بخت خود
چندین ستیزم * چرا از طالع خود میکریزم * محصول بیت * نیچون
کندی طالعمله بو قدر عنادلشم یا نیچون کندی طالعمدن قچام یعنی مقدر
اولان احوالدن نیچون اعراض ایدم (هم اکنون راه کوی دوست کیرم *
اکر میرم هم اندر راه میرم * محصول بیت * شمدی همان دوستك محله سی
یولین طوتارم یعنی اول جانبه کیدرم اکر اولورسم یارك محله سی یولنده اوله یم
(غریبانی که حال من ببینند * زمانی بر سرخاکم نشینند * محصول بیت *
شول غریبلر که بنم حالم کورزلر بر زمان قبرم اوجنده اوتورالر یعنی بن شهیدك
باشی اوجنده خدا ایچون برنسنه اوقویالر (غریبا نرا غریبان یاددارند * که
ایشان یکدکر را یادکارند * محصول بیت * غریبلری غریبلر اکارلر زیرا
بونلر بری برینك یادکاریدر یادکار اکیجی واکدریجی معناسنه درز برایادا کمقدر
وکارادات فاعلدر یادجی دیمکدر (خدایا چارهٔ بیچارکانی * مرا وجزمرا چاره
تودانی (محصول بیت) یارب سن بیچاره لره چاره سن بکا وبندن غیری یه چاره یی
سن بیلورسن حاصلی بزم وبزم کبینك درمانی سندندر (چنان کزشب برآری
روز روشن * ازین اندوه برآری شادی من * محصول بیت * انجلین که کیجه دن
روز روشنی چیقاررسن بو غصه دن بنم شادلغمی چیقاررسن یعنی اکا قادر
اولدیغك کبی بوکه قادرسن (زهجرانش بسی دارم شکایت * نمی کنجد دربنجا
این حکایت * محصول بیت * جانان هجراندن شکایتم چو قدر بو حکایت
بو مقامه صغمز یعنی بو دفتره صغمز * تو کوهربین واز خرمهره بکذر * زطرزی
کان نکردد شهره بکذر (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورورسن کوهری
کوراشك بو نجغندن کچ بر طرز وبر طریق که مشهور اولیه اکا اوغرامه
اندن کچ بلکه اکا اوغرامه (چو من ماهی کلك آرم بتحریر * تو از نون وقلم
میپرس تفسیر * نون لغت عربیده بالغه دیرلر * محصول بیت * چونکه بن قلم

بالغنی تحریره کتوردم سن نون والقلمدن سؤال ایله بونك تفسیرینی حاصلی تحریرم
آیت کریمه یه موافق ومطابقدر (رفیقان قدر یکدیکر بدانید) چو معلوم ست
شرح از بر بخوانید ＊ محصول بیت ＊ ای رفیقلر بری بریکزك قدرینی بیلك
چونکه شرح معلومکزدر مفهومی ازبر اوقویك (مقالات نصیحتکو
همینست ＊ که حکم انداز هجران درکمینست ＊ مقالات نصیحتکو لامیه در
نصیحتکو وصف ترکیبیدر همینست بودر انجق دیمکدر که حرف بیان
حکم انداز هجران بیانیه حکم انداز وصف ترکیبیدر اول تیرانداز هدیرلر که حکم
ایلدیکی یره اوره ＊ محصول بیت ＊ نصیحتکوینك مقالاتی همان بودر که هجران
حکم اندازی پوصیده در یعنی وصاله مغرور اولمیوب فراقی حاضر بیلمك کرك
(روان را با خرد درهم سرشتیم ＊ وزان تخمی که حاصل کشت کشتیم ＊ محصول
بیت ＊ عقلی جانله بر یرده یوغردق واندن بر تخم که حاصل اولدی اکدك
یعنی عقلله روحك اجتماعندن حاصل اولان نتیجه یی حفظ ایلدك حاصلی
عقل وروح جانبنه میل ایلدك (فرحبخشی درین ترکیب پیداست ＊ که مغز شعر
ومغز جان واجزاست) فرحبخش وصف ترکیبیدر فرح بغشلیجی که حرف تعلیل
مغز شعر لامیه در مجازا مغز جانده بویله در واو لر حرف عطفدر اجزادن مراد
اعضادر نته که بعض نسخه ده واقعدر ＊ محصول بیت ＊ مذکور بیتده عقلله
روح اجتماعندن حاصل اولان ترکیبده بر فرحبخش حاصلدر یعنی بر صفا
پیدادر زیرا بو ترکیب مغز شعر ومغز جان ومغز اعضادر حاصلی بونلردن
مرکب اولدیغیچون فرحبخشدر (بیا وز نکهت این طیب امید ＊ مشام جان
معطر ساز جاوید ＊ محصول بیت ＊ خطاب عام طریقیله بیورر کل وبو طیب
امیدك کوزل وخوش قوقوسندن جان دماغنی ابدی معطر ایله (که این نافه
زچین جیب حورست ＊ نه زان آهو که از مردم نفورست ＊ که حرف تعلیل
نافه دن مراد مذکور طیبدر چین جیب لامیه یقه بوکلی دیمکدر حوره
اضافت لامیه در نفور فعول بمعنی فاعلدر نفرت ایدیجی معناسنه ＊ محصول
بیت ＊ زیرا بو طیب امید نافه سی حورك یقه سی چینندندر اول آهودن
دکلدر که مردمدن نفرت ایدیجیدر (درین وادی بیانك سیل بشنو ＊ که
صدمن خون معصومان بیك جو ＊ وادیدن بونده مراد وادیٔ عشقدر
＊ محصول بیت ＊ بو وادیٔ عشقده سیل بانکیله ایشت که یوز بطمان معصوملر
قانی بر اربه دانه سنه در معصومدن مراد محرماتدن اجتناب ایدنلردر
(پر جبریل را اینجا بسوزند ＊ بدان تا کودکان آتش فروزند ＊ پر جبریل را
پر قنادو بلك واضافت لامیه درورا ادات تخصیص اینجا بسوزند اینجادن

مراد وادیٔ عشقدر بدان تقدیری تا کودکان بدان آتش فروزند تا حرف
تعلیل کودکان جمع کودکدر اوغلنجقلر دیمکدر ＊ محصول بیت ＊ بو وادیٔ
محبت وعشقده جبریل امینك قنادینی یقارلر تا که کیم عاشقلر آنکله آتش
یالکلندره لر بعض نسخه ده مصراع ثانی بویله واقعدر ＊ که تا زان کودکان
آتش فروزند ＊ سخن کفتن کرا یاراست اینجا ＊ تعالی الله چه استغناست
اینجا ＊ محصول بیت ＊ بونده سوز سویلمکه کیمك قدرتی وار در منزه الله
نه استغنادر بونده یعنی زیاده استغناسی وار خدانك (برو حافظ درین معرض
مزن دم ＊ سخن کوتاه کن والله اعلم ＊ محصول بیت ＊ وارای حافظ بو مقامده
سوز سویلمه زیرا قولله مصلحت بتمز عمل کرك پس امدی سوزی کوتاه ایله یعنی
قصه اوزاتمه الله اعلمدر هر عالمدن پس سکا بونده سوز سویلمك لایق وسزاوار
دکل وله ایضا ساقی نامه (بیا ساقی آن می که حال آورد ＊ کرامت فزاید کمال　ساقی نامه
آورد ＊ محصول بیت ＊ کل ای ساقی اول می که حال کتورر کرامت زیاده ایدر
وکمال کتورر (بمن ده که بس بیدل افتاده ام ＊ وزین هر دو بیحاصل افتاده ام ＊
هر دودن مراد کرامت وکمالدر (محصول بیت) ای ساقی مذکور باده یی بکا ویر که
زیاده بیدل دوشمشم وبو ایکیسندن بله بیحاصل دوشمشم (بیا ساقی آن
کیمیای فتوح ＊ که با کنج قارون دهد عمر نوح ＊ محصول بیت ＊ کل ای ساقی
اول کیمیای فتوحی که کنج قارون ایله عمر نوح ویرر یعنی ایچنی اغنیادن ایدر
(بده تا برویت کشایند باز ＊ در کامرانی وعمر دراز ＊ محصول بیت ＊ ای ساقی
کیمیای فتوحی ویر تا کیم سنك رویکه کامرانلق قپوسنی وعمر نوحی آچالر که
عمر درازدن عبارتدر (بیا ساقی آن آتش تابناك ＊ که زردشت میجویدش
زیر خاك ＊ زردشت آتش پرستلکی پیدا ایدن حکیمدر (محصول بیت) کل ای
ساقی اول تابناك آتشی که زردشت آنی طپراق آلتنده آرر (بمن ده که
در کیش رندان مست ＊ چه آتش پرست وچه دنیا پرست ＊ محصول بیت ＊
بکا ویر که مست رندلر مذهبنده آتش پرست نه دنیا پرست نه یعنی ایکیسیده
ضلالتده در (بیا ساقی آن می که کز وجام جم ＊ زند لاف بینایی اندر عدم
＊ محصول بیت ＊ کل ای ساقی اول می که اندن جام جم بینالق لافنی اورر
عدمده (بمن ده که باشم بتایید جام ＊ چو جم آگه از سر عالم مدام ＊ محصول
بیت ＊ بکا ویر که تایید وتقویت جامله جم کبی سر عالمدن مدام آگاه اولم
(بیا ساقی آن جام جم ده مرا ＊ تعلل مکن دمبدم ده مرا (محصول بیت) کل ای
ساقی اول جام جمی ویر بکا تعلل ایلمه دمبدم صون بکا (که خوش کفت جمشید
با تاج وکنج ＊ که یك جو نیرزد سرای سپنج (محصول بیت) که تاج وکنج صاحبی

اولان جمشید دیدی که برآربه دانه سنه دکز بوایکی قپولی سرای یعنی دنیا*
بیا ساقی آن جام چون سلسبیل * که دل را بفردوس باشد دلیل * محصول
بیت * کل ای ساقی اول سلسبیل کبی اولان جامی که کوکله جنته دلیل اولور
(بمن ده که طنبور خوش کفت ونی * که یك جرعه می به زدیهیم کی * محصول
بیت * اول جامی بکاویر که طنبوروونی کوزل دیدیلرکه برجرعه می کی پادشاهك
تاجندن یکدر یعنی سلطنت کیدن یکدر (بیا ساقی آن بکر مستور مست *
که اندر خرابات دارد نشست * محصول بیت * کل ای ساقی اول بکر مستور
مستی که خراباتده درنشستی یعنی قراری * بمن ده که بدنام خواهم شدن *
خراب می وجام خواهم شدن * محصول بیت * اول بکر مستوری بکاویرکه
بدنام اولیسرم می وجامك خرابی اولیسرم (بیا ساقی آن آب اندیشه سوز *
که کرشیر نوشد شود بیشه سوز * محصول بیت * کل ای ساقی اول فکر یاقیجی
آبی که اکر ارسلان ایچرسه میشه‌یی یاقیجی اولور یعنی شوقندن میشه‌یه آتش اورر
بده تا شوم بر فلك شیر کیر * بهم برزنم دام این کرك پیر * شیر کیر وصف ترکیبیدر
بهادر معناسنه * محصول بیت * ای ساقی اول آب اندیشه سوزی بکاویر تا فلکه
بهادر کیدم بو پیر قوردك طوزاغنی قرش مورش ایده یم یعنی افلاك وبروجی
بری برینه اوره یم مصراع اولك معناسنی ویر تا ارسلان طوتیجی فلك اوزره کیدم
دین ظاهر در که فلکی شیرکیره مضاف ایدوب مصراعی نا موزون ایدر
ومصراعك تحقیقنده فلکك شیر کیر اولمسی اسد برجی اولمسی اعتباریله دردین
قول اولی تحقیق ایلمشدر (بیا ساقی آن می که حور بهشت * عبیر ملائك
درومی سرشت * محصول بیت * کل ای ساقی اول می که جنت حوری عبیر
ملائکی انده بوغوردی یعنی ملکلرك خوش قوقوسنی اول میله تربیه ایلدی
(بده تا بخوری بر آتش نهم * دماغ خرد تا ابد خوش کنم (محصول بیت) اول
باده‌یی ویر که تا آتش اوزره بخور قویم عقل دماغنی ابده دك خوش ایدم یعنی
دماغ عقلی مؤبد معطر ایده یم (بیا ساقی آن می که عکسش زجام * به کیخسرو
وجم فرستد پیام * محصول بیت * کل ای ساقی اول میکه جامدن انك
عکسی کیخسروه وجمه خبر کوندرر (بده تا بکویم باواز نی * که جمشید کی
بود وکاوس کی * محصول بیت * اول باده‌یی ویر که اواز نی‌له سویلیه یم که جمشید
قچن ایدی وکاوس قچن (دم از سیر این دیر دیرینه زن * صلایی بشاهان پیشینه
زن * محصول بیت * ای ساقی بو دیر دیرینه‌نك سیرندن سویله اولکی
پادشاهلره صلا ایله یعنی انلر نجه‌دی کتدی بزدخی انلرك آردنجه البته کیدرز
(بیا ساقی آن می که شاهی دهد * بپاکی اودل کواهی دهد * محصول بیت *

کل

کل ای ساقی اول میکه شاهلق ویرر انك پاکلکنه کوکل کواهلق ویرر یعنی
طانقلق (بمن ده که سلطان دل بوده ام) کنون دورم ازوی که آلوده ام (محصول بیت
بکاویرکه کوکل سلطانی اولمشم اما شمدی کوکلدن ایراغم زیرا دنیا تلویثیله ملوثم
(میم ده مکر کردم از عیب پاك * شوم ایمن از فکرت هولناك * محصول بیت *
ای ساقی بکا می ویر اوله که مذکور تلویثدن پاك اولم وفکر هولناکدن امین اولم
یعنی تلویثدن حاصل اولان عیبدن پاك اولوب قورقنج فکردن قورتیلم (شرابم
ده وروی دولت ببین * خرابم کن وکنج حکمت ببین * محصول بیت * ای ساقی
بکا شراب ویر ودولت یوزینی کور یعنی دولته واصل اول بنی باده ایله خراب ایله وکنج
حکمتی سیر ایله زیرا کنج خرابه ده اولور یعنی بن خراب اولنجه کنج حکمت
ظهور ایدر (چو شد باغ روحانیان مسکنم * در ینجا چرا تخته بند تنم * محصول
بیت * چونکه مسکنم باغ روحانیان اولدی یعنی عالم ملکوت اولدی بو عالم
کون وفساده نیچون تن تخته بندی یم یعنی نیچون قید بدنله مقیدم (من آنم که
چون جام کیرم بدست * ببینم در آن آینه هر چه هست * محصول بیت *
بن اول کسه یم که چونکه جام باده‌یی اله آلم اول آیینه ده هر نه که عالمده وار ایسه
کورورم زیرا کیتی نمادر (بمستی در پارسایی زنم * دم خسروی در کدایی
زنم * بمستی با حرف مصاحبت ویا حرف ظرف در پارسایی اضافت لامیه
ویا حرف مصدر زنم فعل مضارع متکلم وحده اورام یعنی قاقم دم خسروی
بیانیه ویا حرف نسبت ویا حرف مصدر کدایی یا حرف مصدر * محصول بیت *
مستلکده پارسالق قپوسنی قاقرم کدالقده پادشاهلق سوزینی سویلرم یعنی
اله جام آلنجه بویله ایلرم (که حافظ چو مستانه سازد سرود * ز چرخش
دهد رود زهره درود * بو بیت بیت سابقه مقام تعلیلده واقعدر که حرف
تعلیل سرود ایردر رود بونده ساز معناسنه درود رود تحیت واسنلکدر بونده
مراد تحسیندر * محصول بیت * که حافظ چونکه مستانه ایر پیدا ایلر فلکدن
زهره نك سازی اکا تحسین ویرر یعنی آفرین دیر حاصلی چونکه حافظ مستانه
خوانندهلك ایلیه زهره پسند ایدوب اکا تحسین ایدر (بیا ساقی از بیوفایی
عمر * بترس وزمی کن تدارك عمر * محصول بیت * کل ای ساقی عمر
وفاسزلغندن قورق وشرابدن عمر دیلنجیلکن ایله یعنی شراب ایچوب اندن
تازه عمر تحصیل ایله زیرا شراب عشق جانه جان قتار (که می عمر را می بیفزایدت *
دری هر دم از غیب بکشایدت) که حرف تعلیل را ادات مفعول می حرف تاکید
بیفزاید فعل مضارع مفرد غائب آرتررد یمکدر تا ضمیر خطاب معناده عمره
مقیددر عمرت را دیمکدر دری یا حرف وحدت * محصول بیت * میدن عمر

کدالغنی ایله زیرامی عمری زیاده ایلر هردم سکا غیبدن بر قپو اچار حاصلی میدن
تازه عمر تحصیل اولنور وتازه تازه فیض حاصل اولور (بیا ساقی ازمی بنه
مجلسی * که دنیا ندارد وفابا کسی * محصول بیت * کل ای ساقی میدن
بر مجلس قو یعنی بر بزم قور زیرا دنیانک کسیه وفاسی یوقدر یعنی کمسیه
باقی دکلدر پس ییوب ایچمك کرك (حباب میت داداز ین نکته یاد * که چون
بر دباد افسر کیقباد * حباب می لامیه وتای ضمیر معناده باده مقیددر که
حرف بیان چون واو اصلیدا یله کیف معناسنه در افسر کیقباد لامیه کیقباد
بر پادشاهك اسمیدر * محصول بیت * شرابك حبابی سکا بو نکته دن
یاد ویردی یعنی سکا بو نکته یی اکدردی که باد افسر کیقبادی نیجه ایلتدی یعنی
کیقبادك تاج وتختی نیجه فنا اولوب یله واردی حاصلی حباب که تاجه بکزر
وآنی یل کوتررعاقبت یل آنی فنایه ویررنته که تخت سلیمانی وافسر کیقبادی
فنایه ویردی (بیا ساقی ازمی طلب کام دل * که بی می ندیدم من آرام دل
محصول بیت) کل ای ساقی کوکل مرادینی میدن طلب ایله زیرا میسز آرام دل
کورمدم یعنی صفای قلب وارام خاطر شراب ایله در پس ایچمك كرك (کرازوصل
جان تن صبوری کند * دل ازمی تواند که دوری کند * محصول بیت *
اکر جانه واصل اولمقدن تن صبورلق ایدرسه یعنی تن جانسز صبر ایدرسه کوکل
شرابدن ایراقلق ایلر که قادر اولور یعنی ایکی حال بیله حیز امکانده دکل (بیا
ساقی این جام پر کن زمی * که کویم تراحال کسری وکی * محصول بیت * کل
ای ساقی بو جامی میدن پر ایله که سکا حال کسری وکی سو یلیه یم یعنی سنی
انلرك حالندن اکاه ایده یم (بیا ساقی این چه باشی زدهر * بر آنست کت خون
بریزد بقهر) کت که ایله تای ضمیردن مرکبدر کافده فتحه وکسره جائزدر
* محصول بیت * ای ساقی کل دهردن نیچون امین اولورسن زیرا دهر اول
هوا اوزره درکه قانکی قهرله دوکه پس اندن امین اولمق کرك (بیا ساقی باما مکن
سرکشی * که از خاکی آخرنه از آتشی * بالرضمیر خطابدر * محصول بیت * کل
ای ساقی بزمله عناد وسرکشلك ایلمه زیرا خاکدنسن آتشدن دکلسن شیطان
کبی * قدح پر کن ازمی که می خوش بود * خصوصا که صافی وبی غش بود *
محصول بیت * میدن قدحی پر ایله که می خوشدر خصوصا که صافی وبی غش
اوله یعنی می مطلقا خوشدر وعلی الخصوصکه صافی وخالص اوله (بیا ساقی
آن راح ریحان نسیم * بمن ده که نه زر بماند نه سیم * محصول بیت * ای ساقی
کل اول ریحان قوقولی راحی بکا ویر که نه التون قاله نه کموش یعنی مست اولوب
زر وسیمی بذل ایده یم مصراع ثانینك معناسنی بکا ویرکه اول شراب نه زر ونه

سیمه بکزردین معنابی اوجه بکزده ثمش ماند بونده مانستن دن اولمق زیاده ردشمی
روشن درد ین معنای بیتی روشن بیلمزایمش (بیا ساقی آن بادهٔ لعل صاف * بده ردشمی
تاکی ازشید وتزویر ولاف * شید مکر وحیله معناسنه در * محصول بیت * کل
ای ساقی اول لعل کبی قرمزی صافی شرابی بکا ویر نیجه یه دك مکر وحیله
وتزویر ولافدن یعنی نیجه بر تزویر له لاف اوررسن (زتسبیح وخرقه ملولم تمام *
بمی رهن کن هر دو را والسلام * محصول بیت * تسبیح وخرقه دن تمام ملولم
ایکیسنی بیله شرابه رهن ایله والسلام (بیا ساقی از کنج دیر مغان * مشو دور
کاینجاست کنج روان * محصول بیت * کل ای ساقی دیر مغان بوجغندن
دور اولمه که کنج روان بونده در یعنی کنج دیر مغانه ملازمت ایله که کنج روانه
مالك اوله سن (ورت کس بکوید مروسوی دیر * جوابش چه کوبی بکو شب
بخیر * ورت واکرت نقد برنده در * محصول بیت * واکر سکا کمسه دیر جانبنه
کتمه دیرسه اکا جواب نه دیرسن دی که شب بخیر یعنی کیجه لك خیرله اولسون
دیمکدر بو عبارت مقام وداعده مستعملدر یعنی بویله دیینه وداع ایدوب
مکالمه ایلمه (بیا ساقی آن ارغوانی قدح) که دل زو طرب یابد وجان فرح) قدحه
ارغوانی دیدیکی ایچنده قرمزی شراب اولمق اعتباریله درکه حرف رابط صفت
* محصول بیت * کل ای ساقی اول ارغوانی قدحی که کوکل اندن طرب وشنلك
بولور وجان فرح وشادلق (بمن ده که ازغم خلاصم دهد * نشان ره بزم خاصم
دهد * محصول بیت * اول ارغوانی قدحی بکا ویر که غمدن بکا خلاص ویره یعنی
بنی غصه دن قورتره بکا خاص بزمك یولنه نشان ویره یعنی مجلس خاصه
قولاوزلیه * بیا ساقی آن می که جانپرورست * دل خسته را همچو جان
درخورست * درخور لایق معناسنه در (محصول بیت) کل ای ساقی اول می که
جان بسلیجیدر یعنی جانه جان قتار وخسته کوکله جان کبی لایقدر (بده کز جهان
خیمه بیرون زنم * سراپرده بالای کردون زنم) خیمه تقدیری خیمهٔ تندر یعنی خیمهٔ
وجود سراپرده دنده مرادبودر (محصول بیت) اول جانپرور میی بکا ویر که خیمهٔ
وجودمی بو جهاندن طشره قورام یعنی مستانه اولوب براوز که عالمه وآرایم
سراپردهٔ وجودی فلك اوزره قورایم حاصلی عالم بالایه عروج ایده یم (بیا ساقی
آن جام چون مهر وماه * بده تازنم بر فلك بارکاه * محصول بیت * ای ساقی کل
اول مهر وماه کبی جامی بکا ویر تا بارکاهی فلك اوزره قورایم یعنی انك شوقیله
فلکه عروج ایده یم * بیا ساقی از بادهای کهن * بجام بیابی مرا مست کن *
محصول بیت * کل ای ساقی اسکی باده لردن بنی جام پیاپیله مست ایله یعنی مکرر
قدحله سرخوش ایله حاصلی بری بری آرد نجه قدح ایچورمکله بنی لایعقل ایله

(چو مستم کنی از می بیغشت * بمستی بگویم سرود خوشت * بیغش یعنی جرکسز
صافی وخالص معناسنه در بمستی با حرف مصاحبت ویا حرف ظرف سرود
ایر معناسنه در * محصول بیت * چونکه صافی شرابکدن بنی مست ایلیه سن
سرخوشلقده ویا سرخوشلغله سکا برخوش ایر ایرلیم حاصلی سکا قول وغزل
اوقویایم (بیا ساقی اکنون که شد چون بهشت * ز روی تو این بزم عنبر سرشت
محصول بیت * کل ای ساقی شمدی که جنت کبی اولدی سنک رویکدن بزم عنبر
سرشت یعنی بزم عنبر خلقتلی مجلسمز سنک رویک صفاسندن جنت کبی اولدی
(خذ الجام لا تخش فیه الجناح * که در باغ جنت بود می مباح) خذ خانک ضمی
وذالک سکونیله فعل امر مفرد مخاطبدر الجام لفظا منصوب مفعولیدر لا تخش
فعل نهی مفرد مخاطب قورقمه دیمکدر فیه جار مع المجرور اعرابدن محلا
منصوب مفعول به غیر صریحیدر لا تخش نک الجناح نزع خافضلغله منصوب
مفعول صریحیدر لا تخش نک نهایتی وزن وقافیه ضرورتیچون آخری ساکن
اوقنور جناح گناه معناسنه در که حرف تعلیل مباح بونده حلال معناسنه در
محصول بیت * جامی السکه آل قورقمه انده گناهدن یعنی بزم جنت کبی بزمزده
باده نوش ایلمک مباحدر زیرا باغ جنتده می مباحدر یعنی جنتده ایچلن شراب
حلالدر (بیا ساقی از می ندارم گزیر * بیک جام باقی مرادست کبیر * گزیر
کاف عجمینک ضمی وزای معجمه نک کسریله عربیده بد معناسنه در یعنی
ضروری نا داخل اولمغله نا گزیر اولور عربیده لا بد معناسنه بو لفظک معناسی
تمام گلستانک چو جنگ آوری بیتنک رساله سنده تحقیق ایلمشز انده نظر اولنه
* محصول بیت * کل ای ساقی که میدن بدم یوقدر یعنی بکا می لازمدر پس
بر جام می باقیله بنم الم طوت یعنی بر قدح میله بکا معین اول * که از دور گردون
بجان آمدم * روان سوی دیر مغان آمدم * محصول بیت * ای ساقی بر قدح
باده ایله دستگیرم اول زیرا دور گردوندن جانه کلدم یعنی جاندن بیزار اولدم پس
فوری دیر مغان جانبنه کلدمکه مست اولوب جور دور گردونی طویمیه یم
بیا ساقی ان بادهٔ ذوقبخش) بده تا نشینم بر پشت رخش) بادهٔ ذوقبخش بیانیه
ذوقبخش وصف ترکیبیدر بخشیدندن ذوق بغشلیجی معناسنه پشت رخش
لامیه رخش رستم زال آتلرندن برینک اسمیدر * محصول بیت * کل ای
ساقی اول ذوقبخش باده یی ویر تا رخش آرقه سنه اوتورالم یعنی باده ایچوب
سوار اوللم حاصلی رخش باده یه سوار اوللم (تهمتن صفت رو بمیدان کنیم
بکام دل آهنگ جولان کنیم * تهمتن رستم زالک اسمیدر بعضلر دیدیلر که
رستمک افندیسی اوغلنک اسمیدر والعلم عند الله * محصول بیت * رخشه

بنوب میدانه توجه ایدهلم کوکل مرادنجه جولانه قصد ایدهلم یعنی رخش
باده یه سوار اولوب عزم میدان ایدهلم (بیا ساقی آن جام یاقوت وش که بر دل
کشاید در وقت خوش * جام یاقوت وش بیانیه در وقت خوش بوده بیانیه در
* محصول بیت * کل ای ساقی اول یاقوت کبی اولان قرمزی شرابک جامنی
ایچلیم جام باده که کوکله خوش وقت قپوسنی آچار یعنی دله باب سرور وحبور
فتح ایدر (بده تا خرد را قلم در کشم * ز مستی بعالم علم در کشم * محصول بیت
اول یاقوت وش جامی بکا ویر تا کیم عقله قلم چکه یم یعنی عقلا دفترندن آنی
طرح ایدوب اخراج ایده یم مستلک سببیله عالمه علم چکوب مشهور اوله یم یعنی
مستلکله داستان اوله یم (ز جام دمادم دمی دم زنیم * ز می آب بر آتش
غم زنیم * جام دمادمدن مراد پیاپی جامدر دمی یا حرف وحدت بر ساعت
دیمکدر دم نفس بونده مراد تکلمدر آتش غم بیانیه * محصول بیت *
یاقوت وش جامی ویر که جام دمادمدن بر نفس تنفس اورالم یعنی بر ساعت
جامدن مصاحبت ایدهلم میدن آتش غم اوزره آب اورالم یعنی غم آتشنه میدن
صو سپهلم (که امروز با یکدگر می خوریم * چو فرصت نباشد دگر کی خوریم
* محصول بیت * کل ای ساقی که بو کون بری بریمزله می ایچلم چونکه بو کون
فرصت اولمیه می ایچمکه دخی نه چن ایچلم یعنی وقتی بو کوندر همان ایچمک کرک
(که آنان که بزم طرب ساختند (ببزم طرب هم بپرداختند (محصول بیت) زیرا
انلر که شنلک مجلسنی دوزدیلر هم بزم طربله قانع اولدیلر یعنی دنیاذ وقتنه مقید
اولدیلر (ازین دامگه دیو لاخ مغاک * برفتند وبردند حسرت بخاک) دیو لاخ
دیولک دیمکدر لاخ مبالغه ایچوندر * محصول بیت * بو دیولک چقوری
طوزاغندن یعنی دنیادن کتدیلر وطپراغه حسرت ایلتدیلر یعنی حسرت ایله
اولدیلر (برین تخت پیروزه پیروز کیست * برین کاخ ده روزه بهروز کیست
پیروزه وفیروزه بر کولک کوهردر که فلکی اکا تشبیه ایلرلرده روزه اون کونلک
دیمکدر های رسمی بونک کبی یرلرده نسبت وتخصیص افاده ایدر * محصول
بیت * بو تخت فیروزه ده مراد نه ظفر بولمش کیمدر یعنی بو عالمده مراد نه کیم
واصل اولدی بو اون کونلک کوشکده سعادتمند وبهروز کیمدر یعنی دنیا اونده
بهروز وبهره مند کیم اولمشدر استفهام انکاریدر بهروز کونی کوندن یک
اولنه دیرلر (دریغا جوانی که بر باد رفت * خنک آن که با دانش وداد رفت
مصراع ثانی بوستاندن تضمیندر * محصول بیت * حیف که جوانلق یله
کتدی سعادتلی اول که علم وعدلله کتدی خنک سعادتلی معناسنه در
(بده ساقی آن می که تا دم زنیم * قدم بر سر هر دو عالم زنیم * محصول بیت *

ای ساقی اول می ویرکه نفس اورنجه یعنی برابچم ایچنجه ایکی عالم
اوزره قدم اوراوز یعنی ایکی عالمه پشت وپا اوروب حاصلی اندن بکوب انی
ترك ایده لم (سبك باش ورطل كرانم بده * وكرفاش نتوان نهانم بده * محصول
بیت * تیزاول بکا رطل كران وير يعنی بر بطمان باده آلور قدحی باده ایله
ویروا کر اشکاره قادر دکل ایسك کیزلی ویر سبك بونك کبی یرلرده تیز
معناسنه در (کسی کوزدی کوس برپشت پیل * زدندش بنا کام
کوس رحیل * هند پادشاهلری وسلطان محمود غزنوی طبلخانه لرینی
فیل اوزره یوکلدوب چالرلردی * محصول بیت * شول کسه که کوسی فیل
ارقه سی اوزره چالردی بالضروری اکا کوس رحیلی چالدیلر یعنی آخرته
کوچمك کوسنی چالدیلر یعنی اولدی کتدی (تباشیر صبح از طبقهای نور
بکوش آیدم هردم ازلفظ حور * تباشیر صبح اضافتی بیانیه در تباشیر صبحدن
مراد طك اقلغیدر * محصول بیت * نور طبقه لرندن طك اقلغنده هردم قولغمه
حور لفظی کلور یعنی صباح وقتنده الهام ربانی وهاتف غیبی آوازی قولغمه
کلور (که ای خوش نوا مرغ شیرین نفس * بجنبان پروبال وبشکن قفس *
لفظ حوردن کلن بو بیتك مضمونیدر * محصول بیت * که ای خوش نغمه لی
شیرین نفس مرغ پروبالکی دپرت وقفسی کسر ایله یعنی وجودك وغرورك
قفسنی کسر ایدوب جانب مولایه متوجه اول (بر ایوان شش طاق اخضر
نشین) بمنزلکه جان نشیمن نشین) ایوان شش طاق اخضر بیانیه لردر نسخه لرده
شش موجوددر اما قیاس هفت اولمق ایدی زیرا افلاك اهل شرع قولی اوزره
یدیدر التی دکلدر بمنزلکه جان نشیمن با حرف ظرف واضافت بیانیه در
جان نشیمن وصف ترکیبی اقسامندندر جان اوتورانی دیمکدر زیرا نشیمن
اوتوراجق یره دیرلر * محصول بیت * مرغ شیرین نفسه خطاب بیوررکه
قفسنی کسر ایدوب التی کرلی یشل کوشك اوزره اوتورجان اوتورانی منزلکهده
اوتور یعنی مقام ارواح شهداده قرار ایله (که فیروزروزی منوچهر چهر *
شنیدی که درعهد بوزرجمهر) که حرف تعلیل ویا حرف بیان فیروزروزی منادی
حرف ندا محذوفدر ای رزق ظفرلی یعنی رزقنه ظفر بولمش منوچهر چهر
وصف ترکیبی اقسامندندر منوچهر صورتلی دیمکدر منوچهر بر مشهور
محبوبك اسمیدر وبوزرجمهر نوشیروان وزراسندن برینك اسمیدر * محصول
بیت * که ای رزقنه ظفر بولمش منوچهر صورتلی ایشتدکمی بوزرجمهر زماننده
(نوشتند برجام نوشیروان * ازان پیش کز ما نیابی نشان * محصول بیت *
بوزرجمهر زماننده نوشیروانك قدحنه یازدیلر یازیلن بوندن صکره کلندر یعنی

ازان

ازان پیش آماندن اول که بزدن نشان بولمزسن یعنی بز اولمزدن اول
(زمابشنواین پندوآموز کار * یکی نکته از کردش روز کار * محصول بیت *
بونصیحتی بزدن ایشت وایش اوکرن یعنی بو نصیحتله متنصح اول وکردش
روز کاردن برایش وبر نکته اوکرن نکته بیوردیغی کلن بیتدر (که این منزل دردو
جای غمست * درین دامکه شادمانی کمست * که حرف بیان این اسم اشارتدر
دنیایه (محصول بیت) که بودنیا درد وبلا منزلیدر وغم وغصه یریدر بو طوزاقلقده
وبومهلکه ده شادمانلق وسرور آزدر یعنی کمیابدر (بدین شادمانیم کز دردوغم
نداریم غم کرنداریم هم * محصول بیت * بونکله شادمانز که دردوغمدن غممز
یوقدر اکرهیچ نسنه مز یوغیسه یعنی هیچ اسباب دنیادن نسنه مز یوغیسه ده
غمدن غممز یوقدر یعنی چکدیکمز المدن غم چکمزز (کدامست جام جم
وجم کجاست * سلیمان کجا رفت وخاتم کجاست * محصول بیت * جام جم
قنغیسیدر وجم قنده در وسلیمان قنده کتدی وخاتمی قنده در عالمك عموم اوزره
فناسن بیان ایدر یعنی بو عالم فانیده کمسه باقی دکل * که میداند از فیلسوفان حی
که جمشید کی بود وکاوس کی * فیلسوف زیرك حکیمه دیرلر * محصول بیت
حی فیلسوفلردن کیم بیلور که جمشید قچن ایدی وکاوس قچن یعنی زمان قدیمده
واقع اولان احوالدن کمسه خبردار دکل (چوسوی عدم کام برداشتند
درین بقعه جز نام نکذاشتند * محصول بیت * چونکه عدم جانبنه آدم
قالدردیلر یعنی آخرته کتدیلر بو عالم بقعه سنده آددن غیری نسنه قومدیلر یعنی
اولدکدنصکره آدیدر آکیلان انجق * چه بندی دل اندر سپنجی سرای
که چون بکذری بازنایی بجای * اندرادات صله سپنج ایکی قپولی او وفنا قبول
ایدر نسنه وخرابه مشرف ویا حرف نسبت * محصول بیت * نه کوکل بغلرسن
بو سپنجی سرایه یعنی دنیایه نه تعلق ایدرسن زیرا بوندن که بر کره کتدك بردخی
بریکه کلمزسن که خطام دنیایه کوکل بغلیه سن * درو بستن دل زدیوانکیست
بدو آشنائی زبیکانکیست * محصول بیت * دنیایه کوکل بغلمق دیوانه لکدندر
بوکا آشنالق بیکانه لکدندر یعنی دنیایه تعلق ایدن خدادن بیکانه دیوانه در
(درین دارشش درنیابی بکام * محل سرور ومقام مرام * محصول بیت *
بو التی قپولی اوده یعنی التی جهتلی دنیاده مرادکجه محل سرور ومقام مرام
بولمزسن حاصلی مراد سوره جك مقام دنیاده یوقدر (بده ساقی آن آب آتش
خواص * کزان آب یابم زآتش خلاص * آب آتش خواص بیوردیغی حرارتی
غالب اولدیغیچوندر * محصول بیت * اول آتش خاصه لی آبی ویر ای ساقی که
اول آبدن جهنم ویا غصه آتشندن خلاص بوله یم یعنی آنی ایچنجه بکا غصه

طاری اولمز (كه در آتشست این دل روشنم * همانا كه آبی بر آتش زنم * كه حرف
تعلیـل * محصول بیت * زیرابنم روشن كوكلم آتشده در اوله كه آتشمه
صو سپم حاصلی اوله كه آب آتش خواصله آتش غم دلی سو یندرم (بده ساقی
آن آب یاقوت رنك * كه بردازرخ لعل ویاقوت رنك * محصول بیت * ای ساقی
اول یاقوت رنكلی آبی ویرانجلین آب كه لعـل ویاقوتك یوزندن رنكی ایلتدی
یعنی بونلرك رونقلك ویوزی صوینی آلدی (روان درده آن آب عین روان *
نه آب روان كافتاب روان * روان اوّل فوری معناسنه در یعنی تیزروان ثانی
روح انسانی معناسنه در روان ثالث جاری معناسنه در دردنجی تیزبور یجی
دیمكدر * محصول بیت * ای ساقی تیزویراول عین روح اولان آبی آب روان
دكل بلكه آفتاب روان (برین سقف نه پایهٔ پنج طاق * نوان زد بیك جام می
چارطاق) سقف نوان نه پایه طقوز قدمه لی طقوزقات فلكدن عبارتدر پنج برینه
چاركتورسه اولی ایدی كه عناصره اشارت اولوردی جام می لامیه چارطاقدن
مرادكوشكدر * محصول بیت * بو طقوزقات بش كمرلی سقفك اوزرنده برقدح
میله كوشك یاپق اولوریعنی برقدح می نوش ایدن كوشكلرده اوتوران پادشاه
اولور (كه بربام نه قبهٔ بی ستون * نوان شد كر از خود نوان شدبرون) بو بیت بیت
سابقه علتدر * محصول بیت * زیرادیركسز طقوزقبه نك طامی اوزرینه
كتمك اولورا كركشی كندیدن كتمك ممكن ایسه یعنی انانیت وغروری ترك
ایدرسه افلاكه عروج ایلمكه قادر اولور حق تعالینك عنایتیله حاصلی عالی
مرتبه بولور (توكرعاقلی خیزودیوانه شو * مریز آب خود خاك میخانه شو *
محصول بیت * اكرسن عاقل ایسك قالق ودیوانه اول كندی یوزك صوین
دوكمه میخانه طپراغی اول یعنی مست اولوب خاك میخانه اول (مشو قید این
دیرخاكی مباد * كه تا كه دهد همچو خاكت بباد * مباد مصراع ثانی به
مرهوندر * محصول بیت * بو دیرخاكی به مقید اولمه اولمیه كه سنی تا كهان
خاك كبی باده ویره یعنی بو دنیایه چوق مقید اولمه كه سنی باده ویرر یعنی فنا ایلر
(بده ساقی آن خسروانی قدح * كه دلرا بیفزاید وجان فرح * خسروانی
یاحرف نسبت پادشاهانه دیمكدر * محصول بیت * ای ساقی اول پادشاهانه
قدحی ویرانجلین قدح كه جان ودله فرح ویرر یعنی جان ودلك فرحن آرتررر
(مراد از قدح بادهٔ سرمدیست * وزین باده مقصود ما بیخودیست * بادهٔ
سرمدیدن مراد بادهٔ عشقدر * محصول بیت * قدحدن مرادمز بادهٔ
عشقدر و بو باده دن مرادمز بیخودلقدر یعنی عشق باده سندن مست اولمقدر
(جوانی چو برق یمانی كذشت * چو باد صبا زندكانی كذشت * جوانی

یاحرف مصدر برق یمانی یمانیه یمنه منسوب برق دیمكدر یمانی ذكری قافیه
ضرورتیچوندر والا برقك اكا اضافتنه احتیاجی یوقدر * محصول بیت *
جوانلق برق یمانی كبی كچدی دیرلكده باد صبا كبی تیزكچدی یعنی حیات وعمر
باد صبا كبی تیزكچدی (برو ترك این دارشش در بكوی) بیادست ازین مارنه سر
بشوی (محصول بیت) یوری بو التی قپولی اوی ترك ایله یعنی بو شش جهت دنیایی
ترك ایله كل بری الكی بو طقوز باشلی یلاندن بو حاصلی طقوز فلكی وبو دنیای
دنی یی ترك ایله كه راحت بوله سن (سروزر درین ره روان برفشان) وراز رهروانی
روان برفشان) روان اوّل فوری یعنی تیز معناسنه در وثانیسی یوریجی
معناسنه در وثالثی روح انسانی معناسنه در * محصول بیت * باشكی ومالكی
بو عشق یولنده تیز بذل ایله واكر رهرواندن ایسك یعنی اكر عاشق صادقلردن
ایسك جانك نثار ایله زیرا عشق بونی اقتضا ایلر (روان شو روان سوی دار البقا
فنادان همه شئ بغیر خدا * ایكنجی روان جائزدر كه تأكید ایچون اوله
وجائزدركه هر بری برغیر معنایه اوله * محصول بیت * تیزجك دار بقا جانبنه
روان اول یعنی آخرت جانبنه میل ایله جمیع اشیایی فنا بیل خدادن غیری یعنی
باقی خدادر انجق غیریسی هب فانیدر (بده ساقی آن كوهر روح بخش
دوای دل ریش مجروح بخش * مصراع ثانیده بخش فعـل امر مخاطبدر
* محصول بیت * ای ساقی اول روح بغشلیجی كوهری ویر مجروحك دل ریشنه
دوا بغشله یاخود دل ریش مجروحه دوا بغشله (كه دوران چو جام از كف جم
ربود * اكر عالمی باشدش زان چه سود * كه حرف تعلیل عالمی یا حرف تنكیر
* محصول بیت * كه دوران چونكه جامی جم الندن قاپدی اكر عالم انك
اولورسه اندن اكانه فائده یعنی جمك اعتباری جامله در جام كیدنجك جمه
نه اعتبار روار (بده ساقی آن آب افسرده را * بمی زنده ساز این دل مرده را
آب افسرده دن مراد شیشه در * محصول بیت * ای ساقی اول آب افسرده یی
ویرمیله زنده ایله بو دل مرده یی (كه هرپاره خشتی كه بر منظریست *
سركیقبادی واسكندریست * محصول بیت * زیرا هر برپاره كرپچ كه
بركوشكده در بركیقبادك وبراسكندرك كاسه سیدر یعنی عالمده كسیلن كرپچ
هب تراب اولان انسانك اعضاسیدر (بجز خون شاهان درین طشت نیست
بجز خاك خوبان درین دشت نیست * محصول بیت * بو طشت عالمده شاهلر
خوننـدن غیری نسنه یوقدر ودخی بو دشت عالمده محبوبلر خاكندن غیری
برنسنه یوقدر (شنیدم كه شوریدهٔ می پرست * بمیخانه میكفت جامی
بدست * جامی بدست جملهٔ حالیه در * محصول بیت * ایشتدمكه برمی پرست

شوریده میخانه‌ده قدح النده ایکن سویلدی مقول قول بوندنصکره
کلن بیتدر یعنی (که گردون گردان که دون پرورست * ازو شادتر هر که
نادانترست * محصول بیت * که گردون گردان که دون پروردر یعنی سفله نوازدر
آندن شادرلک نادانرلک اولان کسه‌در یعنی دنیاده اهل سرور اهل جهل اولان
کسه‌در نته که نیچه کره مرور ایلمشدر (بده ساقی آن تلخ شیرین گوار
که شیرین بود باده از دست یار * محصول بیت * ای ساقی اول کوزل هضم
اولیجی آجی یی ویر زیرا باده یارلک الندن شیریندر یعنی یارلک الندن هر آجی طاتلیدر
(که دارا که دارای آفاق بود * بدارند کی درجهان طاق بود * محصول بیت *
که دارا که عالم پادشاهی ایدی حکومتده جهانده طاق ایدی یعنی پادشاهلقده
بی مثال ایدی (بدست اجل این فلک در ربود * که پنداری هرگز در اینجا نبود
* محصول بیت * اجل الیله بو فلک آنی قاپدیکه صانورسن که هرگز بو عالمده
اولمامش یعنی گویا که بو دنیایه گلممشدر (بیا ساقی از من برو پیش شاه
بگو این سخن کای شه جم کلاه * محصول بیت * گل ای ساقی بندن گیت شاه
قتنه بو سوزی سویله و دیکه ای جم کلاهلی پادشاه (دل بی نوایان مسکین بجوی
پس آن گاه جام جهانبین بجوی * محصول بیت * بینوا مسکینلرک کوکلنی
اله کتوروب تسلی ایله اندنصکره جام جهانبینی استه یعنی اندنصکره جام
جهانبین ایله باده پیما اول (غم این جهانرا گزو نیست نفع * بمی میتوان کردن
از خویش دفع * محصول بیت * بو جهانک غمنی که آندن هیچ نفع یوقدر
اول غمی کشی کندیدن میله دفع ایلمک اولور یعنی دافع غموم باده‌در (باقبال
دارای دیهیم وتخت * بهین میوهٔ خسروانی درخت * بو بیت بیت سابقه
ناظردر باقبال با حرف ظرف دارایه اضافتی لامیه در دیهیمه اضافتده بویله‌در
دیهیم تاجه دیرلر بهین بکرلک دیمکدر میوهٔ خسروانی لامیه * محصول بیت *
میله غمی دفع ایلمک اولور تاج وتخت صاحبی اولان پادشاهک دولتنده که
خسروانی درختک بکرلک میوه‌سیدر یعنی سلاطینک گزیده‌سی و مختاریدر
(خدیو زمین پادشاه زمان * مه برج دولت شه کامران * خدیو خای
معجمه‌نک و دالک کسریله اولو پادشاهدر زمینه اضافت لامیه‌در مه برج دولت
لامیه و بیانیه‌در شه کامران بیانیه * محصول بیت * مذکور دارای تاج
یریوزینک سلطانی زمانک پادشاهیدر برج دولتک ماهی شه کامراندر
(که تمکین اورنک شاهی ازوست * تن آسانی مرغ وماهی ازوست * تمکین
قدرت اورنک اضافت لامیه و شاهی به بیانیه تن آسانی یا حرف مصدر
تن آسانلق حضور وراحتدن کنایه‌در (محصول بیت) انجلین خدیو که پادشاهه

منسوب تختک قدرت وقوتی اندندر مرغ وماهینک حضور وراحتی اندندر
(فروغ دل و دیدهٔ مقبلان * ولی نعمت جمله صاحبدلان * محصول بیت *
مقبللرک دل ودیده سنک ضیاسی ونوریدر جمله صاحبدللرک ولی نعمتیدر
حاصلی جمیع اشیا اندن راضیدر * جهاندار ودین پرور و دادگر * گزو تخت کی
گشت بازیب وفر * جهاندار ودین پرور وصف ترکیبیلر درجهان طوتیجی
ودین بسلیجی دادگر عادل دیمکدر گزو که حرف رابط صفت تخت کی لامیه‌در
زیب زینت وفر رونقدر * محصول بیت * مذکور خدیو جهاندار ودین پرور
وداد گردر که اندن تخت کی زیب وزینت صاحبی اولدی (چه گویم دهم شرح
آثار او * که عقلست حیران در اطوار او * محصول بیت * نه سویلیم که انک
اثاری شرحنی دییم یعنی حقیقتیله انی مدح وثنا ایلمکه قادر دکلم زیرا عقل
حیراندر انک اطوار واحوالنده (چو قدر روی از حد وصفست بیش * سر اندازم
از عجز وتشویر پیش * محصول بیت * چونکه انک قدری حد وصفدن
زیاده‌در عجز وخجالتدن باشم اوکه براغرم یعنی آنی اکا لایق مدحله مدح ایلمکه
قادر اولمدیغم خجالتدن باشم اوکه صلارم حاصلی اوتاندیغمدن باشمی
قالدیروب خلق یوزینه بقه‌مزم (برآرم باخلاص دست دعا * کنم روی
درحضرت کبریا (محصول بیت) دعا الینی اخلاصله قالدیررم یوزمی حضرت
کبریایه ایلرم یعنی خدایه تضرع ایلرم (که یارب بآلا ونعمای تو * باسرار اسمای
حسنای تو * آلا الف ممدوده ایله الانک جمعیدر الف مقصوره ایله ونعماء نونک
فتحی ایله جمع نعمتدر * محصول بیت * یارب سنک آلا ونعمالک حقیچون وسنک
اسماء حسنالک اسراری حقیچون (بحق کلامت که آمد قدیم * بحق رسول
وبخلق عظیم * محصول بیت * یارب سنک کلامک حقیچون که قدیمدر وسنک
رسولک حقیچون وانک خلق عظیمی ایچون رسولدن مراد حضرت محمددر
مذکور قسملر کلجک ابیاته مرهوندر (که شاه جهان باد فیروز بخت
باقبالش آراسته تاج وتخت * محصول بیت * یارب که شاه جهان فیروز بخت
اولسون یعنی طالعی مظفر وغالب اولسون انک دولت واقبالیله تاج وتخت
مزین ومکرم اولسون (زمین تا بود مظهر عدل وجور * فلک تا بود مرتع جدی
وثور * تا حرف توقیتدر ایکی مصراعده بیله مرتع اسم مکاندر رتع یرتع دن
یعنی فتح یاندن اوتلق یعنی طوار اوتلیجق یر جدی لغتده اوغلقدر اما بونده
برج جدی مراددر ثور ده لغتده اوکوزدر اما بونده برج ثور مراددر * محصول
بیت * مادامکه یریوزی عدل وظلمک مظهریدر یعنی یریوزنده عدل وظلم
اولدقچه وفلک ثامنده برج جدی وثور اولدقچه یعنی یوم قیامته دک

(خدیو جهان شاه منصور باد * غبار غم از خاطرش دور باد * خدیو جهان
لامیه ومبتدا شاه منصور باد خبری غبار غم بیانیه ومبتدا ومابعدی خبری
محصول بیت * تمام جهانك اولو پادشاهی شاه منصور اولسون غم غباری
خاطرندن دور اولسون یعنی غم کوکلنه کلمسون حاصلی هرکز غمناك اولمسون
(بحمد الله ای خسرو جم نکین * شجاعی بمیدان دنیا ودین * جم نکین سلیمان
پیغمبردن کنایه‌در سلیمان نکینلی دیمکدر شجاع بهادره دیرلر ویا ضمیر خطابدر
محصول بیت * الحمد لله ای جم نکینلی پادشاه دنیا ودین میداننده بهادرسن
یعنی حفظ دین وسلطنتده شجیع سن حاصلی دین اسلامی رعایتده وامور
سلطنتی رعایتده بهادرسن (بمنصوریت شد در آفاق نام * که منصور بودی
بر اعدا مدام * بمنصوریت یا حرف مصدر ردشد رفت معناسنه در آفاقدن
مراد عالمدر که حرف تعلیل * محصول بیت * عالمده نامك نصرتله مشهور
اولدی زیرا اعدا اوزرینه دائما منصور اولدك یعنی آدك منصور اولدیغی کبی
ذاتکده منصوردر زیرا اسمك مسماده تأثیری اولور (فریدون شکوهی در ایوان
بزم * تهمتن نبردی بمیدان رزم * فریدون شکوه وصف ترکیبی اقسامندندر
فریدون هیبتلی دیمکدر ویا ضمیر خطابدر ایوان بزم بیانیه تهمتن نبرد وصف
ترکیبی اقسامندندر رستم صواشلی معناسنه ویا ضمیر خطاب بمیدان رزم
باحرف ظرف واضافت لامیه‌در (محصول بیت) فریدون هیبتلی سن بزم ایوانده
رستم صواشلی سن صواش میدانده یعنی بزمده فریدون وجنکده رستم سن
(فلك را کهر در صدف چون تو نیست) فریدون وجم را خلف چون تو نیست
خلف خانك ولامك فتحه‌لریله ایو اوغله دیرلر اما خانك فتحی ولامك سکونیله برامز
اوغله دیرلر * محصول بیت * فلك صدفنده سنك کبی کوهر یوقدر فریدون
وجمك سنك کبی قائم مقام اوله جق اوغلی یوقدر (نه تنها خراجت دهند از فرنك
که مهراج باجت فرستد ززنك * مهراج قاره‌لر پادشاهنه دیرلر زنکدن
مراد قاره‌لر ولایتیدر * محصول بیت * یالکز فرنکدن سکا خراج کوندرمزلر
بلکه زنکستاندن مهراج سکا باج کوندرر حاصلی تمام عالم سکا مطیعدر
(اکر ترك وهندست وکر روم وچین * چو جم جمله داری بزیر نکین * محصول
بیت * اکر ترك وهند واکر روم وچین در سلیمان پیغمبر کبی جمله‌سی نکینك
آلتنده‌در یعنی هب سنك امریکه مطیعدر (زحل کمترین هندویت در رواق
سپهرت غلامی مرصع نطاق * هندویت تقدیری غلام هندو یتدر رواق
ایوان یعنی کوشك نطاق نونك کسریله قوشاق معناسنه‌در * محصول بیت
زحل یلدزی ایوانکده الت الچق هندو قولکدر فلکده مرصع قوشاقلی

برقولکدر (همایست چترت همایون اثر * که دارد بسیط زمین زیر پر
محصول بیت * سنك چترك مبارك اثرلی برهمادرکه یریوزینی قنادی آلتنده
طوتار یعنی تمام عالم عدالتك قنادی آلتنده‌در (سکندر صفت روم
تا چین تراست * کراو داشت آیینه آیین تراست * محصول بیت * سکندر کبی
روم چینه دك سنکدر اکر انك آیینه‌سی وار ایسه آیین سلطنت وقانون حکمت
سنکدر (بجای سکندر بمان سالها * بدانادلی کشف کن حالها * محصول
بیت * ییللرله سکندر یرنده سلطنتده قال یعنی سکندر کبی دنیاالك آلتنده اوله
کوکل داناالغیله احوال عالمی کاشف اول یعنی کوکل علمیله مشکلات عالمی
کشف ایله (چو دریای وصفت ندارد کنار * مدیحت کنم بر دعا اختصار
محصول بیت * چونکه وصفك دریاسنك کناری یوقدر یعنی وصفکه حد وپایان
یوقدر مدحکی دعا ایله اختصار ایده‌یم یعنی دعا که مشغول اوله‌یم (ز نظم
نظامی که چرخ کهن * ندارد چو او هیچ زیبا سخن * محصول بیت * نظم
نظامیدن که چرخ کهنك انك کبی زیبا سخنی یوقدر یعنی عالمه بو تجلین کوزل
سوزلی کسنه کلمشدر (بیارم بتضمین سه بیت متین * که نزد خرد به ز در ثمین
محصول بیت * نظم نظامیدن تضمین طریقیله اوج محکم بیت کتورررم که عقل
قتنده قیمتلی اینجودن یکدر حاصلی نظامینك اسکندرنامه‌سندن اوج بیت
تضمین ایدرم (ازان بیشتر کاوری در ضمیر * ولایت ستان باش وآفاقکیر * بیش
یای عربیه‌له زیاده معناسنه‌در کاوری که حرف بیان ولایت ستان
وصف ترکیبیدر مملکت آلیجی دیمکدر آفاقکیرده وصف ترکیبیدر آفاق
طوتیجی معناسنه * محصول بیت * ضمیرکه کتوردیککدن زیاده‌رك ولایت
آلیجی وآفاق طوتیجی اول یعنی خاطریکه کتوردیککدن زیاده فتح ممالك ایله (زمان
تا زمان از سپهر بلند * بفتح دکرباش فیروزمند * محصول بیت * زمان تا زمان
یعنی دائما سپهر بلنددن بر غیر مکرر فتحله منصور ومظفر اول یعنی دائما منصور
ومظفر اول (ازان می که جان داروی هوش داد * مر اشربت وشاه را نوش باد
محصول بیت * اول میدن که جان عقله دارو یعنی دوا ویردی بکا شربت
وشاهه نوش دارو اولسون یعنی بکا صفا وشاهه ذوق وراحت ویرسون مصراع
اولده جان داروی هوش جان دار یعنی سلاحدار معناسنه حکم ایلین وهم
فاحش ایلمش وله ایضا مغنی نامه (مغنی کجایی بکلبانك رود * بیاد آور ردیفمی مغنی نامه
آن خسروانی سرود) بکلبانك رود مصراع ثانی‌یه مرهوندر رود قیل ویرساز
اسمیدر (محصول بیت) ای مغنی قنده سن رودك بلند آوازیله خاطرمزه کتور
پادشاهلره لایق سرودی یعنی ایری (بمستان نوید سرودی فرست * بیاران

رفته درودی فرست * نوید مژده معناسنه درسرودی یا حرف وحدت ویا حرف
تنکیر یاران رفته بیانیه دردرودی یا حرف وحدت ویا تنکیر * محصول بیت
ای مغنی مستلره سرود مژده سنی کوندر کتمش یارانه تحیت وسلام کوندر
(مغنی نوای طرب ساز کن * بقول وغزل قصه آغاز کن * محصول بیت *
ای مغنی شنلك نواسنی ساز ایله قول وغزل ایله قصه یه اغاز ایله قول وغزل فن
نغمه دن بر نوعك اسمیدر (که بارغمم برزمین دوخت پای * بضرب اصولم
برآورزجای * بارغمم بیانیه میم متکلم معناده بایه مقید در بضرب اصول
باحرف مصاحبت واضافت لامیه درومیم معناده جایه مقید در * محصول
بیت * زیرا غم یوکی ایاغمی یره میخلدی پس ضرب اصول ایله بنی یرمدن چیقار
یعنی شوقه کلوب رقص ایده یم (مغنی ازان پرده نقشی بیار * ببین تاچه کفت
ازحرم پرده دار * پرده دارقپوجی یه دیرلر * محصول بیت * ای مغنی اول
پردۂ عشقدن برنقش کتور یعنی برنقش ایرله کورکه حرم عشق پرده داری
نه سویلدی یعنی عشقدن نه خبر ویردی (چنان برکش آواز خنیا کری
که ناهید چنکی برقص آوری * خنیا کر ایرلایجی وخنیا ایرو یا حرف مصدر
که حرف تعلیل ناهید زهره یلدزی ناهید چنکی بیانیه * محصول بیت
ای مغنی ایرلایجیلق اوازنی چك یعنی قالدر که ناهید چنکی رقصه کتوره سن
یعنی ایرلایجیلق اوازنی رفع ایدنجه زهره شوقه کلوب رقص ایدر (مغنی دف
وچنك راسازده * بیاران خوش نغمه آوازده * محصول بیت * ای مغنی دف
وچنکه دوزن ویر یعنی بری بر بنه اویدر یعنی خوش نغمه لر ایله یارانه آواز ویر
خبردار اولسونلر که دف وچنکه آهنك طوتسونلر (رهی زن که صوفی
بحالت رود * وصالش بمستی حوالت رود * رهدن مراد پرده ونغمه در که
حرف رابط صفت صوفی مبتدا بحالت رود خبری وصالش مبتدا وما بعدی
خبری * محصول بیت * بر پرده چال که صوفی حالته ووجده واره
وصالی مستلکه حواله اوله یعنی مست اولوب جانانه واصل اوله حاصلی
وصالی مستلکله اوله (مغنی بزن چنك در ارغنون * ببر ازدلم فکر دنیای دون
محصول بیت * ای مغنی الکی ارغنونه اور یعنی ارغنون چال که کوکلمدن
دنیای دون فکرینی ایلت (مکر خاطرم یابد آسایشی * چو نبود زغم باوی
آلایشی * محصول بیت * ای مغنی ارغنون چال اوله که خاطرم برآسایش
وراحت بوله چونکه غمدن آنکله آلایش اولمیه یعنی خاطرده که غمدن آلایش
اولمیه آسایش بولور (مغنی بیا بامنت جنك نیست * کنی بردفی نه کرت چنك
نیست) کنی یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر دردفی یا حرف وحدت (محصول بیت

ای مغنی کل بنمله سنك جنکك وصواشك بوقدر الکی بر دفه قوا کر چنك
وچغانك بوغیسه یعنی چنکه مالك دکل ایسك دفله سرود ایله (شنیدم که
چون می رساند کزند * خروشیدن دف بود سودمند * محصول بیت *
ایشتدمکه چونکه شراب ضرر ایرشدرر دفك چوقرامسی فائده لی اولور یعنی
ضرر خماری دفع ایدر (مغنی بجایی که وقت کاست * زبلبل چمنها پراز غلغلست
* محصول بیت * ای مغنی قنده سن که کل وقتیدر یعنی عیش ونوش زمانیدر
بلبلدن چمنلر غلغلدن پردر یعنی بلبل آوازندن چمنلر طوبطلودر (همان به که
خونم بجوش آوری * دمی چنك را در خروش آوری * محصول بیت * اول
یکدر که قانمی جوشه کتوره سن یعنی قانم قیناداسن برنفس چنکی خروشه
کتوره یعنی چنکی چالمق ایله ذوق وشوقدن خونم جوشه کله (مغنی بیا عود
برساز کن * نوا این نوایی نوا آغاز کن * محصول بیت * ای مغنی کل عودی
دوزن اوزره ایله یعنی عودکه دوزن ویر یکی اسلوبلی برصورت جدیده آغاز ایله
(بیك نغمه دردمرا چاره ساز * دلم نیز چون خرقه صد پاره ساز * محصول بیت
برنغمه ایله بنم دردمه چاره ایله کوکلمی خرقه م کبی یوز پاره ایله یعنی برنغمه ایله که
شوقدن خرقه می پاره پاره ایده یم (مغنی چه باشد که لطفی کنی * زنی بازم آتش
بدل افکنی * محصول بیت * ای مغنی نه اولور که بر لطف ایلسك بندن کوکلمه
آتش براقسك یعنی نای چالوب کوکلمه شوق آتشنی براقسك لطف ایدردك
(برون آری از فکر خود یکدمم * بهم برزنی خانمان غمم * محصول بیت *
بنی طشره چیقارسك کندی فکرمدن برساعت غمم خانمانی قرش مورش
ایدوب فنایه ویرسك لطف ایدردك یعنی بندن غمی کیدرسك زیاده احسان
ایدردك (مغنی بجایی نوایی بزن * بمایی نوایان صلایی بزن * محصول بیت *
ای مغنی قنده سن برنوا وپرده چال بزبی نوالره برصلا ایله یعنی سازد کلکه خبر
ایله (چو خواهد شدن عالم از ما تهی * کدایی بسی به که شاهنشهی * محصول
بیت * چونکه عالم بزدن خالی اولیسردر یعنی چونکه اولیسرز کدالق
چوق یکدر پادشاهلقدن زیرا کدانك دنیاده نسنه سی قالمزکه انکچون
حسرت چکه اما پادشاهلرك بونك عکسنجه در یعنی حسرت وندامت
چکه جکلری بی نهایه در (مغنی بکو قول وبردار ساز * که بیچارکان را توبی
چاره ساز) قول بو فنك برقسمیدر چاره ساز وصف ترکیبیدر چاره ایدیجی معناسنه
* محصول بیت * ای مغنی قول اوقو وسازی قالدر یعنی سازی اله آل زیرا
بیچاره لرك چاره سازی سنسن (تو بنمای راه عراقم برود * که بنمایم ازدیده
من زنده رود * برود باحرف مصاحبت ورود ایرماق وساز قیلی وبرسازك

اسمعیدروزنده رود اصفهان ایرماغی برود ایهام طریقیله واقعدرز براشیرازدن
اصفهانه برابرماق کناریله کیدیلور * محصول بیت * ای مغنی سن بکا
اصفهان یولنی رودله کوستر یاخود نغمهٔ عراقی رودسازیله کوستر تا کیم بن
کوزمدن زنده رود ایرماغی کوسترهیم یعنی چوق کریه وبکا ایلیه یم (مغنی
بیا بشنو وکاربند * زقول من این پند دانا پسند * محصول بیت * ای مغنی
کل ایشت وایش ایدین بنم قولمدن بو دانا بکنه جك قولی و پندی یعنی بنم
سوزمدن بو پندی قبول ایله (چوغم لشکر ارد بیار آصفی * بچنك وربابی
ونای ودفی * ربابی یاسی حرف تنکیردر * محصول بیت * چونکه غم لشکر
کتوره یعنی چونکه سکا غملر اوشوب یوز کوستره سنده صف زننله چنکله
وربابله ونای ودفله یعنی غم ومی بونلرله دفع ایله (مغنی نوسر مرا محرمی * زمانی
به نی زن دم همدمی * محصول بیت * ای مغنی سن بنم سرمه محرمسن برزمان
نیله همدملك دمنی ونفسنی اور یعنی نیله نالهمزه همدم ویاراول (بمی دورکن
ازدلت کرغمیست * دمی درنی زن که عالم دمیست * محصول بیت * باده ایله دور
ایله یعنی ایراقلشدرا کر کوکلکده برغم وارایسه برنیه برنفس اوریعنی اوفله که
عالم بردمدر یعنی برنفسدر حاصلی بو دنیا عالمیده کمسیه پایدار دکلدر (مغنی
بکجابی بزن بربطی * بیا ساقی ازباده پرکن بطی) بربط ایکی بانك فتحه لریله قپوزه
دیرلر وبط شراب یاتغی * محصول بیت * ای مغنی قنده سن قپوزچال
ای ساقی سنده کل باده دن یاتغی پرایله یعنی دستی ویاتغی طولدر (که باهم نشینیم
وعیشی کنیم * دمی خوش برآریم وطیشی کنیم * طیش سوء تمکدن حاصل
اولان خفته دیرلر * محصول بیت * ای ساقی یاتغی طولدرکه بری بریمزله
اوتورالم وعیش وصفا ایدهلم برخوش نفس چیقارالم وشنلك ایدهلم یعنی
شنلك ایدوب عیش وعشرت ایدهلم حاصلی حضورله تنفس ایدهلم (مغنی
زاشعار من یك غزل * باهنك چنك آورانذر عمل * محصول بیت * ای مغنی
بنم اشعارمدن برغزلی چنك آهنکیله عمله کتور یعنی چنك آهنکیله برغزل
ایرله (که تا وجدرا کارسازی کنم * برقص آیم وخرقه بازی کنم * محصول
بیت * بویله ایله که وجد وحالته کارسازلق ایدهیم رقصه کلم وخرقه بازلق ایدم
یعنی خرقه یی چیقاروب بیانه اتایم (بمستی توان در اسرار سفت) که دربیخودی
راز نتوان نهفت * محصول بیت * مستلکله در اسرار دلمك ممکندرزیرا
بیخودلقده راز کیزلمك اولمز یعنی مستك خاطرینه هرنه که کلسه کیزلیوب
سویلر (مغنی ملولم دوتایی بزن * بیکتایی اوسه تایی بزن * محصول بیت
ای مغنی ملولم ایکی قیللی سازچال الاهنك برلکی حقیچون اوچ قیللی سازچال

حاصلی

حاصلی ایکی قیللی واوچ قیللی سازالکه کیررسه چال (مغنی بسازاین نوآیین
سرود * بکو باحریفان بآوازرود * محصول بیت * ای مغنی بویکی اسلوبلی
ایره دوزن ویروحریفلره آواز رودله سویله * روان بزرکان زخود شادکن *
زپرویزواز باربدیاد کن * پرویزدن مراد خسرودر وباربد بای ثانینك فتحیله
خسروك مشهور سازنده سیدر * محصول بیت * ای مغنی اکابرك روحنی
شاد ایله خسرودن وباربددن یاد ایله یعنی کچن سلاطین وسازنده لری یاد ایله که
دنیاده کمسه باقی دکل حاصلی دنیا کمسیه وفا ایلممشدر بزه ده ایلمزدیمکدر
(سرفتنه دارد دکر روزکار * من ومستی وفتنهٔ چشم یار * محصول بیت *
بنه روزکارك فتنه سوداسی وار یعنی فتنه یه میلی وار پس بن ومستلك وفتنهٔ
چشم یاردر یعنی بن مستلکدن وفتنهٔ چشم یاردن آیرلمم (درین خونفشان
عرصهٔ رستخیز * تو خون صراحی وساغر بریز * محصول بیت * بوقان
صاچیجی قیامت میدانی ایچنده یعنی میداننده سن صراحینك وساغرك
قاننی دوك بوادا ایکی معنایه متحملدر صراحی وساغرك قانن دوك یعنی بونلرك
شرابنی ایچ دیمك اوله ویاخود قاننی دوك یعنی بونلری کسرایله که شرابی بیانه
دوکاسون (همی بینم ازدور کردون شکفت * ندانم کرا خاك خواهد کرفت *
شکفت بونده شینك وکاف عربینك کسریله درشینك وکافك ضمیله ده لغتدر
حاصلی حرکتلر قافیه یه تابعدر * محصول بیت * دور کردوندن عجب طوتارم
یعنی تعجب ایدرم بیلمزم کیمی خاك ده طوتمق استر یعنی کیمی اولدروب درکور
ایدیسردر حاصلی هرکسه فنا طاریدر اما معلوم دکلدرکه کیم نه وقت اولور
(فریب جهان قصهٔ روشنست * ببین تا چه زاید شب آبستنست * محصول
بیت * جهانك فریبی ومکری روشن قصه در یعنی جهان حیله کار اولدیغی
هرکسه معلومدر کورنه طوغرر کیجه یوکلیدر بو مضمون ساقی نامه ده مرور
ایلدی (بیادر جهان دل منه زینهار * کسی بر سر پل ندارد قرار * محصول
بیت * کل بوجهانه زینهار کوکل باغلمه زیرا کمسه کپری اوزرنده قرار
طوتمز یعنی جهان قرار ایده جك یردکلدر البته کلن کیدر (همان منزلست
این جهان خراب * که دیدست ایوان افراسیاب * محصول بیت * اول منزلدر
بوخراب جهان که ایوان افراسیابی کورمشدر یعنی بو جهان چوق پادشاهلر
کورمشدر (همان منزلست این بیابان دور * که کم شد درو لشکر سلم وتور *
محصول بیت * اول منزلدر بو بیابان بعید یعنی بو اوزون اوزاق منزل اولدرکه
آنده سلم وتورك لشکری کم اولدی سلم وتور وایرج اولاد فریدوندر اما ایرج
قوسندن یاشلی ایدی وتخت فریدونه اول الیق ایدی ایکی برادرندن پس

حسد ایدوب سلم وتورایرجی قتل ایلدیلر اما ایرجك قزندن منوچهر نام
بر ولدی قالدی وعاقبت باباسنی قتل ایدنلری قتل ایلدی بعض تواریخده
بویله یازار (کجارای پیران لشکر کشش * کجا شیدهٔ ترك خنجر کشش * پیران
پهلوانلردن برینك اسمیدر افراسیاب عسکرینه ده پیران دیرلر وشیده افراسیابك
بربهادر اوغلونك اسمیدر * محصول بیت * لشکر چکیجی پیرانك رایی وتدبیری
قنده کتدی خنجر چکیجی ترك شیده قنده کتدی یعنی جمیعی فنا اولدیلر هیچ
کمسه جهانده باقی قالمدی (نه تنها شد ایوان وقصرش بباد * که کس دخمه اش
هم ندارد بیاد * دخمه عربیده لحد معناسنه در * محصول بیت * مذکورلردن
هر برینك یالکز ایوان وقصری یله کتمدی که هیچ کمسه قبرینی هم یادنده
طوتمز یعنی هیچ برینك قبرینی کمسه بیلمزنه یرده در (یکی را قلم زن کند
روزکار * یکی را دهد تیغ در روز کار * روزکار ایش کونی یعنی صواش کونی
* محصول بیت * روزکار برینی قلم زن ایدر یعنی کاتب ومنشی ایدر وبرینه
صواش کونی قلیج ویرر یعنی هر کس برنسنه ایچون مخلوقدر حاصلی خدا خلقی
بری برینه خدمتکار ایلمشدر یعنی کیمنی درزی وکیمنی باشمقجی وکیمنی اتمکجی
وآشجی اه وله ایضا مثنوی (سك برآن آدمی شرف دارد * که دل دوستان بیازارد
* محصول بیت * اینك اول انسانك اوزرینه شرفی واردر که دوستلرك کوکلنی
اینجیدر (این سخن را حقیقتی باید * تا معانی بدل فرود آید * محصول بیت *
بو سوزك حقیقتی وماهیتی کرکدر تا کیم معانی کوکله اینوب یاقیشه (کادمی
با تو دست در مطعوم * سك زبیرون بر آستان محروم * محصول بیت * زیرا آدمی
عکی سنکله بیله بیراماسك طشره ده اشکده محرومدر اکر بر استخوان
ویررسك ییرو یرمزسك صبر ایدر علی کل حال آستانك قویوب کتمز (حیف باشد که
سك وفادارد * وآدمی دشمنی روادارد * محصول بیت * حیفدر که سکك وفاسی
اوله وآدمی دشمنلکی رواطوته یعنی حیفدر که سك وفادار اوله وآدمی بیوفا اوله
وله مثنوی (ایا ریح الصبا قلبی کئیب * مشامی من بخورك یستطیب * کئیب
فعیل بمعنی فاعلدر غملی وغصه لی دیمکدر قلبی تقدیرا مرفوع مبتدا وکئیب
لفظا مرفوع خبری مشامی تقدیرا مرفوع مبتدا ویستطیب خبری ومن
بخورك یستطیب یه متعلق * محصول بیت * ای صبا یلی بنم کوکلم غصه دار
وغمنا کدر دماغم سنك بخورکدن خوش قوقولیدر بخور رفتح با ایله درضمیله
یکلشدر (کذاری کن سحر برطرف کلزار * بسرو وکل زما پیغام بکزار
محصول بیت * ای باد صبا سحر وقتنده طرف کلزاره اوغره سرو وکله بزدن
پیغام ادا ایله پیغام بیوردیغی بوندنصکره کلن ایکی بیتدر لف ونشر طریقیله

(توبارویش زحسن ای کل مزن لاف) که زردوزی نداند بوریا باف) محصول بیت
ای کل سن جانانك رویله کوزللکدن لاف اورمه یعنی بن آنك کبی کوزلم دیمه
زیرا بوریا طوقیان زردوزلق بیلمز یعنی سن بوریا باف وجانان زردوز کبیدر (مناز
ای سرو با بالاش ازقد * که باقدش یقین می افتی ازحد * محصول بیت * ای
سرو انك قدیله وبالاسیله قد وقامتدن فخر ایلمه یعنی انك موزون قدی وارایسه
بنمده واردیمه زیرا یقین بودرکه انك قدیله حددن دوشرسك یعنی مقدارك
بیلدیککدن مقام اعتدالدن ساقط اولورسك (بیا ساقی که ایام بهارست * برغم
اوکه او پرهیز کارست * محصول بیت * ای ساقی کل که ایام بهاردر اول کمسه نك
رغمنه که اول پرهیز کاردر (شراب ارغوانی با غوانی * همی خور تا توانی می
توانی * شراب ارغوانی بیانیه با حرف مصاحبت غوانی جمع غانیه در نازك اندام
عورتهدیرلر حاصلی کوزللکندن زینته محتاج اولمیان عورت همی خور
فعل امر مفرد مخاطبدر تا حرف توقیت می توانی توانیدن بدلدر ایکی توانی
فعل مضارع مفرد مخاطبلردر یالر ضمیر خطابلردر * محصول بیت * قرمزی
شرابی مادامکه قادرسك نازك اندام نکارلرله نوش ایله غوانی جمع غانیه درکه
ایرلایجی محبوبه عورتلر معناسنه در دین وهم ایلمش (مده درکوش ره پند
ادیبان * چه پند شان چه آواز خطیبان * محصول بیت * ای ساقی غوانیله
باده ایچ قولغکه ادیبلر پندینه یول ویرمه یعنی سوزلرین دیکلمه زیرا انلرك
پندی نه خطیبلرك آوازینه یعنی خطیبلر آوازینی قولغکه قویدیغك کبی
پندلرینی پانیده قولغکه قویمه دیمکدر (همین میکویدت درباغ بلبل * که جام
از کف منه در موسم کل * محصول بیت * باغده بلبل سکا همان بونی سویلرکه
موسم کلده جام باده یی الدن قومه یعنی کل موسمنده باده نوش اول (غنیمت دان
وصال کل غنیمت * بمی خوردن مصمم کن عزیمت * محصول بیت * وصال
کلی غنیمت بیل غنیمت می ایچمکه نیتکی مصمم ومقرر ایله یعنی البته می ایچ
دیمکدر (مشو غافل که فرصت میشود فوت) دمادم وقت عشرت میشود فوت
* محصول بیت * غافل اولمه که فرصت فوت اولور دائما وقت عیش وعشرت
فوت اولور یعنی وقت عشرت دائمی دکل فرصتی فوت ایلمك کرك (زحافظ
کوش کن این پند یکدم * همی زن جام می والله اعلم * محصول بیت
حافظدن بو پندی برساعت ایشت یعنی قبول ایله باده قدحین اور الله اعلمدر
یعنی باده ایچ که اسرار خفیه یه خدا اعلمدر کیم مغفور اولور وکیم اولمز الله
اعلمدر مثنوی (هرکه آمد درجهان پرزشور * عاقبت میبایدش رفتن بکور
* محصول بیت * هرکیم که بوغوغا وفتنه دن طولو عالمه کلدی عاقبت

ردشمی

اکا کوره کتمك کرك یعنی عاقبت اولوب قبره کیرسه کرك (درره عقباست
دنیا چون پلی * بی بقا جایی وویران منزلی * محصول بیت * آخرت یولنده
دنیا کپری کبیدر بر بقاسز ر و بر ویران منزلدر یعنی کپری قرارکاه اولمدیغی
کبی بو دنیا ده دار قرار دکلدر (دل منه بر این پل پر ترس وبیم * برك ره ساز
ومشو اینجا مقیم * محصول بیت * کوکلکی بو قورقو ایله طوبطلو کپری یه
قومه یعنی کوکل باغلمه یول یراغنی تدارك ایدوب بونده مقیم اولمه حاصلی
زاد آخرته مقید اول که دنیا زیاده فانیدر (نزد اهل معنی این کاخ سپنج *
هست چون ویرانهٔ خالی ز کنج * محصول بیت * اهل معنی قتنده بو ایکی قپولی
عاریتی سرای که دنیادر کنج ومالدن خالی ویرانه کبیدر (راستی در حقیقت
سفته اند * عارفان کین خانه راخان کفته اند * محصول بیت * تحقیق در
حقیقت دلمشلردر یعنی کوهر کبی سوز سویلمشلردر عارفلر که بو خانهٔ دنیایه خان
دیمشلردر یعنی دنیا اوینی خانه تشبیه ایدنلر خوب بیورمشلر (خان اقامت را
نشاید در کذر * این جهان با کس نماند در کذر * محصول بیت * بو بیت بیت
سابقه حکم تعلیلده در چونکه برلرده خان اقامته لایق دکل یعنی مرور مقامنده
خان اقامته یرامز بو جهان کمسه یه باقی قالمز بوندن کچ یعنی بونده قرار فکرینی
ایلمه که مقام قرار وثبات دکلدر (دور باش از دوستی مال وجاه * زان که مالت
مار و جاهت هست چاه * محصول بیت * مال ومنصب دوستلغندن کچ یعنی
بو سودایی ترك ایله زیرا مال سکا ماردر ومنصب چاهدر یعنی زندان (من کرفتم
خود تویی بهرام کور * خواهی افتاد آخر اندر دام کور * محصول بیت
بن طوتایم که سن بهرام کورسن یعنی فرض ایده یم براولو پادشاهسن عاقبت قبر
طوزاغنه دوشسك کرك یعنی عاقبت اولمك مقرردر (کرنه کوری کورمی بین
کفتمت * یك زمان بی کار منشین کفتمت * محصول بیت * اکر کور دکل ایسك
قبری کور سیر ایله دیدم سکا یعنی عاقبت واراجغك یری فکر ایله بر زمان بی کار
اوتورمه دیدم سکا یعنی زاد آخرته مشغول اول تك طورمه دیمکدر (هیچ کس را
نیست زین منزل کزیر * از کدا و شاه واز برنا وپیر * محصول بیت * هیچ کمسه نك
بو منزل قبردن بدی یوقدر یعنی لابد هر کس بو منزل قبره نزول ایدر اکر کدا او اکر
پادشاه واکر یکت واکر پیردر کزیر یوق یعنی ناکزیردر حاصلی لابد دیمکدر
کلستان بیتنك رساله سنده کزیری وناکزیری خوب تحقیق ایلمشم دیلین انده
کورسون (ای که بر ما بکذری دامن کشان) حافظا الحمدی همی خواهد بخوان
* محصول بیت * ای شول کمسه که بزم قبرمزا و زرندن اتکك چکرك کا برانه
کچرسن حافظ سندن بر فاتحه دیلر قبری اوزره بر فاتحه اوقو یعنی روحیچون

فاتحه دی (قصیده) خواجه بو قصیده یی شاه شجاعك مدحنده بیورمشدر
(شد عرصهٔ زمین چو بساط ارم جوان * از پرتو سعادت شاه جهانستان
عرصهٔ زمین بیانیه بساط ارم لامیه شاه جهانستان بیانیه جهانستان
وصف ترکیبیدر ستانیدندن جهان الیجی یعنی جهان فتح ایدیجی * محصول
بیت * میدان زمین بساط ارم کبی جوان اولدی یعنی بهارکادی وپیروزی
یشردی جهان آلیجی شاهك سعادتی پرتوندن یعنی آثار سعادتی پیروزینه رونق
وفرویردی (خاقان شرق وغرب که در شرق وغرب اوست * صاحبقران
وخسرو وشاه خدایکان * اصطلاح تواریخده خاقان چین پادشاهنه دیرلر روم
پادشاهنه قیصر دیدکلری کبی وخسرو عجم پادشاهنه دیدکلری کبی شاه
خدایکان بیانیه خدایکان اولو معناسنه در (محصول بیت) مذکور پادشاه
خاقان شرق وغربدر که شرق وغربده اولدر صاحبقران خسرو واولو پادشاه
یعنی تمام عالمده بر اولو پادشاهدر (خورشید ملك پرور وسلطان دادکر * دارای
دادکستر وکسرئ کی نشان * خورشید ملك پرور بیانیه در ملك پرور وصف
ترکیبیدر ملك بسلیجی یعنی مملکت تربیه ایدیجی سلطان دادکر بیانیه دادکر عادل
دیمکدر دارای دادکستر بیانیه در دارا بونده حاکم معناسنه درا کرچه که سلف
پادشاهلرندن بر پادشاهك اسمیدر دادکستر وصف ترکیبیدر عدل دوشیجی
معناسنه حاصلی عادل دیمکدر کسرئ کی نشان بیانیه کسری خسرولك
معربیدر رایی مکسور اوقومق اسلوب عجمدر اما عرب فتح رایله اوقور کی نشان
وصف ترکیبیدر کی نشانلی دیمکدر کی بر پادشاهك اسمیدر جائزدر که نشان
بونده نشانیدندن اوله تخته اوتوردیجی معناسنه اوله یعنی پادشاهلق ویریجی
* محصول بیت * ملك پرور خورشیددر وعادل پادشاه عدل دوشیجی دارادر
وکی نشان کسریدر (سلطان نشان عرصهٔ اقلیم سلطنت * بالانشین
مسند ایوان کن فکان * سلطان نشان وصف ترکیبیدر پادشاه نصب ایدیجی
یعنی پادشاهلق ویریجی معناسنه ما بعدینه اضافتی لامیه در عرصهٔ اقلیم
سلطنت بیانیه لردر بالانشین وصف ترکیبیدر صدر مجلسده اوتوریجی مسنده
اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر ایوانه اضافتی لامیه در
وکن فکانه اضافت بیانیه در کن فکان عناصر وافلاکدن عبارتدر (محصول
بیت * اقلیم سلطنت عرصه سنك سلطان نشانیدر ایوان کن فکان مسندینك
صدر نشینیدر (اعظم جلال دنیی ودین آن که رفعتش * دارد همیشه توسن
ایام زیر ران * محصول بیت * دنیا ودینك اعظم جلالیدر که انك رفعتی توسن
ایامی دائما اویلغی التنده طوتار یعنی توسن ایام مغلوبیدر جلال الدین لقبی

وشجاع اسميدر (دارای دهر شاه شجاع آفتاب ملك * خاقان كامكار وشهنشاه
نوجوان * محصول بيت * دهر حاكمی شاه شجاع آفتاب ملك خاقان كامكار
وشهنشاه نوجواندر يعنی مذكور القابله ملقب شاه شجاعدر (ماهی كه شد
بطلعتش افروخته زمين * شاهی كه شد بهمتش افراخته زمان (محصول بيت
شاه شجاع برماهدر كه طلعتيله يعنی روييله يريوزی روشن اولدی برشاهدر كه
همتيله زمان رفعت بولدی يعنی اعلی اولدی (سيمرغ وهم را نبود قوت عروج
انجا كه باز همت اوسازد آشيان * سيمرغ وهم بيانيه قوت عروج مصدرك
مفعولنه اضافتيدر باز همت بيانيه * محصول بيت * وهم عنقاسنه عروج
قوتی اولمز اول يره كه انك همتی بازی آنده آشيان ايلر يعنی آنك همتنه قوت
واهمه واصل اولمز (حكمش روان چو باد باطراف بر وبحر * مهرش نهان
چو روح در اعضای انس وجان * محصول بيت * حكمی باد كبی بر وبحرده
جاريدر محبتی روح كبی انس وجانك اعضاسنده نهاندر يعنی هر كسك قلبنده
محبتی مضمردر حاصلی هر كس آنی سور (ای صورت تو ملك جمال وجمال ملك *
وی طلعت تو جان جهان وجهان جان * محصول بيت * ای پادشاه سنك
صورتك ملك جمالدر وجمال ملكدر يعنی كوزللك مملكتيدر وسلطنت جماليدر
وسنك طلعتك جهانك جانی وجانك جهانيدر حاصلی جان جهان وجهان
جانسين (تخت تو رشك مسند جمشيد وكيقباد * تاج تو غبن افسر دارا واردوان
محصول بيت * سنك تختك جمشيد وكيقباد مسندينك رشكيدر يعنی انلرك
تكيه كاهی سنك تختكه رشك ايدر زيرا انلرك تختندن اعلی وزيبادر وسنك
تاجك دارا واردوان تاجنك زيانيدر يعنی سنك تاجك انلرك تاجنه رونق وفر
قومدی يعنی اعتباردن قالديلر (كر در خيال چرخ فتد عكس تيغ تو * از يكدكر
جدا فتد اجزای توامان * توامان برج جوزادر * محصول بيت * اكر چرخك
خيالنه سنك قليجك عكسی دوشرسه جوزانك اجزاسی بری برندن جدا دوشر
خوفدن جوزا قوشاقدن يوقری ايكی كوده لی بر شخصه بكزرنته كه سابقا
تحقيق اولنديدی مراد پادشاهك قوت قاهره سنی بياندر فی الواقع بهادر
پادشاه ايمش نته كه سابقا بيان اولنديدی (تو آفتاب ملكی وهر جا كه ميروی
چون سايه از قفای تو دولت بود دوان * دوان صفت مشبهه در دويدندن يلكن
معناسنه * محصول بيت * سن ملكك آفتابی سن وهر يره كه كيدرسن سايه
كبی دولت سنك اردنجه يلرك كيدر يعنی دولت سندن منفك اولمز (اركان
نپرورد چو تو كوهر بهيچ قرن * كردون نياورد چو تو اختر بصد قران * اركاندن
مراد عناصر اربعه در (محصول بيت) هيچ بر قرنده اركان سنك كبی كوهر تربيه

ايلمز فلكده سنك كبی اختری يوز قرانده كتورمز حاصلی هر خصوصده سن
بی مثال وبی نظيرسن (بی طلعت تو جان نكرايد بكالبد * بی نعمت تو
مغز نبندد در استخوان * نكرايد فعل نفی مستقبل مفرد غائبدر كالبد قالبدر
يعنی جسم مغز يلكی وايلك نبندد فعل نفی مستقبل مفرد غائبدر باغلمز يعنی
حاصل اولمز * محصول بيت * سنك يوزكسز جان جسده ميل ايلمز سنك
نعمتكسز كمكده ايلك باغلمز (هر دانشی كه در دل دفتر نهاد دست
دارد جواب خامهٔ تو برسر زبان * دانش اسم مصدردر بيلش معناسنه بونده
مراد علمدر دفتردن مراد كتابدر نته كه بر قاج كره مرور ايلمشدر * محصول
بيت) هر علم كه كتابده كلمشدر سنك قلمك جوابنی ديلی اوجنده طوتار ياخود
سنك قلمك آنك جوابنی ديلی اوجنده طوتار حاصلی قلمك اوجنده جوابی
حاضردر (دست ترا بابر كه باردشبيه كرد * چون قطره اين دهد وبدره
بدره آن * محصول بيت * سنك الكی بلوده كيم قادردر تشبيه ايلكه يعنی
كمسه قادر دكلدر زيرا بلود قطره قطره ويرر اما سنك الك بدره بدره ويرر يعنی
كيسه لرله بدره اون بيك آقچه يه ديرلر (با پايهٔ جلال تو افلاك پايمال * وز بحر
جود دست تو در دهر داستان * محصول بيت) سنك عظمتك پايه ومرتبه سيله
افلاك پايمالدر يعنی سنك جلالك مرتبه سی افلاكدن يوجه در وسنك الك
سخاسی دريا وبحرلردن دهرده داستان حاصلدر يعنی پايهٔ جلالك افلاكدن
اعلا وجود وسخاوتك دريادن ازيد واشهردر (بر چرخ علم مهری وبر فرق عقل
تاج * در چشم فضل نوری ودر جسم ملك جان * محصول بيت * علم فلكی
اوزره كونش سن وعقل ديه سی اوزره يعنی كله سی اوزره تاج سن فضل كوزنده
نورسن جسم سلطنت ومملكتده جان سن ملك ميمك ضمی ولامك سكونيله
لفظ مشتركدر پادشاهلق ومملكت بيننده (علم از تو با كرامت وعقل از تو با فروغ
* شرع از تو در حمايت ودين از تو در امان * محصول بيت * علم سندن كرامتليدر
يعنی سنك سببكله مكرم ومعززدر عقل ده سندن فروغله در يعنی سندن منور
وضيادار در شرع ده سندن حمايه ده در يعنی شرعی حامی سن دين اسلامده
سندن امن وامانده در يعنی سندن تغيير وتبدلدن مصون ومحفوظدر (ای
خسرو منيع جناب ورفيع قدر * وی داور عديم مثال وعظيم شان * منيع
بونده بلند معناسنه در پايهٔ منيع وپايكاه منيع ديرلر بلند معناسنه جنابه
اضافتی اسم فاعلك فاعلنه اضافتيدر رفيع قدرده بويله در داور عديم مثال
بيانيه عديم مثالده اسم فاعلك فاعلنه اضافتيدر عظيم شانده بويله در * محصول
بيت * ای جنابی منيع وقدری رفيع پادشاه وی عديم مثال وعظيم شان حاكم

(ای آفتاب ملك كه درجنب همتت * چون ذرۀ حقیربود كنج شایكان
زمان قدیمده برعظیم دفینه ظاهراولور بر برده اكا كنج شایكان دیرلر
اندنصكره هروافرماله تشبیه طریقیله كنج شایكان دیدیلر * محصول بیت *
ای ملكك كونشی كه سنك همتك قتنده كنج شایكان حقیرذره كبیدر یعنی
هیچ اعتباری یوقدر كنج شایكان پادشاهلره لایق اولان كنجه یعنی وافرخزینه یه
كنج شایكان دیرلردی كنج شایكانی بیلمزایمش (درجنب بحرجودتو از قطره
كمترست * صد كنج شایكان كه ببخشی برایكان * محصول بیت * سنك سخالك ودسروری وشمعی
دریاسی قتنده قطره دن كمتردر یوز كنج شایكان كه رایكان باغشلرسن یعنی یوز
اولوخزینه كه مفت باغشلرسن سنك جود وسخالك قتنده قطره دن اكسكركدر
(عصمت نهفته رخ بسراپرده ات مقیم * دولت نهاده رخت بقازیر كنده لان
عصمت پاكلك وپرهیزكارلق كنده وكنده لان اوجیه معناسنه دركه رومده اكا
توموق دیرلر اما كنده لان كاف عجمینك ضمیله بولك یعنی اورتی دوشك ییغجق
یره دیرلر (محصول بیت) عصمت سنك سراپرده كده رخنی كزلیوب مقیمدر یعنی
سنك سراپرده كده دائما عصمت وعفت مقیمدر حاصلی سراپرده كدن عصمت
منفك اولمز دولتده بقارختنی سنك یارخانك آلتنه قومش یعنی دولتك
باقیدركه خاندانكدن منفك اولمز (كردون برای خیمۀ خورشید فلكه ات
از كوه وابرساخته نازیروسایبان * فلكه بونده چادرلك دیه سنده چادردیركی
یجدیكی دكرمی تخته دركه اكا چادركوبكی دیرلر نازیر اسكمله كه اوستنده اوتورورلر
وجاجم كه حصیراوستنه قالی آلتنه دوشرلر * محصول بیت * فلك سنك
خورشید فلكه لی چادرك ایچون كوهدن اسكمله وبلوتدن سایبان ایلمش
حاصلی فلك سنك چادرك مهتریدرهرنه كه بیورسك آنی ایشلر دائما (وین اطلس
منقش نه توی زرنكار * چتربلند برسرخركاه خویش دان * اطلس منقش
نه تویدن مراد افلاك نه كانه در * محصول بیت * بوطقوز قات زرنكار منقش
اطلسی كندی خركاهك اوزرنده بلند چتربیل كه خركاهكه سایه صالر
(بعداز كیان بملك سلیمان نیافت كس * این ساز واین خزینه واین لشكركران
* كیان كیك جمعیدر عجم پادشاهلرینه كیقباددن فیلقوسه كانجه كیان دیرلر
مثلا كیكاوس وكیخسرو وكیقباد بونلره كیان دیرلر ملك سلیماندن مملكت شیراز
مراددر * محصول بیت * كیاندنصكره ملك سلیمانده بویراغی وبوخزینه یی
وبوآغرعسكری كسه بولمدی حاصلی سكا میسر اولان سلطنت كسه یه میسر
اولمش سلاطینندن (بودی درون كلشن واز پردلان بو * درهند بود غلغل
ودرزنك بدفغان * پردل بهادره دیرلر * محصول بیت * سن كلشن ایچنده

ذوق وصفاده ایدك كه سنك بهادرلركدن هندستانده غلغله وفریاد
وزنكستانده فغان وغریووارایدی یعنی تمام عالم سندن خوف اوزره در
(دردشت روم خیمه زدی وغریو كوس * تادشت هند رفت وبیابان سیستان
* محصول بیت * سن روم صحراسنده چادرقوردك وكوسك فریاد وفغانی
هند صحراسنه دك وسیستان بیابانه دك كتدی سیستان برمملكت اسمیدر
حاصلی سنك صیت وصدالك تمام عالمی طوتدی (تاقصرزرد ساختۀ لرزه
اوفتاد * درقصرهای قیصر ودرخانهای خان) تاابتدای زمان ایچوندرقصر
زردشاه شجاعك بهشت نام باغچه سنده اولان كوشكدركه اورتوسی صارودر
محصول بیت * سن قصر زردی پیدا ایده لی لرزه وزلزله دوشدی قیصر
كوشكلرینه وتاتارخان خانه لرینه یعنی رشك وحسددن بونلرمتزلزل اولدی
(آن كیست تابملك كند باتوهمسری * ازمصرتابروم وزچین تابقیروان
قیروان ایكی شهرك اسمیدركه بری مشرقده وبری مغربده در * محصول بیت
اول كیمدركه ملكده سنكله برابرلك ایلیه مصردن رومه دك وچیندن
قیروانه دك یعنی تمام دنیاده سكا همسر یوقدر قیرواندن مراد مغربدردین قیروانی
بیلمزایمش (سال دكرز قیصرت آرند تاج سر * وزچینت آورندبدركه خراج خان
* محصول بیت * كلجك یل سكا قیصردن باشی تاجنی كتوررلر وچیندن
دركاهكه خراج خانی حاصلی جمیع عالم سكا مطیع ومنقاد اولور (توشاكری
زخالق وخلق ازتوشاكرند * توشادمان بدولت وخلق ازتوشادمان
* محصول بیت * سن خالقدن شاكرسن خلقده سندن شاكرلردر سن
دولتكله شادمانسن وخلق سندن شادماندر (اینك بطرف كلشن
وبستان همی روی * باپندكان سمندسعادت بزیرران * محصول بیت *
اینته شمدی بستان وكلشن جانبنه قوللركله كیدرسن حال بوكه سمند دولت
اویلغك آلتنده در یعنی سمند دولته سوار كیدرسن (ای ملهمی كه
ازصف كروبیان قدس * فیضی رسد بخاطرپاكت زمان زمان * ملهم اسم
مفعولدر افعال بابندن الهام اولنان كمسه زمان زمان یعنی هرزمان
* محصول بیت * ای شول برملهم كه قدس ملككری صفندن سنك خاطركه
هردم برتازه فیض ایریشور یعنی سنك پاك خاطركه دائما ملائكك مقربیندن
فیض جدید ایریشوركوبی كافك فتحی وراء مضمومك تشدیدیله ملائكك
مقربینه دیرلر (ای آشكارپیش دلت هرچه كرد كار * داردهمی بپردۀ غیب
اندرون نهان * ای حرف ندا منادی مقدرای پادشاه دیمكدر كرد كار كاف
اول عربی ومفتوحدروراودال ساكنلردروكاركاف عجمیله جی معناسنه در

پس کرد کار بحسب لغت ایشجی دیمك اولدی اما استعمالده فاعل مطلق
معناسنه در حاصلی پرورد کاردن عبارتدر * محصول بیت * ای پادشاه سنك
کوکلك قننده آشکاره در هر نسنه بی که خدا پردهٔ غیب ایچنده کیزلی طوتار
یعنی خلقدن نهان ایلدیکی نسنه یی سنك کوکلك اوکنده آشکاره ایدر
(داده فلك عنان ارادت بدست تو * یعنی که من کیم بمراد خودم بران * محصول
بیت * فلك عنان ارادتی سنك الکه ویرمش یعنی که بن کیم بنی کندی مرادجه
سور یعنی بنی کندی مرادجه استخدام ایله حاصلی اختیار سنك الکده در
دیمکدر (کر کوششیت افتد بر داده ام بتیر * ور بخششیت باید زر داده ام
بکان * بونده کوشیدن مراد صواشدر * محصول بیت * بو بیت مقول
فلکدر اکر دشمنله جنکك واقع اولورسه جنکك ورزمی تیروتیغکه ویرمشم یعنی
عدویه انلر کافیدر سن هیچ زحمت چکمه واکر سکا بخشش لازم اولورسه کانه زر
ویرمشم اندن آل وصرف ایله (خصمت بجاست درکف پای خودش فکن *
یار تو کیست بر سر و چشم منش نشان * محصول بیت * بوده مقول فلکدر
دیرکه سنك خصمك قنده در آنی اایاغك طبانی آلتنه براق یعنی پایمال وهلاك
اولسون وسنك یارویاورك کیمدر آنی بنم باشم وکوزم اوزره نصب ایله یعنی باشم
وکوزم اوزره یری وار حاصلی اکا تعظیم ایدرم (هم کام من بخدمت تو کشت
منتظم * هم نام من بمدحت تو کشت جاودان (محصول بیت) خواجه بیورر
بنم مرادم سکا خدمت ایلك سببیله منتظم اولدی بنم نامم‌سنی مدح ایلك
سببیله ابدی اولدی یعنی سنك نامکه اشعار سویلمك سببیله آدیم عالمده باقی قالدی
وجمیع مراداتم منتظم اولدی حاصلی سنك مدحکله عالمده داستان اولوب
شهرت بولدم (وله ایضا قصیده) بو قصیده یی قوام اکبر که محمد بن علی در آنك
نامنه دیمشدر (ز دلبری نتوان لاف زد باسانی * هزار نکته درین کار هست
تادانی * تا حرف تنبیه در * محصول بیت * دلبرلکدن آسانلغله لاف اورمق
اولمز یعنی بن کوکل آلیجیم دیمك آسان دکل زیرا بو ایشده هزار نکته وار البته
بیلمك کرك یعنی عشاقك کوکلك آلان یالکز کوزللك دکلدر اوندن غیری نیجه
حالت وار (بجز شکر دهنی مایه‌است خوبی را * بخاتمی نتوان زد دم سلیمانی
بخاتمی یا حرف وحدت سلیمانی یا حرف مصدر (محصول بیت) شکر دهنلکدن
غیری خوبلغك سرمایه‌لری وار بر خاتمله فقط سلیمانلق سوزینی سویلمك
اولمز یعنی سلیمانك جمیع اشیاده تصرفی یالکز خاتمله دکلدر بلکه بوکندویه
مخصوص بر حالتدر حتی اول خاتمی دیو آلدقده اول تصرف اکا میسر اولمدی
دیرلر دهان ذکری خاتم اعتباریله درز یراد هانی خاتمه تشبیه ایلمشلردر

(هزار سلطنت دلبری بدان نرسد * که در دلی بهنر خویش را بکنجانی
محصول بیت * بیك دلبرلك سلطنتی اکا یرشمز یعنی اکا برابر دکلدر که بر عاشق
کوکلنده هنرله کندکی صغندره سن یعنی بر عاشق کوکلنه کیرمك بیك
دلبرلکدن اولی واحری در (چه کردها که برانکیختی ز هستی من) مباد خسته
سمندت که تیز میرانی * محصول بیت * نه مبالغه توزلر که بنم وجودمدن
قوپردك یعنی وجودمی فنایه ویردك سمندك خسته اولمسون که تیز سوررسن
یعنی پك یوررسن تیز یورومك تکبر وغروردن عبارتدر * بهم نشینی رندان
سری فرود آور (که کنجهاست درین بی سری وسامانی * سری یا حرف تنکیر
محصول بیت * رندلر همنشینلکنه باش ایندر یعنی مصاحبتلرینه تنزل ایله
زیرا بو سرسزلکده وسامانسزلقده نیجه خزینه‌لر وار یعنی بونلرله صحبتده
چوق فوائد وار حاصلی بونلرله اختلاطده نیجه نفع وار (بیار بادهٔ رنکین که
صد حکایت خاص * بکویم ونکنم رخنه در مسلمانی * محصول بیت * رنکین
باده کتور که یوز خاص حکایت سویلرم ومسلمانلقده رخنه ایلمزم یعنی
مسلمانلغه ضرر ویرمم (بخاك پای صبوحی کشان که تا من مست * بکوی میکده
استاده‌ام بدربانی * محصول بیت * صبوحی ایدیجیلرك ایاغی طپراغی حقیچونکه
تا بن مست میخانه محله سنده دربانلغله طورمشم یعنی میکده‌ده دربان اوله‌لی
بهیچ زاهد ظاهر پرست نکذشتم * که زیر خرقه نه زنار داشت پنهانی * محصول
بیت * میکده‌ده دربان اوله‌لی هیچ بر زاهد ظاهر پرسته اوغرامدم که خرقه
آلتنده کیزلی زناری اولمیه یعنی میخانه دربانی اوله‌لی ظاهر پرست زاهدلرك
کیزلی کفرینه مطلع اولدم (بنام طرهٔ دلبند خویش خیری کن * که تا خدات
نکه دارد از پریشانی * محصول بیت * کندی کوکل بغلیجی طره‌لك آدینه
بر خیر ایله تا که خداسنی پریشانلقدن حفظ ایلیه یعنی الله تعالی سنی
طره‌لك کبی پریشان اولمقدن صیانت ایلیه (مکیر چشم عنایت ز حال حافظ باز
وکرنه حال بکویم با صف ثانی * محصول بیت * اصطلاحده بو اسلوبه تشبیب
دیرلر یعنی قصیده اولنده غزل ایراد ایلمکه حاصلی کوزله شعر سویلمکه تشبیبده
تسبیبده دیرلر شینله وسینله خواجه بیورر حال حافظدن عین عنایتی کیرو
طوتمه یعنی دریغ ایلمه والا آصف ثانی یه حالمی سویلرم یعنی عرض حال ایلرم
اصطلاحلرنده بویله بیته کریزکاه دیرلر یعنی تغزلدن القاب ممدوحه یه عدول
ایلمکه کریزکاه دیرلر (وزیر شاه نشان خواجهٔ زمین وزمان * که خرم است
بدو حال انسی وجانی * وزیر شاه نشان بیانیه شاه نشان وصف ترکیبیدر
پادشاه نصب ایدیجی معناسنه یعنی سلطنت ویریجی که حرف رابط صفت انسی

وجانی یاری حرف نسبتدر * محصول بیت * مذکور آصف ثانی وزیر
شاه نشاندر و خواجهٔ زمین وزماندر که انکله انس وجانك حالی خرملردر (قوام
دولت ودین محمد بن علی * که می درخشدش ازچهره فر یزدانی * محصول
بیت * مذکور وزیر قوام الدین لقبلی محمد بن علی درکه چهره سندن نور
وفر یزدانی بلدرار (زهی حمیده خصالی که گاه فکر صواب * ترا رسد که کنی
دعوی جهانبانی * رسد بونك كبی یرلرده لیاقت معناسنه در جهانبان
حافظ جهان معناسنه در * محصول بیت * نه خوش حمیده اخلاقسن که
فکر صواب محلنده سکا لائقدر که جهانبانلق دعواسنی ایلیه سن یعنی حامی
وحافظ عالمم دیو دعوی ایلسك سكا لائقدر (طراز دولت باقی ترا همی زیبد *
که همت نبرد نام عالم فانی * طراز علم معناسنه در دولت باقی یه اضافت
لامیه در مجازا و دولت باقی بیانیه همی زیبد فعل مضارع مفرد غائبدر یراشور
دیمکدر که حرف تعلیل * محصول بیت * دولت باقی نشان وعلامتی سکا
یراشور زیرا همتك عالم فانی نامنی یاد ایلمز یعنی یانکده حکم اعتبارده کل
(اگر نه گنج عطای تو دستگیر شود * همه بسیط زمین رونهد بویرانی * محصول
بیت * اگر سنك احسانك خزینه سی دستگیر ومعین اولمسه جمیع یریوزی
خرابه یوز قوردی یعنی خرابه متوجه اولوردی (تویی که صورت جسم ترا
هیولی نیست * زجوهر ملکی درلباس انسانی * هیولی بونده مادهٔ جسم
معناسنه در * محصول بیت * سن شول ذات شریف وعنصر لطیفسن که
سنك صورت جسمكك هیولاسی یوقدر یعنی سائر اشیاده صورت هیولایه
عارضدر اما سن بویله دکلسن بلکه سن انسانه منسوب لباسده جوهر
ملکدنسن یعنی سائر اجسام هیولی وصورتدن مرکبدر اما سنك جسمك
مادهٔ ملکدندر صورت عارض اولور هیولاسی یوقدر حاصلی سن
ملك خلقتسن بشر شکلنده (کدام پایهٔ تعظیم نصب باید کرد * که در مسالك
فکرت نه برتر از آنی * مسالك مسلکك جمعیدر سلوك ایده جك محللر یعنی
مقامات آنی آن اسم اشارتدر بعیده ویا ضمیر خطاب * محصول بیت * قنغی
تعظیم مرتبه سنی نصب ایلمك کرك که فکر مسلکلرنده اندن برتر وبالاتر دکلسن
یعنی سنکچون بر پایهٔ تعظیم تعیین اولنسه که اول پایه یه مستحقسن دیو فکر
مسالکنده اندن بلند پایه یه مستحق بولنورسن یعنی فکر حکم ایدر که اندن
یوجه رتبه یه مستحقسن دیو (درون خلوت کروبیان عالم قدس
صریر کلك تو باشد سماع روحانی * سماع بونده آواز معناسنه در نته که مکرر
مذکوردر روحانی یا حرف نسبت * محصول بیت * عالم قدس فرشته لری

خلوتی ایچنده سنك قلمك صریری وآوازی روحانی آوازدر حاصلی ارواح اندن
حظ ایدر (ترا رسد شکر آویز خواجگی کز جود * دو آستین بکریمان عالم افشانی
رسد لائق معناسنه در شکر آویز وصف ترکیبیدر لغتده شکر آصیجی معناسنه در
اما اصطلاحده برکسه بر هنر ایشلسه که محل تحسین اولسه اکا شکر
آصدی دیرلر خواجه یه اضافت بیانیه در کاف حرف توسط ویا حرف نسبت کز که
حرف تعلیل زجود مصراع ثانی یه مرهوندر * محصول بیت * وزارت
شکر آویزی سکا لایقدر که سخاوکرمدن ایکی آستینکی عالم کریملرینه سیلکرسن
یعنی انلرك کرملرینه اعتبار ایلمزسن حاصلی کرمده واحسانده انلره غالبسن
دیمکدر (سوابق کرمت راچه گونه شرح کنم * تبارك الله ازان کارساز رحمانی
سوابق سابقه نك جمعیدر کرمه اضافت لامیه در * محصول بیت * ای وزیر
سنك کرمك سابقه لرینی نه وجهله شرح ایده بیلورم تبارك الله بو رحمانه
منسوب کارسازدن حاصلی آفرین سندن ظهوره کلان سخاوکرمه که حد بشر
دکلدر یعنی سن خدایه لائق کارسازسن زیرا بو کرمه انجق خدا مالکدر
(صواعق سخطت را بیان چه گونه کنم * نعوذ بالله ازان فتنهای طوفانی
صواعق صاعقه نك جمعیدر یلدرم معناسنه واضافت بیانیه در سخط غضب
دیمکدر * محصول بیت * سنك غضبك یلدرمنی نیجه بیان ایده یم نعوذ بالله
اول طوفانه منسوب فتنه لردن یعنی غضبك قیامتدر اندن استعاذه ایدرم
(کنون که شاهد گل شد بحجله گاه چمن * جز از نسیم صبا نیست همدم جانی
شاهد گل بیانیه حجله گاه چمنده بویله در نسیم صباده بویله در همدم جانیده
بویله در ویا حرف نسبت محصول بیت * شمدیکه شاهد گل چمن گردکیغانه سنه
کتدی یعنی چمن سیرانکاهنه واردی نسیم صبادن غیری همدم جانیسی
یوقدر یعنی یار جانیسی وهمدم مونسی نسیم صبادر (شقایق ازپی سلطان گل
بساز د باز * بدست باد صبا کلهای نعمانی * شقایق لالهٔ نعمانه دیرلر نعمان
بن منذر عرب بکلرندن بر قهاربکه دیرلر حکایت اولنور که انك برکون که
سروری کونیدر اول کون یانه کلنه البته احسان ایدردی وبرکون که
سخط وغضبی کونیدر اول کون یانه کلنی البته قتل ایدردی وکندیکی یرده که
برکوزل چایرلی وچمنلی یره اوغراسه بونی قوروم اولسون دیرایدی پس هیچ
کمسه اول یرده نه صید ایلمکه قادر ایدی ونه آغاج کسمکه ونه اوتنی اوتلتمغه پس
مذکور لاله انك قوریلرنده چوق اولدیغیچون اکا اضافت ایدوب لالهٔ نعمان
دیدیلر یعنی عرب شقایق نعمان دیرکلهای نعمانی بیانیه درکله کاف عربینك
کسری ولام مشدد ایله لغتده پرده در اما بونك كبی یرلرده هودج لرینه

ومحفه‌لرینه اورتدکاری قاره آلجه‌لی قرمزی کایلردر (محصول بیت) شقایق
کل سلطانیچون صبا الیله نعمانی پرده‌لر پیدا ایدرکه کل اول پرده ایچنده
آسایش وحضور ایلیوب راحت اوله دیو (بدان رسید زسعی نسیم باد بهار
که لاف میزند از لطف روح حیوانی * سعی نسیم باد لامیه وبیانیه‌در
بهار رسیدك فاعلیدر ویا بهار مبتدا وبدان رسید آنه مقدم خبری که حرف بیان
میزندك فاعلی تحتنده بهاره راجع ضمیردر لطف روح حیوانی لامیه وبیانیه‌در
محصول بیت) نسیم باد صبانك سعیندن فصل بهار ویا نفس بهار اول مرتبه‌یه
ایرشدیکه روح حیوانی لطفندن لاف اورر یعنی بن روح حیوانی کبی لطیفم که
احیای موتی ایدرم دیو دعوی ایدر حاصلی روح بخشم دیو دعوی ایدر مجموع
بیتك معناسی اکا ایرشدی بهار بلبلنك کوکجك قوقولی سعیندن که لاف
اورر لطفدن روح حیوانی دین وبهارك نسیمی سعیندن اکا ایرشدیکه بر حیوان
روح لطافتندن لاف اوره دین مضمون بیته واصل اولمیوب لاف زائد اورمشلر رد سروری وشمعی
(سحرکهم چه خوش آمد که بلبلی کابانك * بغنچه میزد ومیکفت
درسخنرانی * سخنران وصف ترکیبیدر سوزسوریجی ویا حرف مصدر سوز
سوریجیلك دیمکدر * محصول بیت * بکا سحر وقتنده نه خوش کلدیکه
بربلبل غنچه‌یه کابانك اورردی وسوق کلامده دیردی (که تنك دل چه نشینی
زپرده بیرون آی * که درخمست شرابی چو لعل رمانی * محصول بیت *
بلبل غنچه‌یه دیدیکه تنکدل نه اوتورورسن پرده‌دن طشره کل که کوپده لعل
رمانی کبی بر قرمزی شراب وارکه سنی تنکدللکدن خلاص ایدر (مکن که می
نخوری بر جمال کل یکماه * که باز ماه دکر میخوری پشیمانی * محصول بیت *
بو بیت مقول بلبلدندر غنچه‌یه دیرکه کلك جمالی شوقنه بر آی باده ایچمك
ایلمه یعنی باده ایچ کل شوقنه زیرا ایچمزسك اول بر آی یعنی کلجك آی پشیمانلق
یرسن یعنی کل زماننده ایچمزسك انك آردنجه کلجك آیده کل زماننده
ایچمدیکه ندامت چکرسن (بشکر تهمت تکفیر کزمیان برخاست * بکوش
کز کل وملدادعیش بستانی * محصول بیت * تهمت تکفیرکه آرادن قالقدی
انك شکرانه سیچون سعی ایله که کل وملدن عیش وصفا دادینی آله‌سن حاصلی
سعی وجد ایله که ذوق کامل ایلیه‌سن (جفا نه شیوهٔ دین پروران بود حاشا * همه
کرامت ولطفست شرع یزدانی * محصول بیت * دین پرورلر شیوه‌سی جفا
دکلدر حاشا یعنی حاشا که اهل دین ودیانت جافی وجوار اوله زیرا شرع
یزدانی هپ کرامت ولطفدر جور وجفا دکلدر (رموز سر انا الحق چه داند آن
غافل * که منجذب نشد از جذبهای سبحانی * محصول بیت * انا الحق

سرینك رموزینی اول غافل نه بیلور ونه اکلار که اللهك جذبه‌لریله منجذب
اولمدی یعنی جذبهٔ خدا به مظهر دوشمین انا الحق سرینك رموزندن خبردار
دکل (درون پردهٔ کل غنچه بین که میسازد) زبهر دیدهٔ خصم تو لعل پیکانی) لعل
پیکانی وصف ترکیبیدر لعل دمرنلی یعنی قرمزی دمرنلی ویا حرف مصدر
قرمزی دمرنلیلك دیمکدر (محصول بیت) کل پرده‌سی ایچنده غنچه‌یی کورکه
سنك خصمك دیده‌سیچون لعل پیکانلق ایشلر یعنی سنك عدوك کوزیچون
قرمزی پیکان ایشلر (طرب سرای وزیرست ساقیا مکذار * که غیر جام می آنجا
کند کرانجانی) طرب سرای شنلك اوی دیمکدر وزیره اضافت لامیه‌در کرانجان
آغرجانلی دیمکدر ویا حرف مصدر جامی جسده وشرابی جانه تشبیه ایلمش پس
قدح که شرابله طلو اوله کرانجان اولور * محصول بیت * ای ساقی بو وزیرك شنلك
اویدر قومه که بونده جام میدن غیریسی آغرجانلیلق ایلیه یعنی قومه که بونده
جام میدن غیریسی ثقلت ایلیه قدحك طلو اولمسندن کنایه‌در یعنی همان قدح
آغرجانلی کرك (تو بودی ای دم صبح امید کز سر مهر * برامدی وسر آمد شبان
ظلمانی * دم صبح امید بیانیه‌لردر شبان ظلمانی بیانیه یا حرف نسبت
* محصول بیت * ای امید صباحنك نفسی سن ایدك که محبت جهتندن
طلوع ایلدك وظلمت کیجه‌لری دوکندی یعنی سنك ظهورك سببیله ظلمات
ظلم عالمدن رفع اولدی بو بیت دلالت ایدرکه وزیر سفرده اوله وظلم عالمی
طوته وکلمه‌سی سببیله ظلمات ظلم رفع اوله * شنیده‌ام که زمن یاد میکنی که کاه
ولی بمجلس خاص خودم نمی خوانی * محصول بیت * وزیره خطاب بیورر
اشتمشم که بنی کاه کاه اکارسن اما بنی مجلس خاصکه دعوت ایلمزسن
(طلب نمی کنی از من سخن جفا اینست * وکرنه با تو چه بحثست
در سخندانی * محصول بیت * بندن سوز طلب ایلمزسن جفا بودر یوخسه
سنکله نه بحثم واردر سخندانلقده یعنی بنمله سویلشمزسن یوخسه کوریدك که
سوزده بحث نیجه اولور (زحافظان جهان کس چو بنده جمع نکرد * لطائف
حکمی با نکات قرآنی * حافظاندن جائزدرکه حافظ مخلصیله متخلص اولنلر
مراد اوله وجائزدرکه حفاظ قرآن اولنلر مراد اوله ولطائف حکمی بیانیه
یا حرف نسبتدر نکات قرآنیده بویله‌در * محصول بیت * جهان حافظلرندن
بنده کبی کمسه لطائف حکمیی قرآن نکته‌لریله جمع ایلمدی (هزار سال بقا
بخشدت مدایح من * چنین متاع نفیسی بچون تو ارزانی * متاع نفیس بیانیه
ویا حرف وحدت بچون باحرف صله ارزانی تقدیری ارزانیست ضرورت قافیه
ایچون سین وتا ترك اولندی * محصول بیت * بیك ییل سکا بقا باغشلر بنم

مدحلرم یعنی مادامکه بنم شعرم اوقنور سنڭ نامڭ حیات بولور زیرا
مدوحسن وشعرمده نامڭ مسطوردر مذکوردر پس بو مجلین برنفیس متاع
سنڭ کبی یه لایقدر یعنی بنم مدایحم سکا لائقدر وبن سندن غیری یی مدح ایلم
دیمکدر (سخن دراز کشیدم ولی امیدم هست * که ذیل عفو برین ماجرا
بپوشانی * محصول بیت * سوزمی اوزاتدم اما امیدم واردرکه عفوا تککی
بو ماجرایه اورته سن یعنی امیدم واردرکه بو کناهمدن کچه سن (همیشه
تا بهاران صبا بصفحهٔ باغ * هزار نقش نکارد ز خط ریحانی * محصول بیت
مادامکه دائما بهارلرده یعنی فصول بهارلرده صبا باغ صفحه سنه بیڭ دورلو
نقش یازار ریحانی خطدن باغه ریحان زیاده مناسب واقع اولمش (بباغ ملك
زشاخ امل بعمر دراز * شکفته باد کل دولتت باسانی * باغ ملك بیانیه در شاخ
امل ده بو یله در عمر درازده بو یله در کل دولتده بو یله در (محصول بیت) سلطنت
باغنده ویا مملکت باغنده امید شاخندن عمر درازله کل دولتڭ آسانلغله
شکفته اولسون یعنی دولت وسعادتڭ آسانلغله مرور ایلسون هرکز
روزکاردن تشویش کورمیه سن وله ایضا فی المخمس (در عشق تو ای صنم چنانم
کز هستی خویش در کمانم (محصول بیت) ای صنم سنڭ عشقڭدن شویلیم که
کندی وارلغمدن کمانده یم یعنی سنڭ محبتڭ غلبه سندن وجودمدن خبر
داردکلم (هرچند که زار و ناتوانم * کر دست دهد هزار جانم * در پای مبارکت
فشانم * محصول بیت * هرنقدرکه زار و ناتوان ایسم اکر بیڭ جان الیمه کیررسه
جمیعنی سنڭ مبارك اباغڭه نثار ایده یم (کو بخت که از سر نیازی * در حضرت
چون تو دلنوازی * بو بندده قافیه یالری حرف وحدتدر * محصول بیت *
قنی اول طالع که بر نیاز جهتندن سنڭ کبی بر دلنوازڭ حضورنده (معروض کنم
نهفته رازی * هیهات که چون تو شاهبازی * تشریف دهد باشیانم
معروض مصدر درعرض معناسنه * محصول بیت * سنڭ کبی بر دلنوازڭ
حضورنده بر کیزلی رازی عرض ایدم هیهات که سنڭ کبی بر شاهباز بنم آشیانمه
تشریف ویره یعنی بنم خانه می مشرف ایلیه (هرچند ستمکری تراخوست
کم کن تو بدی که آن نه نیکوست * محصول بیت * هرنقدرکه ظالملك سنڭ
خویکدر یرامزلغی ترك ایله که یرامزلق ایو دکلدر (کرزانکه دلت نه زاهن
و روست * آخر بسرم کذرکن ای دوست * انکارکه خاك آستانم * محصول بیت
اکرشویله که کوکلڭ دمردن و توجدن دکل ایسه البته باشم اوزره اوغره ای
دوست فرض ایله که آستانڭ طپراغی یم آستانڭ ترابی چیکنرسن بنی کویا اول
تراب ظن ایله و پایمال ایله (کفتم که چو کشته ام بزاری * زین پس ره مرحمت سپاری

* محصول بیت * چونکه بنی زارلغله قتل ایلدڭ دیدمکه بوندنصکره مرحمت
بولنه کیدرسن یعنی قتلدنصکره بنی اسیرکرسن دیدم (بردل رقم وفانکاری
تو خود سر وصل مانداری * من طالع و بخت خویش دانم * محصول بیت *
دیدمکه کوکلکه وفا رقمنی یازارسن سن خود بزم وصلمز سوداسن طوتمزسن یعنی
بزه واصل اولمزسن بن طالع وبخت کراهمی بیلورم یعنی واصل اولمدیغمی
طالعمدن بیلورم (ای بسته کمر ز دور و نزدیك * بر هیچ بخون ترك و تاجیك *
تاجیك عجمه دیرلر * محصول بیت * ای ایراقدن ویقیندن ترك و تاجیکڭ
بلاسبب خونته بیل بغلین جانان (کرخانه محقرست و تاریك * درمسکن
اخلص الممالیك * بر دیدهٔ روشنت نشانم * ممالیك مملوکڭ جمعیدر قوللر
دیمکدر * محصول بیت * اکرخانه مز محقر و تاریك ایسه اخلص الممالیکڭ
مسکنندهسنی کندو آیدین کوزم اوزره نصب ایده یم (من از تو بجز وفا نجویم
بیرون ز کل وفا نبویم * محصول بیت * بن سندن وفادن غیری نسنه ایستمم
سنڭ وفاڭ کلندن غیری یی قوقلمم یعنی سکا وفادن غیری ایشم یوق
(الا ره بندکی نپویم * اسرار تو پیش کس نکویم * واوصاف تو پیش کس
نخوانم * محصول بیت * سنڭ وفادارکم الاقوللق یولندن غیری یوله یلم
سنڭ اسرارکی کمسه قتنده سویلمم وسنڭ اوصافکی کمسه اوکنده اوقومام
کیرم نه در وفا کشودیم * نه مهر بمهر برفزودیم * محصول بیت * طوتایم که
وفا قپوسنی آچمشز ومحبتی محبت اوزره آرترمشز یعنی فرض
ایده لم که وفادار اولوب محبتمز کوندن کونه زیاده دکل ایمش * نه بود هر آنچه
می نمودیم) آخر نه من و تو یار بودیم * عهد تو شکست و من همانم (محصول بیت
اولمدی هر اول نسنه که کوستردك یعنی سعی وکوشش کوستردك اما مراد
حاصل اولمدی هله بن سنکله یار و یولداش دکلمیدك سنڭ عهدڭ صندی
اما بن اولکی کبی یم یعنی وفادارم (کر سر ببری بتیغ تیزم * اکر باشمی کسکین
قلجله کسرسڭ * از کوی وفات بر نخیزم * ور زان که کنند ریزه ریزم * ریزم
اصلنده ریزه در ضرورت وزن وقافیه ایچون های رسمی ترك اولندی (محصول
بیت * سنڭ وفاڭ محله سندن قالقمم یعنی وفاکی ترك ایلمم اکرشویله که بنی ریزه
ریزه ایده لر * من مهرهٔ مهر تو نریزم * الا که بریزد استخوانم * محصول بیت *
بن سنڭ محبتڭ مهرینی دوکمم یعنی ضایع ایلمم مکرکه استخوانم دوکاله یعنی
مکرکه اولم (انها که نشان عشق جویند * جز راه مزارمن نپویند * نسخه لرده
(انها وافعدر اما قیاس آنان ایدی * محصول بیت * شونلرکه عشق نشانڭ
استرلر بنم مزارم یولندن غیری یوله یلوب کتمسونلر * خاك من زار چون ببویند

كرنام تو برسرم بكويند * فرياد برآيد از روانم * محصول بيت * بن زارك خاكنى
چونكه قوقليه‌لر اكر سنك نامكى باشم اوزره سويليه‌لر بنم روانمدن فرياد وفغان
چيقار (كربكذرد م زيش خيلى * هريك بصفا به از سهيلى * محصول بيت *
اكر اوكمدن بربلوك جماعت كاور كچرسه كه هر بريسى سهيلدن صفاده يك اولسه
(از تو نكنم بغير ميلى * مجنونم اكر بهاى ليلى * ملك عرب وعجم ستانم * بغير
باحرف صله ميلى ياحرف تنكير (محصول بيت) سندن غيره ميل ايلزم ديوانه‌يم
اكر ليلى بهاسنه ملك عرب وعجمى آلورسم (كشتم صنما در آرزو بت * آشفته
وتيره دل چو مو بت (محصول بيت) اى صنم سنك آرزوكده سويك كبى آشفته
وتيره دل اولدم (هرچند نمى رسم بكو بت * شب نيست كه از فراق رو بت *
زارى بفلك نمى‌رسانم * محصول بيت * هرنقدر كه سنك محله كه ايرشمزسم
كيجه بو قدر كه رويك فراقندن فرياد وفغانى فلكه ايرشدرمه‌يم يعنى هر كيجه
فريادم كوكه ايريشور (اى وصل تو اصل شادمانى * مانى بنشاط جاودانى
محصول بيت * اى جانان سنك وصلك شادمانلغك اصلى وسرمايه‌سيدر
ابدى نشاط وسرورله قاله‌سن يعنى دائما سرور ونشاطله اوله‌سن عالمده (بر حافظ
خود چه مى فشانى * هر حكم كه برسرم برانى * مهلست زخويشتن مرانم
محصول بيت * كندى حافظك اوزره نه نثار ايدرسن هر حكمى كه باشم اوزره
سوررسن قولايدر همان بنى كندكدن سورمه الحمد لله على الاختتام
والصلاة على افضل الانام وعلى عترته ثم السلام الى قيام الساعة
وساعة القيام

شدمكه شرحنه دل بولدى فرصت * غج ايدى صورار يسك سال هجرت
مرادين بولسون اوقويوب يازانلر * دخى سهو وخطاسنى دوزنلر

وكان تمام طبعه فى يوم السبت المبارك الرابع والعشرين من شهر ربيع الثانى
سنة خمسين ومأتين والف * من هجرة من له العز والشرف * عليه الصلاة
والسلام * وعلى اله وصحبه الكرام * الا ان المجلد الاول ومائة وعشرين صحيفة
من الثانى طبع فى مطبعة ولى النعم الحاج محمد على پاشا التى انشأها بالاسكندريه
بتصحيح الفاضل عزيز افندى واما باقيه فبالمطبعة الكبرى التى انشأها ولى
النعم المذكور ببولاق بتصحيح احمد افندى تلميذ العلامة اللوذعى * والفهامة
الالمعى) الحافظ الشيخ محمد مراد افندى الذى كان فى تقرير عوارف المعارف بعيد
وبيدى * بتكية مرادملا الكائنة بپازار چهارشنبه امدنا الله بامداده وسلك
بنا قويم رشاده * وذلك بملاحظة ناظر المطبعة الكبرى المعتمد على ربه فى الدنيا
والاخرى * مستمدا منه الفيض الربانى * ابى القاسم افندى شاهد الجيلانى *